

**İZMİR MİLLİ KÜTÜPHANE 1299 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İNCELEME-METİN)**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Programı**

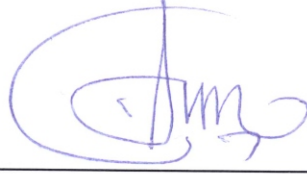
Hasan Tahsin SARITAŞ

Danışman: Prof. Dr. Süleyman SOLMAZ

**Haziran 2018
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı öğrencisi Hasan Tahsin SARITAŞ tarafından Prof.Dr. Süleyman SOLMAZ yönetiminde hazırlanan'' İzmir Milli Kütüphane 1299 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme – Metin)'' başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 13.07.2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

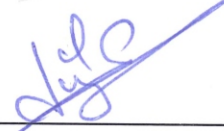
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Hasan KAVRUK

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Saadet KARAKÖSE

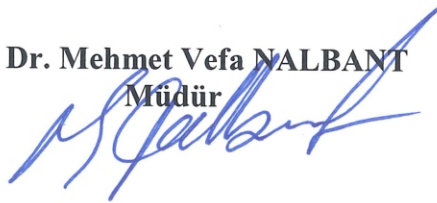
Jüri Üyesi

Prof. Dr. Süleyman SOLMAZ (Danışman)

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/09/2018 tarih ve 39/09... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

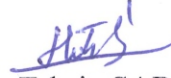
Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

Müdür

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Hasan Tahsin SARITAş

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatının çalışma alanı sonsuz bir derya kadar genişdir. Bu çalışma alanlarından biri de son yıllarda önemi giderek artan ve bu durum sebebiyle en çok çalışma yapılan mecmualardır. Mecmua çalışmaları içinde ise şiir mecmuaları ön plana çıkmaktadır. Mecmua derleyicisinin zevkine göre oluşan bu eserler, antoloji olarak değerlendirilebilir. Söz konusu bu eserler başta edebiyat olmak üzere diğer bilim dallarında çalışanlara kaynak teşkil etmektedir. Şiir mecmuaları, divanların eksik kısımlarının tamamlanmasında, herhangi bir şairin bilinmeyen şiirlerinin ortaya çıkarılmasında ve divanı olmayan şairlerin tanıtılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu alanda yapılan her yeni çalışma edebiyat tarihi çalışmalarına da ışık tutacaktır.

Mecmular konusunda yapılan çalışmaların büyük bir kısmını bu alanda hazırlanan tezler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra bütün kütüphanelerdeki mecmualara ulaşmayı ve bunları bir araya getirmeyi hedefleyen Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP) kapsamında çalışmalar sürdürülmektedir. Çalışmalar her ne kadar uzun ve meşakkatli olsa da tamamlandığında başta edebiyat olmak üzere diğer alanlardaki büyük bir boşluğu tamamlamış olacaktır.

Mecmua üzerinde çalışmayı adeta saklı kalmış bir hazineyi ortaya çıkarmak, yolunu bilmediğiniz bir ormanda çıkış aramak ve bilinmeyenlerin ortaya konulmasında bulmacanın eksikliğini tamamlamak gibi düşünebiliriz. Biz de bu konuda üzerimize düşeni yapabildiysek ve bir nebze olsun bilim adına katkıda bulunabildiysek mutluluk duyarız.

Klasik edebiyatın sonsuz deryasında bir katre olabilmek adına bu çalışmada İzmir Milli Kütüphane 1299 numarada kayıtlı bulunan şiir mecmuasını ele aldık. İlk olarak giriş bölümünde mecmuanın ne anlama geldiği, hangi kısımlardan oluştuğu ve edebiyat tarihi açısından önemi gibi konular üzerinde durduk.

İki ana bölümden meydana gelen çalışmamızın birinci bölümünde şiir mecmuasının tanıtımını yaptık. Alt başlıklarda ise müşterek şiirler, bestelenmiş şiirler ve Mevlevi şairler gibi mecmuada ön plana çıkan özelliklere değindik. Yine bu bölümde mecmuda şiiri bulunan şairlerin kısa biyografilerine yer verdik. Ayrıca metnin oluşturulmasında takip edilen yöntem üzerinde durduk. İkinci bölümde ise mecmuayı transkribe ettik ve bu metin üzerinden çıkarımlarda bulunduk. Mecmuada yer alan şiirler ile divanlardaki şiirleri karşılaştırdık. Aradaki farkları dipnotlarda belirttik. Herhangi bir divanda yer almayan şiirleri de yine dipnot olarak verdik. Bu bağlamda

karşılaştığımız ve ortaya koyduğumuz yeni şiirler ve şairler çalışmamızın en büyük kazancı oldu.

Çalışma sürecinde bana değerli vakitlerini ayıran danışman hocam Prof. Dr. Süleyman Solmaz'a ve yardımlarını esirgemeyen Araştırma Görevlisi Metin Akdeniz'e teşekkür ederim.

Hasan Tahsin SARITAŞ

2018

ÖZET**İZMİR MİLLİ KÜTÜPHANE 1299 NUMARALI ŞİİR MECMUASI****(İnceleme-Metin)**

SARITAŞ, Hasan Tahsin

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı ABD

Eski Türk Edebiyatı Programı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Süleyman SOLMAZ

Haziran 2018, ix+370 sayfa

Tez konusu yaptığımız eser, İzmir Milli Kütüphane 'de 1299 numarada kayıtlı bulunan "Mecmu'a-i Eş'ar" dır. Çalışmada amaç edebiyat tarihinde adı geçmeyen şairlerin ve bilinmeyen şiirlerin tespitidir.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmua kavramı üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde şiir mecmuasının tanıtımı yapılmış, dış özellikleri ve muhtevası belirtilmiştir. İkinci bölümde mecmuanın çevri yazılı metni yer almaktadır. Bu bölümde şiirler incelenmiş ve divanı bulunanlar karşılaştırılmıştır. Aradaki farklar dipnotlarda belirtilmiştir. Son kısımda ise yararlanılan kaynakların listesi yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: İzmir Milli Kütüphane, Mecmua, Şiir, Şair, İnceleme, Metin

ABSTRACT**İZMİR NATIONAL LIBRARY 1299 NUMBERED POEM MAGAZINE****(Review-Text)**

SARITAS, Hasan Tahsin

Master's Thesis

Turkish Language and Literature Department

Old Turkish Literature Program

Thesis Advisor: Prof. Dr. Süleyman SOLMAZ

June 2018, ix+370 pages

The work we have done on the thesis is "Mecmu'a-i Eş'ar", which is registered in the National Library of Izmir, at number 1299. The aim of this study is to identify unnamed poems and poets who are not known in literature history.

In the introduction part of the study, the concept of magazine was emphasized. In the first chapter, poetry magazine was introduced, external features and contents were mentioned. In the second part, the magazine has been transferred to the Latin alphabet. Also, In this section, poems are examined and those who have divan are compared and the differences are noted in footnotes. In the last part, the bibliography of work is available.

Keywords: İzmir National Library, Magazine, Poem, Poetry, Review, Text.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vi
KISALTMALAR	vii
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İZMİR MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI BULUNAN 1299 NUMARALI MECMÜ'A-İ EŞ'ÂR'IN TANITIMI

1. Mecmuanın Tanıtımı.....	5
1.1. Mecmuanın Genel Özellikleri.....	5
1.2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri.....	13
1.3. Mecmuadaki Bilinmeyen Şairler.....	54
1.4. Mecmuadaki Bestelenmiş Şarkı ve Şiirler.....	56
1.5. Müşterek Şiir Yazma Geleneği ve Mecmuadaki Müşterek Şiirler.....	58
1.6. Mevlevîliğin Tarihî Gelişimi, Mevlevîlik İlkeleri ve Mecmuadaki Mevlevî Şairler.....	60
1.7. Metni Oluştururken Kullanılan Yöntem.....	62

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

2.1. Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni.....	64
SONUÇ.....	386
KAYNAKLAR.....	387
ORİJİNAL METİN.....	393
ÖZ GEÇMİŞ.....	430

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Mecmu'a-i Eş'ar'da Bulunan Nazım Şekli ve Sayıları	8
Tablo 2. Mecmu'a-i Eş'ar'da Yer Alan Şairler, Şiir Dağılımları ve Varak Numaraları..	9

KISALTMALAR DİZİNİ

<p>a.g.e: Adı geçen eser</p> <p>AÖD: Âşık Ömer Divanı</p> <p>b: Beyit</p> <p>BD: Baki Divanı</p> <p>BED: Belîğ Divanı</p> <p>C: Cilt</p> <p>CED: Cevri Divanı</p> <p>ERD: Enis Recep Divanı</p> <p>FAD: Fazıl Divanı</p> <p>FHD: Fitnat Hanım Divanı</p> <p>FUD: Fuzuli Divanı</p> <p>g: Gazel</p> <p>HAD: Hanif Divanı</p> <p>HD: Hevayi Divanı</p> <p>İLD: İlhami Divanı</p> <p>İZD: İzzet Divanı</p> <p>KD: Kani Divanı</p> <p>MUD: Muin Divanı</p> <p>ND: Nabi Divanı</p> <p>NAD: Nadiri Divanı</p> <p>NED: Nef'i Divanı</p> <p>PD: Pertev Divanı</p> <p>REP: Repertuar</p> <p>RPD: Ragıp Paşa Divanı</p> <p>s: Sayfa</p> <p>SAB: Sabri Divanı</p> <p>SED: Sezai Divanı</p> <p>ŞGD: Şeyh Galip Divanı</p>	<p>TDV: Türkiye Diyanet Vakfı</p> <p>TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu</p> <p>vb.: Ve benzeri</p> <p>vd.: Ve diğerleri</p> <p>vr: Varak</p>
---	--

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ: Ā, ā, A, a

أ, ا: A, a, Ā, ā E, e

ء: -i, -yı ve -yi (yây-ı izâfet), ’

ب: B, b, P, p

پ: P, p

ت: T, t

ث: S, s

ج: C, c

چ: Ç, ç

ح: H, h

خ: H, h

د: D, d

ذ: Z, z

ر: R, r

ز: Z, z

ژ: J, j

س: S, s

ش: Ş, ş

ص: Ş, ş

ض: Ž, ž, Đ, đ

ط: T, t

ظ: Z, z

ع: ‘

غ: Ğ, ğ

ف: F, f

ق: K, k

ك: K, k, G, g, ñ

گ : G, g

ڱ : ñ

ل : L, l

م : M, m

ن : N, n

و : O, o, Ö, ö, U, u, Ū, ū, Ü, ü, V, v, ~ (vav-ı ma'dûle)

ه : a, e (sonda) , H, h

ي , ى : ā (elif-i maksûre) , I, ı, İ, i, Ì, ì, Y, y; ve -ı, -i, -yı, -yi (yây-ı izâfet)

GİRİŞ

Mecmua, çeşitli konularda yazılmış yazıların bir araya getirilmesiyle oluşan derlenmiş metinlerin bütünüdür. Mecmua, Arapça “cem” (toplama, bir araya getirme) kökünden gelip mef’ûl bâbında müennes (dişil) bir kelimedir. “Toplanmış, bir araya getirilmiş” anlamına gelir. Kütüphanecilik literatüründe mecmuanın karşılığı “derleme”dir. Günümüz Türkçesinde “dergi” olarak karşılığını bulan mecmua, yakın zamana kadar da günlük olmayan (haftalık, aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık vb.) periyotlarla yayınlanan süreli yayınlar karşılığında kullanılmıştır.¹

Mecmuayı oluşturan metinler farklı konuda olabildiği gibi aynı konuda da olabilmektedir. Aynı metinlerden oluşan mecmualar içerikleriyle isimlendirilmiştir. İlahilerden oluşanlara “mecmu’a-i ilâhiyât”, şiirlerden oluşanlara “mecmu’a-i eş’ar” gibi buna benzer isimler kullanılmıştır. Bunun yanında fevâid, hadis, münşeat mecmuaları da aynı şekilde değerlendirilebilir. Klasik Türk şiirinde, kaside mecmuası(mecmu’a-i kasâid) , gazel mecmuası(mecmu’a-i gazeliyyât) , rubai mecmuası(mecmu’a-i rubaiyyat) gibi nazım türleriyle oluşturulmuş mecmu’alar bulunmaktadır.

Mecmualar üzerinde çeşitli tasnif çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan ilki Ağâh Sırrı Levend’in tasnifi şöyledir:

- I) Nazire mecmuaları
- II) Meraklılarınca toplanmış, birer antoloji niteliğindeki mecmualar
- III) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- IV) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- V) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.²

Günay Kut’un tasnifi ise şu şekildedir:

- I) Nazire mecmuaları
- II) Seçme şiir mecmuaları

¹ M. Fatih Köksal, Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP), İstanbul: Turkuaz. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı, s. 411.

² Ağâh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi I, TTK Yayınları, 1998, Ankara, s.166-167.

III) Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar

IV) Karışık mecmualar. Bu tür mecmualar nazım-nesir karışık olabilir.

V) Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.³

Mehmet Gürbüz'ün tasnifi ise sadece şiir mecmualarına yönelik detaylı bir çalışmadır:

I) Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları

1. Gazel mecmuaları (Mecmû''a-i gazeliyyât)

2. Kaside mecmuaları (Mecmû''a-i kasâid)

3. Müstezad mecmuaları

4. Matla mecmuaları (Mecmû''a-i metâli')

5. Beyit mecmuaları (Mecmû''a-i ebyât)

6. Mısra mecmuaları (Mecmû''a-i mesâri')

7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar

II) Şiirlerin konularına göre oluşturulan şiir mecmuaları

1. Tarih mecmuaları (Mecmû''a-i tevârîh)

2. Na't mecmuaları (Mecmû''a-i nu'ût)

3. Mu'ammâ mecmuaları (Mecmû''a-i mu'ammeyât)

4. Lugaz mecmuaları (Mecmû''a-i elgâz)

5. Medhiye mecmuaları (Mecmû''a-i medâyih)

6. Şehrengîz mecmuaları

7. Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmualar

III) Nazire mecmuaları

IV) Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar

³ Günay Kut, "Mecmua", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay. 2011, s.170.

1. Aynı zümreye (tasavvufi oluşum, meslek grubu vb.) mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

a. Mevlevî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

b. Hurûfî-Bektâşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

2. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar

V) Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar.⁴

Mecmualar derleyen kişinin zevkine ve beğenisine göre oluşmuştur. Bunun yanında mecmua içerisinde Arapça ve Farsça metinlere rastlamak da mümkündür.

Anadolu sahasında ilk örneklerine XV. yüzyılın başlarında rastlanan XVI. yüzyıldan sonra sayı ve çeşitleri giderek artan mecmualar, Klasik Türk edebiyatının önemli kaynakları arasında yer almaktadır.⁵ Edebiyat tarihimize birçok katkı sağlayan mecmuaların ve özellikle şiir mecmularının önemini Fatih Köksal şu şekilde belirtmiştir:

I) Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

II) Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

III) Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.

IV) Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılabilir.

V) Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.

⁴ Mehmet Gürbüz (2012). “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII-Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı (hızl. Hatice Aynur) Turkuaz Yayınları, İstanbul.

⁵ Ahmet Tanyıldız, “Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 5, S. 21, 2012, s. 224.

VI) Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri yakalama imkânı vardır.

VII) Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

VIII) Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.

IX) Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür.

X) Mecmualar dışındaki eserlerin fevâid ve vikaye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kim konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalardır.

XI) Bütün bu maddeler beraberce değerlendirildiğinde dönemin müşterek zevk ve anlayışını ortaya koyması açısından önemlidir. (KÖKSAL, 2012: 417-421)

Mecmuaların bu denli önemli olması onların derhal taranmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda özelde şiir mecmualarının genelde ise bütün mecmuaların tasnifini hedefleyen Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi (MESTAP) önemli bir görevi ifa etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İZMİR MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI BULUNAN 1299 NUMARALI MECMÜ'A-İ EŞ'ÂR'IN TANITIMI

1.1. Mecmu'ânın Genel Özellikleri

Mecmu'a, İzmir Milli Kütüphane Türkçe yazmalar bölümü 1299 numarada kayıtlıdır. Söz konusu mecmuaya ait bilgileri kütüphanenin veri tabanı ve mecmu'anın katalog verilerinden elde etmekteyiz. Mecmu'ayı kaleme alan müellif hakkında mecmuanın içeriğinde herhangi bir bilgi bulunmazken katalog bilgilerinde de anonim olarak yer almaktadır.

Mecmuanın fiziksel özellikleri katalogda şu şekilde belirtilmiştir: 230 X 145 (180 X 130) mm. ebatlarında, 21 satır, 98 varak ve ta'lik yazı türündedir. Ancak şunu belirtmeliyiz ki varak sayısı boş sayfalar çıkartıldığında 79'dur. Sayfalarda yer alan şiir ve satır sayısı sabit değil, değişkendir. Çift sütun halinde yazılmıştır. Mecmuanın cildi mukavva karton üzerine deri kaplamadır. Cilt üzerinde çiçek desenleri mevcuttur.

Ta'lik hattın kullanıldığı yazıda hareke kullanılmamıştır. Mecmuada siyah mürekkep kullanılmakla birlikte bazı şiirlerde (13b, 28b, 33a, 34b, 35a, 50a) , şiir başlıklarında ve derkenarlarda kırmızı mürekkep (sürh) tercih edilmiştir. Şiirlerde anlamı bilinmeyen yabancı kelimelerin manası, bilinmeyen kelimenin altında veya üzerinde olacak şekilde verilmiştir. Sayfaların bazı bölümlerinde silinmeler olmuş dolayısıyla okunamamıştır (78b) .

Şiirlerin mecmua içindeki diziliminde belirli bir sıra söz konusu değildir. Daha önce şiiri verilen şairin sonraki şiir başlığı “mûmâ-ileyh” ibaresi şairin isminin önüne gelecek şekilde yer almıştır (27a, 33b, 34b, 35b, 55a, 60a,62a) . Şiir başlıkları genellikle şairin ismi veya mahlası olmuştur (1b, 3b) . Ancak bazı başlıklarda “Gazel-i Bâkî, Tahmîs-i Necâtî” gibi nazım biçimi belirtilmiştir. Sayfa veya sütun sonuyla bölünen şiirler devamında başlık olarak “velehû” ibaresini almıştır. Şarkı, terci-i bent ve muhammes gibi tekrar eden beyitlere sahip olan nazım şekillerinde aynı beyitler “eyzan” şeklinde yer almıştır. Özellikle beyit ve müfret şekillerde mürettip, önceki beytin hemen ardından aynı manaya gelecek şekilde beyti tekrar edecekse “diger” başlığını kullanmıştır.

Mecmuanın başlıca imla özellikleri şöyledir. Örneğin kelime sonlarında “dal” ve “güzel he” harfleri bitleştirilmiştir. Yine benzer olarak “dal” ve “nun” harfinin de bitişik

olduğunu görüyoruz. “İçin” ve “ile” edatları kendisinden önce gelen kelimelerle bitişik olarak verilmiştir. Örneğin onun için>anınçün(4a) ifadesi mecmuada çok sık tekrar edilmiştir. Noktalı ve noktasız harflerin yazımında da hata vardır. Bu durum özellikle خ-ح ve د-ذ harflerinin yazımında dikkat çekmektedir. Şeyh, mihnet, rahmet gibi daha birçok kelime söz konusu harf değişimleri vardır. Mecmuada dikkat çeken bir başka imla hatası da kelime sonlarında gelen ek ve okutucu harflerdir. Örneğin:

Şafā-yı zevke dā'ir çok güzel söz söylemiş Rāğīb

Devām-ı ʿ ömrünü devlet ile bayrama uydurmuş (b/102)

Bu beytin ikinci mısraında bulunan Arapça ömür kelimesinin ek kısmında vav yer almış ve nazal n kullanılması gerekirken nun harfi kullanılmıştır. Ayrıca bazı beyitlerde vezin eksik ya da hatalı çıkmaktadır. Bu durum mecmuayı derleyen kişinin bazı beyitleri yazarken unuttuğunu ya da hatırlayamadığını göstermektedir. Örnek olarak:

Pire gibi çabuk olup ensede bit

Lāzım olur şaḳlayagör eski paçavrayla kibrit (b/51)

Bu beyitte ikinci mısra da vezin(4 Fāʿ ilātün) tam çıkarken ilk mısra da hece eksikliğine bağlı olarak vezin eksik çıkmaktadır.

Mecmuayı incelerken şairler arasında rastladığımız tenkit içerikli beyitler dikkat çekmektedir. Bu manzumeleri mecmuayı derleyen mürettip kendisi söylemiş olabileceği gibi başkasından duyarak mecmuasına almış da olabilir. Nitekim başkasına ait olduğu belli olan manzumeler de vardır. Tenkit amacıyla söylenmiş bu manzumeler; zaman, kader, insan ve kavim gibi çeşitli konular üzerine söylenmiştir. Yaşadığı çevreden ve zamandan bağımsız olmayan şairler, karşılaştığı olumsuzlukları şairlerine yansıtmışlardır. Örneğin sultan III. Mustafa' nın mecmuada yer alan şu kıt' ası devrindeki yetişmiş insan azlığını anlatmaktadır:

Yıkılıpdur bu cihān şanma ki bizde düzele

Devlet(i) çarḫ-ı denī virdi ḳamu mübtezele

Şimdi erbāb-ı saʿ ādetde gezen hep ḫazele

İşimüz ḳaldı bizüm merḫamet-i lem-yezele (303)

Bu tenkit bazen bir kavme yönelik olabilir. Örneğin:

‘ Arabda Һaysiyet olmaz ‘ Acemde seҺā

Türkde mürüvvet olmaz puştda vefā (20)

Mecmuadan verdiğimiz tenkit örnekleri bunlarla sınırlı değildir. 23, 352, 354, 356, 357, 358 vd. numaralarda bulunan manzumeler tenkit içeriklidir.

Mecmuayı tertip eden kişi hakkında mecmua içerisinde bir bilgi yer almamaktadır. şiiri bulunan şairlere baktığımızda 16. yy’dan 19. yy.’a kadar şaire rastlamak mümkündür. Ancak 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında yaşayan şairler mecmuada ağırlıklı olarak verildiğinden mürettibin de muhtemelen bu yüzyıl aralığında yaşamış olabileceği kanaatindeyiz.

Mecmua, “Kimse(siz) hiç kimse yok her kimsenin var kimsesi / Kimsesiz şaldım meded ey kimsesizler kimsesi” beytiyle başlayıp “Kimlerin cānını ol rüğ-ı revan/ Һürî mi yāĐud perî mi ol civan” beytiyle de son bulur.

79 varaktan oluşan mecmuada şiiri ve beyitler halinde manzumesi bulunan 97 şair yer almaktadır. Memuada iki adet şairi belli olmayan, iki adet de tamamlanmamış olmak üzere toplam 218 gazel vardır. Ayrıca bir de tarih kıt’ası vardır. Yine bu gazellerden biri Arapça nutk-ı şerif ve biri de Farsçadır. Hepsinden 2 tane olmak üzere murabba, muhammes, müseddes, terkib-i bent ve terci-i bent bulunmaktadır. 14 tahmis, biri ilahi münacat formunda 13 şarkı, 10 tarih manzumesi, hicviye şeklinde 1 kaside, parçalar halinde mesnevi ve 2 koşma da mecmuada yer alır. Ayrıca kıt’a, müfret ve beyitler mecmuanın oluşumunda önemli bir yekûn tutmaktadır. Belirtmiş olduğumuz nazım şekli ve sayılarını aşağıdaki tabloda şu şekilde gösterebiliriz:

Nazım şekli	Adedi
Gazel	218
Tahmis	14
Murabba	2

Muhammes	2
Müseddes	2
Beyit/Müfret	314
Terkib-i Bent/Terci-i Bent	2/2
Şarkı	13
Tarih	10
Kaside	1
Mesnevi	2
Halk Şiiri	2
Kıt'a	30

Tablo 1: Mecmû'a-i Eş'ar'da bulunan nazım şekli ve sayıları.

Yukarıdaki tabloya göre mecmuada sayı olarak en çok beyit ve müfretler bulunmaktadır. İkinci sırada ise gazeller yer almaktadır.

Mecmuada şiiri bulunan şairlerin eser içindeki şiir dağılımları ve varak numaraları şu şekildedir:

Şair Adı	Nazım Şekli ve Sayısı	Varak Numarası
Ârif(Mehmet)	12 Gazel	29a, 30a, 31b, 34b,35a,35b,52b
Ârif(Süleyman)	1 Murabba, 3 Gazel	32b, 33b,34a,39b,55a
Âsım	1 Kıt'a, 1 Gazel	1b, 22b
Âşık Ömer	2 Koşma	78a
'Atâ	1 Gazel(Naat)	75a

‘Aziz	1 Şarkı	47a
Bâis	1 Gazel	55a
Bâkî	12 Gazel	28b,29a,29b,30a,31a, 32a,33b,36a,36b,
Belîğ	3 Gazel	34a,35b,66b
Cevrî	1 Tahmis, 6 Gazel, 1 Terkib-i Bent	4a, 26a, 26b,41b,42b,43a,43b,50a
Cihangîr	1 Kıt’a	37b,44b
Derviş	1 Gazel, 1 Matla’	55a
Edhem	5 Tarih	78b
Enîs	1 Gazel	36b,
Eşref	1 Gazel	20b
Fasîh	1 Gazel	43a
Fâzıl	1 Müseddes	41a
Fazlî	1 Gazel	76a
Fedâyî	1 Murabba	40a
Fehmî	1 Tarih	71b
Fehîm	2 Gazel(biri eksik)	21a,25a
Fenâyî	1 Gazel	21a
Fevzî-i Bağdâdî	1 Beyit, 1 Kıt’a, 1 Tahmis	2a, 11b,48b
Fıtnat	1 Gazel	25b
Fuzûlî	1 Gazel	51a
Hâfız	1 Şarkı	46b
Hâkî	1 Tarih, 1 Kıt’a	1b, 1b
Hâkim	1 Gazel	21b

Hakkı	2 Gazel, 1 Tahmis, 1 Terci-i Bent, 2 Şarkı	65a,65b,68b,69a
Hâmid	1 Şarkı	45a
Hamdi	3 Gazel	24b, 28a,66a
Hanîf	1 Gazel	25a
Hevâyî	3 Gazel	55b,63a
İkbâlî	1 Münacat	76a
İlhâmî	1 Gazel, 1 Beyit, 1 Kıt'a	13b,
İshak	1 Gazel	40b
İzzet	1 Gazel, 1 Tahmis	20a,60b
Kânî	1 Naat	74a
Kudsî	1 Muhammes, 1 Tahmis	73a,74a
Mu'in	1 Gazel	63b
Mümtaz	5 Gazel	32a,36a,39a,39b,53b
Müştak	4 Gazel, 1 Beyit	2b, 55b,60a
Na'im	53 Gazel, 2 Tarih, 1 Şarkı, 2 Tahmis	4a-17b,62a
Nâbî	6 Gazel, 1 Beyit	1a, 30b,40b,41b,72b,73b
Nâdirî	1 Tahmis	44a
Nakşî	1 Gazel	76a
Nahîfî	1 Gazel, 1 Kıt'a	28b,67a
Nazîf	1 Gazel	21a
Nebîl	1 Gazel	56b
Necâtî	1 Tahmis	55a
Necîp	1 Gazel	39b

Nef'î	4 Gazel	27b, 33a,43b
Nesîm	1 Gazel	32a
Neşâtî	1 Gazel	34a
Neş'et	1 Muhammes, 1 Beyit	44a,61b
Niyâzî-i Mısrî	1 Nutk-ı Şerîf	11b,
Pertev	2 Gazel, 1 Tahmis	61b,70a,70b
Râif	1 Gazel	66b
Râgıp Paşa	7 Gazel, 1 Tahmis, 1 Kıt'a	30b, 31a, 31b, 32a,37b,50b,51a
Râmiz	1 Terkiib-i Bent	22a,22b
Râtîp	1 Şarkı	45a
Refî'	1 Gazel	24a
Re'fet	1 Gazel	20b,
Râsim	6 Gazel	19a, 19b, 20a
Rıza	4 Gazel	18a,40a,
Riyâzî	17 Gazel, 1 Kıt'a	26b,36a,40b,54b,55a,55b, 56b,57a,70a,62a,71a
Sâbit	1 Gazel	53b
Sabrî	1 Gazel	51b
Sâlim	2 Gazel	24a,63b
Sâmî	3 Gazel, 2 Beyit	21b, 27a,68b
Sânî	1 Terci-i Bend	42a
Sebzî	1 Beyit	67a
Selâm	Müşterek gazellerde 3 beyit	12a, 12b
Sezâyî	1 Gazel	44b
Süleyman Fâik	2 Gazel	19a, 19b

Şâkir	1 Gazel	24b
Şems-i Tebrîzî	1 Gazel	27a
Şem'î	3 Gazel, 2 Beyit, 1 Tahmis	2b, 3b,23b,69b
Şerî'î	1 Gazel	61b
Şerîf	1 Gazel	23a
Salâhî	3 Gazel	24b,54b
Şeyh Gâlip	1 Gazel, 1 Şarkı	68a
Şeyhülislam Kemal Paşa	1 Kıt'a	38b,39a
Tâhir	1 Gazel	57a
Tahsîn	Müşterek gazelerde 2 Beyit	12a, 12b
Tayyar	1 Gazel	28a
Ümîdî	2 Gazel	21b, 27b
Vahdetî	1 Tahmis	54a
Vahîd	1 Gazel	70b
Vaslî	1 Kıt'a	39a
Vâsîf	1 Müseddes	32b,39a
Vehbî	2 Gazel, 1 Kıt'a	1b, 25b,79a
Vecdî	1 Gazel	39a
Veliyyüddin Efendî	1 Kıt'a	37b
Zekî	1 Tahmis	57b
Zühdî	1 Gazel, 1 Şarkı	23a,46b

Tablo 2: Mecmûa-i Eş'ar'da yer alan şairler, şiir dağılımları ve varak numaraları.

Yukarıdaki tabloya göre mecmuada en çok şiiri bulunan şair Na'im'dir. Yine tablodan hareketle en çok gazel nazım şeklinin yer aldığını söyleyebiliriz.

1.2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri

Âbî: 17. yüzyılda yaşayan Âbî hakkında kaynaklar oldukça az bilgi vermektedir. Onunla ilgili bilgi veren ilk kaynak Yümnî Tezkiresi'dir. Bu tezkirenin verdiği bilgiye göre şair Erzurumludur. Asıl adı Mahmut'tur. Yeniçerilerdendir. Ailesi hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Kandiye Kalesi muharebesinde serdengeçti yazılmış, 1066-67 senesinde savaşta şehit olmuştur.⁶ Muhîtü'l-Maârif'te verilen bilgiler biraz farklıdır. Şairin Erzurumlu olduğu belirtilirken "ismi malum olamadı" şeklinde bir ifade kullanılmaktadır. Muhîtü'l-Maârif'te şairin Sultan IV. Mehmed zamanında İstanbul'a geldiği, sonra Girit'e giderek Kandiye Kalesi muhasarası için serdengeçti yazıldığı, düşmanın huruç ve hücumu esnasında da şehit düştüğü belirtilmektedir. Ayrıca Köprülü Ahmet Paşa ile Kethüdası İbrahim Paşa'ya kasideler sunmuş, bunlardan ihsanlar elde etmiştir.

Tek eseri Münşeât-ı Âbî'dir. Eser, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Nr: 619/2 numarada kayıtlıdır. Mecmuanın 31b-95a yaprakları arasında bulunan eser talik yazıyla yazılmış olup her sayfada 21 satır bulunmaktadır. İstinsah tarihi 18. asırdır.⁷

Ârif: Asıl adı Süleyman'dır. Şiirlerinde Ârif mahlasını kullandığı için Ârif Süleyman veya Süleyman Ârif olarak tanınmıştır. İstanbul'da doğan şairin, doğum tarihi hakkında kaynaklarda bir kayıt yoktur. Babası III. Ahmed'in sadrazamlarından Mehmed Paşa'nın kethüdalığı ve mîrâhûr-ı şehriyarîliği görevlerinde bulunan Hasan Ağa b. İbrahim Ağa'dır. Ârif Süleyman, Dîvân-ı Hümâyûn hâcegânından olup silahdar kâtipliği, süvari mukabeleciliği ve defter eminliği gibi görevlerde bulunmuştur. Defter eminiyken (1182/1768) , orduyla gittiği bir sefer esnasında 1183/1769 yılında İsakça/İsakçı'da (Silistre) vefat etmiş ve aynı yere defnedilmiştir. "Ârif-i 'arş-ı berîn" ibaresi ölümüne tarihtir. Ârif'in dört eseri vardır:

1. Dîvan: Devhatü'l-Küttâp'da üç dilde divanı olduğu kaydedilse de elimizde sadece Türkçe Dîvân'ı vardır (Kilisli M. Rifat 1942: 96) . Dîvân'daki şiirlerden 2 kaside, 1 kıta,

⁶ Sadık Erdem, "Mehmet Salih Yümnî-Tezkire-i Şuara-yı Yümnî", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.55 (Ağustos 1988):85-112

⁷İsmail H. Aksoyak, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1171> (17.12.2003)

9 gazel, 3 tahmis, 1 nazm, 11 beyit Farsçadır. Dîvân'da gazellerin (146 adet) yanında kasideler ve musammatlar da önemli bir yekûn tutmaktadır.

2. Hilye: Hakanî'nin Hilye'sine nazire olarak 1758 yılında yazılan 463 beyitlik bir mesnevidir. "Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" vezniyle yazılmıştır. Birkaç nüshası olan eserin en iyi nüshası Süleymaniye Esad Ef. No. 3585/2'de kayıtlı olanıdır.⁸

3. Mi'râciyye: Dîvân nüshasında bulunan 187 beyitlik bir mesnevi olup "mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün" vezniyle yazılmıştır.

4. Regâ'ibiyye: 129 beyitlik Farsça bir eserdir. Eser başlıklarla ayrılmış 15 bölümden oluşmaktadır. Her bölümün sonunda Hz. Peygamber övgüsünde bir mütekerrir beyit vardır. "Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün" vezniyle yazılmıştır.⁹ Bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesindeki bir mecmuada kayıtlıdır.

Ârif: Ârif Mehmet Efendi, Kastamonulu Mehmet Sâlim Efendi'nin oğludur. Kastamonu'da doğdu. İlim tahsil etmek için İstanbul'a gitti ve o sırada Melik Paşazâde kapıcıbaşlarından Ahmed Bey'in dairesine mülâzım olduğu hâlde Hoca Neş'et Efendi'nin derslerine katıldı. O esnada Darü's-Saâdetü's-Şerîfe memurları maiyetinde, kalemde kâtip olarak görev aldı. Kısa süre sonra Darü's-Sa'âdeti's-Şerîfe baş memuru İdris Ağa'nın kâtipliğinde bulundu. Bu görevden azledilerek hâcegânlık rütbesine erişti ve Haremeyn mukataacılığı memuriyetine atandı. Ardından tezkireci-i sâni ve tezkireci-i evvel oldu. Tezkirecilik mansıbından, Bîcân Sultan hazretlerinin kethüdalığına tayin edildi. Yûsuf Ziyâ Paşa'nın sadrazamlığında tezkirecilik görevinden alındı. Rikab-ı hümayun kethüdalığı, çavuşbaşılık, reisülküttâplık ve defter eminliği gibi birçok görev aldı. 27 Safer 1228/1 Mart 1813'te yetmiş iki yaşında vefat etti. Soğukçeşme'de Zeynep Sultan Camii dışında medfundur. Dîvân'ı vardır ve Milli Kütüphane nr: 06 Mil Yz FB 184'te kayıtlıdır.

Âsım: Çelebizâde Âsım'ın asıl ismi İsmail'dir. Reisü'l-küttâb Küçük Çelebi Mehmed Efendi'nin oğlu olması sebebiyle "Küçük Çelebizâde" veya "Çelebizâde" lakabıyla tanınmıştır. Doğum tarihi kaynaklarda belirtilmemekle birlikte,

⁸Mustafa Tankuş, Ârif Süleyman'ın Hayatı Eserleri ve Dîvânı: Tenkidli Metin, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002, Ankara: Gazi Üniversitesi.

⁹Hakan Yekbaş, "Klasik Türk Şiirinde Regâibiyye ve Mehmet Fevzi Efendi'nin Regâibiyyesi", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED], 2010, (42): 69-95.

Müstakimzâde'nin 77 yaşında öldüğünü söylemesinden 1685/1096'da doğduğu anlaşılmaktadır.¹⁰ Safâî ve Sâlim'e göre İstanbulludur.¹¹

Çelebizâde iyi bir medrese eğitimi gördü. 1108/1697'de Şeyhülislam Feyzullah Efendi'den icazet alarak mülâzım oldu. 1120/1708'de müderris olarak Kenan Paşa Medresesine atandı. 1125/1713'te Dizdâriye Medresesine terfi etti. 1131/1719'da da Ârifiye Medresesine geçti. 1135/1723'te, selefi Râşid'in yerine vak'anüvisliğe getirildi. Tarihçi kimliğiyle saraydaki resmî toplantılara, davetlere, çırağan eğlencelerine, helva sohbetlerine daha sık katılmaya başladı. 1138/1725'de, Sadrazam İbrahim Paşa'nın kurduğu ilim heyetinde ve Aynî'nin 'İkdü'l-Cümân fi-Târîh-i Ehli'z-Zamân adlı 24 ciltlik Arapça tarihini çeviren tercüme heyetinde yer aldı. 1142/1729'da Süleymaniye Medresesine atandı. 1143/1730'da, I. Mahmut'un tahta geçmesinin hemen ardından vak'anüvislikten ayrılarak yerini Sâmi'ye bıraktı. 1145/1732'de, Hekim Ali Paşa'nın ilk sadaretinde, Kudüs pâyesi ile Yenişehir-i Fenâr kadılığına atandı. Uzun bir azil döneminin ardından, 1152/1739'da Bursa kadısı ve 1157/1744'te de Medine kadısı oldu. 1161/1748'de, İshak Efendi'nin şeyhülislamlığı zamanında İstanbul kadılığına tayin edildi. 1162/1749'da, Şeyhülislam Mehmet Said Efendi tarafından azledildi. Altı yıllık bir bekleyişin sonunda, Anadolu kazaskerliğine getirilmesi düşünülürken, Hekim Ali Paşa'nın sadrazamlık görevinden azli üzerine kendisine Anadolu payesi verildi (1169/1756). 1170/1757'de sadaret makamına Koca Râgıp Paşa'nın gelmesiyle aynı yıl Anadolu kazaskerliğine tayin edildi. 1172/1759'da Rumeli payesi mansıbıyla ödüllendirildi, 1172/1759'da da şeyhülislamlık makamına atandı. Bu göreve getirildikten bir yıl sonra 1173/1760'da vefat etti. Âsım'ın eserleri şunlardır:

1. Dîvân: Âsım'ın hazinedarı Ali Efendi'nin kaleme aldığı, şairin de kontrol ettiği nüsha Beyazıt Devlet Kütüphanesindedir (No. 5644). Dîvân eski harflerle basılmıştır (İstanbul 1851). Dîvân, 19 kaside, 37 tarih (1'i Farsça), 1 musammat, 87 gazel (3'ü Farsça), 13 rubai, 14 kıta (1'i Farsça), 3 nazm, 2 matla ve 3 müfretten oluşmaktadır. Dîvân'ın tenkitli metni yayımlanmıştır.¹²

2. Târîh: Râşid Târîhi'ne zeyl olarak Sadrazam İbrahim Paşa için yazılan Târîh, 1134/1722 - 1142/1729 arasındaki olayları ihtiva etmektedir.

¹⁰ M. Cavit Baysun, "Çelebi-zâde". İslam Ansiklopedisi, 2001, C. III, s.370-375.

¹¹Nuran Altuner, Safâî ve Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks). Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1989.

¹²Özge Öztekin, Çelebizâde Âsım Divanı, Ankara: Ürün Yay.2010.

3. Münşeât: Ulemâdan Lutfullah Efendi tarafından toplanmıştır. 234 mektuptan oluşmaktadır.

4. Acâ'ibü'l-Letâ'if: Hoca Gıyâseddîn Nakkaş'a ait Hıtaş Seyahatnâmesi'nin çevirisidir. 822/1419'da, Orta Asya ve Çin'e giden Gıyâseddîn'in tuttuğu seyahat notlarından oluşmaktadır.

Âşık Ömer: Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen şâir, manzumelerinden hareketle 17. yy. şâiri olarak kabul edilmektedir. Âşık Ömer, H. 1030/M. 1621 senesinde Kırım'ın Gözleve şehrinde Abdullah Kenceoğlu adında kürkçülük yapan bir esnaf ailesinde dünyaya gelmiştir. Konya ve Aydın şehirlerinin şâirin memleketi olduğu yönünde farklı rivayetler vardır. Âşık Ömer'in ölüm tarihi H. 1119/M. 1707'dir. Kırım rivayetleri, 60 yaşından sonra Gözleve'ye dönen Âşık Ömer'in 1707 yılında 86 yaşındayken Gözleve'de öldüğünü bildirmektedir. Âşık Ömer, şiirlerinden anlaşıldığı üzere medrese öğrenimi görmüş, dinî bilimler yanında Arapça ve Farsça'yı öğrenmiş, Hafız Divanı'nı, Sadî'nin Bostan'ını, Mevlâna'nın Mesnevisi'ni okumuş bir şairdir. Şiirleri, Ömer mahlasını kullanan birçok şairle karışan Âşık Ömer'in Ömer ve Âşık Ömer dışında Adlî, Derviş Nihanî, Vehbî ve Vechî mahlaslarını kullandığı dikkati çekmektedir.

Âşık Ömer, hem hece hem de aruz ölçüsüyle şiir söylemiş, döneminin en verimli ve usta şairidir. Bir başka ifadeyle hem saz şairi hem de kalem şairidir. Âşıklığının yanı sıra Osmanlı şehir ve asker muhitleri, onun Divan edebiyatına yakın olmasını, dolayısıyla dili ve üslubunun, özellikle aruzlu şiirlerinde oldukça ağır olmasına yol açmıştır. Divan şiirinin şekil ve türleriyle oldukça fazla sayıda aruzlu şiir kaleme alan Âşık Ömer, Nesimî, Fuzulî, Bakî ve Nefî gibi şairlerden etkilenmiş, Ahmed Paşa, Fuzulî ve Ataî gibi şairlere nazireler söylemiştir. Hafız Hüseyin Ayvansarayî, Âşık Ömer'in şiirlerini toplayarak bir divan haline getirmiştir. Divanı yayınlanmıştır.¹³

'**Atâ:** Mecmuada naat tarzında bir gazeli vardır. Aynı mahlası taşıyan şairler ile karşılaştırılmış, divanı olanlara bakılmış ancak hangisi olduğu tespit edilemediğinden bu mahlası kullanan şairlerin kısa biyografileri verilmiştir.

1) '**Atâ:** 1164/1750-51'de İstanbul'da doğdu. Aksaray Sıbyan mektebi hocası Abdullah Efendi'nin oğludur. Öğrenimini tamamladıktan sonra Divan-ı Hümayûn kaleminde kâtip olarak çalıştı. Bir süre taşrada voyvoda ve mütesellim kâtibi olarak görev yaptı.

¹³ Yakup Karasoy-Orhan Yavuz, Âşık Ömer Divanı, Konya, 2010, İnci Ofset.

1198/1783'te Sa'diyye tarikatına intisap etti. İstanbul'a gelerek Çırçır semtine yerleşti. İstanbul'da gününü ibadet ile geçirirken öldü. "Bu yıl Allah deyü göçti Atâ aşk ile lâhûta" mısrası ölümüne düşürülen tarihtir. Sicill-i Osmanî'de¹⁴ Atâ'nın ölüm tarihi 1231/1814-15 olarak kayıtlıdır. Çırçır Mahallesi'ndeki Kilise Camii'nin avlusuna gömüldü. Bu yüzden "Çırçırlı Sadî" diye de tanındı. Fatih Tezkiresi'nde mürettep Dîvân sahibi olduğu belirtilmektedir. Fakat kütüphanelerde nüshasına rastlanmamıştır.

2) '**Atâ:** Asıl adı Atâullâh Mehmed olup "Şâmîzâde" sanıyla tanındı. Babası Şâmî Seyyid Hüseyin Efendi'dir. Eğitimini tamamladıktan sonra müderrislik yaptı. İstanbul'da öldü. Mezarı Üsküdar'da Nuhkuyusu'ndadır. Dîvân'ının olup olmadığı bilinmemektedir.

3) '**Atâ:** 12 Cemâziyelevvel 1173/1 Ocak 1760'ta İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed Atâullâh'tır. Şeyhülislâm Şerif Mehmed Efendi'nin oğludur. Sülâlesi Ebû İshakzâde künyesi ile anılması sebebiyle Ebû İshakzâde Seyyid Mehmed Atâullah Efendi olarak tanındı. Ayrıca babasına nispetle Şerifzâde, aksaklığı sebebiyle de Topal Atâ lakaplarıyla da tanındı. İlköğrenimini babası ve babasının yakınındaki hocaların yanında tamamladı. Daha sonra Tokadî Mustafa Efendi'den dersler alarak 1185/1771-72 yılında, genç yaşta müderris oldu. 1196/1781-82 yılında Kudüs payesi ile Galata kadısı oldu. 1204/1789 Edirne payesini aldı. Şaban 1205/Nisan 1791'de Mekke kadısı oldu. Bir yıl sonra da İstanbul'a döndü. Şevval 1208/Mayıs 1794'te İstanbul payesiyle nakibüleşraf, 1213/1798'de Anadolu, iki gün sonra da Rumeli payesini aldı. Şaban 1209/Kasım-Aralık 1804'te Rumeli kazaskeri oldu. 1 Recep 1221/14 Eylül 1806 yılında şeyhülislamlığa getirildi. 7 Cemâziyelevvel 1122/13 Temmuz 1807'de azledildi. Yerine Ömer Hulûsi Efendi tayin edildiyse de bir gün sonra makamına iade edildi. Bu ikinci şeyhülislâmlığında devletin en etkili şahsiyeti haline geldi; hatta üst seviyede yapılan bazı tayin ve azillerde etkili oldu. Alemdar Mustafa Paşa'nın İstanbul'a girmesi üzerine Cemâziyelevvel 1223/13 Temmuz 1808'de görevden alındı. Bir süre Bebek'teki yalısında oturdu. Sonra Bulgaristan'ın Kızanlık kasabasına sürüldü. Oradan arpalığı olan Güzelhisar'a (Ayдын) nakledildi ve 26 Ramazan 1226/14 Ekim 1811'de orada vefat etti.

Eserleri şunlardır:

¹⁴ Nuri Akbayar ve Seyit Ali Kahraman (hızl.), Mehmed Süreyyâ Sicill-i Osmanî, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay. 1996.

Dîvân: Bilinen nüshaları Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi 5153/3, İstanbul Üniversitesi T. 1659, 2902 ve 3590'da kayıtlıdır. Dîvân'da 59 gazel, 3 tarih, 1 kaside, 1 murabba, 1 manzum takriz, 1 manzum tezkire, 1 münacat, 9 matla, 2 kıt'a, 9 muamma bulunmaktadır.¹⁵

Dîvân haricinde, çeşitli kütüphanelerde nüshaları bulunan ve daha çok Fetâvâ-yı Atâullah adıyla anılan bir fetva mecmuası, Arapça ve Türkçe Münşeât'ı, Kütüb-i İlmiye'ye Dair adlı bir eseri, Tefsir-i Beyzavî'ye yarım kalmış Türkçe haşiyesi ve takrizleri vardır.¹⁶

4) **'Atâ:** Yenişehir'de doğdu. Asıl adı Seyyid olup Yenişehirli Seyyid Atâ diye tanındı. Öğrenimini tamamladıktan sonra kâtiplik yaptı. Kaynaklardaki bilgiler bunlarla sınırlıdır. Devrin bazı mecmualarında şiirlerine rastlanmaktadır.

'Azîz: Arapsun/Gülşehir'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı İhsan'dır. Arapsunlu İhsan Efendi olarak tanındı. Arapsunlu Seyyid Ali Efendi'nin oğludur. Kalemde yetişti ve Hoca Neşet Efendi'den dersler aldı. Sadrazam Silahdar Seyyid Mehmed Paşa'nın kardeşi Bosna Valisi Mustafa Paşa'nın divan kâtipliğini yaptı. Şiirlerinde önceleri Aziz(î) mahlasını kullandı. Hoca Neş'et Efendi tarafından kendisine İhsan mahlası verildi. Vefat tarihi bilinmemektedir.

Bâ'is: Bursa'da Mihaliç/Karacabey'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Ahmed'dir. Kasabzâde Ahmed Bâ'is Efendi olarak tanındı. İstanbul'a gelerek Şehzade Medresesi'nde öğrenim gördü. Pertaki Hasan Efendi'den ders alarak mülazım oldu. Bayburdîzâde'nin hizmetinde bulundu. Bekirpaşazâde Hamdullah Bey'in mektupçuluğunu yaptı. Halim Giray'a hocalık yapması münasebetiyle Vize Sarayı'na gitti. Vüzera divanı kâtipliği yaptı. Yenice ayanı Mustafa Ağa'ya kâtip oldu. Rumeli Valisi Ali Paşa'nın mektupçuluğunu yaparken bu zatın katline irade-i seniyye çıktığında yazmış olduğu bir yazıyla affını sağladı. Vize'den İstanbul'a döndü ve İzzet Paşa tarafından maliye tezkireciliği rütbesi verildi. Daha sonra Divan-ı Humâyûn hocası oldu. Bir ara Rumeli valisi Şinasizâde'nin mektupçuluğunu da yapan Ahmed Bâ'is Efendi son olarak Vezir Mustafa Paşa'nın divan kâtibi oldu. Paşa'nın ölümünden sonra

¹⁵Aysun Sungurhan-Eyduran, "Atâ". Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Ankara: AKM Yay. 2002, C.1, s. 511.

¹⁶Mehmet İpşirli, "Atâullah Mehmet Efendi, Topal", İslam Ansiklopesi, İstanbul: TDV Yay. 1991, C.1, s.48.

Ariş (Filistin) 'ten dönerken 1215/1800-1801 yılında Maraş'ta vefat etti. Mezarı Maraş'tadır. Divançesi vardır.¹⁷

Bâki: Asıl adı Mahmud Abdulkaki'dir. İstanbul'da doğdu. Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'nin oğludur. Bâkî saraç çırağı olarak çalışırken medreseye de devam etmeye başlamış, ilgisi ve yeteneği sayesinde kısa zamanda kendini göstermiştir. Ahdî, onun gençlik yıllarında okuma yolunu tuttuğunu, vaktini bu yola ayırdığını ve kısa sürede büyük marifetlere sahip olduğunu belirtir.¹⁸ Medrese eğitiminin başlangıcında devrin tanınmış müderrislerinden Ahaveyn lakabıyla anılan Karamanlı Ahmed ve Mehmed Efendi'den ders almıştır. Bâkî, Zâtî'nin Beyazıt Camii avlusundaki remilci dükkânına uğrayıp şiirlerini devrin üstadına beğendirmeye çalışır. Nitekim Zâtî (953/1546) de yeteneğine inandığı genç şairin beytini tazmin ederek tamamladığı bir gazelini divanına koymuş, kendisini ayıplayanlara da “Bâkî gibi şâir-i sâhirin şiirini uğurlamak ayıp değildir.” diyerek onu onurlandırmıştır.

963/1556 yılında Halep kadılığına atanan hocası Kadızâde Şemseddin Ahmed Efendi, Bâkî'yi de beraberinde götürür. Bâkî, Halep'te dört yıl kadar kalır. Bu arada Halep Beylerbeyi Kubad Paşa'ya “Lamiyye Kasidesi”, hocası Kadızâde Efendi için de bir “Raiyye Kasidesi” sunar. Şair ve tezkire müellifi Sadıkî-i Kitabdar ile Halep'te tanışır. 1560 yılında yine hocası ile birlikte İstanbul'a dönerken Konya'da, Şam kadısı Ebussuudzâde Muhammed Çelebi ile görüşüp ondan babasına hitaben bir tavsiye mektubu alır. İstanbul'a döndüğünde de Şeyhülislam Ebussuud Efendi'ye muhtemelen bu mektupla birlikte bir “Lâmiyye Kasidesi” sunar. Bu sırada şiirden ve şairlerden pek hoşlanmayan dönemin sadrazamı Rüstem Paşa'ya, şeyhi Filibeli Mahmud Efendi (987/1579) vasıtasıyla yaklaştırmaya çalışan Bâkî, Mahmud Efendi'ye iki kaside sunmuştur. Ardından Rüstem Paşa'nın yerine geçen Semiz Ali Paşa'ya “hatem” redifli kasidesini ve meşhur bahariyyesini sunarak sadrazamın takdirlerini kazanır. Bâkî 1563 yılında danışmend olur. Semiz Ali Paşa ve Mirâhur Ferhad Ağa aracılığıyla şiirlerini Sultan Süleyman'a ulaştıran Bâkî, padişahın da ilgisini çekmeyi başarır. Sultan Süleyman'ın meclisinde şiirler okunurken Bâkî'nin bir gazelini pek beğenerek onun hangi görevde bulunduğunu sorup Süleymaniye Medresesinde danışmend olduğunu

¹⁷İdil Can Mamaş (hzl.), Divançe-i Bâis, Yayınlanmamış Mezuniyet Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1995.

¹⁸Süleyman Solmaz, Gülşen-i Şu'arâ, 2009, Kültür Bakanlığı E-Kitap e- kaynak: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-83501/ahdi---gulsen-i-suara.html>

öğrenince böyle bir şairin medrese odalarında çürümesinin doğru olmadığını, kendisine mülâzemet verilerek yirmi beş akçelik medrese müderrisliğine gönderilmesini emreder.

Hayatı boyunca birçok yerde müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunan Bâkî, ilmiye sınıfının en yüksek derecesi olan kazaskerliğe kadar yükselir. Artık önünde şeyhülislamlıktan başka yükseleceği makam kalmamıştır. Fakat şairin kırk yaşına kadar, yani Kanuni döneminde hayata rintçe bakışından ve bazı zaaflarından kaynaklanan dedikoduların ömür boyu peşini bırakmaması ve daha sonra da çok güçlü rakiplerle mücadele etmek zorunda kalmasından ötürü bu emeline kavuşmadan birkaç ay sonra emekliye sevk edilir. Dört padişah devrinin en büyük şairi Bâkî, 23 Ramazan 1008/1600 tarihinde vefat eder.

Belîğ: Asıl adı Mehmet Emin'dir. Mora Yenişehir (Larissa) 'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Medrese eğitimini Yenişehir'de gördükten sonra eğitimine İstanbul'da devam etti ve mülazım oldu. Kadılık mesleğini seçerek İstanbul'un çeşitli yerlerinde kadılık görevinde bulundu. Ancak daha sonra İstanbul'da değerinin bilinmediğini düşünerek taşrada görev almak istedi. Bunun üzerine Eski Zağra kadılığına tayin edildi. Buradan da önce Yeni Zağra sonra da Klavrata (Klavna) kadılıklarına gönderildi. Klavrata'nın havasının kötülüğü ve çalışma şartlarının zorluğu sebebiyle hastalandı ve görevinden azledildi. Önce memleketi Yenişehir'e gitti. Oradan da tekrar eski görev yeri Eski Zagra kadılığına tayin edildi ve tayininden kısa bir süre sonra da 1174/1760-61 yılında ölürek aynı yere defnedildi. Belîğ'in tek eseri Dîvân'ıdır.¹⁹

Cevrî: Eserlerinde Cevrî mahlasını kullanan şairin asıl adı İbrahim'dir. Ailesi hakkında kesin bir bilgimiz yoktur. Cevrî, istinsah ettiği nüshalarda ismini çoğunlukla Farsça bir ibareyle verir, asıl adı olan İbrahîm'i ve baba adını söylemek yerine mahlası olan "Cevrî"yi kullanmıştır. Mevlevî olan Cevrî'nin kaynaklarda iyi bir tahsil gördüğüne dair bilgiler vardır. Özellikle Na'îmâ Tarihi'nde²⁰ Cevrî için ayrı bir başlık açılmış, ayrıca devlet adamlarıyla ilgili bilgiler verilirken de Cevrî'den bahsedilmiştir. Bazı kaynaklarda Divan-ı Hümayun kâtiplerinden olduğu, sonrasında hattatlık yaptığı

¹⁹Ali Açıkgöz, Belîğ Dîvânı, Metin- İndeks. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 1994.

²⁰Mehmet İpsirli(hzl.), Naîmâ Mustafa Efendi: Târih-i Na'îmâ (Ravzatü'l-Hüseyn fi Huâsati ahbâri'l-hâfikayn), Ankara: TTK Yay. 2007, C.4.

belirtilirken bazı kaynaklarda ise sadece hattatlık yaptığı söylenir. Cevrî, 1065/1654'te İstanbul'da vefat eder. Başta divan²¹ olmak üzere birçok eser kaleme almıştır.

Cihangir: 14 Safer 1129 / 28 Ocak 1717 tarihinde doğdu. III. Ahmet'in ve Mihrişah Sultan'ın oğludur. Özel bir eğitimle yetiştirildi. Lâle Devrine girilirken doğan III. Mustafa, bu renkli ortamın yenilikçi ve değişik havası içinde büyüdü. III. Osman'ın ölümü üzerine 16 Safer 1171 / 30 Ekim 1757'de tahta geçti. Padişahlığının ilk yıllarında sadrazam Koca Ragıp Paşa'nın da gayretleriyle devlet savaşa sokulmadı ve askerî alanlarda bazı yenilikler için çalışmalar yapıldı. Ancak Koca Ragıp Paşa'nın vefatından sonra, 1768 yılında Ruslara savaş ilan edildi ve ordu bozguna uğradı. 1771 yılında Kırım da kaybedildi ve Ruslar Dobruca'dan Bulgaristan'a saldırırdı. Padişah III. Mustafa 8 Zilkade 1187/ 21 Ocak 1774'te bu yenilgilerin de getirdiği olumsuzlukların etkisiyle vefat etti. III. Mustafa şiirlerinde Cihangir mahlasını kullanmıştır.²²

Derviş Çelebi: Konyalıdır, Hz. Mevlâna'nın soyundan gelen çelebilerdendir. Pîrî-zâde lakabıyla meşhurdur. Pîr Hüseyin Efendi, Konya Dergâhı şeyhi iken dervişler arasında huzursuzluk çıkınca bazı Çelebiler Pîr Hüseyin Çelebi'nin azledilip Derviş Çelebi'nin atanmasını istediler. Derviş Çelebi bu bozgunculara kanarak şeyhliğe tayinini sağlamak üzere İstanbul'a gitti. Konya Dergâhına postnişin olmak için epey çalıştıysa da muvaffak olamadı. Yaptığı hatanın pişmanlığıyla uzun zaman Galata Mevlevihane'sinde misafir olarak kaldı, nihayetinde Hz. Mevlâna'nın soyundan gelmesi sebebiyle Galata Dergâhına şeyh tayin edildi. Ancak bu görevi uzun sürmedi, 1080/1669'da Konya'daki Çelebilik makamı tarafından azledildi. IV. Mehmet'in Kamanıçe Kalesi'nin fethi için çıktığı sefere katıldı, yolda hastalandı ve Silistre'ye bağlı Hacıoğlupazarı adlı kazada vefat etti. Usta bir şairdir, ancak az sayıda şiiri günümüze ulaşmıştır.

Derviş: Hayatı hakkında kapsamlı bilgi olmayan Derviş Efendi, 18. asırda yaşamış bir mutasavvıftır. Mehmet Süreyya'nın Sicill-i Osmanî'de (a.g.e: C. II) verilen malumata göre Halveti tarikatına mensup olup, Zeyrek'teki tekkede şeyh ve Süleymaniye Camii'nde vaiz idi. Vaizliği sırasında Muharrem H. 1148 (Haziran M.1735) 'te vefat etmiştir. İlahileri meşhurdur.

²¹Haluk Aydın, Cevrî Divanı'nın Tahlili, (Basılmamış Doktora Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi,2010.

²²Coşkun Ak, Şair Padişahlar, Ankara: KB Yay. 2001.

Edhem: II. Mahmut dönemi (1808-1839) şairlerindendir. Musâhib-zâde sanıyla tanındı. Enderun'da yetişen şairin vefat tarihi bilinmemektedir.

Enîs: Asıl adı Recep'tir. Edirne'de doğdu. Gülşenî tarikatına mensup sipahi Halil (ö. ?) adlı birinin oğludur. Çocukluğunda İbrahim Efendi adlı bir cilt ustasının yanında çıraklık yaptı. Sonra tahsil için İstanbul'a geldi ve Yenikapı Mevlevihanesi'nde yetişti. Bunu müteakip, Edirne'ye dönerek Neşâtî Dede (ö. 1085/1674) 'ye intisap etti. Sonra tekrar İstanbul'a gelerek, Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Kârî Ahmet Dede (ö. 1120/1708) 'ye bağlandı. Onun Mesnevî derslerini takip etti ve bu Mevlevihaneye mesnevihan oldu. Şeyhi Kârî Ahmet Dede'nin ölümü üzerine Kasımpaşa Mevlevihanesine şeyh tayin edildi. Edirne Muradiye Mevlevihanesi şeyhi Neşâtî Dede'nin vefatından sonra bu dergâhın şeyhliğine getirilen Seyyid Muhammed Ârif Dede'nin ölümü üzerine, 1095/1683 yılında Edirne Mevlevihanesi şeyhliğine atandı. 60 yıl burada şeyhlik yaptı. Vefatında Edirne Mevlevihanesine gömüldü. Vefat tarihini Fatin, Şemseddîn Sâmî, Mehmed Süreyyâ, Esrâr Dede, 1147/1734; Bursalı Mehmed Tâhir 1145/1732; Râmiz, Nâ'il Tuman ve Mecelle, 1146/1733 olarak gösterirler. Galatalı Hâfız, Enîs Receb Dede'nin vefatına "Kürsî-i cennetde Mevlânâ Enîs ola" (1147) mısrasını tarih düşürmüştür. Enîs'in mürettep Dîvân'ı²³ vardır.

Eşref: Mecmuada Eşref'e ait bir gazel bulunmaktadır. Ancak divanı²⁴ bulunan Eşref mahlaslı şairler incelenmiş mevcut şiire rastlanmamıştır. Eşref mahlasını kullanan şairlerin kısa biyografilerine aşağıda yer verilmiştir.

1) Eşref: Bursa'da 1247/1831 tarihinde doğdu. Asıl adı Eşref Mehmed Bey'dir. Bursa'nın tanınmış ailelerinden olan Kassâb-zâde Ali Rızâ Bey'in oğlu olduğundan Kassâb-zâde sanıyla tanındı. Bursa ulemasından Ebe-zâde Abdurrahmân Efendi'den Arapça bilimleri, Burûsevî Osmân İzzet Efendi'den de Farsça bilimleri tahsil etti. Bursa vilayeti Tahrîrât Kaleminde kâtiplik yaptı. Ticâret riyâsetinde bulundu. 1307/1889 yılında Bursa'da vefat etti.

2) Eşref: Asıl adı Abdurrahman'dır. Merzifonda dünyaya geldi. Babası mevalidendir. İlk eğitimin babasından aldı. Şeyhülislâm Muhammet Efendi'den mülâzım oldu. Kadılık görevinde başarılı olamayınca bu görevinden ayrıldı. Yüz elli kadar eseri vardır. Bunlardan biri bütün bilimleri içeren Uyûnu'l-Ulûm adlı telifi ve Mir'ât-ı Safâ adlı kitabı

²³ Âdem Ceyhan, Enîs Recep Dede, Hayatı, Eserleri, Divânı. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: M.Ü. 1990.

²⁴ Betül Elmacı, İstanbullu Eşref Divanı(inceleme-metin). (Basılmamış YLT). Sakarya Üniversitesi, 2016.

ve Molla Câmî'nin Risale-i Sugra'sını şerh edip ve bir kaç hihâye tefsirini içeren bir risalesi bulunmaktadır. Öğrencilerin elinde bulunan nüshalarda da yazdıkları vardır. Türkçe ve Fransıza şiirler de kaleme almıştır. Vefatı tarihi bulunamamıştır.

3) Eşref: İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Küçükçelebi-zâde Âsım Efendi'nin torunu olduğu için Çelebi-zâde Eşref Molla diye tanındı. Medrese öğrenimi görerek mülâzım oldu. 1185/1771-72 yılında hariç rütbesiyle müderrisliğe başladı. Altmışlı rütbesi ile müderrislik yaparken Muharrem 1206/Ağustos-Eylül 1791'de İstanbul'da vefat etti. Molla Gürânî'de Çelebi-zâde Kabristanı'na defnedildi. Eserlerine dair bir bilgi yoktur.

4) Eşref: Eşref Dayı, 19. yüzyıl sonlarında yaşamış, İstanbul'da Tophane İskeleyi kayıkçılarından ümmi bir kişi olması dışında kaynaklarda hakkında bilgi yoktur.

5) Eşref: Asıl adı Eşref Halîl Efendi'dir. Mâliye Vâridât Muhâsbesi'nden yetişti. Muhtelif yerlerde taşra defterdarlıklarında bulundu. Dîvân-ı Muhâsebât üyeliğine getirildi. 24 Receb 1293/1876'da İstanbul'da vefat etti. Eğri Kapı'ya defnedildi.

6) Eşref: İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Mekteb-i Ma'ârif-i Adliye'de okudu. 1848 yılının ortalarında Maliye Nezareti Varidat Muhasebesi Kalemi kâtipleri arasına katıldı. Ölüm tarihi ve yeri bilinmemektedir.

7) Eşref: Mirza Mahdum olarak da bilinmektedir. Abdülbâkî Efendi'nin oğludur. Baba tarafından Seyyid Şerif, anne tarafından Kadı Cihan ve Mir Gıyaseddin'in torunlarındandır. Tebriz'de öğrenim gördü ve II. İsmail'e nedimlik yaptı. Bir süre Anadolu topraklarında kaldıktan sonra yeniden İran'a döndü. Bu sırada II. İsmail şâh olunca sadrû'l-ulemâ ve nakibü'l-eşraf oldu. Şah II. İsmail öldürülünce ailesiyle birlikte Şehrizar valisi Mahmud Paşa'ya sığındı. Bir süre sonra İstanbul'a gönderildi ve kendisine caize ve medrese ihsan olundu. 973/1565 yılında hacca gitti. Daha sonra Diyarbakır, Bağdat, Trablusgarp, Medine ve Mekke mollası oldu. 993/1585'te tekrar nakibü'l-eşraf olarak atandı. 994/151586'da annesi vebadan ölünce Mekke'ye gömülmesini arzu etti ve Rumeli kazaskerliği payesine şeyhü'l-haremlik ilavesiyle Mekke mollası oldu. 995/1587 yılında vefat eden Eşref Efendi matematik, fıkıh ve nücum ilimlerinde mâhirdi.²⁵

²⁵ Nuri Akbayar (hzl.), Mehmet Süreyya, Sicill-i Osmânî, İstanbul, 1996, Tarih Vakfı Yurt Yay.

8) Eşref: 1234/1820 yılında Bursa'da doğdu. Asıl adı Mustafa Eşref'tir. Bursalı Sıdkî-zâde Ahmed Sıdkî Efendi'nin oğludur. Bursa'da önce ağabeyi eski Bağdat kadısı Şerîf Rüşdî Efendi'den medrese usulüne göre eğitim gördü, ayrıca müftü Ankaralı Ebe-zâde Abdurrahmân Efendi'den özel dersler aldı. İstanbul'a gelip 1837 yılında Mekteb-i Harbiye'ye girdi. Buradaki öğrenimine devam ederken Kethudâ-zâde Ârif Efendi'den Farsça öğrendi, edebî ve hikemi ilimler tahsil etti. Mekteb-i Harbiye'den mülâzım-ı evvel rütbesiyle 1844 yılında mezun oldu. 1853 yılında binbaşı rütbesiyle Ömer Paşa'nın yaverliğine atandı. Üç yıl kaymakam, 1862 yılında üçüncü ordu redif birinci alayına miralay, bu sırada Dâr-ı Şûrâ-yı Askeriyeye üye ve üç ay sonra da Mâliye Nâzırı Kânî Paşa'ya damat oldu (1863-1864) . 1866 yılında Mirlivâliğe yükseldi, üç yıl sonra 1869 yılında ferik rütbesiyle Hassa Ordusu Kurmay başkanlığına getirildi. Oradan altıncı ordunun kurmay başkanlığına geçerek bir yıl kadar Bağdat'ta kaldıktan sonra 1872 yılında Tahran sefirliğine tayin edildi. Bu görevde bir yıl kalıp istifa etti. Bur süre Dâr-ı Şûrâ-yı Askerî'de bulundu. Daha sonra İşkodra Alay kumandanlığına getirilerek kendisine buranın mutasarrıflığı görevi de verildi. İşkodra'nın vilayet olmasıyla müşirliğe yükseltilerek 1876 yılında Selanik, bir yıl sonra da Trabzon valiliğine tayin edildi. Ancak Trabzon'a gitmeden 1878 yılında Osmanlı-Rus savaşının patlak vermesi üzerine Tuna cephesi komutanlığına gönderildi. Dört buçuk ay sonra bu görevden azledildi. Serdâr-ı Ekrem Abdülkerîm Nâdir Paşa ve diğerleri gibi Eşref Paşa da mağlubiyetten sorumlu tutularak 1878 yılının sonlarında Limni adasına sürüldü. Birkaç ay sonra II. Abdülhamîd tarafından bağışlanarak İstanbul'a getirildi, ardından da selamlık resmine memur edildi. Eşref Paşa 1894 yılında İstanbul'da vefat etti. Divanı²⁶ mevcuttur.

9) Eşref: 1263/1846-47'de Kırkağaç kazası dâhilinde Gelenbe'de doğdu. Gelenbeli Usûlîzâde Hafız Mustafa Efendi'nin oğludur. Resmî tercüme-i hâlinde Gelenbevî sülalesinden olduğu yazılıdır. Manisa Hatuniye Medresesi'nde Arapça ve Farsça okudu. Manisa'da Sultaniye Müdeerrisi Rıza Efendi'den medrese usulünce Fenariye kadar okuduğu ve bütün tahsilinin bundan ibaret olduğu söylenir. 1287/1870-71'de Manisa Tahrirat Kalemi'ne mülazemetle devam etti. Turgutlu, Akçahisar, Alaşehir kazaları mal müdürlüklerinde bulundu. Muharrem 1295/Ocak-Şubat 1878'de istifa ederek İstanbul'a geldi. Sınavla Fatsa Kazası kaymakamlığına tayin edildi. Kendini içki ve eğlenceye vererek görevini yerine getirmemesi, hoş olmayan hâlleri ve yolsuzlukta bulunması

²⁶ Gülçin Tanrıbuyurdu, Eşref Paşa Divanı(inceleme-metin), (Yayımlanmamış YLT). Kocaeli Üniversitesi, 2006.

nedeniyle azledildi. Şûrâ-yı Devletçe yapılan incelemelerde beraat etmesine rağmen yine de mazul kaldı. Sonra Çapakçur, Hizan, Ünye, Tirebolu, Akçadağ, Garzan, Garbî Ağaç, Buldan, Kula, Kırkağaç, Daday kazaları kaymakamlıklarında bulundu. Daday kaymakamlığından istifa etti. Gördes kaymakamlığına tayin edildi. Gördes kaymakamlığı görevindeyken İzmir’de ikâmet ettiği eve 2 Ramazan 1320/3 Aralık 1902’de polis memurları gelerek evrakını toplayıp hükümet dairesine götürdüler. On gün sonra İzmirli Hafız İsmail Efendi ve Tefvik Nevzat Bey’le beraber İstanbul’a getirilerek tutuklandılar. Eşref yedi ay hapiste aldıktan sonra zararlı evraklar bulundurduğu için mahkemede bir sene daha hapis yatmasına karar verildi. Zararlı evrak olarak görülen şeyler ise vekil ve yakınlarından bazılarına yazdığı hiciv manzumeleri ve Damad Mahmûd Paşa’nın Avrupa’ya gitmeden önce yazdığı mektuplardır. Mahkûmiyeti olan bir sene on gün bittikten sonra hem kendinin ve hapis arkadaşı polisin hem de İzmir’e gidecek birkaç sürgünün harcırahlarını cebinden vermek şartıyla İzmir’e gönderildi. 17 Ağustos 1903’te İzmir’den hareketle Mısır’a, bir süre sonra Paris’e ve İsviçre’ye gitti. Bir müddet de Kıbrıs’ta bulundu. Mısır’dayken Deccâl’i neşrettiğinden dolayı mallarının hacziyle gıyaben mahkûm edileceği İstanbul gazetelerinde görüldüğünden ahlaki olmayan bir kıt’a yazıp cinayet reisine göndermiştir. Meşrutiyetin ilanından sonra İstanbul’a geldi. Bir süre sonra Adana Vali muavinliğine tayin edildi. Sonra emekli edilerek memleketine çekildi. 5 Cumadelahire 1330/22 Mayıs 1912’de Kırkağaç’ta Bahçıvan Pazarı’ndaki evinde vefat etti.

10) Eşref: Âşık Ömer’in “Şairnâme” adlı şiirinde (23. Dörtlük) , Hızrî’nin “Cem’ü-ş Şâirân” adlı şairnamesinde (49.dörtlük) , Noksânî’nin “Münâcaat” adlı şiirinde (17. dörtlük) ve Kangallı Noksânî’nin “Şairname” adlı şiirinde (4.dörtlük) ismi geçmektedir. Yaşamı ve şairliği hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Şairin yaşamı ve şiirleri cönk ve mecmualar üzerine yapılacak çalışmalarla aydınlatılabilir.

Fâik: Safer 1198 ortaları/Ocak 1784’te Sakız’da doğdu. Kıbrıs muhassıllığından azledilerek Şaban 1211/Şubat 1797’de vefat eden el-Hac Hâfız Ali Ağa’nın (Tunuslu Abdullah Ağa’nın oğlu) oğludur. Mektupçuluk ve hocalık yapmıştır. Ayrıca muhasebecilik görevinde de bulunmuştur. 9 Muharrem 1254/4 Nisan 1838’de vefat etti. Rumelihisarı Kabristanı’na defnedildi.

Fasîh: On yedinci yüzyılda yaşamış, Klasik edebiyatımızın Mevlevî şairlerinden biri olan mutasavvıfın asıl adı Ahmet’tir. Şiirlerinin anlaşılır ve açık olmasından dolayı

kendisine Fasîh mahlası verilmiş ve şiirlerinde bu mahlası kullanmıştır. Fatih Sultan Mehmet zamanında Arnavutluk'un fethedilmesiyle İslamiyet'i kabul eden ve daha sonra devlet adamı, âlim ve şairler yetiştiren Dukakinzade ailesine mensup olduğu kabul edilmektedir. Dukagin-zâde şöhretiyle anılan Fasîh Ahmet'in mensubu olduğu sülale aslen Norman, Fransız yahut Alman olup, büyük dedeleri Le Duk Jean İşkodra cihetini zabtetmiş, zamanla Arnavutlaşan bu sülaleye Duk Jean isminin tahrifinden ortaya çıkan Dukagin denmiştir.²⁷ Babası Mehmet Efendi, büyük dedesi de Dukaginzade Mehmet Bey olarak anılmaktadır. Fasîh Ahmet Dede'nin kimlerden eğitim aldığı hakkında kaynaklarda bilgi mevcut değildir.

Fasîh Ahmet, Divan ve hazine kâtipliği görevini sürdürürken bir gün bu görevi terk ederek Galata Mevlevihanesi şeyhi Gavsî Dede'ye intisap ederek Mevlevî tarikatına dâhil olmuştur. Mevlevihaneye yerleştikten sonra bin bir gün çilesini tamamlayarak "Dede" unvanını almıştır.²⁸ Hayatını da sanatından kazandığıyla devam ettirmiştir. İstanbul dışında Edirne'ye gitmiş olan şair, ölmeden iki gün önce hukuku olan dostlarını tek tek dolaşarak helalleşmiş ve mevlevihanedeki hücrelerine çekilmiş ve 1111/1699 yılında vefat etmiştir. Türkçe divanı²⁹ ve Farsça divançesinin yanında birçok eser kaleme almıştır.

Fâzıl: Akka'da doğdu. 1170/1756-57 yılı civarında doğmuştur. Asıl adı Hüseyin'dir. Mahlas olarak Fâzıl'ı tercih ettiği ve Enderun'da yetiştiği için Enderunî veya Enderunlu Fâzıl (Hüseyin) Bey olarak tanındı. Akka muhafızı Tâhir Ömer'in torunu ve Tahir Ali Bey'in oğludur. Sultan I. Abdülhamid zamanında (1174-1789) devlete isyan eden dedesinin ve babasının idam edilmesiyle Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından kardeşi Hasan Kâmil Bey'le birlikte İstanbul'a getirildi. Kardeşiyle birlikte Enderun'a alınarak iyi bir öğrenim gördü. Sarayda hazine koğuşunda sekiz yıl kaldı. Zevk ve eğlenceye olan düşkünlüğü ve aşk maceraları yüzünden saraydan çıkarıldı (1198/1783-84) . İstanbul sokaklarında on iki yıl perişan ve serseri bir hayat geçirdi. Sultan III. Selim'e ve dönemin ileri gelenlerine sunduğu kasidelerin de etkisiyle Rodos vakıflarının mütevelliliğine getirildi. Daha sonra hâcegânlık isteği kabul edildi. Bir süre Halep defterdarlığında bir memuriyetle, daha sonra da Erzurum ve yöresini teftişle

²⁷ İsmail Hamî Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul: Türkiye Basımevi, 1948, C.2, s. 424.

²⁸ Adnan İnce (haz.), Sâlim Efendi, Tezkire-i Salim. Ankara, 2005, Atatürk Kültür Merkezi Yay.

²⁹ Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 1991, C.1-2.

görevlendirildi. Maden emniyeti yaptı. İstanbul'a döndü. Bazı hicivleri yüzünden 1214/1799-1800 yılında Rodos'a sürüldü. Rodos'ta iken gözlerini kaybetti. İstanbul'a dönmesine izin verildi. Enderun'dan kendisini refah içinde yaşatacak bir maaş bağlandı. Son on yılını yatakta geçirdi. Ölümünden bir iki yıl önce gözlerinin açıldığı belirtilmektedir. 3 Zilhicce 1225/30 Aralık 1810'da vefat etti. Mezarı Eyüp'te Kızıl Mescit kabristanındadır. Vefatına "Göçdü Fâzıl Beg gice ahbâbı nâlân eyledi" mısraı ile tarih düşürüldü. Divanı³⁰ mevcuttur.

Fazlî: Üsküdar'da Kadı Alaaddin tekkesinde şeyhlik yapmış olan. Şeyh Seyyid Fazlullah Efendi, Diyarbakırlıdır. 1087 / 1676'da vefat etti ve tekkesinde defnedildi. Vefatına "Pesendîde-i meşâyih" cümlesi tarih düşürüldü.³¹

Fedâyî: Mecmuada bir murabbası bulunan Fedâyî'nin hangi Fedâyî olduğu tespit edilememiştir. Fedâyî mahlasını kullanan şairler aşağıda verilmiştir.

1) **Fedâyî:** Asıl adı Ali Bâlî olan şair Edirne doğumludur. 16. yüzyılın Mevlevî şairlerindedir. Hayatı hakkındaki bilgiler sınırlıdır. 1561'de vefat etmiştir. II. Selim dönemi sipahi şairlerinden olan Fedâyî, Divan sahibidir.

2) **Fedâyî:** Asıl adı bilinmeyen âşık, Fedâyî mahlasına sahiptir. Âşık Fedayi, 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın ilk yarısında yaşamış ve her iki yüzyıla da mal olmuş bir şairdir. Hayatı seyahatlerle geçmiş ve bir Bektaşî dergâhı olan Mısır'daki Kaygusuz Dergâhı'nda bir süre bulunmuştur. Aldığı dinî eğitim sayesinde Arapçaya hâkimdir. Oldukça iyi bir öğrenim gördüğü divan edebiyatı tarzında yazdığı şiirlerden ve aruz ölçüsünü kullanmaktaki maharetinden anlaşılır. Âşığın İstanbul'u anlattığı yirmi dörtlükten oluşan İstanbul Destanı vardır.

3) **Fedâyî:** Hayatı hakkında Sâlim Tezkiresi'nde bilgi bulunmaktadır. Saim'in verdiği bilgiye göre asıl adı Abdurrahmân'dır. İstanbul'da doğdu. Babası Anadolu kadılarından İbrahim Efendi'dir. İbrahim Efendi, hayatının sonlarında Rakka kâdılığı görevinde bulundu.

4) **Fedâyî:** Fedâyî, Dergüzinli'dir. Ka'be'yi tavaf ve Hz. Peygamber'in sakini olduğu yerleri ziyaret etme arzusuyla uzun süre memleketinden ayrı kalmıştır. İsteğine

³⁰ Yusuf Yanartaş, Enderunlu Fâzıl Dîvânı ve İndeksi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 1997.

³¹ Ramazan Ekinci, Hâfiz Hüseyin Ayvansarâyî Vefeyât-ı Ayvansarâyî (İnceleme-Tenkitli Metin). İstanbul: Buhara Yay. 2013, s. 135-136.

eriştikten sonra Arap ve Anadolu şehirlerinde ticaretle meşgul olmuş, sonunda Halep' yerleşmiştir. Güzel huylu ve iyi kalpli biridir. Kendinden önceki şairlerin şiirlerini tetkik ederek bir şiir görüşü kazanmış, sanatında başarılı bir şairdir.³² Eserleri hakkında bilgi bulunmazken Farsça birkaç şiiri günümüze ulaşmıştır.

Fehîm: İstanbul'da 1627 yılında doğan şairin asıl adı Mustafa'dır. Ailesi hakkında fazla bilgi bulunmayan Fehîm'in babasının muhtemelen Halep asıllı olduğu, İstanbul'da Tahtakale'de veya Parmakkapı'da unculuk yahut kurabiyecilik yaptığı bilinmektedir. Fehîm'e bu sebeple "Uncuzâde" denildiği gibi XIX. yüzyılda hoca olarak büyük şöhrete sahip bulunan ve Fehîm'e hayranlığı dolayısıyla aynı mahlası kullanan Süleyman Fehîm Efendi ile karıştırılmaması için "Kadîm" sıfatıyla anılmaktadır. Mısır valisi Eyüp Paşa'ya bağlanan şair, Mısır dönüşünde Ilgın'da 1646-47 yılında vefat etmiştir. Genç yaşta vefat etmesine rağmen divanı mevcuttur.³³

Fenâyî: Mecmuada bir gazeli bulunmaktadır. Divanı mevcut Fenâyî mahlaslı şairler incelenmiş fakat onun şiirine rastlanmamıştır. Aşağıda Fenâyî mahlasını kullanan şairler hakkında bilgi verilmiştir.

1) Fenâyî: Fenâyî, Manisalı'dır. İstanbul'da yetişti. Derviş görünüşlü olmasına rağmen dış dünyaya önem verirdi. Pek çok latifesi vardır. Zarafetiyle tanınan şair herkesin sohbet etmek istediği biri olarak bilinmektedir.

2) Fenâyî: Asıl adı Mehmet olan şair, şiirlerinde Fenâyî mahlasını kullanmıştır. Tarikat adabına uygun yaşaması ve arif kişiliğinden dolayı isminin önüne "Cennet" eklenerek "Cennet Mehmed Efendi" ismiyle anılmıştır. Tophane'de doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Eğitim hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan Fenâyî, kâtiplik ve vaizlik gibi eğitim gerektiren görevlerde bulunduğu göre belli bir eğitimden geçmiş demektir. Hatta "İstanbul'da bulunan bir medresede eğitim gördüğü" söylenebilir.³⁴ Arapça ve Farsça'yı bildiği, divanında yer alan Farsça şiirlerden, ayet ve hadisleri anlamlarına uygun olarak kullanmasından anlaşılmaktadır. Kardeşi Ahmet Çelebi vasıtasıyla Aziz Mahmut Hüdâyî'ye intisap etmiştir.³⁵ Hüdâyî'ye mürit olduktan sonra kâtiplik mesleğinden ayrılmıştır. On yedi yıl şeyhine hizmet ettikten sonra Kütahya Simav'a halife olarak görevlendirilmiştir. Şeyhinden uzak kalacağı

³² Solmaz, Süleyman (hzl.) (2005). Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı. Ankara: AKM Yay.

³³ Felek, Özgen (2007). Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın Tahlili. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi.

³⁴ Âlim Yıldız, Fenayi Cennet Efendi Divanı. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay. 2010.

³⁵ Kamil Yılmaz, Aziz Mahmud Hüdâyî Hayatı, Eserleri, Tarikatı. İstanbul: Erkam Yay. 1999.

düşüncesiyle bu görevi kabul etmek istemese de Aziz Mahmut Hüdâyî'nin dua etmesiyle Simav'a gitmiştir. Hüdâyî'nin vefat etmesiyle İstanbul'a dönmüş ve inzivaya çekilmiştir. Tophane'de İlyas Çelebi Tekkesi'nde şeyhlik yaparken, Hüdâyî'nin torunu Mesut Efendi'nin yerine H.1067/ M.1656-7 yılında post-nişin olmuştur. 12 Aralık 1664'te vefat etmiştir. Divanı bulunmaktadır.

3) Fenâyî: Fenâyî hakkındaki bilgilerimiz Sehî Tezkiresi'ndeki bir kaç cümleden ibarettir. Sehî'nin belirttiğine göre Fâtih devri şairlerinden olan Fenâyî, hoş yaratılışlı, zihni açık ve şiirleri sade bir şairdir. "Bedî'i ve beyân" ilminde de mahirdir. Çok sayıda gazeli bulunmaktadır. Aynı zamanda Dîvân sahibidir.³⁶ Ancak Sehî'nin sözünü ettiği Fenâyî Dîvân'ının günümüze ulaşmış bir nüshası yoktur. Şairin, Edirneli Nazmî'nin Mecma'u'n-Nezâ'ir'i ile Pervâne Bey Mecmû'ası'nda bazı gazelleri vardır.

4) Fenâyî: Lazkiye Mevlevihanesi şeyhi Fânî Dede'nin küçük oğludur. Kaynaklarda doğum tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Lazkiye yakınlarındaki Vakıf adlı köyün imamıdır. 925/1519-20 yılında vefat eden Fenâyî'nin mezarı Lazkiyede'dir. Kaynaklarda şairin Dîvân sahibi olduğu belirtilmekteyse de eserin nüshası henüz tespit edilememiştir.

5) Fenâyî: Asıl adı Mehmet olan şair, Şeyh Mehmet Fenâyî Efendi unvanıyla bilinmektedir. Şairin hayatı hakkında biyografî kaynaklarında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Halvetî tarikatına mensup olan Şeyh Mehmet Fenâyî Efendi, Ümmî Sinanzâde Hasan Efendi'nin halifesidir.³⁷ Şeyh Mehmet Fenâyî Efendi, Molla Gürânî Mahallesi'nde 1104/ 1692 yılında vefat etmiştir.

6) Fenâyî: Şumnu'da doğan Fenâyî'nin asıl adı Mustafa'dır. Yeniçeri şairlerden olup "Odabaşı Şeyhi" sanıyla tanınmıştır. Aşçı, vekilharç ve odabaşılık görevlerinde bulunmuş, Şeyh Yahyâ Efendi'nin soyundan gelen Emetullâh Kadın'la evlenmiştir. Halvetî şeyhi Üsküdarlı Şeyh Selâmî Efendi tarafından yetiştirilen Fenâyî, Sıbtalı Yahyâ Efendi'nin evinin civarında zaviye yaptırarak şeyh olmuştur. Fenâyî'nin ölüm tarihi kaynaklarda 1115/1703-04 olarak kayıtlıdır.

7) Fenâyî: Fenâyî, Şeyh Ali Efendi, Kütahyalı'dır. 1158/1745-46 yılında vefat etti. Üsküdar'da Pazarbaşı mahallesinde bina ettiği dergâhta medfundur.

³⁶ Mustafa İsen(hzl.), Sehi Bey Tezkiresi Heşt Bihişt, Ankara, 1998, Akçağ Yay.

³⁷Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı(hzl.)Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri, Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001, C. 2, s. 786

8) Fenâyî: Halvetî/Fenâyî, Şeyh Mehmed Fenâyî Efendi, Ümmi Sinanzâde Hasan Efendi'nin halifesidir. 1104/1692-93 yılında vefat etti. Molla Gürani mahallesinde Fenayi Mescidi'nde medfundur.

9) Fenâyî: Asıl adı Mehmed'dir.Kastamonuludur. Edirne'ye gelip Mehmed Sırrî Efendi'ye intisap ederek tasavvuf ilmini öğrendi. İcazet aldıktan sonra İstanbul'a gelerek Sünbülîyye tarikatı şeyhlerinden Koca Mustafa Paşa Dergâhı şeyhi Seyyid Alâaddin Efendi, Balat şeyhi Seyyid Hasan Nûrî Efendi ve Manisa şeyhi Hasan Kenzî Efendi gibi mutasavvıfların sohbetinde bulundu. Gülşenî tarikatı şeyhlerinden Kutbî Efendizâde Şeyh Seyyid Ali Efendi vefat edince onun yerine şeyh oldu. Zilhicce 1112/Mayıs-Haziran 1701'de vefat eden Mehmed La'lı Efendi, şeyhlik yaptığı tekkenin haziresine defnedildi.

Fevzî: Asıl adı Muhammed Emîn'dir. Şiirlerinde Fevzî mahlasını kullandı. Bağdatlı Nusret Molla Ali'nin oğludur. Fevzî, Saîd Paşa'nın vezirliği sırasında masrafhane kâtibi oldu. Divan tertip edip etmediği belli olmasa da kaside, tahmis, gazel ve tarihleri bulunmaktadır. Dâvud Paşa'ya övgü dolu şiirler kaleme aldı. Fûzûlî'nin bir gazelini tahmis etti. Tezkire sahibi Hatîbî 1240/1825 senesinde Dâvud Paşa tarafından yapılan sedde şairin yazdığı yaklaşık altmış beyitlik kasideyi kaydeder. Pek çok tarihi vardır. Nedîm'in gazeline nazire söyledi. Farsça tahmisleri de vardır.³⁸

Fıtnat: 18. Yy. kadın şairlerinden olan Fıtnat Hanım'ın asıl adı Zübeyde'dir. Babası I. Mahmud dönemi şeyhülislamlarından Es'ad Efendi'dir. Nezaket, ilim ve kemal sahibi şair, kadın şairler arasında en tanınmışıdır. Divanı vardır.³⁹

Fuzûlî: Asıl adı Mehmet olup babasının adı ise Süleyman'dır. Başkalarının tercih etmeyeceğini düşündüğü ve olumlu anlamıyla kendisini tanımlayıcı bulduğu için "fuzûlî" sözcüğünü mahlas olarak almıştır. Selçuklular zamanında Kerkük ve Bağdat çevresindeki geniş alana yerleşen Türkmenlerin Bayat boyundandır. Kaynakların bir kısmı, Fuzûlî-i Bağdadî diye anılmasından ötürü onu Bağdatlı gösterirken Necef, Hille veya Kerbelalı olduğunu söyleyenler de vardır.⁴⁰

³⁸ Mehmet Akkuş, Hatîbî, Tezkire-i Şu'arâ-yı Bağdâd. İstanbul, 2008, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay.

³⁹ İmran Azaklı, Zübeyde Fıtnat Hanım'ın Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 1998, Gazi Üniversitesi.

⁴⁰ Abdülkadir Karahan, "Fuzûlî", İslam Ansiklopedisi. İstanbul, 1996, TDV Yay.

İlk eğitimini, kaynaklarda Hille müftüsü olduğuna dair rivayetlerle anılan babasından almış olması muhtemeldir. Daha sonra Rahmetullah adlı başka bir hocanın derslerine devam ettiği söylenir. Eğitim sürecinin evreleri belirsizliğini korusa da bilgin şairlerden olduğu kesindir. Bilginliğinden ötürü eski kaynaklar ondan Mevlânâ Fuzûlî diye bahsederler. Her ne kadar kaynaklarda Ahdî'nin "bende-i ehl-i tarikat"⁴¹ nitelemesindeki belirsizliği ortadan kaldıracak, tasavvufa ne zaman ve nasıl meylettiğine dair merakımızı giderecek bilgiler bulunmasa da Fuzûlî'nin mistik tecrübeye sahip olduğu ve Şiiliğe mensubiyeti eserlerinden anlaşılmaktadır.

1534 yılında Kanunî, Bağ-dat'ı fethettiğinde Fuzûlî, padişaha uzun bir kaside sunmuş ve "Geldi burc-ı evliyâyâ pâdişâh-ı nâmdâr" dizesini tarih düşürmüştür. Bu fetih onun Osmanlı ordusuyla birlikte Bağdat'a gelen şairler-den Hayalî ve Taşlıcalı Yahya ile tanışmasına vesile olmuştur. Osmanlı bürokratlarına da kasideler takdim etmiş ve onların yakınlığını kazanmaya çalışmıştır. Kanunî için beş kaside yazan Fuzûlî, ayrıca Sad-razam İbrahim Paşa, Kazasker Abdulkadir Çelebi ve Nişancı Celalzâde Mustafa Çelebi gibi devlet ileri gelenlerine de kasideler sunmuştur. Ömrü boyunca gönlünce bir hamî bulamamıştır. Osmanlıların Bağdat'ı fethinden sonra Fuzûlî, bir daha depresmemek üzere ümitlerini kaybettiğini ünlü Şikâyetnâme adlı eserine yansıtmıştır.⁴²

Bağdat'ın fethinden ölümüne kadar (1534-1556) geçen zaman içinde Fuzûlî'nin ömrünü nerelerde geçirdiği tam olarak bilinmemektedir. Fuzûlî, 963/1556 yılında Bağdat ve çevresini kasıp kavuran büyük veba salgını sırasında muhtemelen Kerbela'da vefat etmiştir. Ölümüne ebced hesabıyla "Geçdi Fuzûlî" sözüyle tarih düşürülmüştür.

Fuzûlî başta divanları olmak üzere üç dilde; Arapça, Farsça ve Türkçe manzum ve mensur eserler vermiştir.

Hâfız: Edirne'de doğdu. Asıl adı Mehmet olup, Kömürüzâde sanıyla tanındı. Doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. Ömer Semahat Dede'ye intisap edip Mevlevî olmuş bir süre sonra Güzelhisar Mevlevihanesi dergâhı şeyhliğine getirilmiştir.⁴³

Hâfız'ın şiirleri âşıkane ve arifanedir. Esrâr Dede'ye 1'i Arapça diğeri Türkçe iki kıta hediye etmiştir. Muhtelif güfte mecmualarında Kömürücü Hâfız veya Hâfız Efendi adıyla eserlerine rastlanan sanatkârın bestelerinde parlak bir üslup görülmektedir. İsmâil

⁴¹Süleyman Solmaz(hzl.), Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı. Ankara, 2005, AKM Yay.

⁴²Halil İnalçık, Şair ve Patron Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme. Ankara, 2003, Doğu-Batı Yay.

⁴³ İlhan Genç (hzl.), Esrar Dede Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye. Ankara, 2000, AKM Yay. S. 136

Dede Efendi ile birlikte neveser, hüzzam ve şevkefzâ fasıllarını bestelemiş, şevkefzâ faslı makamın mûcidi olan III. Selim'e takdim edilmiştir. Ancak sanatkârın hüzzam faslındaki ağır semâisi bugün unutulmuştur. Ayrıca pesendîde faslının beste ve aksak semâilerinin Kömürçüzâde, diğer eserlerin III. Selim ve İsmâil Dede tarafından bestelenmesi onun bu alandaki gücünü göstermektedir. Hüzzam faslındaki, "Aldım hayâl-i perçemin ey mâh dîdeme" mısraıyla başlayan ağır remel bestesi, beste formunun Türk mûsikisi repertuvarındaki en sanatlı eserleri arasında gösterilmektedir. Hâfız mahlasıyla şiirler yazan sanatkârın, "Dil mest olur hoşyâr iken" mısraıyla başlayan bir manzumesi Ketânî Mehmed Efendi tarafından Dügâh makamında bestelenmiştir.

Hâkî: Asıl adı Mehmet Hâkî Efendi'dir. Şiirlerinde Hâkî mahlasını kullandı. Kilis'te doğdu. İlk öğrenimini memleketinde yaptı. Sonra İstanbul'a geldi. Burada da tahsiline devam etti. Hâcegân sınıfına dâhil oldu. Sadaka mansıplarıyla ve bazı taşra hizmetleriyle vaktini geçirdi. Alçakgönüllü tavırlarından dolayı İstanbul'da çevresinin takdirini kazandı ve bu vesileyle defterdar mektupçuluğu görevine getirildi. 1172/1759 senesinin ortalarında İstanbul'da vefat etti.

Hâkim: Asıl adı Mehmet'tir. İstanbul'da doğdu. Gedikpaşa Mahallesi Camii imamı Bıçakçızâde Seyyid Halîl Efendi'nin oğludur. 18. yüzyıl başlarında doğduğu tahmin ediliyorsa da şairin doğum tarihi ve ailesinin diğer fertleri ile ilgili net bir bilgi yoktur. Hâkim, İstanbul'da doğmuş ve yaşamış olmanın verdiği imkânları iyi değerlendirmiş; iyi bir eğitim alıp dönemin ünlü âlimlerinden istifade etmiştir. Arapça, Farsçayı ve çeşitli ilimleri Yanyalı Es'ad Efendi'den ileri derecede okumuş ve öğrenmiştir. Yine meşhur âlim ve mutasavvıflardan Bursalı İsmâil Hakkı Efendi'den ders okumuş ve feyiz almıştır. Hat sanatı ile de meşgul olan şair, nesih ve sülüsü İsmail Efendizâde Abdullah Efendi'den meşk etmiş, Devhatü'l-Küttâb sahibi Suyolcuzâde Mehmet Necîb Efendi'den "ketebe" icazeti almıştır. Tasavvuf eğitimine, Hasan Sezâî ve Bursalı İsmail Hakkı Efendilerin katkıları olmuştur.⁴⁴ Sâlim Tezkire'sine göre Hâkim, gezip görmeyi çok seven bir kişidir; Mısır, İran, Rumeli, Anadolu ve Arabistan'da görmediği bir köşe kalmamıştır. Hâkim'in vakur bir edip olduğunu kaydeden Sâlim, onun iyi bir bilgin olması, sarayda yıllarca görev yapmasına karşılık akranlarına göre daha yalın bir hayat sürdüğünü yazar.⁴⁵ Hâkim ilk olarak, Mısır seyahati dönüşünde, I. Mahmut döneminde sarayda sadaret kaleminde başladığı

⁴⁴ Mücteba İlgürel, "Hâkim Mehmed Efendi". İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1997, Türk Diyanet Vakfı Yay. C.15, s.189-190.

⁴⁵ Adnan İnce(hzl.), Sâlim, Tezkiretü'ş-Şuarâ, Ankara, 2005, AKM Yay. S. 293-294

görevine silahdar kâtibi, haslar mukataacısı, cebeciler kâtibi, vak'anüvislik, sipahiler kâtibi, maliye tezkirecisi, ruznamecilik gibi çeşitli unvanlarla devam etmiştir. Bu görevler içinde en uzun süreni vak'anüvislik olmuştur. 4 Mayıs 1753 tarihinde aldığı vakanüvislik görevini 1766 yılına kadar sürdürmüştür. 4 Kasım 1766'da ikinci kez cebeciler kâtibi, son olarak da küçük ruznamecilik görevini yerine getirmiştir. Bu görevde iken 25 Ekim 1770 tarihinde Regaip gecesinde (5 Recep 1184) vefat etmiştir.

Hakkı: İstanbul'da 1200/1785 senesinde doğdu. Asıl adı İsmâil Hakkı Efendi'dir. Şiirlerinde Hakkı mahlasını kullandı. Tersane emini Kıbrıslı El-hac Ali Ağa'nın oğlu olduğundan Kıbrısîzâde sanıyla tanındı. Medrese öğrenimi gördükten sonra 1220/1805 senesinde müderrislik yoluna girdi. Sonra kadı oldu. 1258/1842 senesinde Selanik, 1268/1851 yılında Bursa kadılıkları yaptı. 1274/1857 senesinde Mekke payesini ihraz etti. 1279/1862 senesinde İstanbul'da vefat etti. Koca Mustafa Paşa Camii haziresine defnedildi. Mezar taşındaki kitabeyi hat öğrencilerinden Sâmî Efendi yazmıştır ki kitabe şöyledir: "Mekke-i Mükerrreme pâyelülerinden olup şâ'ir, ilm ü kemâl ile mevsûf ve ta'lîm-i hatt-ı ta'lik ile ma'rûf ârif-i billâh ve muhibb-i hânedân-ı Resûlullâh olan tarîk-i Sa'diyye meşâyihinden İsmâ'il Hakkı Efendi, rahmetullâhi aleyh 1279".

Hâmid: Mecmuada bir şarkısına yer verilmiştir. Mevcut repertuarlara⁴⁶ bakılarak şarkının bestekârlığını 1750-1834 yılları arasında İstanbul'da yaşamış olan Numan Ağa'nın yaptığı anlaşılmıştır. Makamı ise Muhayyer Sümbüle'dir. Ancak söz konusu şarkının söz yazarı meçhul olarak belirtilmektedir.

Hâmid: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmet Hâmid Efendi'dir. Şiirlerinde Hâmid mahlasını kullandı. Hâcegândan Nazîf Efendi'nin oğlu olduğu için Nazîf-zâde sanıyla tanındı. Uzun süre Kethudâ Kalemî'nde görev yaptı. Bir müddet Menâsıb-ı Dîvâniyye'ye devam etti. Sonra hâcegâna dahil oldu. Padişah III. Selîm devrinde Galata Mevlevihanesi şeyhi olan Gâlib Efendi'ye intisap ederek Mevlevî tarikatına girdi. Mevlevî tarikatına girdikten sonra bulunduğu görevden çekildi. Ömrünün son yıllarında insanlardan uzaklaştı. Yeniköy'de bulunan sahilhanesinde münzevi bir hayat yaşadı. 1248/1832 yılında seksen yaşını geçkin olduğu hâlde İstanbul'da vefat etti. Yeniköy'deki yalısının önünde bulunan suffeye defnedildi. Divan'ı olduğu belirtilse de henüz nüshası ele geçmemiştir.

⁴⁶ www.notaarsivleri.com, TRT Türk Sanat Müziği Repertuarı.(31.05.18)

Hamdî: Mecmuada birkaç manzumesi yer alan şair, Hamdî mahlasını kullanan diğer şairlerden ayırt edilemediğinden aynı mahlaslı şairlerin biyografileri verilmiştir.

- 1) **Hamdî:** 1684'te İstanbul'da doğdu. Asıl adı Hamdullah'tır. Bâlî-zâde'den mülâzım olduktan sonra kadılık yapmıştır.
- 2) **Hamdî:** 1694'te İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. Öğrenimini tamamladıktan sonra kadılık yapmıştır.
- 3) **Hamdî:** 1695-96'da İstanbul'da doğdu. Hamamcı-zâde sanıyla tanındı.
- 4) **Hamdî:** 1703'te Diyarbakır'da doğdu. Tarih düşürmede usta olan şairin asıl adı Ahmet Çelebi'dir.
- 5) **Hamdî:** (1750-51) Asıl adı Ahmet olup Câbî Remzi'nin oğludur.
- 6) **Hamdî:** Halife-zâde sanıyla tanındı. Edirne kadılığı yaptı.
- 7) **Hamdî:** Tire'de doğdu. Manisa'da imaret görevlisiyken III. Murat adına bir kaside yazdı.
- 8) **Hamdî:** Acem asıllı bir aile mensup olan şâir, Bursa'da doğdu. Gülşenî dergâhında Şeyh Seyyid Ali hizmetinde bulundu.
- 9) **Hamdî:** İstanbul Ayasofya camiinde murreflik yaptı. Farsça şiirleri vardır.
- 10) **Hamdî:** (1766-1842) Yeğen Ali Paşa'nın oğlu olup asıl adı Mustafa'dır. Kapıcıbaşılık görevinde bulunmuştur. Dîvânı vardır.

Hanîf: İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı İbrahim'dir. İbrahim Hanîf Bey olarak tanındı. Babası bir süre Bağdat defterdarlığı yapmış olan Üsküplü Mustafa Efendi'dir. Dedesi Üsküp ayanından Ahmet Bey, dedesinin babası Rumeli valisi Vezir İbrahim Paşa'dır. Medrese öğrenimi görerek mülâzım oldu. Devrinin meşhur hattatlarından Kâtipzâde Mehmet Refî' Efendi'den sülüs, nesih ve ta'lik yazılarını meşk etti. Abacı Hüseyin Efendi'nin damadı olması sebebiyle önce Bostancı Ocağı kâtibî oldu; daha sonra Koca Mustafa Paşa evkafı kâtipliğine tayin edildi. Tatar Ahmet Efendi'den tasavvufa dair dersler aldı. Cemâziyelevvel 1147/Eylül 1734'te hâriç rütbesiyle Dersiyeye-i Abdülkadir'de müderrisliğe başladı. Daha sonra Kazasker Hasan Efendi Medresesi'nde de müderrislik yaptıktan sonra 21 Rebiyülâhır 1166/25 Şubat 1753'te Sahn Medresesi müderrisi oldu. Ertesi yıl Mimar Kasım

Medresesi'ne, müderris atandı. Ramazan 1177/Mart 1764'te Galata ve Zilkade 1185/Şubat 1772'de Bursa kadısı oldu. Bursa kadılığından emekli olup İstanbul'da döndü. Bir süre sonra Şevval 1189/Aralık 1775'te vefat etti. Dîvânı vardır.⁴⁷

Hevâyî: İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Abdurrahman'dır. Kuburîzâde Abdurrahman Rahmî Efendi olarak tanındı. Kevkeb Mehmed Hafız Efendi'den sülüs ve nesih hatlarını meşk etti. Ruznamçe-i evvel kâtipliği yaptı. Eğrikapı dâhilinde bulunan Emir Buharî Tekkesi şeyhi Tokadî Hoca Mehmed Emin Efendi'ye intisap etti. Daha sonra hacca gitmeye karar verdi ve hacca giderken 27 Ramazan 1127/26 Eylül 1715'te Mısır'da vefat etti. Dîvânı⁴⁸ ve nazîre mecmuası⁴⁹ vardır.

İkbâlî: Sultan IV. Mehmed'in oğludur. 1664 yılında doğdu. Annesi Emetullah Râbia Gülnûş Sultan'dır. Amcası II. Ahmed'in ölümü üzerine 1695 yılında 31 yaşında iken 22. Osmanlı Padişahı ve 101. İslam Halifesi olarak tahta çıktı. Saltanatının ilk yıllarında küçük başarılar kazandı. Ancak bu başarıların devamı gelmedi. II. Mustafa, Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminin başlangıcı olan Karlofça Anlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı. Karlofça anlaşmasından kısa bir süre sonra Azak'ın Ruslar'ın eline geçmesi ile Karadeniz Türk Gölü olmaktan çıktı. 1703 yılında Edirne'de çıkan ve Birinci Edirne ayaklanması olarak anılan ayaklanma sonucunda II. Mustafa tahtan indirildi. Kısa bir süre sonra da hayatını kaybetti.

İyi bir eğitim gören II. Mustafa, şairliğinin yanı sıra müzisyen ve hattattı. Yazdığı ilk şiirlerinde Meftûnî mahlasını kullandı. Daha sonraki şiirlerini ise İkbâlî mahlası ile yazdı. Gençliğinde Hafız Osman Efendi'den hat dersi görmüştür. Özellikle sülüs, nesîh ve celî yazıda maharet göstermiştir.⁵⁰

İlhâmî: 27 Cemâziyelevvel 1175 / 24 Aralık 1761'de doğdu. Babası III. Mustafa, annesi Mihrişah Sultan'dır. Babası 1774 yılında öldüğünde sadece 13 yaşında olduğu için amcası I. Abdülhamid tahta çıktı. Kafes hayatı yaşamasına rağmen Selim'in çok iyi yetiştiği bilinmektedir. Şehzade Selim müzik ve edebiyatla ilgilendi. I.

⁴⁷ Cemal Aksu, İbrahim Hanif Divanı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 1996, İstanbul Üniversitesi.

⁴⁸ Zehra Vildan Çakır, Hevayî (Abdurrahman, Kuburi-zade) Divanı'nın Tenkidli Metni ve İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ, 1998, Tekirdağ Üniversitesi.

⁴⁹ Sinan Yıldırım, Divan Edebiyatında Nazirecilik Geleneği ve Hevâyî'nin Nazirelerden Oluşan Divanı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ, 2004, Fırat Üniversitesi.

⁵⁰ Mustafa İsen, A.F. Bilkan ve T.I. Durmuş, Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları. İstanbul, 2012, Kapı Yay., s.178-182.

Abdülhamid 7 Nisan 1789 yılında ölünce, III. Selim Fransız Devriminin eşiğinde tahta çıktı. Yapmış olduğu köklü değişiklikler devlet içinde bazı kesimlerin menfaatine ters düştüğü için tahttan indirildi. 28 Temmuz 1808 tarihinde III. Selim'i tekrar tahta çıkarmak amacıyla Rusçuk ayanı Alemdar Mustafa Paşa saraya yaklaşırken III. Selim padişah IV. Mustafa'nın emriyle boğduruldu. III. Selim'in cenazesi Laleli Camii'nin avlusunda babası III. Mustafa Türbesi'ne defnedildi. Dîvânı vardır.⁵¹

İshak Çelebi: Üsküp'te doğmuştur. Öğrenimini tamamlayıp Kara Bâlî'den mülâzım, müderris ve kadı oldu. Bir ara Yavuz Sultan Selim'in musâhibi olmuştur. 1537'de vefat etmiştir. Devrin dikkate değer bilginlerinden ve şâirlerinden olan İshak Çelebi, mevkiine yakışmayan hafiflikler de göstermiştir. Dîvânı ve Selimnâme'si vardır. Dîvanı yayımlanmıştır.⁵²

İzzet: Benlizâde İzzet Mehmet 18. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul'da doğdu. Babası Benli Arif Bey'dir. Nuruosmaniye Kütüphanesi hafızkütübü Nusret Efendi'den Arapça, Hoca Neş'et Efendi'den de Farsça dersleri aldı. Sadaret-i Uzmâ kalemlerinden önce mektûbî sonra mühimme odalarında kâtip oldu. Âmedçi (Reisülküttab'ın özel kalem müdürü) ve daha sonra beylikçi (1222/1807-8) oldu. Reisülküttab Gâlip Efendi'nin Rusya'ya elçi tayin edilmesi üzerine İzzet Bey de aynı heyette müsteşarlık göreviyle yola çıktı (25 Şevval 1223/14 Aralık 1808) . İstanbul'a döndükten sonra âmedçi tayin edilerek ordu ile tekrar sefere çıkması söz konusu olunca İzzet Bey çok borcu olduğu bahanesiyle reddederek beylikçilik vekâleti ile İstanbul'da kaldı. Fakat padişahın durumdan haberdar olması üzerine katli emredildi. Kesik başı Bâb-ı Hümâyûn'a yakın Başbakıkulu Ağa Odası önünde yaftasıyla birlikte sergilendi. Mezarı Ayrılık Çeşmesi Mezarlığındadır. Dîvânı vardır.⁵³

Kânî: 18. yüzyılın nazım ve nesir sahasının önde gelen isimlerinden biri olan Kânî, Tokat'ta dünyaya geldi. Asıl adı Ebû Bekir'dir. Mevlevî şeyhi Abdülahad Dede'ye intisap etti ve 39-40 yaşlarına kadar Tokat Mevlevihanesine devam etti. Şiirdeki asıl şöhretine 1168/1755'te Hekimoğlu Ali Paşa'ya kendisini kanıtlayıp onunla İstanbul'a gittikten sonra ulaştı. İstanbul'da önce Dîvân-ı Hümâyûn kaleminde eğitime başladı ve kısa sürede eğitimini tamamlayarak "Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn" pâyesine

⁵¹ Kâşif Yılmaz, III. Selim (İlhamî): Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni. Edirne, 2001, Trakya Üniversitesi Yay.

⁵² Mehmet Çavuşoğlu ve Ali Tanyeri (hzl.), Üsküplü İshak Çelebi, Divan. İstanbul, 1990, Mimar Sinan Üniversitesi Yay.

⁵³ Fatma Meliha Şen, Beylikçi İzzet Bey Divanı (İnceleme-Metin). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 1995, İstanbul Üniversitesi.

sahip oldu. Rebi'ul-evvel 1206/Kasım 1791'de vefat etti ve Eyüp mezarlığındaki Feridun Paşa türbesine defnedildi. Dîvân'ının tenkitli metni yayınlanmıştır.⁵⁴

Kudsî: 1565'te Kudüs'te doğmuştur. Müderris olduktan sonra Selanik, Mekke ve Bursa kadılıklarında bulundu. 1028 Cemaziyelevvel / Nisan 1619 tarihinde İstanbul kadısı oldu. 1029 Ramazan / 1620 yılı Temmuz ayında azledildi. 1030 Şevval / 1621 Ağustos ayında Anadolu Kazaskeri oldu. 1031 Safer / 1621 Aralık ayında vefat etti. Edirnekapı haricinde Emir Buharî Tekyesi'nde medfundur.

Mu'în: Manastır'da doğdu. İlk öğrenimini doğduğu yer olan Manastır'da yaptı, daha sonra İstanbul'a gelerek Mektûbî-i Sadr-ı Âlî Odası hulefası sınıfına dâhil oldu. Burada hâcelik rütbesini kazanarak Fârisî mütercimliği görevine getirildi. 1236/1821 senesinde İstanbul'da vefat etti. Topkapı haricinde medfundur. Tâlib Efendi vefatına "Mu'în-i pür-hüner gitdi na'îme" mısraını tarih düşürmüştür. Meşhur Neş'et Efendi'nin talebelerinden olan Mu'în Efendi'nin fazla şiiri bulunmamaktadır.

Mümtaz: Üzerinde çalıştığımız mecmuada beş gazeli yer almaktadır. Ancak mevcut biyografi kaynaklarında bu mahlasta şair yer almamaktadır.

Müştak: 1172/1759 senesinde Bitlis'te doğdu. Asıl adı Muhammed Mustafâ'dır. Şiirlerinde Müştâk mahlasını kullandı. Müştâk Baba sanıyla tanındı. İlk tahsilini amcası Şems-i Bitlîsî'den yaptı. On beş yaşından sonra da Hacı Hasan-ı Şîrvânî'den uzun süre ders alarak kendisini yetiştirdi. Aynı zamanda Kâdirî şeyhi olan Hacı Hasan Şîrvânî'den manevi dersler de alarak ona intisap etti. Bir süre sonra tasavvuf yolunda sülûkunu tamamlayarak irşat vazifesiyle halifelik aldı. Aynı zamanda büyük bir musikişinas olan şeyhinden çok iyi derecede musiki öğrendi ve ud çalmada ustalaştı. Hoca Neş'et'ten Hadîs-i Şerîf ve Mesnevî okudu, aynı zamanda sürekli onun sohbetlerinde bulunup ondan manevi anlamda da feyz aldı. Müştâk Baba, ondan "Üstâdım Hazret-i Hoca Neş'et Baba" diye saygıyla söz eder ve birçok ilmin yanında kendisinden şiir ve inşa konusunda da bilgiler edindiğini söyler. Müştâk Baba, İstanbul'a son ziyaretinden sonra memleketi olan Bitlis'e dönmek ister. Yol üzerinde Muş'a gelir ve burada birkaç gün kalır. Muş'taki dergâhında kendisine düşman olan bir grup Yezîdî tarafından 1247/1832 senesinde yetmiş beş yaşlarında olduğu hâlde seccadesi üzerinde boğularak şehit edilir. Dîvânı vardır.⁵⁵

⁵⁴ İlyas Yazar, Kâni Dîvânı Tenkidli Metin ve Tahlil. İstanbul, 2010, Libra Yay.

⁵⁵ Ahmet Doğan, Müştak Baba - Hayatı ve Edebi Şahsiyeti. Ankara, 1995 Akçağ Yay

Nâbî: Asıl adı Yusuf olan şair, eserlerinde Nâbî mahlasını kullandı. Nâbî, 1052/1642 yılında eski adı Ruhâ olan Urfa'da doğdu. Sultan IV. Mehmet devrinde İstanbul'a gelip vezir musahip Mustafa Paşa'ya divan kâtibi ve musahip oldu. Hacca gitti ve uzun bir süre Halep'te yaşadı. Baltacı Mehmet Paşa Halep valisiyken ona nedim oldu. Yeniden İstanbul'a davet edilerek baş muhasebeci tayin edildi. İstanbul'da 90 yaşından fazla olduğu halde 1712'de vefat etti. Dîvânı bulunmaktadır.⁵⁶

Na'îm: Mecmuada en fazla şiire sahip olan şairdir. Mevcut şiirleri ile Na'îm mahlaslı şairlerin ulaşılabilen eserleri karşılaştırılmış ancak hangisi olduğu tespit edilememiştir. Na'îm mahlaslı şairler şu şekildedir:

1) **Na'îm:** Adana'da doğdu. Asıl adı Ahmet'tir. Öğrenim görüp kâtip oldu. Adana mütesellimi bulunanların kâtiplik hizmetini yaparak geçimini sağlarken hazine kâtibi Yûsuf'u hicvettiği için Adana mütesellimi Hasan Paşaoğlu Hacı Ali Bey adlı kişi tarafından 1247/1831-32'de öldürüldü.

2) **Na'îm:** Zilhicce 1055/Ocak 1646'da Fatih'te Çarşamba semtinde doğdu. Asıl adı İsmail'dir. Büyük oğlunun adı İshak olduğundan Ebû İshak künyesini aldı. Bundan sonra da Ebû İshak İsmail Na'îm Efendi olarak tanındı. Babası, Alâiye'den (Alanya) İstanbul'a gelip müderrislik ve kadılık yapan Kara İbrâhim Efendi'dir. Medrese öğrenimi gördü. Kazasker Kara Kadri Efendi'den mülâzım oldu. İstanbul'un çeşitli medreselerinde müderrislik yaptı. Ayrıca kazaskerlik ve şeyhülislamlik makamlarında bulundu. 28 Zilkade 1137/8 Ağustos 1725'te vefat etti. Vefatına Müstakimzâde tarafından "terk-i nâsût 1137" terkibi ile tarih düşürüldü. Eserlerine örnek yoktur.

3) **Na'îm:** Mora'ya bağlı Arhos'ta doğan Na'îm Efendi'nin hayatı hakkında eldeki bilgiler sınırlıdır. Öğrenim görerek müderris olan Na'îm, bir müddet Trapoliçe'de kadılık yaptıktan sonra İstanbul'a geldi. 1170/1756-57 vefat etti.

4) **Na'îm:** Asıl adı Mehmed'dir. İstanbulludur. Kasımpaşa'da doğduğu için "Kasımpaşalı Na'îm" olarak tanındı. Beliğ tezkiresinde ise Bursalı olduğu söylenir. Kaynaklarda, İstanbul'dan Bursa'ya göç ettiği belirtilmekle birlikte, bu göçün tarihi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Bursa'da bir müddet kazzazlık sanatıyla hayatını kazandıktan sonra Bursa mahkemesinde kısmet kâtibi oldu. 1166 Ramazan ayının altıncı günü 1166/1752'de vefat etti. Mezarı Bursa Pınarbaşı'ndadır.

⁵⁶ Ali Fuat Bilkan, Nâbî Dîvânı, İstanbul, 1997, MEB. Yay. C. I-II.

Necâtî: Mecmuada Bâkî'nin gazeline tahmisi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu şairin Bâkî'den önce yaşama ihtimali yoktur. Bu mahlası kullanan şairlerin doğum ve ölüm tarihleri gözetilerek kısa biyografileri verilmiştir.

1) Necâtî: Asıl adı bilinmemektedir. Malatya'da doğmuştur. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte müellif nüshası olan Dîvân'ında yer alan Yeni Câmi'nin yapılışı nedeniyle yazdığı kasideden ve 1889 yılındaki yangını anlatan destanından 19. yüzyılın ikinci yarısı yaşayıp 20. yüzyılın başlarında öldüğü anlaşılmaktadır. Dîvân'ı vardır.

2) Necâtî: Asıl adı İbrâhîm'dir. Şiirlerinde Necâtî mahlasını kullanan şairin hayatı hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. İyi bir tahsil aldıktan sonra kısa bir süre maliye kaleminde memuriyet görevinde bulunan Necâtî Efendi, Nakşibendî tarikatına intisap etmiştir. Tarikat içinde kısa sürede postnişinliğe kadar yükselmiştir. İlk olarak Şeyh Ubeyd Efendi'den boşalan Şâh Sultân Tekkesi şeyhliğine getirilmiştir. Yaklaşık otuz beş sene bu dergâhta görev yapmıştır. İki kere hacca gitmiş, bundan dolayı Şeyh Hacı İbrâhîm Necâtî adıyla tanınmıştır. Hac farizasını yerine getirdikten sonra İstanbul'a dönen şair, adı geçen tekkede şeyhliğe devam etmiştir. 1286/1869 yılında vefat etmiş ve Ahmet Efendi türbesinde defnedilmiştir.

Nâdirî: Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi'nin asıl adı Mehmet'tir. 980 /1572 yılında İstanbul'da doğdu. Nâdirî, ilim ve fazilet sahibi bir aileden gelmektedir. Yetişmesinde babasının da tesiri olan Mehmed Nâdirî, şehzadelğinde ve sultanlığında III. Murad'ın hocalığını yapan Sadeddin Efendi'den mülâzım oldu. Şehnâmesi'nin "Sebeb-i te'lif-i kitâb" kısmında zamanının âlimleriyle ilim, edebiyat meclislerinde bulunduğu ve yine aynı kısımda Keşşâf, Envâr-ı Tenzîl, Dürer ve Gurer, Mevâkîf, Sahîh-i Buhârî, Mesâbih, Tenkih ve Tavzih gibi medreslerde okutulan ders kitaplarından söz etmesinden kuvvetli bir medrese tahsili gördüğü anlaşılmaktadır. Süleymaniye müderrisi, Selânik kadısı, Anadolu ve Rumeli kazaskeri oldu. 1627'de İstanbul'da vefat etti. Devrinin büyük bilgin şairlerindendir. Dîvân'ı⁵⁷, Kadı Beyzavi Tefsiri Haşiyesi ve Şehname gibi eserleri vardır.

Nahîfî: Asıl adı Süleyman'dır. İstanbul'da dünyaya geldi. Doğum yılı 1076/1665-66 olarak tahmin olunmaktadır. Hâfız Osman'dan sülüs ve nesih meşk etti.

⁵⁷ Numan Külekçi, Ganizade Nâdirî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri. Divanı ve Şehnamesi'nin Tenkidli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1985.

Talîk hatta ustalığı pek çok kaynakta zikredilir. Bir taraftan hattatlık yaparken öte yandan memuriyet hizmetinde bulundu ve Dergâh-ı Âli yeniçeri halifelerinden oldu. Şaban 1094/Eylül 1683'de memuriyetle Mısır'a gitti. Bir görüşe göre Mısır'a giderken, bir görüşe göre ise Mısır yoluyla hacdan dönerken Konya'da Mevlevîliğe intisap etti. 1100/1688-89'da İran'a elçi tayin edilen Ebukavuk Mehmet Paşa'nın kâtibi olarak İran'a gitti. Acem âlim ve şairlerle görüştü. 1131/1718-19'da Macaristan (Nemçe) elçisi İbrahim Ağa (Paşa) maiyetinde Pasarofça Antlaşması için bu ülkeye gitti. Dönüşünde hizmetinden dolayı Divan-ı Sultani hocalıklarından başmukataacılığa getirildi. 1138/1725-26'da şikk-ı sani defterdarı olan Nahîfî bir süre sonra emekli oldu ve bir daha memuriyet almadı. 19 Cemâziye'l-evvel 1151/ 4 Eylül 1738'de İstanbul'da vefat etti. Dîvân'ı vardır.⁵⁸

Nakşî: Asıl adı Ali olan Nakşî'nin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. İstanbul'a giderek Halvetiyye'nin Ramazâniyye kolunun kurucusu Pîr Ramazan Efendi'ye intisap etmiştir. Koca Mustafa Paşa Dergâhı'nda tasavvufî eğitimini tamamladıktan sonra şeyhi Murad Efendi'nin Kırım'a gitmesi üzerine Nakşî de irşad vazifesiyle bugün Ukrayna sınırları içinde bulunan Akkirman'a gönderilmiştir. Şair vefat edinceye kadar Sultan II. Bayezid'in Akkirman Kalesi içinde yaptırmış olduğu tekkede şeyhlik yapmıştır. Şiirlerinde Nakşî mahlasını kullanmaktadır. Kabrinin, Akkirman'da şeyhlik yapmış olduğu tekkenin hazîresinde olduğu belirtilmesine rağmen bugün orada öyle bir mekân ve türbe izine rastlanmamaktadır. Tasavvufî eserleri ve divanı mevcuttur.⁵⁹

Nazîf: Asıl adı Mehmet Efendi'dir. Tırhala doğumludur. Eğitimini İstanbul'da tamamladıktan sonra memleketine dönerek burada müftülük yaptı. 1106/1694 tarihinde vefat etmiştir. Mezarı İstanbul'dadır.

Nebîl: İstanbulludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mehmet Nebîl'dir. Mehmet Nebîl Bey olarak tanındı. Babası Vak'anüvis Halil Nurî Bey'dir. Dedesi Feyzullah Şâkir Bey'dir. Şair ve Sadrazam Abdullah Nuri Paşa büyük dedesidir. Şeyhülislam Aşir Efendi'nin kızından torunudur. Medrese öğrenimi gördü. 1210/1795-96 yılında müderris oldu. 1225/1810-11 yılında Eyüp, daha sonra Kahire kadısı oldu.

⁵⁸ İhsan Aypay, Nahîfî Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1992.

⁵⁹ Hikmet Atik, Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı: İnceleme-Metin. Sivas, 2003, Büruciye Yay.

Medine'ye tayin edildi. Yol hazırlığı yaparken 1235/1819-20 yılında Kahire'de vefat etti. Mezarı buradadır. Şairin bilinen tek eseri Dîvân'ıdır.⁶⁰

Necîb: IV. Mehmed'in oğlu ve II. Mustafa'nın kardeşi olup annesi Râbia Emetullah Gülnûş Sultan'dır. 22 Ramazan 1084/31 Aralık 1673 Pazar günü Hacıoğlupazarı'nda doğdu. Şeyh-i Sultanî Mehmet Efendi ve Seyyid Feyzullah Efendi'nin talebesi oldu. Edirne Vak'ası sırasında, 3 Rebiyülâhır 1115/16 Ağustos 1703'te Edirne'de tahta çıkarıldı. 15 Rebiyülevvel 1143/28 Eylül 1730'da Patrona Halil İsyanı patlak verdi. Devrin sembolü hâline gelen Sadabad yerle bir edildi. Sadrazam İbrahim Paşa ile Kethüda Mehmet Paşa ve Kaptanıderyâ Kaymak Mustafa Paşa öldürüldü. III. Ahmet, zorla tahttan indirilerek yerine I. Mahmut çıkarıldı ve 18 Rebiyülevvel 1143/1 Ekim 1730 günü, oğulları Mustafa ve Abdülhamid'le, Topkapı Sarayı'na gönderildi. Hayatının son altı yılını burada geçiren III. Ahmet, 14 Safer 1149/24 Haziran 1736'da vefat etti. Bahçekapı'da (Eminönü) Yeni Camii yanında bulu-nan babaannesi Valide Turhan Sultan'ın türbesine defnedildi.

Necîb mahlasıyla şiirler yazan III. Ahmed'in Dîvân'ı Ali Emiri Efendi Manzum 529/1'de kayıtlıdır. Şair, münşî ve hattat olan III. Ahmed'in şiirleri tezkire yazarlarınca övülmüştür.

Nefî: Asıl adı Ömer olan Nefî, Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğdu. Bu yüzden kaynaklarda Erzenü'r-rûmî Ömer Bey, Erzenü'r-rûmî Ömer Efendi diye anılır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmese de 980/1572 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Şiire genç yaşta başlamış olan Nefî üzerinde, şair olan babasının ve o sırada Erzurum'da defterdar olarak görev yapan tarihçi Gelibolulu Âlî'nin önemli etkisi vardır. Hatta ilk dönem şiirlerinde kullandığı zarara mensup anlamına gelen "Darrî" mahlası, Âlî tarafından "Nefî" mahlasıyla değiştirilmiştir. Sunduğu kasidelerle I. Ahmet'in takdirini kazanmış, padişahın maiyetinde kısa bir süre Edirne'de kalmıştır. I. Ahmet için kaleme aldığı kasidelerde her fırsatta minnet hislerini ifade etmiş, maden mukataacılığı ve maden kâtipliği görevlerinde bulunmuştur. IV. Murat döneminde şiirleri büyük iltifat gören Nefî, cizye makataacılığına tayin edilmiştir. Şiirlerinde hiciv

⁶⁰ Yasemin Aktaş, Mehmed Nebil ve Divanı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2010, Gazi Üniversitesi.

kullanma ısrarı aynı zamanda onun sonu oldu. Padişahın gazabıyla 1635 yılında boğdurularak denize atıldı. Biri Türkçe diğeri Farsça olmak üzere iki divanı vardır.⁶¹⁶²

Nesîm: Mecmuada bir gazeli bulunmaktadır. Mevcut gazel ile Nesîm mahlasını kullanan şairlerin karşılaştırılabilecek eseri olmadığından hangisine ait olduğu tespit edilememiş bu mahlasa sahip şairlerin kısa biyografileri verilmiştir.

1) Nesîm: Asıl adı Mehmet Nesîm Efendi'dir. Dîvân Kalemî kâtiplerindendi. 1272/1855 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Üsküdü'nda Selîmiye yolu civarına defnedildi.

2) Nesîm: Üsküdarlı olan şairin asıl adı Mehmet'dir ancak, Nesîm olarak tanınmıştır. Aziz Mahmud Hüdâyî Tekkesi şeyhlerinden Abdülhay Efendi'nin torunudur. 1172 / 1757-58'de evinde vefat etti. Üsküdar sarayı karşısındaki mezarlığa defnedilmiştir.

3) Nesîm: Asıl adı Sâlih Nesîm Efendi'dir. Padişah imamı Kırımlı Ahmet Kâmilî Efendi'nin oğludur. Medrese öğrenimini tamamladıktan sonra devlet hizmetine girdi. Galata ve Bursa kadılıklarında bulundu. 1258/1842 senesinde İstanbul'da vefat etti.

Neşâtî: Klâsik Türk edebiyatının 17.yüzyılda yetiştirdiği büyük şairlerden biri olan Neşâtî Edirneli olup kaynaklarda hayatı hakkında geniş bilgi bulunmamaktadır. Asıl adını bazı kaynaklar Ahmet olarak belirtirken bazı kaynaklar ise Süleyman olarak bildirir. İlk şiirlerinde Semendî, daha sonra Neşâtî mahlasını kullanmıştır. Neşâtî, zamanında geçerli olan ilimleri öğrendikten sonra Gelibolu Mevlevîhanesi'nde Ağa-zâde Şeyh Mehmed Dede'den icazet alıp bu tarikata intisap eder. Ağa-zâde 1063/1653'te vefat edince Neşâtî Konya'ya giderek orada bir müddet kalır, Mevlânâ'nın türbesini öven ünlü methiyesini kaleme alır. Daha sonra Konya'dan Edirne'ye döner, Muradiye Mevlevîhanesi Şeyhi Osman Dede'nin vefatı üzerine onun yerine 1081/1670 tarihinde postnişîn olarak tayin edilir. Neşâtî'nin tekke şeyhliği dört yıl sürer. Şair 1085/1674 Şevval ayında vefat eder. Muradiye'nin haziresine defnedilir. Dîvân'ı vardır.⁶³

Neş'et: Asıl adı Süleyman'dır. Babası Ahmed Refî'a Efendi'nin sürgünde bulunduğu sırada 24 Muharrem 1148/24 Mayıs 1735'te Edirne'de doğdu. Babası, Enderun'da yetişen, Dîvân-ı Hümâyûn'da hâcelik ve padişah musahipliği görevlerinde

⁶¹ Metin Akkuş, Nef'î Dîvânı, Ankara, 1993, Akçağ Yay.

⁶² Ali Nihat Tarlan, Nef'inin Farsça Divanı Tercümesi, İstanbul, 1944, Selami Sertoğlu Kitabevi Neşriyatı Numune Matbaası.

⁶³ Mahmut Kaplan (hızl.), Neşâtî Divanı, İzmir, 1996, Akademi Kitabevi.

bulunan Ahmed Refî'â Efendi'dir. Babasının affedilmesi üzerine iki yaşında Edirne'den İstanbul'a geldi. 14-15 yaşlarında iken babasıyla birlikte Hacc'a gitti ve Hac dönüşünde Konya'ya uğrayıp Mevlânâ'nın türbesini ziyaret etti. 1163/1749'da İstanbul'a gelişlerinden kısa bir süre sonra, 1164/1750'de babasını kaybetti ve tahsilini kendi gayretiyle sürdürdü. Devrin önde gelen âlimlerinden Ali Efendi ile Yâsinîzâde'den ders aldı. Tahmasb Kulu Nâdir Şâh'ın ikinci tabibi Aymânî'den Farsça dersleri, Dâye-zâde Cûdî'den de belâgat dersleri aldı. Cûdî'nin yazdığı mahlasname ile Neş'et mahlasını aldı. Kısa bir süre sonra İstanbul'da Molla Gürânî semtindeki evinde Mesnevî okutmaya ve Farsça öğretmeye başladı. Sadrazam Koca Râgıb Paşa'yı ziyarete gelen Nakşibendî şeyhlerinden Bursalı Muhammed Emîn Efendi ile tanıştı. Bu tanışma, sürekli bir dostluğa dönüştü ve hayatında ikinci bir dönemi başlattı. Şeyh Muhammed Emîn Efendi'nin Bursa'ya dönmesinden sonra da onunla mektuplaşmayı sürdürdü. Bu arada konağına gelerek ilim öğrenmek isteyen hevesli herkese dersler vermeye devam etti. Sadrazam Râgıb Paşa'nın sadarete geldiği 1754 yılından sonra, onun himayesinde itibarlı bir hayat sürdü. Ömrünün sonlarında III. Selim devrinde meydana gelen kargaşa ortamından o da olumsuz yönde etkilendi. Surûrî'nin söylediği; "Neş'et Efendi göçdi cinân ola menzili" mısramının tekabül ettiği tarih olan 11 Muharrem 1222/11 Mart 1807 Çarşamba günü vefat etti. Mezarı, Topkapı dışında Sakız Ağacı denilen set üzerinde, dedesi ve babasının mezarlarının bulunduğu kısımda, Mesnevî şarihi Sarı Abdullah Efendi'nin kabri civarındadır. Dîvân'ı vardır.⁶⁴

Niyâzî-i Mısırî: Yaşadığı dönemden bu yana tasavvuf ehlinin baş tacı ettiği 17. yüzyıl Türk edebiyatının önde gelen mutasavvıf şairlerinden olan Niyâzî-i Mısırî kendi ifadesine göre 1027/1618 yılında Malatya'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Mehmet'tir. Niyâzî-i Mısırî sanıyla tanınmıştır. Öğrenimi için Kahire, Bursa gibi birçok yeri gezmiştir. Bursa'da şeyhlik yapmıştır. Edirne'ye birkaç kez çağrıldıysa da son olarak Edirne'den Limni'ye sürülmüş 1694-95 yılında burada vefat etmiştir. Dîvân'ı vardır.⁶⁵

Pertev: Asıl adı Muhammed olup İstanbul'da doğdu. Sultân Ahmet Camii muvakkiti Çelebi Efendi'nin oğludur. Önce Nûrî mahlasını kullandı. 1175/1761-62 yılında Hoca Neş'et (ö.1807) 'e intisap etti ve hocasının yazdığı mahlasname ile Pertev mahlasını aldı. Pertev, on beş yaşlarında iken Anadolu Muhasebe Kalemünde memuriyete başladı sonra Beyhân Sultân kethudası Kırımlı Ahmet Efendi'nin konağına

⁶⁴ İlhan Genç, Hoca Neş'et, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânının Tenkidli Metni. İzmir, 1998, Kanyılmaz Matbaası.

⁶⁵ Kenan Erdoğan, Niyazî-i Mısırî Hayatı, Edebî Kişiliği Eserleri ve Divanı. Ankara, 1998, Akçağ Yay.

geçti. Bir süre sonra Beylikçi İzzet Bey'in yardımıyla önce “Âmedî Odası”nda “hâcegânlık”, 1220/1805-6 Receb'inde de “vak'anüvîslık” görevine atandı. 1221/1806-7 yılında Osmanlı-Rus Harbi çıkınca “vak'anüvîs”lik ve dördüncü bölükte “kitâbet” göreviyle görevlendirildi. Ordunun Silistre'de dinlendiği günlerde Hoca Neş'et'in ölüm haberi kendisine ulaştığı ve ordunun 1222/1807-08 tarihinde Edirne kışlağına geri döndüğü yıl aynı yerde vefat etti. Pertev, Edirne'deki Hasan Sezâyî (ö. 1737) Hazretlerinin mezarı yanında defnedildi. Dîvân'ı vardır.⁶⁶

Râ'if: Mecmuada bir gazeli yer almaktadır. Ancak bu mahlasa sahip birden fazla şair vardır. Şiiri karşılaştırabileceğimiz bir dîvân mevcut olmadığından gazelin kime ait olduğu tespit edilememiş aynı mahlaslı şairlerin kısa biyografileri verilmiştir.

1) Râ'if: Asıl adı Ahmet olan şairin doğum yeri ve tarihi bilinmemektedir. Enderunlu Ahmet Râ'if Bey diye tanındı. Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın soyundan gelmektedir. Genç Mehmet Paşa-zâde Hacı İbrahim Bey'in oğludur. Enderun'da yetişti ve Kilar-ı Hassa'da görev yaptı. Vefat tarihi bilinmemektedir.

2) Râ'if: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet Râ'if Bey olup Reîsülküttâb Kastamonulu şair Mehmet Ârif Efendi'nin oğludur. Medrese öğrenimi gördü. Gençliğinde bir süre Sadâret Mektûbî Kalemine devam etti. Sonra İlmiye mesleğine geçti. Anadolu Kazaskerliği'nden mazul iken 1263/1847 senesinde İstanbul'da vefat etti.

3) Râ'if: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet Râ'if Efendi olup kibâr-ı müderrisînden Besîm Efendi'nin oğlu ve Rumeli Kazaskeri Mollacık-zâde İshak Efendi'nin torunudur. Mollacık-zâde sanıyla tanındı. 1210/1795 senesinde medrese öğrenimini tamamladı. Bir müddet Rumeli Kazaskeri kassâmlığı görevinde bulunduktan sonra 1239/1824 yılında Yenişehir-i Fenâr Mollası oldu ve bu görevdeyken 1240/1825 tarihinde orada vefat etti. Şahoğlu Câmii haziresine defnedildi.

Râgıp Paşa: 1699 yılında dünyaya gelen Râgıp Paşa'nın asıl adı Mehmet'tir. Defterhane-i Amire kâtiplerinden Şevki Efendi'nin oğludur. Revan defterdarı, İstanbul'da sadâret mektupçuluğu, riyaset-i küttâp görevlerinde bulundu. Vezirlikle Kahire'ye gönderildi. Aydın, Halep ve Şam valiliği yaptı. Sultan III. Mustafa devrinde vezir-i âzam oldu. 1763'te İstanbul'da vefat etmiştir. Dîvân'ı vardır.⁶⁷

⁶⁶ Ekrem Bektaş, Muvakkit-zâde Muhammed Pertev Divânı. Malatya, 2007, Öz Serhat Yayıncılık.

⁶⁷ Ömer Demirbağ, Koca Râgıp Paşa ve Dîvân-ı Râgıp, Doktora Tezi. Van, 1999, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Râmiz Paşa: Kırım hanının kazaskeri Seyyid Feyzullah Efendi'nin oğludur. 1189/1775-76'da İstanbul'a geldi. 1211 / 1796-97 yılı başlarında eğitim hayatına başladı. Daha sonra imtihanla müderris olup Mahmut Paşa Mahkemesi nâibi/başkâtibi oldu. 1213/1798-99'da Ordu-yı hümayun kadısı, Kudüs kadısı, küçük ruznamçeci ve Mısır ordusu kadısına nâip oldu. Sonra hâcegân olup 1217/1802-03'te Mısır'a memur oldu. Bir sene sonra İstanbul'a humbarahâne nâzırı ve Safer 1221/Nisan-Mayıs 1806'da başmuhasebeci; Recep 1221/Eylül-Ekim 1806'da eyâlet nâzırı olup Şevval 1221/Aralık-Ocak 1806-07'de yine başmuhasebeci oldu. Rebiülevvel 1222/Mayıs-Haziran 1807'de azledilip Kavala'ya sürülmüşse de Filibe'ye varınca Alemdar Mustafa Paşa'nın kethüdası tarafından kurtarılıp Alemdar Mustafa Paşa'nın yanına gönderildi. 21 Cemaziyelâhir 1223 / 14 Ağustos 1808'de vezir rütbesiyle Silistre valisi; Alemdar Mustafa paşa'nın maiyyetiyle İstanbul'a dönerek 1 Recep 1223 / 23 Ağustos 1808'de kaptân-ı deryâ oldu. Vezire karşı yeniçerilerin isyan etmesi üzerine kaçmaya mecbur kalıp Rusçuk'ta Alemdar Mustafa Paşa'nın kethüdası Köse Kethüdâ'nın evinde kaldığı sırada idamına karar verildiği hususunda haber alması üzerine Köse Kethüdâ ile birlikte Rusya'ya kaçtı. İki sene kadar burada kalarak affedildiğine ilişkin bilgi alması sonrasında 1226/1811-12'de Tuna yoluyla İstanbul'a dönerken Sadrazam Hurşîd Paşa tarafından sahilde bekletilen askerler tarafından Boğdan civarında katledildi. Rebiülâhir 1226 / Nisan-Mayıs 1811'de vefat etti. Mevlevî tarikatına mensup olan şairin Dîvânçe'si vardır.

Râtîp: Râtîb Ahmed, Mora Yenişehir'de (Tesalya) dünyaya geldi. Kaynaklarda verilen bilgilere göre 1711 veya 1722 tarihlerinde dünyaya geldi. Sultan I. Mahmut devrinde sadrazamlık ve ordu komutanlığı görevlerinde bulunan Moralı Topal Osman Paşa'nın oğludur. Çeşitli bölgelerde valilik ve Osmanlı donanmasında kaptan-ı deryalık görevlerinde bulundu. Mora valisi iken kırk yaşlarında vefat etti. Dîvân'ı vardır.⁶⁸

Refî: Adı Muhammed, mahlası “yüksek, yüce” anlamlarında Refî'dir. Muhtemelen Hz. Peygamber'in torunu Hz. Hüseyin'in soyundan geldiği için “Seyyid Muhammed Refî”, Diyarbakırlı olduğu için “Refî-i Âmidî”, perişan kıyafetli, deli dolu davranışlı olduğu için de “Deli Refî” diye de anılan şair, 4 Şaban 1169 (4 Mayıs 1756) 'da Diyarbakır'da doğdu. Refî'-i Âmidî, Sultan I. Abdulhamit (1774-1789) devrinde 1200/1786'da otuz yaşlarında İstanbul'a gelmiş ve Diyarbakır valiliği yaptığı sırada

⁶⁸ Yasin Kılıç, Râtîb Ahmed Paşa, Edebî Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996, Atatürk Üniversitesi.

tanıştığı Sadrazam Yusuf Ziya Paşa'ya kasideler sunmuştur. İstanbul'da ne kadar kaldığı bilinmeyen Refi' daha sonra kadılık mesleğine geçerek çeşitli şehirlerde kadılık yapmıştır. Ancak Kahire'nin dışında başka hangi şehirlerde kadılık yaptığı bilinmemektedir. Devrinde şairliğinin yanında ilmi, açık sözlülüğü, nükteleri ve serbest hareketleriyle de tanınan Refi', Sultan II. Mahmut döneminde 1231/1816'da İstanbul'da ölmüştür. Refi'in Dîvân⁶⁹ ve Nazm-ı Dekâyık (Cân u Cânân) olmak üzere iki eseri vardır.

Re'fet: 1209/1794 yılında İstanbul'da doğan Re'fet'in asıl adı Seyyid Abdullah Re'fet Bey'dir. Raif İsmail Paşa-zâde İbrahim İsmet Bey'in ikinci oğlu, Şeyhülislam Ahmet Hikmet Bey'in kardeşidir. İsmet Bey-zâde sanıyla tanındı. Medrese öğrenimi gördü. 1834 yılında Yenişehir mollası, 1844 yılında Şam mollası, 1846 yılında Medîne-i Münevvere mollası oldu, 1849 yılında İstanbul payesi verildi. 1853'te İstanbul kadısı oldu. 1854 yılında Anadolu payesi verildi ve 1858'de Anadolu kazaskeri oldu. 1858'de Rumeli payesi verildi ve 1863 yılında Rumeli kazaskeri oldu. 1865 yılında İstanbul'da vefat etti. Üsküdar Nuh Kuyusu'nda defnedildi.

Rızâ: Bursa'da 1231/1816 yılı ortalarında doğdu. Asıl adı Ali Rızâ Efendi'dir. Şiirlerinde Rızâ mahlasını kullandı. İstabl-ı Âmire Müdürlüğü payelilerinden Burdur mutasarrıfı Bursalı Sıdkı-zâde Mehmet Şerîf Efendi'nin oğludur. Sıbyan Mektebi'nde ilk tahsilini yaptıktan sonra özel hocalardan Arapça ve Farsça öğrendi. Hat sanatına da çalışarak sülüs ve nesih hatlarından icazet aldığı gibi talik, rika, divani hatlarını da öğrendi. 1248/1832 Rebiülevvelinde Hüdavendigâr mütesellimi Hâfız Ağa'nın yanına kâtip olarak girdi. Anadolu vilayetlerinin bir kısmının teftişine, özellikle Canik civarına memur oldu. 1323/1905 senesinde İstanbul'da vefat etti.

Riyâzî: Asıl adı Mehmed'dir. 980/1572'de dedesi Samsunîzâde Mahmûd Efendi'nin Mekke kadılığı sırasında Mekke'de doğdu. Riyâzî, ilmiye sınıfına mensup bir ailede yetişmenin de etkisiyle iyi bir eğitim görerek, Müeyyedzâde Abdülkâdir Efendi'den mülazım olmuş müderrislik ve kadılık yapmıştır. 1033/1623'de tayin edildiği Kahire kadılığı sırasında işitme probleminin artması sebebiyle 1034/1624'te emekliye ayrılmıştır. İlerleyen yaşlarında kulağı ağır işittiği için “el- esamm” ya da “el-utrûş” lakabıyla anılan Riyâzî'nin ölüm tarihi 1054/1644'tür. En önemli eseri Riyâzû'ş-

⁶⁹ İ. Ahmet Aydemir, Refi-i Âmidî Divanı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa, 1989, Uludağ Üniversitesi.

Şu'arâ isimli şairler tezkiresidir. Tezkiresi'nin yanı sıra Dîvân, Sâkînâme ve Düstûru'l-Amel isimli eserleri bulunmaktadır.⁷⁰

Sâbit: 1650 yılında Bosna vilayetinin Öziçe kasabasında doğmuştur. Asıl adı Alâeddin'dir. Öğrenimini tamamlayıp Çatalcalı Ali Efendi'den mülazım, müderris ve kadı olmuştur. Şair birçok ile mevleviyetlikle görevlendirilmiştir. Şairin son görevi 1119 / 1708'de atandığı Diyarbekir mevleviyetidir. Fakat Sâbit iki yıl sonra 1121 / 1709'de bu görevinden de azledilerek İstanbul'a dönmüş ve 3 Şaban 1124 / 5 Eylül 1712 tarihinde burada vefat etmiştir. Dîvân⁷¹, Zafername, Hamse ve Gazaname şairin eserleridir.

Sabrî: Seyyid Mehmet Âmin Efendi, 1182/1768 yılında Mora'nın Anapolu kasabasında doğdu. Lakabı "Karayılan-zâde"dir. "Sabrî" mahlasını kullandı. Dört yaşındayken geçirmiş olduğu çiçek hastalığı sebebiyle âmâ oldu. Hayatının tamamını Mora'da geçiren Sabrî, 1229/1814'de Anapolu'da vefat etmiştir. Bilinen tek eseri Dîvân'ıdır.⁷²

Salâhî: Mecmuada 3 gazeli bulunan şair hakkında kesin bir bilgi yoktur. Aynı mahlasa sahip şairlerin kısa biyografileri verilmiştir.

1) Salâhî: Asıl adı Abdullah, lakabı ise Salâhaddîn olan bu zât 1117 / 1705 yılında Manastır vilayetine bağlı Kesriye (Gölükesr) kasabasında doğmuştur. Sağlam bir medrese tahsili gören şair, aynı zamanda mürşidi olan Cemaleddîn Uşşâkî'nin kızıyla evlenmiş ve bu evlilikten iki oğlu olmuştur. Esasen Uşşâkî olan şair, ayrıca Celveti, Bektaşî, Bayramî, Sadi, Kadiri, Nakşîbendi, Mevlevî ve Gülşeni tarikatlarından da icazet almıştır. Şeyhinin vefatından sonra önce onun Eğri Kapı'daki tekkesinde, ardından da Fatih'te bulunan Tahir Ağa tekkesinde vefatına kadar şeyhlik yapmıştır. 29 Muharrem 1197 / 27 Aralık 1782 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.

2) Salâhî: Asıl adı Hüseyin'dir. Tırhala'da doğdu. Kadılık görevlerinde bulundu. Salâhî Türkçenin yanında Çağatayca ve Farsçada da şiir söyleyebilmektedir. Doğum ve ölüm tarihleri belli değildir.

⁷⁰ Namık Açıkgoz, Riyâzî: Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği, Dîvan, Sâki-nâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkildi Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Elazığ, 1986, Fırat Üniversitesi.

⁷¹ Turgut Karacan(hzl), Bosnalı Alaaddin Sabit: Dîvan. Sivas, 1991, Cumhuriyet Üniversitesi.

⁷² Handan Belli, Sabrî (Seyyid Muhammed Emin) Dîvânı (İnceleme-Metin). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya, 2010, İnönü Üniversitesi.

3) Salâhî: Asıl adı Mustafa'dır. Görevinde başarılı bir kapûdân olduğu ve Tersâne-i Âmire hizmetinde çalıştığı, birçok savaşa katıldığı kendisiyle ilgili bilgiler arasındadır.

Sâlim: XVIII. yüzyılın tanınmış âlim, şair ve yazarı olan Mirzâzâde Mehmed Sâlim Efendi, Şeyhülislâm Mirzâ Mustafa Efendi'nin oğludur. 1104/1693'te daha beş yaşındayken Ebu Sâ'id-zâde Feyzullah Efendi'den mülâzemet aldı. Birçok bölgede kadı ve müderrislik yaptı. 1743 yılında vefat etmiştir. Tezkireci olan şairin divanı vardır.⁷³

Sâmî: Eğriboz'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Köklü bir vezir ailesinden gelmektedir. Dedesinin babası Elçi İbrahim Paşa, dedesi Osman Paşa ve babası İbrahim Paşa, Osmanlı Devleti'nde muhtelif bölgelerde önemli görevlerde bulunmuş devlet adamlarıdır. Asıl ismi Ebû Bekir'dir. Birçok bölgede valilik ve kaymakamlık görevlerinde bulunan şair 1229/1813-14'te son görev yeri olan Eğriboz'da vefat etti ve oraya defnedildi. Dîvân'ı vardır.

Sânî: Şairin mecmuada bir terci-i bendi bulunmaktadır. Ancak diğer aynı mahlaslı şairlerden ayırt edilemediğinden mahlasdaş şairlerin kısa biyografileri verilmiştir.

1) Sâni: İstanbullu olup Emir Buhârî Mahallesi'nde yaşadı. Kuloğullarındandır. Asıl adı Mehmed olup Can Memi lakabıyla tanındı. İlk gençlik döneminde Şeyh Karamanî'ye intisap etti. Eğlence ve işret âlemlerinde çokça vakit geçirdi. Önceleri yeniçeri iken daha sonra sırasıyla sekban, atlı zağarcı ve sipahi olup sipahilikten emekliye ayrıldı. 995/1586-87 yılında öldü. Mezarı Edirnekapi'dadır. Kaynaklar divanı olduğundan söz ederler.

2) Sâni: Asıl adı Hasan'dır. İstanbulludur. Güzelliğinden dolayı Hz. Yusuf'un vârisi olarak görülmüş, kendisine bu yüzden Sâni mahlası verilmiştir. Gönül alıcı, güzel şiirleri vardı. II. Bayezid döneminde vefat etti.

3) Sâni: Sâni İbrahim Efendi, Manisalı'dır. Gençliğinde eğitim görmek amacıyla İstanbul'a geldi. Eğitimini tamamladıktan sonra Üsküdar Mihrimah Sultan Medresesi'nde müderrislik yaptı. Şehzade hocalığı yaparken doğum yeri olan Manisa'ya kadı oldu. Azledildikten sonra Recep 1062/Haziran-Temmuz 1652 yılında vefat etti.

⁷³ İnce, Adnan (hzl.) (1994). Mirzâ-zâde Mehmed Sâlim Dîvânı (Tenkitli Basım). Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası.

Sebzî: Asıl adı Mehmet'tir. Bursa'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Sebzî, medrese tahsilini müteakip Safvetî Mehmet Efendi'den icâzet alarak müderrisliğe başladı. Birçok yerde müderrislik yapan şair, en son Emir Sultan müderrisiyken Cemâziyelevvel 1091/Mayıs 1680 tarihinde vefat etti. Dîvân'ı ve Terceme-i Siyâset-i Şer'iyeye adlı iki eseri vardır.

Selâm: İstanbulludur. Doğum yılı belli değildir. Çavuşbaşı Mehmet Sa'îd Efendi'nin oğlu Sadrazam Mehmet Raûf Paşa'nın biraderidir. Eğitimini bitirdikten sonra sadr-ı âlî mektupçuluğu ve çavuşbaşılık kitabetlerinde bulundu. Daha sonra maliye teşkilatına geçerek birkaç kez baş muhasebeci ve büyük ruznamçe hâcelikleri mansıplarında bulunduktan sonra meclis-i valâ-yı ahkâm-ı adliye üyesi davalar nazırı oldu. 12 Ramazan 1260/1844 tarihinde İstanbul'da vefat etti.

Sezâyî: Asıl adı Hasan, mahlası Sezâyî'dir. Dedesi, Kurdebeyzâde Hüseyin Bey, babası Âlî Bey'dir. Sezâyî mahlasını, Niyâzî-i Mısrî vermiştir. Sezâyî, 1080/1699-70'de doğdu. Câbî Dede olarak bilinir. Gülşenî şeyhlerindedir. Bir süre dîvân kalemlerinin birinde kâtip olarak bulunduktan sonra manevî hâllerin zuhur etmesiyle Edirne'de La'lî Mehmed Efendi (Şeyh Fenâî) 'ye bağlandı. Zâhirî ve bâtınî ilimlere vâkıf biriydi. Sülûkunu tamamladıktan sonra şeyhinin vefatı üzerine onun yerine Gülşenî Tekkesi şeyhi oldu. Tuhfe-i Nâilî'de, Edirne'de Âşık Mûsâ Tekkesi şeyhi olduğu kayıtlıdır. 17 Ramazan 1151 / 29 Aralık 1738'de vefat etti. Dîvân'ı ve Mektûbat adlı eseri vardır.

Şâkir: Tam adı Gelibolulu El-hac Şâkir Efendi olup şiirlerinde Şâkir mahlasını kullanmıştır. 1245/1829'da Gelibolu'da doğmuştur. Gelibolu'nun ileri gelenlerinden Ârif Ağa'nın oğludur. Mahalle mektebinde temel ilimleri öğrenen Şâkir, aynı zamanda Gelibolu müftüsü Halil Efendi'den Arapça dersleri almıştır. Bu derslerden sonra İstanbul'a gitmiş, orada Kavalalı Yusuf Efendi'nin derslerine devam ederek icazetnâme almaya hak kazanmıştır. 1273/1856'da hac vazifesini yerine getiren Şâkir, Hac dönüşü masivadan el etek çekmeye karar vermiş ve Gelibolu Mevlevîhâne'sinin o dönemki şeyhi Hüseyin Azmî Dede'ye intisap ederek çileye soyunmuştur. 1276/1859'da henüz 30 yaşındayken çilesini tamamlayamadan vefat etmiştir. Dîvançe'si vardır.⁷⁴

Şems-i Tebrîzî: 582 (1186) yılı civarında Tebriz'de doğdu. Adı Muhammed'dir. Mağâlât-ı Şems-i Tebrîzî'de ve ondan naklen Menâkıbü'l-Arifin'de

⁷⁴ Gelibolulu Elhâc Şâkir Efendi. Dîvânçe-i Şâkir. Millet Kütüphanesi. Ali Emîrî Koleksiyonu. Manzum 224.

Şems'in çocukluk ve gençlik yıllarında gizemli bir hayat sürdüğü, yüksek mânevî kabiliyetlere sahip olduğu, çokça riyâzette bulunduğu, semâ yaptığı, çeşitli müşahedelere mazhar kılındığı, medrese eğitiminden uzak durduğu zikredilir. Şemseddin-i Tebrizi, devamlı bir arayış içerisinde olmuş, manevi bir işaret üzerine de Hz. Mevlana'yı arayıp bulmuştur. Dünyaya, kılık ve kıyafete önem vermeyen Şems, Mevlana ile üç- üç buçuk yıl süren beraberliği neticesinde onun hayatında yeni ufukların açılmasına vesile olmuş, onun ilahi aşkın potasında eriterek, kâmil bir Hak aşığı yapmaya muvaffak olmuştur. Mevlana'da meydana gelen büyük değişikliği hazmedemeyenler, onun Mevlana'dan ebediyeyen ayrılmasına sebep oldular. Şems Hicri 645 Miladi 1247 tarihinde şehit edildiği, ya da geldiği gibi, kimseye haber vermeden Konya'yı terk ettiği belli değildir.

Şem'î: Asıl adı Ahmet olan şairin mahlası Şem'î'dir. Konya'nın Piresat Mahallesi'nde 1772 yılında doğmuştur. Şem'î, medrese eğitimi görmemiş olmakla birlikte eğitime olan merakı ve gayretli çalışması sayesinde küçük yaşlarda edinemediği eğitimini sonraki yıllarda hocalardan aldığı derslerle tamamlamıştır. Helvacılık yapan Şem'î zamanının büyük bölümünü Mevlevî dergâhında hizmetle geçirmiştir. 1839-41 yılında vefat etmiştir. Bilinen tek eseri Dîvân'ıdır.⁷⁵

Şerîf: Manisa (Menteşe) 'da doğdu. Asıl adı Hasan'dır. Şeyhülislam Mustafa Efendi'den mülazım oldu. Kadılık yaparken 1016/1607 yılında vefat etti. Edirnekapısı dışına defnedildi.

Şerîf: Asıl adı Abdurrahmân Şerîf'tir. Selanik nakîbü'l-eşrâf kaymakamı Mehmed Efendi'nin oğludur. Abdurrahmân Şerîf Efendi, 1235/1819-20 yılında müderris, bir müddet sonra da Selanik Müftüsü oldu. Ancak bir süre sonra bu görevden ayrıldı. 1246/1830-31 senesinde Belgrad Mevleviyeti verildi, 1250/1834-35 yılında da nakil yoluyla Üsküdar Mevleviyeti payesi verildi. 1260/1844-45 yılında vefat etti. Mezarı Belgrad'dadır.

Şeyh Gâlip: 1757 yılında İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet Esat'tır. Mustafa Reşit Efendi'nin oğludur. Bir süre Divan-ı Hümayun kaleminde bulundu. Mevlevî tarikatına giren şair, çilesini Yenikapı Mevlevihanesi'nde tamamlamıştır. Galata Mevlevihanesi'ne şeyh oldu. İlk şiirlerinde Es'ad, daha sonra ise Galip mahlasını

⁷⁵ Mehmet Sarı, Mevlevî Âşık ve Şair Konyalı Şem'î Divanı, Konya, 2013, Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayın No: 228.

kullanmıştır. Türk Edebiyatının son büyük divan şairlerinden olan Şeyh Galip'in Dîvân'ı ve Hüsn ü Aşk adında meşhur mesnevisi vardır.⁷⁶

Tâhir: 18. yüzyılda 1113/1720 yılında Antep'te doğdu ve burada yaşadı. Yazdığı bir tarih manzumesinden anlaşıldığına göre Tâhir Efendi 12 Sefer 1175/12 Eylül 1761 tarihinde 43 yaşlarında iken medreseden icazet almıştır. Tâhir'in bir gazeli, Kilisli Meylî tarafından, bir başka gazeli ise Fenâyî tarafından tahmis edilmiştir. Kilisli Hâkî Efendi'nin bir gazelini de Tâhir Efendi tahmis etmiştir. Bu tahmisin sadece bir bendi günümüze ulaşabilmiştir. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Tahsîn: Tahsin Efendi'nin kimliği, ailesi ve çevresi hakkında edinebildiğimiz bilgiler oldukça sınırlıdır. Asıl adı Mehmet olan şair İstanbul'da doğdu. Sadr-ı Ali Odası'na girdi, Hâceganlık rütbesine ulaştı. 1213/1798-99 yılında Sadaret mektupçuluğu göreviyle Mısır'a gönderilen Ordu-yı Hümayun'da bulundu. Dönüşünde aynı göreve devam etmekte iken Rumeli'ye gönderildi. Tahsin Efendi, Rebiülevvel 1222/ Mayıs-Haziran 1807'de bu görevinden ayrıldı. Bu günlerde Rusçuk'a dönmekte olan Alemdar Mustafa Paşa, açıkta bulunan Tahsin Efendi'yi beraberinde götürdü. Tahsin Efendi, Nizam-ı Cedid'in ihyası ve III. Selim'in tekrar tahta çıkarılması konusunda telkinlerde bulundu. Sadaret kaymakamı Caniklizade Tayyar Mahmut Paşa'nın görevinden azledilerek Yenipazar'da ikamete mecbur edilmesinden sonra, Çavuşbaşı'ya tayin edildi ve böylece Alemdar Mustafa Paşa'nın yanından ayrıldı. 19 Safer 1223 Safer / 16 Nisan 1808'de Çavuşbaşı; 19 Recep 1223/10 Eylül 1808'de Baruthane nazırı oldu. Aynı yılın 23 Şaban 1223/ 14 Ekim 1808'de de defterdarlık göreviyle taltif edildi. Tahsin Efendi, 27 Ramazan 1223/ 16 Kasım 1808 Kadir Gecesi'nde çıkan isyan sonucunda Alemdar Mustafa Paşa taraftarı olmakla suçlandı. İlk önce kaçırmakta başarılı olduysa da daha sonra yakalandı, arkadaşı Mustafa Refik Efendi ile birlikte parçalanarak öldürüldü.

Tayyar: Tayyâr Mahmut Paşa, 18. yüzyılın sonlarında Samsun'da yetişmiş ve 19. yüzyılın ilk yıllarında devlet adamlığı (vali, vezir) vasfıyla ön plana çıkmış bir divan şairidir. Battal Hüseyin Paşa Trabzon valisi iken oğlu Tayyâr Paşa'ya Canik ve Amasya sancakları verildi. Yaşlılığını bahane ederek son günlerinde Trabzon valiliğini 1800'de oğluna bırakan Battal Paşa bir müddet sonra öldü. Bu arada zaman zaman İstanbul yönetimi ile ters düşmesine hatta görevden uzaklaştırılmasına rağmen Tayyâr Paşa'ya, 1807 yılında yeniden Trabzon valiliği ile daha sonra Canik ve Şarkîkarahisar

⁷⁶ Muhsin Kalkışım, Şeyh Gâlib Dîvânı. Ankara, 1994, Akçağ Yay.

sancakları verildi ve kısa bir süre sonra da sadâret kaymakamlığına terfi ettirildi. Bu, Canikoğulları'nın devlet yönetiminde ulaştığı en yüksek makam oldu. Tayyâr Paşa'nın devlet kademelerinde bu derece yükselişi birilerinin kendi hesaplarını bozmuş olmalı ki 1808 yılında çeşitli entrikalar sonucu önce görevden alınıp Dimetoka'ya sürgüne gönderildi; daha sonra da vezirliği kaldırılıp Hacıoğlu Pazarı'na (Silistre) nakledildi. II. Mahmut'un tahta çıkışı Tayyâr Paşa'nın sonu oldu ve 2 Recep 1223/24 Ağustos 1808 tarihinde boynu vurularak idam edildi. Tayyâr Mahmut Paşa'nın mürettep bir Dîvân'ı vardır.⁷⁷

Ümîdî: İstanbul'da doğdu. Asıl adı, Ahmet'tir. Önce "Sıdkî" mahlasını kullandı. 979/1571 tarihinde vefat etmiştir. Ümîdî'nin bilinen tek eseri Dîvân'ıdır.⁷⁸

Vahdetî: 16.yüzyılda Bosna'nın Vişegrad kasabası civarındaki Dobrun köyünde doğdu. Asıl adı Ahmet olup kaynaklarda mülhid olarak vasıflandırıldığı için hakkında fazla bilgiye rastlanmamaktadır. Bir terciibendinde Hacı Bektaş Veli'yi öven şairin Hurufî ve Bektaşî olduğuna dair kuvvetli ipuçları bulunur. Şairin elimizdeki tek eseri olan Dîvân İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Vahîd: İstanbul'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mehmet'dir. Mehmet Mahtûmî Ağa olarak tanındı. Babasının adı Mustafa'dır. Enderun'da yetişti. Eğitimini tamamladıktan sonra Hırka-i Saâdet Dairesi'nde göreve başladı. Burada on yıl kadar çalıştı. Kendisine çavuşluk verildi, gedikliler arasına katıldı, hazine ağalığı yaptı. Biniciliği, kılıç kullanma, cirit atma, saz çalıp türkü ve tekerleme söylemedeki maharetiyle Sultan III. Ahmet'in ilgisine mazhar oldu. Padişahın en yakın mahremlerinden biri oldu. Mora seferinde hakkında çıkan ihanet dedikoduları yüzünden Rakka'ya sürüldü. Rakka'da iken Şam, Mekke gibi birçok yeri gezme fırsatı buldu ve hacca gitti. Rakka'da üç yıl kaldı. Bu esnada İstanbul'a dönmek için sarf ettiği çabalar işe yaramadı. Kendisine daha önce verilen tımar sebebiyle Rumeli'ye geçti ve bugün Yunanistan sınırları içinde kalan Yenişehir Fener (Larissa) 'e yerleşti. Döneminin önemli kültür merkezlerinden biri olan Yenişehir'de kendisini kısa sürede kabul ettirdi. Şiir meclisleri tertip etti. Sultan I. Mahmut'un tahta çıkması üzerine bir arz-ı hâl kaleme

⁷⁷ Nebahat Çalık Taçalan, Tayyar (Mahmud) Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne, 1998, Trakya Üniversitesi

⁷⁸ Muhammed Selvi, Ümîdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2008, Hacettepe Üniversitesi.

olarak yeniden silahdarlık görevine atanmayı talep etti. İsteği kabul edildi ve İstanbul'a döndü. Fakat kısa bir süre sonra 1145/1732-33 yılında vefat etti. Dîvân'ı vardır.⁷⁹

Vaslı: Sofyalıdır. Muarriflik yaptı. Uzun süre ilim tahsiliyle uğraştı. Farsça ve Türkçe şiirler yazdı. Şiirleri beğenilmiştir.⁸⁰

Vâsıf: Asıl adı Osman'dır. Enderun'da yetişti. Mir Vâsıf ve Enderunlu Vâsıf diye tanındı. İstanbul'da doğdu. Eski kazaskerlerden Arnavut/Elbesanlı Halîl Paşa'nın biraderinin kızının oğludur. Kardeşi, Sadullah Efendi'dir. Çocukluğunda Galatasaray'a çerağ edildi, orada ilim tahsil etti. Rebiülahir 1230/ Mart-Nisan 1815'de Peşkir Ağası, o sene ya da Rebiülahir 1232/Şubat-Mart 1817'de Anahtar Ağası ve 1232/ 1816-17'de Kılar Kethüdası oldu. Padişah huzurunda hilat giydirildi ve iltifat gördü. Kiler kethüdası olarak Recep 1234/Nisan-Mayıs 1819'da kendi talebiyle Bolayır'da Şehzâde Süleyman Paşa tevliyetiyle emekli edildi. Sonra hacelik rütbesi verildi. 1240/1824-25'te vefat etti. Matbu ve mürettep bir Dîvân'ı vardır.⁸¹

Veliyyüddin Efendi: İstanbul Silivrikapı'da Yayla semtinde dünyaya geldi. Ekşiaşzâde lakabıyla da bilinir. Eğitimi hakkında kaynaklarda bilgi verilmez; sadece, tahsilini tamamladıktan sonra Ebezâde Abdullah Efendi'nin şeyhülislâmlığı döneminde babasının Silivrikapı'da Arabacı Bayezid mahallesinde yaptırdığı medresede ibtidâ-i hâric rütbesiyle bir süre müderrislik yaptığı kaydedilir. Çelebizâde Âsım Efendi'nin vefatı üzerine şeyhülislâmlığa tayin edildi. Veliyyüddin Efendi, bir yıl altı ay iki gün görev yaptıktan sonra yaşlılığından kaynaklanan rahatsızlığı sebebiyle 13 Cemâziyelâhir 1182'de (25 Ekim 1768) vefat etti.

Vecdî: Asıl adı Abdülbâkî'dir. Boğukzâde lakabıyla da tanınmaktadır. İstanbul'da doğdu. Hicrî on birinci yüzyılın başlarında doğduğu tahmin edilmektedir. Tahsilini müteakip Dîvân-ı Hümâyûn kalemine intisap eylemiştir. Burada iken hattatlık dersleri aldı, özellikle dîvânî denilen yazı şeklinde büyük mahâret göstererek ustalık derecesinde yetişti. Dîvân-ı Hümâyûn'da çalışan memur adaylarına başarılı oldukları takdirde uygun bir mahlas vererek aslî kadroya geçirmek usûlden olduğundan kendisine de Vecdî mahlası verildi. Şâmî-zâde Mehmet Efendi'nin dikkatini çekerek Beylikçilik makamına getirildi. Vecdî'nin bu kadar iltifat görmesi ona bazı iftiraların atılmasına

⁷⁹ Bahattin Kahraman, Vahîd Mahtûmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1995, Selçuk Üniversitesi.

⁸⁰ Mehmet Nail Tuman, Tuhfe-i Na'îlî, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri, Ankara, 2001, Bizim Büro Yay. C. 2.

⁸¹ Rahşan Gürel (hzl.), Enderunlu Vasıf Divanı, İstanbul, 2007, Kitabevi Yay.

neden olmuştur. Bunun sonucunda da 4 Ramazan 1071/3 Mayıs 1661 idam edilmiştir. Vecdî'nin bilinen tek eseri yaklaşık 550 beyitlik dîvânçe niteliğindeki Dîvân'ıdır.⁸²

Vehbî: Asıl ismi Mehmet'tir. Maraş'ta doğdu. Maraş'ın Sünbülzâdeler lakabıyla tanınan meşhur ailelerindendir. Çocukluğunu ve ilk gençliğini Maraş'ta geçiren Vehbî; medrese tahsili gördükten sonra İstanbul'a gelerek dönemin önemli şahsiyetlerine kaside ve tarihler sundu. Meşhur şair Seyyid Vehbî'nin isteği üzerine Vehbî adı verilen Sünbülzâde, asıl adı olan Mehmet ismiyle değil Vehbî ismiyle tanındı. Hacegan sınıfına katıldı. Birçok bölgede kadılık yaptı. 14 Rebiülevvel 1224 / 29 Nisan 1809 'da vefat etti. III. Selim'e sunduğu bir divanı vardır.⁸³

Zekî: 237/1821 yılında Bursa'da doğdu. Refik Efendi'nin oğludur. Öğrenimini Bursa'da tamamlayan Mehmet Zekî Efendi, mahkeme kâtipliği ve Bâb-ı Zemîn Câmii imamlığı görevlerinde bulundu. Bursa Mevlevîhânesi Şeyhi Mehmet Dede Efendi'den feyz alarak derviş oldu. İstanbul'a geldiğinde geçimini hattatlık yaparak sağladı. Sadrazam Yûsuf Kâmil Paşa Konağı'nda Mesnevî okuttu. Ayrıca Fetvâhâne'ye ta'lik yazısı hocası olarak atandı. Bir ara Üsküdar Mevlevîhânesi Şeyhi de olan Mehmet Zekî Dede, 1300/1882 -83 yılında vefat etti.

Zühdî: Hâtimetü'l-Eş'âr'a⁸⁴ göre asıl adı Mehmet Zühdî, Sicill-i Osmânî'ye göre ise Mahmûd Zühdî'dir. Her iki biyografik kaynak da "Fetvâ Emîni-zâde" sanıyla anıldığında birleşirler. İstanbul'da dünyaya geldi. Doğum tarihi bilinmemektedir. Bir müddet müderrislik yaptıktan sonra Beytül-mâl müdürlüğüne atandı. Hâtimetü'l-Eş'âr, kaymakamlık göreviyle bulunduğu Bilecik'te 1259/1843-44'te vefat ettiğini; Sicill-i Osmânî ise bu tarihte (1259/1843-44) Bilecik kaymakamlığına atandığını, daha sonra taşra vilayetlerinde görev aldığını, Harem-i Şerîf müdürlüğü yaptığı esnada 1292/1875 civarında öldüğünü yazar. Gâlib mahlasını kullanan şairin divanı vardır.⁸⁵

1.3. Mecmuadaki Bilinmeyen Şairler

Mecmua çalışmamızın asıl amacı bilinmeyen şairleri tanıtmak ve tanınmış bir şairin divanı içinde yer almayan şiirlerini tespit etmektir. Ancak bu noktada aynı mahlasa sahip birden fazla şairin olması ve şairin şiirinin mecmuada az bulunması

⁸² Vecdî, Dîvânçe-i Vecdî, İstanbul, 1308, Kasbar Matbaası.

⁸³ Süreyya Beyzadeoğlu, Sünbülzâde Vehbî Divânının Tenkitli Metni ve İncelemesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul, 1985, İstanbul Üniversitesi.

⁸⁴ Fatîm Dâvud, Hâtimetü'l-Eş'âr, İstanbul, 1271, İstihkâm Alayları Litografya Destgâhı.

⁸⁵ Gâlib Mehmed Zühdî, Dîvân, Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum No. 313.

tespiti zorlaştırmaktadır. Mecmuayı derleyen mürettibin şiir başlarında şairin nereli olduğu, hangi işle uğraştığı ve kimin oğlu olduğu gibi vermiş olduğu açıklayıcı bilgiler şairi tespit etmede kolaylık sağlamıştır. İncelemiş olduğumuz şiir mecmuasında şiirleri olup da kendisi hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan şairler vardır. Bu konuda tezkireler başta olmak üzere Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü ve Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü gibi biyografi kaynakları taranmış, buradan hareketle sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bir önceki bölümde yer verdiğimiz şairlerin biyografilerinden hareketle çalışma konumuz olan şiir mecmuasındaki şairlerin çoğu Mevlevi tarikatına mensup olduğunu söyleyebiliriz. Bu şairler ağırlıklı olarak XVIII. yy.'ın sonu ile XIX. yy.'ın başlarında yaşamışlardır. Şiirlerine ulaşabildiğimiz şairlere bakıldığında(Pertev, İzzet, Muin vb.) karşılıklı olarak nazireler ve müşterek şiirler söyledikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra Hoca Neş'et'den ders alan şairlerin varlığı mecmuanın ortak paydalarını göstermektedir. III. Ahmet, III. Selim ve II. Mustafa da mecmuada yer alan padişah şairlerdir.

Birden fazla mahlasdaş şairlerin, şiirlerin kime ait olduğu hususunda tespiti zorlaştırmaktadır. Eseri bulunan ve ulaşılabilen aynı mahlaslı şairlerin şiirleri mecmuadakilere karşılaştırılmıştır. Bu sayede şairin tespiti kolaylaşmıştır. Gerek mecmuadaki şiirlerinin azlığı gerekse mevcut kaynaklardaki bilgi yetersizliği bazı şairlerin tespitine engel olmuştur. Bu bağlamda bilinmeyen şairlerin elimizdeki şiirlerinden hareketle kim olduğu hususunda tahminde bulunulmuştur.

1) Mümtaz: Mecmûada 32a, 36a, 39a, 39b, 53b'de toplam 5 gazeli bulunmaktadır. Tezkireler başta olmak üzere diğer biyografi kaynaklarında ismi geçmemektedir. 32a'daki gazeli,

Sen cenâb-ı Fıḫnâtı tanzîre sa' y itme şâḫın

Şi' r-i pâkinde ânũ envâr kendũñ gösterir (G/252)

Fitnat Hanım'a naziredir. Fitnat Hanım'ın ölüm tarihi olan 1780 yılı dikkate alındığında Mümtaz, muhtemelen 18. yüzyılda yaşamış olmalıdır.

2) Na'im: Mecmuada en fazla şiiri olan şairdir. Müşterek gazellerde (12a, 17a) Beylikçi İzzet ile adı geçtiğinden muhtemelen aynı dönemde yani 18. yüzyılın ikinci

yarısı ile 19. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olmalıdır. Besîm Efendi (7b) ve Râgıp Paşa'ya nazireler yazmıştır. Şiirlerinden hareketle Mevlevî olduğunu düşünmekteyiz:

Mu'ciz-i 'Îsâ'ya hem-demdür gürüh-ı Mevlevî

Bâ'ış-i ihyâya 'âlimdür gürüh-ı Mevlevî (g/110)

Biz neş'e-bağş-ı neş'e olan neş'etilerüz

Vicdânımızda neş'e bulan neş'etilerüz (9b, G/144)

Yukarıdaki “Neş'etileriz” redifli gazeline istinaden Neş'et Efendi'nin ders ve sohbetlerinde bulunmuştur diyebiliriz. 17b'de Bursa'daki bir cami-i şerife düşürdüğü 1230/1809 tarihine göre bu tarihte hayattadır.

Uzatma kâmeti târih-i itmâmın Na'îmâ yaz

Bu ra'c nâ câmi' i yaptırdı el-Hâc Muştafa Paşa (17b, G/174)

Mecmudaki şiirlerinin çokluğundan yola çıkarak mecmuanın muhtemel mürettibi olabileceği kanaatindeyiz.

Bu şairlerden başka 'Atâ, Eşref, Fedâyî, Fenâyî, Hâmid, Hamdî, Necâtî, Nesîm ve Salâhî'nin şiirleri mecmuada yer almasına rağmen bu şiirler sayı olarak az olduğundan ve karşılaştırılabilecek eser bulunamadığından tespit edilememiştir. Bir önceki bölümde şair biyografilerinde aynı mahlasa sahip şairler beraber değerlendirilmiştir.

1.4. Mecmûada Yer Alan Bestelenmiş Şarkı ve Şiirler

Şarkı, Türk edebiyatına özgü bir nazım biçimidir. İlk defa divan şairleri tarafından tertip edilmiştir. Enderunlu Fazıl, Enderunlu Vasıf ve Nedim başta olmak üzere bu türde birçok şair eser vermiştir. Özellikle 18. ve 19. yüzyılda şarkı türü zirveye çıkmıştır.

Şarkılar belirli usul ve formlarda bestekârlar tarafından bestelenmektedir. Çalışma yaptığımız söz konusu şiir mecmuasında da bazı şarkılar ve şiirler güfte halinde olup bestelenmemişken ise bazıları ise bestelenmiştir. Bestelenen bu şarkılar müzik repertuarlarında yer almaktadır. Tespit edebildiğimiz bestelenmiş şarkılar şu şekildedir:

“Gözümden gönlümden hayali gitmez” dizesiyle başlayan şarkı mecmuanın 23b numaralı sayfasında bulunmaktadır. Bu eser bestekâr Dede Efendi tarafından bestelenmiş olup şarkının söz yazarı belli değildir. Makamı Şedaraban, usulü ise Düyek’tir. TRT repertuar numarası 5505’tir.⁸⁶

32b’de Enderunlu Vasıf’a ait “Kim olur zor ile maksuduna rehyâb u zafer” dizesiyle başlayan müseddes üç kişi tarafından bestelenmiştir. Bunlardan ilki Zekâi Dede tarafından Uşşak makamında, Aksak usulünde bestelenmiş olup 7222 numarada kayıtlıdır. Diğerini ise Hacı Arif Bey, muhayyer makamında, devr-i hindî usulünde bestelemiştir. 7220 numarada kayıtlıdır. Son olarak Haparsum Limoncuyan tarafından hisar buselik makamında, hafif usulde bestelenmiş olup 7221 numarada kayıtlıdır.⁸⁷

36b’de “Aceb ol şûh-ı mümtâzım visâle kâil olmaz mı” dizesiyle başlayan şarkı İsmail Hakkı Bey tarafından Mahurhan makamında ve Aksak Semai usulünde bestelenmiştir.⁸⁸

45a numaralı sayfada “Meftun sana dil ey peri” dizesiyle başlayan şarkı Numan Ağa tarafından Muhayyer Sünbüle makamında ve Devr-i Hindi usulünde bestelenmiş olup TRT repertuarında 7549’da kayıtlıdır.⁸⁹

46b numaralı varakta “Dil mest olur hoş yâr iken” dizesiyle başlayan şarkı Hâfız Mehmet Efendi tarafından Dügâh makamında ve Aksak Semai usulünde bestelenmiştir. TRT REP. No. 3437’dir.⁹⁰

47a’da “Esirin oldum ey zülf-i kemendim” dizesiyle başlayan şarkı yine Hâfız Mehmet Efendi tarafından Hicaz makamında ve Evsat usulünde bestelenmiş olup 3920’de kayıtlıdır.⁹¹

⁸⁶ [http://www.yedinota.com\(25.05.2018\)](http://www.yedinota.com(25.05.2018))

⁸⁷ <http://www.notaarsivleri.com> (25.05.2018)

⁸⁸ http://www.eksd.org.tr/bestecilerimiz/muallim_ismail_hakki_bey.php (25.05.18)

⁸⁹ <http://www.yedinota.com/beste/meftun-sana-dil-ey-peri-7531> (25.05.2018)

⁹⁰ <http://www.yedinota.com/beste/dil-mest-olur-hus-yar-iken-3478> (25.05.2018)

68b’de “Tuttu cihanı şöhretim” dizesiyle başlayan şarkıyı Numan Ağa, Düyek usulünde, Bestenigâr makamında bestelemiştir. TRT REP. No: 10725’tir.⁹²

76a numaralı varakta yer alan manzume İlahi formunda, Uşşak makamında ve Yürük Semai usulünde bestelenmiştir. TRT REP. No: 14307’dır.⁹³

77b’de “Vire mi derd-i sanem derdime derman vire mi” dizesiyle başlayan manzume İlahi formunda, Sofyan usulünde ve Saba makamında bestelenmiş olup bestekârı belli değildir. TRT REP. No: 14413’tür.⁹⁴

1.5. Müşterek Şiir Yazma Geleneği ve Mecmuada Bulunan Müşterek Şiirler

Müşterek şiir, en az iki şairin bir araya gelerek karşılıklı olarak söyledikleri manzumelere denir. En çok gazellerde karşımıza çıkan müşterek şiirler “gazel-i müşterek” başlığı altında beyit, kıt’a, terbi, şarkı, muhammes, müseddes ve kaside gibi diğer nazım şekillerinde de görülebilmektedir.⁹⁵

Türk edebiyatında müşterek şiirin ilk örnekleri 16. yüzyıl Anadolu sahasında Ahî ve Vasfî divanlarında yer almaktadır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise müşterek şiire olan ilgi artmış, bu yüzyıl şairleri tarafından bir hayli rağbet edilmiştir. Dönemin bazı şairleri müşterek şiir yazmayı abes olarak karşılarsa da ortaya koyulan şiir sayısı ne kadar çok taraftarı olduğunu göstermektedir.

Müşterek şiirlerde her bir şair sırası geldiğinde konu bağlamında manzumesini söyler. Bu genellikle beyit olmakla birlikte mısra da olabilmektedir. Şair söylemiş olduğu manzumesinin başına mahlasını veya baş harfini yazdığı için kim tarafından söylendiği kolaylıkla tespit edilebilmektedir. Karşılıklı olarak ortaya konulan müşterek şiirlerde aynı zamanda şairin hünerini gösterme çabası vardır. Bununla birlikte genellikle sohbet ortamlarında irticalen söylenmesine istinaden Halk edebiyatındaki âşık atışmalarıyla az da olsa bir benzerlik kurulabilir.

⁹¹ <http://www.yedinota.com/beste/esirin-oldum-ey-zulf-i-kemendim-3967> (25.05.2018)

⁹² <http://www.notaarsivleri.com/arama.html> (25.05.18)

⁹³ <http://www.trtnotaarsivi.com/tsm> (29.05.18)

⁹⁴ <http://www.yedinota.com/beste/vere-mi-derd-i-sanem-derdime-derman-vere-mi-14609> (29.05.2018)

⁹⁵ İ. Hakkı Aksoyak, “Müşterek Şiir Söyleme Geleneği”, Türklük Bilimi Araştırmaları, Sivas 1999, S. 8, s. 239-254.

Edebiyatımızda müşterek şiir türünde en fazla eser veren şair Tıflî'dir. Çalışma konumuz olan şiir mecmuasında da şiirlerine rastladığımız Benlizâde Mehmet İzzet de 11 müşterek gazelle bu alanda ön plana çıkmış isimlerden biridir.

Çalışma konumuz olan şiir mecmuasını müşterek şiirler açısından değerlendirdiğimizde sayı olarak 6 şiir karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki 12a numaralı varakta yer alır. Şiir Na'îm, Selâm, Pertev, Bâkî, İzzet ve Tahsîn mahlaslı şairlerce oluşturulmuştur. Muaşşer nazım şekliyle yazılan bu şiir, son kısımda Na'îm'in zeyli ile birlikte 7 bentten meydana gelmektedir. İlk bentlerin ilk beş mısramını düzenli olarak Na'îm söylemiş, ikinci beş mısraı ise 3+2 şeklinde diğer şairler söylemiştir. "nûş eyledik, bî-hûş eyledik, ferâmûş eyledik, berdûş eyledik, derâgûş eyledik, hâmûş eyledik, serpûş eyledik" ifadeleri bent sonlarına gelerek şiirin kâfiye(tam) ve redif unsurlarını oluşturmuştur. Şiirin tamamı şarap ve rintlik üzerine kurgulanmış, bu bağlamda konu ve tema da aynı doğrultuda şekillenmiştir.

17a numaralı varakta yer alan müşterek gazel Râsim, Na'îm ve Fâ'ik mahlaslı şairler tarafından yazılmıştır. 5 beyitten mürekkebe gazelin ikişer beyti Na'îm ve Râsim'e tek beyit ise Fâ'ik'e aittir. "Ramazân, zamân, rindân, hûbân ve istihsân" kelimeleri şiirin kâfiyesini (tam) oluşturmuştur. Şiirin tamamından anlaşılacağı üzere bir Ramazan gecesinde dost meclisinde yazılmıştır.

19a'daki müşterek şiiri, gazel nazım şekliyle, Fâ'ik ve Râsim karşılıklı olarak söylemiştir. Diğerlerinden farklı olarak mısralar halinde yazılmıştır. 5 beyitten oluşan gazelin mısralarını sırasıyla ilk olarak Fâ'ik söylemiş sonrasında Râsim devam ettirmiştir. "-er geldi" ifadesi gazelin kâfiyesini (tam) oluşturmuştur. Âşıkane tarzda kaleme alınmıştır.

Müşterek başlığıyla 19a'da yer alan şiir yine Fâ'ik ve Râsim tarafından gazel formunda 5 beyit halinde oluşturulmuştur. Mısra başlarında mürettip, şairlerin mahlaslarının tamamı yerine sadece baş harflerini kullanmakla yetinmiştir. "-âl olmuş" ifadesi şiirin kafiye (tam) ve redifini oluşturmuştur. Âşıkane tarzda yazılmıştır.

19b numaralı sayfada yer alan müşterek başlıklı iki şiir de gazel nazım şekliyle Fâ'ik ve Râsim tarafından söylenmiştir. Beşer beyitten oluşan şiirlerden ilkinin kafiyesi (tam) "-ân", diğerininki (yarım) ise "-û" dur. Mecmuadaki bu şiirler âşıkane gazelin güzel bir örneğidir.

1.5. Mevlevîliğin Tarihî Gelişimi, Mevlevîlik İlkeleri ve Mecmûadaki Mevlevî Şairler

Mevlevîlik, Mevlana'nın düşüncelerini benimsemiş, bu doğrultuda hareket eden ve Mevlana'ya intisap etmiş kişilerin toplandıkları tarikattır. Eflâkî, Mevlana'nın tarikat silsilesini Menâkibü'l-Ârifin adlı eserinde Hz. Ali'ye kadar ulaştırmıştır.⁹⁶

Başlangıçta teşkilatlı bir yapıya sahip olmayan Mevlevîlik, Hüsameddin Çelebi'den sonra makama geçen Sultan Veled zamanında tarikatlaşmaya başlamıştır. Sultan Veled, babası Mevlana'nın düşüncelerini Anadolu'da yaymak amacıyla yetiştirmiş olduğu talebelerini Konya ve civarına göndermiş buralarda zaviyeler kurduştur.

Sultan Veled makamını oğlu Ulu Ârif Çelebi'ye bırakmış ve bu olaydan sonra Mevlevîlik, “çelebi” unvanıyla Mevlana soyundan gelen kişilerce temsil edilmeye başlanmıştır. Ulu Ârif Çelebi Konya'dan Anadolu'nun farklı birçok yerine seyahatlerde bulunmuş Mevlevîliğin yayılmasında gayretlerde bulunmuştur. Bunun sonucunda beylikler arasında Mevlevîlik yayılmaya başlamıştır. Böylece Mevlevîlik XIV. yüzyılda kuruluş aşamasını tamamlamış XV. yüzyılda teşkilatlı bir tarikat halini almıştır. Âsaf Hâlet Çelebi'ye göre Mevlevîlik, ilhamını Mevlana'dan almış, Hüsameddin Çelebi tarafından ihya edilmiş, Sultan Veled tarafından kurulmuş, Ulu Ârif Çelebi tarafından da yayılmıştır.⁹⁷

Mevlevîlik yayılmaya başladığı günden itibaren yöneticilerle ters düşmemiş bunun sonucu olarak da devlet tarafından maddî destek görmüş, korunup kollanmıştır. Osmanlı topraklarına Mevlevîlik, II. Murat tarafından Edirne'de açılan Mevlevihane ile girebilmiştir. II. Bayezid döneminde İstanbul'da açılan Galata Mevlevîhanesi, tarikatın daha çok tanınması ve yayılmasında önemli bir merkez olmuştur. XVI. yüzyıldan itibaren küçük yerleşim yerlerinden devletin yüksek kademelerine yayılmaya başlayan Mevlevîlik, devlet ricaliyle tesisleşmiştir. Hızlı bir şekilde yayılmaya devam eden Mevlevîlik halkın sığınma ihtiyacını karşılamıştır. III. Selim ve II. Mahmut gibi padişahların da Mevlevî oluşları tarikata resmî bir itibar kazandırmıştır. Siyasî sınıfın tarikata girmesi olumlu yanlarının yanı sıra olumsuzlukları da beraberinde getirmiş

⁹⁶ Ş. Barihüda Tanrıokur, “Mevlevîyye”, İslam Ansiklopedisi, TDV Yay., 2004, C.29, s. 468-475.

⁹⁷ Çelebi, Âsaf Hâlet, 1957, Mevlânâ ve Mevlevîlik, İstanbul.

zaman zaman sıkıntılar yaşasa da Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar varlığını sürdürmüştür. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla resmî olarak son bulmuştur.

Mevlevîliğin temel ilkeleri üç başlık altında toplanabilir:

- 1) Mevlânâ'yı pîr tanımak, Mevlânâ'nın yolundan ayrılmamak, Tanrı'dan ve peygamberden sonra ona bağlanıp inanmak, Mesnevi'yi okumak ve mutasavvıf olmaktır.
- 2) İç dünyasını madde ve iç bakımında arındırmak, ilim ve irfan sahibi olabilmektir.
- 3) Alçak gönüllü, sabırlı, nazik, iyi ve güzel davranışlı olmak, hikmete erişmek, insanlara yardım etmektir.⁹⁸

Mevlevîlik bu ilkelere bağlı olarak geniş coğrafyalara yayılmıştır. İhtiyaca binaen açılan dergâh, tekke ve zaviyeler aynı zamanda okul vazifesi görmüştür. Hepsi birer mekteb-i edep olan Mevlevî tekkelerinde hayat sürenlerden her biri şair değilse de mutlaka şiir okuyacak veya şiirden tat alacak yapıya sahiptir.⁹⁹ Mevlevîlere göre şiir “sünnet-i seniyye-i Mevleviyye” olan “kelam-ı mevzun” dur.¹⁰⁰ Mevlevîlikte pîr kabul edilen Mevlânâ aynı zamanda büyük bir şair olduğu için Mevlevîhâneler, şair yetiştirmeye önem vermişlerdir. Burada yetişen Mevlevî şairler kendi içerisinde bir kültür oluşturmuştur. Mevcut Divan Edebiyatı geleneğinde yer alan malzemeye kendi kültürlerini katan Mevlevî şairler, özgün eserler vererek geleneğe katkıda bulunmuşlardır. Ayrıca bu şairler, sohbet ve şiir meclislerinde diğer Divan şairleriyle buluşma imkânı bulmuş, Mevlevî kültürünün tanıtımında ve yayılmasında önemli rol oynamışlardır.

Duygu, düşünce ve hayal dünyası esas alındığında edebî bir muhit oluşturan Mevlevî şairler, Mevlevî kültürüne ait unsurları kullanarak Divan Edebiyatı içinde Mevlevî Edebiyatı meydana getirmişlerdir. Şiirleri genellikle Mevleviyane olmakla birlikte tasavvuf unsurunun yer almadığı âşıkane ve rindane manzumeler de kaleme almışlardır. Mevlevî şairlerce oluşturulan Mevlevî Edebiyatının temel kaynakları Mevlana'nın Mesnevi ve Divan-ı Kebir adlı eserleridir. Mevlevî şiirinde şairlerin

⁹⁸ Nevzat Odyakmaz, Bektaşilik, Mevlevîlik, Masonluk, 1999, İstanbul,

⁹⁹ Ali Enver, Semahane-i Edep, İstanbul, 1309, s. 7.

¹⁰⁰ İlhan Genç, Mevlevî Edebiyatı Üzerine Değerlendirmeler, Ege Üniv., TDED Araş. Dergisi, VII. İzmir, s. 129-143.

yetişmiş oldukları kültürün izlerini bulmak mümkündür. Şair kullanmış olduğu kelime ve mazmunlarla aıka ifade eder.

Mevlevi kültüründe Şiir her zaman kendine yer bulmuş adeta onunla bütünleşmiştir. Mevlevihanelerde Şeyh, dede, mürit ve dervifler Şiire yabancı durmamış, Divan Edebiyatı'nda Şeyh Galip, Hoca Neş'et, Nahifi ve Neşati gibi büyük Şairler yetiştirmişlerdir.

Mevlevihanelerde birçok Şair yetişmiş buna bağlı olarak müstakil tezkireler yazılmıştır. Mevlevi Şairlere ait tezkireler Şunlardır: Sakıp Dede'nin Sefine-i Mevleviyye, Esrar Dede'nin Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye, Ali Enver'in Semahane-i Edep adlı eserleridir.

Çalışma konumuz olan Şiir mecmuasının Şair kadrosuna bakıldığında çok sayıda Mevlevi Şairin yer aldığı görülmektedir. Bu durum mecmuanın mrettibinin de Mevlevi olabileceğine işaret etmektedir.

Mecmada yer alan Mevlevi Şairler: Cevri Çelebi, Pirzade Dervif Çelebi, Enis, Fasih, Fedayi, Fenayi, Hafiz, Hamid, Kanı, Nahifi, Na'im, Neşati, Ramiz Paşa, Sabit, şakir, Şems-i Tebrizi, Şem'i, şerif, Şeyh Galip, Zeki.

1.7. Metni Oluştururken Kullanılan Yöntem

Çalışma konumuz olan Şiir mecmuasını ilk olarak günümüz Latin alfabesine aktardık. Mecmuada Şiiri bulunan Şairlerin listesini hazırladık. Bunlardan Şiirlerini karşılaştırabileceğimiz divanı olanları ve üzerinde çalışma yapılanları tespit ederek söz konusu kaynaklara ulaştık. Karşılaşmış olduğumuz farklılıkları dipnotta belirttik. Ayrıca Şiirlerde bulunan ve mürettip tarafından yazılmış olan kelime anlamlarını dipnotlarda yer verdik. Şiir, beyit ve varak numaralandırmasını Latin rakamlarıyla yaptık.

Şiirlerde “-ub, -b, -ıb, -ib” gibi yumuşak olarak yer alan ama aslında sert sessizle bitmesi gereken kelimeleri “-up,-p,-ıp,-ip” şeklinde gösterdik.

Mecmuanın orijinalliğini bozmamak adına mecmuada ve divanda bulunup sıraları farklı olan beyitlerde mecmuayı esas aldık. Divanda ve mecmuada bulunmayan beyit ve mısraları dipnotta gösterdik. Herhangi bir nedenle silinme veya karalamadan kaynaklı okunamayan yerleri köşeli parantezle [ ] yazdık. Vezin gereği olması gereken ekleri metin tamiriyle düzeltip yay ayraç ( ) ile gösterdik. Okuma esnasında doğruluğunda emin olmadığımız yerlerde (?) işareti kullandık.

Mecmua ile karşılaştırılan divanda beyitleri ya da mısraları dipnotta – D. ile işaret ettik. Mecmuada bulunmayan divanda olan beyitleri ise metne dâhil etmeden dipnotta belirttik. Yine divanda karşılaşılmayan şiir, beyit ve bentleri dipnotta gösterdik.

Mecmua ve divanda farklılık gösteren kelimeleri dipnotta açıklama olarak verdik. Örnek olarak Sabit Divanı’nda şu şekilde gösterebiliriz:

Pey-ā-pey seng-‘izār atmağdan özge cām-ı ümmide

Elünden bir hüner ey aḡter-i çarḡ-ı sitem gelmez (g /463)

İlk mısradaki “seng-‘izār” divanda “seng-i ġadr” olarak geçmektedir. Metin kurulumunda mecmuada geçen ifade esas alınmış, dipnotta “seng-‘izār: “seng-i ġadr” S.D. ibaresiyle farklılık belirtilmiştir. Diğer bir örnek Vahit Divanı’nda ise:

Yā Rab ne kadar mücrim ise kār-ı Vāḡid’üñ

Noḡsānını itmām eyle pāyāna yetişdür (g/565)

İkinci mısradaki farklılık “pāyāna: “gufrāna” V.D.” şeklinde gösterilmiştir.

Mecmuada yer alan derkenarları, Arapça ve Farsça kısımların transkripsiyonunu yapıp çevirisini dipnotta verdik. Karşılaştığımız ayet ve hadislerin anlamlarını meal, sure ismi ve ayet numarası olacak şekilde dipnotta belirttik.

İKİNCİ BÖLÜM

[1a]

-1-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.---/-.---/-.--)

Böyledür reftār-1 çarḥ-1 kec şitāb

Bir maḥal ma' mūr olur kāhī ḥarāb

-2-

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(- -./- .-./- -./-.-)

Zīnet düşer mi şadr-1 güzīnān-1 rif' ate

Korlar mı nokṭa kıl nazār imzā-yı ḥuccete

-3-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(. . - -/..- -/..-)

Meşel-i ḥattü'l-enīn oldı zıkr

Anuñçün kuzah-1 evcde bir deger (?)

-4-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.--- -/---- -/---- -/----)

Lisān-1 ' arz-1 ḥāle kudretüm yok pīşgāhında

Meded ey ḥāme-i müşkil-güşā himmet saña qaldı

-5-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---/---/---/---)

Ger günāhum kūh-ı Ƙaf olsa ne ğamdur yā Celil

Raḥmetüñ baħrine nisbet “inneħü şey'ün ƙalil”¹⁰¹

-6-

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(.-./.-./.-./.-.)

Kemāl-i ŧevk ü ŧafādan ğörindi maḥmūr

Ḥaḥ-ı kenār-ı ƙadeḥ “inne rabbenā le-ğafūr”¹⁰²

-7- [Li- Nābī]

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(- ./.- ./.- ./.-)

Bilmem neden ağyāra meyl ider ol māh

“Lā havle velā ƙuvvete illā billāh”¹⁰³

[1b]

-8-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---/---/---/---)

Kimse(siz) hiç kimse yoğ her kimsenüñ var kimsesi

Kimsesiz ƙaldum meded ey kimsesizler kimsesi

¹⁰¹Rabbimizin rahmet denizine oranla muhakkak o, küçücük bir şeydir.¹⁰² Muhakkak Rabbimiz mağfiret edicidir.¹⁰³ Bütün güç ve kuvvet, yalnızca en yüce ve en büyük olan Allah'ın yardımıyla elde edilir.

-9-

Defterdār apusu binā olunduda tārī, Mūmā-ileyh Hakī Efendi

1 Ketebe oysa sezādur buna Sulan Mamūd

(1161) /sene

-10-

Hace Vehbī Merūm

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

(,---/.---/.---/.---)

1 İderdüm geri ıba Vehbī evvel añıldıka

Resīde oldııun devr-i Amed Hān-ı zī-āna

2 Bi-amdi'llāh yetidüm ut-ı batum ile ben de

Zamān-ı kām-ba-ı azret-i Sulān Selīm Hān'a

-11-

eyhū'l-islām-ı esba merūm ' Aım Efendi

Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn

(,---/.---/.---/.---)

1 avarmı zehr ile tı-i siyeh-tāb-ı nigāhu yār

O udretten mūkaal eme zālīm sūrmeler ekmi

2 Receb nāmında bir ehrī-civāna mūbtelā oldum

O meh-i māhınu a' bānıyum ardından ayrılman

-12-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-./-./-.)

‘Aşq adamı oynadur ey dil-rubā

Derd adamı söyledür ey mehliqā

-13-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/---/---/---)

Çözüldi ‘uqde-i ‘aşq u muhabbet rişte-i dilden

Bu gün dünyā deger bir gevher-i nā-yābdan geçdüm

-14-

Ḥācegāndan merhūm Ḥākī Efendi

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-./-./-.)

- 1 Şeh-süvār-ı ‘arşa-yı cūd olduguñ fehm eyledüm
İşte ben geldüm efendüm dergehüñ dīvānına
- 2 İntizār atına çiğnetme bu Ḥākī bendeñi
Esb-i va' düñ dizginin döndür vefā meydanına

-15-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.-./-.-./-.-./-.-.)

Şun' -ı Hakkā dil uzatma şakınup tā-be-maḥal

Ḳaṭ' ider ḥançer "lā yūs'elü ' ammā yef' al"¹⁰⁴

-16-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-./-.-./-.-./-.-.)

Şeref vaḳtũñ gözet sā' at gibi al koynına yāri

Şarıl zincirveş bir sā' at olsun bāri raḳḳāse

-17-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-./-.-./-.-./-.-.)

Unutduñ küşe-i ' uzletdeki aḥbāb-ı mehcūrı

Düşer mi saña böyle bī-vefālıklar gözüm nūrı

-18-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.-./-.-./-.-./-.-.)

Dertop itmiş başına gīsularuñ sünbül gibi

Eylemiş vāreste düşen külfet-i semürdan

---

¹⁰⁴ "O yaptığından sorumlu olmaz..." Kur'an/Enbiya Suresi/23

-19-

Bağdādī Fevzī Efendi

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-./-./-./-.)

Göz açup h̃āb-ı 'ademden gördigiçün şehri

Her kişiye kendi şehri yeğ gelür Bağdād'dan

[2a]

-20-¹⁰⁵

'Arab'da haysiyet olmaz 'Acem'de şehā

Türk'de mürüvvet olmaz puşta vefa

-21-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(./-./-./-./-./-.)

Medet yok kimseden var başına bir çare gör Şem'î

'Ināyet umdıguñ erler bütün ehl-i kubbür olmuş

-22-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-./-./-./-.)

Küh-ı deştden sürdiler Ferhād ile Mecnün'ı kim

Defter-i 'uşşāk içinde yok yeri zenpārenüñ

---

¹⁰⁵ Vezin bozuktur.

-23-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---/---/---/---)

Çünkü raḥm itmezdi Şirin ' aşık-ı nā-kāmına

Deste cevab tîşe-i Ferhâdı şoḡsun âmına

-24-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---/---/---/---)

Dutan elbette bir dāmeni maḡşūdın bulur dirler

Görenler Yūsuf' uñ dāmānını dest-i Züleyḡā' da

-25-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---/---/---/---)

Taḡınsun tek hemān la' l-i nemek-rizüñ leb-i cāma

Ḳatarsan bāde-i nāba nemek ḡat ḡat ḡelāl olsun

-26-¹⁰⁶

Lü 'lü ' -i terdür dişüñ lāle-i ḡamrā yüzüñ

' Anber-i sārā şaḡuñ nergis-i şehlā gözün

---

¹⁰⁶ Vezin hatası vardır.

-27-¹⁰⁷

Girecek ʿavām eline kitāb-ı fuḳahā
Yazar zāhrında baḳḳāl ḥesābın süfehā

-28-

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

(--./--./--./--)

Ben derd-i firāḳ ile ölürsem ḳalur ey dil
Tā ḥaşre ḳadar dīde-i ḥün-bār-ı güşāda

-29-

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

(--./--./--./--)

Sermāye-i devletdür eşeklik bu cihānda
Tebdīl iderdüm maʿrifete müşteri olsa

-30-

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

(.---/.---/.---/.---)

Hevā-yı nefsdan sermāye-i ʿizzetdür istiḡnā
ʿAzīz olmazdı Yūsuf çekmese dāmen-i Züleyhā'dan

---

¹⁰⁷ Vezin hatası vardır.

-31-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.-./-./-./-./-.)

Mūmiyān-ı tesliyet hergiz müfid olmaz baña

Çār-tāḳ-ı iltifāt-ı yārdan üftādeyüm

-32-

Rāşid Efendi**Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**

(.-./-./-./-./-.)

Ḳıyāfetdür medār-ı imtiyāz bezm-i 'ālemde

Fazīlet şimdi destārum kevrden 'ibāretdür¹⁰⁸

-33-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-./-./-./-./-.)

Gezerken çarsūy-ı köhne bāzār-ı muḥabbetde

Yeñi gelmiş diyār-ı 'aşḳdan bir āşinā buldum

-34-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-./-./-./-./-.)

Türāb-ı merḳadı bākī mücellā eyler ebşārı

Mücāhid fī-sebīli'llāh Ebū Eyyüb-i Enşārı

---

¹⁰⁸ Vezin bozuk

-35-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.-./-./-./-.)

Pādişāhā cürm-i mā-rā der- güzār

Mā günahkārīm to āmüz-kār

-36-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.-./-./-./-./-.)

Nev-reste dil-ber sevmege kıymaz rakīb

İrse bir tāze kemāle ānı bir mel' ün kıpar

-37-

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(.-/./-./-./-.)

Göñül umārınca gönder o yār ğamdan arın

Olursa luţf-i İlähī görür bugün yarın

-38-¹⁰⁹

Şovukdan döndük kemān-ı kıngala

Söyleyin oğlana āteş yakşun mangala

---

¹⁰⁹ Vezin bulunamamıştır.

-39-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./- ./- ./- ./-)

Kıış kıyāmet yağmur āfet fitneye balçık belā

Yaz cennet gölge ni' met uyhu rāhat tenbelā

-40-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(./- ./- ./- ./-)

Hayāl-i hāl-i haṭṭuñ kılalı dilde qarār

Kara zülfüñ gibi ' ömrüm gönümi hāke qarār

-41-

Mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

(-./- ./- ./- ./-)

Mecnūnluğla Leylā-yı maqşūd ele girmez

Kūhsār-ı hevesde yüri gez tā yorılınca

-42-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---/---/---/---)

Ne dāğ-ı sīne ' arz eyle ne eşk-i çeşm-i ter göster
Hemān ol dil-ber-i şarrafı ey dil sīm ü zer göster

-43-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-./-./-./-.)

Eyledüm tevcīh içelden derd-i dil tımārını
İndirün sīneden çıksun çerāğum olsun āh

[2b]

-44-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-./-./-./-.)

Ehl-i tevḥīd olmak istersen sīvāya meyli kes
Aç gözün merdāne baķ Allāh bes bākī heves

-45- [Na'im]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..- /..- /..-)

İdelüm bāb-ı tevekkülde karar
Baķalum ḥazret-i Allāh ne yapar

-46-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---/---/---)

Endek endek nüş kerd bāde-rā

Bih-ter ez-bisyār ḥ̣ ạ̄r üftāde-rā

-47-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(---/---/---)

Reng-i meyle boyarum dīde-i ḥasret-keşini

Yoḥsa yoḡdur dil-i nā-kāma tesellī aşlā

-48-¹¹⁰

Zehr-i mār ḥalḡadur güyā mey meclis-i dile

Sensiz ey sāḡar 'işret helāk eyler beni

-49-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---/---/---)

Ol ḡadar geşt eyledüm rāh-ı temennāyı

Görenler didiler varsa bu bī-ḡāre sersemdür

---

¹¹⁰ Vezin bulunamadı.

-50-

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

(--./- -./- -./--)

Şākī getir ol bādeyi kim dāfi' -i ğamdur

Şaykal ur ol mir'ata kim pür-jeng ü elemdür

-51-¹¹¹

Pire gibi çabuk olup ensede bit

Lāzım olur şaklayagör eski paçavrayla kibrit

-52-

Mümā-ileyh Zeynep Hanım merhūma

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---/.---/.---/.---)

1 Şehā bu şüret-i zibā saña Hāḡ'dan hidāyetdür

Şanasın süre-i Yūsuf-cemālinden bir āyetdür

2 Senüñ hüsünüñ benüm ' aşkum senüñ cevruñ benüm şabrum

Bulur her dem-be-dem artar dükenmez bī-nihāyetdür

-53-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Hāḡadur intiḡāb-ı büse didār-ı dil-ārādan

Dilā şahn-ı ḡarīm-i Ka' bede mihrābı neylersin

¹¹¹ İkinci dizede vezin "4 Fā' ilātün" şeklindedir. İlk dizede vezin eksiktir.

-54-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---/---/---/---)

Kelb-i raķibi öldürürdüm eşiğinde dil-berün

Cā'iz olsa Ka' be'de hınzırı ķurbān eylemek

-55-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(---/---/---/---)

Babası seyfi 'Acem annesi ğaddāre

Yatağan huylıdur 'uşşāķa cefālar kılıcı

-56-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(---/---/---/---)

Āh idersem bile āh itmege başlar kuhsār

Āh dir āh işidür şimdi maħzün dil-i zār

-57-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---/---/---/---)

İderdüm mürġ-ı dille yāre irsāl-i peyām ammā

Bu yerlerden ķuş uçmaz neyleyüm semt-i dil-ārāya

-58-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Benüm ḥasret-keş-i gīsū-yı cānān oldıgum söyle

Gidersen ey şabā kūy-ı dil-ārāya selāmetle

-59-

Ḳonevī merḥūm Şem'ī Ağa

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..--/..-)

Olsa da bāğ-ı İrem istemezem ğurbeti āh

Gülün şüküftelerinden baña yeğ ḥār-ı vaṭan

-60-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Nedimi bezm-i ḥāşşü'l-ḥāş idi eyyām-ı Hātem'de

Kerem didükleri bī-kes 'aceb şimdi ne 'ālemde

-61-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Eger gūş itmeseydüm kışşa-i mūr-ı Süleymān'ı

Ḳanā'at mi iderdüm böyle dest-āvīz-i nā-çize

Diger

Süleymān menķibesin böyle dest-āvīz-i nā-çize
Cesāret eylemezdüm bilmeseydüm kışşa-i mūrı

-62-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.. -- / ..-- / ..-- /..-)

Şabır kıl şabr ile maķşūdına şabr ehli yeter
Şabr iden şabr ile ser-rişte-i maķşūdı tutar

-63-

Müştak

Mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

(--./- -./- -./-)

Ümmīd-i vefā eyleme ebnā-yı zamāndan
Elbette püser aķz-i hışāl-i peder eyler

-64-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-./-.-./-.-./-.-)

Alına aldanma zinhar iki yüzlidür cihān
Şāhid istersen yeter faşl-ı bahār ile hazān

[3a]

-65-¹¹²

Nişābü'l kâhvetü işneyn velekin olmaya mebni(?)

Ve in-kâne hafifeyn fevâ' idü hayru işneyn

-66-

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(.-./-.-./-.-./-.-.)

Hest-i tâc-ı 'arifân ender-cihân ez-câr-ı terk

Terk-i dünyâ terk-i 'uqbâ terk-i hestî terk-i terk

-67-

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

(--./.- ./.- ./.-)

Biñ derd ile kesb eyledigüm cürm ü günâhı

Bir tevbe ile maḥv idemem toğrısı zâhid

-68-¹¹³

Berg-i dıraḥtân-ı sebz ider nazar-ı huşyâr

Her varaḳî defterest ma' rifet-i kird-kâr

¹¹² Vezin bulunamadı.¹¹³ Vezin hatalıdır.

-69-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.- -/-. -/-.)

Çünkü kalbden kalbe bir yol var bî-gümān

Arz-ı ihlāşa ne hācet her zaman

-70-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.- -/-. -/-. -/-.)

Hālūme el virmez aḥvāl-i derūnum söylemek

Hāşılı cāy-ı selāmetmiş cihāna gelmemek

-71-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..--/..--)

Süpürülsün ḥarem-i sine ğubār-ı ğamdan

Keyif dirler dile tuğralı mihmān geldi

-72-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(- - ./ - - ./---./---)

Her dem ḥasene yazdıragör deftere yoḥsa

Dīvān-ı maḥşerde ne ğazel var ne kaşide

-73-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.- /-.- -/-.- -/-.-)

Herkese lâ-büd bulunur bir 'adū-yı bed-fi'āl

Ādeme iblis musallaṭdur ḥalāş andan maḥāl

-74-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..- /..- /..- /..-)

'Ayş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı

Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı

-75-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.--- / .--- / .--- / .---)

Göñül geldi (vü) geçdi kalmadı bir nesneye meyli

Mey-i gül-fāmı dirsən mevsim-i ālām içün şaqlar

-76-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..- /..- /..- /..-)

Bir zamān lâyık-ı iḥsānuñ idüm sulṭānum

Şimdi mehcūr-ı vişāl olmamuzuñ aşlı nedür

-77-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..--/..-)

Bezme aġyār-ı münāfıķ mı size çatdı ' aceb

Düşün ey mest-i gurūr şonı bunuñ maḥşerdür

-78-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--/..--/..--/..-)

Mādemki bu dil bendedür ey şūḥ-ı sitemger

Elbet beni tā ḥaşre kadar saña kul eyler

-79-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/..---/..---/..---)

Ḥarābāt içre ' uşşāķı görüp ta' n itme ey zāhid

Ki ol rüsvāy-ı ' aşķ olmuş yanup derd-i dilārādan

-80-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..--/..-)

Sıneye çekdüm o nāzik bedenüñ sınesini

Dāġ-ı ' aşķuñ bu gice tazeledüm penbesini

-81-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-./.-./.-./.-.)

Kerem kıl kesme luḡ u iltifātuñ bī-nevālardan

Elüñden geldiği ḡayrı dirīğ itme gedalardan

-82-¹¹⁴

Berberlerüñ dükkānı oldı cālis-i nevvāb

Arpalık dellālı dirsen cümlesi kezzāb

-83-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-./.-./.-./.-.)

Maḡāl-i ṡa' n-ı cāhilden ne ḡam erbāb-ı 'ārifāne

Atarlar ṡaşı elbet dıraḡt-ı meyvedār üzre

Dīger

O bāḡuñ her dıraḡtı meyvedārı 'izz ü devletdür

Atarlar ṡaşı elbetde dıraḡt-ı meyvedār üzre

-84-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.--./.--./.--./.--.)

Gice pervānelerle bezmi germā-germ idi ṡem' üñ

Seḡer baḡdıḡ ne ṡem' -i meclis-ārā var ne pervāne

¹¹⁴ Beytin vezninde hata vardır.

[3b]

-85-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(../-../-../-/-)

Şā' ir-i müflis-i pejmürde nehāruñ ey dil

Seni var gönderecek yāre gāzelden gāyır

-86-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.- -/-.- -/-.- -/-.-)

Cāme-i şöbet Hüdā' dan hālka bir hil' at gibi

Bir libas-ı fāhır olmaz cisme ol kisvet gibi

-87-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.- -/-.- -/-.- -/-.-)

Hālq içinde mu' teber bir nesne yok devlet gibi

Olmaya devlet cihānda bir nefes şihhat gibi

-88-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(../-../-../-../-)

Bu bāguñ bāgbānı lāneden çok mürğ uçurmuşdur

Nice benüm gibi divāneler kondurup göçürmüşdür

-89-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.- -/.- -/.- -/.-)

Yazdılsa cürm-i bisyārum Kirāmen Kātibin

Ġam degil āh-ı nedāmet daġı ol defterdedür

-90-

Mef' ulü Fā' ilatü Mefā' ilü Fā' ilün

(--/.-./.-./.-)

'Uryān-ı 'aşka ne itse gerek çarġ-ı felek

Bir çalāġı toġuz cebeci şoymaşa gerek

-91-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/---/---/---)

Sañadur göñlümün meyli sözüm hep dā'imā birdür

İki 'ālemde maşşūdum sensin hemān Ĥüdā birdür

Baña itdiklerün cevri senünle söyleşem bir bir

O dergāh-ı mu' allāda ki şāh ile gedā birdür

-92-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/---/---/---)

Çalar nevbet ġişār-ı tende mihr-i ġāne-i nālüm

Göñül burcu bedenden çağırır yekdir Allāh yek(dir)

-93-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..--/..-)

Eylemiş jeng-i pezîr āyîne-i ruhsāruñ

Toğunup sūz-ı nesîm-i nefesi ağıyāruñ

-94-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Felek vaqt-i murād üzre döner ammā neden şoñra

Virir bir cām-ı memlū biñ tehî peymāneden şoñra

-95-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

İçüp mest-i müdām olsam içümden gitmez ğam-ı bākî

Tā ezelden ğam ile binā olmuş bedendür bu ğam-ı bākî

-96-

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

(.- - -/.- - -/.- - -)

Cihānda iyiliğe iyilik ola idi

Ki Nu' mān Şāh Sinimmār'a iderdî

-97-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün

(-.- -/-. -/-. -/-.--)

Rüz-ı ezel kısmet-i Haq virilecek cümlemüze

Ėamla miñnet derd-i Ėurbet düşdi bizüm hişsemüze

-98-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Bütün dünyā benüm olsa Ėamum gitmez nedendür bu

Ezelden Ėam türābıyla yapılmış bir bedendür bu

-99-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Atıldıñ sehm¹¹⁵-i nāçiz-sa Ėöñül sen de beyābāna

İrağdan merhabā şimdi hele bil-cümle yārāna

-100-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Gözünden dūr isem neylī yine vuřlat ümidümdür

Müdām nūrı lāl-i Ėulüşı dil feridümdür

---

¹¹⁵ Ok

-101-

Ḳonevî Şem'î merhûm

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Ḳalenderlikle ğam ' aşıklara her gün olur ğālib

Muḫālif rüzgâr şem'üm ziyāsın eyledi ğā'ib

-102-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Şafā-yı zevke dā'ir çok güzel söz söylemiş Rāġib

Devām-ı ' ömrünü devlet ile bayrama uydurmuş

-103-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Reh-i âmāle herkes buldı yol āvāre ben ḳaldım

Şeb-i zulmetde bir baḫt-ı siyeh seyyāre ben ḳaldım

-104-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.- -/.- -/.- -/.- -/.-)

Bir ḳapuyı bend iderse biñ ḳapu eyler küşād

Ḥazret-i Allāh efendi fātiḫü'l-bevvābdur

-105-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.. - /.- - /.- /.-)

Ḳal' a-yı tende bizüm de çalınur nevbetimüz

Çağırır burc-ı bedenden gönül Allāh yekdir

-106-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.- - /.- - /.- - /.-)

Bağma āyineye olur bir iken müşkıl iki

Dil-rubā bir daḡı olmağa gerekdür dil iki

-107-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.- - /.- - /.- - /.-)

Kāh bülendi pest ider kāhī pesi¹¹⁶ eyler bülend

Muḳtezā-yı gerdiş-i dölāb-ı dünyā böyledür

-108-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

Sikender seyr eylesün de sedd-i nuṭḳ it pīşgāhda

Felātün-ı ḡaḳıḳat yine naḳl-i mā-cerā olmaz

¹¹⁶ Metinde beşti ve besi şeklinde b ile yazılmıştır.

-109-

Bâķī olasız bâķī olduķça cihān-ı bâķī

[4a]

-110-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Mu' ciz-i ' İsā'ya hem-demdür gürüh-ı Mevlevī
Bā' iş-i ihyāya ' ālimdür gürüh-ı Mevlevī
2. Vāķıf-ı sırr-ı haķāyık-ı ālem ' ilm-i ledün
Ya' ni bu ma' nāya a' lemdür gürüh-ı Mevlevī
3. Maṭla' -yı ħurşid-i esrār-ı Hūdā'dur dergehi
Rūşenā-yı¹¹⁷ şems-i ' ālemdür gürüh-ı Mevlevī
4. Māh-tāb altun kemer-sāzdır niṭāk-ı feyzine
Çarḥ-ı ta' vīze mu' azzamdur gürüh-ı Mevlevī
5. Şem' -i ' aşķ-ı kird-kāre cümlesi pervānedir
Nūr-ı esmā ile mükerrermdür gürüh-ı Mevlevī
6. Dergehüñde pādişāhlar çāker-i çālaķ-teri
Hāşılı sulṭān-ı efhemdür gürüh-ı Mevlevī
7. Tūt Na' imā cān u dilden dāmen-i himmetlerüñ
' Ārif-i billāha elzemdür gürüh-ı Mevlevī

---

¹¹⁷ Aydınlık

-111-

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Görinse her ne tarafından cemāl-i Mevlānā

Gelür zebānuma ism-i celāl-i Mevlānā

-112-

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

İster isen dü cihānda ola altun nāmuñ

Sikkesi altuna gir Hāzret-i Mevlānā'nuñ

-113-

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Sem' -i cān ile dilā gūşını tüt-kıl nāye
Döne gör 'ākıl isen Hāzret-i Mevlānā'ya
2. İster isen olasın zevk ü şafādan dāye
Sür yüzün bār-geh-i Hāzret-i Mevlānā'ya

-114-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Maqāl-i sırr-ı tevḥīd-i Hüdādur Hāzret-i Mışrī
Mal-i zübde-i ma' nā-yı lādır Hāzret-i Mışrī

2. Vücūd-ı haqqı işbāt itmede maḥv-ı vücūd itmiş
Ḳarīn-i ‘ayn-ı münkerden ḥafādur Ḥazret-i Mıṣrī
3. Şaf-ārāy-ı ni‘āl-i şuffegāh-ı enbiyā ammā
Gürūh-ı evliyāya muḳtedādur Ḥazret-i Mıṣrī
4. Züleyhā’yı hidāyet bir kenīz-i bezm-i ḥāşıdur
‘Azīz-i Mıṣr-ı irşād-ı hüdādur Ḥazret-i Mıṣrī
5. Kerāmet gösterir ḥayret-fezā-yı ḥārik-‘āde
Zehī āyine-i hikmet-nümādur Ḥazret-i Mıṣrī
6. Nedim-i bezm-i ḥāşşü’l-ḥāş-ı nūrānī-i Rabbānī
Anuñcün Ḥalveti’de pişvādır Ḥazret-i Mıṣrī
7. Egerçi enbiyā burc-ı nübüvvetde şüreyyādur¹¹⁸
O bir dīn-i sa‘ādetde sühādur Ḥazret-i Mıṣrī
8. O terk-i terki terk itmekle olmuş tārik-i dünyā
Rüfū-yı terk-i tāc-ı evliyādur Ḥazret-i Mıṣrī
9. Mürüvvet muḳbilān-ı dehre isnād-ı mecāzīdür
Ḥaḳīḳ-i lübü mefhūm-ı vefādur Ḥazret-i Mıṣrī
10. Na‘īm-i ni‘met-i ni‘me’l-‘ināyet olmak isterdüm
Baña feyz-i Ḥüdā’dan bir ‘aḫādur Ḥazret-i Mıṣrī

-115-¹¹⁹

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

Ḥakīm-i muḫlaḳuñ ger olmasa bir işde taḳdīri

Müfid olmaz hezār erbāb-ı ‘aḳluñ rā’y-ı tedbīri

¹¹⁸ Cümle yıldızlardan yukarı bir yıldızdır. Yigirmi sekiz menāzil-i ḳamerden biriniñ ismidir. ‘Arabīde şüreyyā dīrler.

¹¹⁹ Piri-zāde Derviş Çelebi’ye ait olan bu gazel eksiktir. Mecmuada sadece matla‘ beyti yer almaktadır.

[4b]

-116-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(../-/-../-/-../-/-)

1. Ah hasret-keşi yārüm añdum acıdum
Yoḥsa mehcūr-ı¹²⁰ diyārum añdum acıdum
2. Bir güler yüz bile göstermedi ol ḡonce-i nāz
Ah ḥazan dīde bahārum añdum acıdum
3. Eyledüm ber-ṭaraf endiše-dārını¹²¹ ḡönül
Şimdi bī-behre-dārum añdum acıdum
4. Şu' le-i āh-ı seḥergāh ile yaḡdum cigeri
Āteş-i 'aşka yanarum añdum acıdum
5. İtmesün ḥaşre ḡadar cevı ü sitem diyü bana
Bekliyor seng-i¹²² mezārum añdum acıdum
6. Kimi sünbül kimi lāle kimisi gül ṭaḡınur
Ḥasret-i zīb-i bahārum añdum acıdum
7. Bilmedü ḡadrimü ol şūḡ-ı cefā-piše¹²³ Na' im
Bense 'aşkı ile zārum añdum acıdum

-117-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. İdüp 'azm-i sefer cānā esir-i miḡnet oldum ben
Cüdā düşdüm vaṭandan mübtelā-yı firḡat oldum ben

---

¹²⁰ Ayrılık¹²¹ İki cihan¹²² Taş¹²³ İbtidadan ziyade ma' nâsına

2. Kanā' at eylemezken nazār-ı dīdārına evvel
Degil mektūba ŧimdi bir selāma ḥasret oldum ben

-118-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Kāh vuşlat kāh firķat böyle derd-āb-ı felek
Kāh rāḥat kāh miḥnet böyle derd-āb-ı felek
2. Ḥāk olur bir gün serir¹²⁴-ārāy-ı¹²⁵ ŧāhi¹²⁶ olsa da
Kāh devlet kāh zillet böyle derd-āb-ı felek
3. Mübtelā-yı derd olur elbet olanlar tendürüst¹²⁷
Kāh ŧiḥḥat kāh ' illet böyle derd-āb-ı felek
4. Cezr-i med-i baḥr-i ' ummāna nazār kııl ' ibret al
Kāh keşret kāh kıillet böyle derd-āb-ı felek
5. Mültef iken Na' im zembūr-ı ŧehd olur ḥaķir
Kāh ni' met¹²⁸ kāh niķmet¹²⁹ böyle derd-āb-ı felek

-119-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Yoķ güler yüz baña ruḥsārelerümden ğayrı
Yoķ añar düşmen-i mekkārelerümden ğayrı
2. Bī-kesim ḥāl-i diğer-günuma bir ağlar yoķ
Merdüm-i dīde-i bī-ķārelerümden ğayrı

¹²⁴ Köşk

¹²⁵ Rahat

¹²⁶ Padişah

¹²⁷ Eyülik sağlık

¹²⁸ Ten-i nāzik olmak ve eyü dirliklü olmak

¹²⁹ Ḥorluk ve yaramaz işe gelmek

3. Āteş-i ‘aşk u muhabbetde görürler de beni
Yoğ yanar baña ciğer-pārelerümden¹³⁰ ğayrı
4. Yar dise yāre açar tāze dil-i mecrūḥa
Bir acır yoğ baña hiç yārelerümden ğayrı
5. Bir silen yoğ gözimüñ yaşını giryān olsam
Kūşe-i dāmen-i şad-pārelerümden ğayrı
6. Semt-i dildāre kimüm var ki Na‘im göndereyim
Fikr ü ‘aql u dil-i āvārelerümden ğayrı

[5a] -120-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\,---\,---\,---)

1. ‘Arağ-nüş eyledikçe dür gibi ruḥsāre der geldi
Ruḥ-ı gülgünü gördüm bezme şandım verd-i ter geldi
2. Neşāt-ı bādeden mest oldu sākî vaqt-i fırsatdur
Ḥuşul-i maṭlab-ı vuslat için ibrāma yer geldi
3. Ğāzab-ı nār-ı düzaḥla iḥāfa itme ey zāhid
Mey ü maḥbūbı vār imiş bize cennetden haber geldi
4. Bu şeb tā şubḥ olunca yalvarup rām eyledüm yāri
Ne çāre bezme aġyār-ı süḥan-çin çin seḥer geldi
5. Cenāb-ı Ḥazret-i Fā’ik ile Rāsım Efendi’dan
Na‘im-i zārı dil-şād itmege bir nev-eşer geldi

¹³⁰ Nāk ma‘nāsına olup lafz-ı nāk daḥi üç ma‘nāya olup evvel maḥlūt ve mağşüş misk ü ‘anber ma‘nāsına ya‘ni misk içine ciğer pārelerin kıatarlar ziyade olmak için, Bākī fi’n-nazar Şerḥü’l Muḥaddimetü’l Mürekkebāt.

-121-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Olamaz zevki behişt olsa diyār-ı ğurbet
Yār degil o meh-i hūriyse diyār-ı ğurbet
2. Dil-i nā-şād-ı ğarībāne küşāyiş virmez
İder irāş-ı ħazan faşl-ı bahār-ı ğurbet
3. 'Andelīb-i vaţana uydıramaz nağmeleri
Güldürür kendüye gülşende hezār-ı ğurbet
4. Ne 'aceb uyħu başar pister-i vuşlatda beni
Feslegen mi bilemem zülf-i nigār-ı ğurbet
5. Kaşr-ı¹³¹ vālā-yı¹³² behişt¹³³ olsa Na' im neyleyeyüm
Derd-i firkatle geçer leyl ü nehār-ı ğurbet

-122-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---/.---/.---/.---)

1. Nigāh-ı çeşm-i meygün güyiyā peymānedür şimdi
Fütür gelmiş cefādan ğamzeler mestānedür şimdi
2. Hücüm-ı düşmen-i ğamdan ħalāş olmaksı maqşūduñ
Cihānda cāy-ı mü'min küşe-yi meyħānedür şimdi
3. Olaldan ħaţā birader bezl-i nağd-i vuşlat itmişsin
Niyāz-ı büse iden āşinā biğānedür şimdi

---

¹³¹ Köşk

¹³² Yüce

¹³³ Cennet

4. Gezerken serserî kayd-ı ser-i zülfünden āzāde
Göñül zencîr-i ‘aşka beste bir dīvānedür şimdi
5. Şu‘ ā‘ -ı¹³⁴ mehtābdan ihtirāz eyler iken evvel
Na‘īm bir şem‘ -i kāfur-gerdene pervānedür şimdi

-123-

Mef‘ ulü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ulün

(--.\---.\---.\---)

1. Reng-i ruḥ-ı dildārı görüp gül güle düşdi
Ol ḡonce tebessüm idicek gulgule düşdi
2. Gīsū-yı¹³⁵ dilārāyı¹³⁶ görüp nūr-ı siyehveş
Şandım pere mānende¹³⁷ şihāb sünbüle düşdi
3. Erbāb-ı ḡamuñ ḡāḡır-ı nā-şādını gördi
Tenşit-i¹³⁸ derūn itmege ḡayret-i müle¹³⁹ düşdi
4. Kaşşām-ı ezel eyleyicek kısmeti taḡsīm
Gülzāre ḡarāvet¹⁴⁰ dem-i zār bülbüle düşdi
5. Gūş eyleyeli ḡulḡul menbā-yı bezmde
Şehr-i dil-i ‘uşşāka Na‘īm ḡulgule düşdi

¹³⁴ Aydınlık

¹³⁵ Saç büklümü

¹³⁶ Göñül eğlencesi dilber

¹³⁷ Mişil

¹³⁸ Ferahlandırmaḡ

¹³⁹ Şarap

¹⁴⁰ Taze yüzlülük

[5b]

-124-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. Açılmış göncadur ruhsarı güyā yāsemenlikde
O bir çim-i gülibrişimdir ki bitmiş feslegenlikde
2. Lebinden büse-çin ol sebz-i haṭa nev-zuhūrunda
Neşāṭ-efzā-yı mey-āşamidür 'işret çemenlikde
3. Veşm şanma vesm-i sâ' id-sīmīni gördükde
O şūha güyiyā tamğa urılmış sīm-tenlikde
4. Saña hep şive-i tār-ı nigāh-ı çeşm-i bülbülden
Sezādur nesc¹⁴¹ olunsa pīreherler gülbedenlikde
5. Dili şad-pāre itsün şerḥavar şāneveş ğamzeñ
Şikenc-i¹⁴² zülfüne vābestedür ḥāṭır-şikenlikde
6. Haṭā nev-reste olmaz māni' -i ḥüsn-i ruḥ-ı āli
Ṭarāvet-bāb olur gülgonce-i şad-berg dikenlikde
7. Na'im nazm-ı cenāb-ı Şabri'ye peyrevlik itmekde
Kemāl-i rütbe lāzımdur kemāl ehl-i sühenlikde

-125-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Dil-i dīvānemi zabṭ eyledi muhkem burcum
Ḳara sevdālara uğratdı beni hem burcum

¹⁴¹ Dokumak¹⁴² Büklüm

2. Ne yalan söyleyeyüm saña mürâyî degilim
Severüm toğrısı bir tâze de görsem burcum
3. Serserî keşt-i beyâbân-ı cünûn eyleyemem
Degilem ‘ aqla zebûn eyledi sersem burcum
4. Bir belâ mı gelecek başına bilmem yârüñ
Şarılır boynuna ejder gibi her dem burcum
5. Dâne-yi hâlîni gerdende tehî şanma şağın
Şanki bu mürğ-ı dili şayda dögerim burcum
6. Tabla pür cem midir o tûde-i ‘ anber mi ‘ aceb
Misk-i Rûmîde dinür olsa o pür-cem burcum
7. Yağar el şaçı lepiskâ baña kumral olsa
Seyr iden ğamze vü zârda kıomaz ğam burcum
8. Bağlayup göñlümü bir kılla perestü-beçeves
Lâne-i kâküle hâbs itdi dem-â-dem burcum
9. Zülf ü ğisû-yı siyeh ikisi bir cins ammâ
Şiken-i kâkül-i ferhalde mi müdğam burcum
10. Tâb olur mihr ruğundan kamerâsâ dâ’im
Gösterir halkâ sepe nûr-ı mücessem burcum
11. Bu terâzû-yı hayâl kıldan ağır sultânım
Vezn ider miydüñ eger olsa idi kim burcum
12. Ğazel-i zülf-i nigârân gibi şavmaz başdan
Kılı kırk yardı Na’im yazdı müselleme burcum

[6a]

-126-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Bu şeb ey dil ' aceb ol şūh-ı dil-ārā nerede
Bağayım ben o meh-i encümen-ārā¹⁴³ nerede
2. İşte meclisde şarāb u kebāb işte amāde
Sāķī-i şīve-kerem şimdicek eyā nerede
3. Şeker-āb yinmez ammā ki o şīrīn leb ile
Şoralım gel bu gice şoĥbet-i ĥelvā nerede
4. O perī-peykeri¹⁴⁴ bir kerecik olsun görsem
Varayum arayum ol dīde-i şehlā nerede
5. Cüst ü cū¹⁴⁵ eyledüm ' İsi gibi yerden göge dek
Togrı söyle baña semt-i beyt-i tersā nerede
6. Bir zaman ki oĥudıķca bu zemīni yārān
Diyeler şimdi o bī-çār(e) Na' imā nerede

-127-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Muĥabbet milketinden mübtelā-yı miĥnet oldum ben
Tevāzu' eylemekden pāy-māl-i zillet oldum ben
2. Ne endūh-ı¹⁴⁶ firāķ ne behredār-ı vuslat oldum ben
Ne hicr u vaşlı bildüm ĥande-rīz-i ĥayret oldum ben

---

¹⁴³ Meclis¹⁴⁴ Şüret¹⁴⁵ Aramak¹⁴⁶ Tasa ve gam

3.   Ḳanā^ç at eyleyelden seyr-i ḳarş-ı mihr ile ey dil
           Felekde ğibṭa-fermāy-ı niyāz-ı şervet oldum ben
4.   O rütbe mübtelā-yı renc-i hicr ü vuslat-ı yārüm
           Degil beynūnet-i şūrī mā^çil-i ḥasret oldum ben
5.   Siyeh mest-i şarāb-ı ^çaşḳ olaldan sāḳiyā böyle
           Varup meyḥānede maḥrūm-ı zevḳ-i ^çişret oldum ben
6.   Tecellī-yi cemāl-i yāre oldum ^çaşḳ ile mazhar
           Telāş-ı hicri çekmem nūr-ı çeşm-i ru^çyet oldum ben
7.   Cüdā oldum vaṭandan fikr-i ḳurb-ı yār ile ḥayfā
           Güzel ^çibret-nümā bir dāstān-ı ^çibret oldum ben
8.   Kime baḥtım dan itsem iştikā dir anda ḥikmet var
           Yeter yā Rabbi fihrist-i kitāb-ı ḥikmet oldum ben
9.   Ḥayāl-i dil-rubā zībāyeş-i āġuş-ı çeşmümdür
           Ne mümkün iftirāk-ı¹⁴⁷ dāġ derūn-ı firḳat oldum ben
10.   N'ola müstaġni-yi ümmīd-i şevk-ı vaşl-ı yār olsam
           Taḥammül eyledüm hicrāna ^çayn-ı vuşlat oldum ben
11.   Ḥazīz-i¹⁴⁸dergeh-i himmet-i feyzi taḥtgāhumdur
           Kilāz-ı mecd ü ġirret mültecāy-ı¹⁴⁹ devlet oldum ben
12.   Muvaşşah¹⁵⁰ nām-pāk-i ḥazret-i üstād ile nazmum
           Ser-i dīvānuma tuġra-keş-i şevket oldum ben
13.   Bütün eczāy-ı ^çālem behre-yāb-ı feyż-i zātımdır
           Na^çim perverde-yi lafzda cenāb-ı Neş^çet oldum ben

---

¹⁴⁷ Ayrılık

¹⁴⁸ Daġın nihayet bulduġu yer olan yere derler.

¹⁴⁹ Sığınacak yer

¹⁵⁰ Bezenmiş

[6b]

-128-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Hep güzeller qahraman¹⁵¹ olsun dirüm meşreb bu yā
Sevdiğüm şāhib-ķırān olsun dirüm meşreb bu yā
2. Mey döker sāgar ķırar 'uşşāķı dürlü cevri der
Sāķi bir oynak civān olsun dirüm meşreb bu yā
3. Olmasun şefķat-nümā-yı 'āşık-ı ħasret-zede
Dil-rubālar bī-emān olsun dirüm meşreb bu yā
4. Gerçi kim bayramdan bayrama bir buse virür
Öpme ķocma her zaman olsun dirüm meşreb bu yā
5. Kāh sevsün kāh sögsün eylesün nāz u sitem
Yārüm āşub-ı cihān olsun dirüm meşreb bu yā
6. Beyt-i şevk-engīz-i bālāyı Na' im tazmīn iden
Şā' ir-i āteş-zebān olsun dirüm meşreb bu yā

-129-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(---\---\---\---)

1. Qa' r-ı dil-i vīrānede köhne güherüm var
Ħarc itmege ammā ki (ne) sīm ü ne zerüm var
2. Bir müşteri-yi qadir-şinās yok bu felekde
Şandıkçe-i dilde benüm ey meh nelerüm var
3. Def' itmege tīg-ı sitem ü ta' n-ı cūdī
Merdāne ħamūşı gibi elde siperüm var

---

¹⁵¹ İş bitirici

4. İtsem n'ola ben cevher-i zātumla tefāhur
Pīrāye-yi zāt olmağa dürr-i hünerüm var
5. Kaşduñ yine kūy-ı dili ey tıfl-ı sitemger
Gel göstereyüm ben hüner evde nelerüm var
6. Ben eyleyemem 'arş-ı mu' allāya tenezzül
Zīrā ki Na'īmā der-i estārde yerüm var

-130-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Añdırup rūḥ-ı Cem'i şād itdirür peymāneler
Vaqt olur bu demleri yād itdirür peymāneler
2. Şem' -i 'aşka 'aşıkān pervāneveş sessiz yanar
Tābiş-i bādeyle feryād itdirür peymāneler
3. Cıķ cıķ itdikçe o raķķāş-ı şūḥuñ çārpāresi
Bezm-i meyden def' -i zühhād itdirür peymāneler
4. Ḥ'āhiş-i ḥaẓẓ-ı leb-i la' lüñle sākī dem-be-dem
Rinde meşk-i ḥaṭṭ-ı Baġdād itdirür peymāneler
5. Heft¹⁵²-reng-i rüy-ı dil-dāre ne ḥācet sākīyā
Bādeye taşvīr-i Bihzād itdirür peymāneler
6. Kāh telaṭīf eyledi kāhī cefā meclisde yār
Şīve-yi nādīde icād itdirür peymāneler
7. Zūr-ı¹⁵³ meyle bezm olur elbet dili sengīn iken
Bir şehe Şīrīn'i Ferhād itdirür peymāneler

¹⁵² Bir nesne haftadan uçmak

¹⁵³ Güç kuvvet manasına bir hāletdir.

8. Kāfir-i ‘aşk-ı mecāzī şayd-ı zāhid bādeye
Şeyh-i Şan‘an gibi irşād itdirür peymāneler
9. Kuvvet-i şevkūñ Na‘īm yoksa ğamı def‘ itmege
Neş‘e-yi şahbāya imdād itdirür peymāneler

[7a]

-131-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(---\---\---\---)

1. Dil-i āşuftemüz nev-civān ister mi ister yā
Vişāl-i yāri ‘aşık her zamān ister mi ister yā
2. ‘Aceb mi cevri-tir-i ğamzesiyle ben dü-tā¹⁵⁴ olsam
O tıfl-ı çeşm-i fettān-ı kemān ister mi ister yā
3. Seni bir kerre ey rūh-ı mücesssem sīneye çeksem
Ki elbet cism-i mürde¹⁵⁵ tāze cān ister mi ister yā
4. N’ola āh itse ‘aşık şadme-yi mevciyem ğamdan
Dem-ā-dem küşte-i dil bād-bān¹⁵⁶ ister mi ister yā
5. Hayāl-i kāmēt-i dil-cūsı gitmez dīde-i terden
Kenār-ı cūyda bir serv-i revān ister mi ister yā
6. Zekī ma‘ rifet-i pīrāye peyrevlik iden böyle
Na‘īmveş şā‘ir-i āteş-zebān ister mi ister yā

---

¹⁵⁴ İki kat nesne¹⁵⁵ Ölü¹⁵⁶ Yelken

-132-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Pend-i vā' izden müferrehdür yalamı şā' irüñ
Meclis-ārā-yı sühürdur ol lisānı şā' irüñ
2. Lezzet-i h̄' ān-ı hayātından el yusun ol hemān
Kim olursa ta' me-yi tīg-ı zebānı şā' irüñ
3. Lafz-ı sīm ancak lisānında olur gerçi velī
Dürc-i yāķut-ı me' ānīdür dehānı şā' irüñ
4. Şeh-süvār-ı sāħa-yı sāmānı sebķat itmege
Bulunur bir tevsen-i ķalķaķ-ķırānı şā' irüñ
5. Dūd-ı āh-ı ĥasret-i zülf-i mu' anber vār iken
Ĝam degil olmazsa bir lüle duĥānı şā' irüñ
6. Olsa da şīrāze-yi mecmū' a-yı ' ömri ĥarāb
Ey Na' im ķalur cihānda nām u şānı şā' irüñ

-133-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. Ne dirsün cilve-i cānānımı gördüñ begendüñ mi
Edā-yı dil-ber-i fettānımı gördüñ begendüñ mi
2. Müşār-ı bil-benāndur üç bur(ū) c-ı ' işvede ey dil
Bu şeb zülf-i meh-i tābānumı gördüñ begendüñ mi
3. Dizildi ķaķre-i ĥūnīn-i eşkim silk-i müjģāna
Nizām-ı sübħa-yı mercānumı gördüñ begendüñ mi

4. Açıldı gül gibi sînende yâre âb-ı tîguñdan
Benim zîbâ-yeş¹⁵⁷ bostānumı gördüñ begendüñ mi
5. Alınca tekkede āgūşa çok döndüm dolaşdum ben
Velî ol âfet-i devrānumı gördüñ begendüñ mi
6. Şināverlik¹⁵⁸ iderken baħr-i eşk-i bî-kerānumda
Bu tıfl-ı dîde-i giryānumı gördüñ begendüñ mi
7. Müje şanma hayāl-i haṭṭı itdüm çeşmüme taşvîr
Na‘îm bu mirşem-i reyhānumı gördüñ begendüñ mi

-134-

Mef‘ ūlü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ūlün

(--.\.--.\.--.\.--)

1. Gül-gönce-yi nazmum n’ola zîb-i çemen olsa
Hem dîde-yi hussāda yerā‘ım diken olsa
2. Cibrîl-i hayālüm getirür ma‘ni-yi mu‘cîz
Ammā ki kırā‘at idecek pāk-i dehen olsa
3. Mazmūn-ı nev-icāduma hāyide diyenler
Hayşiyet-i hāyeyle hayāli bilen olsa
4. Nazmında yazar sünbül ü lāle ( )¹⁵⁹ güli hayfā
Bāri o da hem-ḳadr-i giyāh-ı dehen olsa
5. İtyān-ı me‘āni iderdüm genç ü haydan
‘Ālemde eger ḳadir-şinās süħan olsa
6. İdrāk-i ‘uḳūle göredür çünki tekellüm
Çüş çüş dinür elbet hāre zî-hiss-i fen olsa

---

¹⁵⁷Yakışıklı

¹⁵⁸Dalgıç

¹⁵⁹Şiirde yer alan ve bağlacı vezni bozduğu için çıkarıldı.

7. Zemzemle dehen şüy olur evvelce Na'îmā
Eş'arımı meclisde tilâvet iden olsa
8. Revnağda olur bezmimüze tâz-ı şükûfe
Ol gül bedenüm gonce dehen yâsemen olsa

[7b]

-135-

Mef'ulü Fâ'îlâtü Mefâ'îlü Fâ'îlün

(--\.-.\.-.\.-)

1. Güller nesîmle bağda hırâmân olup gezer
Bülbül çemende 'aşk ile nâlân olup gezer
2. Şevk-i hevây-ı zülf ile ebr-i siyeh dağî
Şahñ-ı semâda serseri giryân olup gezer
3. Dil tekyegâh-ı 'aşkda şoyundi seyâhate
Abdal-ı 'aşk-ı âfet-i devrân olup gezer
4. Şeb-tâb¹⁶⁰ kııl nazar o da hâlince yanmada
Deşt-i belâda bağ nice sūzân olup gezer
5. Bâr-ı gîrân-ı 'aşka taħammül kolay degil
Meczûbu şanma sen tehî 'üryân olup gezer
6. Çevgân-ı ca' d-ı zülfe ilişmiş bu şeb kamer
Şahñ-ı felekde kûy gibi galğân¹⁶¹ olup gezer
7. Yazdum nazîre nazm-ı Besîm Beyefendi'ye
Hâlâ Na'îm tuhfeyi yârân olup gezer

---

¹⁶⁰ Yıldız böceği

¹⁶¹ Yuvarlamak

-136-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Şağlarum āyineveş sırrımı izhār idemem
Server-i āyine-yi dilde ruḥı inkār idemem
2. Merdüm-i¹⁶² çeşm-i terümden daḥî ben kışkanırım
Ḥāmeme sır açamam midḥat-i¹⁶³ dil-dār idemem
3. Ruḥ-ı gülgün gelür ḥâtıruma gül görsem
Bir gülüñ bülbüliyem her gül için zār idemem
4. Tatlu tatlu uyusun nâz ile aḡuşamda
Bu şeker ḥ'âb-ı şafâdan ânı bîdar¹⁶⁴ idemem
5. Uyışur oynaşırım ruḥlara kâkül dökmem
Ben o āyine-yi ruḥsârını jengâr idemem
6. A kızum cân-ı ciger-pârem efendim küsme
Saña kırbân olayum 'aşkumı ikrâr idemem
7. Eylemem âh u enîn şabr iderüm cevr ü ğama
Her ne ḥalse çekerüm ben seni bî-zār idemem
8. Baqamam dil-berimüñ rûyına nâzik-terdür
Şu' le-i nûr-ı nigâhı aña ben bār idemem
9. Bir satırda yazamam yâr ile aḡyârı Na' im
Göz göre yârümi hem meclis-i aḡyâr idemem

---

¹⁶² Göz bebeği

¹⁶³ Medih

¹⁶⁴ Uyanık

[8a]

-137-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. Tarāvet¹⁶⁵-bağş-ı gül-zārum veli bir gül' izārum yok
Gül-i pīrāye-i¹⁶⁶ gül-zār-ı 'aşkum bir hezārum¹⁶⁷ yok
2. Yanumda kūh-ı Kaf bir dāne-i ħardal kadar yokdur
Benüm o kūh-ı pūr-temkīn ki bir yerde qarārum yok
3. Şu' ā-yı mihr-i 'ālem muḳtebesdür nūr-ı zātumdan
Ben o şems-i cihān-ārāyum ammā iştihārum yok
4. Seyāhat eylerüm hep 'ālem-i lāhut u nāsūtı
Sebük-rūḫam o rütbe şütr-i nefis ü cisme bārum yok
5. Egerçi men' -i deryā-yı heft-i bī-kerānsam da
Ben o bir çatre-i baḫrem ki hiç ka' r u kenārum yok
6. Me'al-i "küntü kenzen"¹⁶⁸ baña temlik-i İlahidür
Cevāhir bağş idersem de Na' imā iftiḫārum yok

-138-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--\.-.\---\.-)

1. Gitmez ḫayāli dīde-i terde muḳīmdür
Güyā o şūḫ merdüm-i çeşme nedīmdür
2. Tīr-i nigāhı sīneme geçdi o āfetüñ
Bilmez miyüm o kaşı kemān le' imdür¹⁶⁹

¹⁶⁵ Taze yüzlülük¹⁶⁶ Ziyet¹⁶⁷ Bi-ma' nā bülbül¹⁶⁸ Hadis-i Kudsi meali: "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyüti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kaarî, el-Esrârü'l-Merfûa', s. 273]

3. Tîğ-ı cefâsı sînemi şad-çâk iderse de
Kesmem ümîd-i vuşlatı Allâh kerîmdür
4. Ol şüh-ı ‘ işveger ne kadar bî-vefâysa
Derd-i firâkı ‘ aşıkâ yâr-ı kadîmdür
5. Haddüñ mi nazm-ı hâzıra peyrevlik ey Na‘îm
Zîrâ ki şî‘r-i nâziki dürr-i yetîmdür

-139-

Mef‘ülü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün

(--.\--.\--.\--)

1. Söylerse de ol gönçe-fem âzâr ile söyler
‘ Aşık yanar âteşlere hâr hâr ile söyler
2. Ehl-i sühenüñ tûti‘-i tab‘ı güzelüm hest
Âyîne-i fikr-i ruḥ-ı dil-dâr ile söyler
3. Şeb-tâ-be-seher söylediğün eyleme ta‘yîb
‘ Uşşâk-ı elem zülf-i siyah-kâr ile söyler
4. Hengâm-ı mülâkat-ı dil-dârda o ‘ aşık
Elbet şaşırur şöḥbetini tekrâr ile söyler
5. Hâl-i dili yandum bu gice şem‘a Na‘îmâ
Yanmış o da hep cevri-i şeb-târ ile söyler

-140-

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

(.---\---\---\---)

1. Kûmâş-ı ‘ aşk-ı ‘ ıyd üstü saña her cây ben virdüm
Burışmuş câme-yi naḥvet-i dili kâlâyı ben virdüm

---

¹⁶⁹ Soysuz ve bahil

2. Nigāh-ı çeşm-i fettānı helāk eylerse ‘uşşākı
O şūḥuñ ğamze-i ḥun-rizine fetvāyı ben (virdüm)
3. Dehānı ḥoḳka çok ezkiyāyı imtiḥān itdüm
Velī kimse ağız açmaz yine ma‘ nāyı ben virdüm
4. Murādum üzre tıfl-ı nāzeninüm şāf-ı pür-cilve
Anuñçün tār-ı ğisūya bütün dünyāya ben virdüm
5. Na‘ im meyhāne-i ‘ aşḳda şarāb-ı feyz nūş eyle
Ki ol pīr-i muğāna bāde-yi ḥamrāyı ben virdüm

[8b]

-141-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(---\---\---\---)

1. Uşlu ṭur ey şūḥ-āşub-ı cihān çimdikleme
Fiskeler efsürde itdi her zamān çimdikleme
2. Dün gice incitdüm o dūşize-i¹⁷⁰ pür-‘ işveyi
Didi ā bu işte rāmum tek hemān çimdikleme
3. Deste rāz bend-i vaşl olduḳca n’ olsun bu cefā
Çözmeden midür baḳayum çentiyān çimdikleme
4. Dāğ-ber-dāğ sitem itdün ser-ā-pā cismümi
Bir de ey renciş-fezā-yı bī-emān çimdikleme
5. Kāh ḳıcıḳlar kāh ḳucaḳlar kāhī çimdikler idüm
Nāz ile dirdi bayıldum of amān çimdikleme
6. ‘ Aks ider baḳsan sevād-ı dīde ol nāzik-tene
Şanki cismünde siyah ḳalmış nişān çimdikleme

---

¹⁷⁰ Bakire kız

7. Pek şıķışdırdum Na'ım bī-tāb olunca şubħa dek
Sen de der-āgūş idüp tā an-be-an çimdikleme

-142-

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

(--.\.--.\.--.\--)

Mürgān-ı mazāmīn uçşur cevfi serümde
Şāhin-i ħayāl kangi birin şayd ide ey dil

-143-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--.\.--.\.--.\--)

1. Tevbeler terk-i günāh eylemeyem ' ahd olsun
Bādeye zamm-ı miyāh¹⁷¹ eylemeyem ' ahd olsun
2. Şiddet-i şehvet ile sīneye yāri çekdüm
Ya'ni bī-ħırş-ı nigāh eylemeyem ' ahd olsun
3. Reh-i büthāne vü meyħāneyi hep ögredeyüm
Nefs-i maħrūm-ı rāh eylemeyem ' ahd olsun
4. Görmeden gitdi murādum üzre felekde bir gün
Meyl-i ħurşid ile māh eylemeyem ' ahd olsun
5. Müdmin-i ħamr olayum tā ki olunca hūş-yār¹⁷²
' İşreti kāh-be-kāh eylemeyem ' ahd olsun

¹⁷¹ Mi 'e'nün cem' i miyāh gelür.

¹⁷² Aşık

6. ‘Aṭse¹⁷³ fermā-yı elem oldı dimāğa zekām
Ba‘d-ez-īn nez‘-i¹⁷⁴ külāh eylemeyem ‘ahd olsun
7. Kābil-i şayd olıcağ dil-bere ‘āşık olayum
İki de bir de ben āh eylemeyem ‘ahd olsun
8. Velī-i bī-gāne āyīn-i şalāt itmiş iken
Secdeye vaż-ı cibāh¹⁷⁵ eylemeyem ‘ahd olsun
9. Şadr-ı meyḥānede tafralanayum yan geleyüm
Ḥ‘āhiş-i mesned-i¹⁷⁶ cāh¹⁷⁷ eylemeyem ‘ahd olsun
10. Aḳdeñizde varayum Rum güzeli seyr ideyüm
Sefer-i baḥr-i siyāh eylemeyem ‘ahd olsun
11. İdeyüm kıble-i ebrūya perestiş dā‘im
Tāḳ-ı mihrāba nigāh eylemeyem ‘ahd olsun
12. Tevbe vü ‘ahdüme şābit-ḳademüm ben de Na‘īm
Tevbeler terk-i günāh eylemeyem ‘ahd olsun

[9a]

-144-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..-\.-\.-\.-\.-)

1. Rūz-ı vaşlı şeb-i hicrāna değışmez ‘āşık
Fırḳati vuşlaṭ-ı cānāne değışmez ‘āşık
2. Sīnede gül gibi tāze açılan yāreleri
Gül-i zībā-yı gülistāna değışmez ‘āşık

¹⁷³ Aksırma¹⁷⁴ Çıkarmak¹⁷⁵ Alın¹⁷⁶ Arka yastığı¹⁷⁷ Mansıp

3. Hüs-n-efzâ-yı rûh-ı dil-ber olan hatt-ı nevi
Şîve-yi sünbül ü reyhâna değişmez ‘ aşık
4. Bir gül-i tâze için eylediği nâleleri
Nağme-i bülbül-i nâlâna değişmez ‘ aşık
5. Nev-hilâl-i şeb-i hicrân u firâk-ı yâri
Şu‘ le-i şeb-i şebistâna değişmez ‘ aşık
6. O ta‘ abbüs¹⁷⁸ ile o çîn-i cebîn-i yâri
Rû-güşâ degil handâna değişmez ‘ aşık
7. Olmağı pâ-zede-i mür-ı reh-i dil-dâruñ
Rif‘ at-ı taht-ı Süleymân’a değişmez ‘ aşık
8. Ğazel-i Râğıb-ı mergûbe Na‘ im rağbet idüp
Nazm-ı pâkîze-i Hâssân’a değişmez ‘ aşık

-145-

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

(..- /..- /..- /..-)

1. Dün gice pâ-y-ı hum-ı mey-gedede mihmândum
Aş-ı ehl-i dile ben sofrâ-i ‘ aşkda yandum
2. Baña şor hâlet-i ‘ aşk niddüğini dünyâda
Çok zamân nâr-ı muhabbetde tutuşdum yandum
3. Gerden ü kâkül-i şeh-nâzuma dil-beste olup
Büselikten de hazîn sümbüleden yırlandum

---

¹⁷⁸ Yüz ekşiliği

4. Beni sen itdi mi şanduñdı şarāba tevbe
‘Aşķ hālinde ħarāretle çok içdüm kıandım
5. Her ne hāl ise hevā vü hevesümden geçdüm
Başladım bādeye yār sevmege ben uslandım
6. ‘Āķıbet ‘aşķ-ı dil-ārāya giriftār oldım
Gördiğüm dil-bere dil virmegi bir iş şandım
7. Beni ter-dāmen ü ālūde şanur kim görse
Üstüme bāde döküldiydi Na‘ım ıslandım

[9b]

-146-

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

(---\-.-.\.--\-.-.)

1. Biz neş‘e-bağş-ı neş‘e olan neş‘etilerüz
Vicdānımızda neş‘e bulan neş‘etilerüz
2. Dür-bīn-i çeşm-i ru‘yetimüz “len terānī”dür¹⁷⁹
Dīdār-ı Ĥaķķ’ı seyr kıılan neş‘etilerüz
3. Biz bir nefes nüşā-i ser-besteyüz velī
Üstāde bāb bāb açılan neş‘etilerüz
4. Biz o mükemmel ‘aşerüz bir ħesabda
Biz bir birüz ki biñ şayılan neş‘etilerüz
5. Şüretde mūr-pāzū kān-ı ħaķāretüz
Ma‘nīde şire pençe şalan neş‘etilerüz

¹⁷⁹ Allahü Teālā’nın Musa a.s.’a hitaben “Sen beni göremezsın” mealindeki ayet-i celīlesi. A’raf Sūresi / 143.

6. Bizden rumûz-ı 'ilm-i ledün te' allüm it
Biz zât-ı Bârî'den okuyan neş'etilerüz
7. Hâşâ ki hâr u has gibi yeryüzde gezmeyüz
Tâ ka' r-ı bahr-i 'aşka talan neş'etilerüz
8. Geşt eylerüz cihânı seferdür vaţan ile
Bî-naş-ı pây-ı menzil alan neş'etilerüz
9. Ablağ-süvâr-ı şervet olan irdü menzile
Biz râh-ı meskenette kalan neş'etilerüz
10. Biz imtinân-ı pîr-i muğân çekmeyüz Na'im
Vicdânımızda neş'e bulan neş'etilerüz

-147-

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

(--.\.-.\.-.\.-)

1. Zîkr-i lebûñle nuţkı şarâb eylemekdeyüm
Fikr-i ruhuñla rûhı kebâb eylemekdeyüm
2. Ne-şükufte kaldı gonce-i tab'um bu bağda
Her demde güş-ı şavt-ı mihrâb eylemekdeyüm
3. Zencîr-i mevc-i bâdeye bend eyleyüp dili
Zîr-i habâb-ı meyde 'azâb eylemekdeyüm
4. Terk-i şafâ-yı çeşme-i âb-ı hayât idüp
Hayfâ ki cüst (ü) cüy-ı serâp eylemekdeyüm
5. Düşnâm-ı yâr u telhî-i şahbâ ile müdâm
Evkat-güzâr-ı 'ahd-i şebâb eylemekdeyüm

6. Te 'şîr-i âh-ı germ-i teħassürle dem-be-dem
Tennür-ı tende cânı kebâb eylemekdeyüm
7. Dîdem ħayâl-i dil-bere bir ħubbe ħaymedür
Nâr-ı sirişk-i sîmi tınâp eylemekdeyüm
8. Benden sezâ-yı lütf-i su 'âl buyur(ur) ise
Bir bir zamân-ı hicri ħesâb eylemekdeyüm
9. Nazmum cenâb-ı ' Aynî'ye ' arz eyledüm
Ümniyye-i vürüd-ı cevâb eylemekdeyüm

[10a]

-148-

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Çeşm-i şefkatle nigâh itmege ikrâm dirler
Ķavl-i leyyinle cevâb virmege in' am dirler
2. Şervet-i ' âlem-i rü 'yâya tefâħur mı olur
Ziyet-i dehre dilâ şüret-i aħlâm dirler
3. Kâm odur kim ğam-ı ħasretle ide maħv-ı vücüd
Vâşıl-ı vuşlat olan ' âşıkâ nâ-kâm dirler
4. Sofrada sâķiye sebû vü kışa' vü ħadeħ âmâde
Buña divân-ı hümâyün-ı mey-âşâm dirler
5. Kendime râm ideyüm düşmen-i bedħ' aħı dime
Ķâne-i ülfete dūr olmasına râm dirler
6. Kesb-i nâm küşe-i ' uzletde be-nâm olmaħdur
Şöhret-i zâhire ħ' aħiş-ger-i bî-nâm dirler

7. Ceme maḥşūş mı Na'īm cām-ı şarāb 'ālemde
Bu bizüm şīşe-i şaḥbāya Nefī cām dirler

[11b] -149-

Taḥmīs-i Bağdādī Fevzī Efendī

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

- 1 Kāh gurbet kāh kurbet böyle derd-āb-ı felek
Kāh ḥiffet kāh şıķlet böyle derd-āb-ı felek
Kāh miknet kāh şiddet böyle derd-āb-ı felek
Kāh vuşlat kāh firķat böyle derd-āb-ı felek
Kāh raḥmet kāh miḥnet böyle derd-āb-ı felek
- 2 Heft-iķlīm-i cihānuñ pādişāhı olsa da
Sāyebānı ger Süleymān bārgāhı olsa da
Cāh-i ḳabri cāy ider Cem gibi cāhī olsa da
Ḥāķ olur bir gün serīr-ārā-yı şāhī olsa da
Kāh devlet kāh zillet böyle derd-āb-ı felek
- 3 Görmeyen bünyān-ı cismi derd ile 'illet nuḥust
Olmayan a'zaları aķsām-ı eskām eyle süst
Hiç ḳalur mı 'āfiyetle dā'imā ḳālāk u cest
Mübtelā-yı derd olanlar elbet olur tendürüst
Kāh şıḥḥat kāh 'illet böyle derd-āb-ı felek

- 4 Vüs^ç at ü tenginde dünyānuñ ^ç abesdür kı̄l ü kı̄l
 Nev-bahār ile hażānı olmuş añā vaşf-ı hāl
 Āşinā olmağ dilersen hıķmetüñ itme su^ç āl
Cezr ü medde baħr-i ^ç ummāna nażar kı̄l ^ç ibret al
Kāh keşret kāh kı̄llet böyle derd-āb-ı felek
- 5 Muķteżā-yı taḅ^ç -ı nā-hem-vār-ı çarḥ-ı bed-mesīr
 Ağniyāyı daħī Fevzī gerdişi eyler faķīr
 Taḥlu in^ç āmı dehān-ı ḥaş u ^ç ām içre şehir
Mültef iken Na^ç im zenbūr-ı şehir olur haķīr
Kāh ni^ç met kāh niķmet böyle derd-āb-ı felek

-150-

Nuḥḥ-ı Şerīf-i Hażret-i Mışrī

(-.-\-.--\-.-.)

1. Merḥabā ehlen ve sehlen merḥabā
 Yā beşīra'l-^ç adli min sulṭāninā¹⁸⁰
2. Leyse min katlin illā ^ç āde feruhbeti
 Bel bi-mā ehyeyte şer^ç a'l Muştafā¹⁸¹
3. İñne-mā ed-dīni ātī zayfen leküm
 Meştehā illā lühümü ehle'ş-şekā¹⁸²
4. Mā niżāmü'l-^ç ālemi illā bi'l-^ç adli
 Mā kıyāmü'l-^ç adli illā bi'd-dimā¹⁸³

¹⁸⁰Ey adaleti müjdeleyici sultanımız, merhaba, hoşgeldiniz.

¹⁸¹ Mustafa'nın dinini sen ihya ettin.

¹⁸² Din sizin için misafir olarak geldi. Ancak bu din ki şekavet ehlinden hoşlanmaz.

¹⁸³ Dünyanın nizamı adaletle, adaletin kıyımı da ancak kanladır.

5. Kāşifātü'z-zarri āyātü'l-kitāb
En eķāme'l ḥākīmūn evzānehā¹⁸⁴
6. Menbe' u'l-āfāt fi'd-dünyā'l-ķuzāt
Ma' denü'l-ifsādü fihā illā irtişā¹⁸⁵
7. Min yedü's-sultāni lā-zāle'l- adli
Mestedāret fi's-semā şemsüğ-đuḥā¹⁸⁶

[12a] -151-

Müşterek

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Na'im: Biz bu gün pīr-i muġānuñ ḥāḫırın ḥoş eyledük

Cem' idüp rindānı şaf şaf dūş-ber-dūş eyledük

Vā' izi söyletmedük na' reyle med-hūş eyledük

Sāmīr-i ' aşķa ser-ā-pā cismimüz gūş eyledük

Her ne söylediyse gūş-ı hūşa mengūş eyledük

Selām: Meclis-i Cem'den nice efsāneler gūş eyledük

Parsa-meşrebleri ber-bād-ı seyr-i ḥoş eyledük

Şevķ-i la' l-i nābla sahbā gibi cūş eyledük

Pertev: Bezm-i ' aşķuñ çoķ müselsel cāmını nūş eyledük

Meşreb-i rindāneye taķvāyı rū-pūş eyledük

¹⁸⁴ Hâkimler terazilerini kurarlarsa kitabın ayetlerinin zararları açıklayıcı olduğu anlaşılır.

¹⁸⁵ Dünyada afetlerin kaynağı kadılar, ifsadın madeni ise rüşvettir.

¹⁸⁶ Semada duha güneşi devaran ettikçe sultanın elinden adalet zail olmaz.

Na‘ım: Bir alay sahbā-perest-i mecbūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Ḥāşıt-ı bahş-i mey-i pür-şūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Biz o mest-i şibre-i mebrūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Müdmin-i hamr-ı zili ma‘zūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Ḥālet-efzā-yı mül-i pür-nūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Bākī: Neş‘e-yāb-ı bāde-i engūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Feyz-bahş-i şīşe-i mestūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Keyf-i cūşa ḥūş ile mağrūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

‘İzzet: Biz o ham-ı nūş-ı mey-i pür-zūr-ı ‘aşkuz kim anuñ

Cür‘asıyla çok Felāṭün-hūşı bî-hūş eyledük

Na‘ım: Almışuz feyz firāvān-ı bezm-i mey-aşāmdan

Düşdük ‘ıyş u nūşa biz kesdük ümīdi kāmıdan

Geçmişüz biz arzūy-ı teng-i nīk-i nāmıdan

Dehre geldük başladuk biz ‘işrete aḥşāmdan

Tā şabāḥ-ı ḥaşre dek el çekmeyüz hiç cāmıdan

Selām: Mest-i lā-ya‘kıl olup nūş-ı mey-i gül-fāmıdan

Ḳalmadı idrāke ḳudret vaḳt-i şubḥ-ı şāmıdan

Mā-sivāyı terk idüp geçdük reh-i evhāmıdan

Tahsīn: Maḥrem olduk sırr-ı istğrāk-ı ḥaṭṭ-ı cāmıdan

Bir ḳadeḥ meyde ḡam-ı dehri ferāmūş eyledük

Na‘ım: Eyledük hüsni-nizâm-ı halden ğayrı ferâğ

Böyle bî-ķaydâne istiğnâmız oldu dehre dâğ

Olsa da ķaşr-ı Havernak itmeyüz şimdi dimâğ

Cây-ārâmdur bize hep ba‘ dezâ kūhsâr u dâğ

Ğam degildür bâdeye şimdengerü olsa yasâğ

Bâķi: Dergeh-i pîr-i muğândan feyz alup olduk çerâğ

Biz o gümrâhân-ı ‘ aşķuz çekmeyüz fikr-i sürâğ

Yok bu yolda iktisâb-ı câh u sâmâne mesâğ

‘ İzzet: Hâne ber-düş olsaķ ey sâķi nola tâğ olsa bâğ

Biz sebû-yı bâdeyi rindâna ber-düş eyledük

[12b] **Na‘ım:** Eyleyüz belki diyü tenhâca ülfet bâğda

Eyledük ol şūha bir ‘ âli ziyâfet bâğda

Biz neler yapduķ hezârî dârda söylet bâğda

Gerdenin gül-būse itdük virdü ruķsat bâğda

Sîne-şâf olduk hele ağyâra nisbet bâğda

Selâm: Eyleyüp tertîb-i bezm-i câm-ı ‘ iķret bâğda

Yâr ile itdük nihânı zevķ u şoķbet bâğda

Düşdi bir takrîb ile hengâm-ı fırsat bâğda

Taķsîn: Zûr-ı meyle el virüp dâmen-i vuslat bâğda

Bir bir ol serv-ķaddi ķocduķ der-âgūş eyledük

Milket-i nazma Na'ım olduksa Hüsrev biz bugün
 Virmemişdük esb-i tab'a hâşılı cev biz bugün
 Eyledük ammā yine çālāk u tiz-rev biz bugün
 Semt-i i'cāze olursak n'ola reh-rev biz bugün
 Olduğ erbāb-ı hüner-mendāne piş-rev biz bugün
 Eşer-i üstāde olup hem-pā vü hem-rev biz bugün
 Olmuşuz Bākī Selām-zāre peyrev biz bugün
 Gülşen-i ma' nide bulduğ neş'e-yi nev biz bugün
 Hāzret-i Taḥsīn ü 'İzzet ile Pertev biz bugün
Nuḫka geldük çok hezār-ı zāri ḥāmūş eyledük

Zeyl-i Na'ım

Hāzret-i Taḥsīn ü 'İzzet ü Pertev ü Bākī Selām
 Her biri iqlīm-i inşā vü sūḥanda bir hümām
 Müşterek tarḥ-ı ğazel ü taḥmīs idüp mā-lā kelām
 Fenn-i nazm u neşre virmişler zihī ḥüsn-i niḫām
 Nükte-i mazmūnını taḥsīn ider ḥāş u 'ām
Eyledük ey ḥāme küstāḥāne 'arz-ı ihtişām
Bāri var kehf-i niyāze eyle şimdi i'tişām
Ma'zeret maḫbūl olur elbette 'inde'l-kirām
 Diyeler cümle kuşuruñ 'afv olundu ve's-selām
Kūşe-i dāmān-ı 'afv u şafḥı serpuş eyledük

[13a]

-152-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Bāde-yi ifā-yı nām olmuş Cem'e peymāneler
Hāşre dek bākī' imāretgāhdur hum-ḥāneler
2. Geh zihām kāh tenhādur mesācid zāhidā
Mey perestāndan mūdām ḳalmaz tehī meyḥāneler
3. Cevr-i dil-dāre taḥammül eylemekdür şarḫ-ı aşḳ
Cān atar şem'a taḳarrüb itmege pervāneler
4. Tīre-dildür sīnesinde dāğ-ı aşḳı olmayan
Ser-te-ser revzen¹⁸⁷ ile rüşen olur kāşāneler
5. Her denīye baş eger āḳil olan bir tāc için
Ḳayd-ı zīb-efseri başdan savar dīvāneler
6. Gerçi terk eyler mey-i ḥamrāyı māh-ı rūzede
Şerbet-i gülgün ile ifḫār ider mestāneler
7. Cāy-ı ārām-ı ğamumdur bu ḥarāb gönlüm benüm
Lānegāh-ı büm olur elbet Na'im vīrāneler

-153-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. Vefā-yı ḫavr pesendide degildür dil-rubālarda
Cefā bir nāz-ı digerdür civān-ı bī-vefālarda
2. Ne zevḳler eyledüñ vaḳtinde inşāf eyle bir kerre
Güzel sevdük şarāb içdük feşā-yı dil-güşālarda

¹⁸⁷ Pencere

3. Giderdük seyre neyle meyle heyheylerle pā-der-pā
Olurduḡ pāre demsāz böyle hercāyī şafālarla
4. Felek sākī-i bezmüm nev-hilāl-i cām helālümdi
Şefiḡ bādemdi sāzendemdi zühre tā semālarda
5. Na‘īm yekrān-ı ṭab‘ ḡazret-i ‘Aynī Efendi’yi
Geçer gülgün-ı kil küm vādi-yi ḡüsn-i edālarda

-154-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

Nazīre

Ey Āsiṭān güninüñ refiḡi hem ‘alemdārı
Degil cürm ü günāhum dergehde zerre mikdārı
Sen ol mahrem-serāy-ı evreng-i risāletsün
Baña sen merḡamet kıl yā Ebā Eyüb Enşārī

Diger

Türāb-ı merḡad baña mücellā eyler ebşārı
‘Alemdār-ı Resūlullāh Ebā Eyüb-i Enşārī

[13b]

-155-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Gül āteş bülbül āteş gülistān-ı ‘aşḡ āteşdür
Çemen āteş zemīn āteş zamān-ı ‘aşḡ āteşdür
2. Ser-ā-ser ḡonceler mi bāde-yi aḡker midür bilmem
Derün-ı bāḡ āteş baḡbān-ı ‘aşḡ āteşdür

3. Şerār-ı āh germ-i ‘āşıkāndan çerāğandur
Ser-ā-pā serv āteş erguvān-ı ‘aşk āteş
4. Ney āteş neyzen āteş sīne-i ŧanbur pūr-āteş
Şafā-yı nağme-i sīne āteş kemān-ı ‘aşk āteş
5. Şarāb-ı bezm-i ‘aşk bir āteş-i seyyāledür¹⁸⁸ ey dil
Mey āteş sāgar āteş sākiyān-ı ‘aşk āteşdür
6. Dil āteş dil-ber āteş ism-i nāz āteş niyāz āteş
Vişāl āteş firāk āteş civān-ı ‘aşk āteşdür
7. Bu meclis meclis-i ‘aşkdur degildür bezm-i efsāne
Söz āteş şoĥbet āteş destān-ı ‘aşk āteşdür
8. Tecessüm itse ‘aşk pūr-nār-ı ‘ālem sūz olur bī-şek
Māl-ı baĥş-i ‘aşk āteş beyān-ı ‘aşk āteşdür
9. ŧutuşma kuvvet-i bāzū-yı ‘aşkla istinād itme
Yağar cānuñ görürsün pehlivān-ı ‘aşk āteşdür
10. Hızırveş cest ü cūy-ı āb-ı ĥayvān eylemez ‘āşık
Mebādī-i ĥayāt-ı cāvidān-ı ‘aşk āteşdür
11. Ne āteşler saçar meydān-ı ‘aşkda kilik-i āteş-bāz
Na‘īmā şā‘ir āteş zebān-ı ‘aşk āteşdür

-156-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Beyüm āzār idersen it hemān eyle tekellüm tek
Sitem it bāri geçdüm itme ey zālīm taraĥĥum tek

---

¹⁸⁸¹⁸⁸ Seyelān ma‘nāsına

2. Hālāvet baḡş ider tūtī-i ṭab^ç a cünbüş-i lebler
Olur ḡand-ı mükerrer nāz ile göster tebessüm tek
3. Ne var dem-sāz olaydum geçmeden gül devri ey mıṭrap
İdeydü reşk ile şeb-tā-seher bülbül terennüm tek
4. Ser-ā-pā ceyš-i zülfüñ itdi şeb-ḡün kişver-i¹⁸⁹ ḡüsni
Saña üftādeler itsün diyü şāhum teẓallüm tek
5. Na^ç imā sille-i üstād-ı ḡamdan oldı fersüde¹⁹⁰
Tıfilken itmeseydü ders-i ^ç aşḡı dil te^ç allüm tek

-157-

Sultān Selīm merḡūmuñ nuṭḡ-ı şerīfleridür.

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

(.---\---\---\---)

1. ^ç Alemdār-ı kerīm şāh-ı iḡlīm-i risāletsün
Mu^ç inüm ol benüm dā^ç im bi-ḡaḡḡ-ı ḡazret-i Bārī
2. Selīm İlhāmī her dem yüz sürer bu ravza-i pāke
Şefā^ç atle kerem ḡıl yā Ebū Eyyüb-i Enşārī

[14a] -158-

Ġazel-i Müştāḡ Taḡmīs-i Na^ç im

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Aḡ şaḡallu nerede var dise āsān severüm
İstemem ^ç avratı hiç ekşeri rehbān severüm
Erkek olsun da varır ḡul-ı beyābān severüm

¹⁸⁹ İklīm

¹⁹⁰ Aşınmış

Ben alender dervişüm kız koyup oğlan severüm

Cennete varımlı olsam dahı ılmān severüm

2. Ne adar urmuş oturmuşca olursa yārüm

Cān u dilden severüm yoğdur aña inkārum

Eřkār-ı şayd-ı ricāl eylemedür hep kārüm

Hele nisvān ile yoğ mağvece bir bāzārüm

Yüzi ađ añlı ađık bir řeh-i hūbān severüm

3. Resen-i bāb-ı cinān olsa eger zülf-i nesā

Terk ider evüm olan öyle behişti hālā

Gerçi hūsnā olamaz řüret-i nisvān ammā

ıtulum olsa da isūları ‘ anber-i sārā

Yine bir tāze civān kākül-i reyhān severüm

4. Ben dimem Bāı’ye zen-dost gibi hımmuş olayum

Dā’imā sa‘yüm odur muğlem-i hālīř olayum

ağı-ı ber-āverdelerde bende-i muğliş olayum

Zene meyl eyler isem zen gibi nāıř olayum

Bir hıred-mend-i cihān ‘ aıl-ı devrān severüm

5. Ger Na‘imveş olayum dir dise řāh-ı ‘uřřāđ

Kendimüz ‘avratlaruñ arduñca sekiz biñ esvāđ

Nūrı dünyāyı hemān eylese farazā iřrāđ

Neyleyüm eksik etekli sevemem ey Müřtāđ

Pāk-i dāmen-i liğ ile bir meh-i tābān severüm

-159-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Ehl-i dil-i 'āşıka bir tāze civān besdür bes
Feyz-i nūr-ı kāmere mihr-i cihān besdür bes
2. Sākiyā hürde kadehlerle donatma bezmi
Meclis-i 'ārife bir rıtl-ı girān besdür bes
3. Cūy-ı 'aşkum var iken minnet-i deryā çekmem
'Ālem-i āba leb-i āb-ı revān besdür bes
4. Maṭlab ümmīdi ile bāb-ı kibāre gitme
Âsitān-ı kerem pīr-i muġān besdür bes
5. Taḫma bir deste çiçek kūşe-i destāra beyüm
'Ārife bir gül-i ter ğonce-dehān besdür bes
6. Sīneden nāleler itdükçe zuhūr eylenirüz
Bezm-i ehl-i dile bir sīne mekān besdür bes
7. Sākiyā sofrayı sāġarla şürāhiyle donat
Mesned-ārāy-ı harābāta bu şān besdür bes
8. Rinde bī-meşreb olan bāde iĉer pey-der-pey
Neş'e-yi ehl-i dile rıtl-ı girān besdür bes
9. Baḫdılar dīde-i nişfetle Na'im buġuzla
Didi heb nādire gūyā-yı zamān besdür bes

[14b]

-160-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Kimseye mūnis degilsen ũlfetũ kimlerledür
Yođ mıdur meftũn-ı hũsnũň ũhretũň kimlerledür
2. Őubħadek encũm-ŕũmār-ı ħasret-i dīdāruñum
İķtirān-ı māh-tāb-ı ŧal' atuñ kimlerledür
3. Duğter-i rez¹⁹¹ āŕũfte-i la' l-i lebũndür sākıyā
Dem-be-dem bilsem ŕafā-yı ' iŕretũň kimlerledür
4. Bir zaman zībāyeŕ āđuŕ-ı vaŕlumduñ benũm
Őimdicek āmizīŕ cem' iyyetũň kimlerledür
5. Āŕinā-yı ' aŕķuña lāyık mıdur bī-gānelik
Fem-be-fem¹⁹² zānũ-be-zānũ¹⁹³ ũlfetũň kimlerledür
6. Őiŕe-i ħeŕm-i zem-i cāy-ı¹⁹⁴ ħayālũndür senũň
Ey perī-zād bī-ħicāb-ı ũnsiyetũň kimlerledür
7. Ben ŧalebkār-ı viŕāl olduķca itmezsın ķabũl
Sīne-ber-sīne ŕafā-yı vuŕlatuñ kimlerledür
8. Vaķt-i firķatden berũ ğam-niŕin-i hicriñũň
Raĥm idũp ŕor Na' imũm ŕoĥbetũň kimlerledür

---

¹⁹¹ Bade

¹⁹² Ağız be ağız

¹⁹³ Diz be diz

¹⁹⁴ Mekān

-161-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' iün

(..--\..--\..--\..-)

1. ' Āşık-ı haste-dilüñ hālını Allāh bilür
Maraz-ı ' aşkı yine merd-i dil-i āgāh bilür
2. O kadar kerīm-i Rūm-ı rāh-ı vişāl-i yārde
Ayağumdan çıkan āteşleri heb rāh bilür
3. Çeşm-i bīmārı yatur bister-i nāzda bī-tāb
Kāh bilmez beni o şive-kerem kāh bilür
4. Cadde-i şıdķ u vefādan şaķın ayrılmaya gör
Bīm ü havf-ı rehi nā-refteyi gümrāh bilür
5. Yıldıza hāhiş-i vaşlıyla kemend attıgımı
Şeb-i zülfiyle eger örtse de ol māh bilür
6. Qadr-i şāhin-i şikārkārı ne bilsün dühkān
Hep el üstünde tutar kıymetini şāh bilür
7. Gerçi bilmezce Na' im nāz-ı tecāhül eyler
' Āşık-ı dil-şüdesi olduğımı āh bilür

-162-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Kimden öğrendüñ bu resm-i nāz u cevri ü naḥveti¹⁹⁵
Cevri-i bī-tāb itdüñ hem nāze virdüñ ḥayreti
2. Sen ne nāzende-civān-ı cilve-kārmışsun meger
Eylemişsün vālih ü aşıfte¹⁹⁶ ḥüsn-i behçeti¹⁹⁷

¹⁹⁵ Naḥvet: Tekebbürlük, ululuk ve fāḥr eylemek

3. Şīve-yi meftūn hırām-ı fitne zāduñdur senüñ
Lerziş-i mevc-i serüñ ter-dāmen itdü 'ıffeti
4. Lezzet almış buse-i la' l-i lebüñden ğālibā
Devr ider böyle müdām peymāne bezm-i 'ışreti
5. Pertev-i mihr-i ruħuñ burc-ı şeyāhatde senüñ
Bī-ziyā itmiş nücümāsā nice meh tal' ati
6. Gerdeş-i nāz-ı nigāh-ı çeşm-i bīmāruñ daħī
Haste-i muħtāc-ı dārū itdü zāt-ı şıħhati
7. Eyledüm terk-i vaṭan bir dil-berüñ seyyāhıyım
İhtiyār itdüm Na' im gençlikde renc-i ğurbeti

[15a]

-163-

Fa' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Āb u nāb-ı ħüsnüñe nisbetle gül efsürdedür¹⁹⁸
Hep yerinde yāl ü bāl¹⁹⁹ zülfüñ niçün pejmürdedür
2. Girye-i mestāne şanma riziş-i²⁰⁰ eşküm görüp
Tāb-ı meyden şīşe-i çeşm-i terüm ħuy-gerdedür
3. Kākül ü ğisū vü zülfüñ her biri bir fitne-ħiz²⁰¹
Bir cem-i ser-keş o ceşş-i fitneye ser-gerdedür
4. Mümkün olmaz eylemek māhiyyet-i ħüsne nazār
Zāt-ı şems-i 'ālem-ārāya ziyā ser-perdedür

¹⁹⁶ Ħayran¹⁹⁷ Güzel¹⁹⁸ Donmuş¹⁹⁹ Boy pos, merd-i civan ve tüvānā ma' nāsına²⁰⁰ Katre²⁰¹ Seri' u's-seyr: bi-ma' nā çabuk

5. Nev-^çarūs-ı duḡter-i rezle zifāf oldum Na^çīm
Meclis-i ^çişretde gūyā rüy-ı zerdüm zerededür

-164-

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Reşḡa-yı kilik-i terüm baḡr-i fūnūn oldı baña
Şadef-i dürr-i hiz ṡab^ç -ı mereden (?)oldı baña
2. O siyeh ḡamze-i cādūlarınıñ cilveleri
Ḥayırın yok güzelüm siḡr ü füsün oldı baña
3. Cezbe-i ^çaşḡ-ı dil-ārāya cünūḡ eyleyeli
Şadr-ı iḡbāl-i cihān cāy-ı cünūn oldı baña
4. Sāḡiyā göz süzerek virme şarāb-ı cevri
Sāḡar-ı şīvelerüñ toḡtolu ḡūn oldı baña
5. Tār-ı ḡisū-yı sitemkārın elinden çekilen
Ey Na^çīm ḡişşa-i mār gibi füzūn oldı baña

-165-

Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilātün Fe^ç ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Feyz-geh kūşe-i meyḡāne degildir de nedür
^çĀşıḡuñ mürşidi peymāne degildür de nedür
2. Sürme-i ḡ^çābı kıyan çeşm-i terümden sāḡī
Niḡeh-i dīde-i mestāne degildür de nedür
3. Hele endāmına ser-tā-(pā) baḡdum diḡḡat it
ṡavr-ı dil-cūsı levendāne degildür de nedür

4. Katre-i eşk-i firāk rişte-i müjgānumda
Zāhidā sūbha-i řaddāne degildür de nedür
5. Düşmeyen kayd-ı ser-i zülf-i perī rüyāne
O ‘aceb serseri dīvāne degildür de nedür
6. Sāhil-i baħr-i hayālinde Na‘imā dā’im
Bulduġuñ gevher-i yekdāne degildür de nedür

[15b]

-166-

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

(---\-.-.\.--\-.-.)

1. Ser-tiz-i ġamzeden o mehüñ bir bıçāġı vār
Eşk-i ruħuyla sine-i māhuñda dāġı vār
2. Bir nihāl-i yāsemen-i bāġ-ı ‘işvedür
Rüyında řanma ġať ānı yapraķ budāġı vār
3. řaħrā-yı ġamda şayda ne ġācet o tavsānı
‘Ařķı derūnda řařıťur ey dil yaťāġı vār
4. Men‘ itme ġürmet-i mey ü maħbūbı ķā’il ol
şer‘-i şerif-i ‘ařķda efendi mesāġı vār
5. Tāb-ı ruħuñla türbe-i ‘uřřāķ-ı mürdenüñ
şu‘le-nümā-yı ahkerümden çerāġı vār
6. Āzāde şanma ehl-i cününı benüm gibi
Zencir-i āhenin ile boynında bāġı vār
7. Örtmüş o la‘l-i yāri ġať-ı nev-demidesi
Zāhir bu ki bu demde řarābuñ yasāġı vār

8. Bu gülşen-i dehrde Na'ım buldum şafâ
Bir nağme-sâz-ı bülbülü dâr-ı peykde zâğı vār

-167-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\,---\,---\,---)

1. Görince gül' izāruñ gūyiyā gül-zāre düşdüm ben
Senüñçün bülbülāsā dā'im ey gül zāre düşdüm ben
2. Ne bilsün 'aşk-bāzı olmayan hāl-i derūnumdan
Esirim dest-i zulm-i dil-ber-i gaddāre düşdüm ben
3. 'Aceb mi mūy-ı āteş-dīdeāsā pīç-tāb itsem
O zülf-i 'anberīnveş āteşin ruhsāre düşdüm ben
4. Oñulmaz zaħm-ı sīnem merhem-i raħm u teselliden
Bu 'ālemde nice biñ hañçer-i āzāre düşdüm ben
5. Ümīd-i buse-i büthāle-i la' lūñ ile sākī
Ĥabābāsā derūn-ı sāgar-ı serşāre düşdüm ben
6. Göñül bağlandı bir zülf-i siyekāre nedür çāre
Meded yok gūyiyā bir belde-i küffāre düşdüm ben
7. Dem-i vuşlatda şahñ-ı sīnede eyler iken cevelān
Ayāgum kaydı zīr-i cāh-ı nāf-ı yāre düşdüm ben
8. Ben ol mürğ-ı bülend-pervāze nāz-ı 'aşk idüm evvel
Ĥutuldu dām-ı zülf-i dil-bere āvāre düşdüm ben
9. Sevincümden unıtdum almağa bir busesin yārin
Küşād-ı 'uqde-i gül-deste-i şalvāre düşdüm ben

10. Ferāmūş eyledüm endīşe-i āsāyīş-i dehri
Na‘īmāsā ümīd-i vuşlat-ı dil-dāre düşdüm ben

[16a] -168-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Revnağ-ı bāğ-ı letāfetsin efendüm yāsemen
Berk-i gülden olsa şāyāndur egerçi pīrehen
Olmasun āzürde būy-ı gülden ol nāzik-beden
‘Itr ile taḥmīr olunmuşdur amān zīrā o ten
2. Ğālibā meftūndur gīsūlaruñ dīdāruña
Çeşm-i ḥayretle nigāh-endāz olur ruḥsāruña
Şor ne çekmişdür āyā ṭurre-i ṭarrāruña
Tābe-ḥüsnüñden nice olmuş şiken-ender-şiken
3. ‘Ārıż-ı ḥuy-gerdeni²⁰² gördükde ben itdüm su’āl
Didiler kim kāse-i yāḳūta vaz‘ olmuş la‘l
Rişte-i cāne geçerse sevdiğüm lülü’ mişāl
Reşk ile görsün de delsün bağrını dürr-i ‘aden
4. Rağşa girdikçe dilüm sīm-āb gibi lertzān olur
Şīve-i reftāruñı elbet gören ḥayrān olur
Bir gün ‘işretgehde billāh senüñçün ḳān olur
Ma‘ rek-ārāy-ı ‘ālemdür bu ḥüsnüñ yāsemen
5. Ḳatlime tedbīr ider baş başa virmiş ebruvān
Oldum er kāfir şehidi tīg-ı gāmzeñ el-emān

²⁰² Hüyter dir; terlemiş ma‘ nāsına

Girme gel hūn-ı Na'ım-zāre sen ey nev-civān

Eylerüm maḥşerde 'İsāya şikāyet soñra ben

-169-

Şarkı Der-maḳām-ı Hīsār

Beste-i Debbāg-zāde Hāmdi Efendi

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\---.\---.\--)

- 1 Ey āfet-i cān u dil-i dil-dāde-i nā-şād
Bu fenn-i cefāyı sen idüñ eyleyen icād
İtdükçe geçen hūsn-i dil-āvizüñi ben yād
Bī-şüphe olur hāhiş-i vaşluñ yine müzdād
- 2 Hāyret-zede-i hūsnüñ idi pür-dikḳat-i 'ālem
Taḳlīd ḳabul itmez idi 'işvelerüñ hem
Dünyāda güzellik saña olmuşdı müsellemler
Endāmına taşvīre ne ḳādir idi Bihzād
- 3 Ey ḳaşı kemān neydi o sendeki leṭāfet
Ya çeşm-i füsün-zede olan 'ayn-ı nezāket
Dil-bestelerüñde hele ḳalmazdı liyāḳat
Geldükçe o dem hāṭıra itsem n'ola feryād
- 4 Bilsen nice ālūde-i naḥvet idi evvel
Hāṭır-şiken-i ṭālib-i vuşlat idi evvel
Bī-ḳadd idi Na'ım hāṭırum āfet idi evvel
Şimdi dil-i vīrānemi itmek diler ābād

[16b] -170-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Nihāl-i nev-resīdem virse şeftālū-yı bāğından
Çıkar mı ' aşıguñ haşredek lezzet damāğından
2. Levendāne çıkarmış pür-çemen taraf-ı külāhından
Mu' aţţar²⁰³ sünbül-i terdür henüz kopmuş ocāğından
3. Fıtil-i şem' -i şevk-i meclis-i ' uşşākı yakduğ biz
Künişt-i²⁰⁴ kıuds-i ' aşk-ı şūh-ı tersānuñ çerāğından
4. Deleydi hañçer-i ser-tizi ey dil sīnemi kāşki
Görürdi guşşa-i pinhānumı sūrāh-ı dāğından
5. Na' im pīr-i muğān peymāne-i serşāri²⁰⁵ virsün de
Keder irās ider mi şihne-i²⁰⁶ ' aşrın yasāğından

-171-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Yok yere çekme emek vaşf-ı dehen müşkil imiş
' Adem-ābād-ı mücessemde ' iyān müşkil imiş
2. Pek ' afif-meşreb imiş Leylī vü ' Azrā vü Ayāz
Her meḥābibe naqş o zaman müşkil imiş
3. Milket-i ' ālem-i ervāhda şafāmuz vār idi
Berzah-ābād-ı eḳālīm-i cihān müşkil imiş

²⁰³ Güzel kokulu

²⁰⁴ Kilise

²⁰⁵ Pek dolu

²⁰⁶ Mülketi şerden muhafaza iden

4. Yoğımış kûşe-i 'uzletde kıanāt ki zevk
Elem-i ğurbet-i aqrān ne yamān müşkil imiş
5. Revnaķ-ı ħüsn-i dil-ārāya baķup aldanduk
Meger 'ālemde Na'im 'aşķ-ı civān müşkil imiş

-172-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Ba'zı eşĥāşa olur bā'is-i rif'at ğurbet
Zāt-ı 'ālileredür mūcib-i zillet ğurbet
2. Şeref-i ru'yet-i dīdār-ı Ĥüdā olmasa
Olur ādem olana ğülşen-i cennet ğurbet
3. Ĥūş u evlād u eĥibbā vü vaţandan ayırup
Baña bekletmededür ĥāne-i firkat ğurbet
4. Aķça yok zevķ-i temāşā-yı cemāl-i yār yok
Mübtelā-yı ğam ider ādemi ķat ķat ğurbet
5. Çeşm-i dünyā ile dil-dārı ğörür miydüm 'aceb
Eyledüñ sen beni üftāde-i ğurbet ğurbet
6. Felegüñ gerdiş-i ma'ķūsı yapar bunları hep
Sende bu ķadar bilirüm cürm ü ķabāĥat ğurbet
7. Ĥāzret-i Bārī Te'ālā'dan ümīdüm kesmem
İtdirür bir ğün olur yārime vuşlat ğurbet
8. Kimseye olmaz imiş şehir-i Sitanbul ğurbet
Ĥalkı nāzik niçe olur öyle vilāyet ğurbet

9. Bu firāk vaşla mübeddel olur in-şā'allāh
İder elbette Na'ım vuşlata himmet ğurbet

[17a] -173-

Müşterek

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' lün

(..-\..-\..-\..-)

Na'ım: Başt-ı cem' iyyete geldi yine mäh-ı ğufrān
Terk olunmaz hele yārān şafā-yı Ramazān

Na'ım: O mehüñ rüze-i hicrānı neḥāfet viridi
Söyle zāhid 'acaba 'ıyd-i visāli ne zamān

Fā'ik: Meclis-i Cem gibi sofrā başına cem' olalum
Nüş-ı şerbet idelüm mey yerine ey rindān

Rāsım: Hür-ı maqşūda ḥıyām oldı yine cāmi' ler
Toldı ğılmanla maqşūre-i mişl-i cinān

Na'ım: Müşterek yazdı Na'ım Fā'ik Rāsım bu gice
Böyle bir tāze ğazel kim olunur istiḥsān²⁰⁷

**Hurşid Paşa merḥūma söylediği tārīḥ olup müşārün ileyhüñ ğülü ikrāmına
müstağrak olmışdur.**

-174-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

1. Medḥe şāyeste vezirü'l-vüzerādır ḥaqqā
N'ola izḥār-ı 'acar eylese vaşfında şenā

²⁰⁷ Pesend itmek

2. Yaz Na'ım sen de du'ā-güne mücevher tārīḥ
Ber-devām-ı cāy-ı mihrde ola Ḥurşīd Paşā

-175-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Bāde-i ifāy-ı nām olmuş Cem'e peymāneler
Ḥaşredek bākī' imāretgāhdur ḥumḥāneler
2. Geh zihām kāh tenhādur mesācīd zāhidā
Mey perestāndan müdām ḳalmaz tehī meyḥāneler
3. Cevr-i dil-dāre taḥammül eylemekdür şarḫ-ı aşḳ
Cān-ı eşer-i şem'a teḳarrüb itmege pervāneler
4. Tīre-dildir²⁰⁸ sīnesinde dāğ-ı aşḳı olmayan
Ser-te-ser revzen ile rüşen olur kāşāneler
5. Her denīye baş eger āḳil olan bir tāc için
Ḳayd-ı zīb-efseri başdan şavar dīvāneler
6. Gerçi terk eyler mey-i ḥamrāyı māh-ı rüzedede
Şerbet-i gülgün ile ifṫār ider mestāneler
7. Cāy²⁰⁹-arām-ı²¹⁰ ğumūmdur bu ḥarāb göñlüm benüm
Lānegāh-ı²¹¹ büm²¹² olur elbet Na'ım vīrāneler

[17b] **Maḥrüse-i Burūsa'da Paşāḳapısı derūnında 'Aziz Paşā merḥūmuñ binā itdūgi cāmi'-i şerīf tārīḥidür.**

²⁰⁸ Bulanık

²⁰⁹ Mekān

²¹⁰ Rahat

²¹¹ Āşīyan

²¹² Baykuş kuşu

-176-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(---\---\---\---)

1. Cenâb-ı Hâzret-i el-Hâc Seyyid Muştafa Paşa
Vezîr-i lâ-naẓîr-i Āşaf-ı şâni-i bî-hemtâ
2. Kâdir-dân bir vezirdür gelmemişdür mişli dünyâya
Ümûrında muvaffak eylemişdür Hâzret-i Mevlâ
3. Nûkûd-ı himmetüñ hayrâta şarf itmekdedür dâ'im
Hâzîne bezl ider kalb-i hâzîni itmege ihyâ
4. Müşerrefdi bu belde gerçi kim Paşakapusu'yla
Derûnında muqaddem yoğıdı bir câmi' -i ra' nâ
5. Muqkaddem bu sarây-ı dil-güşâyı eyledi benâd
O Firdevs âşiyân cennet-mekân merhûm 'Azîz Paşa
6. Henüz itmeksizün te'sis-i câmi' eyledi rişlet
Ki kıldı her ümûr bir vaqte merhûn olduğıñ imâ
7. Meger bu sâl yemîn-efzâ imiş vaqt-i muqarrar kim
Esâsen efgen olup bu resme kıldı câmi' inşâ
8. Li-vechi'llâh binâ kıldı bu vâlâ câmi' i el-haqq
Ne câmi' câmi' -i envâr-ı rahmet-i nurdur maḥzâ
9. Kanâdın revzen-i zînet-nümâsı kuş gibi açmış
Mahyâ uçmağa bir murğ-ı nûrı zan olur ḥâlâ
10. Derûnı nûr-ı 'aşq-ı Hâzret-i Allâh ile memlû
Teveccüh eylemişdür semt-i Beytu'llâha bî-pervâ

11. Bu resm-i dil-pezîri pek müşâbih beyt-i ma' mûra
Dinülse ismini dâ'im sezâdur Ka'betü'l-ulyâ
12. Muşanna' bir kafesdür murğ-ı Hakk-ı Kur'an-ı zühhâd
Oğunmağda içinde ders ü Kur'an-ı Kerîm haqqâ

Ve-lehu

13. Kanâdil şanma nûr-ı dîde-i kurre beyândur o
Melâ'ik şem'a-yı mihrâbetüñ pür-ğurânesi gûyâ
14. Çıkmak nerd-bân-ı minberinden 'arşa kabildür
Riyâz-ı²¹³ adni vâ'iz kürsiden görmekdedür hâlâ
15. Medîne dinse lâyıkdur bu câmi' vâ'ir iken bunda
Nev-âyîn tarhı olmışdur nazîr-i Mescid-i Akzâ
16. Uzatma kâmeti târih-i itmâmın Na'imâ yaz
Bu ra'nâ câmi' i yapdı el-Hac Mustafa Paşa

1230/sene/15

-177-

Mef'ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe'ülün

(---\---\---\---)

1. Murğ-ı rûh-ı dil-dâre hatt-ı bâl ü per olsun
Kim zîr-i perî beyza-i 'aşka yer olsun
2. Seyl-âb-ı sirişküm reh-i cânâ bi-başarsa
Mânend-i cîsr²¹⁴ aña müjem reh-güzer olsun
3. Semt-i 'ademe derd dehânıyla gidersen
Laht-ı cigeri şakla ki zâd-ı sefer olsun

²¹³ Ravza, bağçe ma'nâsına

²¹⁴ Köprü

4. Çek ğam-ālūdı hemān nezd-i raķībde
Dūd-ı siyehi çeşmine bāri girer olsun
5. Kuddam-ı ğam-ı ebruñ ile olduğda muķavves
Tār-ı nigeħ-i dīde-i giryān u ter olsun
6. Bārān iledür ħāşılı mezrā^ç da tarāvet
Keşti-i emelüñe müjeñ ebr-i maţar olsun
7. Gezsün bu ğazel bāb-ı eĥibbāyı Na^ç imā
Bir himmet içün bencileyin der-be-der olsun

[18a] Teftiş küttāblaruñdan merĥüm ^çAli Rızā Molla Efendi ĥazretlerinüñdür.

-178-

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Ka^ç ruña ^çazm itmege cānā benüm cānum mı var
Men^ç iderler şıñneler²¹⁵ destümde fermānum mı var
2. Derd ile hem-bezmüm aşlā yanuma gelmez sürür
Derd-i ğamdan ğayrı ey dil yār u yārānum mı var
3. Tiĝ-ı gamzeyle o cellad ķanımı dökmeķ diler
Mürde-i şemşir-i ^çaşķum aķacaķ ķanum mı var
4. Cānumı baĥş ideyüm rüĥ-ı revānum gel saña
Naķd-i candan ğayrı cānā elde sāmānum mı var
5. Ağlarum ķan ķande varsam Yūsufum hicrūñ ile
Her meķān mātem-serā bir beyt-i aĥzānum mı var
6. Derd-i ^çaşķımdan biraz baĥş eyler idüm ey Rızā
Ĥasta ĥālüm n'işleyüm taķrīre dermānum mı var

²¹⁵ Memleketi şerden muhafaza iden

-179-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Dür-1 dil-dâr-1 diyârum añdum acıdum
Nâr-1 hasretle yanarum añdum acıdum
2. Acıdı hâl-i perişânuma hep düşmen dost
Acımaz hiç baña yârüm añdum acıdum
3. Elem-i firqat ile kirbet-i²¹⁶ ğurbet çekerüm
Böyle çok derde dü-çârum añdum acıdum
4. Vuşlatıyla beni hiç güldürmedi hiç ğonce-fem
Geçdi nâlişe bahârum añdum acıdum
5. Nerede kaldı ' aceb serv-i revânum diyerek
Geşt-i deşt eyler arârum añdum acıdum
6. Bâğ-1 gülzâr-1 vaţandan senünçün geçdüm
Tağlar cây-1 qarârum añdum acıdum
7. Tıtdı dünyâyı figânum benüm ammâ ki çi sūd
Diñilmez âh ile zârum añdum acıdum
8. Beni me'yūs-1 vişâl eyledi şūhum diyü âh
Âhıdur her gice kârum añdum acıdum
9. Künc-i²¹⁷ ğurbetde Rızâ yoğ baña yâr u yâver
Ĥazret-i ğam-1 qafa-dârum añdum acıdum

---

²¹⁶ Ğuşşa

²¹⁷ Köşe

-180-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Göñül bir dil-ber-i şirin-zebān ister mi ister yā
Nihāl-i nev-res ü gonce-dehān ister mi ister yā
2. N'olā ol pehluvānum ebruvānuñ pā gibi kırsa
Ki tır-i tız-i müjgānı kemān ister mi ister yā
3. Aman ğaddar ğamzeñ görmesün yāzık dil-i nā-çār
Dağınmış sāye-i zülfe emān ister mi ister yā
4. Dolānur kınmağā gülzār-ı ħüsnüñ ' andelībāsā
Dil-i āvārende āşiyān ister mi ister yā
5. Efendüm cūyveş ol serv-ķaddüñ pāyine eşküm
Çemen-i nev- nihāl āb-ı revān ister mi ister yā
6. ' Aceb mi āsitān-ı yāri beklerse Rızā her şeb
Der-i vālāy-ı şāha bāsbān²¹⁸ ister mi ister yā

-181-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Göñül ister ki yār-ı gül-' izārı der-kenār itsün
Ser-ā-pā ol ten-i nāzik-teri gül-būse zār itsün
2. Semend-i nāz-ı hoş-reftārı sürsün sāħa-i çeşme
Bizi pā-māl iderse bāri ol şirin-süvār itsün

---

²¹⁸ Gice bekçisi

3. Dem-â-dem kûşe-i çeşminde taḥcîr-i²¹⁹ dili gözler
O şayyâd-ı nıgeh gizlenmiş anda kim şikâr itsün
4. Girüp birbirine müjgân ne kıanlar şaçılur görsen
Hele şâh-ı ḥayâlün çeşm-i ḥün-rîzden güzâr itsün
5. Kemâl-i vâlih senden nâlesini terk ider bülbül
Benim ol gül-nihâl-i nâzım ‘azm-i mürğ-ı zâr itsün
6. O zulmet-gehde yok ârâm düşme sevde-i zülfe
Seni ister misin ey dil bu sevdâ bî-ķarâr itsün
7. Kaçar dil sūziş-i mihr-i ruḥundan sâye-i zülfe
Felek ol naḥl-i nâz-ı ḥoş-ḥirâmı sâye-dâr itsün
8. Rızâ râz-ı nihân-ı ‘aşkı gūş it cūş-ı eşkümden
Dilâsız mâ-cerâ-yı derdi şimdi âşikâr itsün

[19a] Eyâlet-i Kıaraman Vâlisi cennet-mekân merḥûm ‘inâyetlü Fâ’ik Paşa
ḥazretlerinüñdür.

-182-

Müşterek

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

(.---\,---\,---\,---)

Fâ’ik Bu şeb bād-ı²²⁰ şabâ ile o gül-femden²²¹ ḥaber geldi

Râsim Meşâmm-ı bülbül-i câne yine gül-büy-ı²²² ter geldi

Fâ Şehâ vaşluñ şarâbıyla olur dil-mürdeler²²³ iḥyâ

Râ Devâ-sâz olmağa mestâne ‘aşka işte yer geldi

²¹⁹ Şikâr u av

²²⁰ Yel ve rüzgâr

²²¹ Gül ağzılı

²²² Gül rayihası

²²³ Ölü gönül

Fā Şifā kılsañ n'ola bu derd-mendüñ derdine her dem

Rāsım Ṭabībā başıma sevda-yı 'aşkuñla neler geldi

Fā Göñül 'irfānı terk itme sivāya meyl idüp gitme

Rāsım Bu bezm-i 'aşka zīrā niceler bī-pā²²⁴ vü ser²²⁵ geldi

Reh-i 'aşkında ol yārūñ nice ben olmayam Fā'ıq

Bu yolda Rāsımāsā can virür ehl-i hüner geldi

-183-

Rāsime

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Tevbe ısrār-ı günāh eylemeyem 'ahd olsun
Kendimi fışka penāh eylemeyem 'ahd olsun
2. El yudum eşk-i²²⁶ nedāmet ile meyden aşlā
Semt-i şahbāya nigāh eylemeyem 'ahd olsun
3. Āteş-i hicr-i civānānla yansun ço göñül
Ḥasret-i vaşl ile āh eylemeyem 'ahd olsun
4. Nūr-ı ihlāşla tenvīr²²⁷ ideyüm çeşm-i dili
Cürm ile qalbi siyāh eylemeyem 'ahd olsun
5. Terk-i 'işyān ideyüm şıdķ ile Rāsım ğayri
Ḥālimi böyle tebāh eylemeyem 'ahd olsun

²²⁴ Ayak

²²⁵ Baş

²²⁶ Gözyaşı

²²⁷ Nurlu

-184- Müşterek

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Fā Şarāb-ı erġuvānīden gül-i ruhsārı āl olsun
 Rā O mest-i cām-ı naĥvet keyf-i meyle pür-celāl olmuş
 Hazer kıлмаķ gerek 'āşık o çeşm-i hūn-feşānından
 Ki tīg-i ġamzesi āmāde-i cenk ü cidāl olmuş
 Tevāzu' eylesem bilmez temennī eylesem gülmez
 Pür-āteşdür bu ġün ol mehveş bilmem ne hāl olmuş
 ' Aceb derd-i derūnum söylemek ol tıfla cā'iz mi
 Benüm 'aşķum için vāfir-i nizā' u kıl ü kıāl olmuş
 Bu derd-i 'aşķ ile Fā'ik ölürseñ ġam yeme aşlā
 Nihāl-i kıadd-i Rāsım hicr ile zīrā ki dāl olmuş

-185-

Tanzīre-i Fā'ik

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(...-\---\---\---\---)

1. Tevbe ihfā-yı ġünāh eylemeyem 'ahd olsun
 Kendümi zühde²²⁸ penāh eylemeyem 'ahd olsun
2. Alayum yānuma her demde o nāzik-bedeni
 Ateş-i hicr ile āh eylemeyem 'ahd olsun
3. Şayķal-ı²²⁹ bāde ile jeng-i²³⁰ dili pāk ideyüm
 Zülmet-i ġamla siyāh eylemeyem 'ahd olsun

²²⁸ Takvaya

²²⁹ Cıla

²³⁰ Pas

4. Rāsimā lezzet-i meyden hele ben vaż gelmem
Vaqtümi ğamla tebāh²³¹ eylemeyem ‘ahd olsun
5. Fā ’iķā bezm-i ma‘ ārifle muħabbet var iken
Cānib-i zühde nigāh eylemeyem ‘ahd olsun

[19b] -186-

Müşterek

Mef’ ulü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fe’ ülün

(--\.--\.--\.--)

Rā Gülzāre giderken yine cānānumı gördüm
Fā Reftār ideyür ol ħandānumı gördüm
Aġyārı olup bezme o meh zevķ-i şafāda
Ol reşk-i meikle bile düşmānumı gördüm
Ĥasretle nigāh eyleyüp āyineye baķdum
Berk urdı hemān ruĥları tābānumı gördüm
Dökmüş yüzine māhveşüm turre-i tarrā
Şayd eylemege geldi dil ü cānumı gördüm
Rāsim o şeker-leb didi şād olmayayum mı
Fā ’iķ gibi tūṭi-i süħendānumı gördüm

-187- Müşterek

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-)

- Fā** Dehr içinde meşrebümce bir süħen-gū ħalmamış
Rā Vaşf-ı dil-berde bir ĥod mażmün-ı dil-cū ħalmamış

²³¹ Ķā vü Fā sedd ü püşide ve bi-ma‘ nı hiç şeden ve bir eyü ĥâlden bir yaramaz ĥâle dönmek dahi hısâm demek

- 2 Hār elinden bülbül-i şūrīdeler leb-bestedür²³²
Gülsitānda bir dikensiz verd-i²³³ hūşū kıalmamış
- 3 ‘ Ārifān dem-beste olmuş künc-i ğamda şubḥ u şām
Bir ma‘ ārif-senc²³⁴ ü iḥsān-pīşe meh-rū kıalmamış
- 4 Şahn-ı dīvān-ḥāne içre rüz-ı şeb rakş itmege
Şimdi tavşanlarda bir rakḫāş-ı āhū kıalmamış
- 5 Çok tetebbu‘ eyledüm Fā’iḳ gibi Rāsım hüner
Dehr içinde meşrebümce bir süḥen-gū kıalmamış

-188-

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.)

1. Kıldı zülfün şayd için ol gözleri bādām dām
Oldı āzar-ı ‘ aşka mürġ-ı kalb bī-ārām rām
2. Ḥasretüñle eyledi dil-ḥānemi ekdār dār
Ey perī dārūy-ı ‘ aşkuñla olur sersām sām
3. Kāmetüñ seyr ideli hiç olmadı şimşād şād
Kādd-i mevzūnuñdan oldı kāmet-i i‘ lām lām
4. Eyle bu üftādeñi itdükçe istimdād²³⁵ dād
Kāhice alsun felekden ‘ āşıḳ-ı nā-kām kām
5. Rāsime lā’ lüñ şunup sen eyle ey bī-raḥm raḥm
Virmez ehl-i ‘ aşka zīrā çarḥ-ı bed-fercām²³⁶ cām

²³² Bağlu

²³³ Gül

²³⁴ Tartılmış ve beġenilmiş, şāḥib-i tecrübe ma‘ nāsına

²³⁵ Medet dilemek

²³⁶ (f)Ākıbet kār u fā’ ide nefi‘

[20a]

-189-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. O māhuñ táb-ı hüsni encüm-i rahşāna fā'ıkdür
Şu' ā-yı mihr-i ruhsarı meh-i tábāna fā'ıkdür
2. Yıkar bir anda biñ şehr-i dil-i 'uşşākı fitneyle
O hūnī ğamzenūñ zulmü Hülāgū Hān'a fā'ıkdür
3. İder gülşende bülbül derd-i hasretle fiġān ammā
Yanup yaqılmada şem' -i ğama bir dāne fā'ıkdür
4. Güzellikde n'ola eylerse da' vā-yı cihāngiri²³⁷
Müsellem tarz u tavrı zümre-i hūbāna fā'ıkdür
5. Dil-i şad-pāre miḥnetde tefevvuk²³⁸ iddi' ā eyler
Belā-yı zülfe düş olmağda dā'im şāne fā'ıkdür
6. Derūnum yanmada külḥan gibi nār-ı firākuñla
Anuñçün dūd-ı āhum āteş-i sūzāna fā'ıkdür
7. Bilüp sermest-i şahbā-yı muḥabbet oldıġum dirler
Sebū²³⁹-keşlikde Rāsım şimdi hep rindāna fā'ıkdür
8. Hūdā iqbāl ü 'ömrüñ eylesün müzdād zīrā kim
Ġazel tarḥ itdüren ḥ'āhiş ile yārāna Fā'ıkdür

---

²³⁷ Şahlar vasfi

²³⁸ Yücelik istemek

²³⁹ Desti

-190-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Şīve-i hüsnüñ ' aceb hālet-fezā-yı nev-zemīn
' Ālem-i ' aşkında var başka şafā-yı nev-zemīn
2. Oldı bu pertevle mir'at-ı ruḥ-ı tāb-āverüñ
' Aşıkā āyīne-i ' ālī-nümā-yı nev-zemīn
3. Bu gidişle kişver-i dilde muḳarrir olması
' Āḳıbet tā tār-ı ğamzeñ fitne rāy-ı nev-zemīn
4. Vār vefāya meyli ba' zı cünbüşünden añladum
Gerçi imā itmede ṭavr-ı cefā-yı nev-zemīn
5. Nev-edā ṭavr u ḥirām-ı dil-keşi imā ider
Oldıgın remziyle şūḥ dil-ber pāy-ı nev-zemīn
6. Virdi teşvīḳ-i cenāb-ı ḥāme-i üstād-ı gül
Ṭab' uma bu resme bir şevḳ-i edā-yı nev-zemīn
7. Şeh-süvār-ı²⁴⁰ ' arşa-yı nazmum bugün Rāsım hele
Eşheb-i ṭab' uma şeng oldı fezā-yı nev-zemīn

-191- [Selāṭīn-i Cengiziye'den ' İzzet Giray]

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Nedim dil-berde eşbehlik palāsı yok mıdur vardur
Belinde bir bıçağın iktizāsı yok mıdur vardur
2. Hazer kıl ḥançer-i ḥışmından ey dil çeşm-i ḥun-rizüñ
Ma' āza'llāh o tığıñ hiç fezāsı yok mıdur vardur

²⁴⁰ Pek eyü binici

3. Zaḥm-nāk²⁴¹ itse de tīg-ı nıgehle qā' ilüz cānā
Şoñı ni' metdür elbet qan bahāsı yoğ mıdur vardur
4. Güzel sevmek mey içmek maḥz-ı töhmetdür dimiş vā' iz
Efendi bu kelāmında riyāsı yoğ mıdur vardur
5. Yine bir nev-gazel tarḥ eyledük aḥbāba ey' İzzet
Bu şı' ründe senüñ Nābı edāsı yoğ mıdur vardur

[20b] Maḥrüse-i Burūsa'da Mevālī-i Devriyeden Şarac-zāde ḥafidī maḥrüse-i mezküre
müderrisi Seyyid Re'fet Efendi

-192-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Dime la' l-i lebi ḥaṭla yārūñ bī-nemeklenmiş
Mürür vaktiyle şaḥbā-yı ḥālīşdür sineklenmiş
2. Ne var ḥavf itme bülbül var yine her gice gül-zāre
Bu şehr āḥ-ı muḥabbetdür hezāruñ yolu beklenmiş
3. Felek ğam fiskesin urmaḳtadır ammā şadā çıkmaz
Meger ki sāḳiyā peymāne gönüm dereklenmiş
4. Dehen²⁴² şanma şehīd eyler iken ḥançerle' uşşāḳı
Ḳumāş-ı ḥüsnine qan ṭamlamış cüz'ü beneklenmiş
5. Geçende bī-vaḳit semt-i dil-ārādan ṭolaşmışdum
Raḳīb-i seg-ṭabī' at ardımızdan çoğ köpeklenmiş
6. Müheyyā²⁴³ itmişidüm mā-ḥazar²⁴⁴ ḥün-ı derünüm hep
Bi-ḥamdi'llāḥ gelüp tır-i sitem dilde yemeklenmiş

²⁴¹ Yaralu

²⁴² Ağız

²⁴³ Hazır

²⁴⁴ Hazır bulunan

7. K̄abā-yı şî' r-i bî-ḥaddūñ Re'fetā ḥayyāṭ-ı kāmilsin
Yeñinden yāḳası ammā güzel şan' atla eğlenmiş

-193-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\,---\,---\,---)

1. ' Aceb ğurbetde sākî hem-nişîn-i ' işretüñ kimdür
Refîküñ kâse-lisün²⁴⁵ hem-demüñ hem-muḥbitüñ kimdür
2. Düşürdi ğurbete devrân seni nev-res civân iken
Ya yād illerde ğam-ḥār-ı dil-i pür-miḥnetüñ kimdür
3. Nihân itdi seni gözden felek didükleri zālîm
Ya şimdi pây-māl-i taḥt-ı bālā kâmetüñ kimdür
4. Ne yerler cilvegâh oldı saña ey gül-beden bilsem
Ne gülzâre gül olduñ bülbül-i bî-ṭâḳatüñ kimdür
5. Ğamuñla rüz (u) şeb feryād ider ḥasret-keşüñ Eşref
Şafâ eyler ruḥuñla ' aşîḳ-ı bî-şîḥḥatüñ kimdür

-194-²⁴⁶

Kıt' a

' Üryānum efendüm bu dem sermāda
Sincāb ise ancak giyilür germāda
Kürk istemege ḥavf iderüm zîrā kim
Kürk ile kürek bir yazılır imlā(da)

²⁴⁵ Çanak yalayıcı

²⁴⁶ Vezin bulunamadı.

[21a]

-195-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

- 1 Sen ey çeşm-i ḥabāb ol sāḳi-i meyhōrı gördüñ mi
Beni mest eyleyen ol gözleri maḥmūrı gördüñ mi
- 2 Nihān olmuş ḥayāl-i şem' -i rūyuñ çeşm-i pür-nemden
Miyān-ı ābda hiç sen şu' le-i mestūrı gördüñ mi
- 3 Bozuktur binemez bir tel mi kırduñ mıṭrabā bilmem
Nigāhī neyzen eyler ol büt-i ṭanbūrı gördüñ mi
- 4 Tebessüm eyleme 'aşkuñla maḥzūn olmama cānā
Sen erbāb-ı muḥabbet içre bir mesrūrı gördüñ mi
- 5 Nice dilde ḥayālūñ cilve-gerdür ey perī ammā
Hele gönülüm gibi āyīne-i meksūrı²⁴⁷ gördüñ mi
- 6 Dil-i 'uşşāḳımı teşḫīr için vefḳı mücerrebdür
Beyāz gerden üzere ṭurre-i semūrı gördüñ mi
- 7 Aşılmış aşmalıda liḥyesinden²⁴⁸ mest-i lā-yu' ḳāl
Hevenk itmiş raḳībi bāde-i engūrı gördüñ mi
- 8 Saña mānend olur şūḥ-ı sitem-cu görmedüm zālīm
' Aceb sen de Fenā 'i-zārveş mehcūrı gördüñ mi

²⁴⁷ Kırık²⁴⁸ Sakalından

-196-²⁴⁹

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Gelür zāhid ' ibādetḥāneye meyḥāneden soñra
 oyar mestāne başın secdeye ammā neden soñra
2. Felek vefķ-ı murād üzre döner ammā neden soñra
 řunar bir cām-ı memlū biñ teḥi peymāneden soñra

Ser- Hulefā-i mektūb-merķūm Nazīf Efendi

-197-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Ne çeřmüñ nūrısın nazāre rız-i ḥayretüñ kimdür
 Ne cismüñ rūḥısın cān der-fedā-yı vuřlatuñ kimdür
2. ü nergis-i vālih ü sūnbül gibi sāmān perıřānuñ
 ' Aceb mānend-i lāle dağ-dār-ı naḥvetüñ kimdür
3. ' Aceb kimler ü bülbül nāle-senc gülşen-i ' ařķuñda
 Miřāl-i gül ḥaķāyık āřinā-yı nūkhetüñ kimdür
4. Kimüñ āđūřı ey meh cilvegāhuñ hāleveř bilsen
 ' Aceb şeb-tā-seşer encüm²⁵⁰-řümār-ı²⁵¹ ḥasretüñ kimdür
5. Nazīf-āsā henüz pā-māl-i serv-ķāmetüñ olmuş
 Efendüm sāyeveř üftāde-i bī-tāķatüñ kimdür

²⁴⁹ Fehim-i Kadim'e ait bir gazeldir. Mecmuada eksik olarak yer almaktadır.

²⁵⁰ Yıldız

²⁵¹ Saymak

[21b]

-198-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Yād-gār-ı bezm-i Cemdür devr iden peymāneler
Meclis-i 'ālemde hiç kıalmaz tehī ħum-ħāneler
2. Dārū-yı meyden şifā-yāb olmada ħasta dilān²⁵²
Pür-ferah dārū'ş-şifādur 'āşıkā meyħāneler
3. Naħd-i cāna ħāme-i vuşlat mu'ādil olmasa
Yanmaz idi şem' a bī-pervā per-i pervāneler
4. Arzū-yı māyedārı 'āķilāne ħayd-ı ser
Tāc-dāridur ferāġat mülkünüñ dīvāneler
5. Feyz-i 'irfāndan tehī şanma ħarābat ehlini
Genc-i 'irfāndan nişān virmekdedür vīrāneler
6. Sāye-baħş-ı gülsitānum ol ey nihāl-i nev-ħirām
Şevķ ile dīde-güşādur revzen-i kāşāneler
7. Kılmış iken sübħa-i eş'ārdan keff-i²⁵³ beyān
Silk-i²⁵⁴ nażma Sāmiyā dizdüñ yine dürdāneler

-199-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Dest-i sīmend sāķīnünñ mey-i ħamrāya baķ
Bir nihāl üzre açılmış ġonce-i ra' nāya baķ

²⁵² Göñüller²⁵³ Bir nesne ġirü döndürmek²⁵⁴ İncü dizilen iplik

2. Görmek isterseñ cemāl-i şāhid-i kāşāneyi
Sāḳiyā mir'āt-ı cām-ı bāde-i sahbāya baḳ
3. Aya teşbīh eylemiş māh u nev-ebrūlaruñ
Billāh ey ḳāşı hilālüm bu meh-i bedr-aya baḳ
4. Sīnem üzre dāğ-ı ḥūn-ālūduma eyle nazār
Ġam beyābānında bitmiş lāle-i ḥamrāya baḳ
5. Çehresin zerd ü nizār itmiş Ümīdī derd-mend
Gör ne şüret bağlamış ol 'āşık-ı şeydāya baḳ

-200- [Merḥūm Ḥākim Efendi]

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Benüm gibi fūnūn-ı 'aşḳda dānāyı bulmazsun
Muḥabbet 'āleminde ben gibi şeydāyı bulmazsun
2. Cefā gördükçe senden 'arz-ı kālāy u ḳabından
Gel ey meh böyle bir bāzār-ı istiğnāyı bulmazsun
3. Hemān zāhid tolaş semt-i sarāy-ı kūy-ı dil-berde
Cihānı geşt idersen böyle bir saḫrāyı bulmazsun
4. Şafāyı kendi vicdānında bul zāhir-perest olma
Şarāb-ı güft-gūdan²⁵⁵ neş'e-i ma' nāyı bulmazsun
5. Düşerse firşat-ı vuşlat şaḳın fevt eyleme Ḥākim
Ḳıyāmet ḳopsa zīrā va' de-i ferdāyı bulmazsun

²⁵⁵ Şavmaḳ ve bi-ma' nī def'

[22a] Merhûm Râmiz Paşa Hâzretlerinüñ Terkîb-i bendidür.

Destür -201-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.--- \.---\---\---)

1. Nevâ²⁵⁶ yok bezm-i ğurbetde figân u âhdan ğayrı
 Meger dem-sâz olur dil nâle-i cân-gâhdan ğayrı
 Ne hem-dem var ne sâķi bir dil-i gümrâhdan ğayrı
 Hâṭ-ı sâġarda yazmaz ḡayf ile eyvâhdan ğayrı
 Gül ümmîd viremez bÿy-ı ye 's-i²⁵⁷ câhdan ğayrı
 Bezmde lâle yok dâġ-ı²⁵⁸ dil-i âġâhdan ğayrı
 Sefer itsem refîķ olmaz ġubâr-ı râhdan ğayrı
 Qarar itsem yerüm yok bezm-i šivengâhdan ğayrı
 šorar yok ḡâṭırum ḡüzn ü ġam-ı nigâhdan ğayrı
 Tesellî-baḡş olur yok ṭâlî' -i bedḡ'âhdan ğayrı
ġarîbüm bî-kesüm yokdur enîsüm âhumdan ğayrı
Penâhum dest-ġirüm qalmanı Allâh'dan ğayrı
2. Cüdâ itdi beni gerdün²⁵⁹ o mâh-ı mihrîbânımdan
 Boyansun qâna dâmâmı sirişk-i²⁶⁰ ḡün-fešânımdan²⁶¹
 Ocâġ-ı dil qo yansun sÿziš-ı âh u figânımdan
 Ṭutušsun bâm-ı²⁶² çarḡ ol âteš-ı dÿzaḡ²⁶³ nišânımdan
 Gül-i ḡuršîd²⁶⁴ šolsun reng-i te 'šîr-i ḡazânımdan

²⁵⁶ Nasîb

²⁵⁷ Nevîd olmak

²⁵⁸ Yara

²⁵⁹ Felek

²⁶⁰ Gözyašı

²⁶¹ Kan saçan

²⁶² Bundan baška tam ve tamburda bam didikleri kaba sadalı kıldam burc ma' nâlarına gelür.

²⁶³ Cehennem

Çerâğ-ı meh söyünsün bād-ı²⁶⁵ āh-ı bī-amānumdan

İdüp āvāre tīrāsā beni kâşî kemānumdan

Belā-yı istiķāmetle ayırdı hān ü mānumdan

Ġınā-yı kâlbi buldum şimdi geçdüm naķd-i cānumdan

Hümā-perverde faķr u himmet oldum üstüħ[˘] ānumdan

Ġarībim bī-kesüm yoķdur enīsüm āhdan ğayrı

Penāhum dest-gīrüm kalmadı Allāh'dan ğayrı

3. Göñül sevdā-yı zülfüyle perīşān oldu ğurbetde

Şeb-i hicre nihāyet yoķ meger şubħ-ı kıyāmetde

Ĥayāl-i [˘]ārızıyla gül açıldı çeşm-i ĥasretde

Mey-i fikr-i lebiyle ser-girānum bezm-i firķatde

Beyābān-ı cünün āzādesiyüm gerçi şüretde

Velī zincīr-i [˘]aşķ-ı kākülüyle bend-i miĥnetde

İşitdüm ki o meh-rū şimdi ağyār ile ülfetde

Ĥarīn-i [˘]aķreb²⁶⁶ olmuş tālī[˘]üm ğāyet nüĥüsetde

Ne ümmīd-i vişāl eyler göñül ne ye's-i rāĥatde

[˘]Aceb āvāre vü bī-çāreyüm şahrā-yı ĥayretde

Ġarībüm bī-kesüm yoķdur enīsüm āhdan ğayrı

Penāhum dest-gīrüm kalmadı Allāh'dan ğayrı

4. Ĥüdā rūzi-resāndur²⁶⁷ ğam yeme ey dil-i dīvāne

Gözün yaşî derūnuñ [˘]uķdesidür āb ile dāne

[22b] Ezel “naĥnü ķasemnā”da²⁶⁸ şalā olduķda insana

²⁶⁴ İsti[˘]āre tarīķiyle şerāre-i āteşe ve çeraĝa da dirler.

²⁶⁵ Rüzĝār

²⁶⁶ Kurb

²⁶⁷ İrişdirici

Şarāb-ı ğam şunılmışdur saña peymāne peymāne²⁶⁹

Dili bezm-i elestde kıldığın mīşāk²⁷⁰ u peymāne

Hıyānet itme emr-i festekīmde²⁷¹ tur hākīmāne

Siperveş sine ger sehm-i cefā-yı dehr-i fettāna

Şebāt u şabr u teslīm ile gir meydān-ı merdāne

Benüm hālüm görüp sen tesliyet-bağş ol dil ü cāne

Benüm ol bülbül-i nağme-serā bezm-i ğarībāne

Ġarībüm bī-kesüm yoğdur enīsüm āhdan ğayrı

Penāhum dest-ğirüm qalması Allāh'dan ğayrı

5. Göñül olduysa da “mīşdāk-ı naşş-ı esrafū”²⁷² yā Rab

Tarağğum kıl bi-ğakğ-ı āyeti “lā-tağnetū”²⁷³ yā Rab

Derūnum ğülşen-i şıdğ u şafā kıl sū-be-sū²⁷⁴ yā Rab

Ġül-i‘ irfānumı itme esir-i reng ü bū yā Rab

‘ Alāyık nüktesinden qalbüm eyle şüst ü şū²⁷⁵ yā Rab

Qoma ālūde-i çir-kāb-ı ğavğā-yı ‘ adū²⁷⁶ yā Rab

Olubdur dāğ-ı ğurbet nā-pezirā-yı rüfū yā Rab

Yetişdür merhem-i kāfur-ı şubğ-ı arzū yā Rab

Bu Rāmiz bendeñi itdirme ğayra ser-fürū yā Rab

Der-i lütüfnda döküm eşk-i çeşm ü āb-ı rü yā Rab

Ġarībüm bī-kesüm yoğdur enīsüm āhdan ğayrı

Penāhum dest-ğirüm qalması Allāh'dan ğayrı

²⁶⁸ “Biz kısımlara ayırdık, paylaştırdık.”Zuhuf Süresi , ayet 32.

²⁶⁹ Soñ söz

²⁷⁰ Ahd ü kavi

²⁷¹ Hud Suresi,Ayet 12

²⁷² “Esrafū” ayetinin ölçüsü. Kur’ an-ı Kerim/ Zümer/ 53

²⁷³ “Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin.” Zümer/53

²⁷⁴ Her yaña

²⁷⁵ Yıkamak

²⁷⁶ Düşman ve şeytan

-202- Şeyhü'l-islâm-ı esbâk merhûm ' Âşım Efendi Hâzretleri, Mekkî oğlu ' Âşım degildür.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\---\---\---)

1. Gehî zehr-âb ğam geh derd-i hûn-ciger çekmiş
Çekince sîneye cânânı ' âşık neler çekmiş
2. Şavarmış zehr ile tîğ-ı siyeh-tâb-ı nigâhuñ yâr
O kudretten mukahhal çeşme zâlim sürmeler çekmiş
3. El irmezse ' aceb mi şimdi şeftâlüsine yârüñ
Yetişmiş ol nihâl-i nev-resîde hayli ser çekmiş
4. Nice cümbüş-nümâ olmaz kümeyti tâb-ı ' Âşım kim
Anı sulţân-ı ' aşka râyîz-i²⁷⁷ mülk-i hüner çekmiş

[23a] -203-

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Meh-cebînüñ seyr idenler mâh u ahterden geçer
Ziyet-i hüsnuñ görenler zîb ü zîverden geçer
2. Büy-ı zülfüñ şemm idenler ' ıtıra meyl itmez şehâ
Misk ü ' üda rağbet itmez büy-ı ' anberden geçer
3. La' l-i lebden nüş iden ' âşıklararuñ ey sâkiyâ
İstemez meyhâne-i dünyâyı sâğardan geçer
4. Kâmet-i mevzûnuñu seyr eyleyen üftâdeler
Sâye-i tûbâya bakmaz serv-i ' ar' ardan²⁷⁸ geçer

²⁷⁷ Silahşor ma' nâsına

²⁷⁸ Nar ağacı

5. Dil-i deyrũñ bir niceyũm Ferhadveř her mübtelā
 Şoĥbet-i Őĩrĩnũñe cānuñ virũr serden geĥer
6. Nāvek-i²⁷⁹ dilden ĥıķan āh yāre te'şĩr eylemiş
 Ćũn meşeldũr tĩr-i²⁸⁰ 'ařık seng-i²⁸¹ mermerden geĥer
7. Derd-i 'ařķum dil-bere te'şĩr eylerse n'ola
 Ćũn Őerĩfā bũy-ı 'anber sĩm-micmerden²⁸² geĥer

Fetvā emĩni-zāde merĥũm Zũhdĩ Efendi'nũñ eşer-i şab' -ı mazmunlarıdır. Tařĥĩhi daĥĩ merĥũmuñ kendi řalemidũr.

-204-

Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilũn

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Nũř idũp mey ĥeřm-i mest-i yār geldi ĥāřıra
 Māhı gũrdũm 'arĩz-ı dil-dār geldi ĥāřıra
2. Geh 'izāruñ²⁸³ bũs idũp geh ĥabĥabuñ²⁸⁴ itdũm niyāz
 Vaşla dā'ir bũyle bir efķār geldi ĥāřıra
3. Rũy-ı yāri ben dem-i sermāda gũrdũm řan²⁸⁵ ile
 Nev-bahār olmuş didũm gũlzār geldi ĥāřıra
4. Yāri tenhā buldum ammā ĥavf idũp bũs itmedũm
 Āh kāfir ĥamze-i ĥaddār²⁸⁶ geldi ĥāřıra

²⁷⁹ Ok

²⁸⁰ Ok

²⁸¹ Taş

²⁸² Buhurdanlık

²⁸³ Yanak

²⁸⁴ Ćene altı

²⁸⁵ Őũphesiz

²⁸⁶ Mũnāfık gũzũ

5. Kāmımız²⁸⁷ zan eyleme ibrām u vuşlatdur saña²⁸⁸
Sen muḳaddem itdüğüñ ikrār geldi ḫātırā
6. Ben o şūḫuñ virdügi peymāneyi²⁸⁹ nūş eyledüm
‘ Afv-ı ḫaḳḳa soñra istiğfār geldi ḫātırā
7. Naḳd-i cānı virdüm o şūḫuñ reh-i vaşlında ben
İtdi red şimdengerü dün yār geldi ḫātırā
8. Ol perī rūyiçün raḳīb dāde eyler iltifāt
Def‘ için ol kāfiri ezḳār geldi ḫātırā
9. Yāre teşbīḫ eyledüm āḫūyı gördüm deştdē²⁹⁰
Şīvelerle itdügi reftār geldi ḫātırā
10. Güft²⁹¹ ü gū²⁹² eyler iken Ğālib dil-i me’yūs ile²⁹³
Ḫāle enseb²⁹⁴ böyle bir eş‘ār geldi ḫātırā

[23b] -205- Ḳonevī Şem‘ī

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Yıḳıḳdur ḳaşr-ı dil ta‘miri güç vīrānedür şimdi
Bütün zīr ü zeber²⁹⁵ olmuş degil de yā nedür şimdi
2. Ḫarābatı yüzüñ tutdum giyindüm ḫil‘at-ı ‘aşḳı
Yatağum yoḳ durağum yoḳ yerim meyḫānedür şimdi

²⁸⁷ Murād

²⁸⁸ Sanma kim ibrām u vuslatdır saña cānā murād

²⁸⁹ Büyük kadeh

²⁹⁰ Bir düz ovada

²⁹¹ Goften lafzından mastardır. ‘Arābīde “ḳul” ve “tekellüm” ma‘nāsına.

²⁹² Savmak

²⁹³ (*) Söyleşürken ḫālimiz Ğālib dil-i me’yūs ile

²⁹⁴ Münāsip

²⁹⁵ ‘Arābīde bi-ma‘nā; esre ve üstün. Dört ma‘nāya gelüb evvelü; alt ma‘nāsına mukabili zīr ki alt ve üst dimege zīr ü zeber dirler. Şānī bi-ma‘nā; pūşīde vü pinhān. Şālīşü; bağ budayacaḳ ālettir. Rābī‘u; her nesne ki za‘if ola.

3. Mey içdüm şīşe-i ārı tuṭup bir tāşa çaldum ben
Baña dirlerse lāyıkdur deli dīvānedür şimdi
4. Ebed ümmīd-i vuşlat eylemem her gördigüm yārdan
Benüm aşnā kıyās itdüklerüm bī-gānedür şimdi
5. Yine olduḡça elfāz-ı şī' ārı söylenür dilde
Cihānda derd-mend Şem' ī gedā bir dīvānedür şimdi

-206-

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün

(--.\.--.\.--.\.--)

1. Ey ḡāce niye yıḡdı bizi boşdan edāsı
İnmez yere hiç kibri ile gīrāne ḡafāsı
2. 'Ömrinde eger söylese bir sehv ile eş' ār
Ḳuṭb oldu şanur kendini külhān ḡulefāsı
3. Şā' ir olanuñ zātı gerek ḡüsni kemāl
Şā' ir mi olur şī' riyle puşduñ zūrefāsı
4. Vaḡy ile meder-i ' aşḡa bu lāf u güzāflar
Her ṭab' ı söyleyen bu da bir başı belāsı
5. Bu fānī cihān ḡalmadı hiç kimseye bāḡī
Şem' ī de gider bir gün olur gelse şırası

-207-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Peyām²⁹⁶ al gel bize bād-ı²⁹⁷ şabā²⁹⁸ yārūñ diyārından
Dil-i nā-şādumı şād eyle kırtar intizārundan
2. Firākıyla dü-çeşmüm tütüyā muhtācıdur bildür
Yetişdirsin bize luḫf eylesün pāy-i gubārından
3. Haber vir atmasun bīrūna²⁹⁹ menşüb istemem aşlā
Baña yek sāyesi cānānumuñ cennet civārından
4. Eger bilmezse Şīrīnūñ kitābuñ eylesün ta' līm
Geçer mi tīşe-i³⁰⁰ aşkıyla Ferhād yār diyārından
5. Meḫā' -ı ğam ḫarīdāruñ³⁰¹ ararsañ işte biz şāhum
Cefāya pey dimiş almışlaruz aşkuñ bazārından
6. Düşüp bir āteşe yanmaḫdadur bu bendesi Şem' ī
Ḥaberdār oldığı yok kendinūñ leyl ü nehārından

-208- Şarkı³⁰²

Gözümden gönlümden ḫayālī gitmez
Yıllar geçer ḫaber gelür yār gelmez
Çok zaman şabr itdüm hicrān tükenmez
N'eyleyeyüm ölüm ayırmaz güç yetmez

Eyżan

---

²⁹⁶ Haber

²⁹⁷ Yel

²⁹⁸ Kible rüzgârı

²⁹⁹ Taşra

³⁰⁰ Külünk

³⁰¹ Müşteri

³⁰² Dede Efendi, Şed-araban makamında, Dü-yek usulünde bestelemiştir. <http://www.notaarsivleri.com> adresinde 5505 repertuar numarasıyla kayıtlıdır. Söz yazarı belli değildir.

Küçücükden büyüdüm ol gonce femi

Gitdi yārim kimden alam haberi

Beklerüm yollarını çoğdan beri

Eyżan

-209-

[24a] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Göñül nev-reste bir mihr ü civān ister mi ister yā
Miyānuñ almağa āgūşa cān ister mi ister yā
2. Şarāb-ı la' l-i cānānı ' aceb mi arzu itsem
Dil-i ' aşık hayāt-ı cāvidan³⁰³ ister mi ister yā
3. Fünūn-ı hikmetüñ ' aynı ' aceb şems-i ma' ārifdür
Kitāb-ı hüsnüni şerh u beyān ister mi ister yā
4. Ne deñlü seng-³⁰⁴ dil olsa ta' accüb kıılma cānānı
Ki tığ-ı āhuma elbet fesān³⁰⁵ ister mi ister yā
5. N'ola āhum irerse çarh-ı genc-i eṭvāre her demde
Ki her bir tır-i ser-tīze kemān ister mi ister yā
6. On üçde şöyle māh olduğıñ işbāt için ey dil
Hilāl³⁰⁶ ebrūlaruñ kolda nişān ister mi ister yā
7. Refi' ā haşşan ' āli-i me' ānī fethine ancağ
Saña bu leşker-i ğamdan emān ister mi ister yā

---

³⁰³ Ebedi

³⁰⁴ Taş

³⁰⁵ Divar

³⁰⁶ Ay

-210-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün

(..--\..--\..--\..--)

1. Ey şabā bu haber-i zülf-i muṭarrā nerede
 Toğrı söyle baña ol serv-i semen-sā nerede
2. Ḥamdü-lillāh ki şikest oldı yasāğ bāde
 Sāḳiyā sāğar-ı şahbā-yı ḥūm-ı mīnā nerede
3. Ey firībende-i³⁰⁷ maḥmūr-ı ğurur-ı dünyā
 Şervet-i sām-ı zamān devlet-i Dārā nerede
4. Cezbe-i mu' cīze-i ' İ sā-yı ' aşka nazar it
 Şeh-i Şan' an nerede duḡter-i³⁰⁸ tersā³⁰⁹ nerede
5. Bizse gerdūn-ı vefā üzre araruz o mehi
 Ufḡ-ı nāze çekilmiş hele baḡ tā nerede
6. Başlar oynar ser-i kūyuñda çakıl taşu gibi
 Bāri bir yol şor a zālīm ki bu ğavgā nerede
7. Ḳays'a rüsvālıġı ta' lim iderdü Sālīm
 Öyle bir germ-i nıgeh dīde-i Leylā nerede

[24b]

-211-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-..--\..--\..--\..--)

1. Can acıtma tek ṭur ey ṭıfl-ı cihān çımdikleme
 Hiç yaḡışmaz saña bu mişl-i zenān çımdikleme

³⁰⁷ Aldayıcı³⁰⁸ Kız³⁰⁹ Menzil beyt

2. Cāme ḥ̣āb içre bu şeb şıkdıķca ol kızlık idüp
Dir di hay öldüm bayıldum tır amān çimdikleme
3. Kāh öpüp kāhī şarup kāhice de çimdikledüm
Döndi didi ne yaparsañ yap hemān çimdikleme
4. El uzatdıķca güşād-ı ukde-i şalvāre ben
Çözmeden böyle n'ola bend-i miyān çimdikleme
5. Zaḥmla sūrāḥ³¹⁰ sūrāḥ oldu ser-tā-pā tenüm
Açdı yer yer şanki dāğ-ı ḥun-feşān³¹¹ çimdikleme
6. Darb-ı müşt-i³¹² aşka ben itmiş iken sīnem hedef³¹³
Bir taraftan sen daḥī ey nev-civān çimdikleme
7. Şān-ı ḥübāna hele cesbān³¹⁴ degildür Ḥamdiyā
Can yaķup böyle mişāl-i duḥterān çimdikleme

-212-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Dimāğı cāne bŷy-ı kākŷli ' anber şemīm aldım
Hevā-yı sŷnbŷlī dirler meşāma bir şemīm aldım
2. İlik gibi geçirdüm yaķadan öksŷzce bir tıflī
Girībān-ı vişāle ya' ni bir dŷrr-i yetīm aldım
3. Yapışmak muḥtemeldür sā' idi berrāķ cānāne
Bu şeb rŷ' yāda zīrā ŷstŷme bir gŷlce sīm aldım

---

³¹⁰ Delik

³¹¹ Kan saçma

³¹² Yumruk

³¹³ Kalkan

³¹⁴ Mŷnāsip

4. Hevā-yı leyl-i zülfüyle ser-i gerdâyınım yārũñ
 ‘ Aceb sevdāya düşdüm başuma kaydı ‘ azîm aldum
5. Nişār-ı naqd ü vaqt-i sa‘ yi pey-der-pey ile Şākir
 Kumāş-ı tab‘ -ı ‘ örfi kâle-i tab-ı selîm aldum

-213-

Mef‘ ulü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

(--.\---.\---.\---)

1. Dehrũñ ferāhı pür-dem ü çok vaqti şeyündür
 Naqqāş-ı felek her dem ü an bu qalemündür
2. Hep biz de kuşür bulmayalum dehre bahāne
 İtdüklerimiz bu felege sũ-i zünündür
3. Meydān u sũhān içre raşş-rān nice olam ben
 Esb-i dilüm endũhla pā-bend ü hıredindür
4. Sũrāh-ı te‘ addüdle dil ü sīneni āsā
 Her bir nefesüm firqatle arı günündür
5. Erkān u dilüm hasretle olmada lertzān
 Hasretlerümi görmege dil meyl-i rükündür
6. Cem‘ iyyet-i hātıra menũt-ı şı‘ irle eş‘ ar
 Hürremlikle söylenür ol başka fünündür
7. Hicrān u firqatle Şalāhı dil ü zāruñ
 Şeb-tābe-seher dīdeleri men‘ -i va‘ idindür

[25a]

-214-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(---\---\---\---)

1. Şā' ir heves-i la' l-i leb-i yār ile söyler
Lüknet gelür ammā dile tekrār ile söyler
2. Söyletmeye ehl-i dili hūbān gerekdür
Her mürğ-ı seher revnak-ı gülzār ile söyler
3. Söyletmemede cerre çıkan şeyh-i zemīni
Haq söylese de faqrını eş' ar ile söyler
4. ' Āşık idemez hāşılı hiç ketm-i muhabbet
Söz bilmez dise de dāğını izhār ile söyler
5. İmā iderek çeşm-i sühen-gūda Hanīfā
Üftādesine ol güzel inkār ile söyler

-215-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(----\---\---\---)

1. Oldı táb-efken-i³¹⁵ dile ruhsāresi³¹⁶ bir kimsenüñ
Cānı bī-tāb eyledi nazzāresi bir kimsenüñ
2. Eylemem Mecnūn da olsam fāş rāz-ı ' aşkını
Şimdi ' ālemde menem āvāresi bir kimsenüñ
3. Çeşm-i bīmārından özge kimse bilmez derdümi
Nice demdür olmuşam dil-dāresi bir kimsenüñ

³¹⁵ Perde³¹⁶ Yanak

4. Kāh luṭūf u ki ğāzab kāhī tegāfūl ki nigh
Gönlüm eyler ğamze-i mekkāresi bir kimsenüñ
5. Bī-emān ḥançer be-dest-ālūde bir mest olmasun
Böyle zālīm dil-ber-i ḥun-ḥ̣ Āresi bir kimsenüñ
6. Var mıdur āyā felekde dil-berüm gibi Fehīm
Fitne-pervāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüñ

[25b]

-216-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-./-/./-/./-.)

1. Söyleñ ol dil-dāre derdüm ḥūzn-efzūn itmesün
Hicr-i la' liyle gözüm yaşını Ceyḥūn itmesün
2. Bāri bir kez yoķlasun ' uşşāķ-ı zāruñ ḥāṭırın
Rām olup aġyār aḥvālüm diger-gūn³¹⁷ itmesün
3. Keşf idüp rāz-ı derūnum ol şeh-i leylī şifāt
' Ālem içre ' aşıkuñ rüsvāy-ı Mecnūn itmesün
4. Va' de-i vaşluñda şābit olmadı ḥayfā ki o meh
Çünkü yoķ incāz³¹⁸ bāri va' d-i kümūn³¹⁹ itmesün
5. Zūlf-i şeb-būsı hevāsıyla ğazāl-ı ṭab' ımuñ
Miskinin Vehbī mişāli Çın ü Māçün itmesün

³¹⁷ Ğayrı gün³¹⁸ Va' d olunan şeyi virmek³¹⁹ Pinhan

-217-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Nigāh-ı merḥamet kıl ' aşık-ı bīmāre gel cānā
Lebūnden cān bağışla nāz ile güftāre gel cānā
2. Ḥacīl olsun görüp zülfüñ benefşe ruḥsāruñ güller
Döküp ruḥsāruña kāküllerüñ gül-zāre gel cānā
3. Baña it lütf u ḳahruñ peyrev olma çarḫ-ı gerdūna
İdüp ' uşşāḳa cevır itme kerem aḡyāra gel cānā
4. Yoluñda pāy-mālūñ olmaḳ ister ' ar' ar u şimşād
Çemende ḳāmet-i bālā ile refṫāre gel cānā
5. Ḥarāb eyler cihānı ser-te-ser āşüb u fitneyle
Kerem kıl virme ruḥşat ḡamze-i mekkāre gel cānā
6. Taraḫḫum it ṫabībā ' aşıḳāne Fıṫnat-zāre
Dil-i bīmārına luṫf eyle kıl bir çāre gel cānā

[26a] Ğazel-i Fuzūli Ṭahmīs-i Cevrī

-218-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Muḫabbet āteşinden kimse sūzān olmasun yā Rab
Gözünden kimsenüñ her dem aḳan ḳan olmasun yā Rab
Kimesne mübtelā-yı ' aşḳ-ı cānān olmasun yā Rab
Benüm tek hiç kimse zār u perişān olmasun yā Rab
Esīr-i derd-i ' aşḳ u dāḡ-ı hicrān olmasun yā Rab

2. N'ola her dem ciger k̄ānuñ dökersem dīde-i terden
 Vefā bulam giriftār oldıgum şūḥ-ı sitemgerden
 Kıyās itmek keremdür gördigüm her çeşm-i kâfirden
Dem-â-dem cevrlerdür çekdigüm bî-raḥm bütlerden
Bu kâfirler esîri hiçbir müselmân olmasun yâ Rab

3. ' Aceb mi ' âlemi efsürde kılsa nâle-i serdüm
 Nazar itmez yolınla ḥāke sürsem çehre-i zerdüm
 Beni öldürmek ister bilirüm ol nâz-ı pür-derdüm
Görüp endîşe-i katlümde ol mâhı budur derdüm
Ki endîşeden ol meh peşimân olmasun yâ Rab

[26b] Ve-lehu

4. Çekersem her ne deñlü cevri-i bî-pâyānuñ ol servüñ
 Elümden tâ kıyāmet şalmazuñ dāmānuñ ol servüñ
 Görüp cismümde zaḥm-ı nāvek-i müjgānuñ ol servüñ
Çıkarmaḫ isteseler tenden çeküp peykānuñ ol servüñ
Çıkan olsuñ dil-i mecrūḥ peykān olmasun yâ Rab

5. N'ola rāh-ı cefāda ḥāk idersem ḥaşm-ı pāmālüm
 O yolda zāhir olur şāhid-i maḫşūda aḥvālüm
 Vefā-yı mihrine ṭālib degildür ḳalb-i meyālüm
Cefā vü cevri ile mu' tādum anlarsız n' olur ḥālüm
Cefāsına ḥadd ü cevrine pâyān olmasun yâ Rab

6. Dökerdüm ḥün-ı eşki şaydı yārüñ āl ile olsa
 Virirdüm naḫd-i cānı zevḫ u vuşlat mal ile olsa
 Cefāsı kâşki her dem dil-i meyyāl ile olsa

Dimem kim ‘adli yok yā zulmü çok her hāl ile olsa

Göñül mülküne andan ğayrı sultān olmasun yā Rab

7. İdenler meskenüñ Cevri-şifāt meyḥāne küncinde

Olur Cemşid-i ‘ālī menzelet meyḥāne küncinde

Olup maqşūda vāşıl ‘āqıbet meyḥāne küncinde

Fuzūlī buldı genc-i āfiyet meyḥāne küncinde

Mübārek mülkdür ol mülk vīrān olmasun yā Rab

-219-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Z̤ıkr ü fikri zāhidüñ heb “lā” ile “illā” dadur
Göñlümüz ammā bizüm bir yār-ı mest-şenādudur
2. ‘İyd irişdi yollara düşdi yüzi seccādenüñ
Sübḥalar aşıldı kaldı devr-i cām-ı bādedür
3. Ğonceye kim beñzedür la‘ l-i süḥen-perdāz ki
Söz hemān ey ‘ārızı gül tūtī-i güyādudur
4. ‘Ārız-ı yāre ki diller naqşınuñ meftūnıdur
Eyleme āyīneyi teşbihe zīrā sādedür
5. Ey Riyāzī yoksa feyz-i ‘ālem-i bālā mıdur
Kim zülāl-i nazm-ı pāklik rütbe-i ‘ulyādudur

[27a] Mümā-ileyh Çeşmî-zāde Sāmî Efendî

-220-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.---\-.---\-.---\-.---)

1. Mest-i hoşyār³²⁰ eylemez bir cür' a-yı cāmuñ³²¹ telef
Ya' ni sāķi-i melek-sīmānuñ ikrāmuñ telef
2. Āh kim bezm-i vişālinden bu şeb kām³²² almadan
Eyledi şubh-ı firāķuñ zevķ-i aķşāmuñ telef
3. Mihr-i vefķ-āsā bulup dest-i sa' ādetde şeref³²³
' Āķil oldur itmeye tā haşredek nāmuñ telef
4. Bir kerās-ı la' line ' uşşāķı biñ yıl bekledür
Naħl-i³²⁴ nāzım eylemez bir mīve-i hāmuñ telef
5. Cevher-i la' lüñ dīv-i teşnīf-i gūş-ı cān ider
Sāmī' -i bī-çāre itmez ħarb ü düşnāmuñ³²⁵ telef

-221-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\-.---\-.---\-.---)

Çalem ķatmaķ dilersüñ naķş-ı çeşm-i ħaţţ-ı ħübāna
Ne şüretle varırsuñ ' arşagāh-ı ħaşre ey Bihzād
Tecellī şaĥşın isti' dādına nisbetledür zīrā
Ki zişte zişt olur āyīneler zībāya zībā(dur)

---

³²⁰ c Āşık

³²¹ Şarap

³²² Murāt

³²³ c ālī

³²⁴ Ağaç

³²⁵ Şetm ve sövmek

Sāmi‘ Efendi merhūm giriftār-ı zencîr-i cünûn-ı ‘aşk iken tarh u inşâ buyurdıkları
beyt-i ‘aşk-ı mâ’ıldür.

-222-

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

(--.\--.\--.\--)

Zencîr-i cünûn olalı bu gerdene mu‘ tād

Meczûb-ı İlähînüñ olur sübhası fülād

Düşdi dāmān-ı dile bir şerer süz-efken

‘Aşk ahengerî zencîr-i cünûn işler iken

- 223 - Hâzret-i Şems-i Tebrîzî Kuddise Sirruhu’l-‘Azîz

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

(-.-\--\--\--\--)

1. Nezd-i erbâb-ı hîred mâye-i insân edebest
Lâ-cerem pîşe-i merdân-ı sühendân³²⁶ edebest
2. Ademî-zâde ger bî-edebest âdem nîst
Farq der-cins-i benî-âdem u hayvân edebest
3. Kerdem ez-‘aql su‘ alî ki be-gû imân çîst
‘Aql der-güş-ı dil-em goftî ki imân edebest
4. Dîde büğşây be-bîn cümle kelâmu’llâh-râ
Âyet âyet ki ma‘ na-yı Qur’an edebest
5. Çend rûzî ki derîn hâne-i ten mihmânî
Be-edeb bâş ki hâşîst mihmân edebest
6. Ger to hâhî ki qadem ber-seri iblîs-i nehi
Be-edeb bâş ki hem-kâtil-i şeytân edebest

³²⁶ Söz bilen adamlar

7. Şems-i Tebrîzî to ne sırr-ı hüdâ-yı melekût
Nağme-perdâz-ı an mürğ-ı seher-ğ̃ ān edebest

[27b] -224-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

1. Mā' ilüm cezbe-i didāre hem ānı severin
Bir güzel çehrede ān olsa ben ānı severin
2. Dilerüm hüsni gibi hulkı güzel cānānı
Muṭlaqa böyle olan şūh-ı cihānı severin
3. Severin zāhir u bāṭın göricek bir hūbı
‘ Arz-ı hāle meded olmazsa nihānı severin
4. İhtiyār elde degil şūfî ne dirsene di baña
Severin hāşılı ol serv-i revānı³²⁷ severin
5. Çāre yok sevmemege bir güzeli ey Ne' fî
Saña lāzım mı dimek işte falānı severin

-225-

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\.-.-.\.-.-)

Cānān odur ki meyl ide ānı görünce cān
Esbāb-ı hüsni hūb ola ammā be-şarṭ-ı an

³²⁷ Nef' i divanında 99. gazeldir. “Rūh-ı revān” şeklindedir. Divana göre iki beyit eksiktir.

-226-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Muhibb-i çār-i yārüm öz vücūdum şadırıdur Şiddik
‘Ömer’dür cismimüñ cānı degil dirsem olam zındik
2. Seven ‘Oşmān’ı buğz ile Hüdā’dan bulmasun tevfiķ
Yezid ibn-i Yezid olsun ‘Ali’yi eyleyen tefrik

-227-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Açılsa gonce-leblerle çemende nev-bahār olsa
Şaçılsa cur' alar rüy-ı zemīne lāle-zār olsa
2. Şabāyıyla nihāl-i gül açılsa gonce şalınsa
İrüp hengām-ı sermā az da ol bahār olsa
3. Şarāb-ı nābla dil-ḫaste-yi miḫnet şifā bulsa
Ḥakīmāne içilse elde cām-ı³²⁸ hoşgüvār³²⁹ olsa
4. Nihāl-i³³⁰ kāmēt-i bālā ile yanumca şalınsa
Miyān-ı sebzede ol serv-i kāmēt der-kenār olsa
5. Çemende gonce-lebler şundu gonce-gül gibi sāğar
Ümīdi içmemek olurdu elde ihtiyār olsa

---

³²⁸ Şarap

³²⁹ Hazmı āsān şarap

³³⁰ Dal

[28a]

-228-

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

(---\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Cānā gamuñla nūş-ı şarāb eylemekdeyüm
Güyā şeb içre 'ālem-i āb eylemekdeyüm
2. Dūşīze-i³³¹ hayālūñi āğuş-ı dīdede
Her gice zīr-i perde-i ḥ'āb eylemekdeyüm
3. Tār-ı nigāhı süzen-i³³² müjgāna işledüp
Rūy-ı³³³ 'arūs-ı³³⁴ kāma³³⁵ niķāb eylemekdeyüm
4. Şemm eyledikçe ol 'ırķ-ı ālūde pür-cemi
İḥsās-ı³³⁶ būy-ı müşg ü gül-āb³³⁷ eylemekdeyüm
5. Naķd-i sirişki³³⁸ ceyb-i dile dökmeden ğarāz
Taḥşil-i kāma cem' -i nişāb eylemekdeyüm
6. Her şeb döküp dü-dest-i taḥassürle sīnemi
Āvāze bend-i şavt-ı rebāb eylemekdeyüm
7. Ser-nişe-i ğamıyla o neccār şūḥinuñ
Kāşāne-i derūnı ḥarāb eylemekdeyüm
8. Zūhd añlama kaçındığum ümmü'l-ḥabīşeden
Terk-i kühenle kaşd-ı şevāb eylemekdeyüm
9. Ḥamdī Na'īm Efendi'ye 'arz-ı süḥanda ben
'Acz eyleyüp hemīşe ḥicāb eylemekdeyüm

---

³³¹ Bi-ma' nā kız

³³² İğne

³³³ Yüz

³³⁴ Gelin

³³⁵ Murāt

³³⁶ Añlamak

³³⁷ Gül suyu

³³⁸ Gözyaşı

-229-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Bülbül-i mest-i müdāmum gülsitān mıdur ıadeḥ
Şāhbāz mı pür sitem-i āşiyān mıdur ıadeḥ
2. Berḳ urur nūr-ı tecellī mest ü şaf itsem ruḥuñ
Mebḥaş-i dīdārda ṭavr-ı beyān mıdur ıadeḥ
3. Pür-çerāgān eyledüm mestāne bu şeb ḥ'ābda
Lāle-i gülzār-ı bezm-i dāstān mıdur ıadeḥ
4. Zāhidüñ fikr ü ḥayāli ḥür u kevşerdür benüm
Kūşe-i cānānda virdi zebān mıdur ıadeḥ
5. 'Ālem-i ābı fūrüzān itdi nūr-ı neş'emüz
Revḡan-ı bādeyle şem'-i bezm-i cān mıdur ıadeḥ
6. Sāḳi-i bezm-i eleste hem-dem idüm bir zamān
İşte ol günden berü ḥātır-nişān mıdur ıadeḥ
7. Mā' nī-yi bī-gāneyi Ṭayyār ben mest eyledüm
Bāde-i rengīn sözüüm genc-i dehān mıdur ıadeḥ

[28b]

-230-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. ıande vardur 'āşık-ı bī-çāre cānānuñ arar
Derd ile bīmār olan elbette dermānuñ arar
2. Şanma Raḥmān'dan şunar destin dil-i mecrūḥuma
Ol kemān-ebrū cigerde tīr-i müjgānuñ arar

3. Verd-i gülzāre ʔoḡunmaḡdan ŧabānuñ ʔaḧdı var
‘ Andelīb-i bī-nevānuñ zār-ı pinhānuñ arar
4. Cān fiḡān eyler seni ārzū eyler³³⁹ ḡarīm-i bāḡda
Bülbül-i ŧūrīde gūyā verd-i ḡandānuñ arar
5. Dil ḡayālūñle ḡamuñ itse ‘ aceb mi cüst ü cū
Her kiŧi bu bezmgāh-ı ḡamda yārānuñ arar
6. Çeŧmine almaz sipihrūñ mihr ü māhuñ rüz u ŧeb
‘ Āŧıḡ-ı āvāre-ḡāḡır mäh-ı tābānuñ arar
7. ŧimdi itmezse sözü m ārāyiŧ-i ḡüsn-i³⁴⁰ ḡabül
Bir gün ola ol Naḡīfi süḡendānuñ arar

-231-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(,---\,---\,---\,---)

1. Ne cām-ı bāde-i gül-gūna beñzer yār-i hem-dem var
Ne ŧadr-ı kūŧe-i³⁴¹ meyḡāne gibi cāy-i³⁴² ḡürrem var
2. Beni ‘ ayb eylemeñ dā’im olursam mest-i lā-ya‘ ḡil
Ki bī-hūŧ³⁴³ olmasam āsūde³⁴⁴ ḡılmaz bende bir ḡam var
3. ḡam-ı hicranda ḡālet var dimiŧler ehl-i derd ammā
Mülāyim dil-ber-i ŧūḡuñ dem-i vaŧlında ‘ ālem var
4. Ruḡuñ bāḡuñ raḡīb-i div-siret seyr ider her gün
Yüzüñi göremez yıllarca ammā bunda ādem var

³³⁹ Eyer: Özler, Naḡīfi divanı.

³⁴⁰ Hüsn-i: gūŧ-ı, N.D.

³⁴¹ kūŧe-i: suffe-i, B.D.

³⁴² Mekān

³⁴³ Bayılup kendiyü bilmez

³⁴⁴ Rahat

5. Şafā-yı şafvet-i ṭab‘ uñ yiter eglence ey Bāķī
Bi-ḥamdi’llāh ne ğam yirsün elüñde sāġar-ı³⁴⁵ Cem var

-232-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Dilberā çeşmüñ gibi bir siḥri çok āfet mi var
Sidre-i ḳaddüñ gibi bir müntehā ḳāmet mi var
2. Kāh cevruñ kāh derdüñ kāhī nāzuñ çekdigüm
‘ Aşķına dūş olan bī-çāreye rāḥat mı var

[29a] **Medīne-i Sofya’da re’isü’l-küttāp nezāketlü Meḥmed ‘ Ārif Efendi
Ḥazretlerinüñdür. Merḥūmuñ vefātı ..39/15**

-233-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\-.---\-.---\-.---)

1. Bu devrān-ı felekden nice maḥbüb-ı zamān geçmiş
Nicesi ḳadrini fehm itmeyüp ḥüsnüñ bir an geçmiş
2. Cefālar itmedür mu‘ tād dil-ber-i ‘ āşıķa nispet
Velekin mübtelālar bu arada nā-tüvān geçmiş
3. Nice ‘ āşıķ nice şādıķ nice ma‘ şūķla maḥbüb
Bu meydāna gelüp boy gösterüp de mahv-ı fān geçmiş
4. Meşeldür her ne ki serden geçer geçmiş ola dirler
Anuñçün ehl-i derd ‘ āşıķları süd-i zebān geçmiş
5. Geçerken sīm-i tenler āh-ı feryād eylemiş aġyār
Bu bir ḍarb-ı meşeldür kim it ürmüş kārban geçmiş

³⁴⁵ Kadeh

6. Kemāl-i şevketi hüsn-i cemāli dil-bere āgāh
Olanlar vālih ü dem-beste sūd ü bī-zebān geçmiş
7. Olanlar bezm-i hāş-ı ‘ārifāna mülhāk ey ‘Ārif
Kesüp ser rişte-i kaydı sivāyı bī-nişān geçmiş

-234-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..--\..--\..--\..-)

Tevbe-i meyde sebāt-ı kademümden şorma
Orasın sāki-i gül-çehrenüñ ibrāmı bilür

- 235 – [Medīne-i Şofya’da Re’is’ül-küttāb ‘Ārif Efendi Merhūm]

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Revā mı terk idüp kıoymaq kuluñ kūy-ı hazīn içre
Bıraķmaq ‘āşık-ı dil-süzını āh u enīn içre
2. Zemīn-i lāle-gūn-ı haţţ-ı ruhsārın temāşası
Müyeşşer oldı cānā tā şebī zülfi zemīn³⁴⁶ içre
3. Hāsūduñ bağırı kān olsun tarahhūm eyle gel bir kez
Harīm-i³⁴⁷ bezm-i ‘uşşāka bu bāğ-ı yāsemīn içre
4. Kadeh pür şişeler memlū müheyyā sāki-i muţrib
Düzilmiş sāzlar bekler seni āh u enīn içre
5. Tarahhūm eyle cānā cenneti zātuñla mesrūr it
Cemālūñ seyr ide ‘Ārif kuluñ haķka’l-yaķīn içre

³⁴⁶ Gice ma‘ nāsına

³⁴⁷ Bi-ma‘ nā etraf

-236-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Māh-rūlar bī-^ç aded bir ^ç aşık-ı sevdâyı ben
Yitmeye biñ päre kılsam bu dil-i şeydâyı ben
2. ^ç Aşkınuñ sevdāsına düşdüm yitirdüm kendümi
Kande buldum bilmezsin ol şūh-ı bī-pervâyı ben
3. Bir harāret bağladum tāb-ı teb-i ^ç aşkuñla kim
Süzümü def^ç eylemez nüş eylesem deryâyı ben
4. Hep senüñçündür benüm dünyā cefāsın çekdigüm
Yohsa ^ç ömrüm vārı sensiz n'eylerüm dünyâyı ben
5. La^ç l-i şî^ç rinüñ ümidin kılsa gönül ^ç ākıbet
Pärelerüm Kūh-ken³⁴⁸ gibi nice hārâyı ben
6. Āsitān-ı yārde mesken bulursam Bākiyā
Kāfda seyr itdürem Ankā'ya istiğnâyı ben

[29b]

-237-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Cāme-ḥ^ç āb ol āfeti aldıkca tenhā koynına
Şanuram ebrüñ girer mäh-ı şeb-ārā koynına
2. Şubḥ-dem ey fāhte³⁴⁹ beyhüde efgān eyleme
Çün girersin her gice bir serv-i bālā koynına

³⁴⁸ Ferhad dağı³⁴⁹ Üveyik

3. Niçün ağlarsın felekden bilsem ey şebnem seni
Çün girersün her zamān bir verd-i ra^ç nā koynına
4. Dür-dişüñ vaşfında şî^ç rüm defterüm gördi meger
Kim şadef mecmu^ç āsını şaldı deryā koynına
5. Ruğlaruñ şevkiyle pür-dāğ itdü Bākî sīnesin
Bir avuç berg-i³⁵⁰ gül-i ter koydı gūyā koynına

-238-

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Vār iken kūyuñ ki seyr-i bāğ-ı ^ç uq̄bā bundadur
Cennet evşāfın kıllur vā^ç iz temāşā bundadur
2. Hūr u Kevşer'den mey ü maḥbūb ise maq̄şūd
^ç Iyş u nūş esbābı hep ḥāzır müheyyā bundadur
3. Mürdeye³⁵¹ cānlar virür bīmāra³⁵² şıḥḥat lebleri
Ḥikmet-i Loqmān u i^ç cāz-ı Mesīḥā bundadur
4. Zülfüñ el bir eyleyüp turrañla pinhān itdüler
Ḥātem-i dil ḥāşılı ya andadur ya bundadur
5. ^ç Ākıbet kim ser-fürü kılmaz gedā vü şāhdan
Bārgāh-ı ^ç aşka kim a^ç lā vü ednā bundadur
6. Hāy u hūy-ı ḥānḳāh³⁵³ u na^ç re-i mestāneden
Hep vişālūñ küncidür maq̄şūd-ı gavgā bundadur

---

³⁵⁰ Yaprak

³⁵¹ Ölü

³⁵² Hasta

³⁵³ Tekye

7. İctināb it şoĥbet-i ehl-i riyādan Bāķiyā
Kim rızā-yı Hāzret-i Bārī Te'ālā bundadur

-239-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Göñül kıan aĥlasun her dem belāsı böyledür yā hū
Kim olsa dilbere mā'il cefāsı böyledür yā hū
2. Didüm sākī hevālandı içünce bāde-i nābı
Didi meyĥānenüñ āb-ı hevāsı böyledür yā hū
3. Didüm kār itdi cāna dūzāĥı 'aşķuñ didi şāyed
Esīr-i dām-ı zülfüñ mübtelāsı böyledür yā hū
4. Güzeller hep cefācıdur vefā ma'mül olunmaz mı
Didüm kim ĥüblaruñ rengin edāsı böyledür yā hū
5. Belā vādilerinde künc-i ĥamda sūz-ı fırķatle
Yanup yaķılma dil-sūz-ı 'aşķuñ me'vāsıdur yā hū

[30a] -240-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Devr-i gül eyyām-ı 'ıyş u nūş-ı şaĥbādur yine
Mevsim-i gül-geşt-i bāĥ u seyr-i şaĥrādur yine
2. Tırra-i müşĥini sünbül 'arız-ı rengini gül
Şubĥ-dem ruĥsār-ı 'ālem şöyle zībādur yine
3. Kümbed-i³⁵⁴ eflāke çıķdı ĥulĥul-ı mürĥān-ı bāĥ
Dem-be-dem bāşında servüñ şūr u ĥavĥādur yine

³⁵⁴ Kubbe

4. K̄ayd-ı ʿālemden ḥalāş ol cām-ı mey nūş eyle kim
Nīceler nā-būd olur dūnyā bu dūnyādur yine
5. Leblerūñ vaşfında şekker-rīz olup güftār ider
Bāki-i şīrīn-sūḥān tūṭī-i gūyādur yine

-241- Mūmā-ileyh ʿĀrif Efendi

Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilūn

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Nev-bahār eyyāmı geldi ḥūkm-i sevdā bundadur
Rūşen oldu kūh-i şahrā zevk-i tenhā bundadur
2. Ehl-i dil meh-pāreler hep gülʿ izāre cemʿ olup
Devr-i güldür ʿandelīb-i şūḥ-ı şeydā bundadur
3. Ehl-i ʿaşk olanda şimdi derd-i ḡam efzūn olur
Gün-be-gün artar cünūnı işte ḡavḡā bundadur
4. Ḥām-ı³⁵⁵ bār dillerle sākī eyleme ʿıyş u ṭarāb
Gel bu bezme cünbüş-i cām-ı muşaffā bundadur
5. ʿĀrifʿi mesrūr kııl ʿarz-ı cemāl it ey şanem³⁵⁶
Ḥüsninūñ seyrine ʿāşıklar müheyyā bundadur

-242-

Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilātūn Fāʿ ilūn

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Var ise geldi şarāb-ı laʿl-i fāmuñ³⁵⁷ ʿaynına
Kim görünmez bāde-i gül-gün ḥabābuñ ʿaynına

³⁵⁵ Bi-maʿnâ çiğ, bundan başka ḥām altı maʿnâya gelür. 1. Şarabıñ bir ismidir. 2. Ve cild-i ḡayr-ı medbūğ 3. Ve kemend 4. Ve sargılık itdikleri ibrişim 5. Ve ibrişimden olan dām-ı mürḡān 6. Ve ḥāmeden muhaffefen kalem maʿnāsına.

³⁵⁶ Put

³⁵⁷ Bāki divanı 472. Gazelde “nābında” olarak geçmektedir. Sebahattin Küçük, Bākî Divanı, syf.282, e-kitap.

2. anlu yaşlar dökdüği meyden cüdāl resmidür
Yoħsa gelmez āteř-i sūzān kebābuñ  aynına
3. āk-i rāh-ı yāre dutmuş mīl-i zerrīnin řihāb
Kūhl için her aħter-i gerdūn-ħabābuñ  aynına
4. atre-i bārān degil dūrler dökerdi çekseler
āk-i pāyūñ tūtiyāsından seħābuñ  aynına
5. Devr-i la lūnde ne zevin buldı bilmem řekkerūñ
Var dise şirin görünmüşdür zübābuñ  aynına
6. Nev-bahār eyyāmıdır yaz uyħusından Bāiyā
Döndi nergis merdüm-i maħmūr-ı ħābuñ  aynına

- 243 – [Mūmā-ileyh  Ārif Efendi]

Mefā ilün Mefā ilün Mefā ilün Mefā ilün

(.---\,---\,---\,---)

1. Ne ğam şimdengerü ol ğonce-i ra nāyı söyletdüm
Bi-hamdi'llāh o řūħ³⁵⁸ u řeng dil-i řeydāyı söyletdüm
2. Hezārān  işvelerle degme  uřřāa dehen açmaz
A yegen ben neş'e-i meyle o dürr-i yektāyı söyletdüm
3. utup dil-pertevūñ ol nařř-ı meh-rüy-ı dil-ārāmā
Muķābil eyleyüp bezm içre aña hercāyī söyletdüm
4. Bugün ol şive-kārumla açıldı kışşa-i Leylā
Hevā-yı  aşqla serden geçen sevdāyı söyletdüm
5. şekerle beledüm bu nazmum  Ārif bāğ-ı şab umda
řehā  arz itdigüm dem řūi-i ğüyāyı söyletdüm

³⁵⁸ Nazik güzel

[30b] Ğazel-i Nābī Tahmīs-i Rāgıp Paşa

-244-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(,---\,---\,---\,---)

1. Ne kūtāhī-i himmetden ne noķsān-ı hünerdendür
Ne bī-mihrī-i tālī' den ne baħt-ı bed güherdendür
Ne 'ulvīden ne süflīden ne efrād-ı beşerdendür
Ne sendendür ne bendendür ne çarħ-ı kīneverdendür
Bu derd-i ser ħumār-ı neşve-i cām-ı kaderdendür
2. Olan āzāde-ħātır devlet-i dūnān-ı 'ālemde
Olur mu ħad-ħamīde minnet-i iħsān-ı 'ālemde
Nemek³⁵⁹-līs olsa da dil şoħbet-i iħvān-ı 'ālemde
Deħān-ālūde olmaz ni' met-i elvān-ı 'ālemde
Dimāğ-ı dilde lezzet ħān-ı na' māyī seħerdendür
3. Olurken bir niğāhuñ 'āşıķa bir nāvek-i dil-düz
Dil-i ağyāra döndi şimdi şaştuñ oldu bed-āmüz
Budur ammā yine 'āyīn-i mihr ey māh-ı bezm-efrüz
Düşen saña tegāfüldür baña āh-ı tegāfül-süz
Değil senden şikāyet şekve āh-ı bī-eşerdendür
4. Bir āh-ı şubħ-gāhumla olurken maķşada vāşıl
Bu cünbüşle saña 'özr-i kusūr itmek nice ķābil
Degildür bī-sebeb dermāndelikler böyle pā-der-gil³⁶⁰

³⁵⁹ Tuz³⁶⁰ Dize ķadar çamur

Saña işbāt-ı takşir eylemek bî-vechidür ey dil

Bu takşir-i eşer senden degildür çeşm-i terdendür

5. Bülend olmağdadur Rāğıb hemîşe himmet-i şab' uñ

Bu ta' bîrât vüs' unda degildür kuvvet-i şab' uñ

Müsellemdür egerçi ehl-i şab' a diğkat-i şab' uñ

Dağî bālāsı mümkündür olursa rağbet-i şab' uñ

Bu feyz-i ma' nevî Nābî'ye mecrā-yı digerdendür

Ġazel-i Nābî

-245-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Yāri açdum açıl ey gonce dehānum diyerek

Bezme geldi güle ey şūğ-ı cihānum diyerek

2. Yanına bāri bu taqrîbiyle düşsem yārūñ

Ķalmanı āh meded tāb-ı tüvānum diyerek

3. Āh meded bir kere miyānına alıp āğūşa

Sineye çeksem o sîmîn teni cānum diyerek

4. Ĥağğ-ı āverde olan tāze dem-i vuşlatda

Başka bir zevğ virür geçdi zamānum diyerek

5. Yār söyletdi baña bu ġazeli ey Nābî

Söyleye söyleye ey tāze zebānum diyerek

[31a] - 246 - [Bākī]

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Açılsa gonce mánend-i leb-i la' l-i nigār olsa
Şaçılma ħurde-i pīrūze³⁶¹ şahrā sebze-zār olsa
2. Getürsem pendini³⁶² bir bir yerine vā' iz-i şehrūñ
Bahār olsa nigār olsa şarāb-ı hoş-güvār³⁶³ olsa
3. Elinden sākī-i dehrūñ ne ħanlar yutdıgum görseñ
Açılma lāleveş dāğ-ı nihānum āşikār olsa
4. N'olur bī-raħm ü sengīn-dil cefā-hünend-i³⁶⁴ ser-keşden³⁶⁵
Göñüller iñlese şūħ olsa dil-ber şive-kār olsa
5. Piyāle³⁶⁶ dönse ey Bākī yine gül devrini görsek
Kenār-ı cūda ' ayş itdücce dil-ber der-kenār olsa

-247-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-)

1. Zevrāk-ı şahbāyı sākī şundi çün nūş eyledüm
İrdi bir ħālet ki deryālar gibi cūş eyledüm
2. ' İşret-i bezm-i vişāl-i yār geldi yāduma
Ġuşşa-i dehri ġam-ı devri ferāmūş eyledüm
3. Terk idüp tāc u ħabāyı şevk-i şem' -i ħüsnüñe
Kendümi pervāneāsā bir nemed-pūş eyledüm

³⁶¹ Çiçek

³⁶² Nasihat

³⁶³ Hazmı āsān şarap

³⁶⁴ Kanlı

³⁶⁵ Baş çekiciden

³⁶⁶ Tolu ħadeh

4. Firqatinde bāga vardum ḥasret-i bālāñ ile
 Qalmanı şabrum görüp servi der-āgūş eyledüm
5. Nāleler kıldum ser-i kūyuñda yārūñ Bāqiyā
 Bülbülān-ı gül-sitān-ı dehri ḥāmūş eyledüm

-248-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün

(..--\..--\..--\..--)

1. Kimse cem' iyyet-i esbābı ser-ā-ser bulamaz
 Cām-ı billūr bulursa mey-i aḥmer bulamaz
2. Meş' al-i mihr ile geşt itse felek dünyāyı
 Bir daḥi sencileyin māh-ı münevver bulamaz
3. Müzd-i ḥum-gāh-ı ğamum oldı derūnum o kadar
 Gelse şād u tarab ḥātırıma yer bulamaz
4. Olmayan māye-i feyż-i ezeliden sīr-āb
 Āb-ı Hızr'ı yine Hızr olsa da rehber bulamaz
5. İster ammā leb ü dendānuñı vaşf eylese yār
 Baḥr-i endişede herkes dürr ü gevher bulamaz
6. Tāli-i mihre müşādif görünür tal' at-i yār
 Şöhret-i ḥüsni bu revnaqda güzeller bulamaz
7. Sen bulursun yine Rāğıb gibi şeydā ammā
 O senüñ gibi cefā-pişe sitemger bulamaz

[31b]

-249-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. Yatur medhūs³⁶⁷ o āfet-tāb-ı müjgānuñ şarāb almış
Gözünde qalmamış sāmān-ı fitne düzd-i h̄' āb almış
2. Çerāgān oldı gülşen şu' le-i āvāz-ı bülbülden
Dehān-ı göncedendür h̄' āb iken būy-ı gül-āb almış
3. Hüveydā çeşm-i giryānumda bakşañ kangı cānibden
Hayālüñdir o ser-keş-i serv kim eṭrāfin āb almış
4. Baqan maḥbūblar şermendedürler kendi ' aksinden
Ruḥuñdan ol qadar āyīneler reng-i ḥicāb almış
5. Dimiş bī-çārelikdür çāre-i ' aşq ol ṭabīb-i nāz
Marīz-i bister-i ḥasret bugün şāfī-cevāb almış
6. Ḥarāb-ı erkān-ı ḥüsni līk ber-pā ṭāq-ı ebrūsı
' Aceb miḥrāb imiş feyż-i du' ā-yı müstecāb almış
7. Yed-i beyzā-yı i' cāza ' aceb mi nice tāb olsa
Fürüg-ı sā' idüñde pençe-i ḥurşid nāb almış
8. Qumāş-ı rüy-ı dest-i vaşluñ h̄' āhān iken Rāgıb
Varup çin-i cebinüñden metā' -ı pīç³⁶⁸ ü tāb³⁶⁹ almış

---

³⁶⁷ Bayılıp kendüyi bilmez.

³⁶⁸ Büklüm ve tolaşık ve burgaç ma' nāsına

³⁶⁹ Nitekim fikr ü telaş ma' nāsına

-250-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Uçurdum mürğ-1 h̃ābı hasretüñle çok zamānlardur
Dü-çeşm-i h̃ün-feşānum şimdi h̃ali āşiyānlardur
2. H̃abābı zevrāk-1 cām içre seyr it cā-be-cā gūyā
Hücüm-1 leşker-i ğamdan firāre bād-bānlardur
3. Sihām-1 cevri-1 gerdündür ki pīç-ā-pīç olup kalmış
Kıyās itme tenümde görinenler üstüh̃ānlardur
4. Cihāna kaçre-riz-i zehr-i h̃armān olmadur kārı
Bu nīlī kāse-i ma' kūsar³⁷⁰ kim āsumānlardur
5. Tenümde 'aşk-ı h̃übān ile yer yer dağlar Rāğīb
Siyeh-dilliklerin iş'ār için kōnmuş nişānlardur

-251- [Mūmā-ileyh 'Ārif Efendi]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Bülbülüm gül devri ile rüz-1 şeb efgāndayum
Hemdemī 'aşka irişdüm her nefes bir şāndayum
2. Gülşeni 'aşk-ı nigārī ihtiyār itdi gönül
Jāleveş³⁷¹ her şubh-dem bir gonceye efgāndayum
3. Kāh olur bu gonce-i 'aşkum benüm handān olur
Kāhice bir gül firākıyla şehā giryāndayum³⁷²

³⁷⁰ Tersine dönmüş

³⁷¹ Gül üzerine düşen çiğ

4. Od yaqıpdur sīnem üzre cevr-i hārī dil-rubā
Dāğ dāğ oldu derūnum āteş-i sūzāndayum³⁷³
5. ‘Andelībüm bāğ-ı ruhsārıyla qarşu ol mehūñ
‘Ārifā şevk-i hayāl-i hāline hayrāndayum

[32a]

-252-

Mef’ ulü Mefā’ ilü Mefā’ ilü Fe’ ulün

(---\---\---\---)

1. Hāk-i qademūñ kühli gelürse gözüm üzre
Kūyuñ yolunuñ hizmeti bāşum yüzüm üzre
2. Rūşen kılalı meş’ ale-i āh-ı derūnum
Ġālib görünür gicelerüm gündüzüm üzre
3. Güller bitüre gülşen ola hāk-i mezārum
Peykānuñ eger şu sepelerse tozum üzre
4. Gözden şaқınur hāk-i derin beñzer o māhuñ
Āhum dütni perde çeker yıldızım üzre
5. Bāқi gibi nazm eyler iken dür-dişi vaşfuñ
Dāmān-ı müjem dökdi cevāhir sözüm üzre

-253-

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

(----\---\---\---)

1. Dest-şüy-ı ‘ayş olup meyhāneden çekdüm ayāğ
Eyledüm būs-i leb-i sāқи vü dil-berden ferāğ

³⁷² Ağlmak³⁷³ Yanmak

2. ' Aks-i zülf-i ħam-be-ħamdur³⁷⁴ sîne-i üftâdede
Vâr ise ' âlemde ancak ' âşıkâ dâğ üsti dâğ³⁷⁵
3. Ba' d-ez-în itmem çep³⁷⁶-endâzı-ı gerdündan³⁷⁷ hirâs³⁷⁸
Ben ħesâb-ı hicr ü vaşlı itdüm ol âfetle sağ
4. Dâğ-ı nevdür karşı-ı mâh üzre külef zann eyleme
Eyledi ħüsnüñ sipihr(i) dâğ-ber-bâlâ-yı dâğ
5. Tâbiş-i fikr-i ruĥıyla ol bütüñ şeb-tâ-seĥer
Külbe-i şevķümden rüşen revġan-ı gülden çerâğ
6. Seyr ideydük nükte-senc olmak ġazel tarĥ itmegi
Bir nefes tolsam sürûra şıĥne-i ġamdan mesâğ
7. Bende yoğ benden ħaber kim cüst ü cû eyler beni
Vâdi-i ħayretde Râğıb şöyle oldum güm-sürâğ

-254-

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Bî-vefâlar ' add olunsa yâr kendüñ gösterür
Pür-vefâ ' âşık olan ġamĥ'âr kendüñ gösterür
2. Dilde kim mestür olan mihr âşikâr olsun mu hiç
Derd-i âhı ' âşikân nâ-çar kendüñ gösterür
3. Ĥüsnüne mağrür olan ħübâna ta' yîb eyleme
Mübtelâ-yı vaşl için aġyâr kendüñ gösterür

³⁷⁴ Tolaşmak

³⁷⁵ Dâğ: bâğ, R.P.D.

³⁷⁶ İşi tersine olan

³⁷⁷ Göklerden

³⁷⁸ Korku ve havf ma' nâsına

4. 'Āşık-ı hūbān söyledür Mümtāz meşeldür 'ārife
Ma' nī-i rengīn olan eş'ār kendüñ gösterür
5. Sen cenāb-ı Fıṭnatı tanzīre sa'y itme şaḳın
Şi' r-i pākinde ānuñ envār kendüñ gösterür

-255-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Oṭana geldikçe oḡlan dāmen-i murdārın öp
Va' de-i vaşl itse ammā la' li tōkerek yārin öp
2. Kışkanup āḡa ḳoḡarsa oṭadan taşrasını
Ḳapu arasında raḡmen tāze hizmetkārın öp
3. Bāl-i mūy gibi şarardı āteş-i seyyāleden
Fırşatı fevt itme şap şap gerden-i ruḡsārın öp
4. Taş keserken taḡda Ferhād'ı görürseñ ey Nesīm
Taṭapın ol ırḡād-ı 'aşḳa dest-i dārın öp

[32b] İsaḳçı meştasında vefāt itmiş olan defter emīni Süleyman 'Ārif Bey merḫūmuñ
ḡazelidür. (1183)

-256-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\-.---\-.---\-.---)

1. Ḥam itdi ḳāmetüm ol çin-ebrū gösterişcikler
'İtāb eyler yüzinden veche iḡsāna girişcikler

2. Yüzün göstermemek yüz virmemekdür mihre maşsüdü
İdüp destin niķāb ol nāz u naķvetle gülüşcekler
3. Ne bülbülden ne tūfīden işitdüm bezm-i gülşende
O lüknetle o sükker handelerle söyleyişcikler
4. Revāc-ı ķadr-i ħüsnün ķaşd ider ‘uşşāķ-ı nālāna
Tecāhül eyleyişcekler bilseler bilmeyişcekler
5. Helāk itdi beni bāzīçe-i tıflānesi ‘Ārif
Şaded kūy-ı niyāz-ı vaşla geldikçe çelişcekler

Ĥānende-gānuñ maķām-ı beyātīde nağme-perdāz oldukları beste-i meşhūrenüñ daķī zāde-i tıb‘ larıdır. Ez-tāriķ-i Vāşıf

-257-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Dil-rubālar sen gibi hep böyle müsteşnā mıdır
Yā kemān ebrūlaruñ ālā-yı istişnā mıdır
2. Böyle nāzik-perver şebāb eylemiş ey meh seni
Māderüñ bād-ı şabā dāyeñ gül-i ra‘ nā mıdır

Vāşıf-ı Merķūm

-258-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..--\..--\..--\..--)

1. Kim olur zor ile maķşūduna rehyāb u zafer
Gelür elbette zuhūra ne ise ħükm ü ķader

Ḥaḳḳa tefvīz-i ümür it ne elem çek ne keder

Ḳıl sözüñ 'ārif iseñ gūş-ı ḳabüle güher

Miḥnet(i) kendüye zevḳ itmedür 'ālemde hüner

Ġam-ı şādī-i felek böyle gelür böyle gider

2 Reh-i 'irfān-ı ḥaḳīḳatde budur de'b-i uşul

Maṭlab(ı) terk iledür menzīl-i maḳşūda vüşul

Ne iliş kāma ne ol ḳat' -i ümīd ile melül

Yār ise bāşuña 'aḳluñ sözümi eyle ḳabül

Eyżan

3 Tūt reh-i 'aşḳı iriş menzile bir rehbera uy

Yola gel rind ü ḳalender-reviş ol pendümi tıy

Cāme-i fikr ü sevāduñ dil-i dīvāne-i şüy

Güft-güy-ı ḡam kim der ki saña gūşuña ḳoy

Eyżan

4 Zāhir-i ḥāle baḳup itme duḡul bir ferdi

Çekülür çille degil çille-i serd-i merdi

Kendü ḥālince olur her ḳişinüñ bir derdi

Tükenür mi felegin miḥnet-i germ-i serdi

[33a] **Eyżan**

5 Bir zamān naḡme-i ney nālüme nispet ne idi

Nāliş-i mihr-i muhabbet ile yāḡum eridi

Zevḳ-i fehm ayılmamuñ ḡamdan o demlerde idi

Kime ḡamdan buñalup derdümi yandumsa didi

Eyżan

- 6 Diñleme birbirini nāsuñ ‘abeşdür faşlı
 Qalmasıñ jeng-i melāmetle derūnuñ paslı
 Elemüñ ‘an aşlı ‘ālemde elemdür aşlı
 Vāşıfā zevkiñe baq yok ğamuñ aşlı faşlı
Mihnet(i) kendüye zevk itmedür ‘ālemde hüner
Ğam-ı şādī-i felek böyle gelür böyle gider

-259-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Maşşer olmuş şahñ-ı Kāğıthāne dünyā bundadur
 Cennete dönmüş güzellerle temāşā bundadur
2. Bu da bir gündür kıyāmetden nişānı āşikār
 İşte ol āfītāb-ı ‘ālem-ārā bundadur
3. Dil-berüñ bālā-bülendi ‘āşıkuñ üftādesi
 Bir yere gelmiş bugün ‘a‘lā ve ednā bundadur
4. Añmasun şūfī dahī keşretde vahdet ‘ālemin
 Yāri tenhā avlayan ‘uşşāq-ı şeydā bundadur
5. Cümleden ol gūne sermestān-ı şāhib-ğālden
 Nef‘ ī-i şūrīde-i bī-pāk ü rüsvā bundadur

-260-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Söyleşilmez çarğ ile geh şöyle kāhī böyledür
 Münkalibdür bu cihānuñ resm ü rāhı böyledür

2. Zāhidā rind ol hemān şūretde ҡalma   arif ol
  Alem-i ma  nāda h km-i pādi ah  b yled r
3.  ar  ider bir noqtada n r-ı siyāha   ālemi
  Arif n sermāye-i kilik-i siyāh  b yled r
4. Şub  u şām(ı) fark olunmaz āsmān-ı tab  umu n
Maşrı -ı endişem n h r id   māh  b yled r
5. Yalu nız Nef   de il g stāh-ı bezm-i ma  rifet
Yoklasa  c mle nedimān-ı İlāh  b yled r

[33b] M mā-ileyh   Arif Efendi merh mu n naziresid r.

-261-

Mefā  il n Mefā  il n Mefā  il n Mefā  il n

(.---\---\---\---)

- 1 Y z n d nd rme cānā h sn ne dil ba layanlardan
Çekinme s z i -i   a  u nla ba ru n da layanlardan
D şer mi şānına ge mek sen n n a layanlardan
Bu e k-i³⁷⁹ d dem n ba  fark  var mı  a layanlardan
- 2 A ılmış g nce-serāy-ı dil-rubā ol g l-  izārında
Siyeh benler dizilmiş ru laru n eli civārında
Ge up ārām³⁸⁰-nāz it nev-civānum Şu kenārında
Bu e k-i d dem n ba  fark  var mı  a layanlardan
- 3 İr p fa l-ı bahār   ālem-şafāy  seyre gitt n de
Şadā-y    andel bi g l en i re g l i itd n de

³⁷⁹ G zya ı

³⁸⁰ Rahat ma  nāsına

Buyana³⁸¹ seyrine sen daḥī aḥbābuñla gittüñ de

Bu eşk-i dīdemüñ bak farkı var mı çağlayanlardan

- 4 Hevā-yı perçemüñle bir ‘ aceb sevdā olur sende
 Ğam-ı ‘ aşkuñla ben de uğradum Vāşif gibi derde
 Senüñçün her dem ağlar ‘ Ārif ammā kim bu günlerde
Bu eşk-i dīdemüñ bak farkı var mı çağlayanlardan

-262-

Müfte‘ ilün Mefā‘ ilün Müfte‘ ilün Mefā‘ ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Müşkil imiş ki dil-rubā tıfl ola dil-sitān ola
 ‘ Āşık-ı zār u mübtelā pīr ola nā-tüvān ola
2. Yaşıma bakmaz ol perī bilmedi ḳadr-i gevherümi
 Tālib ola bu demleri bulmaya bir zamān ola
3. Gūş tutup münāfiḳa cevri ḳo yār-i şādıḳa
 Dil-ber odur ki ‘ āşıḳa müşfik ü mihrībān ola
4. Ḥayl-i şirār-ı nār-ı dil cünd-i nücūma muṭṭaşıl
 Böyle ḳalırsa şöyle bil gökde nice ḳırān ola
5. Bāḳiye sāḳiyā feraḥ vir ki fenā bula teraḥ
 Şol meyi şun ki bir ḳadeḥ pīr iḳe nev-civān ola

---

³⁸¹ Sofya’da bir mesiregâhdır

-263- / Beyt

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

1. Söz koparsun demidür şāh-süvāran –ı sühān
Esb-i ṭab'ına virüp her biri meydān
2. Emrine melekler de baş egsün o şehūñ
Yedi iqlimde hūkm-i şehi devrān yürisün

-264-

[34a] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Bi-ḥamdi'llāh bu gün ol dil-pesendümden selām geldi
Taraḥḥum eylemiş ol bī-menendümden selām geldi
2. Firāḳın āteşinden ben hemān Mecnūn'a dönmüşdüm
Beni mesrūr idüp zūlf-i kemendümden selām geldi
3. Dilüm feryādı dād eylemeden ḡayrı biri oldu
Dişi dürr ḳāmeti servi bülendümden selām geldi
4. Neşāṭi dir bizi yād eylemiş yār 'ömri vār olsun
Ferāmūş itmemiş ḳalbden efendümden selām olsun

-265- [Mümā-ileyh 'Ārif Efendi]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

1. Müjde ey dil o baḥşāyiş-i feyzān geliyür
Ma' den-i 'ilm ü ḥikem pertev-i yezdān geliyür

2. Vāde-i zulmet-i ğamda dil ü cān ağlar iken
Hızır-ı dil didi ki ol çeşme-i hayvān geliyür
3. Sem^ç -i müştākuma nā-gāh irüp virdi haber
Hātif-i ğayb didi çekme ğam an an geliyür
4. O şehi bāğ-ı melāmet o mu^ç allā ğāye
Şalınup hūblar ile ol gül-i ğandan geliyür
5. Dīdeler rüşen eyā hāfız-ı ma^ç nā-yı sühen
Ki saña dem-be-dem ol mihr-i dirahşān geliyür
6. Şaçdum bād-ı şabā mürde dile virdi hayāt
Didi ^ç Ārif o mesīhā dem-i zī-şān geliyür

Ɔoca ^ç Abdi Paşa merhūmuñ dīvān kātibi Belīğ Efendi merhūmuñ

-266-

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

(.---\---\---\---)

1. Hilāl³⁸² ebrūsı yārūñ ^ç anberīn tuğrā mıdur bilmem
Husūf³⁸³ - endūde yoħsa ğurre-i ğarrā mıdur bilmem
2. Seherde yoğladum engüştle ol nāfe-i³⁸⁴ müşğīn
Urulmuş külçe-i³⁸⁵ sīm üstine tamğā mıdur bilmem
3. İder bī-cā tebessüm çīn-i ebrūnuñ ^ç aķībinde
Murādı ol mehūñ ^ç uşşāķa istignā mıdur bilmem

³⁸² Ay

³⁸³ Ay tutulması

³⁸⁴ Göbek

³⁸⁵ külçe-i :“türe-i”, Belīğ Divanı.

4. Hele dünyâyı görmem zâ' il olsun pîş-gâhumdan³⁸⁶
Gözümde ' aks-i hâlûn merdüm-i bînâ³⁸⁷ mıdur bilmem
5. O rütbe-mest-i ser-gerdānyum dehrûn ki endāmum
Daḥî miḥver gibi merkez pā-ber-cā mıdur bilmem
6. Kim olsa destine sermest olur eş'ār-ı renginüm
Bu elfāz içre mā' nā şîşede şahbā mıdur bilmem
7. Cevāb ister Beligā ānı her kimden su'āl itseñ
Kerem didikleri bir lafz-ı bî-mā' nā mıdur bilmem

[34b] Medine-i Şofya'da re'is'ül-küttāb olan mūmā-ileyh ' Ârif Efendi merḥūmuñ

-267-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Bahār eyyāmı irdi n'eyleyüm ol hoş-edā gelmez
Açıldı güller ammā ' andelîb-i hoş-şadā gelmez
2. Pür oldı cāmlar³⁸⁸ gül-renk bāde meclis-i āmāde
Döşendi sofrā-i behcet³⁸⁹ o şūḥ-ı dil-rubā gelmez
3. Koydı girdāb-ı firḫatde dili maḥzūnımuz nālān
Unıtdı ḫayli demlerdür peyāmı³⁹⁰ dil-güşā gelmez
4. N'ola icrā-yı āyîn-i vefālar itse de dil-ber
Göñül aldanmasun zinhār ki hoş-büy-ı³⁹¹ vefā gelmez

³⁸⁶ Huzur

³⁸⁷ Görücü

³⁸⁸ Kadeh

³⁸⁹ Güzel

³⁹⁰ Haber

³⁹¹ Eyü koku

5. Hümā pervāzdur ol tıflı ki bir yerde qarār itmez
Uçurdum lāne-i³⁹² dilden o mürğ-ı pür-hevā gelmez
6. Çıķup bī-gānelerle ‘azm-i seyr-i gül-sitān eyler
Bu bezme bāri bir kez ol hezārān āşinā gelmez
7. Pür oldı sīnem üzre tāze dāğ-ı iştıyāķ ‘Ārif
Bu zaķmum çāre-sāzı neyleyüm ol hoş-edā gelmez

-268- [‘Ārif Efendi]

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Bu gün gül bezmine nev-meh-çebīnüm hoş-edā geldi
Cemālūñ ‘arz kıldı nāzenīnüm hoş-edā geldi
2. Dem-ā-dem hicr ile ḥasret-keşi didāri olmuşum
Ḥarāmī nāz ile ol yāsemīnüm hoş-edā geldi
3. Mücellā gevher-i yektādur ol maḥbūb-ı mest-i şān
Edālarla baña dürr-i sīmīnüm hoş-edā geldi
4. Tebessümler ider ben zār u efgān itdikçe āh
Meger sulṭānuma āh-ı enīnüm hoş-edā geldi
5. Şabā-reftār³⁹³ ile ‘Ārif gelince ol şehi mümtāz³⁹⁴
Dil-ārāma³⁹⁵ bu nazm-ı nev-zemīnüm hoş-edā geldi

³⁹² Yuva

³⁹³ Tatar kavmine dirler

³⁹⁴ Kendi akranlarından ayrılmış sifata dirler

³⁹⁵ Gönül eğlencesi dilber

-269-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Bir mürüvvet-nāme birle nīk³⁹⁶ ü nāmuñ gelmedi
Teşne³⁹⁷ gönülüm kıandıran şirin kelāmuñ gelmedi
2. Vaşluñ el virmiş iken āh ol felek itdi cüdā
Hayli demler geçdi cānā bir peyāmuñ gelmedi
3. Hāḫırum kılduñ şikeste dil-ferāmūş eyledüñ
N'oldı bilmem yārüm ağız bir selāmuñ gelmedi
4. Cāne kār itdi firāḫuñ ey peri-peyker hümā
Tesliyet-baḫş-ı kitāb-ı iltiyāmuñ³⁹⁸ gelmedi
5. ' Ārifi dilden çıkarduñ bir dem ismüñ anmadan
Hayf-ı ' ömri nāzeninüm geçdi kāmuñ gelmedi

-270-

[35a] ' Ārif Efendi

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Enver-i mir 'āt-ı hüsnüñ hoş-edā pār pār yanar
Bāğ-ı ruḫsāruñ güli ey mehlikā pār pār yanar
2. Şu' le-i şem' -i cemālüñ gördigüm günden berü
Bu gönül pervāneveş bī-ser ü pā³⁹⁹ pār pār yanar

³⁹⁶ Eyü³⁹⁷ Susuz³⁹⁸ Bir araya gelmek³⁹⁹ Perişan ḫal

3. Gence-i mihri cebinin enverinden dōstum
İktibās-ı feyz ider ‘ālem-şahā pār pār yanar
4. Sen gerek cev̄r ü cefā eyle gerekse kı̄l vefā
‘Āşıkı dil-sūz olanlar bī-riyā pār pār yanar
5. Hūsn-i ānın vaş̄f iden ‘āşık olur āteş-zebān
Ānuñ çün nazm-ı eş‘ārı dilā pār pār yanar
6. Zerre-i mihr-i güle itdūñ ‘Ārif’i çün çerāğ
Eylemez ārām bī-çün⁴⁰⁰ ü çerā pār pār yanar

-271-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

- 1 Gülşeni vaḥdet çü ḳalb-i emr-i dāmı ‘aşḳdur
Lezzet-i vuşlat hemān ancaḳ merāmı ‘aşḳdur
Terk-i gūnāhın iden mest-i mūdāmı ‘aşḳdur
Vādi-i ḥayret-i ḥaḳīḳatde makāmı ‘aşḳdur
Kim müşahḥaş olman ol vādide sulṭān ü gedā
- 2 ‘Āşıkın ‘aşḳ-ı İlāhiden yek olmaz hem-demī
Nūş idüp şahbā-yı zātı cān olur her bir demi
Mazḥar āña ‘ayn-ı zāhir görünür gider ḡamı
Eylemez ḥalvet-serāy-ı sırr-ı vaḥdet maḥremi
‘Āşıkı ma‘şūḳdan ma‘şūḳı ‘āşıkdan cūda

⁴⁰⁰ Nazîri yok

-272-

İzmirli kâtib-zâde fazîletlü semâhatlü el-Ḥâc Muştafa Efendi hazretlerinüñ nazîreleridür.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\---\---\---)

1. İrem bâğına gül-rüy-ı mekînum hoş-edâ geldi
Vefâkâr hep zi-ma' şukân emînum hoş-edâ geldi
2. Nihâl-i gül ü râsından nihânı seyr iderken ben
Görüp handân olup ana kemîm-i hoş-edâ geldi
3. Ğam-ı firkatle şiv⁴⁰¹-i nigâh-ı hâr u zîr-i gülşende
Nigâra bu el-' aceb âh hazînum hoş-edâ geldi
4. İderken ' andelîbâsâ gül-i ' arızına nâle
Çü tāvüs-ı hırâmân ol qarînum hoş-edâ geldi
5. Bilüp ' Arifliginden bî-tekellûf bu Şalahî'nüñ
Gelüp nezdîkine⁴⁰² yârin nişînum hoş-edâ geldi

-273-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\---\---\---)

1. Bülende bağlu tirkeş şeh-süvârum nâzenîn geldi
Yine tîri bu mecrûḥ-ı sîneme endüh-gîn⁴⁰³ geldi
2. Belâ bālâ-yı evcden nâzil olur sözi şadıkdur
Belâ-yı derd-i dil ' işveyle az bālâ-yı zeyn olur

⁴⁰¹ Mâtem fâriside dişi köpek ma' nâsına, bi-ma' nâ mâtem ve yas hem dahî nevha ve efgân ma' nâsına

⁴⁰² Yakınına

⁴⁰³ Tasalu

3. İnünce raḥş u tevsenden ҡo pāyüñ çeşmüme cānā
Dirīgā pāy-i nāzik ‘ işve-bāzum pür-zemīn geldi
4. Gelince çeşm-i dūnbālūñ ḥadengi sīneme dil-dār
Hezārān raḥneler cāna ḥalel derkār-ı deyn geldi
5. Olurken maḳsem ü erzāḳdür “naḥnü ḳasemnā”da⁴⁰⁴
Şalāḥī’ye düşen ḥişşe senüñ ‘ aşkuñ peşin geldi

[35b] Mümā-ileyh merḥūm ‘ Ārif Efendi

-274-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. ‘ Azm-i şahrā eyleyüp seyr-i gülistān isterüm
Şöyle el ele virüp senüñle seyrān isterüm
2. Leb-be-leb ey gonce fem bezm-i şafāda hem-nişīn
Hem der-āgūş-ı miyānı serv-i sāmān isterüm
3. Ey mürüvvet kān-ı dil-ber mā-ḥaşal budur merām
Ḥāne-i vīrāneme bir gice miḥmān isterüm
4. Ḥāzret-i Selmān-i Pāk’üñ ‘ aşkına gel itme red
Ḥasbeten-li’llāh için vallāhi ḥısmān isterüm
5. ‘ Ārifā dil-mübtelāya raḥm u dāduñ vār ise
Büse-i ruḥsār ile bir sitem-gerdān isterüm

⁴⁰⁴ “...biz kısımlara ayırdık...”Zuhruf Sūresi/32

İzmirli kâtib-zāde el-Hâc Muştafa Efendi

-275-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(,---\,---\,---\,---)

1. Şeb-i hicrânda cânânunñ dü-ebrüsü hayâl oldı
Urınca sîneme nâhun hemân şekl-i hilâl oldı
2. İdem 'azm sâye-i dîvârına ol mihr ü meh rüyuñ
Der-an mîrim ki mihr-i 'ömrüme rüz-ı zevâl oldı
- 3.⁴⁰⁵ Ni' alüñ cüst ü cûda çeşmümüñ yaşı ( )
( ) mā'il-i şaff u ni'âl oldı

-276-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' iün

(,---\,---\,---\,---)

1. Esîr-i câh olan erbâb-ı dil âvâzeden geçsün
Gelüp eslâfinuñ geçdükleri dervâzeden geçsün
2. Sühan bî-gâneden sırrı nihân itmekdedür yoḥsa
Saña kim dir ki elbet(de) şarâb-ı tâzeden geçsün
3. Bilür evvel nazarda müşteri⁴⁰⁶ yâr kıymetüñ ânuñ
Kumâş-ı vaşlı bir kez dilberüñ endâzeden geçsün
4. Hâm olmuşken nihâl-i kâmet 'âşık-ı kemânāsâ
Hayâl-i menzil-i maḫşud ile ḥamyâzeden geçsün
5. Hevâ-yı 'aşk ile şimdi beyâbân-gerd olan Mecnün
Hele bir sâye bulsun kendüye yelpâzeden geçsün

⁴⁰⁵ Beyit mecmuada bu şekilde eksiktir.

⁴⁰⁶ Divan metninde “müşteriler” şeklinde yer alır. “Yâr” kelimesi yoktur.

6. Belîğ' üñ nazmını taḥrîr için erbâb-ı isti' dâd
Yapulsun nev-be-nev mecmu' alar şîrâzededen geçsün

-277-⁴⁰⁷

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\---\---\---)

1. Kûmâş-ı vaşlını seyr eyledüm cānānuñ allanmış
Gelince sebz-i ḥaṭa ṭāvūs bāğ-ı ḥüsni tellenmiş
2. Kimüñ bezminde bilmem cām-ı meyden neş'e-yâb olmuş
Kızarmış gül gül olmuş ruḥları ġāyet güzellenmiş
3. Raḳîb kûh-ı hey'et-i şiklet eyler meclis-i yâre
Yıkılmaz meyl idüp bir semte gitdükçe temellenmiş
4. Gül-âlüd eylemiş âmed şedd-i ter dāmenān şimdi
Geçilmez pāk-i dāmen vādi-i Mecnün çiyillenmiş
5. Bu bezm-i ġam-fezāya devr-i āḫirde ayak başduk
Dükenmiş bâde gitmiş keyifler meclis kisellenmiş

Ve-lehu

6. Nuḳûd-ı cān virirken müşteri bāzār-ı 'aşkıında
Meded şimdi metâ' ı vaşlı yārüñ mübtezellenmiş
7. Bu demlerde yine ey nükte-süḥān süḥen-i müjde
Belîğ'üñ şafḥa-yı mecmu' a-yı bāğı ġazellenmiş

⁴⁰⁷ Bu gazel Belîğ divanında yer almamaktadır.

-278-

[36a] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Şehā ol gül cemālũñ şolmasun ğamdan ırāğ olsun
Mey içmek tāze sevmek bendeñe emr it yasāğ olsun
2. Yeter yaqduñ bu ğam-ğ̃ ārī söyündür kalb-i maħrũķum
Gũlistān-ı vişālũñ vir baña dāğ ũsti bāğ olsun
3. Firāķuñ nār-ı ğasretle dũşledin bu dil-zāde
Fitĩl-i şem' -i firķat sīnede yansun çerāğ olsun
4. Beni öldürmeden maķşad eger cānum ise alduñ
Ne ğacet tiğ-ı ğamzeñ cānuma ķanlı bıķāğ olsun
5. Helāk itmek midür ķaşdı beni Mümtāz o ğun-ğ̃ āruñ
Ölürsem tiğ-ı ğasretle baña cennet tũrāğ olsun

-279-

Mef' ũlü Fā' ilātũ Mefā' ilũ Fā' ilũn

(--.\-.-.\---.\-.-)

1. Fermān-ı 'aşķa cān ile vār inķiyādımız
Ħũkm-i ķazāya zerre ķadar yok 'inādımız
2. Baş egmezũz edāniye dũnyā-yı dũn iķũn
Allāh'adur tevekkũlũmũz i' timādımız
3. Biz mũtteķā-yı zer-ķeş-i cāha tayanmazuz
Ħaķķuñ kemāl-i luţfinadur istinādımız
4. Zũhdũ şalāħa eylemezũz ilticā hele
Tũtdı gerķi 'ālemi kevn-i fesādımız

5. Meyden şafâ-yı bâtın-ı humdur ğaraz hemân
Erbâb-ı zâhir añlayamazlar murâdımız
6. Minnet Hüdâya devlet-i dünyâ fenâ bulur
Bâkî kalur şahîfe-i ‘âlemde adımız

-280-

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Tıruşuñ servi gibi böylece hem-vâre midür
Gidişuñ pâdişâhum nâz ile gülzâre midür
2. Böyle sür‘atle gidiş söyle efendüm nereye
Bende-i ‘aşka mıdur hâne-i aġyâra mıdur
3. Neyedür meyli o şūhun bize bildür sâkî
Meye müsiķiye mi raġbet-i eş‘âra mıdur
4. Meh cebinünde olan noķta-i hâl-i siyehi
Gülde ol zâle midir hâlede mehpâre midür
5. Göñlümü aldı o şahbâz melâhat Mümtâz
Bilmezem ben ânı munis mi âvâre midür

-281-

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

(-.--\..--\..--\..-)

1. H‘âb u nâz u şive kim ol nergis-i cādūdudur
Nâle vü feryâdı ķo ayrıl o yâr uyġududur
2. Sinesi âyinedür tūti-yi cânâ dilberüñ
Büse-i la‘lün ķo ayrıl söz hemân pehlūdudur

3. Her biri biñ ḥabīs-i nāz u şīveye olmuş kemīn
Kūşeler kim dā'ima ol cümbüş-i ebrüdadur
4. Vechi vardur girye eylese eger sermest-i 'aşk
Mest-i cām-ı şevküñ ammā giryesi beyhüdedür
5. Ey Riyāzī dīdesi gitmez ruḥ-ı dil-dārdan
Gözleri bīmār-ı derd-i 'aşk-ı yārūñ şudadır

-282-⁴⁰⁸

[36b] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. 'Aceb ol şūḥ mümtāzum vişāle kā'il olmaz mı
Süvār-ı geşte-i nāzım kenāre mā'il olmaz mı
2. Geçer mi mübtelāsından o şūḥum āşināsından
Dönüp 'ahd-i vefāsından söziyle 'āmil olmaz mı
3. Yāre bir 'arż-ı ḥāl itsem şehā lüṭfuñ ḥayāl itsem
Temennī bī-vişāl itsem 'adūlar hā'il olmaz mı
4. Yazaydum vaşfinı bir bir ānı inkār iden kāfir
Kitāb-ı ḥüsnini Münker görünce kā'il olmaz mı
5. Beni bülbül gibi güyā sen itdūñ gonce-i ra' nā
Murādum meyvesi āyā şu bağda ḥāşıl olmaz mı

⁴⁰⁸ Mecmuada yer alan bu şiirde mahlas yer almamaktadır. Şarkı repertuarlarına bakılarak İsmail Hakkı Bey tarafından bestelenen bir şarkı olduğu tespit edilmiştir. Söz yazarı belli değildir. Mahurhan makamında ve aksak semai usulünde bestelenmiştir. (<http://www.eksd.org.tr>, Muallim İsmail Hakkı Bey)

-283-

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

(---\---\---\---)

1. Ol meh cemāl-i hüsn behāda meleklenür
Cevr eylemekde ' aşıkā ammā feleklenür
2. Āzürde itme büse ile gerdenüñ şağın
Zirā kumāş-ı behçeti yārüñ çiçeklenür
3. Āmāde eyle hün-ı dil ü kebün cānuñı
Ol şeh-süvār-ı nāzım anuñla yemeklenür

-282-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. N'ola gelse dil-i mecrūha derd-i dil-rubādan hāz
İder haste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan hāz
2. Ğam-ı ' aşkın cihān mülkünde buldum şād-mān oldum
Kişi gurbet diyārında idermiş āşinādan hāz
3. Şafā-yı cām-ı la' lüñden ne hālet kesb ider şūfi
Ki táb' -ı bī-mezāk itmez şarāb-ı dil-güşādan hāz
4. Beher taqđır olur mā' il güzeller ' aşık-ı zāra
Tabīb olanlar elbette iderler mübtelādan hāz
5. Çerāğ-ı mäh-ı hüsnüñ karşı tutma çeşm-i ağıyāra
Gözüm nūrı ne deñlü eyleye a' mā ziyādan hāz
6. İlāhī tab' -ı Bākī'den rüsüm-ı gayri mağv eyle
Ki ašlā kalmaya kalbinde nağş-ı mā-sivādan hāz

-285-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\--.\--.\--)

1. Mest itdi dil-i zāhidi mestāne bakışlar
 'Azm-i Hōten itdürdi ğazālāne bakışlar
2. Raḡşından ider Rüstem-i devrānı da sākıṭ
 Ol nīze-i ğamzeyle levendāne bakışlar
3. Bilmem nereye nāzır olur gözleri āhū
 Ḥayretde ḳodı dilleri yabāne bakışlar
4. Cānā ne 'aceb çeşm-i siyāhuñ eseri var
 Yār itdi saña düşmeni bī-gāne bakışlar
5. Lāyık mı o şāhip-nazār-ı ḥüsne Enīsā
 Ruḡsār-ı şenā-kārına ḥaşmāne bakışlar

[37a] -286- Beyt

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Devlet-i ḥüsñünde şāhum fitne baş göstermesün
 Küleh-i pūşuñ köşesinden çıkmasun kāküllerüñ

-287-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Ġonceler dem-beste-i la' l-i dür-efşānuñ senüñ
 Serviler pādergil-i naḡl-i ḥıramānuñ senüñ

Bendeñe luř eylemekden kaçma ey Yūsuf-cemāl

Rūz-ı mařserde tutam řāyed ki dāmānuñ senüñ

Beyt: -288-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' lātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Himmetiñle ānı ma' mūr itdiñ ey pīr-i muğān

Bir ĥarāb ābādı şimdi ' işret ābād eyledüñ

Beyt: -289-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Yāre te'şīr eylemez sözi dil-i dīvānenüñ

Şem' a gelmez bād-ı āhından zarar pervānenüñ

Kākülünden ayırıp dūr itmek ister göñlümü

Dād elinden řānenüñ feryād elinden řānenüñ

Beyt: -290-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Tāb-ı mihr-i ' ārižuñdan verd-i ra' nānıñ alur

Bāde-i la' l-i lebünden cām-ı řahbā renk alur

Bağā varsañ gül yüzüñ ' arz eyleseñ ey naħl-i ter

Tāb-ı ruřsāriñ görüp āb-ı muřaffā renk alur

Beyt: -291-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Münkeşif olmadadır zıddı ile çün eşyā
Ta' n-ı a' dā gibi rāğıb olmaz zıkr-i cemil

Beyt: -292-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\-.--.\-.--.\-.--)

Dil-teşnelere kalmadı yek kaṭre-i feyzüñ
Ser-çeşme-i ihsānuñı aḡyār kurutdı

Beyt: -293-

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\-.--.\-.--.\-.--)

Yā Rab koma o zālime bu zulmü tā ebed
Kurtulsun İlāhī o bed-baḡt ' azāpdan
Kāfir misin ya münkir-i rüz-i cezā mısın
Āl-i Rasūle böyle ḡaḡāret revā mıdur

Beyt: -294-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

Hüsn-i ḡaḡ ile yazup vaşf-ı ruḡ-ı dil-dārı
Çehresi vaşfını çarpışdıralum aḡyāruñ

Sineden tırma çıkar kaçd-ı ' adūya āhum

Qında tırmaz kılıcı şimdi dil-i efkārūñ

Beyt: -295-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Nedür bu zār u giryānuñ nedür derdüñ behey bülbül

Cihānını tıtmuş efgānuñ nedür derdüñ behey bülbül

Gülüñ derdi ise derdüñ gülüñ dalındadır yurduñ

Hezār gül-ğoncesi gördüñ nedür derdüñ behey bülbül

Beyt: -296-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Bülbül-i şeydā nice āh itmesün gülzārda

Yılda bir gün açılır ol da miyān-ı hārda

Beyt: -297-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ḥilāf-ı tıynetümdür tab' -ı aḥbāba keder virmek

Degildür meşrebüm mānend-i şahbā derd ü ser virmek

Beyt: -298-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Yıkılmış zūr-ı meyden bende düşdüm üstine yārūñ

Bu fırsat bir düşüşdür yoħsa böyle dā'im düşmez

Beyt: -299-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Çekilmiş 'ankebütāsā egerçi köşeye şūfi

Deligin dāmına mūr u mekesden mā' adā düşmez

Beyt: -300-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Oğşadur semīn-cūdın dil-pesendüm ellere

Çekdirirmiş āh-ı serdi 'āşık-ı tenbellere

Beyt: -301-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Ey perī da' vet-i iftār-ı raķibe gitme

Sözine uyma oruç-keyf ile şeytānuñ

Bejt: -302-

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

(--\.-.\.-\.-\.-)

Dövsün Yezid başını taşlarla iñlesün

Bilsün maqāmı cāh-ı cehennemdür ağlasun

[37b] -303- Sultān Muştafa (III.)

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

(..-\.-\.-\.-\.-)

Yıqılıpudur bu cihān şanma ki bizde düzele

Devlet(i) çarḡ-ı denī virdi kamu mübtezele

Şimdi erbāb-ı sa' ādetde gezen hep ḡazele

İşimiz qaldı bizüm merḡamet-i lem-yezele

-304-

Nazīre-i Rāḡıb Paşa

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

(..-\.-\.-\.-\.-)

Niceler almadı kāmın bu cihanda tez ele

Felegüñ devri muḡābıḡdur yine bezm-i ezele

Şanma ey dil ki sa' ādet bula her dem ḡazele

Virdü Ḥallāḡ-ı cihān mübtezeli mübtezele

-305-

Veliyyü'd-din Ekşiaş-zāde Müftî Efendi**Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün**

(..--\..--\..--\..-)

Rûz u şeb idelüm tã' at Hakk-ı ezele

Dem-be-dem himmet ile işlerimiz hep düzele

Cedd-i sa' y olıcağ devlet alur tez ele

Olıcağ şıdk-ı derünü hazretlüm lem-yezele

Beyt: -306-**Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün**

(..--\..--\..--\..-)

Top idüp atdı felek ' arşa-yı meydāna beni

Münşirüm yok añlada yārāna beni

Ol ğaddār atmaz idi katī yābāna beni

Kāşki bir taş çoğuraydı çoğuran ana beni

Beyt: -307-**Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

(-.--\..--\..--\..-)

Şanmañuz kim başum üzre dūd-ı āhumdur benüm

Sāye şalmış üstüme baht-ı siyāhumdur benüm

Müfred: -308-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

Zen-i maḥbūba meyl idüp şaḫın oġlāna aşma

Bel-ḥüdār olmaḫ dilersen tarīḫ-i 'āmdan şaşma

Müfred: -309-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Olursañ ġayra hemdem baña dirseñ āh u zār itme

Ḥilāf-ı resm eyleyeni vefādur böyle kār itme

Müfred: -310-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

Mālūñ ḥüsn-i bahā Yūsuf-ı gül-çehrelerūñ

Rüyına ḥaṭ gelicek ipliġi bāzāra çıkar

Müfred: -311-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

İşte ḥaṭṭūñ geldi daḫī yine yoḫ mihr-i vefā

Ey şaḫalından utanmaz nice bir cevır ü cefā

Müfred: -312-

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

(--.\--.\--.\--)

Haṭṭı gelicek buse virür şâ'im-i vaşla

Ahşâm olıcağ rûze-i iftâra ne minnet

Müfred: -313-

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

(--.\--.\--.\--)

Haṭ geldi çün şafha-yı rûy-ı yâre

Huccet-i kâdı ile virdüm anı ağıyâre

Müfred: -314-

Mef' ulü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün

(--.\--.\--.\--)

Ol çehreye hem gülmemek olmaz bakşañ

Şeyṭân tüyi var yüzinde bir mel' unuñ

Müfred: -315-

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(-.-/-.-/-.-/-.-)

Ey büt-i tersâ niçün kovduñ kenisadan beni

'Ahdüm olsun kollarım maḥşerde 'İsâ'ya seni

Müfred: -316-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Ālına aldanma zinhār iki yüzlidür cihān

Şāhid istersen yeter faşl-ı bahār eylese hazān

Müfred: -317-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Yanıña alup raķibi eyledüñ seyr-i çemen

Yanıña qalır mı ey serv-i sehī seyr eylesen

Müfred: -318-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Penbe-i gūnın görüp döndüm kemān-ı sādiye

Aıtırınca ben neler çekdüm o ḥallāc-zādeye

Müfred: -319-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\-.---\-.---\-.---)

Dil-i bed-ḥā ḫa ḳorsan dest-i pākūñle fitil-i dāğ

Bu gūne vaz' -ı ḳānūn cefā-yı iḫtiyār itme

Müfred: -320-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Hümā uçdı mekânından kıoma yerine bümü⁴⁰⁹

Görenler tā dimesünler hümā yerindeki yok mı

[38a] Müfred: -321-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\--.\--.\--)

Yetmez mi temāşā-yı cemāl elde sunarsun

Ey ' aşık-ı miñnet-zede buldıķça buñarsun

Öpdürmeye va' d itmiş idüñ sāķi ayāğın

Peymāne gibi ' ahdine durmaz dönersün

Müfred: -322-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Göñül sevdi ne mümkün sevdüğinden ayrılıp gitmek

Muħabbet vār iken dilde olur mı yāri terk itmek

Müfred: -323-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ġarībüñ vırānı hoş tut efendüm işte ben gitdüm

Göñül dirler ser-i küyuñda bir divānemüz kıaldı

⁴⁰⁹ Bayğuş dimekdir.

Müfred: -324-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

Kime yüz gösterür mir'at-ı âlem bir siyāk üzre

Kimi gördüñ bu 'işretgehde zevk itmiş mezāk üzre

Müfred: -325-⁴¹⁰

Şağın dime şu şöyledür bu böyle

Seyrāncı sen hemān seyrāngeh eyle

Müfred: -326-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

Bu cihān böyle qalursa nice gelmez keyfe keder

Ne 'ulüfe ne vazīfe ne gelür var ne gider

Müfred: -327-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\--.\--.\--)

Bulmaz iken şarāba fetvā ehl-i meclis

Hiikmet nedür içer müfti ile müderris

---

⁴¹⁰ Vezin bulunamadı.

Müfred: -328-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Yehūdī ni' metüñ kadrin bilür bir tarafa kâfirdür

Ne deñlü mübtelâ-yı faqr ise cengâne şäkirdür

Müfred: -329-⁴¹¹

Çaçırmaz metâ' -ı vuşlatı bāzārdan dil-ber

Ammā ki müşteriler aşağıdan döner

Müfred: -330-

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Didüm öldüm baña bir çäre didi ol yār

Mübtelâ-yı maraz-ı ' aşq olana çäre mi vār

Müfred: -331-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Şağın kaç' -ı ümīd itme Hüdā'dan ey dil-i şeydā

Hüdā kâdirdür eyler seng-i hārādan güher peyda

---

⁴¹¹ Vezin bulunamadı.

Müfred: -332-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\.--.\.--.\--)

Bülbülcüde bir gonce-dehān muğbeçe gördüm

Her kuş dili söyler daḡī bülbülce de söyler

Müfred: -333-

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

(.---\.--\---\.-)

Vişāl için ne kadar nāz iderse itsün yār

Ümīd-i lütf olunan yerden imtinān çekilür

Müfred: -334-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Kitāb-ı ' aşkı ben ḡatm itmişken mekteb-i dilde

Görüp bālā ḡadd-i yāri elifden ibtidā itdüm

Müfred: -335-

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

(.---\---\--)

Söz altundur gönül levḡinde derc it

Peşin vezn it bes andan soñra ḡarc it

Müfred: -336-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Şalınup nāz eyleme o şūh-ı cihānum geliyor

Cāna cān kıatmağa ol serv-i revānum geliyor

Müfred: -337-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Yüzine bakmak ile nefse kanā' at gelmez

Oıtaya gel behey ifrit saña derdüm dökeyüm

Müfred: -338-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\..--.\..--.\..-)

Cānā ben eger hicr-i vişālünle ölürsem

Öldür beni bir daħi bu dünyāya gelürsem

Müfred: -339-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Ĥasta-yı ' aşk olana nüşā ' ilāc ola mı hiç

Leb-i dil-ber tırur iken ka' duñ ez şuyın iç

Müfred: -340-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ne bulduñ ey perī böyle bu rütbe bī-vefālīkdan

Peşimanlık mı var söyle bizümle āşinālīkdan

[38b] Müfred: -341-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Figān u nāleler eyler dil-i şeydāyı söyletseñ

Şikāyetle kılar her dem gamuñla nāyi söyletseñ

Müfred: -342-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\--.\--.\--)

Ey nāme sen ol mäh-liqādan mı gelirsün

Ey hüdhüd ümmīd-i şabādan mı gelirsün

Müfred: -343-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

O perī-şüreti gördük de gönül çarpıldı

Ah o günden berü bilmem de ne hāl oldu bañā

Müfred: -344-⁴¹²

Ne kadar ser-keş olsa nāz atına binse dil-ber

Sīm ü zer ile eyerler ānı ‘ āşıklar

Müfred: -345-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(. -- \. -- \. -- \. --)

Gün ola gözlerüm vuşlat-ı yāri göre mi

Yoḥsa ḥasret beni tā menzil-i ḥaşre süre mi

Müfred: -346-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(. --- \. --- \. --- \. ---)

Ayağum adım atmaz bir kadem meyḥāneden ğayrı

Elüm bir nesne tutmaz sāḳiyā peymāneden ğayrı

Müfred: -347-

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülün

(-- \. -- \. -- \. --)

Mescidde riyā şāḥibi itsün ço riyayı

Meyḥāneye gel ne riyā var ne mürāyī

---

⁴¹² Vezin bulunamadı.

Müfred: -348-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

Ne ' aceb tiz geçer vaqt-i sürür eyyāmı

Olmadan nısf-ı nehārı irüşür ihtişāmı

Beyt-i Tiryākī: -349-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

Çurtulup guşsa vü gamdan bu dil-i maḥzūnum

Gül gibi geldi yetişdi gülerek afyonum

-350-

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\.-.\..-\.-)

Tiryākī şā' imāne bu vaż' ı güzel şatar

Tenhāca yerde elde ğıdāsın atar tutar

-351-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..-\..-\..-)

Ne leylidür sīnesine uruldum ol güzelüñ sīnesine

Ne elüm eline degdi ne sīnem sīnesine

Kelām-ı Kibār: -352-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Bulup rāh üzre bir mangır değışdüm anı biñ turpa
Virüp her turpı bir Türk'e yazık Türk'e giden turpa

Beyt: -353-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Tāzeler bilmez anuñ qadrini pīrān añlar
Başka bir zevk virür neş'e-yi ma' cün-ı ' aṭā

Kemāl Paşa-zāde: -354-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ferīd-i rüzgār olsa fūnūn-ı ' ilimle bir Türk
Mizācından anuñ olmaz eşeklik zerrece eksik

Beyt: -355-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\--.\--.\--)

' Arz eyler ise būy-ı vişālūñ saña tekdür
Bilmez misün ol gönce –dehānı ne çiçekdür

Mānend-i siper-sīne ki tut tīr-i azāya

Meydāne giren  aı ile merdāne gerekdür

Beyt: -356-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..--/..--)

Yā leylidür ğam beni helāk itdi ğam beni

Ĝam için mi yaratduñ yarananum sen beni

-357-

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\-..\--.\-.)

al küte-i ümmidi baħr-i tevekküle

Aç bād-bān-ı himmeti yan gel de zeve ba

-358-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Cenābetden açup ğamlar ekerdüm itilām olsam

Cünübler zümresine  ayniyen imdi imām oldum

-359-

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

(.---\---\---)

Ezelden ādetidür kā'inātuñ

Kesilmez baı bir sürecek atuñ

Felek ‘aksine döndi basbayāğı
Keserler şimdi bir sürecek ayāğı

-360 -

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..-\.-\.-\.-\.-)

Türk ehl-i ‘ilim olsa olur mı çelebi
‘İlm ile cehli gider Türklüğü gitmez ebedi
‘İlim taḥşil iden Türk söz yok şalāhına
Ammā ki dinüñ değışür soñra derāhime

-361-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-)

Gelse bir maḥbüb-zība olsa şavm-ı Ramazān
Vuşlat-ı dil-ber mi lāzım yoḥsa şavm-ı Ramazān

-362-

[39a] **Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün**

(.---\.-.-\.-.-\.-.-)

1. O gül-ruḥsārı ol māhuñ ‘aķıķ olmuş yemenlenmiş
Yeşiller giymiş ol āfet⁴¹³ hemān güyā çemenlenmiş
2. Füsün⁴¹⁴ ile raķīb-i rü-siyeh ol yāri bend itmiş
Melek-sīmāya çatmış varmış ol dîv⁴¹⁵ahre menlenmiş

⁴¹³ Belâ

⁴¹⁴ Siḥir

3. Rūḥ-ı⁴¹⁶ zībāyı⁴¹⁷ sürhünden⁴¹⁸ ʿ araḳ-rizüñ şemim itdüm
 Kıyās itdüm iremden⁴¹⁹ ƙopma bir gül yāsemenlenmiş
4. Ḥayāl-i fikr-i yār ile benüm bu ƙalb-i maḥzūnum
 Vişālüñ mā-cerāsıyla biraz şimdi esenlenmiş
5. Buyur zevraḳçe āmāde hemān ğarām-ı ƙişār ile
 Senüñçün ḥāzır olmuş şandal-ı ʿ aşƙ dümenlenmiş
6. Murādum üzredir ol pādişāh-ı ḥüsnüñ etvārı
 Göñül mürġüñ şikāre⁴²⁰ bāz⁴²¹ ḥüsni ḥayli ƙanlanmış
7. Vişāl-i yār ile ölmek baña yegdür hemin Mümtāz
 Disünler büy-ı yār ile o dīvāne kefenlenmiş

-363-

[Kıt' a/ Kemāl Paşa-zāde]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Bir naşihatdür bu söz ƙıfz eyle ānı ḥaşredek

Güşvār-ı gevher it güşuñdan aşla itme fekk

Malı cem' it cehdeyle isrāf ƙılma şaƙla pek

Düşmene ƙalursa ƙalsun dosta muhtāc olma tek

⁴¹⁵ Şeyfān

⁴¹⁶ Yanak

⁴¹⁷ Yakışıklı

⁴¹⁸ Kırmızı

⁴¹⁹ Cennet

⁴²⁰ Sayd

⁴²¹ Doğan

-364-

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

(.-\.-\.-\.-)

Telef kıılma begāyet şaķla malı

Ki zīrā malı gāyet şaķlamalı

Kemāl oldı cihānda gerçi mergüb

Kemālūñ daķi māl oldı malı

-365-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.-\.-\.-\.-\.-\.-)

1. Şebistān-ı ğamum bezmümde şem' -i enverüm yoķdur
Fenā dünyāda ya' ni bir müselleml dil-berüm yoķdur
2. Serinde herkesin bir ğonce-i sīr-ābı var şimdi
Benüm bāğ-ı cihān içinde bir berķ-i⁴²² terüm yoķdur
3. Ne bir zaķm-ı nigāh u ne eşīr-i zūlf-i müşğinüm
Anuñçün ser-bāzān-ı⁴²³ ' aşķ içinde yerüm yoķdur
4. Zer-i hālīş ' ayār itdü dil-i iksir-i ' aşķ ammā
Ele alır anı bir dil-ber-i sīmīn-berüm yoķdur
5. Yanup hicrānla şem' -i ğam oldum vaşlı yād itmem
Metā' -ı şeb-pesendüm şubħa lāyık gevherüm yoķdur
6. Nice feryād idüp çāk-ı girībān itmeyem ben⁴²⁴ kim
Yanumda sāķi-i gül-ruķ elümde sāğarum yoķdur

---

⁴²² Yaprak⁴²³ Başı açık⁴²⁴ Vecdī divanında "itmeyeyim" şeklindedir.

7. Sitanbul'a o deñlü arzu var dilde ey Vecdî
Uçardum bulsam ammā neyleyüm bāl ü perüm yokdur

-366-

[39b] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Dimiş la' l-i şeker-bārum⁴²⁵ saña bir buse va' d itdüm
Taşaddur⁴²⁶ eylerüm 'uşşākı ben ānı 'ahd itdüm
2. Bilād-ı hüsn-i cānāna beni hākimi naşb itdün
Didi menşubuñ olsun şimdicek ben ānı medh itdüm
3. Beni kayd eylemişken haṭṭ-ı pākiyle ser-i 'uşşāk
Niçün dün-ı bāğ-ı gülşende dimişsün ānı redd itdüm
4. Çekersin h' ān-ı vaşluñ bezm-i meyde cümle 'uşşāka
Yine ağıyāra dirsün ben ser-i 'uşşāka kaçd itdüm
5. Peyām-ı vaşl-ı dil-berden beri geldi didi Mümtāz
Dimiş la' l-i şeker-bārum saña bir buse va' d itdüm

-367-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün

(..-\.-\.-\.-)

1. Ser-i a' dāya kıyāmet kopar in-şā'allāh
İder emvālını zir ü zeber in-şā'allāh
2. Bize ta' n eyleyen erbāb-ı haşūduñ bir gün
Çehresin sille-i āhum bozar in-şā'allāh

⁴²⁵ Yük

⁴²⁶ Yücelik

3. Bugün aġyār ile dil-dār ‘aceb cenk itmiş
Kāfirūñ başını yārūñ keser in-şā’allāh
4. Ne ‘aceb şayd olunmaz bize ol köpegi ħirām
Dām-ı ‘uşşāka o bir gün düşer in-şā’allāh
5. Dūzaġ-ı ‘aşkına yandıklarımı işitse
Yüregüm āteşine şu seper in-şā’allāh
6. Leşker-i hicr ile cenk itmegi terk eylemezüz
Buluruz ħal‘a-yı vaşla zafer in-şā’allāh
7. Şāh-ı ġam ħondı derūn-ı dile bir ħaç gündür
Aña şabr eyle Necībā geçer in-şā’llāh

-368-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Bahār irdi irişdük sebze-zāre⁴²⁷ biz hemān şimdi
Leţāfet ġülşeninde vaġtidür zevġūñ yamān şimdi
2. Neşāţ-ı bezm-i meyde sākıyā gel itme ibrāmı
Utanur⁴²⁸ nev-resim tıfl-ı nev-restedür amān şimdi
3. Ķamaşur ġün yüzinden dāde-i ‘uşşāk ser-tā-ser
Ķamer-i rüyına didüm baġmadan oldı talān şimdi
4. Güzelligūñ geđer şāhum ħazer ħıl dūd-ı āhumdan
Dime bākī ħalur saña ġüzār eyler zamān şimdi
5. Vişālūñ bābını Mümtāz’a açmazsan şeh-i ‘ālem
Evvelki va‘deler cānā yalān oldı yalān şimdi

---

⁴²⁷ Yeşillik

⁴²⁸ Hicāb

-369-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.-\.-\.-\.-\.-)

1. Bir haber meh-likādan gelür in-şā'allāh
Dil-i bī-çāreye meserret bulur in-şā'allāh
2. Künc-i miḥnetde firākuñ çeker iken bir gün
Perver-i yār ile kā'im olur in-şā'allāh
3. Dūd-ı āhum yelerek semt-i raḳıbe gitdi
İntikāmum ḳomaz andan alur in-şā'allāh
4. Nār-ı hicrānına yandıḳlarımı bilmez mi
Küşte-i 'aşḳımı dil-ber bilür in-şā'allāh
5. Böyle her dem seni ol meh şeb-i firḳatde ḳomaz
Bir haber ile 'Ārifā gelür in-şā'allāh

-370-

[40a] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-)

1. Yār cemālün görmedüm ḥasretdeyüm bir haftadur
Zār ile bülbül gibi firḳatdeyüm bir haftadur
2. Gün gibi gözden nihāndur o meh-i āli-cenāb
Hicr ile Mecnūn gibi miḥnetdeyüm bir haftadur
3. Her kaçan aḥvālümü 'arz eylesem eyler 'itāb
Bilmezem aña sebep ne dā'im eyler ictināb
4. Ağlayup pāyine düşdüm yoḳ deḥānından cevāb
Bilmezem ḥālüm n'ola ḥayretdeyüm bir haftadur

5. Ey kerem-kānī meded kıl hālūme raḥm eyle gel
Nār-ı firḳat ḳaddūmi itdi kemān inṣāfa gel
6. Gel efendüm luṭf idüp eyle cevāb inṣāfa gel
Ḳulluḡuñ devlet bilüp devletdeyüm bir haftadur
7. Ey hilāl ebrū yetiṣ gel ḳāmetüm oldı kemān
Dād elinden el-emān ey bī-taraḥḥum el-emān
8. Dir Fedāyī ‘ aṣḳ elinden oldı aḡvālüm kemān
Arttı derdüm rüz u ṣeb miḡnetdeyüm bir haftadur

-371-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Ḥamdüli’llāh yār ile ṣoḡbetdeyüm bir haftadur
Bāḡ-ı ḡüsniñde ānuñ ‘ iṣretdeyüm bir haftadur
2. Mürde cismüm itdi iḡyā ol ṣirīn ḡüftār ile
Çoḡ ṣükür Mevlā’ya kim raḡbetdeyüm bir haftadur
3. ‘ Arz-ı ḡāl itmek ne ḡācet kendi bir ‘ āli-cenāb
‘ Aṣıḡuñ ḡadrin bilüp luṭf u ‘ aṡāsız bī-ḡesāb
4. Dā’imā ferḡundeyüm ideli aña intisāb
Rüz u ṣeb dil-dār ile ülfetdeyüm bir haftadur
5. Bir mürüvvet ma‘ deni kān-ı vefādur ol ḡüzel
Ḥüsni-ḡulḡı ṡavr u eṡvārı anuñ hep bī-bedel
6. Söyledüḡi sözleri gelür baña ṣi‘ r ü ḡazel
Derḡeh-i luṭfında ben ‘ uzletdeyüm bir haftadur
7. Ol dil-ārāya merāmum eyledüm ṣehā beyān
Didi baş üzre hemān sen eyle bu seri nihān

8. Der Rızāyī yār ile ھا̇lvet idüp bir Şeb hemān
Nā'il oldum vaşlına devletdeyüm bir haftadur

-372-

[40b] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Őarābı çok içürmiŐler Şu nev-civānı besbelli
Kızarmış gül gibi ruħlar gözi mestāne besbelli
2. Baña inkār ider Őāhum nūŐ itmez bāde-i gül-gün
Murādı bed-liķālarla yine meyhāne besbelli
3. Çürisün dil-i lisānuñ daħi bulsun imānında
' Adūnuñ diŐleri degmiŐ beyāz gerdāna besbelli
4. Sel oldu çeŐmümüñ yaşı senüñ ' aŐķ-ı firāķından
Hoş bilürsin büyük Nābī ķuluñ dīvāne besbelli

-373-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Bahār oldu yine her lāle bir peymānedür Şimdi
Müzeyyen gül Őabaķlarla çemen meyhānedür Şimdi
2. Cünün ehli dūŐerdi taĒlara olmasa zinciri
Muķim-i kūŐe-i beyt-i aħzān dīvānedür Őimdi
3. Çemen üstine dūŐmüŐ yāsemen bir gün temāŐā ķıl
Hemān Şol riŐe-i sebze üzre ķonmiŐ Őānedür Şimdi
4. Maķāmum künc-i vīrāne gönül andan ĥarāb ammā
Dil-i zārüm benüm vīrāneden vīrānedür Şimdi

5. Riyāzī tūṭī-i şīrin kelām mışr-ı ʿirfānuz
Bizüm taqlīdimüz güftārda Selmānedür şimdi

-374-

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Vāʿ de-i vaşla dilinden dil-berüñ lā gelmedi
Çok vefā şüretlerin gösterdi illā gelmedi
2. Gelmege ʿahd itdi gerçi şüretā ol bī-vefā
Göñlüne ammā ki gelmek fikri aşla gelmedi
3. Göñlüme ğam gelse her dem hicr derdüñle gelür
Çok sözüüm vardı aña hayfā ki tenhā gelmedi
4. Şūfī(yi) gördüm kaçār dil-ber temāşa itmeden
Andan özge baña dünyāda temāşa gelmedi
5. Devr-i Ādemʼden berü İshāqʼa beñzer ʿāleme
Bir cefā-keş ʿāşık-ı rüsvāy u şeydā gelmedi

-375-

Mefʿ ülü Mefāʿ ilü Mefāʿ ilü Feʿ ülün

(--.\.--.\.--.\.--)

Geh bāde içür zāhide sākī geh ʿarağ-bāş
Mestüm duramam dirse ʿasayla ʿayak bāş

-376-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(---\---\---\---)

Biz miḥnet ile bağrımızu ḥün iderüz
 an ağlamadan ḥāli dige-gün iderüz
 Ğam bezmine muṭrībüz gülimüzdür nāy
 Endāzeden āh u zārı bīrūn iderüz

-377-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Bizi mest eyleyen “bintü'l 'ineb”dür sāfiyā ammā
 Yeşil ferācelü ümmü'l fesād-ı engūrı gördüñ mi

[41a]

Fāzıl Beg

-378-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

- 1 Raḥm ider yoğ baña hiç nālelerümden ğayrı
 Hiçbir ağlar bulamam çeşm-i terümden ğayrı
 Hem-demüm yoğ āh şererümden ğayrı
 Beni yoğlar bulunur mı kederümden ğayrı
Bir yanar yoğ benüm için cigerümden ğayrı
 Bulunır mı bir acır yārelerümden ğayrı

- 2 Beni şād eyle diyü kimlere feryād ideyüm
 Kime takrîr-i ğamla dil-i nā-şād ideyüm
 Daḥî kime taleb-i himmet ü imdād ideyüm
 Dil-i nā-şādı bu ḥāletle nice şād ideyüm
Bir yanar yok benüm için cigerümden ğayrı
Bulunur mı bir acır yârelerümden ğayrı
- 3 Benüm āh itdügim ḥāşılı bir dem yokdur
 Yine bir şefkat ider ḥālüme ādem yokdur
 Güyâ şimdi bu cihān içre ki ‘ālem yokdur
 Yāhud ālām u miḥnetde hiç maḥrem yokdur
Bir yanar yok benüm için cigerimden ğayrı
Bulunur mı bir acır yârelerümden ğayrı
- 4 Meded ey feyz-i Ḥüdā derdüme bir çäre meded
 Āteş-i miḥnete yandı dil-i bî-çäre meded
 Sen eger itmez iseñ lütf ile bu zäre meded
 Ya kim itsün dil-i endūh-keşüme çäre meded
Bir yanar yok benüm için cigerümden ğayrı
Bulunur mı bir acır yârelerümden ğayrı
- 5 Ne arar var ne şorar var bu dil-i nā-şādı
 Herkesüñ oldu vefāsızlık ‘aceb mu‘ tādı
 Kimseye Fāzıl işitdüremedi feryādı
 Qaldı dünyāda hemān merḥametüñ bir adı
Bir yanar yok benüm için cigerümden ğayrı
Bulunur mı bir acır yârelerümden ğayrı

- 6 Yed-i ğamdan nice mümkün ki ħalāş ola cihān
 ulle-i āf'a azīmetle olsañ da nihān
 Dest-i ğamdan pek baiddür olabilmek pinhān
 Nerede gezsek olur ħāne-i albe mihmān
Bir yanar yo benüm iün cigerümden ğayrı
Bulunur mı bir acır yārelerümden ğayrı

-379-

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\-.-.\--.\-.-)

Ser-pūş-ı cāmı alma meyüñ gör yapağını
 Keşf itme rāzı açma utınuñ apağını

-380-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--.\--.\--.\-.-)

Ser-te-ser utsa eger ālemi bārān-gerüm
 Düşmeye ehl-i dilüñ ħişşesine bir şebnem

-381-

[41b] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-.\-.-.\-.-.\-.-)

1. Gülsitān-ı dehre geldük rengi yo bñ almamış
 Sāye-endāz-ı⁴²⁹ kerem bir nal-i⁴³⁰ dil-cü almamış

⁴²⁹ Amak

⁴³⁰ Aa

2. Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rüzgâr
Hoğka-yı pîrûze-i⁴³¹ gerdûnda⁴³² dârû⁴³³ kalmamış
3. Teşnegânın⁴³⁴ çāk⁴³⁵ çāk olmuş leb-i h̄v̄ ahiş-geri⁴³⁶
Çeşme-sâr-ı⁴³⁷ merhametde bir içim şu kalmamış
4. Kıadrin añlar yok bilür yok merdüm-i sencidenin⁴³⁸
Çarşu-yı kâbiliyyetde terâzû kalmamış
5. Ceyş-i gamdan⁴³⁹ kime itsün ilticâ⁴⁴⁰ ehl-i niyâz
Kal' a-yı himmetde Nâbî burc u bârû kalmamış

- 382 – [Bî-vefâ-yı ebnâ-yı zaman]

Mef' ulü Mefâ' ilü Fe' ulün

(--.\.--.\--)

1. Her mihr-i gâye olma meftün
Kât katdur içi çarh-ı gerdün
2. Hep mâni tarh-ı nakşını renk
Hep işleri sâde dillere renk
3. Zâhirde vefâ zamîre pür-ķahr
Bîrûni⁴⁴¹ çü gel derdini pür-zehr
4. Sen yoluna can virürken ânuñ
Olur o senüñ ' adû-yı cānuñ

⁴³¹ Bir yeşilimsi taş olup hâtem i' māl iderler

⁴³² Gökler

⁴³³ İlaç

⁴³⁴ Susuzluk

⁴³⁵ Yarık

⁴³⁶ İstekli

⁴³⁷ Akıcı

⁴³⁸ Tartılmış ve beğenilmiş sahib-i tecrübe ma' nāsına.

⁴³⁹ Cüşa gelmeği ve gönül hışmından

⁴⁴⁰ Sığınacak yer tutmak

⁴⁴¹ Taşra

-383-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

N'ola derd-i ' aşk ile mey-i dil-güşāya düşsem

Gam ile iki büküldüm ne' aceb ' işyāna düşsem

-384-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

Ardına hışlayarak bāri düşeydüm yārūñ

Bre dur kaçma meded kesdüñ emānum diyerek

-385-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Felek ' āli-cenāb ü baḥş-i ser-keş⁴⁴² yār müstağnī⁴⁴³Tehī⁴⁴⁴ ceyb-i⁴⁴⁵ heves ol şāhid-bazār⁴⁴⁶ müstağnī2. Fenā⁴⁴⁷ meyḥānesinde cām-ı⁴⁴⁸ kāmı⁴⁴⁹ kimden istersüñKi sākī mest ü nāz u naḥvet⁴⁵⁰ u ḥumār⁴⁵¹ müstağni

---

⁴⁴² Baş çekmek
⁴⁴³ Hacetsiz⁴⁴⁴ Boş⁴⁴⁵ Ceplü⁴⁴⁶ Mübtezel bâzâr güzeli⁴⁴⁷ Dünya⁴⁴⁸ Şarap⁴⁴⁹ Murād⁴⁵⁰ Gadab⁴⁵¹ Bakiyye-i sekr

3. Bize şahbāsını medḥ itme sākī cām-ı gerdūnuñ⁴⁵²
Ki ol saḥbādan⁴⁵³ olmuşdur dil-i ḥūş-yār⁴⁵⁴ müstāgnī
4. Ṭabībā mübtelā-yı derd-i ‘aşkuñ minneti yoḡdur
‘ Aceb hiḡmet ki ola tımardan bīmār müstāgnī
5. Sipihruñ⁴⁵⁵ şūret-i iḡbāline hergiz naḡar kılmaz
İder Cevrī gibi ehl-i dili edbār müstāgnī

[Ve-lehu]

- 5 Olsañ da yolına sen ānuñ ḡāk
Eyler seni pāy-māl bī-pāk
- 6 Bī-gāne derūn-ı dost-ı bīrūn
Bed ḡuy ü denī vü nākes ü dūn

[42a] Güfte-i Tercī‘-i Bend Şānī Beg

-386-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

- 1 Öürsem zaḡm-ı tīḡ-ı ḡun-feşān-ı şeh-süvārumla
Ten-i mecrūḡumı yuñ āb-ı çeşm-i eşk-bārumla
Ser-i kūyında defn eyleñ ki derd-i ‘aşḡ-ı yārumla
Diyem iḡyā-yı emvāt olıcaḡ feryād u zārumla
Eger ḡaşr olmaz isem ol kıyāmet ḡadd nigārumla
Gezem maḡşerde sīnem döḡerek seng-i mezārumla

⁴⁵² Felek

⁴⁵³ Şarap

⁴⁵⁴ Ayık

⁴⁵⁵ Felek ve gökler

- 2 Dem-i nez^ç -i vefâtumda ümidi kaç^ç idüñ benden
 Vedâ^ç eyler hayâl-i yâr zîrâ çeşm-i rüşenden
 Ferâgât eyleñüz bir lahza kim feryâd u şüyündan
 Diyem ya kabze'l-ervâh olurken cânım tenden
Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd nigârumla
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla
- 3 Bu derd-i ^ç aşk-ı âlâm firâkıyla ölürsem ger
 Ser-i kabrümde telkîn itmege gelsün diyün dil-ber
 İşitsün tâ ki geldikde su^çâl içün baña münker
 Diyem bu maţlâ^ç -ı ervâh bahşi ki ey melek manzar
Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd nigârumla
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla
- 4 Der-i dârü'ş-şifâ-yı yârda yatur dil-i haste
 Vaşiyet itmege yok iktidârı kaldı dem-beste
 Devât u kâğıdı ihzâr idüp ^ç uşşâk-ı sermeste
 Diyem mâ-fiz-zamîrüm yazdırup âheste âheste
Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd nigârumla
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla
- 5 Kaçan gâlib ola za^ç fim dil-i bîmâr-ı zârumda
 Mecâlüm kıalmayup Şânî benüm cism-i nizârumda
 Muğarrar olıcağ ölmek baña küy-ı nigârumda
 Diyem yârâna bu beyti yazuñ seng-i mezârumda
Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kıadd nigârumla
Gezem maşşerde sînem dögerek seng-i mezârumla

[42b] Cevrî Çelebi Terkîb-i Bend Şikâyet-güne

Der-ger mey-i hevâ-yı mecâzî güfte şod

-387-

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

(..-\\.-\\.-\\.-)

- 1 Ey meh-i encümen-efrüz-ı harîm-i ağıyâr
 Ateş-endâz dil-i 'aşık bî-şabr u qarâr
 Şem' -i ruhsâruñla hâne-i düşmen rüşen
 Zulmet-i hicrûñle külbe-i dil tîr ü târ
 Şerbet-i la' lüñ ile kâm-ı erâzil şîrin
 Zehr-i âlâmuñ ile telh-i mezâk dil-zâr
 Devlet-i vaşluñ ile 'aşık-ı şeydâ bîmâr
 Oldı ihsânuñ ile gül gibi hürrem her dün
 Eyledi hâr-ı gamuñ ehl-i dili sine fikâr
Hiç göstermedüñ erbâb-ı dile rüy-ı vefâ
Sende yokdur gibi ey gonce-i ter büy-ı vefâ
- 2 Gün gibi her seher ağıyâra idüp 'arz-ı cemâl
 Beni serkeşte idersün gam ile zerre mişâl
 Ehl-i dil sofray-ı bezm-i keremüñden maḥrûm
 Nâ-sezâ şâm u seher muḡtanem ḥân u sâl
 Şem' -i meclis gibi sen her gice cem' iyyetde
 Ben gam-ı miḡnet-i hicrûñle perîşân aḫvâl
 Devr-i ḡüsnüñde 'adü-yı fesed elümden âzâd

Ben esîr-i ğam u endüh⁴⁵⁶ u giriftâr-ı melâl
 Tâlib-i vaşluñ olan ehl-i ‘ arz rif’ atde
 Bî-ğaraz ‘ aşık-ı şâdık reh-i ğamda pâ-mâl
Seni cânıyla seven ‘ aşıkça raġbet bu mıdur
Ehl-i dil gülmeye devründe mürüvvet bu mıdur

- 3 Eylemezün şanma zerrece aġyâra sitem
 Muţtaşıl olmadur mazhar ihsân ü kerem
 Seni her gice çeker sînesine bî-minnet
 Yokdur ruşsat o nâdâna nedendür bilsem
 Cennet kûyuñ ol iblis idinmiş me’vâ
 Nice ârâm ider Allâh’ı seversen Âdem

Ve-lehu

Câm-ı la‘ lûñle şafâlanmada her gâh raġib
 Hûn-ı dili nûş iderin ben ölmekle her dem
 Bilmedüm gitdi o nâ-pâke bu luţfuñ sebebin
 ‘ Aġlumı aldı bu hayret beni öldürdü bu ğam
Ne vefâdur bu ne pâyân u nihâyet bulmaz
Daġi gitdikçe füzün olmada ġâyet bulmaz

- 4 Luţfuña mazhar olan lâyıġ-ı ihsân olsa
 Saña ‘ aşık geçinen şâhib-i ‘ irfân olsa
 Sen perî-rüyı çeken dâ’ire-i âġuşa
 Dâhil-i halka-yı cem’ iyyet yârân olsa
 ‘ Aşıkumdur diyü fahr eyledügin nâdâna
 ‘ Aşkı fehm eyleyecek zerrece iz’ân olsa

⁴⁵⁶ Sıvamak ve yaldızlamak, Arabîde t’îlâ ma’ nâsına

Ġam yemezdüm aña luḡ itdüġüne zerre kadar

Çehresinde eṣer-i lüḡf-ı nümāyān olsa

Aġlamazdum ānı iḥsān ile ṣād itdügine

Ḥar-ı lā yefhem ü dūn olmasa insān olsa

Şaḳlasa rāzuñı dünyaya ‘iyān eylemese

Nāvek-i ṭa‘ nesini bāri niṣān eylemese

- 5 Nice bir dil çekme ālām u meṣaḳḳat senden
 Nice bir cāne ireyür ġam u miḥnet senden
 Vā‘ de-i luḡfa vefā eylemez olduñ hergiz
 Görmez oldum eṣer-i bŷy-ı ḥaḳıḳat senden
 Beni Cevrī gibi āzürde-i hicrān itdŷñ
 Olmadı vuṣlatuña irmege himmet senden
 Çünkü sen luḡfuñı iḥsānuñı kesdŷñ benden
 Ben de itsem ne ‘aceb ḳaṭ‘ -ı muḥabbet senden
 Ḳalmadı bende ümīd-i kerem ü bīm-i sitem
 Dile her vecihle ferāġāt virdi ferāġāt senden
Yŷri ŧimdengerŷ var istedŷginle yār ol
İstemezsen bize yār olmaġa ŧaġ ol vār ol

[43a] Derviş Faṣıḥ Mevlevī

-388-

Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn Mefā‘ ilŷn

(.---\---\---\---)

1. Ne bāġuñ verdisin⁴⁵⁷ bŷy-ı āṣinā-yı ŷlfetŷñ kimdür
 Ne bezmŷñ ŧem‘ isin sŷz-azmāy-ı ŧoḫbetŷñ kimdür

⁴⁵⁷ Gül

2. Kime gülzār-ı hüsnuñ cilvegāh itdūñ ʿaceb bilsem
Mişāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i kāmētūñ kimdür
3. Hele biz hayli demdür kaçʿ -i ümīd eyledük şimdi
ʿ Aceb nev-bāde⁴⁵⁸ çin-i⁴⁵⁹ büstān-ı vuşlatuñ kimdür
4. ʿ Aceb teşrīfine kimlerdür ey meh muntaşır her şeb
Henüz encüm⁴⁶⁰-şümār-ı⁴⁶¹ şām-ı⁴⁶² tār-ı hasretūñ kimdür
5. Faşihī zār olaldan dūr hayli rüzgār oldı
ʿ Aceb şimdi gubār-ı āsitān-ı devletūñ kimdür

-389- [ve-lehu]

Mefʿ ulü Mefāʿ ilü Feʿ ulün

(--.\.--.\--)

7. Bu tende revādur olsa her an
Biñ tevbe ser-i sebūya qurbān
8. Evvel üfürüp içenler ābı
Şimdi o kadar şarāb-ı nābı
9. Tevbe tatalum ki bī-sütündür
Ferhad'ı şarāb lāle-gündür
10. Tevbe eger olsa Tūr-ı Sīnā
Duymaz aña mey-i kāyda mücellā

⁴⁵⁸ Turfanda yemiş

⁴⁵⁹ Toplamak

⁴⁶⁰ Yıldız

⁴⁶¹ Saymak

⁴⁶² Gice

-390-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Cāy-ı rāḥat sāye-i baḥt-ı siyāh olmuş baña
Şem' -i ḥalvetgāh-ı ḥasret nār-ı āh olmuş baña
2. Bāğ-ı dehrüñ neyleyüm ezhār-ı⁴⁶³ bisdār olduğın
Ḥār-ı zār-ı nā-ümīdi ḥābgāh olmuş baña
3. İlleri ser-menzil-i maḫşūda ileten rüzgār
Reh-güzār-ı arzūda sedd-i rāh olmuş baña
4. Ḥāne-i ğam kim ānı vīrān ider bulsa ḥalk
Mesken-i āsāyiş⁴⁶⁴ ü cāy-ı penāh olmuş baña
5. Hem beni Cevrī felek tīr ü ğama kılmış hedef⁴⁶⁵
Şīvesin gör hem nişān-ı tīr-i āh olmuş bana

Mef' ulü Mefā' ilü Fe' ulün [Ve-lehu]

(--.\.--.\.--)

11. Çün ' uḫde-i ğam çözülde tevbe
Cāmı göricek bozuldu tevbe
12. Ḳo zühdi gel eyle mey-güsārı
Budur bu demüñ şalāḥ-kārı
13. Bülbülle ider şalā-yı ' işret
Gel vaḫtidür itme fevt-i firsat

---

⁴⁶³ Cem' i zehir içecek ma' nāsına

⁴⁶⁴ Rahat

⁴⁶⁵ Kalkan

-391-

[43b] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Şāh-ı 'aşkum 'ālem-i ma' nā müsellemdür baña
Ser-nigün peymāne-i Cem tāk-ı Edhem'dür baña
2. 'Aşq ile gāhī ḥarābāta düşürsem gönlümü
Bāz-güne⁴⁶⁶ tāk-ı Edhem sāgār-ı Cem'dür baña
3. Her nefesde ḥançer-i bürrān gibi bir zaḥm açar
Hem-zebān-ı dil-nüvāz āh-ı dem-ā-demdür baña
4. On sekiz biñ 'ālemi seyr eylemek lāzım degil
Her nefesde feyz-i Ḥaḫ bir özge 'ālemdür baña
5. Ḥalk-ı 'ālem bir nefes şād olmağa cānlar virür
Cānımuñ cānānı güyā dildeki ğamdur baña
6. 'Aşıkum ammā yine düşizegān-ı fikrümē
Cebrā'ilüm Meryem-i endīşe maḥremdür baña
7. Baña şor Nef' ī hemān ḫadr-i dürr-i eş' āruñı⁴⁶⁷
Nükte-sencān-ı İlāhī cümle hem-demdür bana

-392-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Çeşmüñe nāz itmegi her demde ḫānūn eyleme
Nağme-i sāz u niyāzı perde bīrūn⁴⁶⁸ eyleme

---

⁴⁶⁶ Ma' nā-yı terkibî bu ma' nālara ḫarībdır, çünkü bāz; girü ma' nāsına, güne; dürlü mā' nāsınadır.

⁴⁶⁷ Nef' ī divanında "güftārını" şeklindedir.

⁴⁶⁸ Taşra

2. Kāh lütūf geh ʿ itāb ile nigāh itme dile
Dem-be-dem bī-çārenüñ ḥālın diger-gün⁴⁶⁹ eyleme
3. Şāne⁴⁷⁰ urma zülfüñe şad⁴⁷¹-çāk idersüñ dilleri
Bir bölük cem ʿ -ı perīşānı şebī-ḥūn eyleme
4. ʿ İşvelerle ʿ aşığı cān virmelerle bī-tāb kııl
Derdin efzūn eyle ammā şabrın efzūn eyleme
5. ʿ Aşkla şākir itme ey Cevrī dil-i dīvāneñi
Ḳābil-i irşadı muḥtāc-ı Felātūn eyleme

Ve-lehu

Mef ʿ ulü Mefā ʿ ulü Fe ʿ ulün

(--.\.--.\.--)

14. Sāḳī niye bezme dem getürdi
Elde ayağı ḳadem getürdi
15. Bezme mey-i dil-güşā getürdi
Ḥoş geldi yine şafā getürdi
16. Rindāna getürdi müjde-i kām
Geldi baş açık yalın ayak cām
17. Göñlüni ele alıñ şarabuñ
Zaḥmına nemek⁴⁷² şaçın kebābuñ
16. Şaḥbayla sāğār oldı memlū
Akdığı yere yine aḳar su

⁴⁶⁹ Ğayr gün

⁴⁷⁰ Tarak

⁴⁷¹ Biñ

⁴⁷² Tuz

17. Geldi yüzi rindüñ oldı handān
Sāgār gibi geldi beñzine kār
18. Mey olmasa eski yār ğam-h̄'ār
Gülmezdi ānı görince hammār

[44a] Ğazel-i Bāķī Tahmīs-i Nādirī

-393-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

- 1 Şehā' arz-ı cemāl it kudret-i settārı görsünler
Ziyā vir 'āleme ol nūr-ı⁴⁷³ pür-envārı görsünler
Hirām it nāz ile gülzāre gel didārı görsünler
Açıl bāğuñ gül ü nesrīni ol ruhsārı görsünler
Şalın serv ü şanavber⁴⁷⁴ şive-i reftārı görsünler
- 2 Yanup derd-i muḥabbet āteşinden rüz u şeb göñlüm
Devāsın bulmadı hergiz çeker derd ü ta' ab⁴⁷⁵ göñlüm
Olubdur dergehünde ḥāşılı pür-tāb u teb göñlüm
Kapuñda ḥāşıl itdi bu devāsız derdi hep göñlüm
Ne derde mübtelā oldı dil-i bīmārı⁴⁷⁶ görsünler
- 3 Gülistān-ı muḥabbet oldı çün kim cism-i 'uryānum⁴⁷⁷
Nihālāsā fitil-i dāğ oldı anda cānānum
Yanup nār-ı ğamıyla gül gül itdi cism-i bī-cānum⁴⁷⁸

⁴⁷³ nūr-ı :“rüy-i” G.N.D.

⁴⁷⁴ Çam ağacı gibi salınmak ve hirām

⁴⁷⁵ Ğuşsa, yorgunluk

⁴⁷⁶ Hasta

⁴⁷⁷ uryānım :“bī-cānım” G.N.D.

Açıldı dağlar sīnemde çāk itdüm girībānum

Muḥabbet gülşeninde açılan gülnārı görsünler

- 4 N’ola derd-i derūnum añlamazsa zāhid-i münker
Baña Mecnūn u Ferhād oldu ancak ‘aşkla hem-ser
Şarardum sāza döndüm nāle-i dil-sūzdan āḫir⁴⁷⁹

Ten-i zārumda pehlūm üstüḫānı şayılır bir bir

Beni seyr itmeyen aḫbāb mūsikārı görsünler

[Ve-lehu]

- 5 Mişāl-i Nādirī ey dil ser-ā-ser gezdüm āfākı
Temāşā eyledüm aḫvāl-i ma‘şuqān u ‘uşşākı
Cefākār olsa da dil-ber esirger yine müştākı
Güzeller mihribān⁴⁸⁰ olmaz dimek yañlışdur ey Bākī
Olur vallāhi billāhi hemān yalvārı görsünler

Neş’et Efendi Merḫūmuñ

-394-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..--\..--\..--\..--)

- 1 Bezm-i vuşlatda ‘aceb hecr-keş-i yār oldum
Nūş-dārū-yı şifā-baḫş ile bīmār oldum
Düşdüm ol şāhī gülün dāmenine ḫār oldum
Ġonceme jāle gibi neyleyeyüm bār oldum
Şabrı güç çāresi güç derde giriftār oldum

⁴⁷⁸ bī-cānım :“sūzānım” G.N.D.

⁴⁷⁹ G.N.D.’da “vāfir”

⁴⁸⁰ Muḥabbetlü

2 Kim arar anıma girsen de begüm bendesinüñ
 Dil-i dıvānecigüm yavruçuğum bendesinüñ
 Cümle vārim ile cānım da senüñ bendesinüñ
 Şānına her ne düşerse ānı ıl bendesinüñ
Meramet eyle efendüm hele nā-ār oldum

3 İltifātuñ ile arānuma fā'ı degilüm
 Geri kim tab'-ı şerīfīne muvāfı degilüm
 Bilürem ben daı sulānuma lāyık degilüm
 ulınım añla efendüm saña 'aşı degilüm
Tevbe tevbe seni sevdimse günāhkār oldum

[44b] [Ve-lehu]

4 Mūjde-i vuşlat olan şirin-edādan geçdüm
 Meclis-i hāş-ı şebistān-ı şafādan geçdüm
 Baña maşşūş olunan mihr ü vefādan geçdüm
 Nıgeh-i 'ātıfet ü luţf u 'aţādan geçdüm
Bezm-i 'aşında hemān ānı'-i dıdār oldum

5 Ğālibā mā'il o şeh nāle vü efānımuza
 Teşnedür ğamze-i hun-ār hemān ānımuza
 Yosa bilmem 'acabā aşdı mı var cānımuza
 Nice zālīm diyemem hāzret-i sulānımuza

Neş'etâ cān-ı cihāndan hele bî-zār oldum

Allāh Allāh ne 'aceb derde giriftār oldum

-395-

Mef'ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe'ülün

(--.\--.\--.\--)

1. Tennür-ı dile od yakup āh-ı şererümden
Bir özge kebāb-ı mā-ḥazār itdüm cigerümden
2. Derd ehline nüş itmek çün eyledüm iḥzār
Bezm-i ğama iki şîşe mey dīdelerümden
3. Şeb-tā-be-seḥer zārüm o yāre eşer itmez
Lerzīde⁴⁸¹ felek gerçi ki āh-ı seḥerümden
4. Ağāze-i⁴⁸² hicr ü elemüm düşeli dehre
Mātem-zededür ins ü melek bu kederümdem
5. Dil-beste-i zülf-i siyehüm yine Sezāyī
Sevdā-yı cünün gitmedi bir kerre serümden

-396- [Ġazel-i 'Iydiyye ve Nev-rūziyye-i Cevrī]

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Yine devr-i felek iḥyā idüp āyīn-i Cemşid'i
Getürdi bir dem-i ferḥundeye⁴⁸³ nev-rüz ile 'ıydi

⁴⁸¹ Ditrer

⁴⁸² Ağāze: "āvāze" H.S.D.

⁴⁸³ Mübārek ve meymün, ferāh

2. Cem-i nev-rüz ile Keyhüsrev⁴⁸⁴ ‘ıyd oldu hem-meclis
Felek şevk ile gerdân itse demdür cām-ı hürşidi
3. Quruldu ‘ıyd ü nev-rüz yine bezm-i şarab-sāzı
Degildür mäh-ı nev gösterdi devrân-ı çelik nāhidi
4. Hilāl-i ‘ıyd şanmañ hük-m-i feyzi şāh-ı nev-rūzuñ
Berāt-ı ‘işrete çekdi yine tuğrā-yı tecdīdi
5. ‘Arūs-ı ‘ıyd ile hem-şoḥbet oldu şāhid-i nev-rūz
Bu şevk ile mesīhā n’ola terk eylerse tecrīdi
6. Hilāl-i şāh-ı ‘ıyd u āfitāb-ı şubḥ-ı nev-rūzuñ
Füyüzāt-ı şafāsı halka şundu cām-ı ümmīdi
7. Şafā-yı ‘ıyd-i ḥarem-i şevk-i nev-rūz ile ey Cevrī
Derūn-ı ‘āleme virdi neşāt-ı zevk-i cāvīdi

- 397 -

[45a] Şarkı

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

(-.-\-.--\-.--)

- 1 Mest-i şahbā-yı leb-i mey-güninum (yār kūyinum) ⁴⁸⁵
Dāğı dāğı ğamze-i pür hūninum
Sendedür dīvāne gönlüm sendedür (vāy vāy)
Ey şaçı Leylā senüñ Mecnūnı’num (mecebūrnum)
- 2 Bī-mesnedüm zülf-i kemendüm⁴⁸⁶
Sīne-bendüm kendi efendüm emān

⁴⁸⁴ Pâdişah

⁴⁸⁵ Dāğı dāğı: “dāğ-dār-ı” R.D.

⁴⁸⁶ Mecmuada yer alan ikinci kıt’anın ilk üç dizesi R.D.’da yer almamaktadır.

Ḥayrānınum ḵurbānınum yār yār
 Zülfine bağlandum ey sım ü tenüm⁴⁸⁷ (sım ü tenüm)
 Ḳayd-ı āhum hep o yüzdendür benüm
 Geşt-i řahrā-yı cünündür⁴⁸⁸ meskenüm (vāy vāy)

Eyżan

Ey ḵaşı yay⁴⁸⁹ neylerüm cān u teni (cān u teni)
 Tıgveş yabāne atduñ sen beni
 Benden artık bir sever var mı seni (vāy vāy)

Eyżan

Fāriğ olmaz bu hevā-zāre düşen (zāre düşen)
 ‘Andelībüm gülmedüm āh itmedüñ⁴⁹⁰ (yār yār)
 Rātībā’dan şor hevā-yı ‘aşkı sen (vāy vāy)

-398-⁴⁹¹

Şarkı⁴⁹²

- 1 Meftün saña dil ey perī
 İtdüm fedā cān u seri
 Sevdüm diye sen dil-beri
Diñle fiğānum gel beri
- 2 Döndür yüzün benden yana
 Ḳaşduñ nedür ey meh bāna

⁴⁸⁷ ey sım ü tenim: ey penbe tenim R.D.

⁴⁸⁸ Cünündür: “cefādır” R.D.

⁴⁸⁹ Yay: “ya”, Tiğ:Tir, atduñ: atma R.D.

⁴⁹⁰ gülmedim āh itmedin: “Gülmeden gül ‘andelīb āh itmeden” R.D.

⁴⁹¹ Vezin bulunamadı.

⁴⁹² Mecmuada yer alan bu şarkı Numan Ağa tarafından muhayyer sünbüle makamında ve Devr-i Hindi usulünde bestelenmiştir. Söz yazarı belli değildir. TRT repertuar numarası: 7549. (<http://www.yedinota.com>)

Cānā göñül virdüm saña

Eyżan

- 3 Ağyār(1) alma yanına
Düşmez senüñ irfānına
Lāyık degildür şānına

Eyżan

- 4 Hāmīd saña dil-bendedür
Üftādedür efgendedür
Dil-i rüyına nālendedür

Diñle fiğānum gel beri

-399- Beyt

Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---)

- 1 O şūha var şabā söyle
Beni ağlatmasun böyle
Çabuk git var kerem eyle
Bu hālüm hep beyān eyle
- 2 Görüp dīvāne oldum ben
Firāk-ı hicre taldum ben
Aradum ānı buldum ben
Haber vir bī-gümān eyle

-400-⁴⁹³ Beyt

Bād-ı şabā dost kūyına varsın aman hey

‘ Arz-ı hālüm getür gül yüzli yāre

Eger bendesin hālın şorarsa aman hey

Ṭabīb tımār itmez oldı yāreye

- 401- Beyt

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..- /..- -/..- -/..-)

Düşdi dāmān-ı dile pür-şerer-i sūz-ı efgēn

‘ Aşkuñ āhengeri zincīr-i cünün işler iken

[46b] - 402- Şarkı

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

- 1 Bendedür mürğ-ı gönül kākül-i şayyāde hey
Ol sebebden düşmüşüm nāle vü feryāde hey
Dehr içinde günde biñ kez çāk çāk olsam çe sūd
Çāre yok zencīr-i zülfinden ānuñ āzāde hey
- 2 Rāh-ı ‘ aşkuñla o yārūñ çekdigüm cevr ü cefā
Dehr içinde kimseler vākıf degil illā Ḥüdā
Bir yana yārūñ cefāsı ta‘ n düşmek bir yana
‘ Ākıbet yüz tutdı kalbim hānesi vīrāne hey

⁴⁹³ Vezin bulunamadı.

- 3 Vāh vuşlat üstine baht-ı siyāhum çekdi sed
Mürğ-ı dil feryād ider şekl-i kafes kaldı ceset
Gülmedüm vaşluñla bir kez dehr içinde hey meded
‘Ömrüm āhıyla geçirdüm şu fenā dünyāda hey
- 4 Yād ellere düşse ‘āşık āh u zardur hem-demi
Dehr içinde günde biñ kez fedā itdüm serümi
Esirüm mişl-i firengī gel āzād eyle beni
Zühdiyā kaldum şu yerde ol garīb bī-çāre hey

Şarkı⁴⁹⁴ -403-

Müstef ilün Müstef ilün

(--.\--.)

- 1 Dil mest olur huş-yār iken
Ġaflet gelür bī-dār iken
Bu işve sende vār iken
Ey serv-i kad gonce-fem
Bülbül gibi nälendenüm
- 2 Lütf eyle cānum yāresi
Derūnda hasret pāresi
Sende bu derdüñ çāresi
Ey servi-kad gonce-fem
Sāyen gibi üftādenüm

⁴⁹⁴ Mecmuada yer alan şarkı Hâfız Mehmet Efendi tarafından, Dügâh makamında ve Aksak Semai usülünde bestelenmiştir. TRT repertuar no:3437 (<http://www.yedinota.com>)

- 3 Ebrūlaruñ olmuş kemān
 Tīġ-ı müjgān pek bī-emān
 ‘ Āşıkınuñ ħāli yamān
Ey servi-ğad ġonce-fem
Būlbūl gibi nālendenüm
- 4 ‘ Āşıkda tāğāt mi ġalur
 Şabra liyāğat mi ġalur
 Dil bī-felāket mi ġalur
Ey servi ġad ġonce-fem
Sāyen gibi üftādenüm
- 5 Ĥāfız ġuluñ bī-ğāredür
 Hem-sīnesi pür-yāredür
 Āşüftedür āvāredür
Ey servi-ğad ġonce-fem
Sāyen gibi üftādenüm

[47a] -404- Şarğı

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Gözlerümden yaş yerine ġan ağar gitme bir zamān
 Nārlanup yārüm gibi olmaz o da şimdi revān
 Virdiler peymān-şikenler nazlı yārümden nişān
 Ne nişān ammā ne cān ammā zamān ġangı zaman

2. Sūz-ı hicrūñ dem-be-dem itmekdedür bağrum kebāb

Ḥāṭıra gelmez mi ey ḥūnī ‘ aceb rūz-ı ḥısāb

Virdiler gerçi bu dil-i bī-çāreye şāfi-cevāb

Ne cevāb ammā şavayum bā-ḥitābı mest-i ṭāb

3. Tatlı bir ḥandān ile güftāre gelüp nāz ider

Hem döner zālīm dili bī-çāreme şabr eyledür

Bir ṭarafdan ğamzeler ṭurmaz aḳar cāna eşer

Ne eşer hem pür-şafā hem vuşlata dā’im ḥaber

4. ‘ İzzet ü iḳbāline teşrīfine cānum virem

Şunda bir cān-ı ‘ Azīzüm vār semer ānı direm

- 405 - Beyt

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

(.---\---\---\---)

El irmez ṭāḳ-ı çarḥ üzre ḳonulmuşdur hilāl-āsā

Riyāzī degmedüñ ḥayfā felekde bir dilim nāne

- 406 - Şarkı⁴⁹⁵

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Fe’ ülün

(.---\---\---)

1 Esirüñ oldum ey zülf-i kemendüm (yār kemendüm)

Senüñ üftādenüm serv-i bülendüm

Amān pā-māl-i cevri itme efendüm (yār efendüm)

Yeter cevri eyledüñ şūḥ-ı cihānum (şīve-kārum dād elinden el-emān)

⁴⁹⁵ Mecmuada bulunan şarkı Hâfiz Mehmet Efendi tarafından, Hicaz makamında ve Evsat usulünde bestelenmiştir. TRT REP. No: 3920 (<http://www.yedinota.com>)

- 2 Ruḥuñ gül-ğonce-i bāğ-ı bahardur (yār bahardur)
 adduñ bālā irāmuñ dil-rubālar
 Yār-i cihānuñ meyli Şimdi heb sañadur (yār sañadur)
 Yeter cevr eyleduñ Őuḥ-ı cihānum (Şive-kārum dād elinden el-emān)
- 3 Güzelsin bī-bedelsin dil-sitānsın (dil-sitānsın)
 Bulunmaz mişli bir Őuḥ-ı cihānsın (yār cihānsın)
 Velīkin āfet-i devr-i zamansın (yār zamansın)

Eyzan

- 407 -

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Kerem ıl cismimi Şad-pāre-i tiğ-ı ' itāb itme
 Yaup āteŐlere cevrüñle ey meh-rü ' azāb itme
 Seher var gülşen-i küyuñda feryād eyle cānānuñ
 Birāz ey mürğ-ı dil aḥvālini söyle icāb itme

-408-

Beyt: Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\--.\--.\--)

Göz gördi göñül sevdi seni ey yüzi māhum
 urbānın olam bunda benüm var mı günāhum

-409-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Vefādan ben elem çekdüm cefādan çek elem sen de

Getür gönüm ol ' aşkuñı senüñ sende benüm bende

-410-

[47b] Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Şonuca varmağ ister mā-cerāmuz bundadır şimdi

Olup şahn-ı çemende serv-i kaç nāzende bir dil-ber

-411-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

O tıfl-ı nev-resīdedür dehān itmezdi engüştün

Eger kim aña hayret virmese hāl-i perīşānum

Şakladum ey Riyāzi tengnā-yı dehr-i fāniden

' Aceb midür bu derdiyle çıkarsa cān-ı nālānum

-412-

Beyt: Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\--\--\--\--)

Olsam ey zāhid ne deñlü rü-siyāh-ı ma' siyet

Yüzün ağ eyler sirişk-i çeşm-i giryānum

- 413-

Beyt: Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(---\---\---\---)

Bulmasa nigāhum reh-i müjgānı 'aceb mi

Tār itdi cihānı gözüme baht-ı siyāhum

- 414-

Beyt: Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(----\---\---\---)

Ger günāhum kūh-ı kâf olsa ne ğamdur yā Celil

Raĥmetüñ baĥrine nisbet "innehū şey'un ħalil"

-415-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Küşād itdükçe tîrin cānib-i fir'avn-ı a' dāya

'Asā-yı Ĥazret-i Mūsā gibi bir mār-ı bî-cāndur

-416-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ĥudümü şöyle oldu bāiş-i cem' iyyet-i ĥātır

Perişānvār ise derinde ancaĥ zülf-i ĥübāndur

-417-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

Haṭāyādan maşūn itsün Hüdā zāt-ı hümāyūnı

Memālik bir tehī ebrāndır ruḥ aña sulṭāndur

-418-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

Eger şadr-ı kalemnden nef' -i eşāre itsem

O dem rūḥ-ı me' ānī cism-i elfāza şitābāndur

-419-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

Diye rūḥ-ı Rasūlüllāh görünce hışma ikdāmuñ

İlāhī nuşret eyle pādişāh ehl-i imandur

-420-

[48b] Beyt: Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.\-.\-.\-.\-)

Harman-ı 'ömrü şavurduḡ dānesin dermekdeyüz

Āsiyāb-ı çarḫa geldük biz de nevbet beklerüz

-421-

Beyt: Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Derçop itmiş başına gīsularuñ sünbül gibi

Eylemiş vāreste düşen külfet-i semürdan

-422-

Beyt: Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Taleb-kār-ı devā-yı şihhat oldum çeşm-i mestümden

' Acebdür nabz-ı cānı öyle bīmāre gösterdüm

Bağdādī Fevzī Efendi

-423-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ser-i dībāce-i hūsne kim olmuş mūlaruñ pīrā

Tükenmez kıl ü kālī bir uzun efsānedür cānā

Rumūz-ı şivesin ehl-i nazardan itmege aḥfā

İdersin kākülün ḥalvet-nişin kelle-puş ammā

Zebān-ı şāne söyler mū-be-mū esrār-ı pinhanı

Diger

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Mürğ-ı diller cāyıdur zülfüñ tağıtma lāleyi

Eyleme hâtır-ber-nişân bir alāy divāneyi

Şaķınup sırruña itme āşinā peymāneyi

Ṭurre-i ṭarrāruña yaķın eyleme şāneyi

Şāne bir çoķ dillidür şāyed diliyle tel kırar

-424-

[49a] Beyt: Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..--\..-)

N'ola taķrīzini kılsam tanzīm

Nāfesin kendi keser tıfl-i yetim

Beyt: -425-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..-\..--\..-)

Emdigim süt anadan mihr içre

Geldi burnumdan inan biñ kerre

Beyt: -426-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

İtmeden mürğ-ı merāmı ağa

Kaçmadan el mi değer komağa

Beyt: -427-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Bir çerāğ evvel olursa sūzān

Yağmağ andan nice biñ mum āsān

Beyt: -428-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Kaalemüm söylemesün harf-i haṭā

Belki bir zülfe deger bād-ı şabā

Beyt: -429-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Ḥayyeden hiç ne zamān bal aqsun

Dilini eşek arısı şoqsun

Beyt: -430-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Her zamān karga iderdi bu kārı

Köpege taqlid idicek reftārı

Bejt: - 431-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Böyle gūş eyler iken ol hayvān

Kendi reftārını kapladı nisyān

Bejt: -432-⁴⁹⁶

Ömrüm geçdi ħ̄'āb-ı gāfletde

Rūz u şebdür zālām-ı hayretle

Bejt: -433-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ba' zı nā-pākūñ adı ŧāhir olur

Şoñra murdarlığı zāhir olur

-434-

Bejt: Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Bu ħarābı niceler çalışdı ta' mir itmege

Bir yanı ta' mir iderken bir yanı oldu ħarāb

Bejt: -435-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Terk-i tāc-ı' ārifān ender-cihān ez-cār-ı terk

Terk-i dūnyā terk-i ' uqbā terk-i hestī terk-i terk

⁴⁹⁶ Vezin bulunamadı.

[49b] Beyt: -436-⁴⁹⁷

Böyle eyyām ʿömre şayılmaz

Gün hesabına gice katılmaz

Beyt: -437-

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

(..-\\..-\\..-)

- 1 Ne günāh eyledi ʿ aceb Ādem
Meyl-i gendümle ekdi toḥm-ı elem
- 2 Oldı her dāne aña küh-ı günāh
Ḥabbeyi kûbbe itdi baḥt-ı siyah

Beyt: -438-⁴⁹⁸

Her nefes bunda rāḥat olmaḥ yoḡ

Köprü üzere iḳāmet olmaḥ yoḡ

Beyt: -439-

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

(..-\\..-\\..-)

- 1 ʿ Adle ḳalur ise vāy ḥālimüze
Ehl-i dūzaḥ güleler melālimüze
- 2 Ne yüzüm var saña niyāz idecek
Ne sözüm ḳaldı keşf-i rāz idecek

⁴⁹⁷ Vezin bulunamadı.

⁴⁹⁸ Vezin bulunamadı.

Beyt: -440-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--/./-./..-)

- 1 Esdi tā ki nesīm bī-dārı
İrdi feyz-i ' ināyet-bārı
- 2 Tıydı bir şemme bāğ-ı vuşlatdan
Gözini açdı hāb-ı ğafletden

Beyt: -441-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--/./-./..-)

Umma kaçmak bu zār u giryāndan
İşlanan ğam çeker mi bārāndan

Beyt: -442-⁴⁹⁹

Bindiler keştī-yi sekpāya
Çıkdılar bād gibi deryāya

Beyt: -443-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--/./-./..-)

Ağlamak baña yaraşur müdām
Geçdi derd-i firāk ile eyyam

---

⁴⁹⁹ Vezin bulunamadı.

Bejt: -444-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Gūşına girdi çün ānuñ bu nüvīd

Āteş oldı hemān ğazabıyla pelīd

Bejt: -445-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Eşer itdi aña bu sūz-ı derün

Servilik oldı sīneden bīrün

Bejt: -446-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Şāh olup geçdi mesned-i cāha

Qaldı mazlūmuñ işi Allāh'a

Bejt: -447-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Oldı haqqā 'alāmet-i tevfiq

Mevsime rast geldi 'azm-i tarīq

Beyt: -448-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Ƙıldı gerdün cefā yüzün izhār

Derd-mende görindi terk-i diyar

Beyt: -449-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Hele olsun nükte ma' lūmuñ

Devirür tağı āhı mazlūmuñ

Beyt: -450-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Yüz urup bār-gāh-ı Mevlāya

Çün niyāz itdi Hağ Te' ālā'ya

Beyt: -451-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(../-./-./-)

Çekme ğam kim bu nāle vü feryād

Küh-ı pulādı eyleye bir bād

Bejt: -452-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(.././././..)

Hā'il olmaz cihānda ehl-i dile

Devirür tağı bir teveccüh ile

Bejt: -453-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(.././././..)

Gerçi ħargūş uyurdi şahrāda

Çeşm-i gūş idi rāh-ı şayyāda

Bejt: -454-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(.././././..)

Ten-i ħākīsin itdi pāy-endāz

Dolup itdi ħalāşcıya niyāz

Bejt: -455-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.././././..)

Ŧoğunur zaĥmı olana gül-i ter

Ŧocunur yağı olana dirler

Beyt: -456-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--/..--/..-)

Ya' ni bir meyl-i haş olur peydā

Kendü de bilmez aslını aşlā

Beyt: -457-⁵⁰⁰

Çekdi sed rüy-ı haşm-ı hun-ḡāra

Girdi ḡışn-ı ḡaşın inkāra

Beyt: -458-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--/..--/..-)

Bilmemiş 'ömrü içre şavm ü şalāt

Ola mı idi evvel ḡasenāt

Beyt: -459-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--/..--/..-)

Gelümlü olsa ādeme devlet

Yidilür bir ḡalil bī-minnet

---

⁵⁰⁰ Vezin bulunamadı.

Beyt: -460-

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

(..--/./-./..-)

Gitmelü olsa eylemek tedbîr

Țutamaz ānı nice biñ zincir

-461-

[50a] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Çîn-i zülfüñ dillere dām-ı şikār olmağdadur
Aña düşmekde hümālar bî-ķarār olmağdadur
2. Ğamze-i mestüñ dil-i dīvāne nāz itmesün
Ol dağî bir avaz ki meyden neşve-dār olmağdadur
3. Nāfe-i hālüñ hevāsıyla nesîm-i āh-ı dil
Ceyb-i gülzār-ı behište müşk-bār olmağdadur
4. Çeşm-i şūhuñ 'ālemi mest ü ħarāb itmekdedür
Her nigāh-ı dil-firîbüñ fitne-kār olmağdadur
5. Țāb-ı Cevrî nuţka geldükçe lisān-ı feyz ile
Nükte-i rāz-ı me' āli āşikār olmağdadur

-462-⁵⁰¹

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Sevme ol şūhı ki ğayruñ zîr-i fermānındadır
El çek andan kim raķîbüñ dest-i dāmānındadır

⁵⁰¹ Bu şiir Cevri divanında bulunmamaktadır.

2. Ol bŷy-1 serve yaqĭn olma ŧaĭn kim sĀyeveŧ
 Œande ʿazm itse raĕĭb-i rŷ-sĭne yĀnındadır
3. Dŷŧdi dil peymĀn-ŧiken bir bĭ-ĥaĕĭkat yĀre kim
 Resm ŷ Āyin-i cefĀ ol Āfetŷñ ŧĀnındadır
4. Ben ĕam-1 ʿaŧĕıyla bĭ-tĀb u tŷvĀn olmaĕda ben
 Mutĕaŧıl aĕyĀruñ ol tedbĭr ŷ dermĀnındadır
5. Ey taĕĭbŷm Cevrĭ-i bĭmĀre mŷŧkildŷr ʿilĀc
 Zaĕm-1 peykĀn-1 muĥabbet tĀ Ānuñ cĀnındadır

-463-⁵⁰²

[50b] Feʿ ilĀtŷn Feʿ ilĀtŷn Feʿ ilĀtŷn Feʿ ilŷn

(.-\.-\.-\.-\.-)

1. Revnaĕ olmaz sŷĥĀna ĥŷsn-i edĀdan ĕayrı
 Var mı seng ŷ gŷherin farkı ŧafĀdan ĕayrı
2. Œurfe dŷkkĀn-1 ĥikemdŷr ŧu kŷhen taĕ-1 felek
 Ne ararsañ bulunur derde devĀdan ĕayrı
3. ĕaraĕ-1 ĥaĕĕa iŧĀbet nicedŷr seyr eyle
 Var mı bir toĕrı gider tĭr u ĥaĕĀdan ĕayrı
4. Tŷŧe-i rĀhĭ taleb eyler iseñ iĥlĀŧı
 Ħıĕr u rehber arama ʿavn-i ĦŷdĀdan ĕayrı
5. Bilsek aĕyĀra nedŷr minneti bĀri o putuñ
 Gŷrmedŷk biz hele biz neŧ ʿe cefĀdan ĕayrı
6. Nice biñ yıldur adı aĕlas-1 gerdŷn ĕarĥuñ
 Nesi var bir giyecek kŷhne ĕabĀdan ĕayrı

⁵⁰² 1. B. Seng ŷ Gŷher: seng-i Gŷher, 7. B. Renk: reŧk, R.P.Divanı

7. Yine hem-cins ider ādeme Rāġīb ḥasedi
Renk ider mi saña kimse vüzerādan ġayrı

-464-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Bezm-i ' aşkuñ telḥ (ü) mürd-efken olur şahbāları
Tünd-ḥū olsa ' aceb mi sāķī-i ra' nāları
2. Cūları pāder-gil itdi bülbül-i ġüyāyı lāl
Bāġ-ı ḥüsnüñ cünbüş-i serv-i semen sīmāları
3. Turre ḥam-dāde-kemend ü tiġ-ı ebrü tāne⁵⁰³ dāġ
O putuñ teller taķınsun ' āşıķ-ı şeydāları
4. Ḥande-rū mānend-i ġül pür-neşve hem çün cām-ı mül
Dil-berānuñ ḥoş edādur şūḥ-ı bī-pervāları
5. Ye 's iken zāhir olur çin-i cebin-i yārdan
Sūy-ı ümīde bakar ebrūlarıñ imāları
6. Ḥ' āḥ Mışır ḥ' āḥ Baġdād işte Şehbā işte Şām
Var mıdur İstanbul' uñ mümtāze müsteşnāları
7. Olmaz idi rüz-ı maḥşer cāy-ı da' vā-yı dīġer
Faşl olunsa Rāġīb' uñ ol şūḥ ile da' vāları

-465-

[51a] Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\-.--.\-.--.\-.--)

1. Künc-i ferāġa gerçi ki himmet ḳomaz seni
Sevdā-yı cāh(a) düşme ki rāḥat ḳomaz seni

⁵⁰³ Tāne: Tāze R.P.D.

2. Şāyān-ı kurb-ı hāzret olur hūlūşa baķ
Yoķsa behište zāhid ʿ ibādet ķomaz seni
3. Zīr-i niķāb-ı ŧermden ey meh-pāre ķıķ
Vādī-i inzivāda bu ŧöhret ķomaz seni
4. Elbette bir mehūñ olur āvāresi dilūñ
Hiķ kendü hāline bu ŧabīʿ at ķomaz seni
5. Düşmenden intiķam gibi var mı bir rızā⁵⁰⁴
Rāģib bu zevķe āh mürüvvet ķomaz seni

-466-

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Nice yıllardur ser-i kūy-ı melāmet beklerüz
Leŧker-i sultān-ı ʿ irfāñuz velāyet beklerüz
2. Cīfe-i dünyā degil herkes gibi maṭlūbımız
Bir bölük ʿ Anķālaruz Kāf-ı ķanāʿ at beklerüz
3. Hʿ āb görmez çeŧmimiz endiŧe-i aģyārdan
Pāsbañuz genç-i ʿ irfān-ı muḥabbet beklerüz
4. Ger ğubār-ālūdedür bu çehre-i gül-nārınım
Āsiyāb-ı dehr içinde belki nevbet beklerüz
5. Yatdılar Mecnūn u Ferhad mest-i cām-ı ʿ iŧķ olup
Ey Fuzūli biz añlar yatdıķça nevbet beklerüz

---

⁵⁰⁴ Rızā: ŧafā R.P.D.

-467-

[51b] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(---\---\---\---)

1. Güzelsin yok nazîrûñ sevdigüm nazik-bedenlikde
Civân-ı tâzesin yokdur menendüñ sîm-tenlikde
2. Degil taraf-ı külâh-ı dil-rubâda zülf-i ' anber-bü
O bir nev-reste sümbüldür ki bitmiş feslegenlikde
3. Dem-â-dem kâr-bân şabr-ı⁵⁰⁵ ' uşşâkı çalar çarpar
Bulınmaz ğamzenüñ mişl ü menendi râh-zenlikde
4. Münâsibdür bu kıumrı gögsi cânfesden kabâlar kes
Çıkar ey tûṭî-i gūyâ saña bir nîm-tenlikde
5. Öpenler ruhlaruñ seyr eyleyenler sîne-i şâfuñ
Şafâ eyler gehî gülşende gehî yâsemenlikde
6. N'ola bülbül gibi nâlânuñ olsa Şabrî-i şeydâ
Nihâl-i ' işvesüñ yokdur nazîrûñ gül-bedenlikde

[52b] Medîne-i Şofya'da şayd u şikâr için bir kıaryeye ' azîmetimizde başkâtip ' Ārif Efendi hâzretlerinüñ eşer-i tab' -ı mazmunları kıarye-i merķūma şuret-i ât-ı mezkûr-ı irsâl ü nihâyet beyti ma' iyyetimüzde bulunan yerlûden Paniço Muhammed Aĝa üzerinedür.

-468-

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Şaf şaf ördekler gelüp şehre şikâyet itdiler
Avcılar ürküdüğü hâli hikâyet itdiler
2. Meclis-i şer' a yıĝladı bir alay başı yeşil

---

⁵⁰⁵ Şabr-ı : ğayl-i Sabrî Divanı.

- Didiler bunlar bizi yağma vü gâret itdiler
3. Vay bu bî-inşaf lar hiçbir taraḥḥum itmeyüp
 Kırdılar kuş kemüğinden hoş ʿ imâret itdiler
4. Bir taraftan kazlaruñ kanatları olmuş şikest
 Geldiler feryâd itdiler ḥayli şemâtet itdiler
5. Kimi almuş kanadın ağzına kanlu yaş döker
 Dir efendi ḥâlüme baḳ kim cerâḥat itdiler
6. Sükkeri ḥalvâ ile şayd-ı şikâr ḥübları
 Terk idüp şayd-ı tuyûrı kayd-ı ʿ âdet itdiler
7. Var mıdur şerʿ in rızâsı eylemek bizi helâk
 Bî-cürüm bunca tuyûra çok ḥasâret itdiler
8. El-emân şayyâd-ı zâlim bî-mürüvvetden amân
 Bî-muḥâbâ bu işi kesb-i ticâret itdiler
9. Hezâ şerʿ uʿllâh diyüp her birisi idüp fiḡân
 Ḥûn-ı eşkin dökerek ser cümle ʿ avdet itdiler
10. Pâniṭo didikleri ḡaddar sitemkâre hemân
 Bir ağızdan cümlesi hep aña laʿ net itdiler

[53a]

Şarkı

-469-

Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilâtün Fâʿ ilün

(---\---\---\---)

- 1 Şimdi gön lüm bir gül-i ruḥsâruñ oldum mâ ʿil
 ʿ Andelîbüñ ʿ ömrü nâlişle geçer yoḳ kâbil
 Vaşl-ı cânânuñ olursam ben de bir gün nâ ʿil

Yalnız bir ben değil çok dil-rubānuñ mā 'il

- 2 Yine ruhsat virmiş ol bād-ı şabā gīsūlara
Tel tel olmuş zülf-i dil-ber şöyle mehveş rūlara
Bir görüşde meyl ider dil kāmēt-i dil-cūlara

Eyzan

- 3 'Arz-ı hāl itsem 'aceb olmaz mı cānānuma
Yoğsa rahm itmez mi dil-ber-i nāliş diger yānuma
Şöyle te 'şir itdi 'aşkuñ sine-i sūzānuma

Eyzan

-470-

[53b] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Ayāğın çekdi ğayrı meclise ol ğonce-fem gelmez
Elünden gelse bir dāmānın öpsem gül desem gülmez
2. Bozulmuşdur gibi fişkiyye-i feyzinden mecrāsı
Niçün havz-ı derūndan dīdeye āb-ı nedem gelmez
3. Göñülden vehmi kaldur sākiyā raṭl-ı gīrānāsā
Ayağ basmaz bu bezme şıhne-i bed-ḥūy-ı ğam gelmez
4. Ocağın eskisiyüm ben de vardıkça ḥarābāta
Niçün sākiler istiḳbālūme bir kaç kadem gelmez
5. Pey-ā-pey seng- 'izār⁵⁰⁶ atmağdan özge cām-ı ümmīde
Elünden bir hüner ey aḥter-i çarḥ-ı sitem gelmez
6. Yine Māhir Efendi semtine peyrevlik itmişsin

⁵⁰⁶ seng- 'izār: "seng-i ğadr" S.D.

Bu ŧi' r-i dil-pezirũn⁵⁰⁷ ŧābitā yārāna sitem⁵⁰⁸ gelmez

-471-

Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilũn

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Derd ile bīmār olan diller devāyı neylesũn
 ' Aŧŧ ile sũzān olan ' āŧŧ ŧafāyı neylesũn
2. Ol gũl-endāmuñ ŧafā-yı ħāŧıruñ seyr eylesũn
 ŧulmet-i firŧatde ol ŧem' -i ziyāyı neylesũn
3. Vuŧlat-ı dīdār-ı cānāmı bize eyle edā
 Yoħsa ' āŧŧ naġme-i ŧanŧũr u nāyı neylesũn
4. Hiç ne mũmkũn rüzgārına aldana ' āŧŧ olan
 Fũlk-i miħnetde olan bād-ı hevāyı neylesũn
5. Zũlf-i yāri dũŧ-ı Mũmtāz'a dolasın ŧālveŧ
 ' Āŧŧ-ı ŧādık olan ġayrı ŧabāyı neylesũn

Merħũm Selānik müftīsi-zāde Muŧtafa Necīb Molla Efendi'nũñ Gũlpazarı ŧazāsına Balinya'ya(?) me 'mũr olduġlarında ŧazā-yı merħũmda ħaŧb-ı ħalleri olan eŧer-i ŧab' -ı mazmunlarıdır.

-472-

Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilātũn Fā' ilũn

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

Çeŧm-i pũr-nem ' ayn-ı āb-gĩr-i siriŧk olmuŧ iken
 Sũy-ı gũlde āb-rũ dũkdũm ruŧubet gũrmedũm

-473-

⁵⁰⁷ Pek maġbul

⁵⁰⁸ Sitem: kem ,Sabit divanı

[54a] Ğazel-i Bākī Tahmīs-i Vaḥdetī

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.--\..--\..--\..-)

- 1   Ḥamdü-li'llāh ki dilā mazḥar-ı fehm-ārāyum
       Evc-i rif atde Hümā gibi semā⁵⁰⁹-sīmāyum
       Kāf-ı kudretde bu gün sākin-i bī-pervāyum
       N'ola dehr içinde nişānum yoğ ise ' Anķāyum
       Ne ' aceb seyl gibi çağlamasam deryāyum
- 2   Menüm ol āyīne-i kudret-i zāt-ı yektā
       Menüm ol vākıf-ı esrār-ı rumūz-ı esmā
       Menüm ol maṭla^c-ı⁵¹⁰ envār-ı ilāhī a^c lā
       Göze gösteremez ise tañ mı beni her ednā
       Ki naẓar fark idecek mertebeden a^c lāyum
- 3   Mū-be-mū zātımı tebdil ideli Ḳur'an'a⁵¹¹
       İrmişem meretebe-i besmele-i Raḥmāna
       Rū-be-rū nāzırum envār-ı ruḥ-ı cānāna
       İtifāt eylemezem zerre kadar nādāna
       Asmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyum
- 4   Gösterelden yüzini baña kelām-ı ma^c nā
       Ḳılca gelmez gözüme ḳıl muḳābil cühelā⁵¹²
       Bürinüp şal ü^c abā eyleyüp terk-i ḳabā⁵¹³
       Şüretā gerçi gedā şeklin urındum ammā

⁵⁰⁹Sema: semen, Kudret: Kürbet Vaḥdetī Divanı.

⁵¹⁰ maṭla^c-ı : “mazhar-ı envār-ı İlāhī Mevlā” V.D.

⁵¹¹ Kur'an: “Furkan” V.D.

⁵¹² ḳıl muḳābil : “ḳıl ü ḳāl-i cühelā” V.D.

⁵¹³ Bürinüp şal ü^c abā eyleyüp terk-i ḳabā : “Urnup şal ü^c abāyı eyleyüben terk-i ḳabā”. 5. Bent: gelmişem: gelmişüz, dīn-i: nūr-ı V.D.

Mesned-i memleket-i ma'rifete dārāyum

- 5 Vaḥdetī şüret-i şekl-i beşer-i ekremde
 Gelmişem aḥsen-i taqvim dem-ā-demde
 İbn-i Meryem geçinüp vāsita-yı hātemde
Bāḳiyā dīn-i Muḥammed ḥaḳ için 'ālemde
 Dem-i cān-baḥş ile nazm içre bugün 'İsāyum

-474-

Taḥmīs-i Cevrī Ğazel-i Fuzūlī

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

- 1 Şorup ḥālüm o mehr ü kārüm efgān olduğın bilmez
 Derūnum āteş-i 'aşkıyla sūzān olduğın bilmez
 Dirīgā zaḥm-ı ğam dilde firāvan olduğın bilmez
Fiğān kim bağrımūñ ol lāle-ruḳ kān olduğın bilmez
Çiger pergālesinde⁵¹⁴ dāğ-ı pinhān olduğın bilmez
- 2 İrişdi za' fa cismimüz kes bīmārı devrinde
 Yirtirdüm 'aqlumı ḥayrān olup didārı devrinde
 Perişān-ḥāṭır oldum zülf-i 'anber-bārı devrinde
Ḥabībüm gönlümü cem' eylemez ruḥsārı devrinde
Meger zülfi gibi ḥālüm perişān olduğın bilmez

⁵¹⁴ Bi-ma' nā āh, ya' ni ciğer üzerinde peydā olan

- 3 Bilür ƙadr-i visāli yārdan mehcūr olan ‘āşık
 Ne fehm eyler anı firƙat ğamından dūr olan ‘āşık
 Belā-yı hicr-i eşkimüz vişālle mesrūr olan ‘āşık
- [54b] **Güzeller devlet-i vaşlın bulup mağrūr olan ‘āşık**
Neşāt-ı vaşlına endūh-ı hicrān olduğın bilmez
- 4 Olurken şevk-i envār-ı cemālūñle cihān memlū
 Bulurken āfitāb-ı ‘aşƙ-ı pākūñle ziyā her sū
 Derūnında ƙıyās eyler ki yokdur mihrūñ ey meh-rū
Şanur zāhid özin ħāli ħayālinden ğalatdur bu
O ħayrān olduğındandır ki ħayrān olduğın bilmez
- 5 ‘Aceb mi çeşm-i ‘uşşāƙ olsa Cevrī giryeden bī-fer
 İder ƙul ‘adūya i‘timād ol yār-i meh-peyker
 Şadāƙatle yolında eyler iken terk-i cān u ser
Fuzūli ħasteye düşmen söziyle dost cevri eyler
Zihī sāde mu‘ārız ƙavli bühtān olduğın bilmez

-475-

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Dehr-i dūnuñ ğör ‘adū-yı ehl-i ‘irfān olduğın
 Bir göziyle istemez destinde bir nān olduğın
2. Ğonceye ol felek cem‘ iyyet-ħātır virür
 Görmek için rüzğarıyla perişān olduğın
3. Şahn-ı ħānın ƙaldırıp nādān öñünde ƙur hemān
 Görse dānānuñ felek bir ħāna mihmān olduğın

4. Kıtıb-ı maıksūd űzre dūr itse bu fānūs-ı ĥayāl
Görseñ ānuñ şūret-i iıķbāli gerdān olduđın
5. āk felek űstinde olsañ da gelürsin altına
Şimdi mi gördüñ şināver⁵¹⁵ ġarķ-ı ‘ummān olduğın
6. Ey Riyāzī yok mu yıķmaķ ĥāne-i iıķbālini
Düşmen ister yāşımuñ seyl-i firāvān olduğın

-476-

Mūmā-ileyh Şalāĥi Efendi Nazāresi Sikender Efendi’ye

Mütefā‘ ilün Mütefā‘ ilün Mütefā‘ ilün Mütefā‘ ilün

(..-./..-./..-./..-.)

1. Ne ĥuceste- şubĥ-dem ki ezgiyle nev-resüm ĥaberi gelür
Zülf-i müşkīnūñ koķusu ile dil ü cānuma eşeri gelür
2. Gel zülāl-i vişalle dildeki nārı āteşüm eyle inzifā
Āh u āteşümden ki iĥtimāl saña āfet ü şerri gelür
3. Hep cefā oķun ile sine dil pür iken raĥm itmez o seng-dil
Sīneden biri geķmeden hemān eñseden ānuñ diğeri gelür
4. Geķmezem seni itmeden taleb talebüme itme şaķın ‘aceb
Fi’l-meşel ki müflis eline kıymeti yok bir güheri gelür
5. Sürelüm piyāle rüz u şām iķelüm mey-i gül ü reng-fām
Umarum ki eyleyerek ĥirām bezm-i sāđara o perī gelür
6. İtme her dem āhla sen fiđān baña rām ola diyü civān
Gülün ‘āşıkı bülbülüñ hemān güle nālesi seĥeri gelür
7. Fened-i fesde şırmalı püsküle ruĥ-ı mehde ĥalka-i kāküle
Olma ‘āşık ol leb-i mül-i güle ķorķarum saña zārarı gelür

---

⁵¹⁵ Dalgıç

8. Çekme gel Sikender elemle ğam baña rām degil diyü ğonce-fem
Olsa ger Şalāhî'ye rām biri hūblaruñ saña beşeri gelür

-477-

[55a] [Mümā-ileyh 'Ārif Efendi]

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Ben ol nev-reste şūh mäh-tābānumdan ayrıldum
Yine rūh-ı revānāsā kerem-kānumdan ayrıldum
2. Göñül hürrem iken her dem vişāl-i vaşl-ı cānumla
Felek hicrāna döndürdi o cānānumdan ayrıldum
3. Kebüter gibi beslerdüm dem-ā-dem dil-pesendüm ben
Uçurdum dāmenümden mürġ-ı gülşenādan ayrıldum
4. Dirġā nār-ı firķatle cüdā düşdüm enīsümden
N'idem ol mūnis-i cānum Süleymān'dan ayrıldum
5. Diyār-ı ğurbete şaldı Hüdā bu kemterī 'Ārif
Ruġ-ı gül-ğonce-fem mihr-i dıraşşānumdan ayrıldum

Beyt: -478-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Dil-i maḫzūn şād olam dir ğam gelür virmez emān
Kūh-ı hāmūnlar gibi serden gitmiyor duman
Çeşm-i giryānumdan aķan nehr-i eşküm gör hele
Var mıdur bir bencileyin hicr ile ḫāli yaman

-479-

Ġazel-i Bākī Tahmīs-i Necātī

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

- 1 Nev-bahār oldı güzellendi ser-â-ser 'âlem
 Oldı her ezhâr ile her gūşe gülistân-ı irem
 Sīneler taldı şafâ kalmadı endūh ile ğam
Eyledi müjde-i gül dilleri şād u hürrem
Ġoncenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem
- 2 Cūy-bāruñ baña 'arz itme kenāruñ sensiz
 O da yansun n'ideyin serv-i çenāruñ sensiz
 Bāĝ-ı dehrüñ kim ider geşt ü güzāruñ sensiz
 'Ālemüñ neyleyeyin bāĝ u bahāruñ sensiz
Baña sen ruĥları gülzār ile hoşdur 'âlem
- 3 Nedür ol tarz-ı reviş şīve-i reftāruñda
 Nedür ol hūsn-i edā nāz ile güftārında
 Şabra tākāt mı kalur cezbe-i dīdārında
Dāne-i hālīne baĝ cennet-i ruĥsārında
Nice şabr eylesün Allāh'ı severseñ âdem
- 4 İderüz şavma' a küncinde iĝāmet geh geh
 Kılaruz anda namaz itmege niyet geh geh
 Demidür sende idüp luţf u mürüvvet geh geh
Dil-i şūrīdeye kıl pend ü naşīhat geh geh
Nefesüñ gelsün eyā şūfi-i nāşīh dem dem

[55b]

Ve-lehu

- 5 Ey Necātī pür idüp şöhretle āfākı
 Haşredēk nāmuñ kıl devr-i felekde bākī
 Demidür sākin ider sūz-ı dil-i ‘uşşākı
Ab-dār olsa n’ola meyve-i şî‘ir Bākī
 Urmadı kimse bu bāğ içre daḥī böyle **qalem**

-480-

Bitlīsī Derviş Seyyid Müştāk Efendi

Mef’ ūlü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fā‘ ilün

(---\-.-.\.---\-.-.)

1. Mihr-i ruḥuñla mäh-ı felek táb-nāk olur
 Hāver⁵¹⁶ şabaḥ-ı haşre kadar sīne çāk olur
2. Bilmem sinān-ı ğamzelerüñ cān-sitān mıdur
 Her bir baqışda biñ dil-i ‘āşık helāk olur
3. Mestāne nīm-nigāh ile baqsın mezāruma
 Her üstüḥ’ ān-ı pāre birer şāh-ı tāk olur
4. Ki pertev-i vişāl çıkar zerreveş gönül
 Ki zulmet-i firāka düşer zerre çāk olur
5. Biz cān göziyle seyr iderüz ḥüb-ruları
 Müştāk rüyı pāk olanuñ qalbi pāk olur

---

⁵¹⁶İhtilâf üzere cânib ü mağrib yâhud maşrıq

- 481-⁵¹⁷

Ġazel-i Ābī Nazīre-i Hevāyī

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

(--.\.--.\.--.\--)

1. Bir sencileyin pür-nāz ele girmez
Bir bencileyin süflī naẓar-bāz ele girmez
2. Bir sencileyin rūḥ-ı revān şāh-ı cihāna
Bir bencileyin derūnı açmaz ele girmez
3. Bir sencileyin tıfl-ı 'areb-fāma uyan çok
Bir bencileyin hiç ḥacı yatmaz ele girmez
4. Bir sencileyin gölde yüzer ẓazda bulunmaz
Bir bencileyin hem şuya batmaz ele girmez
5. Bir sencileyin ipde gezer yoğ ise can-bāz
Bir bencileyin zorlıca tavır-bāz ele girmez
6. Bir sencileyin toğrısı yoğ Ābī-i süḥenver
Kimyā gibidür şā' ir-i mümtāz ele gelmez

[56a] Ḥācegān-ı dīvān-ı hümāyundan Miḥālicī merḥūm Bā' iş Efendi

-482-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-)

1. Ḥaṭṭ-ı 'anber-i yār-i dil-berdür viren şebbūya bū
Yoḥsa beñzerdi çemende sebze-i bī-būya bū

⁵¹⁷ Hevayî' ye ait divanda ve nazire mecmuasında bu şiir bulunmamaktadır.

2. Tîğ ile eyler cihānı bir işâretde helāk
Söyleyüñ o şāh-ı hüsne virsün ebrūya rū
3. Bir taraftan ol şeh-i hüsnum geçer şāyed diyü
[ ]⁵¹⁸ kân ile çeşmüm seyr her sūya sū
4. Sū-be-sū gül-zāre olmazdı revān eşküm gibi
Çıkmasaydı ol kıdd-i dil-cūyı cüst ü cūya cū
5. Añladum Bā' iş zamīrin sākinān-ı tekyenüñ
Cezb için ircā' iderler ol gözi āhūya hū

- 483 -

(.---\---\---\---)

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Ayak seyrüñ iderdüñ olsa ey dil dest-i yār elde
Ne hoşdur geşt-i gülşen olıcağ bir gül' izār elde
2. Olurdum zaħm-ı dūz-ı nāvek-i ħun-rīz-i müjgānuñ
Şaçından ayrı olsa rişte-i şabr u qarār elde
3. Çıkardum āh kim pīr-i muğānı bilmeyüp elden
' Aceb mi ağlasam şimdi degildür ihtiyār elde
4. Ğam-ı derdüñ ucı bucağı yoğımış ey dil
Müheyyā künc-i meyḫāne kenār-ı sebze-zār elde
5. Bulup bāb-ı hayat vaşluñı cān-ı zulmet-i şebde
Ölünce cām-ı meyden şeb-çerāğ-ı tāb-dār elde
6. Riyāzī sen o şayyād-ı belāgatsin ki tab' uñdan
Semendüñ rīz-i rānda ḫāme-i ma' nā şikār elde

⁵¹⁸ Silinmiş olduğundan okunamadı.

- 484 -

Çalem Hulefâsından Dervîş Efendi

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\---\---\---)

1. Bu kühsâr-ı⁵¹⁹ fenâda qalmanı tākāt bulaşmağdan
Yorulduñ tîşe-i⁵²⁰ âh ile Şîrînum şavaşmağdan
2. Görüp ağıyâr-ı seg-meşreblerin küyuñda yan çizdüm
Tolaşmağ çalıyı yegdür kilâb ile talaşmağdan
3. Girince duhter-i rez⁵²¹ sâğâr-ı sîmîne zan itdüm
Ruğ-ı gülgünını ' arz itdüm bir düşîze⁵²² yaşmağdan
4. Kemend-i zülf-i ' anber-fâm⁵²³ ile ol çeşm-i şebbâzuñ
Beni şayd itmedür qaşdı ser-i küyum talaşmağdan
5. Hâyâliyle n'ola qâni' olursam dâ'im ey Dervîş
Degil mümkün o mihr-i hüsne bağmağ göz qamaşmağdan

[56b]

- 485 -

Nebîl Beg Efendi

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

1. Dâ'ima bâde-güsâr⁵²⁴ aña mı acıyayum
Gitmiyor lebünñ humârum aña mı acıyayum
2. Şimdi kan ağmadadur sîm-i sirişküm yerine
Kızıla çığdı ' ayârum aña mı acıyayum

⁵¹⁹ Dağ

⁵²⁰ Külünk

⁵²¹ Bâde demek

⁵²² Bekâr kız

⁵²³ Boya

⁵²⁴ Yonga

3. Terk-i yār itme de güç terk-i diyār itme de güç
Kalmadı hiç kararum aña mı acıyayum
4. Telh-i ğam acı sūz-ı cānuma kār eyledi āh
Merhamet itmez o yārüm aña mı acıyayum
5. Korkarum sūz-ı dilüm yarada te'sir eyler
Ben bu sūzişle yanarum aña mı acıyayum
6. Haşm-ı meh-tāb şebüm düşmen-i hürşid günüm
Böyledür leyl ü nehārum aña mı acıyayum
7. Gülmedi ğonce-i maqşūd-ı Nebīlā yüzine
Geçdi bu resme bahārum aña mı acıyayum

-486-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Dil-rübāsı ' aşıkuñ aġyāra hem-dem neylesün
Dide mā' il ol peri-ruhsār ādem neylesün
2. Söyleşilmekden kalandı ğuşşa-yı devrān ile
İçmesün şahbāyı yād-ı mest-i ğām neylesün
3. Cem gidüp cāmın komuşdı gerçi kim mey-h' āreye
Anda ammā yoġımış onuñla ' ālem neylesün
4. Ağladan şimdi beni bir pençe-i hürşididür
Yaşını silmez yine bu çeşm-i pür-nem neylesün
5. Bir selāma degmedi gitdi Riyāzī yārdan
Tūtalum olmuş belāgatde müselleme neylesün

-487-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Ey nesīm-i seherī cānda yerüñ var senüñ
Bülbül-i hasteye gülden haberüñ var senüñ
2. Ey kebüter saña reşk itmemege çäre mi var
Küy-yi yäre gidecek bāl ü perüñ var senüñ
3. Ğam degil baqmasañ ağıyar yanında yüzine
‘ Āşık-ı zāre nihānī nazaruñ var senüñ
4. Hānı bir cilve-i reftāruñ iderken bī-tāb
Yine her cilvede biñ ‘ işvelerüñ var senüñ
5. ‘ Andelīb oqısa güş-ı güli seyrān eyler
Ey Riyāzī yine bir şi‘ r-i terüñ var senüñ

-488-

[57a] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Bu hāke sāye-i serv-i hıramānuñ toqunmaz mı
Yolunda cān viren şeydāya ihsānuñ toqunmaz mı
2. Beni cür‘ adan da behredār itmez misüñ sākī
Bu hāke pertev-i hurşid-i raşşānuñ toqınmaz mı
3. Hilāle irdi āhuñ cevri ider dāhī felek ey dil
Meger güşına⁵²⁵ şıyt-ı⁵²⁶ āh u efgānuñ toqınmaz mı

⁵²⁵ Kulağına⁵²⁶ Sada

4. Dime senden nedendür döndüğü gerdün-ı gerdānuñ
Yaşum seyl-ābı her gün cerhine anuñ toqınmaz mı
5. Riyāzīveş dem urdıķca şabā vaşf-ı ʿizāruñdan
Kerāvetine şemʿ -i meclis-ārānuñ toqınmaz mı

-489-

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Miḥnet-ābād-ı cihān bir milket-i vīrānedür
Şenligi ancak içinde kūşe-i meyḥānedür
2. Bir közi odlı kulındur dāğ-ı sūzān ile dil
Ḥizmetüñde girmede āteşlere pervānedür
3. Gerçi ser-i rişteye irmiş eli ammā yine
Çekmede zülfüñ belāsın bir benüm bir şānedür
4. Bilmez idi Ḳayş resm-i ʿaşķ-bārı neydügin
Ḥāşılı zen kısmına meyl eyleyen dīvānedür
5. Ey Riyāzī n'ola bir güft olsa mey gibi
Gözleri vaşfında yārüñ sözleri mestānedür

-490-

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

(,---\.,---\.,---\.,---)

1. Büküldi yā gibi ḳaddüm bedenden üstühʿ ān ḳaldı
Ġam-ı ʿaşķuñla ancak bir deriyle üstühʿ ān ḳaldı

2.   Çodı cān cism-i zārı gitmedi dāğ-ı gamuñ dilden
Dıraht-ı⁵²⁷ köhne üzre mürği⁵²⁸ uçmış āşiyān⁵²⁹ kaldı
3.   Çıķup āhuñ odından bir şerāre yaķmaduķ ey dil
Ne gökde ĥırmen-i māh ü ne rāh-ı keķkeşān kaldı
4.   Bu meclisden ayağı çekdiler bir bir Cem ü Cemşīd
Görüşmüşlerden anlarla hemān pīr-i muğān kaldı
5.   Riyāzī hep çekilmiş cām-ı ıyşuñ bāde-i nābı
Hemān meclisde bir şem‘ i söyünmüş şam‘ dān kaldı

-491-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1.   Çazāya uğradum ĥālā çazā ile arāk oldum
Döküñdi sīm ü zer bi’llāh mücerred şimdi pāk oldum
2.   Getür müjde diyü maķzār baña virmez amān imhāl
Ĥulāşā yoķdur imkānum firāra şerm-nāk oldum
3.   Zer-i maķbūba ĥasretle vücūdum ĥānesi el-yevm
Ĥarāb oldu ne mümkindür yapılmaķ sīne-çāk oldum
4.   Refīķ-senc-i tākūn-ı⁵³⁰ felekden oldu taķmīrüm⁵³¹
Beni tennūr-ı ĥurbet puķte⁵³² itdi sūz-nāk oldum
5.   Hezārān miķnet ü ĥamla bu meydān-ı rezāletde
Ne ‘ār u nāmusum kaldı ayaķ altında ĥāk oldum

---

⁵²⁷ Ağaç

⁵²⁸ Kuş

⁵²⁹ Yuva

⁵³⁰ Değirmen

⁵³¹ Hamur

⁵³² Pişmek

6. Yazılsun tezkere mektûbı açılsun tab‘umuz Tâhir
Le‘alliyet kavliyle be sulţānum helāk oldum

-492-

[57b] Ğazel-i Faşih ‘Atıķ Taħmīs-i Zeki Efendi

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

- 1 Felek pür-süz⁵³³ olur her şeb şerār-ı⁵³⁴ āh-ı zārundan
Cüdā düşdüm meded ayā o mihr-i tāb-dārundan
Gelür feryāde her mūyum ser-i cism-i nizārundan
Bu āh u girye⁵³⁵ kim gördüñ degildür ihtiyārundan
Beni dūr eyledi devr-i felek yār u diyārundan
- 2 Gülistān-ı murāduñ bir gülin şemm itdüm bitdi
Ĥazāna irdi ārāyiş⁵³⁶ bozuldı āhire yitdi
Çemende daħi her mürġān çekildi bir yaña gitdi
Çü zembūrān naşībüm rüzgār āh u enin itdi
Daħi būy-ı merāmum elemden ƣaldı bahārundan
- 3 Ğam-ı hicri çekerdüm ben ümīd-i vasl ile cānā
Getürdi māye-i ārām u şabrum cūy-ı eşk ammā
Şu gibi baña mey itsen n’olur ey dil-ber-i ra‘nā
Gözümden himmet-i ‘aşķuñla oldı seyiller peydā
Yine bir seng-i nā-būda degildür reh-güzārundan

⁵³³ Ateş

⁵³⁴ Yanmak

⁵³⁵ Ağlamak

⁵³⁶ Ziyinet

- 4 Benüm āh u fiġānum hem-dem-i künc-i elīmümdür
 Yine bād eylerüm her demde kim yār-ı qadīmümdür
 Sirişk-i dīdeme raĥm it ki bir bī-kes yetīmümdür
 Ĥarīm-i dilde ĥaqqā nāz-ı perverd-i na‘imümdür
 ‘Aceb mi tıfl-i eşküm düşmese bir dem kenārundan

Ve-lehu

- 5 Dil-i pür-şevk olaldan mest ü şeydā bezm-i ‘ālemde
 Nedür rüz u şebī fark itmez aşlā bezm-i ‘ālemde
 Zekī sākī alaldan deste mīnā bezm-i ‘ālemde
 O gün kim görmek oldu cām-ı şahbā bezm-i ‘ālemde
 Faşīhā mihr ü meh düşdi nigāh-ı i‘tibārundan

-493-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..--\..--\..--\..--)

1. Yoluña cān viren ĥāk ile yeksān olayın
 Ben senüñ zübde-i bīmāruña qurbān olayın
2. Nice bir ‘aşkuñla söyleneyin dillerde
 Nice bir derdüñle ellere destān olayın
3. Nice bir irişe dāmānına çāki yakmak
 Nice bir hicrūñle dest ü girībān olayın
4. Ĥālümi ağlayan sūz-ı dilden neyleyin
 Meclis-i ‘aşkuña bir şem‘-i fūrüzān olayın
5. Ey Riyāzī çekeyin ‘urf u izāfetden el
 Sāġarı tāc idinüp başuma sulṭān olayın

- 494 -

[58a] Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..--)

1. Allāh Allāh ne vaqitler ne ' acāyib eyyām
' Aksine devr ideyür çarḥ-ı felek dāḥī müdām
2. Mihr-i māh māh-ı mihr itmesi qaldı felegin
İtdi hep mel' abe-i şa' yibede yazı tamām
3. Naẓm-ı aḥvālüm içün yigce şıkıştırdı felek
Muşḥafāsā bulırum cendere-i ğamda nizām
4. Bir güler yüz daḥī göstermedi zālīm baḥtum
Bu sitemkār felek itmede dā'ım düşünām
5. Bu qadar şehr-i mu' azzamda ḥükümet itdüm
Oldum icrā-yı şerī' atda Şürbih (?) gibi be-nām
6. Bi'z-zarūr nā'ib idüm Çekmece-i Kübrā'da
Öyle bir qarye-i cengānede oldum bed-nām
7. Ğam u endüh u belā çekmece oldumdı muqīm
Qalmadı çekmedigüm anda cefā vü ālām
8. Gösterür adımı ḥör dirler idi elḥaq yer
Nice ancaq ki degil adımı ehl-i İslām
9. Münkir-i şer' -i şerīf düşmen-i evlād-ı Rasūl
Eylemezler şehi ğünüyla şalāt ile selam
10. Tārik-i şavm ü şalāt mürtekib ü zir-i zinā
' Ind-i küfrānelerinde ne ḥelāl var ne ḥarām
11. ' Alenen leyl ü nehār fişq u fücür eylerler
Şā'ım olmazlar ebed gelse daḥī māh-ı siyām

12. Emr-i meşrū' a ri' āyetleri yoḡdur aşlā
 Ḥiṣ-i şevb-i cedīd için iderler bayrām
13. 'İyd-i adḡāda köpek gibi üşüşürler başına
 Ditreşür cümlelerinde o mübārek aḡnām
14. Ya' ni farzıyyet-i ḡurbāna degildür ḡürmet
 Toli işkenbe vü im' asıdur aḡşā-yı merām
15. Ḥākim-i şer' -i şerīf olmuş idüm üç bucuḡ ay
 Eyledüm ḡāl-i perīşānlarına diḡḡat-i tām
16. Muṡṡali' olmuş idüm sırlarına her dürlü
 Ḳalbleri ḡabr-i yahūdī gibi bir cāy-ı zülām
17. Eylemem kızbi ḡabül söyledigüm gerḡekdür
 Biñde bir ḡallerini şerḡa ne ḡādir aḡlām
18. Öyle bir belde-i meştüma vü menḡusa o kim
 Biter arzında nebāt yerine heb eşḡām
19. Vardı o beldede bir mültezim-i bī-meḡzeb
 Farmason idi kerīzi el-aşıl bir bed-nām
20. Var idi bir düşmeni kim zevcesinüñ pek dostu
 Bir gice itdi o deyyūs cihāmı i' dām
21. Gerḡi kim mā-luḡata'l-cem' i degildür ammā
 Aradan engeli ḡaldırmaḡ idi ḡaşd u meram
22. Divīdi ḡuzḡun gibi merd oldıḡını ma' hūduñ
 Şadr-ı Rūm şadrına virmişdi şifā bu bī-ḡām
23. Der' aḡab eyledi ta' yīn molla-yı le'im
 Ya' ni bir kātib-i ser-gerde-i düzdān-ı le'am

24. Fi'l-aşıl Çekmece kıptîlerinüñ evlâdı
Fenn-i sirķatde tevâtür ile ma' lûm-ı enâm
25. Nice kâtib ki çeker göz göre gözden sürme
Şan' at-ı sirķati itmişdi şu şöylede tamâm
26. Başladı geldi gün yazmağa metrûkâtı
İtdi metrûkeyi de dâhîl teķassüm-i şihâm
27. Kâh şoķar kâh çıkarır mes'ele yi yoķlıyarak
Ya' ni mezbûreye hişşe çıkarır her aķşâm
28. Çü kadar vâsîtatü'l- uķde vü saķîf ber-divît
Bu işüñ müfîtime ğayûr mühim-sâzı tamâm
29. Bir kadın müşge çıkar sofrası dâ'im hâlķa
Çok yedirmişmiş aña tâze kadınbudu ta'âm
30. Mâl-i eytâmı bu hâl üzere beş on gün çalarak
Eyledi maşlahata sirķati ğayrı itmâm
- [58b] 31. Yazdı her ne var ise yan çizeyim şandı idi
Pây-i pergâr gibi geçdi ayağı yire tamâm
32. Cânib-i mîriye zabt olmak için metrûkât
Geldi iclâliyle fermân-ı şehen-şâh-ı atam
33. Kâtibüñ olmak için toĝrı hesâbı rü'yet
Geldi baña haķâ bâ-müte' addid ahkâm
34. Çal boĝâz eyledüm ol sâriķ-i bed-kişi hemân
Yedüĝi şeyleri kuşdurmağa itdüm ibrâm
35. Añladı çaldıĝı şey zâhire ihrâc olacak
Hufyeten kaçmağa virmişdi karar bir aķşâm

36. Hüsni-tedbîr ile ben kaydum ele bir takrîb
Lâşe-i civâr kelb-i ‘aķûr idi hele itdüm râm
37. Yazdığı defter-i kıassâmını elinden aldum
Şebt-i takşîmi Firengâne Firengî erķâm
38. Yedügi mâl-i yetîm nâm-ı digerle mestür
Mürdenüñ vârişi mi yoĥsa necîsi o zülâm
39. Sağlığında didiler ‘ûd yerini görmüşmüş
Kâtib aldı and eyledi buĥûrı meşâm
40. Farmasonuñ yalnız lâşesi kıalmış yimemiş
Yoĥsa kâfirce yimiş ĥişşe-i eytâmı tamâm
41. ‘Avretüñ daĥî yimiş şeylerini furķa bulup
Kirlî bir kil kıuytusıymış yemiş o bed-nâm
42. Böyledür tâ’ife-i kâtib-i kıassâm el-an
Gice gündüz yiyüp içdükleri mâl-i eytâm
43. Behî Bârî’ye henüz eylememiş îmân
Münkir-i naşş-ı celîdür ögrede bed-nâm
44. Oynaşur şıçraşur aç kelb gibi kıuyruk şalarak
Şâd olurlar nerede olsa bir ehl-i İslâm
45. Mü’minüñ mütî olur bunlara bâdi-i server
Ağlaşur ĥâne-i meyyitde ‘iyâl ü ĥidâm
46. Meyyitüñ ĥânesi olmuş ise beytü’l-ĥazân
Bunlaruñ külbe-i menĥûsesi bir şevk-i ĥarâm
47. Her şabaĥ sevķ-i maĥallâtı gezüp arar
Ev-be-ev büy-ı ‘asel-bendi ider istişmâm

48. Nerede bir Ermeni derdüm veyehud merd olsa
Şülüş malı olur vāris olur da kıassām
49. Kıalb idüp vava elifi⁵³⁷ oķu taķfif iderek
‘ Aks ola ‘ aks-i meşüş ile şońra o kelām
50. O zaman ma‘ nā-yı kıassām ne dimek añlaşılır
Ya‘ ni cā’iz mi dimek bunlara ehl-i İslām
51. Mü’minüñ mevtini cā’iz mi temenni itmek
Bunu tecvīz mi ider hiç ‘ ulemā-yı bī-a‘ lām
52. Kimse ölmezse iderler o vaķitler mātem
Ağlamaķdan da olur gözlerine uyķu ģarām
53. Resm-i kıismet diyerek māl-i yetimi çalaraq
Her biri böyle fezāħatle ider ģalb-i ģiķāb
54. Bu ģürüh böyle emānetle degilken mevsūf
Cümleden kātib-i ma‘ hūd dāķī pek esfe-‘ ām
55. Māl-i mesrūķı ģabīşden taleb itdigüm için
Şadr-ı Rūm’a o sefih ģālını itmiş ifhām
56. Sū-i ģālūmi hemān ģazret-i kıaz‘ asker
Niyet-i ģālīş-a-i ‘ adl ile itmiş i‘ lām
57. Yümnīye nefyimizi eyleyecek istid‘ ā
Bir kerāmet diyerek ģazret-i şeyķü’l-islām
58. Nefyümi pāk-i ģulūşuyle işāret itmiş
Eylemiş tōhmet-i şer‘ iyye mi ģüyā ihām
59. Tōhmet olmuş bańa icrā-yı şer‘ iyyet itmek
Eyledi bā‘ iş-i iclāmuzı zımnem ifhām

⁵³⁷ Kıasūm: Tebdil ile ‘ aks olana “mes” “ ka” olur.

60. Ya' ni yazdığı fermān- celilü's-şāne
Şer' an eylemek infāz-ı şer' de iqdām
- [59a] 61. Lāyık-ı şān-ı hükümet olamazmış 'iffet
Rāşī vü mürteşī olmağda niyābetle be-kām
62. Münşeri' olan erbāb-ı niyābet olamaz
Mümtezic olmağ imiş şöhret ü şān-ı hükkām
63. Nerde şānī-i Ebū Cehil-i 'anīd varsa 'azīz
Aç muhtāc-ı faķirdür 'ulemā-yı a' lām
64. Eyledüm yigirmi sene şer' -i şerīfe hizmet
Emr u şānda Hüdā itdi beni istiḥdām
65. Her ne itdüm ise fetvāya muvāfiķ olamadum
Eylemişdüm ketb-i fiķhı tettebbu' da devām
66. Ya' ni her da' vā-yı şer' iyyeye diķķat iderek
Nehc-i ḥaķ üzere iderdüm ḥusemāyı ilzām
67. Rüşvet ü ḥātır u ilḥāḥ-ı cebābir bilmem
Bilirüm şer' a-yı peygamber ile ķul emām
68. Aldıgum ḥarc-ı ḥucec hem-daḥī resm-i ķısmet
Yemedüm zulm ü ta' dī ile māl-i eytām
69. Kıl ķadar şer' a ri' āyetde ķuşūr itmedigüm
Oldı müstevcib-i lev m-i süfehā-yı levvām
70. Ben mürekkeb yaladum anlara ağızı ķarayum
Bir alay cehl-i merkebi idemezler beni rām
71. Ne ķadar yoķsa günāhum var imiş 'add idelüm
Yoķ midur 'afv ü şafḥ nefye ne ḥācet iqdām

72. Hizmetüm itmedi mi devlete az çok sebkat
O zaman itmediler kıadrüme çesbân-ı in'âm
73. Şer için halk olunan hayra muvaffak olmaz
Umamam menfi-i dergâh-ı Hüdâdan ikrâm
74. Zülmedür tab' -ı e'âlî-yi zamâna meyli
Şokmadur hâşiyete lâzıme-i halk-ı hevâm

-495-

[60a] Mümâ-ileyh merhûm Seyyid Müştâk Efendi

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Öyle bir şehbâz-ı aşkum ki şikârum dildedür
Öyle semîr-i gam ki kâf-ı iftihârum dildedür
2. Bir hümâyum ki mekânüm lâ-mekân şehrindeür
Bir hezârum ki nigâr-ı gül-izârum dildedür
3. Bir gedâyum şüretâ ammâ ki şâh-ı âlemüm
Fâtih-i iklim-i aşkum kâr u bârum dildedür
4. Baña mevrûş-ı pederdür Hayder-i Kerrâr'dan
Kâhir-i ceş-i adüyum zülfikârum dildedür
5. Sikke-dâr-ı mürşid-i Geylânîyüm ben tâ ezel
Bir zer-i hâliş ayârum ki ayârum dildedür
6. Vuşlat-ı dildâr için agyâra minnet eylemem
İlticâ-yı hâse yok hâcet ki yârüm dildedür
7. Nükhet-i nüzhetüne gülzâr-ı dehri neylerüm
Mürğ-ı lâhütüm şafâ-yı mürğ-ı zârum dildedür

8. Öyle müştākum ki Müştāk-ı Hüdā dirler baña
Bende-i nā-çizüm ammā şehr-i yārüm dildedür

-496-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\.--.\.--.\--)

1. İtmez mi tarahhum 'aceb ol şüh-ı cefā-kār
Bulmaz mı rehā hicr ü sitemden dil-i efkārüm
2. Hiç táb ü tüvān qalması ğamdan bu dil-i zār
Dönmez mi cefādan dahī ol çarh-ı sitem-kār
3. Eyler mi nigh gulşene dil olmaya dil-dār
Gül olmasa külhān görünür bülbüle gül-zār
4. Der h'āb olıcağ baht görünmez meh-i maqşūt
Şeb-tā-seher dīdelerüm olsa da bī-dār
5. Hürrem-i dil olur va' d-i kemmün ile Müştāk
Hātır-ı hoş olur tesellī-i kizb ile bīmār

-497-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-)

1. Tīğ-ı ğamzeñ sīne-i mecrūhı her dem pāreler
Göz göz olmuş sevdigüm her pārede yüz yāreler
2. Çok da yüz virme şehāb-ı zülfüne ey mäh-ı rev
Leyle-i zulmetde pā-māl olmasun bī-çāreler
3. Ka' betü'l- uşşāk'a reh-yāb olalı hayrān u mest
Baş açık yalın ayak ağlar gezer āvāreler

4. Ben şanurdum kendümi halvet-güzin-i erba' in
Bir niğhle çilemi bozdı şu kâşî kâreler
5. Rüz u şeb Müştâkveş bir dil-ber-i yektâ için
'Älemi seyrân iderler seb' a-yı seyyâreler

[60b] **Ĥazret-i Sultân Selîm tahta cülüs buyurduklarında eşer-i şab'-ı mazmûnlarıdır.**

Ėazel-i Ĥazret-i Sultân Selîm-i Şâliş Tahmîs-i 'İzzet

- 498 -

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\,---\,---\,---)

- 1 Cihâna şevket ü şanı virenler âl-i 'Osmân'dur
Ĥüdâ'dan nesline bu saltanat ilţâf u ihsândur
Serîr-ârâ olanlar kuţb-ı 'âlem zıll-i yezdândur
Te'âla'llâh naşîb itdi bu bir taht-ı Süleymân'dur
Uyan gel Ĥ'âb-ı gafletden ki kişver çok perişândur
- 2 Tevekkül birle rabţ it kalbüñi tevfiķ-i yezdâna
Ümîdvâr ol Ĥüdâdan 'avn ü nuşret fetĥ ü ihsâna
'İbâda'llâha lütf eyle Cenâb-ı Ĥaķķ'a şükrâna
Cihâna göñlüñü virme uyup bu mekr-i şeyţâna
Emânet eyle-gil ĥalkı ki settâre niğhbândur
- 3 Dilüm mebûţ idüp tevfiķ ile dergâh-ı ĥallâķa
Ĥayanmam Ĥaķdan özge kimseye bu çarĥ
Ĥüdâ âsân ider her müşkilâtum olsa da şâķâ
Hevâle eyledüm ĥayr ümûrum Ĥazret-i Ĥaķķ'a
Bańa bu mülki viren ol Cenâb-ı Ĥaķķ ki sübhândur

- 4 Serîr-i saltanat oldı baña mevlānuñ in‘āmı
 Bulur sâyemde herkes lütufla i‘zâz u ikrāmı
 Qalur şāhānuñ ‘ālemde suḥā vü ‘adl ile nāmı
Bu dünyāya ṭayanup olma ġāfil sen de İlhāmī
Saña da bākī qalmaz bu döner bir çarḥ-ı devrāndur
- 5 Cihāna gelmedi bir böyle ḥāḳān bülend-i himmet
 Olup nuṭḳ-ı hümāyunı zülāl-ı menbā‘-ı ḥikmet
 Aña pîr dil ki Ḥassān da olsa eylemez cür‘et
İdüp ta‘zīm ile taḥmīs anı bu bendesi ‘İzzet
Bu nuṭḳ-ı dür-i meknūn Ḥazret-i Sultān Selīm Ḥān’dur

- 499 - [Nuṭḳ-ı ‘Ālileri]

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..-\\.-\\.-\\.-\\.-)

1. Rūz u şeb dīdelerüm hicrūñle ḳan aġlar
 Vāḳıf olan benüm esrāruma el-an aġlar
2. Dāġ-ı sīnem göricek ḥūn ile ālūde beni
 Böyle bīmār görüp ḥālūme ezhār-ı gülistān aġlar
3. Gördi çün derd ile zārımı raḥm itdi ṭabīb
 Dīde ey ḥaste-i hicrān saña dermān aġlar
4. Derd-i rüyuña baḳdıḳça Selīm İlhāmī
 Gerçi ḥandān olur ammā cigercigi aġlar

- 500 – [Nuṭḫ-ı Şerīfleri]

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(--\.-.\--\.-)

Kendi elümle yāre kesüp virdigüm kalem

Fetvā-yı hūn-ı nāḥaḫumı yazdı ibtidā

-501-

[61b] Ğazel-i Neş'et Taḥmīs-i Pertev Paşa

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..\.-.\--\.-)

1 Bulurum heb dil-i hūn-geştede⁵³⁸ dil-ḫ[~] āh seni

Seni ey ḡonce-i ne-şüküfte seni āh seni

İde Allāh meger ḫālūme āḡāh seni

Gül-i ḫandān görürüm nāleme her ḡāh seni

Ḳorḡarum bülbül ider āh-ı seḫergāh seni

2 Gözlerümdem aḡıdup yaşları deryā deryā

Zevrāḡ-ı cisme süvār olmuşdum bī-pervā

Māh-tāb eyler iken şaḫş-ı ' aḡıldan tenhā

Gice ru 'yāda şināverligin⁵³⁹ itdüm ḫülyā

Gördüm ' aks-i mehi zann eyledüm ey māh seni

3 Dāḡ-ı dilden o mehe şol gül-i ālüm ' arz it

Şerḫa-i sīne vü endüh-ı⁵⁴⁰ melālüm ' arz it

Ḳalmadı tāb u tüvān şabr u mecālüm ' arz it

⁵³⁸ Divanın bazı nüshalarında “hun-geşte-i” şeklindedir.

⁵³⁹ Dalgıç

⁵⁴⁰ Tasa ve gam

Hāk-pāyine revān ol yūri hālüm ‘ arz it

Ey dil-i zār ideyüm eşk ile hem-rāh seni

- 4 Mihmān-hāne-i hicrānuñ ile hem-aşuz
 Biz de ‘ uşşāk-ı reh-i ‘ aşkuñ ile yoldaşuz
 Ne cünün ile ne ferzānelik ile fāşuz
Dest-i taqdir iledür cünbüşübüz pādaşuz

İtdiler gerçi piyāde kuluñı şāh seni

- 5 Baḥş-i zūlfı n’ola Pertev de uzatsa gāyet
 Kıl ü kāl itme meyānıyla dehānda ‘ ādet
 Baḫ nedür Hāzret-i Üstād-ı peyām-ber-ḫaslet
Geçmedüñ gitti ser-i zūlf-i süḫāndan Neş’et
Meger işlāḫ ide Hāzret-i Allāh seni

-502-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Ezel ḫassāmuz zıkkım virmesün insandan istersem
 Ki cān baḫş itmesün ‘ İsa ḫayātı andan istersem
2. Tecellā-yı cemāl-i Hāḫḫa müştāḫum ben ey zāhid
 Cemāl ‘ arz itmesün kim Yūsuf-ı Kenān’dan istersen
3. İçüp bezm-i elestüñ cāmını ben tā ebed mestüm
 Hızır āb virmesün kim çeşme-i ḫayvāndan istersem
4. Ben ol bīmār-ı ‘ aşḫum ḫabībüm Hāzret-i Mevlā
 Devā-yı derd-i ‘ aşḫa ḫalmasun Loḫman’dan istersem

5. Şerîfî dūr olam dīdār-ı yārdan cennet içre kim

Behište kıoymasun dīdārsız sübhānı istersem

[62a] Merhūm ve mağfūr mūmā-ileyh ‘Ali Rızā Molla’nuñ ğazeli olup peder-i merhūmuñ taħmīs buyurduklarıdır.

-503-

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

(..--\..--\..--\..--)

1 Kime bilmem yanayum yağılayum hālūmi vāh

Tāb-ı miħnetle vücūdum tıtuşurken her ğāh

Nīm tebessümle idince bey bir germ nigāh

Düşdi dil-i ‘aşķuñla efendim nā-ğāh

Yağduñ āfet misin ey meh beni bi’llāh āh āh

2 Bilemem ğamze-i cādūsı ne efsūn itdi

Ħalka-i silsile-i zūlfine meftūn itdi

Ħurtarup kayd-ı ‘ağıldan hele memnūn itdi

Sevdā-yı kākül-i leylī beni Mecnūn itdi

Ħays-ı şahra-reve⁵⁴¹ oldum hele āħir hem-rāh

3 Bir zaman ğā’ile-i ‘aşķdan eylerüm āzāde

Dime bir dil-bere olmam dır iken dil-dāre

Ħāşılı olmaz idüm sürħ-i⁵⁴² sefid-i⁵⁴³ yāde

Bir siyeh-çerde⁵⁴⁴ siyeh-çesme olup üftāde

Yine bir derde dü-çār itdi beni baħt-ı siyah

⁵⁴¹ Revende: giden, gidici

⁵⁴² Kırmızı

⁵⁴³ Beyaz

⁵⁴⁴ Esmer

- 4 Yetişür ‘āşık ḥasretinden kim itme cefā
 Ğam-ı fırkat ile cānumdan uşandum ḥālā
 Bulmadum almağa āğuşuma ruḥşat ḥayfā
 Ye’s-i vaşluñ ile oldum müteḥayyir cānā
Qaldı engüşt-i⁵⁴⁵ teḥayyür dehenümden⁵⁴⁶

Ve-lehu

- 5 Eyledüm gülşene teşrîf idince aǵzār
 Çeşm-i bülbüllü idi eyledigüm pāy-endāz
 Eylemezsın yine lāyık mı dil-zāre nūvāz
Ḥazer itmez misin ey ḡonce-i ne-şüküfte nāz
Berk-i gülveş seni bir bād ider āh-ı cāngāh
- 6 Yine çekmiş geliyor ḥançer-i cevher-dāruñ
 Ğālibā mey-gededendür gelişi ḥun-ḥ’āruñ
 El-emān piş-gehinden⁵⁴⁷ şavul ol ḡaddāruñ
Qaşd-ı cān itmededür ḡamze-i mesti yārūñ
Sen dilā eyleme ḡaflet ḥazer it ol āḡāh
- 7 Olayum dirseñ eger sen de cihānda dānā
 Tūt Na’īm dāmen-i erbāb-ı kemāli zīrā
 Qalmaz ehl-i hünere yār olan elbet tenhā
Ḥazret-i ‘Āşım’a peyrev olıcaq ṭab’-ı Rızā
Rāh-ı i’cāzda olur añā refik feyz-i İlāh

---

⁵⁴⁵ Parmak

⁵⁴⁶ Aǵız

⁵⁴⁷ Huzur

-504 -

[62b] Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

(--.\-.-.\--.\-.-)

1. Mey içmesün mi ' aşık-ı mey-ḥ' āre neylesün
Mestāne ḥālin ağlamasun yāre neylesün
2. Dem-sāz olur o muṭrib-i gül-çehre illere
Uymaz hevā-yı ' aşık-ı bīmāre neylesün
3. Dem-beste-i cemālün olan āh ider hemān
Yok ḳudreti tekellüm ü güftāre⁵⁴⁸ neylesün
4. Dil anı nāz-ı āhla eylerdi ber-ṭarāf
Ammā o gül yanında olan ḥāra neylesün
5. Siḥr itse de sözinde Riyāzī ne fā'ide
Kār eylemez o gözleri seḥḥāra neylesün

-505-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Girüp sine şafā bezminde mey-nüş olmamız yegdür
Ḥabāb-ı mey gibi her demde pür-cüş olmamız yegdür
2. Çü derdi olmadan ālūde-yi her renk ü bŷy-ı dil
Kederden şāf olup şahbā-yı serḥoş olmamız yegdür
3. Ḳo diller allar giysün mişāl-i sāgar-ı bāde
Bizümçün şīşe-i mey bu riyā-püş olmamız yegdür
4. Kebābāsā gelüp baḡrı delikler bir yere şimdi
Girüp meclisde devre dŷş-ber-dŷş olmamız yegdür

⁵⁴⁸ Söz

5. Ne bulduñ ey Riyāzī ‘ağılla bir āşinālıqdan
İçüp cām-ı şafā-encāmı bī-hüş olmamız yegdür

-506-

[63a] Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

(..-\..-\..-\..-)

1. Dem-be-dem yelpāzedür gülümde irād-ı hevā
Gün-be-gün maşrafuñ olduysa n’ola bād-ı hevā
2. Rüzgār avına yaylağa çıkarsuñ her bār
Āferin qahbecik olduñ yine şayyād-ı hevā
3. Yelken açdurmadı engīni kürekle geçdüñ
Hiç gemiler bize toqınmadı imdād-ı hevā
4. Kocamış tırmuş oturmuşlara ‘ayb olmaz mı
Bü’l- hevesler kime olmağ yine münkād-ı⁵⁴⁹ hevā
5. Ey Hevāyī şu degirmeni bozulduysa ne ğam
Yel degirmeni bütün qaldı saña bād-ı hevā

-507-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\..---\..---\..---)

1. Bilür çoğ sevdigüm hep gerçi derdüm bī-nihāyetdür
N’ola bilmezlenirse ğam degil çoğ bilür āfetdür
2. Yine hayl-i şitā asyāb-ı ‘ıyş virdi yağmaya
Bu yağmadan dilā bir hişşe al fırsat ğanīmetdür
3. Urıp meclisde muṭrib el ele şıyt u şadā eyler
Murādı ‘ıyş u ‘işrete yārānı da‘ vetdür

⁵⁴⁹ Mutī‘ olmak

4. Rumūz-ı ʿ aşkdur taḥrīrinüñ mazmūnı hep nāyuñ
Meger ʿ uşşāka gelmiş nāme-i mühr ü muḥabbetdür
5. Dārā-yı dil ḳomaz feryādumı küyında dil-dāruñ
Buña ser-menzil olmaz ʿ aşk-ı rāh-ı bī-nihāyetdür
6. Çıkar yok ṭālib-i zevḳ ü şafāya ʿ aşkdan ey dil
Muḥabbet lafzınuñ maʿ nāsı endūh-ı melāmetdür
7. ʿ Aceb mi ey Riyāzī ḥaşm-ı bed-meşreb götürmezse
Sözün şahbā-yı pür-keyfiyet-i bezm-i belāgatdür

-508-

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Meyle ṭoldur sāḳiyā destileri bir ḥoş meded
Ḳalmasun aralarında hiç birisi boş meded
2. Kürk ḳablasam gerekdür içine pek çalmasun
Söyleñ usta terziye ṭār olmasun ḳonṭoş meded
3. Bir dilim nān geçmiyor sensiz boğazumdan benüm
Gel berü gel yanuma nāzenin ḳoynuma üş üş meded⁵⁵⁰
4. İki fincan ḳahve bir lüle duḥān virin baña⁵⁵¹
Ser-be-ser boş gezmeden çamurda oldum loş meded
5. Geçmesün yārān seni meydān-ı naẓm içre bu gün
Göster esb-i ṭabʿ a mahmūzı Hevāyī ḳoş meded

⁵⁵⁰ nāzenin ḳoynuma üş üş meded: “Gel beri gel yanıma nazlı finom oş oş meded” Hevayi Divanı.

⁵⁵¹ Duhan: Tütün, Virin: Virseñ. İkinci dize ser-be-ser: serseri Hevayi Divanı.

-509-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Baḡ ne örnekler çıkardum naḡş-ı Leylā üstine
Gör ne kuşlar ḡonduram Mecnün-ı şeydā üstine
2. Kūh-kenlik eyleyüp Şirīnimüñ taşvīrini
Ḳazma-yı āhumla ḡazdum seng-i ḡārā üstine
3. Ben bu dünyā evine geldüm yatam ḡalḡam diyü
Ḥacı yatmaz oldu adum ehl-i dünyā üstine
4. Ḥırlaşur bir lāşeye üşmüş nice yüz biñ kilāb
Biz de pay almaḡ için geldük bu ḡavgā üstine
5. Ey Hevāyī bir ḡaşıḡ rāhat yedirmezler baña
Biñ sinek ḡalḡar ḡonar geldikçe ḡorba üstine

-510-

[63b] **Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün**

(--.\-..\-.--\-.--)

1. Bāḡ-ı cinān olsa daḡī reh-güzārımız
Gülşen-i tırāz ḡonce-i ḡamdur hezārımız
2. Geḡsek bu dār-ı miḡneti ḡalmaz nişān meger
Mātem-güzār-ı yād ola seng-i mezārımız
3. Gelse hezār nāzla ḡam-ḡāneye eger
Āteş-firüz-ı gülşen olur gül' izārımız
4. Bāl ü perüm şikeste olup cüst ü cū ile
Şāh-ı murada ḡonmadı ḡayf-ı mürḡ-zārımız

5. Miḥnet-keş-i muḥabbet-i ḥübānla Mu^çin
Arz u semāyı tıtdı bizüm āh u zārımız

-511-

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Tāze tāze cān virür ^çuşşāķına nezzāresi
Anuñçün didiler ol dilbere cān pāresi
2. Geh ider nāz u edā geh daḥi luḥf-ı bī-girān
Ol sebebden sīnede cānā oñulmaz yāresi
3. ^çĀşık-ı bīdārına tırmaz ol tıfl eyler cefā
Kaşr-ı dileğini ol perī-ḥüyuñ begüm kehvāresi
4. Şem^ç-i bezm-i ehl-i dil oldıǵı içün ol mehüñ
Rüyına pervānedür hep ^çāşık-ı nāresi
5. Dīde-i ḥün başımızdan aldı Sālīm rengini
Āfitāb-ı nev-civānuñ giydüǵi al ḥāresi

-512-

[64a] **Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün**

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

- 1 Her kimüñ kim nazarı ol ruḥ-ı zībāya düşer
^çAqlını cem^ç idebilmez başı ğavġāya düşer
Şanemā zülf-i siyahuñ ki daǵılsa yüzine
Şanasın nūr-ı tecellī şeb-i yeldāya düşer

Eyzan

- 2 Bülbüle eyleme taqlid sen ey zāğ-ı siyāh
 Dağıdup berk-i güli ğam çeküben kılma tebāh
 Çünkü “el-cinsü me‘ al cinsi”⁵⁵² hitāb itdi İlāh

Eyżan

Yüri ey zāğ-ı siyāh ğonce içün çekmegil āh
 Gül içün ağlamak ol bülbül-i şeydāya düşer

-513-

Şaffet-i Hāmyāze

Mef‘ülü Mefā‘ilün Fe‘ülün

(--\.-.\--)

1. Sākī nice bir bû ser-i girānı
 Maḥmûr ki şun mey revānı
2. Hāmyāzesi var o nā-tüvānuñ
 Tıut ağzını bir kadeḫle anuñ
3. Hāmyāze-nişān virür keselden
 Aldum ānuñ ağız ölçüsin ben
4. Hāmyāze ağız açma zinhar
 Zīrā ki ğamı ider ḫaberdār
5. Oldu keslik o hem-zebānı
 ḫayra n’ola açmasa dehanı

⁵⁵² Cins, cinsi ile beraberdir.

-514-

Ġazel-i Fuzūlī Tahmīs-i Hakkı**[65a] Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün****(,---\,---\,---\,---)**

- 1   'Urūc eyler figānum āsumāna yār inanmaz mı
Baña raḥm eyleyüp bir günde zālīm adum anmaz mı
Ölürsem ger firākıyla 'aceb ḥalkdan utanmaz mı
Beni candan uşandırdı cefādan yār usanmaz mı
Felekler yandı āhumdam murādum şem' i yanmaz mı
- 2   Ṭabībüm ḥaste-i 'aşq oldıgum bilmezlenür her an
Devā tedbīr iderken derd-i 'aşqa şüret-i Lokman
Helāküm kaşd idüp şimdi şunar zehr-i sitem pinhān
Ḳamu bīmārına cānān devā-yı derd ider iḥsān
Niçün kılmaz baña dermān beni bīmār şanmaz mı
- 3   Tesellī baḥş idüp 'āşıqları dir çāre kıl rüşen
Ġam-ı 'aşkuñ gönülde şaklama dil-dāre kıl rüşen
Firākıyla nühüfte yanmadınsa nāre kıl rüşen
Ġamuñ pinhān tutardum ben didiler yāre kıl rüşen
Disem ol bī-vefā bilmem inanur mı inanmaz mı
- 4   Beni güldürür efendim luṭf idüp gül mevsimidür bu
Sirişk-i çeşümü gör oldı cārī şöyle kim pür-cū
Bu bağın bülbüliyem ben didüm inşāfa gel yā hū
Gül-i ruḥsārına karşı gözümde aqdı kanlu şu
Ḥabībüm faşl-ı güldür bu aqar şular bulanmaz mı

- 5 Cihānı rüz u şeb ta^c ciz ider gör āh u efgānum
 Niye müncer ola bu t̄ali^c -i naḥsümle ḥayrānum
 Yıkan bir sen degilsün bendeñi fehm eyle sulṭānum
Şeb-i hicrān yaqub cānum döker dü-çeşm-i giryānum
Uyarır ḥalkı efgānum kara bahtum uyanmaz mı
- 6 Nedür cürmüm baña bildür nedür vaşla olan ḥā[']il
 Baña Mecnūn diyü ad eyledüñ ammā benüm ^cākıl
 Kaçardum leyl-i zülfüñ görüp āh itmeden ḥāşıl
Degildüm ben saña mā[']il sen itdüñ ^caqlumı zā[']il
Baña ta^c n eyleyen ^cākıl seni görgeç utanmaz mı
- 7 Su[']al itdüm hezārān ^caşıkuñ var saña hem-pādur
 Kimi bī-şerm bī-pervā kimi mecbūr-ı ğavġādur
 Şorarsañ Ḥaqqı-yı āşüfte-meşreb mest-i şahbādur
Fuzülî rind-i şeydādur hemişe ḥalka rüsvādur
Gören dir bu ne sevdādur bu sevdādan usanmaz mı

-515-

[65b] Tercî['] i Ḥaqqı Efendi

Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilātün Fā^c ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

- 1 Seyr iderdüm meh-i ruḥsār cānā kāhī ben
 Hep unitmuşdum fiġān-ı na^c re-yi şeb-gāhī ben
 Ḥayli gündür görmedüm eflāke şaldum āhı ben
Mā[']i elbiseyle gördüm dün gece ol māhı ben

- 2 Bir nūvāziş itdigüm ‘ālem fedā olsun aña
 Āferin ol mehveşüñ ‘irfānına benden yaña
 Allar giymiş şanırdum al ider her dem baña

Eyżan

- 3 Sevdigüm mā’il-i cihānuñ ziynet ü kālāsına
 Bağ neler giymiş bezenmiş kām̄et-i bālāsına
 Beñzemiş gūyā sipihrüñ ğamze-i ğarrāsına

Eyżan

- 4 Pantolon mintān-ı hırvānı gövez fesle hele
 Şırma püsküllü şerīd altun kılıç ince bele
 Pek yaşıdırmış begüm virmiş cihānı velvele

Eyżan

- 5 Çevresinde ay yıldız deste dest-māl
 Bezme geldi nāzıyla reftārıyla zühre mişāl
 Görmedüm ‘ālemde böyle Hāḡḡıyā bir meh cemāl
 Mā’i elbiseyle gördüm dün gice ol māhı ben

-516-

Şarkı-yı ferāḡ-nāk İsmā’il Hāḡḡı Efendi Kıbrīsī-zāde

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

(..--\..--\..--\..--)

- 1 Saña bir söz diyemem açma begüm bir yāda
 Gidelüm gel gelecek cum‘āda Sa‘ dābād’a
 Yaluñız Gökşu’da mı zevḡ-i şafā dünyāda

Gidelüm gel gelecek cum‘ada Sa‘dābād’a

- 2 O açık fıstıķı mintanla gey pantalonı
Mā’i püsküllü gövez fesle açar gül-bedeni
Pederinden alayum izni öpüp dāmenini

Eyzan

- 3 Hele bu hafta ‘inād itme sözümi diñle
Biri ŧanbūrı biri sāķı-yi gülçehre ile
Çifte latenli yeşil boyalı hoş şandal ile

Eyzan

- 4 Kıraağac’a varınca biraz anda ıalalum
Ruķābānuñ haberin geçdi mi evvel alalum
Daķı ma‘ şūķuñ olan şūķı berāber bulalum

Eyzan

- 5 Yayup iķrāmı dıraķt altına ‘işret idelüm
Bezme anda bulunan dil-beri da‘ vet idelüm
Güelüm oynayalum şoķbet-i vuşlat idelüm

Eyzan

- 6 Bulalum Hāķķı zırā geçiyor vaķt-i bahār
Yaķalum sine-i aģyārīde manend-i çenār
Hele bu cum‘a şavup Gökşu’yı ğayrı nā-çār
Gidelüm gel gelecek cum‘ada Sa‘dābād’a

-517-

[66a] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Kār-ı merdüm dem-ā-dem dilde āh vāh olur
Aña her aḥvālde imdād-ı Rasūlüllāh olur
2. Maḥv ola ger āhla dilde rūsüm-ı mā-sivā
Maḥrem-i esrār olur her ḥāle ol āgāh olur
3. Sāḥa-yı 'ālemde ger 'allāme-i dehr olsa da
Sālik-i rāh-ı hevā her kārda gümrāh olur
4. Derd-i 'ūd olsa heme 'ālem o gül-rū olmasa
Kām-ı imāle şadā' āverde-i ikrāh olur
5. Derd-i dil her demde dā'irdür ümür-ı 'āleme
Devr-i dā'imde gönül hem-ḥāl-i mihr ü māh olur
6. Sāde-rū dil-dārda şad merḥale devr olsa da
Mū degildür Ḥamdiyā 'aks-i sevād-ı āh olur

-518-

[66b] Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Varsa ger ālām-ı gönülde kār-ı merdüm olur
Dehr-i kemde derde merhem kāmīl-i āgāh olur
2. Geh sürür geh keder eksik degil 'ālemde hem
Derd-i dil herkesde var illā sürür gāh gāh olur
3. Ehl-i ḥāl erler görürse ser keser alur gönül
Sırr-ı kāmīl dā'imā ol sālike hem-rāh olur

4. Maḥv olur şālih ‘ amelle varsa ger dilde ḥased
Devr olur her kār-ı mekrūh vāşıl-ı dergāh olur
5. Rā’ifā ma’ mūr olur ol dilgeh ḥāl-i dergāh ola
Maḥrem-i esrār gönüller her seḥer āgāh olur

-519-

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Ehl-i dil ḳadrin bilür erbāb-ı himmet bulmaduḳ
Araduḳ dünyāyı bir şāhib-i mürvet bulmaduk
2. ‘ Aşrimuzda eylemiş her şadra bir nā-kes ḳu’ūd
‘ Arz-ı ḥācet idecek ehl-i seḥāvet bulmaduḳ
3. Derdimüz besdür bize incitme ey gerdün-ı dūn
Biz bu miḥnet-ḥāneye geldükse rāḥat bulmaduḳ
4. Şimdicek dillerde bir efsānedür mihr ü vefā
‘ Āşıḳ u ma’ şūḳı söyletdük şadāḳat bulmaduḳ
5. Lāle pür-ḥūn gül şükūfte bülbül-i ḥayrān ḥāmuş
Gülistān-ı ‘ āleme geldük ḫarāvet bulmaduḳ
6. Bir zaman lezzet-baḫş ḫab’ um sımāt-ı dehr olup
Zehr ü ḳand u niş ü nūşında ḫalāvet bulmaduḳ
7. Bī-niyāz olduḳ kibāruñ luḫf u ḳahrından Belīg
Biz bu ‘ ālemde ḳanā’ at gibi devlet bulmaduḳ

-520-

[67a] Beyt: Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Meymenet vardUr ayāğında ' aceb sākīnūñ

Gitti ğam qalmadı hem başdığı dem bezme qadem

Beyt: -521-⁵⁵³

Ka' be-i ehl-i dīn oldı bizüm beyt-i şerīfe

Hayfā kim qaldı mücāvīr-i müsriife

Beyt: -522-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

' Arz-ı ğal idemedüm yāri görüp ağlamadan

Yılda bir 'ıyd olur anda da bārān oldı

Beyt: -523-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\-.--\-.--\-.--)

' Ārif ol zenbūrveş her kār dikenden lezzet al

' Āşık ol āvāze-i per-i mekesden ğālet al

---

⁵⁵³ Vezin bulunamadı.

Beyt: -524-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Virdi şahbā çıkarup pîr-i muğān çāşni-yi helāl

Boş bulunduk inanup kâfire varduk tatduk

Beyt: -525-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

O müşgîn koçlatma kırilsun burnı ağıyāruñ

Fesād oldığını bilmez misün cānā dimağında

Beyt: -526-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Nice dem ülfetimüz yağlı ballı idi veli

O la' li kand ile şimdi miyānımız şeker-āb

Beyt: -527-

Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

(--.\..--.\..--.\..--)

Evzā' -ı girānından ehibbā-yı zamānuñ

İtmek geliyür hātıruma ülfete tevbe

Beyt: -528-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Murādumca felekde necm-i bahtum rüşen olsun mı

Benümçün çarḥ geçer dile sitārum düşmen olsun mı

Naḥīfi -529-⁵⁵⁴

Bir vāqı' a gördüm ki ' aceb hikmetdür

Bir ḥ' āb ki maẓmūnı seni rü' yetdür

' Arz eyleyecek pīr-i zāmiri didigüm

Ta' bīr-i dil-ārāsı ānuñ vuşlatdur

Müfred: -530-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Dāye-i çarḥ-ı felek қаһr ile döndükçe döner

Қomaz ağlamaya da tıfl-i dil-i nā-çārı

Müfred: -531-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.-)

Bī-vefāsuñ ol қadar üftāde-i nā-çārınuñ

Ḥāline raḥm eylemek güyā vebāl olmuş saña

⁵⁵⁴ Vezin bulunamadı.

Ḳıṭ‘a -532-

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

İztırāb-ı ğama düşmekden ise

İhtiyār-ı sefer itmek yegdür

Dostı düşman ile görmekten

Yıqılıp bir yaña gitmek yegdür

Müfred: -533-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

İki gözüm Meriç Tınca gibi her yana meyl itme

Ḳoluñı boynuma ar da şav yanuñdan aġyārı

Müfred: -534-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

Şaḳın hediye-i ‘ūd eylemekden ādıyla taleb

Zamāne hacılarında ne ‘ūd ḳaldı ne edeb

- 535 – [Burüsevî Sebzî Efendi]

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

Bu ğün dūzaḡ nişanı taḳrîr itdi vā‘ iz kim

Ḳıyās itdüm ki ānı şimdi gelmişdür cehennemden

Ḳıṭ‘ a -536-

Mef‘ ūlū Mefā‘ ilū Mefā‘ ilū Fe‘ ūlūn

(--.\--.\--.\--)

Bir dil-bere dil vir ki belādur dimesünler

Bir bāde nūş it ki ḥaṭādur dimesünler

Bir derde esir ol ki eṭıbbā-yı zamān

Şāyeste-i tedbır ü devādur dimesünler

Ferd: -537-

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

(-.-\-.--\-.--\-.--)

Zār ider bülbülleri cevriyle hiç virmez emān

Bāğ-ı dehrūñ zehrini içmekdedür her dem zaman

-538-

Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn

(.---\---\---\---)

Ġurūr itme libās-ı fāḥıre ‘ ömrüm cihāndur bu

Ḳabā-yı cismını ḳur bunda herkes cāmekāndur bu

Müfred: -539-

Fe‘ ilātūn Fe‘ ilātūn Fe‘ ilātūn Fe‘ ilūn

(..--\..--\..--\..--)

Beklerüz biz de Ayaşofya’da küp dibini

Pāy-i ḥumdan geçemez cāmi‘ a varsa rindān

[Neş'et] -540-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Sen de bir derd ü elem sofrāsına mihmān ol

Göresin ehl-i muḥabbet yedügi aş nedür

-541-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

‘Ulüvv-i ḳadre bā’ışdür tevāzu‘ dār-ı dünyāda

Oturmaz ḥānesinde ehl-i ‘irfān ṣadr-ı a‘lāsında

-542-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Çünkü raḥm itmezdi Şīrīn ‘āşık-ı nā-kāmına

Deste cevab tīşe-i Ferhād’ı şoḳsun āmına

-543-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Feth olur meyḥāneden rüz-ı ‘ıyd olsa kilid

Güyyā miftāḥ-ı ‘işretdür hilāl-i mäh-ı ‘ıyd

Beyt: -544-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Mey ile māl-ı yetimi ele almalı değil

Ele almalı olıcağ mey almalı değil

-545-

[67b] Meḫ' ülü Fā' ilātü Meḫā' ilü Fā' ilün

(--.\-.-.\-.-.\-.-)

Yā Rab meh-i dest baḫīl ü esāfile

Bir bendenüñ müdāḫil-i vech-i ma' āşını

İtme semāḫat ehlini muḫtāc-ı bed-şiyem

Gösterme aña vaż' -ı bed- ḫırāşını

Beyt: -546-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

‘Azm-i bāğ it ki çemen bülbüle zindān olsun

Gül için itdügi feryāda peşimān olsun

Nāfe-i āhūyı deşt-i dil-i cān her demde

‘Anberin kāküli müşgīnüne ḫurbān olsun

Beyt: -547-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Ser-i kūyuñ şanemā cennet-i a' lā bilirüz

Müntehā kâmetüñi sidre-i tûbâ bilirüz

Seni Yūsuf' la güzellikde şorarsa baña

Yūsuf'ı görmedüm ammā seni ra' nā bilirüz

Beyt: -548-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Cism-i yāri pîrehen aldıķca tenhā koynına

Ķatre-i şebnem düşer bir dürr-i ra' nā koynına

Gerçi hün-ālūd ider dāmānuñı süz-ı felek

Her gice girer bir cism-i ğarrā koynına

Beyt: -549-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Şahn-ı gülşen tāzelendi tāze dil-ber vaktidür

Mey içüp meclis ķurup şāhāne ' işret vaktidür

Bülbülāsā naĝme-perdāz ol dilā olma ħamūş

Gel açıl seyr-i gülistān ile ülfet vaktidür

Müfred: -550-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\--.\--.\--)

Ol şūh dirīgā itmez idi naḳd-i vişālūñ

Ḥ' ahiş-ger-i ihsānı hemān bir ben olaydum

Beyt: -551-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Göñül ol şūh meh-i ruhsarı gördük dīdeler rüşen

Peyām özler iken dīdārı gördük dīdeler rüşen

Tekellüm nāmeye maḥşūş idi ruhsarı rü'yāya

'Ayān ol devlet-i bī-dārı gördük dīdeler rüşen

Beyt: -552-

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

(--.\--.\--.\--)

İçdüm şarāb-ı la' lūñi mestāneyüm mestāneyüm

Oldum esir-i kāküli dīvāneyüm dīvāneyüm

Ey dil-ber-i 'ālī-cenāb āhumdan eyle ictināb

Devrān beni itdi ḥarāb vīrāneyüm vīrāneyüm

Beyt: -553-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

Can fedā olsun dir iken gözleriniñ mestüñe
 'Aķıbet bu mürğ-ı dil düşdi o şūhuñ destüñe
 Çār ebrū bir perī ruhsāre meftūn olmuşuz
 Hāmdü'lillāh şimdi dostlar zevķimiz derd üstüne

Beyt: -554-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

'Azm-i gülşen idelüm kim nev-bahār eyyāmıdur
 Mey içüp cānān ile pūs-ı kenār eyyāmıdur
 Naħl-i gül destüñe almış güllerini 'arz ider
 Hāk-i pāy-i şehr-i yāre ber-güzār eyyāmıdur

Beyt: -555-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\-.---\-.---\-.---)

Nedür bu ĥandeler bu 'işve bu nāz-ı istiğnā
 Nedür bu 'işvelerle cilvelerle bu ķāmet-i bālā
 Nedür bu pīç-pīç çin-çin ĥam-be-ĥam kākül
 Nedür bu turrelerle ĥalkā ĥalkā zülf-i müşgāsā

Beyt: -556-

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

(--\-.-\.\--\-.--)

Äzürde itme büse ile gerdenün şağın

Zirā kumāş-ı behçeti yārün bıçaqlanur

Beyt: -557-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Ķarünün Ħātem-i Tay olsa da izhār-ı ' acz itse de

Şikest eyler kişinün kadrini ' arz-ı niyāz itmek

[68a] -558-

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. Sırr-ı bezm-i ' aşık-ı ğam-ı ħ' āre mahremdür şarāb
Ehl-i derde yād-kār-ı meclis-i Cem'dür şarāb
2. Zāhidā beyhūde sa' y itme cilā-yı kalb için
Ķalbi altun itmek iksir-i a' zāmdur şarāb
3. Neş'e-yi diğeri virür her bir kadehde ' aşıkā
La' l-i cānānum ile elbette tev' emdür şarāb
4. Nık ü bed ahlāğ-ı mestürānesin i' lān ider
' Ārife a' lā mehek tab' -ı ādemdür şarāb

5. Bir enīsim yoğ idi bu gice çekdüm sīneye
 alb-i derd-ālūde bīmārumla hem-demdür řarāb
6. Bađr-i ğam ıldı temevvūc bir ayađ evvel yetiř
 Sāiyā biz imedük zīrā ki oğ demdür řarāb
7. Herkesūñ derd deđer gūnce itmekde ‘ ilāc
 Ğālibā nabz⁵⁵⁵-āřinā-yı ħal-ı ‘ ālemdür řarāb

-559-

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

(-.-\-.--\-.--\-.--)

- 1 Muntağır teřrīfine şaf şaf durur serv-i semen
 Vaqtidür ey nev-bahār-ı ‘ iřve bu gūlzāra gel
 Yollaruñ bekler gūl ü nesrīn ‘ ar‘ ar u yāsemen
Vaqtidür ey nev-bahār-ı ‘ iřve bu gūlzāra gel
- 2 Sīne-i pūr-dāđı gūyā lāle-zār itdüm saña
 eřme eřme eřk-i eřmüm cūy-bār itdüm saña
 Bir müferriħ bāđ-ı dil-cū āřikār itdüm saña

Eyzan

- 3 ekme istiđnāya nāz u efzūn eyleme
 Ğoncanuñ řad-pāre olmuş bađrını ħūn eyleme
 Sebze-zāruñ beñzini řoldurma mađzūn eyleme

Eyzan

- 4 Cūřiř-i ħūn-řafāya irmeden vaqt-i sūkūn
 İtmeden būlbūllerūñ feryādını firat zebūn

⁵⁵⁵ İnsanın nabzı

Ġalibi zencir-i mevce çekmeden hün-ı cünün

Vaktidür ey nev-bahâr-ı işve bu gülzâra gel

[68b]

-560-

Mef'ülü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

(--.\-.-.\-.-.\-.-)

1. Vaz' -ı sipihre itme nazâr belle vâzi' ı
Mevzu' olur mı şan' a haķıķ añla şâni' i
2. Toħm-ı niyâzı ekme şaķın nâ-be-câ yere
Besler faķaķ giyâh-ı hüdâverdî kâni' i
3. Ķârün olursa hırşla aç gözli aç olur
Seyr-âb idince hâk-i siyeh-çeşm-i tami' i
4. Şavb-ı rebâb u nâle-yi neyden neler duyar
Erbâb-ı hâle şatma öper cümle sâmi' i
5. Serv-i sehî görince o nâzik revişleri
Ķalmadı yerinde oldu cemâdât-ı tâbi' i
6. Ķand-ı kelâm-ı 'ârife dil müşteri iken
Sevķ-i hünerde olmaya güftâr-ı bâyi' i
7. Vaz' -ı münir-i maţla' -ı nazmuñ güneş gibi
Sâmî bulursun üç sa' âdetde tîli' i

Yusuf Aĝa merħumuñ mühürdârı Ġalib Efendi'nün oĝlı Kâmil Efendi ķalem kâtiblerinden olup maħbüb-ı zibânuñ lisânı olarak haķķında güftâr buyrulan şarkıdır.

Şarkı⁵⁵⁶ -561- [Der-makām-ı beste nigār]

Müstef ilün Müstef ilün

(--.\--.-)

- 1 Tıtdı cihānı şöhretüm
Ben mişli yok bir āfetüm
Ağyār ile yok ülfetüm

Ben mişli yok bir āfetüm

- 2 La^ˆ l-i lebüm bir bādedür
Derd ehline āmādedür
ˆ Âlem baña üftādedür

Eyżan

- 3 Şeb-bū gibi gīsūlarum
Sünbül gibi her mūlarum
Kim kıoklamaz gül-rūlarum

Eyżan

- 4 Gül-ruĥlarum gülşende gör
Bülbüllerüm nālende gör
ˆ Uşşākı gel sen bende gör

Eyżan

- 5 Hakkı gibi bir şādıkum
Olsa ˆ aceb mi ˆ aşıkum
Hübāna elbet fā'iküm

Eyżan

---

⁵⁵⁶ Mecmuada yer alan bu şarkı Numan Ağa tarafından, Düyek usulünde ve Bestenigar makamında bestelenmiştir. TRT REP.No: 10725 (<http://www.yedinota.com>)

[69a]

-562 -

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-. -- \. -- \. -- \. -- \. --)

1. ' Arz ider gül-ruḥlarum heb ' arız-ı dil-dāra gül
Beñzedür bu vech ile kendüsini ruḥsāra gül
2. Ğonce geymiş bāşına gūyā yeşil bir yūsufī
Geldi çıkdı şāh-ı ezhārum diyü gül-zāra gül
3. Geldi gūyā bir ğulāmı şāh-ı faslı nev-bahār
Al cāmeyle yeşil kaftanla bāzāra gül
4. Sarıĝı gülşen midür bilmem bu reng-i āl ile
Maḥbes-i tarḥ-ı çemende bağlanur bī-çāre gül
5. Gül gibi gülme açup ğonce dehānuñ her seḥer
Aĝladırken ḥār elinden bülbüli ğam-ḥāra gül
6. ' İllet-i germ-i hevā şoldurdı beñzün ' āķıbet
Oldı kırmaz ḥ̃ zhişiyile mübtelā ' atṭāra gül
7. Cem' olur arz-ı behiştün müjdesiyle bāĝda
Bir kıyāmetdür kızılca maḥşeri gül-zāra gül
8. Bağbān-ı ṭab' -ı şı' rim şaf-be-şaf Ḥaķķı çün
Ğars ider hep gülşeni mecmū' a-yı eş' āra gül

-563-

727\8

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.. -- \. -- \. -- \. -- \. --)

1. Aldum āĝūşa o meh-pāreyi yandum diyerek
Bildi māhiyyetini şöyle utandum diyerek

2. Şordum āyineye bağıdıķça beni ağıdın mı
Çok yemin itdi begüm hüsne ağıdım diyerek
3. Yatmadı hayli nizā' itdi bizümle ol māh
Cāme h' āb-1 şeb-i vuşlatda uzandum diyerek
4. Pāre pāre idi eynümde ' abā-yı vuşlat
Şimdi dibālanıyor yāre yamandum diyerek
5. Zāhidüñ tutdığı yol tül-i emeldür zīrā
Kaldı meclisde ' aşāşıyla tayandum diyerek
6. Tolanur çarh-1 şüreyyāda bu rengin gāzelüm
Ben de Hāķķı gibi zāt-1 zamāndum diyerek

[69b] Medīne-i Konya'da Serdār-1 Sābık Şem'ī Ağa'nuñ Tahmīsidür.

-564-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

- 1 Şaydı kābil bu fenā deştinde āhū kalmamış
Sihr ile diller alur bir çeşm-i cādū kalmamış
Tūṭī vü bülbül dağılmış mürğ-1 hoş-gū kalmamış
Gülistān-1 dehre geldük renk yok bu kalmamış
Sāye-endāz-1 kerem bir naḥl-i dil-cū kalmamış
- 2 Bī-nevā vü bī-kesüm oldum ğarīb-i rüzgār
Yok hevādan ğayrı destümde naşib-i rüzgār
Gelmeden kaldı müşām cāne ṭabīb-i rüzgār
Eylemiş der-beste dükkānın ṭabīb-i rüzgār
Hōķķa-yı pīrūze-i gerdūnda dārū kalmamış

- 3 Mün' akisdür kâse-i bî-âbı çarhuñ döngeri
 Bir içim şu bulmadı gör Hâzret-i İskender'i
 Kıldılar şusuz şehîd Hüseyin ibn-i Hayder'i
 Teşnegānuñ çāk çāk olmuş leb-i h' ahişgeri
 Çeşme-sār-ı merhametde bir içim şu kalmamış
- 4 Kaldı bendinde gönül o kākül-i piçidenüñ
 Kimse şormaz hālını bu hātır-ı rencidenüñ
 Kıymeti hayfā bilinmez bu dürr-i nādidenüñ
 Kadrini añlar bilür yok merdüm-i sencidenüñ
 Çarsū-yı kâbiliyyetde terāzū kalmamış
- 5 Vākıf-ı esrār yok dil itsün keşf-i rāz
 Kalmadı ehl-i kerem vār ise daḥī katı az
 Kande varsan senden ey Şem' i iderler ihtirāz
 Ceş-i gāmdan kime itsün ilticā ehl-i niyāz
 Kal' a-yı himmetde Nābī burc u bārū kalmamış

[70a] -565-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. Bezm o bezm aḥbāb o aḥbāb ' işret o ' işret degil
 Mey o mey sāķi o sāķi ḥālet o ḥālet degil
2. Bir maḥalde dün dil-dārı gördüm āh āh
 Yār o yār ' aşık o ' aşık ülfet o ülfet degil
3. Cān u cānān arasında vardı bir cān şoḥbeti
 Cān o cān cānān o cānān şoḥbet o şoḥbet degil

4. Dergehinde haṭ-berādur gördüm ol māhı didüm
Meh o meh hāver o hāver ṭal^ˆ at o ṭal^ˆ at degil
5. ^ˆĀdet-i ehl-i Sitanbul iken evvel nāz ki
Şehr o şehr insan o insan ^ˆādet o ^ˆādet degil
6. Hoş degildür devr idelden seng-i rāhıyla başum
Ser o ser bālin o bālin rāḫat o raḫāt degil
7. O da Pertev nūş-ı mey çün mışra^ˆ -ı tazmīndür
Mey o mey sāķī o sāķī ḫālet o ḫālet deĝil

-566-

Mefā^ˆ ilün Mefā^ˆ ilün Mefā^ˆ ilün Mefā^ˆ ilün

(,---\,---\,---\,---)

1. Beni uğratdı derd-i ^ˆaşka bir dil bir de cānāne
Felekde bir ṭarafdan cevre mā^ˆil bir de cānāne
2. Düşüp bir zümre-i bī-raḫme dil-zār u zebün ḫaldı
İki gamzeyle iki çeşm-i ḫātil bir de cānāne
3. Dem-i vuşlatda cān cāne olırdı neylesün ammā
Vişāle ^ˆaşıkuñ bir kendü ḫā^ˆil bir de cānāne
4. N'ola hem-ḫāne-i āyīne-yi dil olsalar dā^ˆim
Aña bir şūret-i cāndur muḫābil bir de cānāne
5. Riyāzī bī-sütun-ı nazma bir naḫş it ki ḫāmem kim
Göreydi anı Ḥüsrev ola ḫā^ˆil bir de cānāne

[70b] - 567 – [Şehid Pertev Paşa Hâzretleri]

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

1. El-emān bir büt gelür gördüm kilisādan beri
Görmemiş bir kimse mişlin devr-i 'İsā'dan beri
2. Sevdigüm buldum saña bu hüsne şâyān bir mahāl⁵⁵⁷
Māh-ı ğarrādan öte mihr-i meh-ārādan beri⁵⁵⁸
3. Gitmedüm bağa nigāh-endāz-ı nergis olmadum
İbtilā-yı çeşm-i şeh-lā-yı dil-ārādan⁵⁵⁹ beri
4. Çāre-sāz-ı dīde-i bīmāruñ olmaz leblerüñ
Öyle hāzık gelmemiş İbn-i Sīnā'dan beri
5. Petevā olduĝ birāz aĝyārdan āzāde-ser
Şol geĝen gün itdigüm āşüb u ğavĝādan beri

-568-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\---.\---.\---)

1. Yā Rābb beni vuşlat-ı cānāna yetişdür
Derd-i dil-i bīmārumı dermāna yetişdür
2. Bīmārlıĝum vuşlat-ı cānān içindür
Ben hāste-dilüñ derdini pāyāna yetişdür
3. Hem-rāh idüp kāfile-i bād-ı bahāra
Ben bülbül-i nālānı gülistāna yetişdür

⁵⁵⁷ şâyān bir mahāl: "ārām için ben" Pertev Divanı.⁵⁵⁸ Māh-ı ğarrādan öte mihr-i meh-ārādan beri: "Sīnede dilden öte dilde süveydadan beri" P.D.⁵⁵⁹ dilārādan : "ĝam-efzā" P.D.

4. Dest-i emelüm gerden-i maḫşūduma irgür
Ya'ni elüm ol zülf-i perişāne yetişdür
5. Yā Rabb ne ḫadar mücrim ise kār-ı Vāḫīdūñ
Nokşānını itmām eyle pāyāna⁵⁶⁰ yetişdür

[71a] -569-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-)

1. Gelmedi bezm-i şafāya sāḫi-i devrānımız
Ḫaddimüz oldu ğamdan ḫılca ḫaldı cānımız
2. Teng-i cāmıyla olur şanmañ o yāri sine-çāk
Kendiyle şıĝmaz ğurur-ı ḫüsn ile cānānımız
3. Yaḫmazuz biz lāle-i ḫamrā gibi pīrāheni
Gitdi kendinden yanar dāĝ-ı dil-i sūzānımız
4. La' l ider her ḫaṫresin şāh-ı muḫabbet tācına
Biz şehīd-i tīĝ-ı 'aşḫuz yerde ḫalmaz ḫanımız
5. Ey Riyāzī devr ider bezm-i cihānı dā'imā
Cām-ı mey gibi varur elden ele dīvānımız
6. Baḫr-i pūr-cūş oluruz dā'im hevā-yı 'aşḫla
Ah idüp göĝsün geçirmekdür dem-ā-dem kārımız

Beyt: -570-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\.-.-\.-.-)

Ḫum-ı mey daḫī mihr ile ṫurur meyḫāne dem-beste

'Aceb sāḫī açılmaz mı bize bu sırr-ı ser-beste

⁵⁶⁰ Pāyāna: "gufrāna" Vahid Divanı.

-571-

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

(---\-.-.\.---\-.-.)

1. İtmez nazar sirişkimüze mäh-pāremüz
Ey dil bizim sitāre⁵⁶¹ degildür sitāremüz
2. Başdırmasaydı hāk beden-i āteş-i dili
Yağardı iki 'ālemi bir kim şerāremüz
3. Rüy-ı siyāhımız ağarır mevc-i eşkle
Baħr-i muħabbetimiz görünür şanma kıaramuz
4. Devr-i ruħuñda şüret-i ħurşide baķmazuz
Āyine-yi cemālüñdür hep nezzāremüz
5. Almaz mı yār gönlimüzi luş idüp ele
Ĥün oldu ğonce gibi dil-i pāre pāremüz
6. Gerçi Riyāzī zer ger fenn-i belāgatüz
Ammā ne çāre işlemeyince sitāremüz

[71b] Āsitāne-i 'Āliyye'de Edirne Kıapısı çarķında Muřtafa Pařa Tekkesi'ne kıarīb tař türbe nām maħalde medfün kibār-ı 'ulemādan ve şeyĥ'ül-islām-ı esbāķ Pařmaķçı-zāde Es'seyyid 'Ali Efendi ĥazretlerinüñ maħdüm-ı pesendide-i rüsümları olup iki def'ā Rumili řadāretini iħrāz itmiş olan Pařmaķçı-zāde Es'seyyid 'Abdullah Efendi ĥazretleri biñ yüz kırķ üç senesi Sulťan Maħmüd Ĥān ĥazretlerinüñ zamān-ı devletlerinde řadāret-i meřiħat-i İslāmiyyeden 'azl ve infişallerinde țaraf-ı Eřref Pařa bi'l-istizān țavāf-ı Beytu'llāh'a iħrām u ziyāret için istirĥām idüp me'zūnen niyet ve süy-ı deryādan țaraf-ı Ka'be-i 'ulyāya taħrīk-i sükkān-ı 'azīmet buyurup vācibāt-ı ĥac ve řerā' iř-i ĥaccı edā ve ri'āyet birle țaraf-ı řam'a 'inān-riz u ba'ide ĥasebü'l-emr 'ārif-i Rüm olup Kıonya şehriyle ma'lüm merz-būma eřnā-yı kudümlerinde Mevlānā-yı merķüm-ı 'azm-i cevāriĥi kıayyüm u kıurb-ı kıabr-i Mevlānā'da mütevāri-yi ĥakdan

⁵⁶¹ Yıldız ma' nāsına, Ťāli' ve baĥt ma' nāsına da gelir.

mağfîret-i lüzûm olmuşlar ise de türbe-i şerîfün kapısı sağ cānibinde medfûn olup levh-i seng-i merkad-i şerîfleri üzere muharrer târihleridür.

Ez-târih

-572-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

1. Hāzret-i Paşmakçı-zāde şeyhü'l-islām-ı enām
'Avdet-i hac eyledün de o siyādet ma' deni
2. Āsitān-ı hāzret-i Mevlānā'ya idüp i' tibār
Terk kıldı 'ākıbet işbu mażik u mesceni
3. Mürğ-ı rûhı cennet-i a' lāya pervāz eyleyüp
Cilvegāh-ı qudsiyān oldı mezār-ı medfeni
4. İki destin ref' idüp Fehmī didi târihini
Cennet olsun Seyyid Abdullah Efendi mesken

[72b]

-573-

1145/ sene

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Şağın terk-i edebden kūy-ı maḥbūb-ı Hūdā' dur bu
Nāzargāh-ı İlāhī'dür makam-ı Muştafā' dur bu
2. Hābīb-i Kibriyā'nuñ ḥ' ābgāhidur ḥaḳīkatde
Tefevvuk kerde-i arş-ı cenāb-ı Kibriyā' dur bu
3. Bu ḥākūñ pertevinden oldı deycūr-ı⁵⁶² 'adem zā 'il
'Amādan içdi mevcūdāt çeşmin tūṭiyādur bu

⁵⁶² Gice karagısı

4. Felekde mäh-1 nev Bâbü's-Selâm'ın sîne-çâkidür
Bunuñ qandilidür hūr maṭla^c -1 nūr-1 ziyâdur bu
5. Mürâat-i edeb şartıyla gir Nâbî bu dergâha
Meṭâf-1 qudsiyândur büsegâh-1 enbiyâdur bu

**Merhûm Nâbî'nüñ Mekke-yi Mükerreme'den hareketinde beyt-i mükerremeye
söyledügi beyt.**

-574-

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

(.---\---\---\---)

1. Firâk-1 Ka^c be'den sen şanma çeşm-i hun-feşân ağlar
Ser-i kûy-1 haḳîkatdür bunlar içre cân ağlar
2. Degil ger benî-âdemdür ancak vedâ^c indan
Feleklerde melek inler zemîn ü âsumân ağlar

-575-

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. El-veda^c ey merdüm-i çeşm-i başıret el-veda^c
El-veda^c ey sünbül-i bâğ-1 haḳîkat el-veda^c
2. Elveda^c hâl-i müşgîn-i cihân-tābuñ senüñ
Māye-i dâğ-1 dil-i hūrân-ı⁵⁶³ cennet el-veda^c
3. El-veda^c ey kaṭre-i āb-1 zülâl-i zemzemüñ
Selsebile⁵⁶⁴ mevc-i baḫşâ-yı hacâlet el-veda^c

⁵⁶³ Arabîde ve Fârisîde isti^c mâli şâyîdir. Ba^c zen mecâzen iç ma^c nâsına da gelür; hur gibi.

⁵⁶⁴ Cennet buñarı

4. El-vedā⁵⁶⁵ ey çirk⁵⁶⁵-şüy-ı⁵⁶⁶ cāme-i cürm-i⁵⁶⁷ uşāt⁵⁶⁷
Kūşe-yi bām-gerde ki mizāb-ı rahmet el-veda⁵⁶⁷
5. Eyle Nābī'nün edā-yı haccına rüz-ı cezā
Piş-gāh-ı Hāzret-i Hāḡ'da şehādet el-veda⁵⁶⁷

[73a] **Mekke-yi Mükerrreme Kāḡısı Kudsī Efendi**

-576-

Mefā⁵⁶⁷ ilün Mefā⁵⁶⁷ ilün Mefā⁵⁶⁷ ilün Mefā⁵⁶⁷ ilün

(.---\---\---\---)

- 1 Bu ḡāk-i pāke yüz sür şāh-ı kūyınun deridür bu
Cemi⁵⁶⁷ enbiyā vü mürselinün serveridür bu
Dü na⁵⁶⁷ lın-i ser-i⁵⁶⁷ arş-ı mu⁵⁶⁷ allā-efseridür bu
Emin daḡi Hāḡkuñ menzil-i ḡ⁵⁶⁷ aḡiş-geridür bu
Cihānuñ meḡarı āḡir zaman peyḡamberidür bu
- 2 Ğubār-ı āsitānı tūḡiyādur çeşm-i nābına
Ḥüdā kıldı cemāl-i pākine bu zātı āyīne
Şehen-şāh-ı risāletdür serir-i millet ü dīne
Tevāzu⁵⁶⁷ la girüp dergāha destek eyle bir sīne
Cemi⁵⁶⁷ etḡıyā vü evliyānuñ rehberidür bu
- 3 Hilāl-i burc-ı⁵⁶⁷ izzetdür cebininde ol ebrūlar
Mukaḡḡal çeşm-i mazāḡında ḡayrān oldı āḡūlar
O būy-ı ravzānuñ ḡasret-keşidür verdveş būlar
Ser-i şāḡn-ı sa⁵⁶⁷ ādetde mu⁵⁶⁷ atḡar⁵⁶⁸ pāk-i ḡisūlar

⁵⁶⁵ Kir

⁵⁶⁶ Yıkama

⁵⁶⁷ İsyân

⁵⁶⁸ Güzel çoḡulı

- Derün-1 bâğ-1 hüsnüñ ‘ anber ü sünbül-teridür bu
- 4 Taḥayyül⁵⁶⁹ kıılma evsāf-1 cemilüñ gelmez idrāke
Müreccaḥdur türāb-1 ḳabr-i pāki ‘ arş-1 eflāke
Şaḳın terk-i edeb kıılma gelüp cāy-1 ‘ ıtır-nāke
Baña eyle girüp dergāhına ḳoy cebheni ḥāke
Dimāğ-1 cānı ta‘ tır ile bŷy-1 ‘ anberidür bu
- 5 Girüp Bābü’s-Selām’ından şalāt ile ḥitāb eyle
Tevāzu‘ la ḥuzūrunda elif ḳaddüñ dü-tāb eyle
Derinde bendesi ol rāh-1 ḥizmetde şitāb eyle
Tazarru‘ la gelüp vaḳt-i seḫerde terk-i ḥāb eyle
Şefi‘ -i rŷz-1 maḫşer kā’inātuñ mehteridür⁵⁷⁰ bu
- 6 Ḳamu aḫlāḳı mu‘ ciz-i naşş-ı Ḳur’an cümle eṭvārı
‘ Orucunda anuñ daḫı emīn oldı rikābdārı
Dilā terk-i edeb idüp şaḳın bezl itme eş‘ ārı
Ne mümkün vaşfuñ itmek çün Cenāb-ı Ḥaḳḳ şenā-kārı
Ne deñlü söylesek vaşfi nihāyetden beridür bu
- 7 Zuhūra geldi taḫmīr olmamışdı Ādeme tıynet
Vücūda gelmese gelmezdi gŷne ‘ arşla cennet
Ḥabīb-i Kibriyā feyz itmedi mişli gibi ni‘ met
Ḥŷdā ba‘ ş eyledi lŷtf ile ānı ‘ āleme raḫmet
Dü-kevne maḫla‘ -ı şems-i sa‘ ādet ḥāveridür bu
- 8 Ṭulu‘ itdi nŷbŷvvet bir burcınuñ ḥurşid ü māḫıdur
Cemi‘ ‘ āleme meb‘ ŷs olan feyz-i İläḫidür

---

⁵⁶⁹ Hayal

⁵⁷⁰ Pek büyük

Maḳāmı hem ḳamu ehl-i ḫabānuñ ğıbṭagāhıdur
 Şefi' -i ehl-i maḫşer o dü-kevnüñ pādişāhıdur
 Günāhı vezn olunca müznibīnūñ yāveridür bu

Ve-lehu

- 9 Gelüp bu minber ile ravza beyti cennet-ābāde
 Gözüñden ḳan aḳıt Ḳudsī du' āya olup āmāde
 Tazarru' ḳıl ger mekānından ol ' ālemden āzāde
 Şefā' at iste şāh-ı enbiyādan hem bu eşnāda
 Şefā' at kānī evreng-i risālet dāveridür bu

[73b] -577-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--)

1. El-veda' ey ḫāk-i rāhuñ kühl-īmān el-veda'
 Seng-i kūyuñ gevher-i tāc-ı Süleymān el-veda'
2. Pençe-i ḫurşid-i tābuñ şāne-yi zülf-i vücūd
 Şafvet-i nūr-ı rahuñ mir'at-ı Ḳur'an el-veda'
3. Gevher-i beyzā-yı yektā-yı vücūduñ tā ezel
 Revnaḳ-ı ḫalvet-serāy-ı ḳurb-ı Yezdān el-vedā'
4. Ḫizmet-i isḳāya me'mūr oldığından devr ider
 Geşt-zār-ı şer' üñe dolāb-ı devrān el-vedā'
5. Kuḫl-ı gerd-i āsitānuñdan olurken dāye-gir
 Ḳande şarf itsün baña nigāhın çeşm-i ḫayrān el-vedā'
6. Ḳāmet-i naḫl-i ḫarīm-i āsitānuñdan cüdā
 Nice gelsün bir yere āḡuş-ı müjgān el-vedā'

7. Pîş-gâhında olurken nağme-i sencü's-selâm
 ande olsun bülbül-i dil-zâr-ı nālān el-vedā^ç
8. asret-i ravzuñ eyle ey ğonce derd-ārāy-ı urb
 İtmesün mi dīde dāmenin gülistān el-vedā^ç
9. erm-sārum yā Raslallāh vedā^ç uñdan senüñ
 Böyle olmuş neleym tadīr-i Yezdān el-vedā^ç
10. Keşti-yi mevc-i nizārum mevc-i tfān itmedin
 Sāhil-i hicranda ānı eyle vīrān el-vedā^ç
11. Dr düşdüm āsitān-ı devletinden Őretā
 Līk ma^ç nīde mcāvirdr dil-i cān el-vedā^ç
12. Yā Raslallāh nigāh-ı Őefatñ her alde
 Eyle Nābī-i azīn üzre nigeħ-bān el-vedā^ç

[74a] udsī Efendi āđī-i Mekke

-578-

Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün Mefā^ç ilün

(.---\---\---\---)

- 1 Dilā terk-i edeb ılma meāf-ı enbiyādur bu
 avāf-ı dergehi emrāz-ı^ç isyāna devādur bu
 Serīr-i cennet-i firdevse cāy-ı⁵⁷¹ reh-nümādur bu
Gelüp ādāb ile ru-sde ol beyt-i dā'dur bu
Girde evliyā v enbiyāya mltecādur bu
- 2 Bu cāy-ı mltecāya n tecelli eyledi Mevlā
 Nice ecri cezīl eyler bunuñ zvvārına a^ç tā
 uşuşan vat-i eşarıyla erkānuñ bulup tenhā

⁵⁷¹ Mekan

Hulûş-ı kalble turma tavāfa sa‘y kıl zîrâ

Serāy-ı nur bahş bî-‘ adîl-i küberâdur bu

3 Kubûrından Hüdâ haşr eyledikde ins ile cānı

Şefâ‘ atle budur taḥlîş iden ehl-i ‘ işyānı

Şaḡın terk itme ta‘ zîm ü tavāf-ı beyt-i Raḥmān’ı

Bulan bunda bulur nakdîne-i iksir-i Ğufrān’ı

Ticāretgāh-ı ehl-i cürme bāzār-ı minâdur bu

4 Cenāb-ı Kibriyâ çün ‘ azmînüñ eyledi mev‘ üd

Şaḡın zan itme kim züvvārını me‘yūs ider ma‘ bûd

Kerem-kānîdür raḥmetinden ānı eylemez merdûd

Olur ruḡ-süde⁵⁷² kânî vâşıl-ı ser-menzil-i maḡşûd

‘Uşât-ı rûz-ı haşre bāb-ı iḡsān-ı Hüdâ’ dur bu

5 Tefevvuḡ kılma mîzābı⁵⁷³ ‘ uşâta āb-ı raḥmetdür

Sürerse ḡākini çeşm-i ‘ ālîle ‘ ayn-ı şîḡḡatdür

İçen ḡuccāca mā‘-i zemzemi hem ḡayli ni‘ metdür

Ğubār-ı āsitānı sürme-i ḡavrā-yı cennetdür

Dü-çeşm-i ‘ āsiyāne küḡl-i iksir-i cilâdur bu

6 Bu şaḡn-ı cennet-ābāde olup ādābla dāḡil

Nazar kılsa ḡamu erkānına im‘ anla⁵⁷⁴ ‘ āḡıl

Olunca cümle evşāfı derûn-ı sînede ḡāşıl

Edā-yı şükrü mümkün olmayan ni‘ metdür ey ḡāfil

Yüzüñ pişgāh-ı beyte çün ḡamde sezâdur bu

⁵⁷² Yüz sürülen mahal

⁵⁷³ Oluk

⁵⁷⁴ Dikkat

- 7 Muṭābıḳdur ezelde ḫıkmete çün kār-ı ḳudsiyye
 Degil ḫāli ḫükümden dem-be-dem āsār-ı ḳudsiyye
 Tecellī ḳıldı beyte böyle çün envā‘ı ḳudsiyye
 Siyeh-pūş olduğından nükte-i esrār-ı ḳudsiyye
 Vefāt-ı Muştafa’ya cāme-i mātem-nümādur bu
- 8 Ṭavāfa ‘azīmetüñ bā’iş-i ‘afv-ı günāhıdur
 Ḥüdā-yı lem-yezelden zā’irinüñ⁵⁷⁵ ḫayır-ḫāhıdur
 Ḥabīb-ı Kibriyā’nuñ bu behişte rast-ı rāhıdur
 Behişt-i cāvidandur bu ḫarem beyt-i İlähî’dür
 Duḫül-i evvelin-i bāğ-ı ‘adne ibtidādur bu

[74b] Ve-lehu

- 9 Buña dāḫil olan mazḫar olur iltāf-ı Raḫmān’a
 Şırātı berk-i hātefveş gezer düşmez o nīrāna
 Şafā vü Merve’de sa‘y eyle gir Ḳudsī bu zī-şāna
 Gözüñ bunda açar nā’il olanlar Ğufrān’a
 Darīr-i ehl-i cürme ey Refi‘ ‘ayn-ı şifādur bu

[75a] -579-

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Ğubār-ı ravzanuñ küḫl-i cilādur yā Rasūlallāh
 Gözümde ḫāk-i küyuñ tütüyādur yā Rasūlallāh
2. Cebīnüñ sūre-i “ve’ş-şems” sīneñ maṭlā‘-ı “ve’l-fecr”
 Şaçuñ “ve’l-leyl” yüzüñ ‘izāruñ “ve’ḍ-ḍuḫā”dur yā Rasūlallāh

⁵⁷⁵ Ziyaretçi

3. Şeb-i Mi'rac'da na'î-i şerîfün nakşın almış çarç
Biri meh birisi mihr-i semâdur yâ Rasûlallâh
4. Şemîm-i çîn-i zülfün şemmesidür müşg ile 'anber
Anuñçün teşbihe⁵⁷⁶ teşbihi hañadur yâ Rasûlallâh
5. Ne yüzle varayum yüz virmez iseñ bāb-ı Raḥmān'a
Yüzümde rû-siyehlik rû-nümâdur yâ Rasûlallâh
6. Ğubārum rüzgār atmazsa semt-i ravza-i pāke
Dem-i maḥşerde işüm hevâdur yâ Rasûlallâh
7. O deñlü mücrimüm zerre şevābum var ise defterde
Ya sehv-i kâtibān ya iftirâdur yâ Rasûlallâh
8. O deñlü lütfuña ümidvārum ḥavf olup ma' düm
Zebāna hep gelür ḥavf-ı recâdur yâ Rasûlallâh
9. Egerçi dāmen-i "lā taḫnañü"⁵⁷⁷ der-destdir ammā
Yine her ḥalde ümmîdüm sañadur yâ Rasûlallâh
10. Derūnum zıkr ü fikr-i ḥazrete bî-gānedür lîkin
Nice beyhüde fikre āşinādır yâ Rasûlallâh
11. Reh-i mescidde süst ü nā-tüvān üftān ü ḥizānum
Ṭarîḫ-i fişḫda pek tî(z) -pādur yâ Rasûlallâh
12. Eger rüz-i cezāda şāhib olmazsañ degil cennet
Cehennem de baña nefret-nümâdur yâ Rasûlallâh
13. Şefā' at suçluyadur derler meşeldür söylenür dā'im
Ḳulun Kānî de bir mücrim gedâdur yâ Rasûlallâh

⁵⁷⁶ Teşbihe: "müşge", 8. Beyit gelir: gelen Kani Divanı.

⁵⁷⁷ "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin." Zümer Suresi, 53.

[75b] -580-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

1. Dil ü cānum uşandı bu hevādan yā Rasūlallāh
Geçir luţf it recā ile Hüdā' dan yā Rasūlallāh
2. Nedāmet şāhidümdür her günāha sen su'al eyle
Hadāset çıkısa ber-kürre-i arzdan yā Rasūlallāh
3. İrādemle degildür cür'etüm ' işyāna sulţānum
Velikin kırtuluş yok tā sezādan yā Rasūlallāh
4. Kerem kıl merḥamet kıl şefkat eyle ey kerem-kānī
Halāş eyle beni böyle belādan yā Resūlallāh
5. Degildür şı' r ü inşa kaşdum ey sulţān-ı zī-şānum
Saña bir arz-ı ḥaldür bu ' Aţā' dan yā Rasūlallāh

[76a] -581-⁵⁷⁸

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(.-.\.-.\.-.\.-)

1. Maşşadı ' aşıkıların menzil-i cānān olur
İsmiñi yād eyleyen vālih ü ḥayrān olur
2. Fāni cihāndan kesil āyine-i ḳalbi sil
Kendini maşşerde bil bir ulu dīvān olur
3. İtse tecelli ezel vuşlata irişse el
Kāfire kılsa nazār maşşar-ı imān olur

⁵⁷⁸ Bu naat-ı şerif ilahi formunda, Uşşak makamı ve Yürük semai usulünde bestelenmiştir. Bestekârı belli değildir. TRT REP.No: 14307 (<http://www.yedinota.com>)

4. Hâk vire cünbüşlerüñ ‘afv ide kem işlerüñ
Menzili dervişlerüñ kûşe-i vîrân olur
5. Nağşî-i ‘aşîk saña ‘aşk haberin vir baña
Menkîbe-i evliyâ reşk-i gülistân olur

-582-⁵⁷⁹

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

(-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

- 1 Şerm-sâr itme Hüdâyâ rûz-i maşşerde beni (yâ Rab)
Hürmetine hâtemüñ yandırma dûzağda beni (yâ Rab)
Mü‘terifüm ben günâhuma muķırrum cürmüme
Enbiyâ vü mürselîn içre hacîl itme beni (yâ Rab)
- 2 Ümmet-i Aḥmed’de benden ‘aşî vü mücrim mi var
Müsteḥaḳ-ı zecr-i ‘aṭâya benden aḥsen ferd mi var
Sen ‘inâyet itmez iseñ hiç baña râḫat mı var

Eyżan

- 3 Şimdilik İḳbâliyâ daldum ‘amîḳ-i ḫayrete
Luṭf idüp destümi al yâ Râb düşürme kürbete⁵⁸⁰
Diler iseñ ḳoy caḫîme diler iseñ cennete

Eyżan

⁵⁷⁹ Sultan ikinci Mustafa’ya ait Münacaat formunda bir eserdir.

⁵⁸⁰ Ğussa

-583-⁵⁸¹

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

1. Vire mi derd-i şanem derdüme dermān vire mi
Vaḳtidür dem-be-dem artar yüregümün ele mi
2. Görebilmem yüzini müdde' ilerden şanem
Ey kı zıl gül saña kim çekdi dikenden harem i
3. Yüzü mi yerlere sürüp geçeler yalvarıram
Kāfire virüp murāduñ yabaña virmeye mi
4. Fazl i sen māhı dilersen yüzini dergāha tüt
Hāşā ki maḫrum ḳoya çoḳdur Allah' uñ keremi

[76b] - 584-

Ġazel-i Nā-tamam

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Kimi mestāne şehr-i yār ile gülşende yaḫur
Kimi derd ü ğam ile küllhanda yaḫur yaḫur

[77a] Beyt: -585-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\..---\..---\..---)

Tecell i eylemiş nūr-ı cemālūñ cümle eşyāda
Güzeller ' arz-ı dīdār itmede ' aşık temennāda

⁵⁸¹ Mecmuda yer alan bu manzume İlahi formunda, Sofyan usulü ve Saba makamında bestelenmiştir.
TRT REP. No: 14413. (<http://www.yedinota.com>)

Ne zevk almış ‘aceb sevdâ-yı Şîrin’den dil-i Ferhad

Ne görmüş Kays-ı Mecnûn bilmezük hiç nağş-ı Leylâ’da

Ne gülşen zâhir olmuş çeşm-i İbrâhim’e âteşden

Ne ‘izzet eglemiş Azer-likâ-yı Lât-ı ‘Uzzâ’da

Beyt: -586-

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

(.---\---\---\---)

Bileydüm böyle düşvâr oldığın derd-i hicrânı

Firâkı ihtiyâr itmez direrdüm ‘aşk ile cânı

Dirîgâ zehr-i kâtil nûş idenler buldı hep şöhet

Marîz-i derd-i hicre bulmadı hiç kimse dermanı

Beyt: -587-

Mef‘ ülü Mefâ‘ ilün Mef‘ ülü Mefâ‘ ilün

(--.\---\--.\---)

Cellâd-ı felek her dem ger çekse dilâ şemşîr

Ût gerden-i teslîmüñ yok ğayra daĥî tedbîr

Ne yazdı ise başa bir bir getirür taĥdîr

Ger nîk ü beddür olmaya kazâya taĥyîr

Beyt: -588-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

‘ Akl iseñ kimseye itme haķāretle nazār

Şırça-i gevher bil ey dil serçe vü ‘ Anķā gözet

Beyt: -589-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(.-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

‘ Arz-ı hāle nazār it her ne ķadar zaķmet ise

Zaķmeti raķmet ide tā ki Hūdā-yı müte‘ āl

Umarum lütfüñ ola bende gedā-yı pāk-i nazār

Pāy-mālüm beni ref‘ eyle kerem ķıl elem al

Beyt: -590-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\.----\.----\.----)

‘ Tama‘ bir mertebe zātında mel‘ ūnuñ ki hırşından

Yuţardı kıyırığından bulsa ger hūk-i beyābānı

Ķoparmış kendü yuţmuşdur taşāğın hırşıyla yoķsa

Nice hādım iderler böyle aķreb-i girān-cānı

Beyt: - 591-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(. -- \. -- \. -- \. --)

Arz-ı hālünle niçün hāl-i dil-i nālānı
Eylemezsün der-i sultān-ı cihāna i' lām
O şehen-şāh-ı felek cāh-ı süreyyā şerefün
Pertev-i şefkatidür nūr-ı cemāl-i eyyam

Beyt: -592-

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

(-- \. -- \. -- \. --)

Evvel yuṭul da sen de çalış soñra yuṭmağa
Bāziçe-gāh-i devletün añla ḳumarını

Beyt: -593-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(- -- \. -- \. -- \. --)

Dergehünden ğayrıya dest-i niyāz-ı bāz iden
Çīb-i āmālinde ancaḳ māye-i ḫüsrān bulur
Pādişāhum devletünde çarḫa itmem ser-fürü
Asitānuñda ḳuluñ her müşkilin āsān bulur

Beyt: -594-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\.-.-\.-.-\.-.-)

Çünkü raḥm itmezdi Şīrīn ' aşık-ı nā-kāmına

Deste cevab tīşe-i Ferhād'ı soğsun āmına

[77b] -595-

Mefā' ulü Mefā' ilün Fe' ulün

(--.\.-.-\.-)

1. Ol eski ocağ şafā yeridür
Şol pīr-i muğan ocağ eridür
2. Baba-yı şefiğ u bir hoş dem
Tāriḥ-i kühen serāy-ı ' ālem
3. Ol köhne şu eridür zamānuñ
Gül-gün kadeḥ elinde ānuñ
4. Çok şiddet-i rüzgār görmüş
Çok zevrāk-ı ' ıyş u nüş sürmüş
5. Sāğar gibi nur ağar yüzinden
Dil neşve-i feyz alur sözünden
6. Her vaz' ı cihān cihān-ı me' ānī
Her lafzı kitāb-ı "kūn fe-kān"⁵⁸²
7. Zer-ḥalle yaz sözün revādur
Ser-levḥa-yı nāme-i Ḥüdā'dur

⁵⁸² "Kūn fe-yekūn : Allah ol dedi ve oldu." Bakara süresi 117. /Ali İmran Süresi 47. Ve 59./ Enam Süresi 73./ Nahl süresi 40./ Meryem süresi 35./ Yasin Süresi 82./ Mümin Süresi 68. Āyet.

8. İtse nitekim nefes dehānı
Āyīneveş it kabūle ānı
9. Ehl-i dile feyz-i himmet eyler
Mey itse kerem kerāmet eyler
10. Olmışdı peleng-gir-i hod-kām
Çün kürbe-i hāne zād aña rām
11. Mānend-i cism oldı hūkm-i fermā
Diyü ğamı itdi habs-i minā
12. Himmet nefesiyle itse imdād
Biñ küh-i ğamı iderdi ber-bād
13. Tecrīd ü fenādur Şeyh Bīkrī
14. Vardur zer ü simden ferāğı
Geçmişdür ānuñ küpe ayağı
15. Rindān-ı şafā-nihādı ol pīr
İki büklüm iderdi tevķīr
16. Ta' zīm idüñ anı bir uludur
Çoқdur keremi eli tōlıdur
17. Öp başına қо cām-ı pūr-şafāsın
Başında kevşer-i қadeh-i du' āsın
18. Sür zevķini cām-ı dil-ğüşānuñ
Hiç ğam yime devletinde ānuñ

Bejt: -596-

Mefā' ilün Fe' ilätün Mefā' ilün Fe' ilün

(.-.\..--\.-.\..-)

Ne kendi eyledi rāḫat ne ḫalka virdi ḫuzur

Yıķıldı gitdi cihāndan ṭayansın ehl-i ḫubūr

Bejt: -597-

Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilätün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Ṭoldurup cezbe ile ḫandilini parladı cām

Aldı mum pek fitili semt-i fenārdan aḫṣām

[78a] -598- [Āṣıķ 'Ömer] 11' li hece ölçüsü

- 1 Fend-i fes altında kākül egmeler
Kimlerden öğrendin sen bu edālar
Kāfir derzi ne şıķ dikmiş dügme(ler)
Derlemiş altında o gül memeler
- 2 Şunam sineñ üzre yan yana bitmiş
Ṭurunc mişal olmuş o gül memeler
Ḳadir Mevlām seni öğmiş yaratmış
Başķa ziynet virmiş o gül memeler
- 3 Turuncuñ gömlekden nar gibi yanar
Gören 'āşıķ kendün dīvāne ḫılar
Ḳorḫarum ki raķīb bir gün el şunar

Tamām kemāl bulmuş o gül memeler

- 4 ‘Âşık ‘Ömer der ki ‘ahdüm olursa
 Ara yerde ahbe raıb olursa
 Şöyle dişleyeyüm ele girerse
Gören disün n’olmuş o gül memeler

-599-

8’ li hece ölçüsü

- 1 ormasın andan sultandan
 Yeñi baş virmiş yakandan
 Evlad senüñ memelerüñ (gülüm sengin)
 İstedikçe vir ağızuma
 Evlad senüñ memelerüñ (uzum sengin)
- 2 Henüz doğmuş aya beñzer
 Tāze yağmış ara beñzer
 Sevilecek yāre beñzer
 Evlad senüñ memelerüñ
 Sevdikçe vir ağızuma
 Evlad senüñ memelerüñ
- 3 Bama ne ‘aşa düşdüm
 ‘Aş avcından başa içdüm
 Ne ıymetli ala düşdün
 Evlād senüñ memelerüñ

- 4   ‘Aşq atına ‘aşq atına
 Bindür beni ‘aşq atına
 Her yatışuñ biñ altuna
 Evlad senüñ memelerüñ
- 5   Alaydum şabuna altına
 Gireydüm yorgın altına
 Şeftälusi biñ altına
 Evlad senüñ memelerüñ

[78b] Medîne-i Şofya hâricinde medfün tarîk-i Hâlvetî’den Kûtbü’l-‘Ârifin Şeyh Bâlî Efendi hâzretlerinüñ hâkqında söylenmiş zâtuñ vefâtı. ..60/sene

-600-

Fe‘ lâtüñ Fe‘ lâtüñ Fe‘ ilätün Fe‘ ilün

(.-\.-\.-\.-\.-)

İki ‘ âlemde taşarruf ehlidür rûh-ı velî

Dime kim bu mürdedür bunda nice dermân ola

Rûh şemşîr-i Hüdâdur ten ğılâf olmuş aña

Dağî a‘ lâ kaç‘ ider bir tîğ kim ‘ uryân ola

-601-

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Fe‘ ülün

(.---/---/---)

Gürûh-ı evliyânuñ bî-menendi

Kerâmet mülkinüñ şâh-bülendi

Ziyâretle virür lezzet damağa

Cenâb-ı Hâzret-i Bâlî Efendi

-602-

Berāy-ı Emir Sulţan der-Burūsa**Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

(.-.-\-.--\-.--\-.--\-.--)

Hâk seni kılmış Burūsa'ya nıgeh-bān u naşır

Hâk-pāye oldı rü-mālide bevādi-^ç i hâkırEyle şāyān-ı ^ç ināyet bend ki ol dest-gır

Cedd-i pākūn hürmetine Hâzret-i Sulţāna Emir

-603-

Berāy-ı Abdal Murād**Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

(.-.-/-.-.-/-.-.-/-.-.-)

Çok kerāmāt-ı bülendın Burseviler kıldı yād

Hâk-pāye yüz sürüp geldim be-ihlāşu'l-fu'ād

Dest-gır ol Edhem-i nā-kāma sen kııl bir murād

Sen ki makbül-i Hüdāsın Hâzret-i Abdal Murād

-604-

Berāy-ı İsmā'il Hâkķı

Zıkr eyleyedin Hâkķ'ı geldüm saña ey Hâkķı

Bu Edhem'e sen şefkat eyle be-Hüdā Hâkķı

-605-

Berāy-ı Hâzret-i Üftāde

Şuhūd-ı Sitanbul'da maħrūse-i Bursa'da

Ey kūtḡ-ı kerem-i mu^ç tād ey Hâzret-i Üftāde

Pāyiñe senüñ geldüm ħākine yüzüm sürdüm

Bu Edhem'e sen yāver ol Ĥazret-i Üftāde

-606-

Berāy-ı Seyyid Nāşır

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Meded-i dīvān-ı kerāmetde sen olduñ fāḥir

Çok kerāmet-i bülendin Burūsa'da zāhir

Ḥ'ān-ı dergāhuña yüz sürdi bu Edhem-i kâşır

Ol mu' in sen bu hümā-bendeye Seyyid Nāşır

[79a]

-607-

“Rabb'ic' alnī sa' iden fi'd-dāreyn

Bi-ḥaḳḳ-ı 'Oşmān zi'n-nūreyn”⁵⁸³

Beyt: -608-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

(..--\..--\..--\..-)

Şıdḳ-ı ḳalb ile olup bāb-ı tevekkülde muḳīm

Sırr-ı Mevlānā'dan istimdād ider Sırrı Selim

-609-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(,---\,---\,---\,---)

1. Ḥüdāyā tā ebed taḥt-ı sa' ādetde mekīn olsun

Vücūd-ı feyz-ālūdı ḥaḫālardan emīn olsun

⁵⁸³ Rabbim bizi dünya ve ahirette, Hazret-i Osman zi-n'nūreyn'in yüzü suyu hürmetine saīd eyle.

2. Cihān tırduķça tırsun sāyesi ferīķ-i ‘ibād üzre
Sıpihrāsā binā-yı ‘izz ü iclālī metīn olsun
3. Beher ādān beher ān hırmen-i cāh u celālinden
Benim gibi hezārān bende-gān-ı hūşa çīn olsun
4. Bu dergāh sa‘ ādet ‘ālemine bāb-ı murād olsun
Gice gündüz nesīm-i fetḥ u nuşretle güşā olsun

-610- [Vehbī Merḥūm]

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

(.---\---\---\---)

1. Kızıl elmalıdur ol sīb-i ğabğab āfet-i mey-nūş
İçer misket şarābı istemez şahbā-yı engūrı
2. Müsellem şırma saçlı biçili micili bir civāndur kim
Urılmaz mı gören üftādeler ol hūsn-i pür-zūrı
3. Firenk āyīnesi şandum görince sīne-i şāfın
Şafā-yı gerdeni eyler şikeste ķadr-i billūrı
4. Beni şandı bozıldı ‘ırzı ol ḥod-bīn-i bī-dīnūñ
[ ]⁵⁸⁴ cenāb-ı kibriyā elbette mağrūrı

-611-

“Mey-i vaḥdetden içüp

Bir cāmı bula ‘aşķuñla

Meḥmed Kāmī

-612-

“Mażhar-ı nūr-ı Raḥmān

Es’seyyid Dede Oşmān”

⁵⁸⁴ Metinde silinmiş

-613-

Muhibb-i çār-yār-i bā-şafā

Ġulām-ı haşşadan Muştafā

Beyt: -614-

Lev-kānet'il etrakü fi'l-cenneti cārī

Le-teraktü'l cennete vahtertü'n-nāri⁵⁸⁵

Beyt: -615-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Cihān mesrūr u hürrem tā' adem-ābāda gitmiş ğam

Beyān itmek ne mümkün bu sürür-ı ğayr-ı maşsūrı

Beyt: -616-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\--\--\--)

Bī' atūñ el virmez ey şeyh-i tarīkat ṭab' uma

Bir ayağ ile ider pīr-i muġān himmet baña

Beyt: -617-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.--\--\--\--)

Derd-i 'aşqum def' ine zaḥmet çeker dā'im ṭabīb

Şükür kim olmuş aña zaḥmet baña raḥmet naşīb

---

⁵⁸⁵ Türkler cennete komşu olsaydı elbette cenneti terk eder cehennemi tercih ederdim.

Beyt: -618-

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

(.---\---\---\---)

Muhammed'den diğ̃er yok dāh̃il olmuş k̃āb-ı k̃avseyne

Gürūh-ı enbiyādan girmemiş bir ferd mābeyne

Ḥaremğāh-ı vişāle Aḥmed'i tenhā alup Mevlā

O ḥalvet oldı maḥşūş Ḥāzret-i Sulṭān-ı Kevneyne

[79b] -619-

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' lātün Fe' ilün

(.-\.-\.-\.-\.-)

Su'al

Zülf-i dilber dolanur boynuma iki gicedür

Ey mu'abbir vākı' a ta' b̃iri ānuñ nicedür

Cevāb

Vākı' a 'ālem-i ḥ'āb içre o meh-simāyı

Hele bir kerre çeken s̃ineye kim düş görmez

-620-

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

(--.\--.\--.\--)

Taḥr̃ir idemem derd-i derūnum elemüm var

Mevlāyı seversen beni söyletme ğamum var

-621-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--)

Hüsnine baḡsañ melek-sīmāsıdur

Ḳāmeti bāğ-ı irem tūbāsıdur

Ḳanğı bağın ğonce-i zībāsıdur

-622-

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

(-.-\-.--\-.--)

Kimlerüñ cānānı ol rūḡ-ı revān

Hūri mi yāḡud perī mi ol civān

SONUÇ

Edebiyat tarihi çalışmalarında önemi her geçen gün artan şiir mecmuaları, tanınmış bir şairin henüz ortaya çıkmamış şiirlerinin tespit edilmesinde, adı duyulmamış bir şairin tanıtılmasında ve yeni türlerin gün yüzüne çıkarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Buna bağlı olarak konu üzerinde yapılan çalışma sayısı her geçen gün artmaktadır.

İzmir Milli Kütüphane 1299 numarada kayıtlı bulunan çalışma konusu yaptığımız bu şiir mecmuası 79 varaktan oluşmuştur. 97 şairin yer aldığı mecmuda, şairlerin büyük bir kısmı Mevlevi tarikatına mensuptur. Şairlerin bir kısmı da Hoca Neş'et'den ders alma veya sohbetinde bulunma yönüyle ortak özellik göstermiştir.

Mecmuanın öne çıkan bir diğer özelliği ise şairlerin sohbet meclislerinde karşılıklı şiir söylemeye dayanan müşterek şiir örneklerinin bulunmasıdır. Oldukça kabiliyet gerektiren müşterek şiir söylemede şairler, şiirlerini beyit ve bent şeklinde söyleyebildikleri gibi tek başına birer mısra şeklinde de söylemişlerdir.

Türk Edebiyatı'nda XVII. ve XVIII. yy. rağbet edilmeye başlayan şarkı türünde birçok eser kaleme alınmıştır. Türün en önemli temsilcileri Nedim, Enderunlu Vasıf ve Fazıl'dır. Çalışma yaptığımız şiir mecmuasında da çok sayıda şarkı yer almaktadır. Bunların bir kısmı sadece güfte halindeyken önemli bir kısmı ise bestelenmiştir. Bestelenen şarkı ve şiirleri, mevcut repertuar kaynaklarına bakarak bestekâr, usul ve makam yönüyle tezimizde belirttik.

Tez çalışmamızın ikinci bölümünde şiir mecmuasının transkribe edilmiş şekli bulunmaktadır. Bu kısımda yer alan şiirler şairleri ile eşleştirilmiş, divanı veya herhangi bir mecmuada şiiri bulunanlar ile karşılaştırılmıştır. Şüphesiz buradaki en büyük zorluk birden fazla aynı mahlası kullanan şairlerin varlığı ve biyografi kaynaklarında yer alan bazı şairlerin karşılaştırılabilecek bir eserinin olmayışıdır. Bunun yanında şairin mecmuada yer verilen şiirlerinin azlığı da karşılaştırma imkânını sınırlandırmaktadır. Ulaşabildiğimiz şiirler ile mecmuadaki şiirler arasındaki farklar dipnotlarla belirtilmiştir.

Çalışmamızın asıl amacı doğrultusunda yeni ve farklı olarak karşımıza çıkan şiir ve şairlerin tespiti mecmua çalışmamızın en büyük katkısı olmuştur.

KAYNAKLAR

- Açıköz, Ali (1994) . Belîğ Dîvânı, Metin- İndeks. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Açıköz, Namık (hızl.) (1982) . Riyâzî Riyâzü’ş-Şu’arâ. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Akbayar, Nuri (1996) .Mehmed Süreya Sicill-i Osmanî, Tarih Vakfı Yurt Yay.İstanbul.
- Aksoyak, İ. Hakkı, 1999, “Müşterek Şiir Söyleme Geleneği”, Türklük Bilimi Araştırmaları, Sivas, S. 8, s. 239-254.
- Aktaş, Yasemin (2010) . Mehmed Nebil ve Divanı. Yüksek Lisans Divanı. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aksu, Cemal (1996) . İbrahim Hanif Divanı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Akkuş, Mehmet (2008) . Hatîbî, Tezkîre-i Şu'arâ-yı Bağdâd. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay.
- Altuner, Nuran (1989) . Safâî ve Tezkiresi (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks) . Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Ali Cânib, (1927) , “Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü”, Hayat, S. 45, s. 363–64.
- Atik, Hikmet (2003) . Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı: İnceleme-Metin. Sivas. Büruciye Yay.
- Aça, Metin vd. (2011) . Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Akgül, A. ve Çetin, K. (2013) . “Milli Kütüphanede Kayıtlı Bulunan Bir Şiir Mecmuası Üzerine ”. Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 8/1, s. 99-126.
- Akyüz, Kenan, Süheyl Berken, Sedit Yüksel, Müjgan Cumhuri,(1990) Fuzuli Divanı, Akçağ Yayınları, Ankara.

- Aydemir, Yaşar (2007) . “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. Turkish Studies, Volume 2/3: 123-137.
- Aypay, İhsan (1992) . Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni .Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Azaklı, İmran, “Zübeyde Fıtnat Hanım’ın Hayatı Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) , Ankara, 1998.
- Baysun, M. Cavid (2001) . “Çelebi-zâde”. İslam Ansiklopedisi, III:370-375.
- Bektaş, Ekrem (2007) . Muvakkit-zâde Muhammed Pertev Divânı. Malatya: Öz Serhat Yayıncılık.
- Belli, Handan (2010) . Sabrî (Seyyid Muhammed Emin) Dîvânı (İnceleme-Metin) . Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Beyzâdeoğlu, Süreyya, “Sünbül-zâde Vehbî: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi” (Yayımlanmamış Doktora Tezi) , İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985.
- Bilkan, Ali Fuat (1997) . Nâbî Dîvânı. C. I-II . İstanbul : MEB. Yay.
- Bilkan, Ali Fuat, (2007) .“Şiir”, Türk Edebiyatı Tarihi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. İstanbul.
- Ceyhan, Adem (1990) . Enîs Recep Dede, Hayatı, Eserleri, Divânı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Çavuşoğlu, Mehmed ve Ali Tanyeri (hızl.) (1990) . Üsküblü İshak Çelebi, Divan. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yay.
- Çıpan, Mustafa (1991) . Fasih Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divânı’nın Tenkidli Metni. C. 1-2. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Demir, Aynur (2007) . XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dînî Güfteler Mecmûası, YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, 2007.
- Doğan, Ahmet (1995) . Müştak Baba - Hayatı ve Edebi Şahsiyeti. Ankara: Akçağ Yay.
- Erdem, Sadık (1988) . "Mehmet Salih Yümnî-Tezkire-i Şuara-yı Yümnî". Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.55 (Ağustos 1988) :85-112.
- Erdoğan, Kenan (1998) . Niyazî-i Mısrî Hayatı, Edebî Kişiliği Eserleri ve Divanı. Ankara: Akçağ Yay.
- Eyduran-Sungurhan, Aysun (hızl.) (2009) . Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şuarâ.Tenkitli, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10739,tsmetinbpdf.pdf?0>
- Felek, Özgen (2007) . Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın Tahlili. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Genç, İlhan, Mevlevi Edebiyatı Üzerine Değerlendirmeler, Ege Üniv., TDED Araş. Dergisi, VII. İzmir, s. 129-143
- Genç, İlhan (2000) . Esrar Dede Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye. AKM Yay..Ankara.
- Genç, İlhan (1998) . Hoca Neş'et, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânının Tenkidli Metni. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Gıynaş, Kamil Ali (2011) . "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası". Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245.
- Gürbüz, Mehmet (2012) . " Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", (Haz. Hatice Aynur vd.) , Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 97-113.
- Gürel, Raşan (yty.) . Enderunlu Vasıf Divanı. İstanbul: Kitabevi Yay.
- İlgürel, Mücteba (1997) . "Hâkim Mehmed Efendi". İslam Ansiklopedisi. C.15. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yay. 189-190.
- İnalcık, Halil (2003) . Şair ve Patron Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme. Ankara: Doğu-Batı Yay.
- İnce, Adnan (hızl.) (1994) . Mirzâ-zâde Mehmed Sâlim Dîvânı (Tenkitli Basım) . Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası.

- İnce, Adnan (2005) . Tezkiretü'ş-Şuara - Salim Efendi. AKM Yay..Ankara.
- İsen, Mustafa İsen vd. (2011) . Şair Tezkireleri. Ankara, Grafiker Yayınları.
- İsen, Mustafa. Ali Fuat Bilkan (1997) . Sultan Şairler. Akçağ Yay..Ankara.
- İsen, Mustafa-Ali Fuat Bilkan-Tuba Işınsu Durmuş (2012) . Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanı, Kapı Yay. İstanbul.
- İpekten, Haluk; Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey(2007) . Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı,
- İpşirli, Mehmed (1991) . “Atâullah Mehmed Efendi, Topal”. İslam Ansiklopesi. C. 4. İstanbul: TDV Yay. 48.
- Kanar, Mehmet. Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Derin Yay. İstanbul 2005.
- Kalkışım, Muhsin (1994) . Şeyh Gâlib Dîvânı. Ankara: Akçağ Yay.
- Kalpıklı, Mehmet. (2007) . “Osmanlı şiir akademisi: Nazire” Türk Edebiyatı Tarihi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. İstanbul. C.2
- Kaplan, Mahmut (hızl.) (1996) . Neşâtî Divanı. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Karacan, Turgut,(hızl) (1991) . Bosnalı Alaeddin Sabit: Divan. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi
- Karasoym, Yakup-Orhan Yavuz (2010) . Âşık Ömer Divanı, Konya: İnci Ofset.
- Kaya, Bayram Ali, “Neşâtî”, DİA, C. 33, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s. 18-19.
- Kılıç, Atabey, “Mecmûa Tasnifine Dair”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 80-96.
- Kılıç, Yasin (1996) . Râtib Ahmed Paşa, Edebî Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Kurnaz, Cemal-Mustafa Tatçı (hızl.) . (2001) . Tuhfe-i Nâilî, Mehmet Nail Tuman, Bizim Büro Yay. Ankara.
- Kut, Günay. (1986) .“Mecmua”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 6, Dergah Yay., İstanbul.

- Küçük, Sabahattin. (1986) . Baki Divanı, TDK Yayınları, Ankara.
- Külekçi, Numan (1985) : Ganizade Nâdirî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri. Divanı ve Şehnamesi'nin Tenkidli Metni. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi.Erzurum.
- Köksal, Fatih, “Şiir Mecdûalarının Önemi ve „Mecdûaların Sistematik Tasnifi Projesi“ (MESTAP) ”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecdûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 411.
- Levend, Agâh Sırrı. (1986) . Türk Edebiyatı Tarihi I, TTK Yayınları, Ankara.
- Nefî Divanı, hzl. Metin Akkuş, Ankara, 1993.
- Öztekin, Özge (2010) . Çelebizâde Âsım Divan. Ankara: Ürün Yay.
- Özkırımlı, Atilla. (1990) .“Mecmua”, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 3, Cem Yay. İstanbul.
- Öztuna, Yılmaz (1969-76) . Türk Musikisi Ansiklopedisi I-II C. KTB Yay..Ankara.
- Parlatır, İsmail. (2006) . Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınları, Ankara.
- Pala, İskender, Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 2011.
- Selvi, Muhammed. (2008) Ümîdî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Sarı, Mehmet (2013) . Mevlevî Aşık ve Şair Konyalı Şem’î Divanı. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayın No: 228.
- Solmaz, Süleyman (2005) . Ahdi ve Gülşen-i Şuarası. AKM Yay..Ankara
- Suyolcuzâde Mehmed Necib (1942) . Devhatü’l-Küttâb. tashih ve tertib eden: Kilisli Muallim Rifat, Güzel Sanatlar Akademisi. İstanbul.
- Şemseddin Sami. (2006) . Kâmûs-i Türkî, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul.
- Şen, Fatma Meliha (1995) . Beylikçi İzzet Bey Divanı (İnceleme-Metin) . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Tankuş, Mustafa (2002) . Ârif Süleyman’ın Hayatı Eserleri ve Dîvânı: Tenkidli Metin. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.

- Tanyıldız, Ahmet(2012) , Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 5, S. 21, s. 224.
- Tatcı, Mustafa (hızl.) (2003) . Osmanlı Müellifleri. Bursalı Mehmed Tâhir. Bizim Büro Yay..Ankara.
- Yanartaş, Yusuf (1997) . Enderunlu Fâzıl Dîvânı ve İndeksi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yavuz, Orhan (hızl.) (1988) . Tezkiretü'l-Evliya, Feridüddin Attar. KTB Yay..Ankara.
- Yazar, İlyas (2010) . Kâni Dîvânı Tenkidli Metin ve Tahlil. İstanbul: Libra Yay.
- Yazıcı, Tahsin (2008) . Menâkıbu'l-Arifin, Eflaki Dede, Kabalcı Yay..İstanbul.
- Yıldırım, Sinan (2004) , Divan Edebiyatında Nazirecilik Geleneği ve Hevâyî'nin Nazirelerden Oluşan Divanı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ, Fırat Üniversitesi.
- Yıldız, Âlim (2010) . Fenayi Cennet Efendi Divanı. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- Zavotçu, Gencay (2009) . Rıza Tezkiresi, (İncelenme-Metin) . Sahaflar Kitap Sarayı. İstanbul.

İnternet Kaynakları

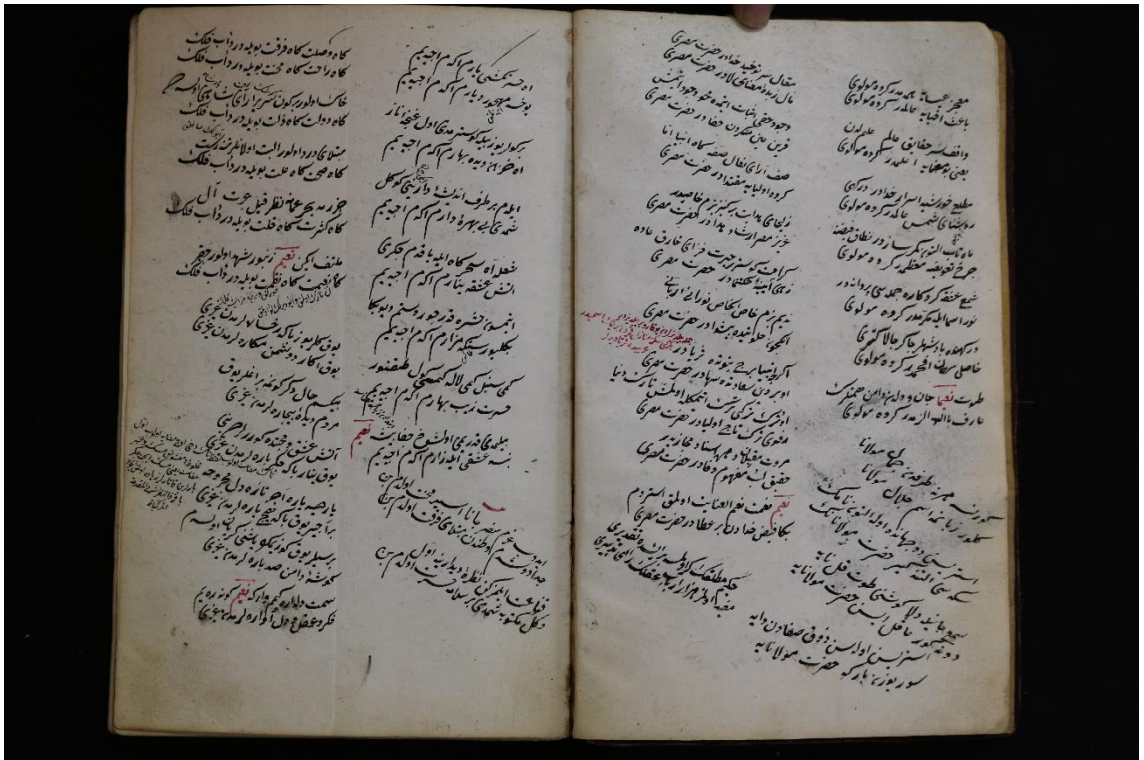
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com>

<http://www.kuranmeali.org/>

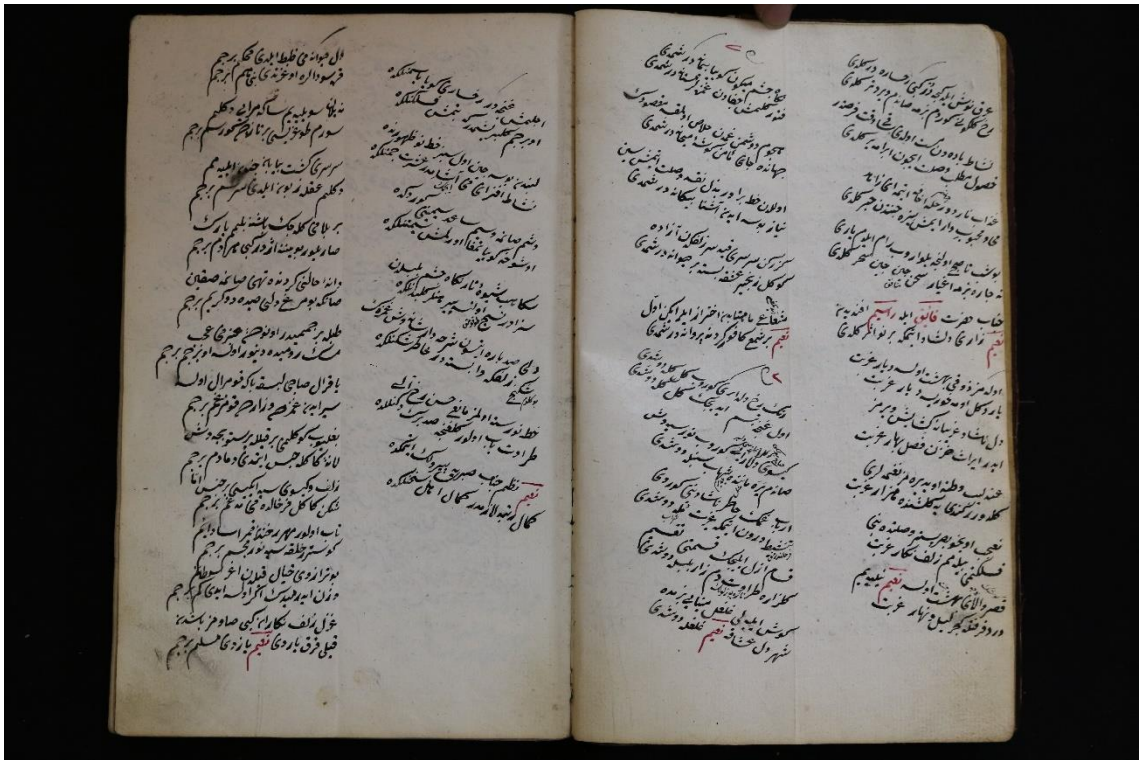
http://kuran.diyamet.gov.tr/kuran_meal.pdf

<http://www.kubbealtilugati.com/>

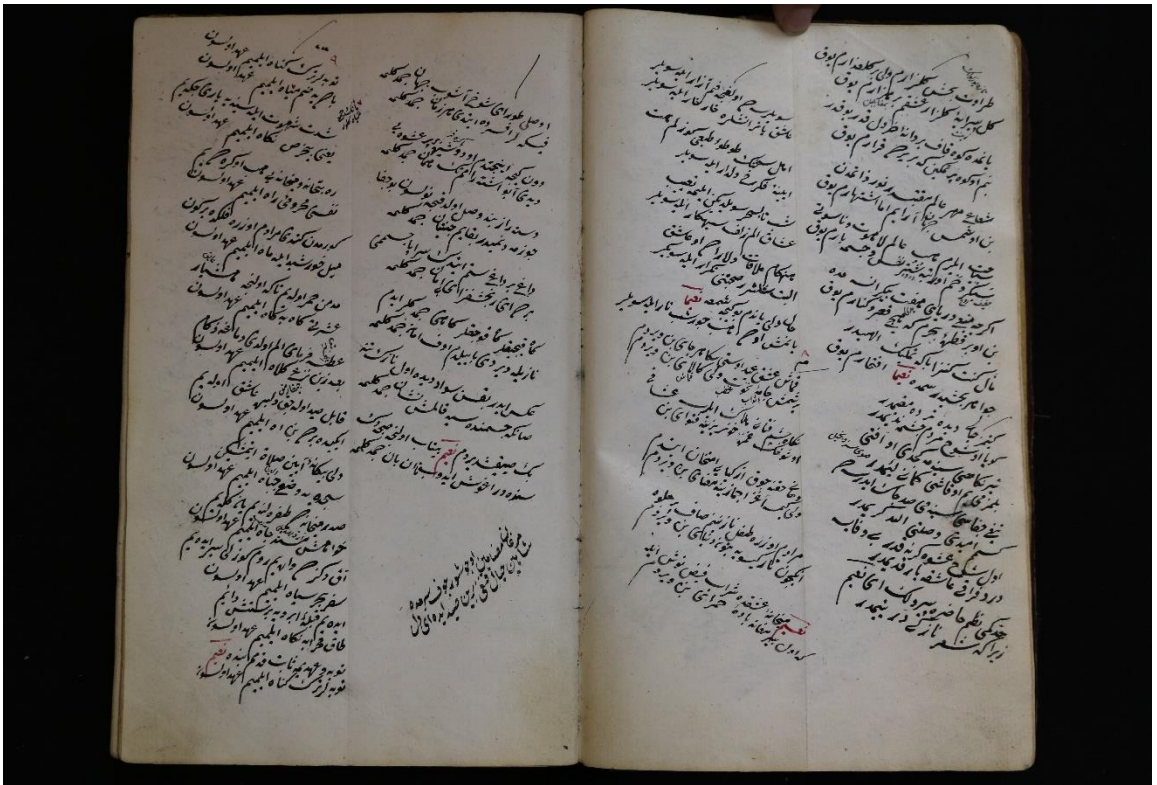
ORIJINAL METİN

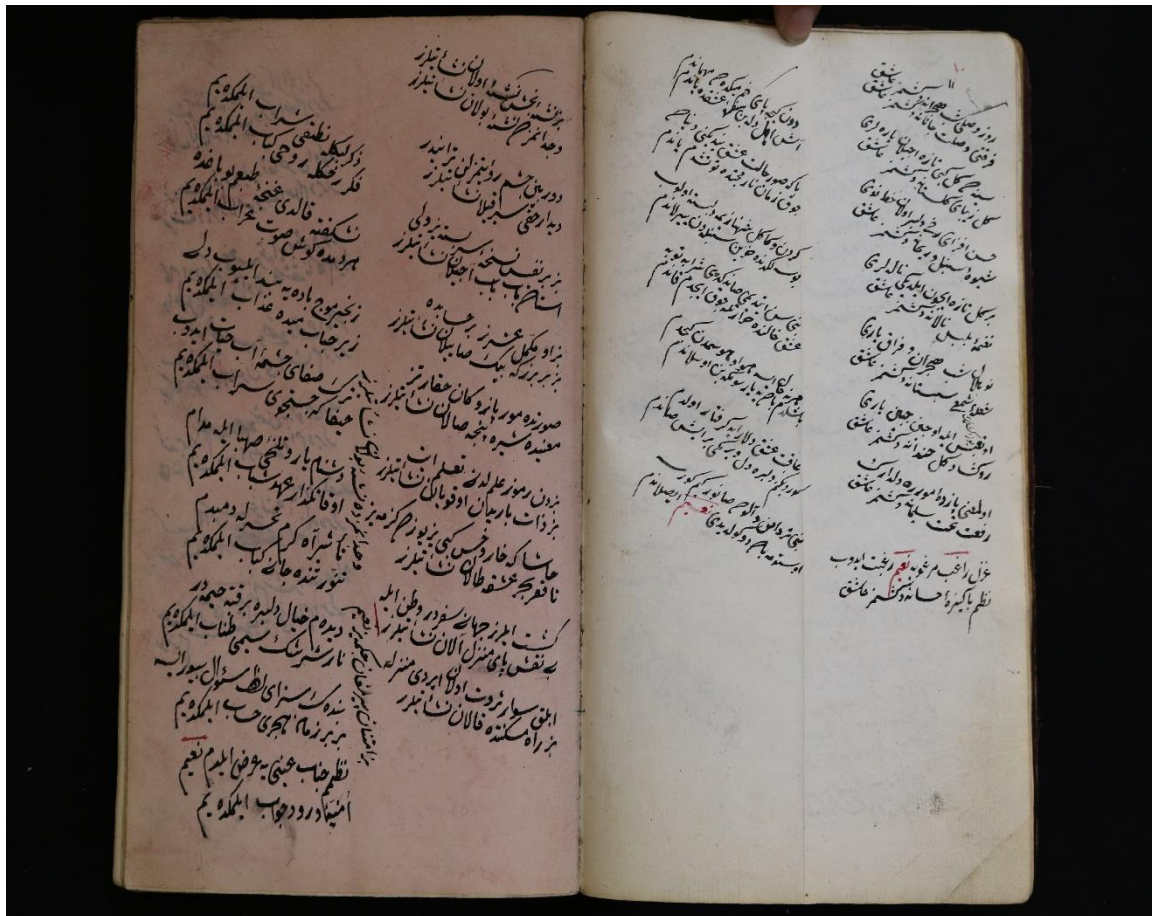
4A- 4B

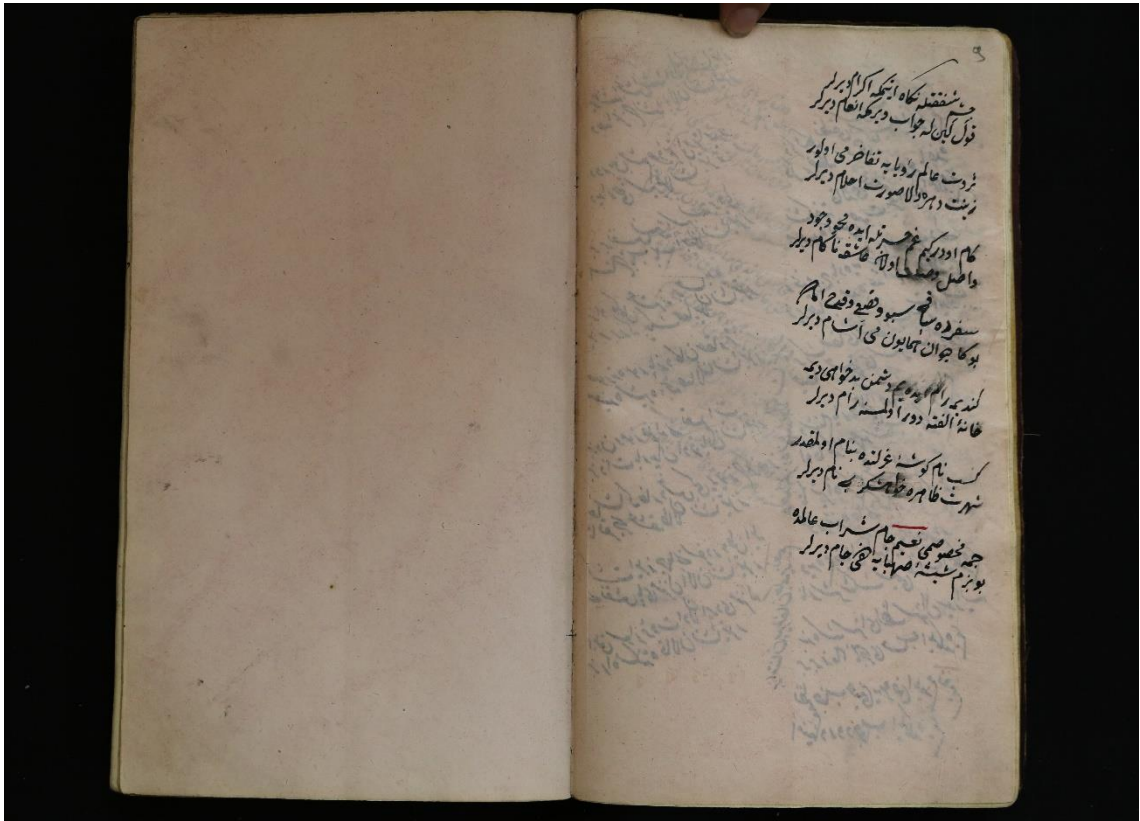
5A- 5B

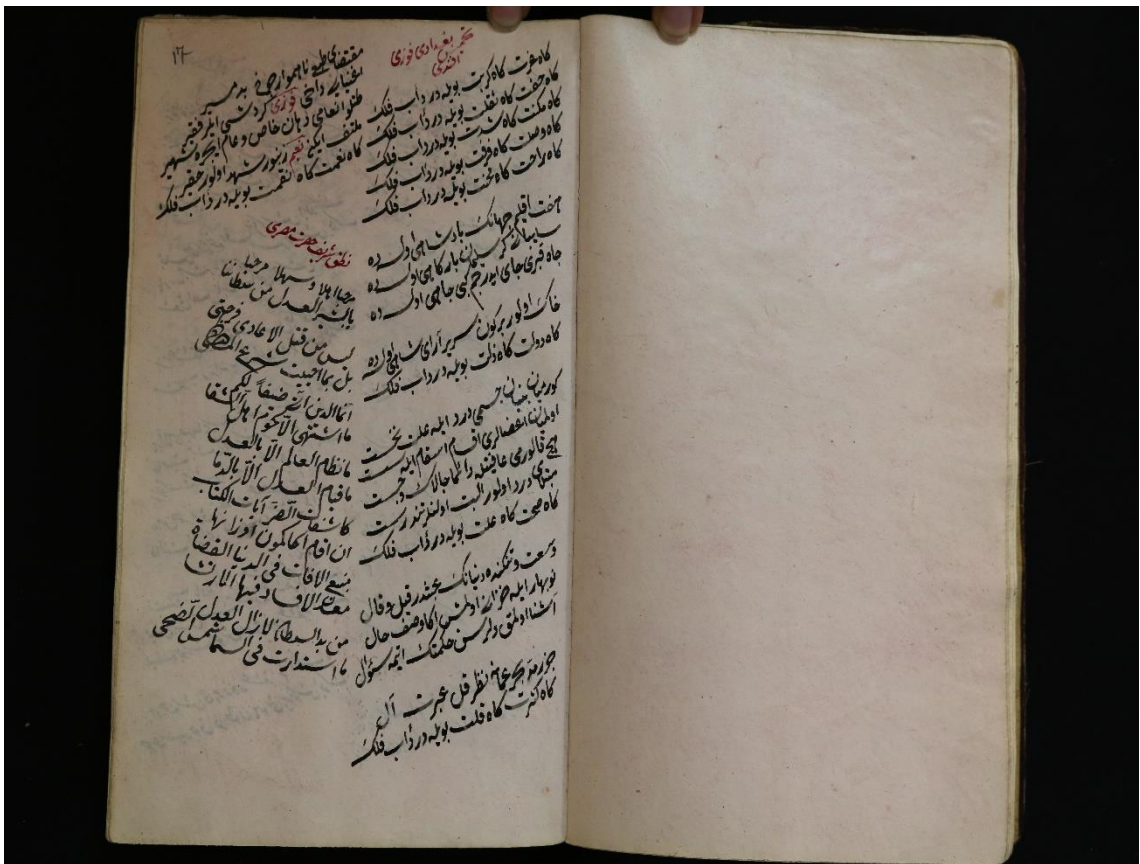
8A- 8B

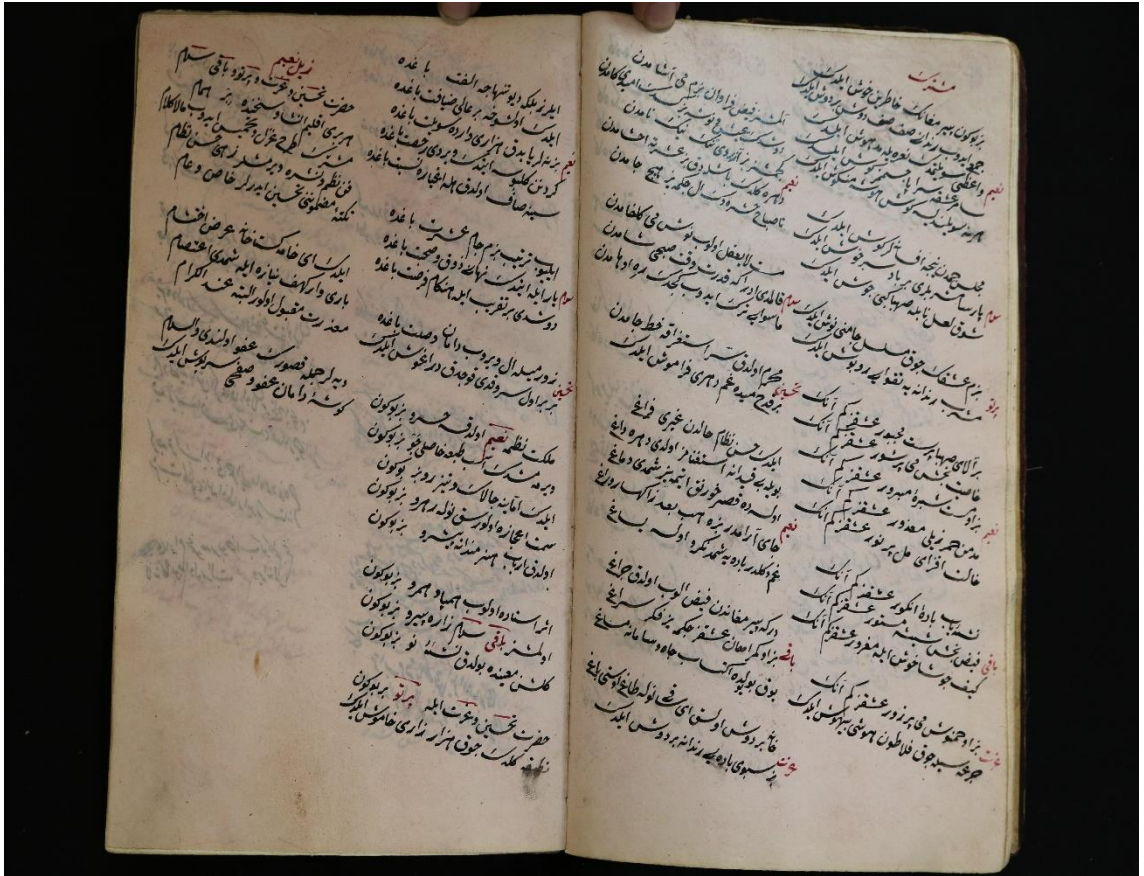
9A- 9B

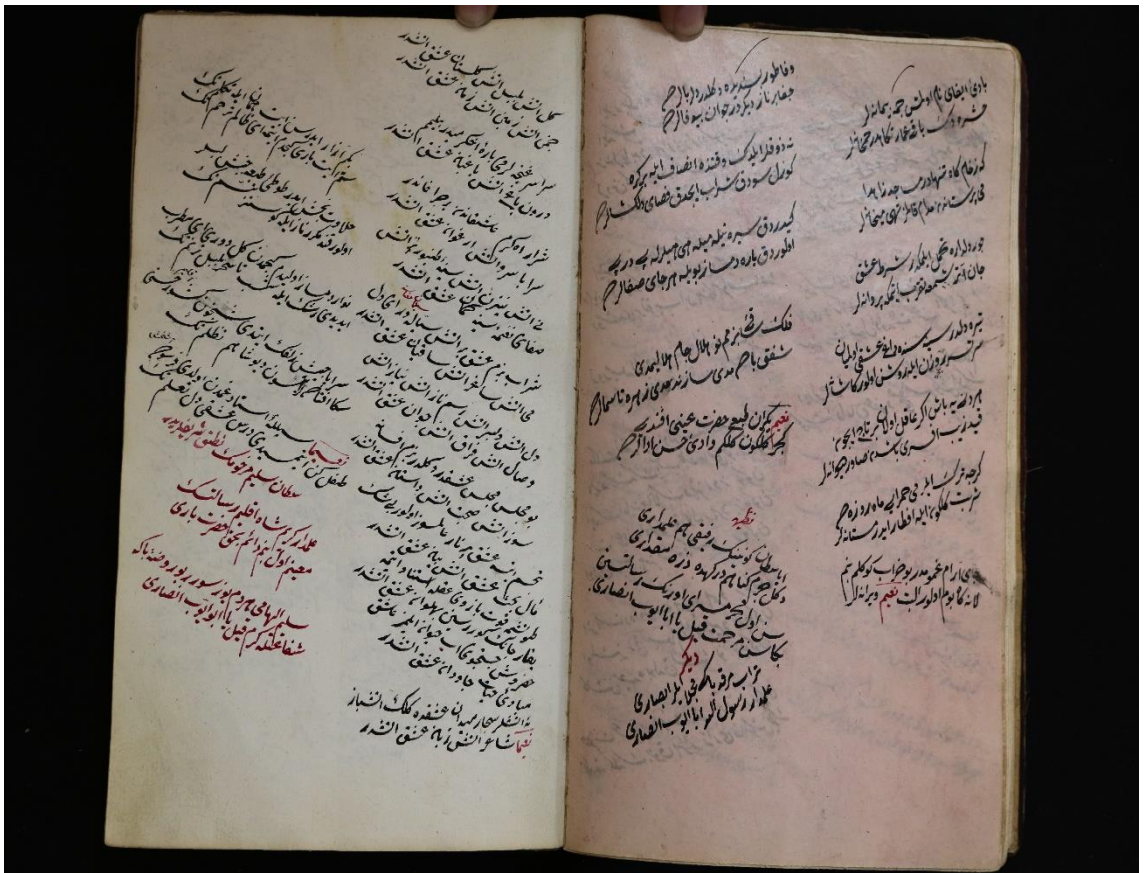
10A

11B

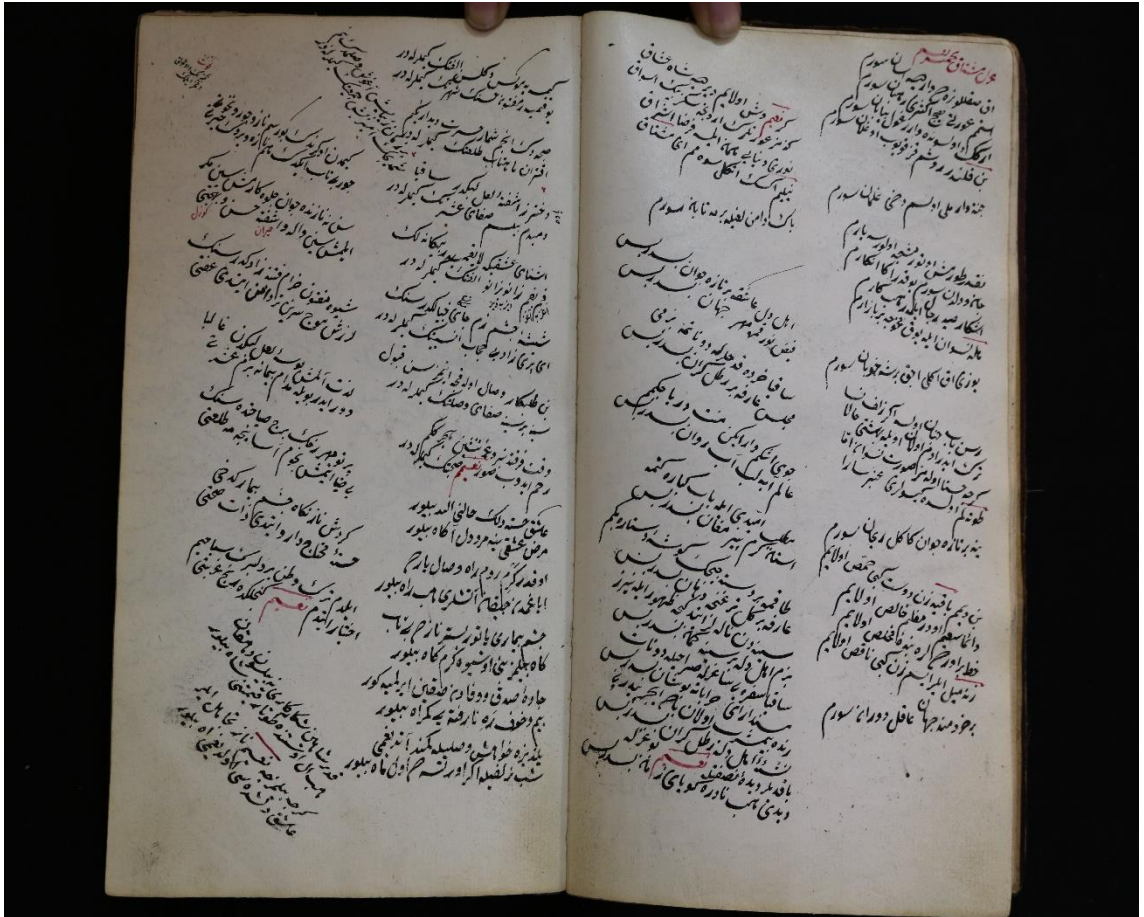

12A- 12B

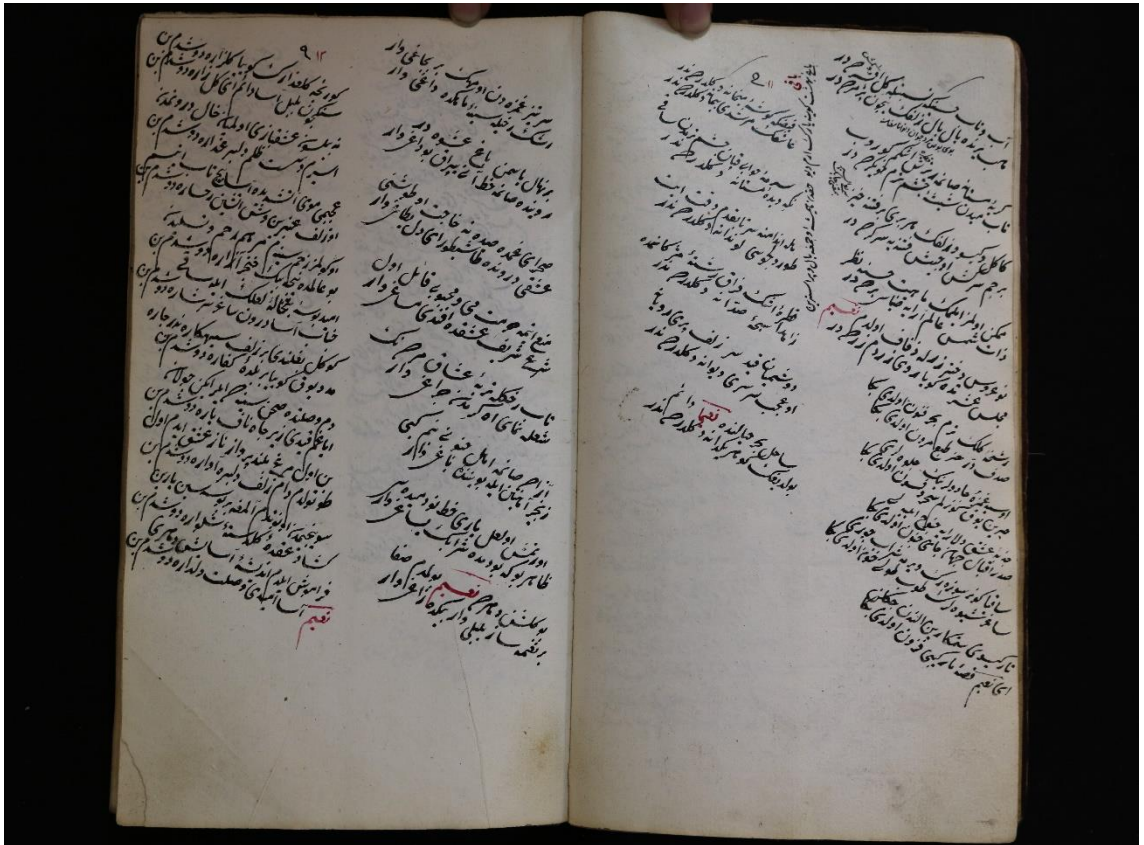

13A- 13B

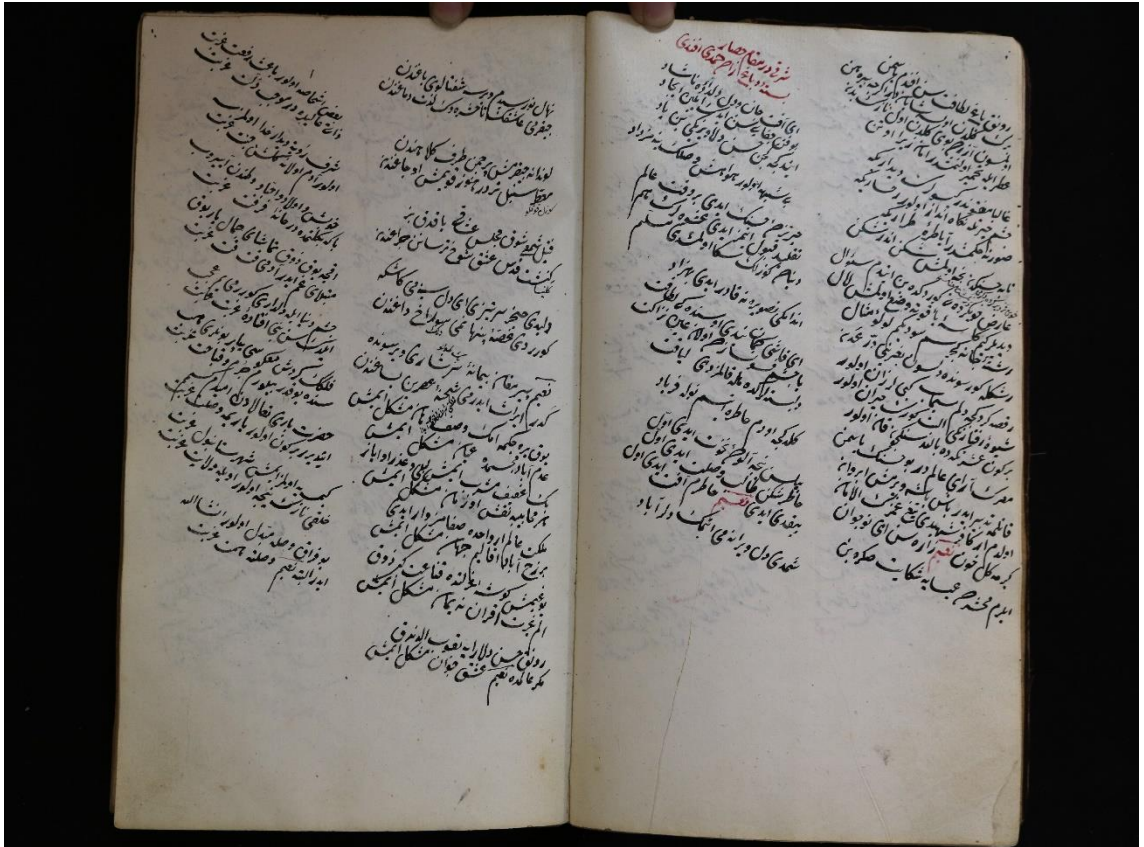

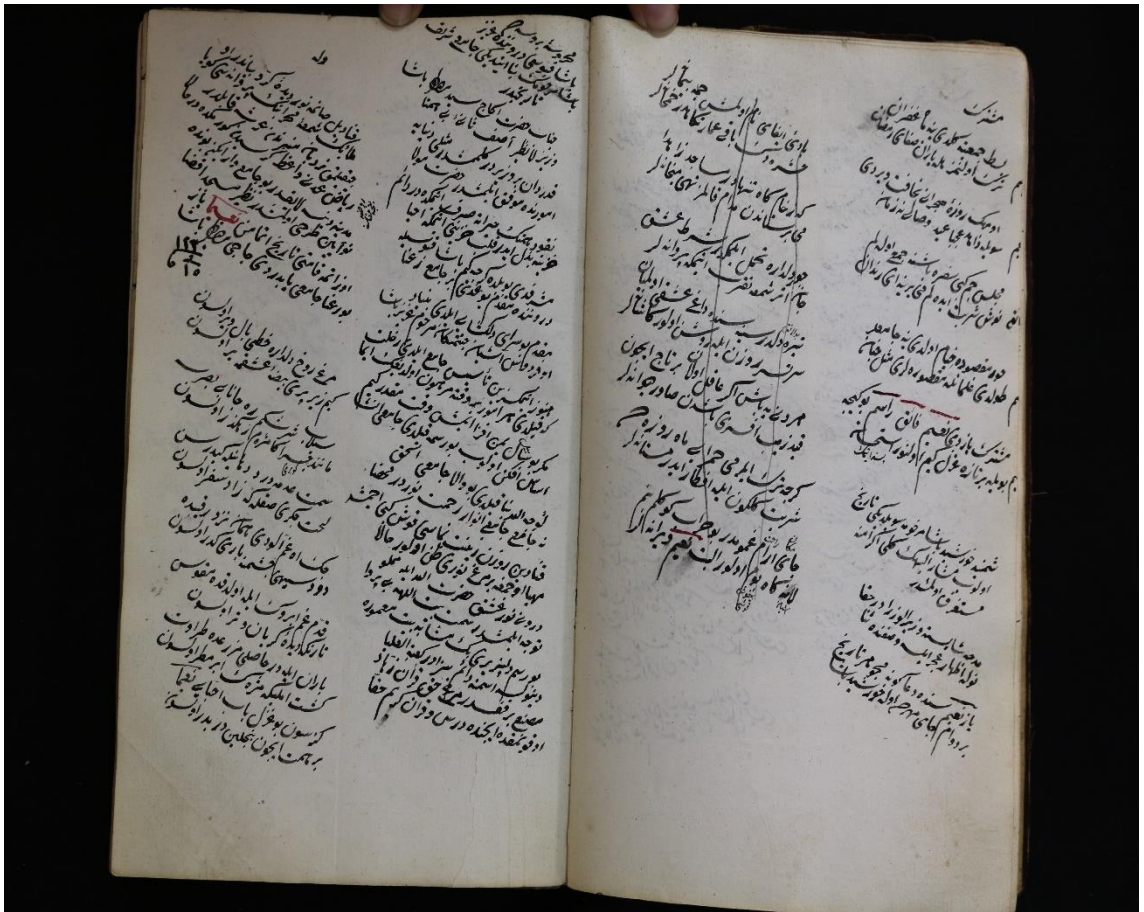
14A- 14B

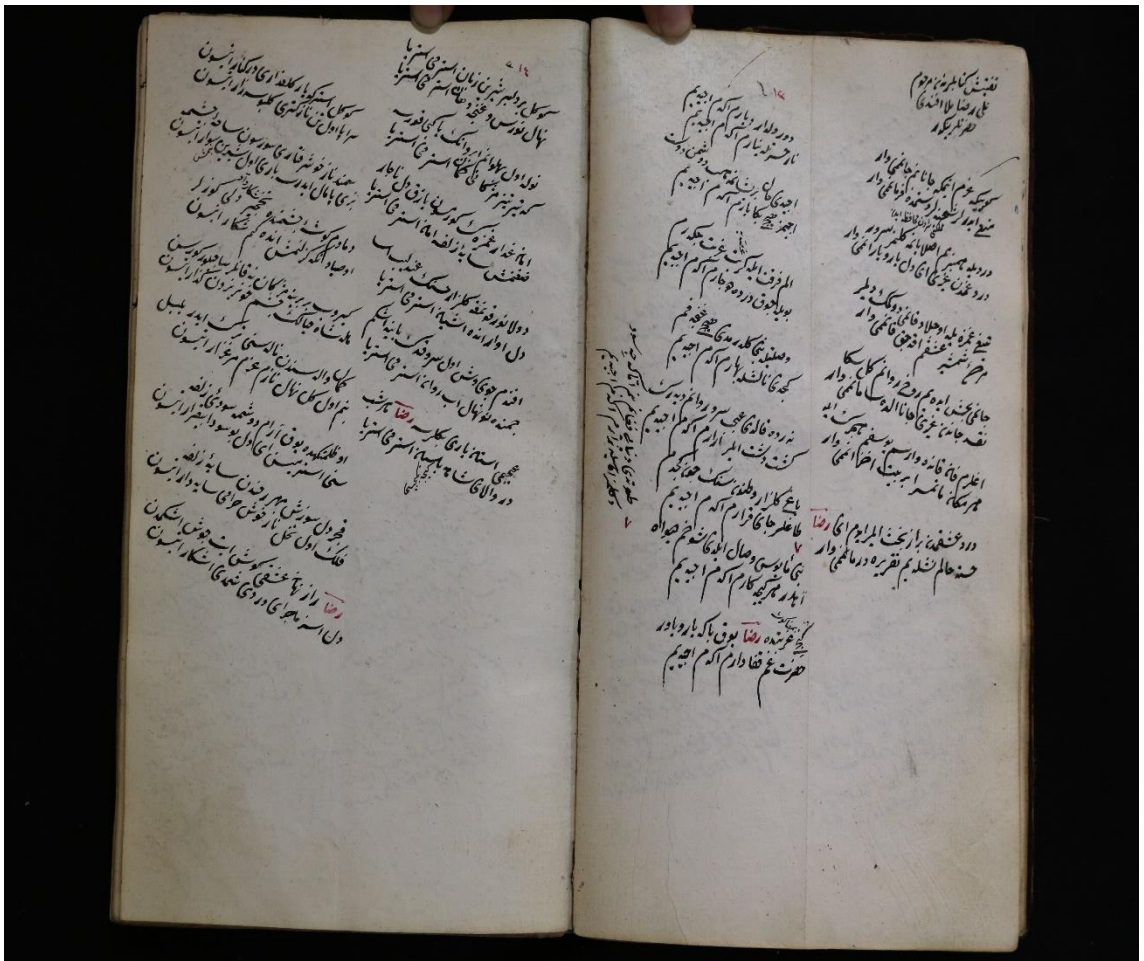
15A -15B

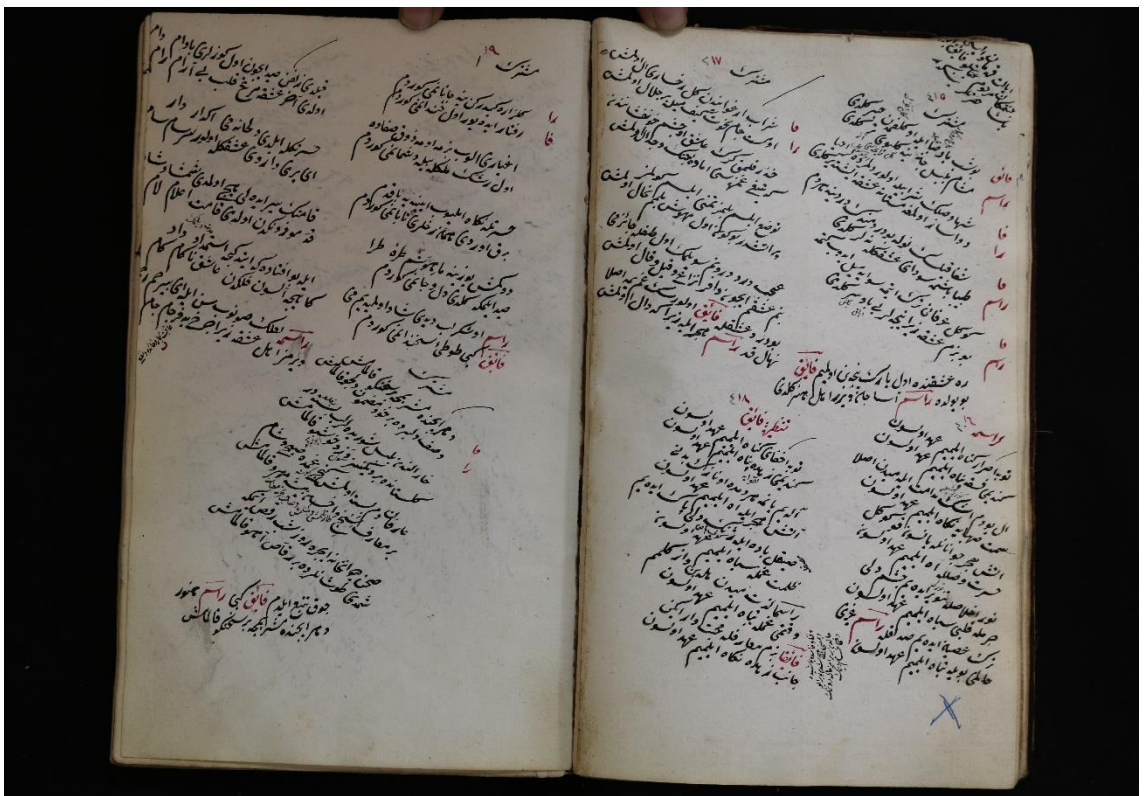
16A - 16B

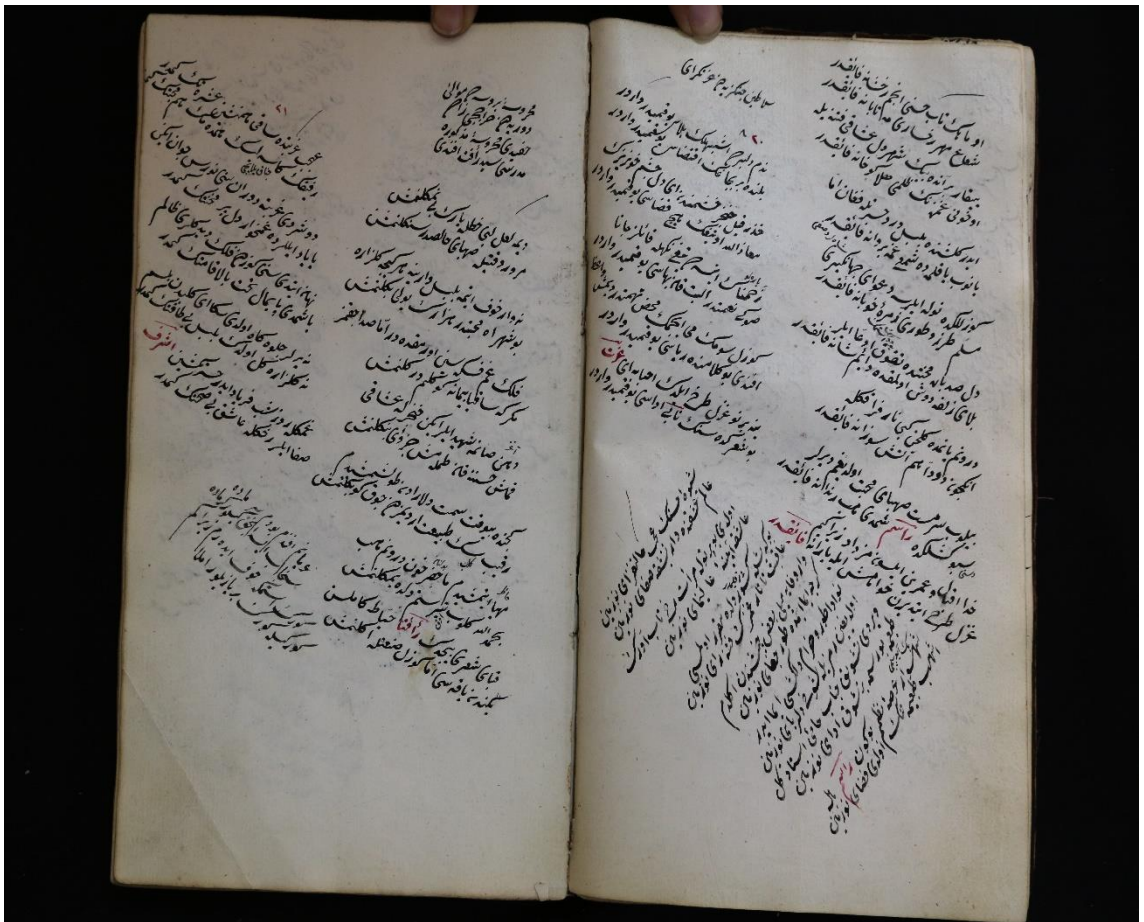
17A - 17B

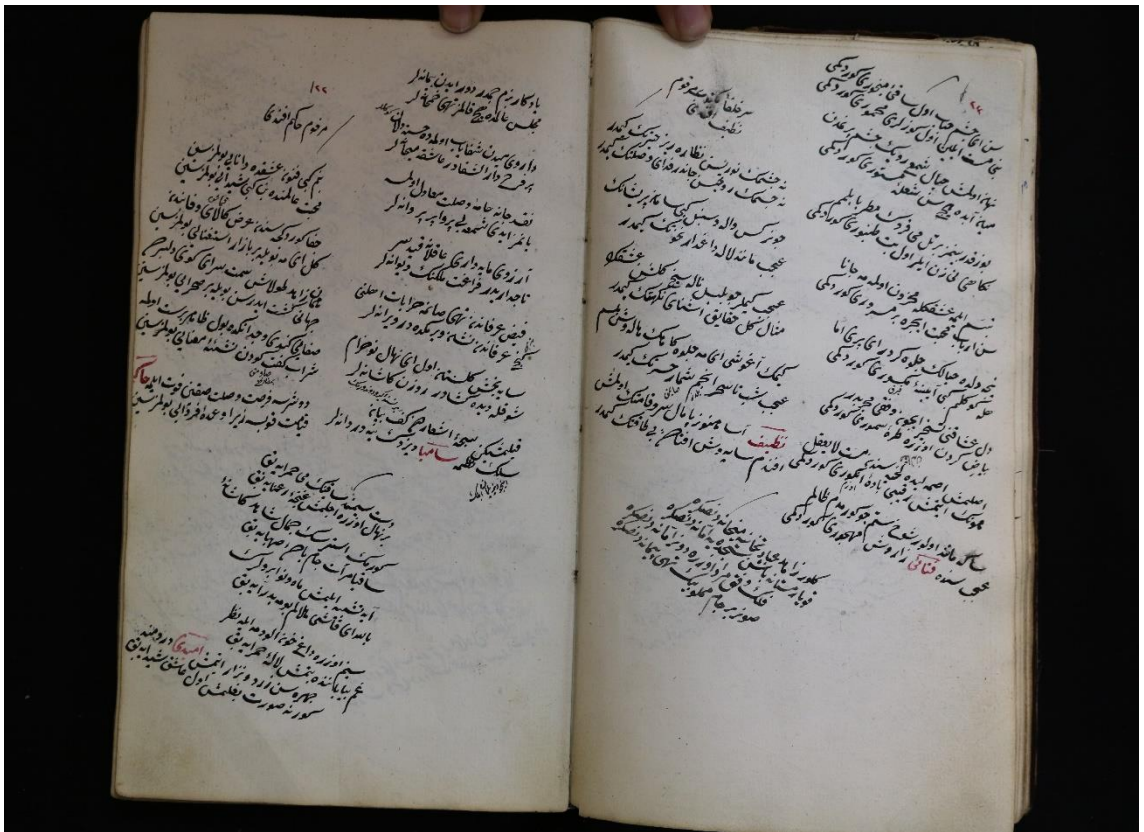
18A - 18B

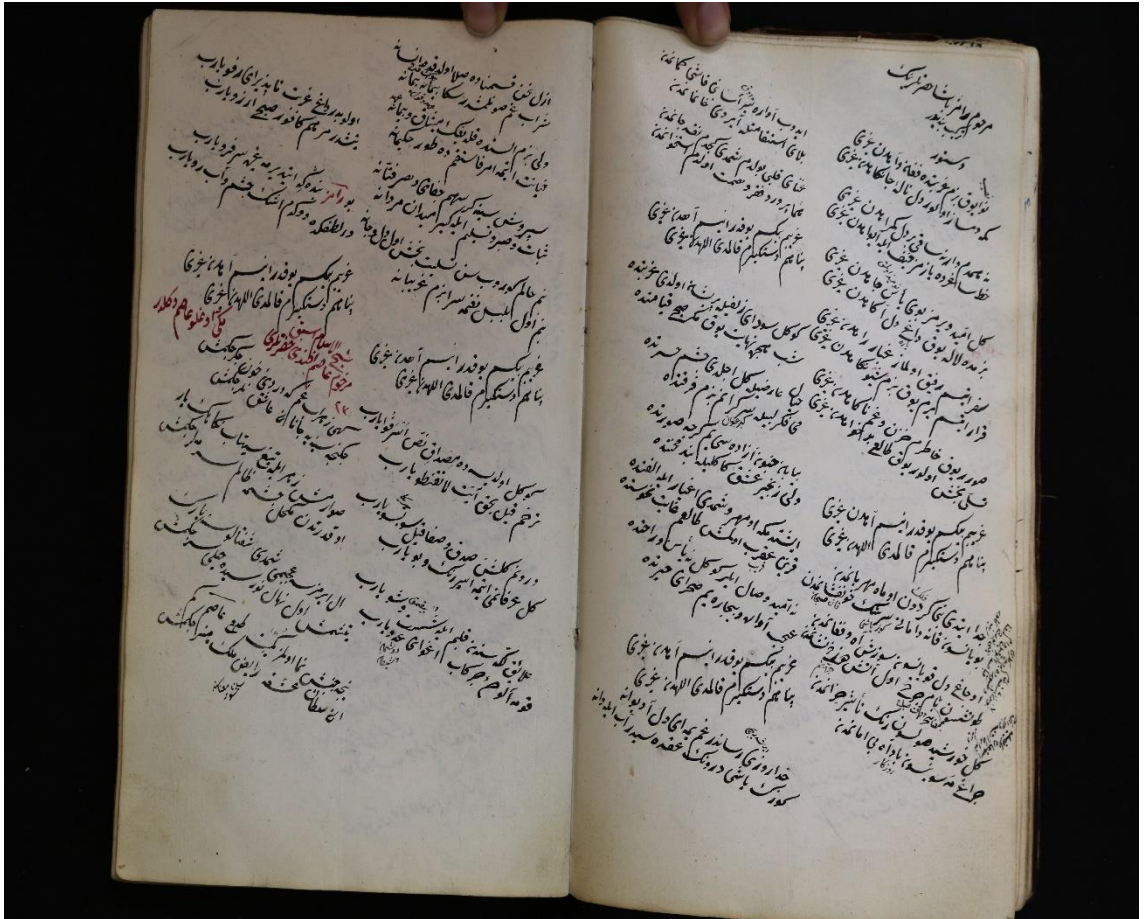
19A - 19B

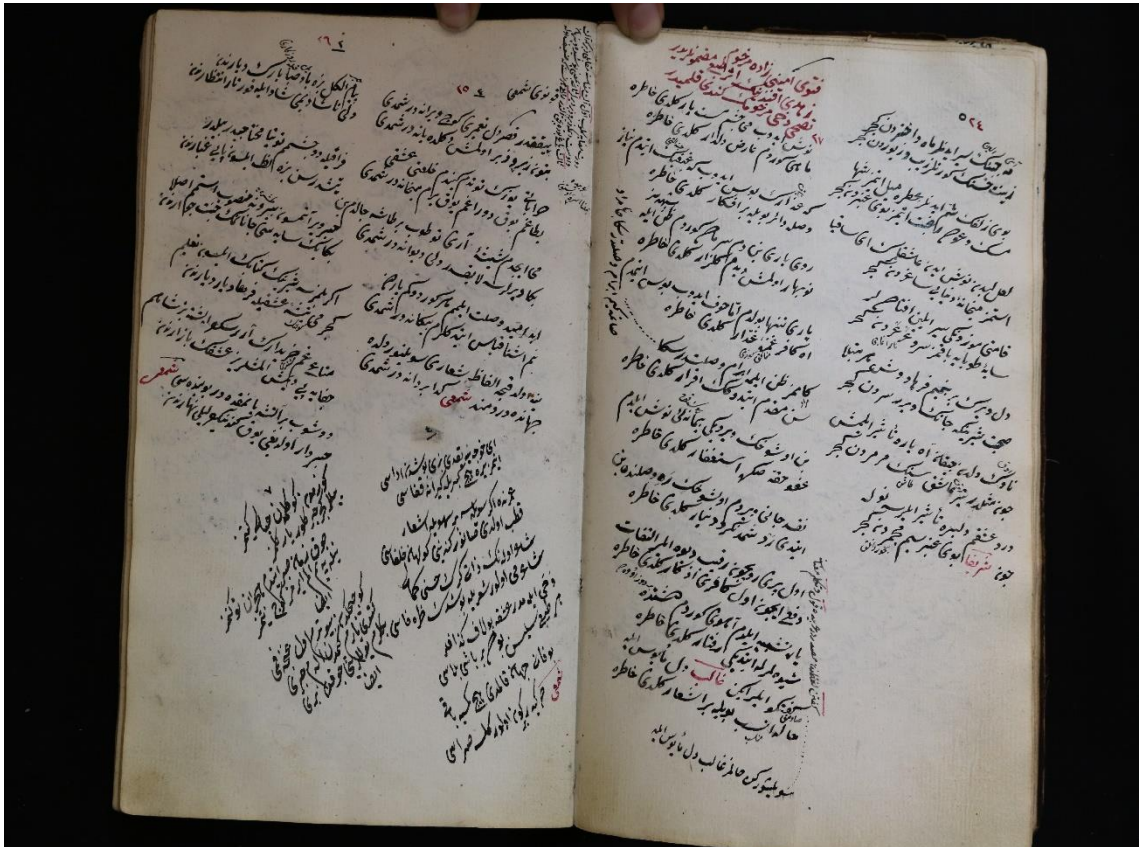
20A - 20B

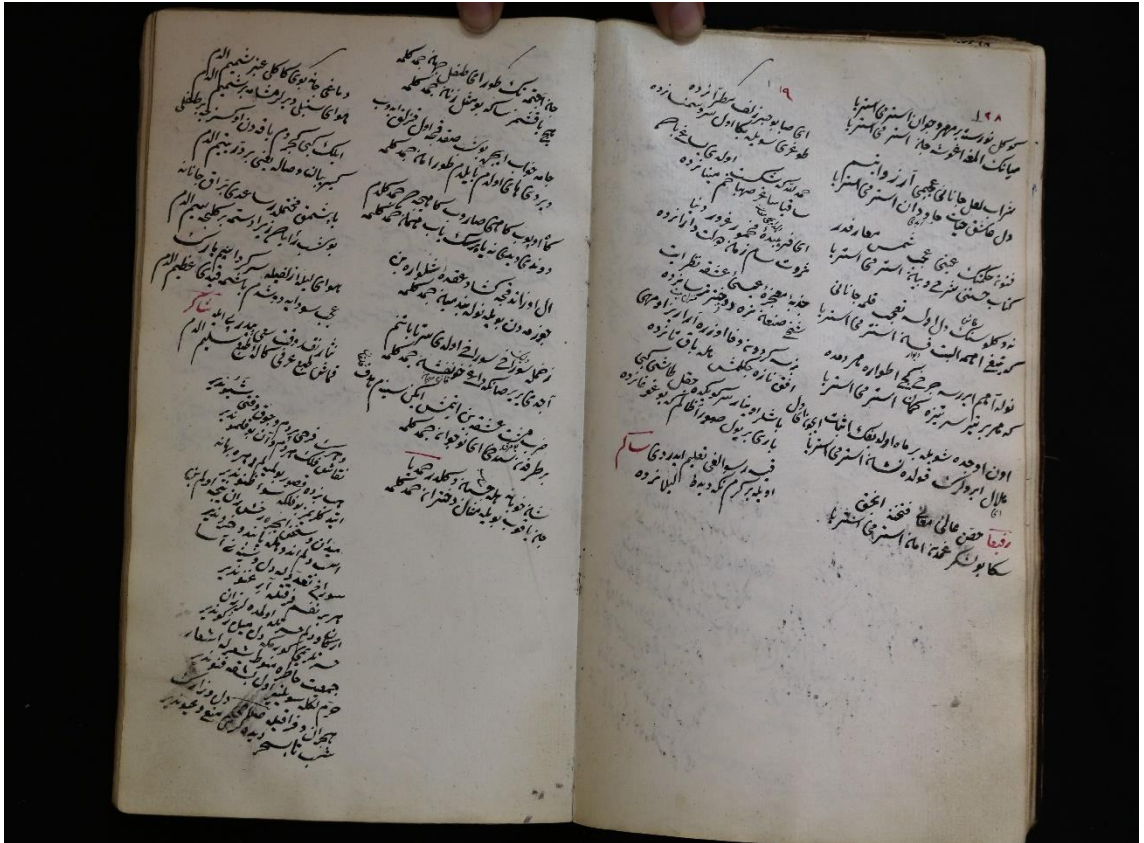
21A - 21B

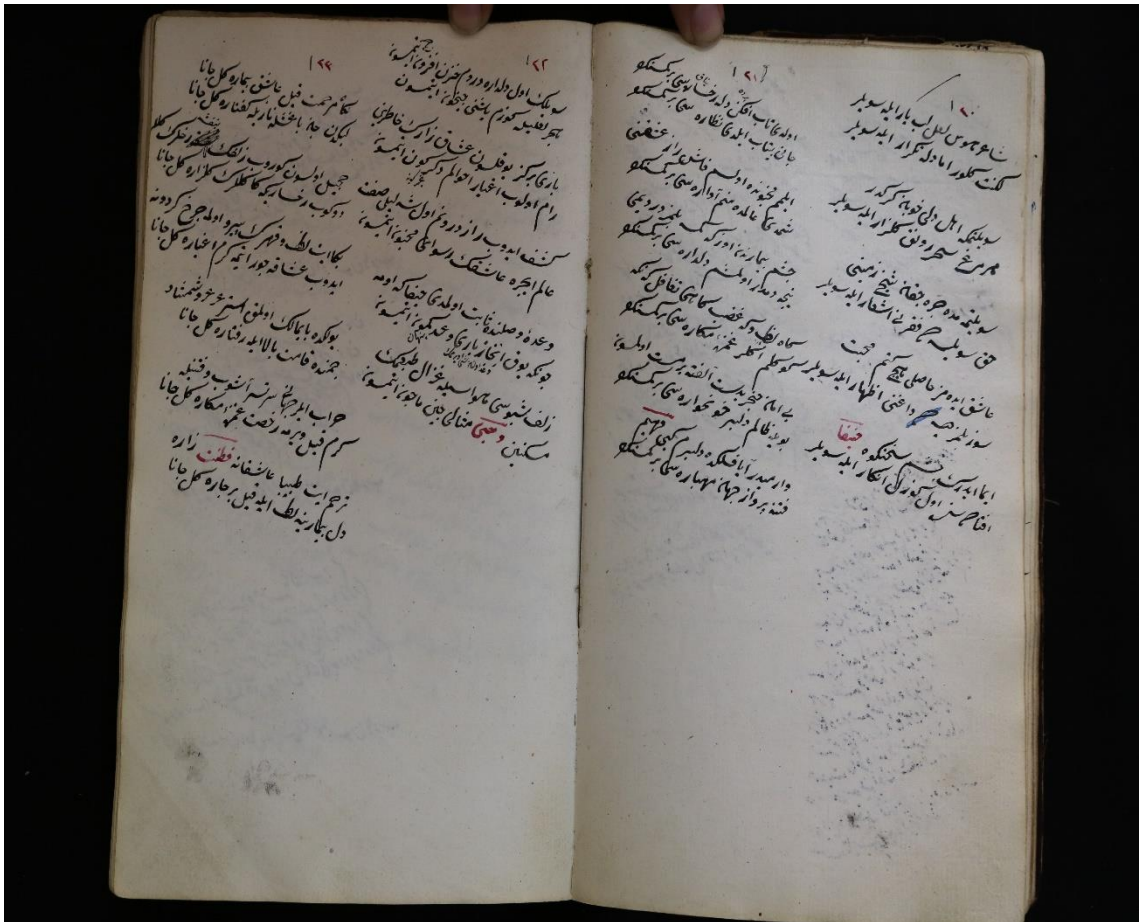
22A - 22B

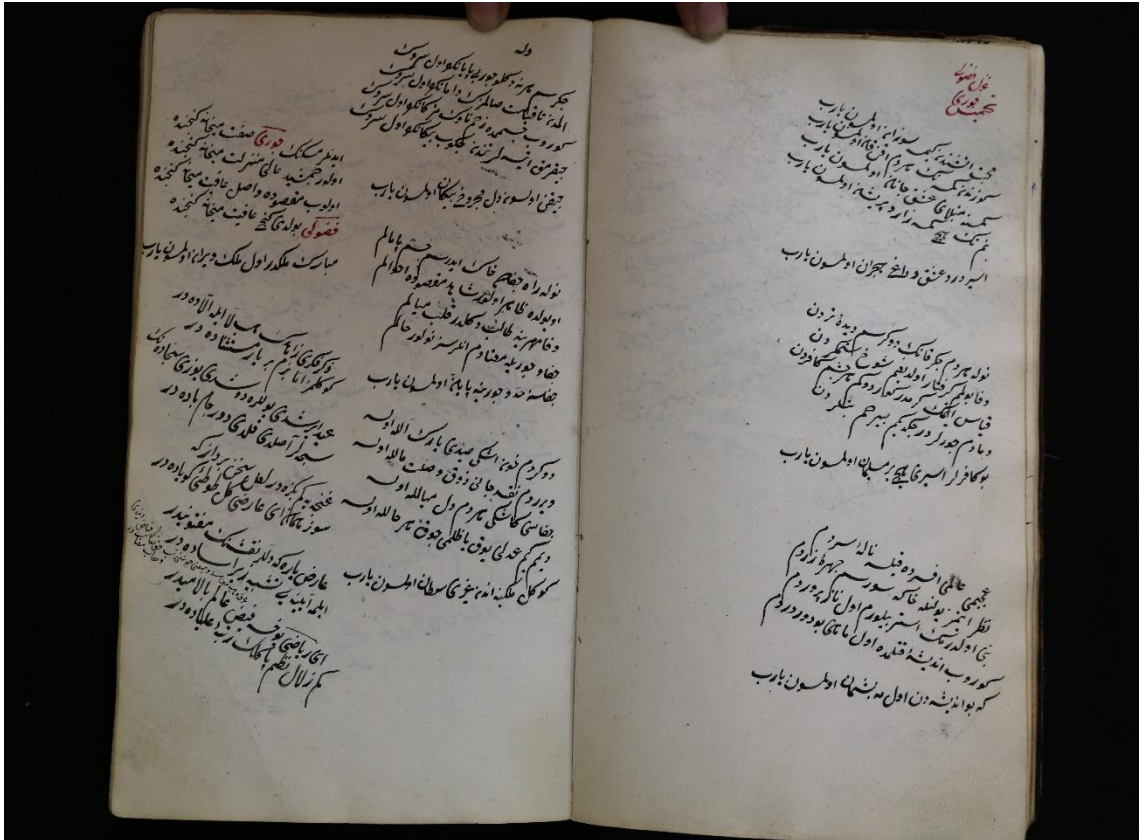
23A - 23B

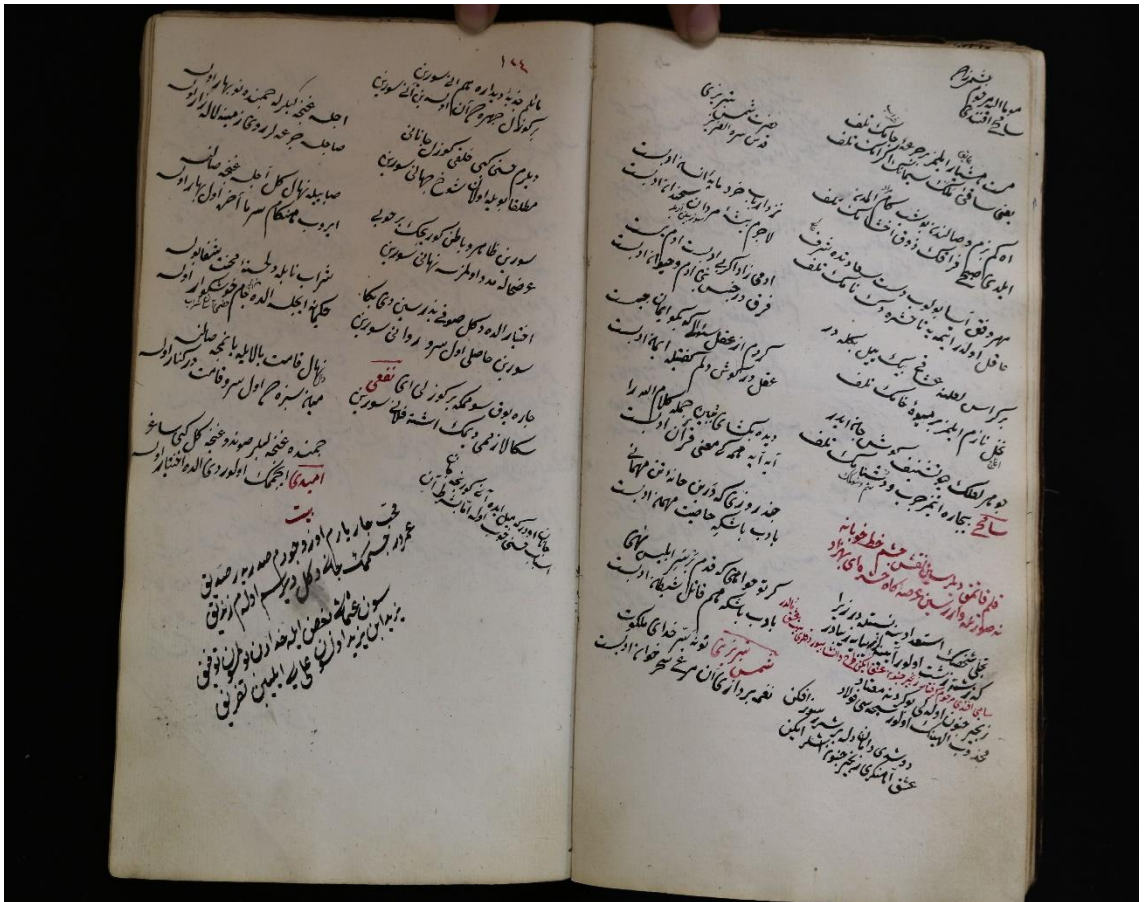
24A- 24B

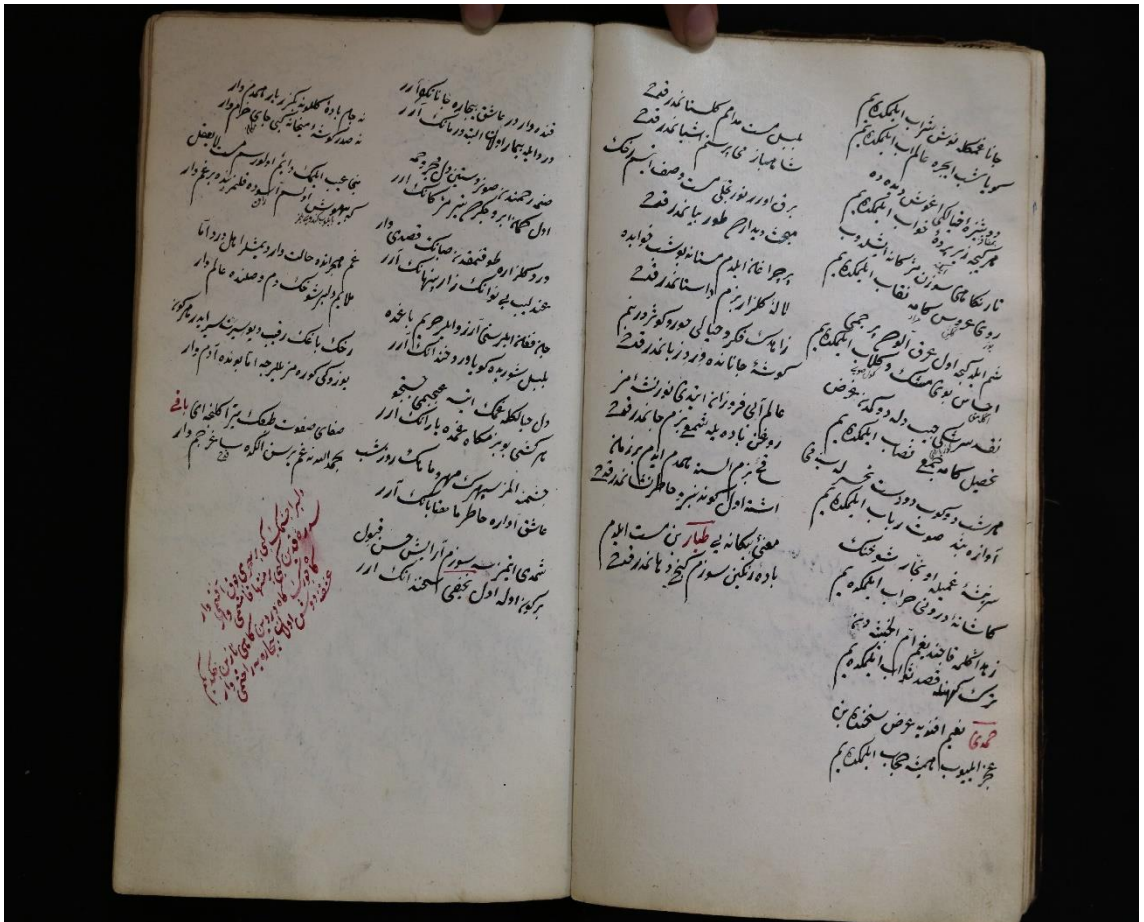
25A - 25B

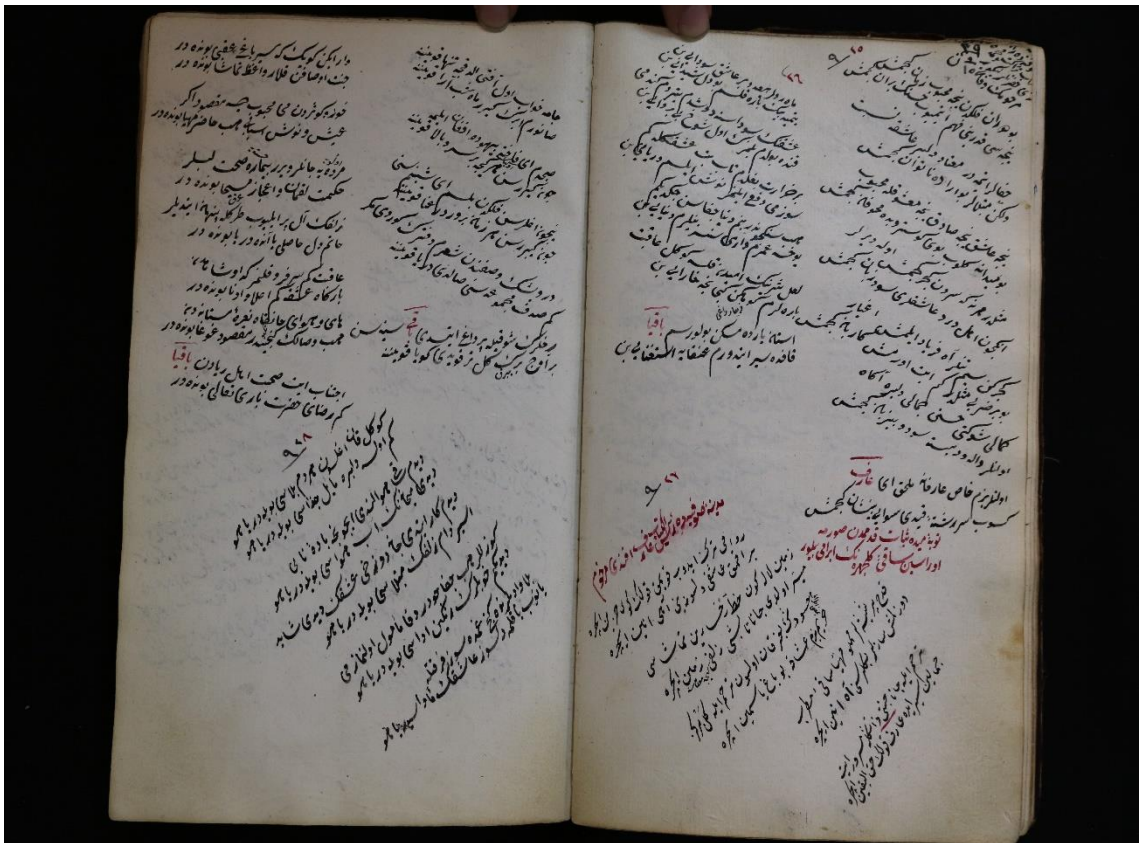
26A - 26B

27A - 27B

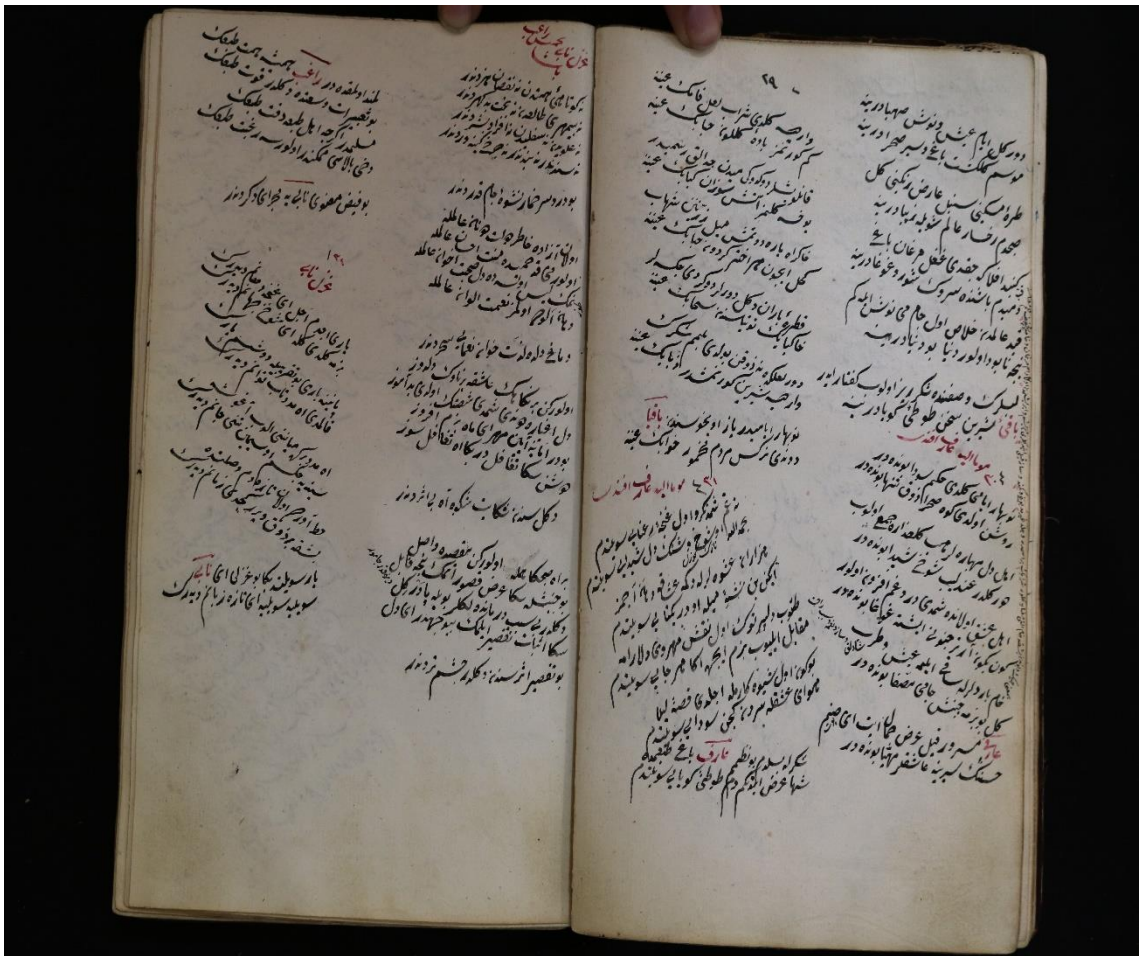

28A – 28B

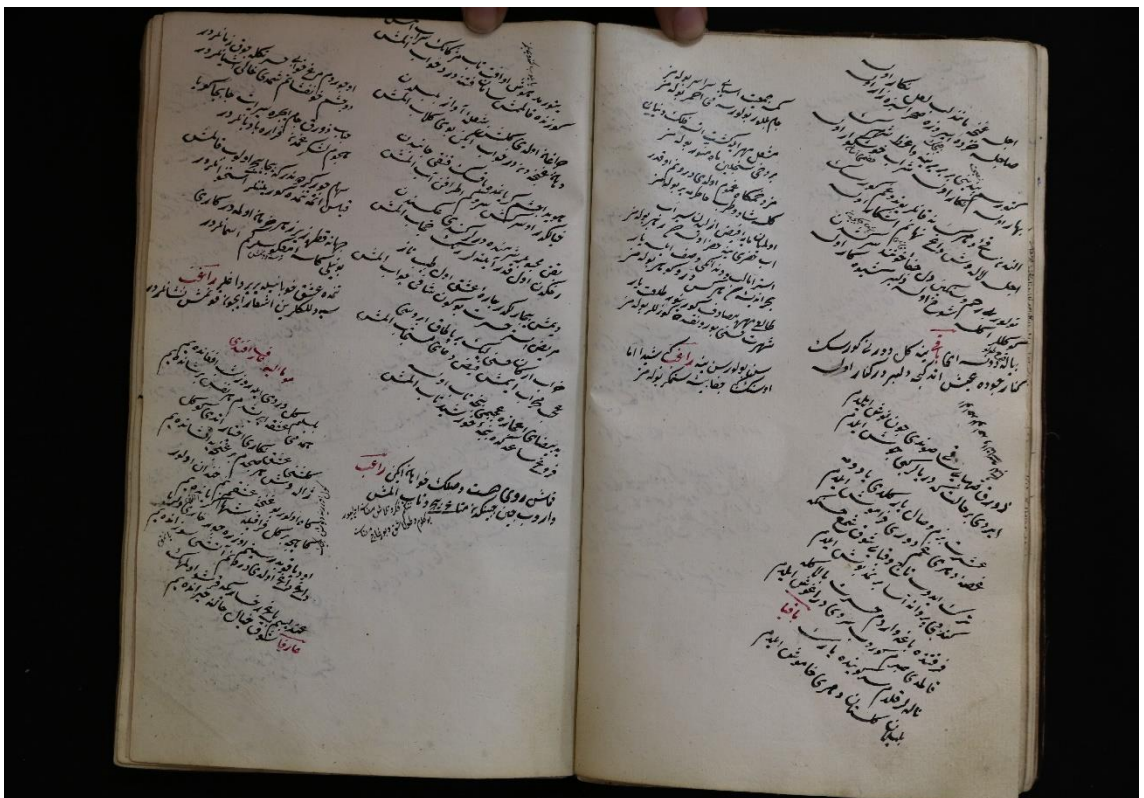

29A – 29B

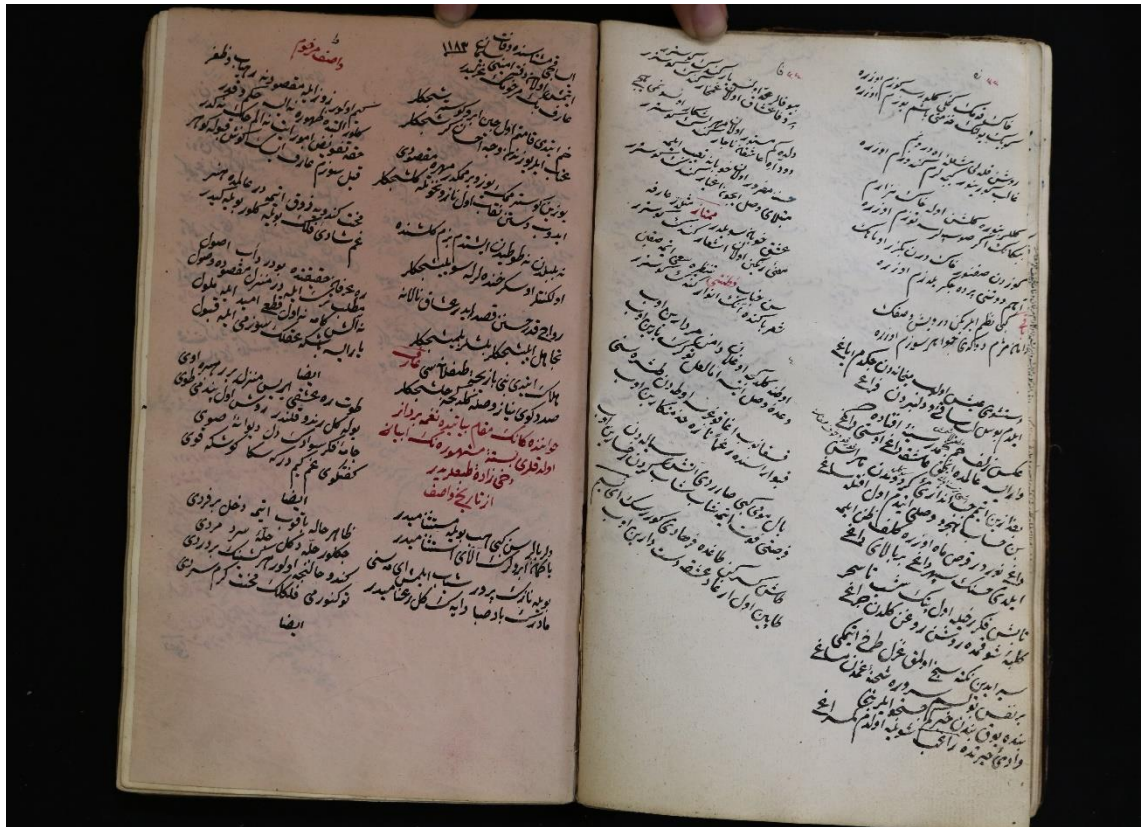

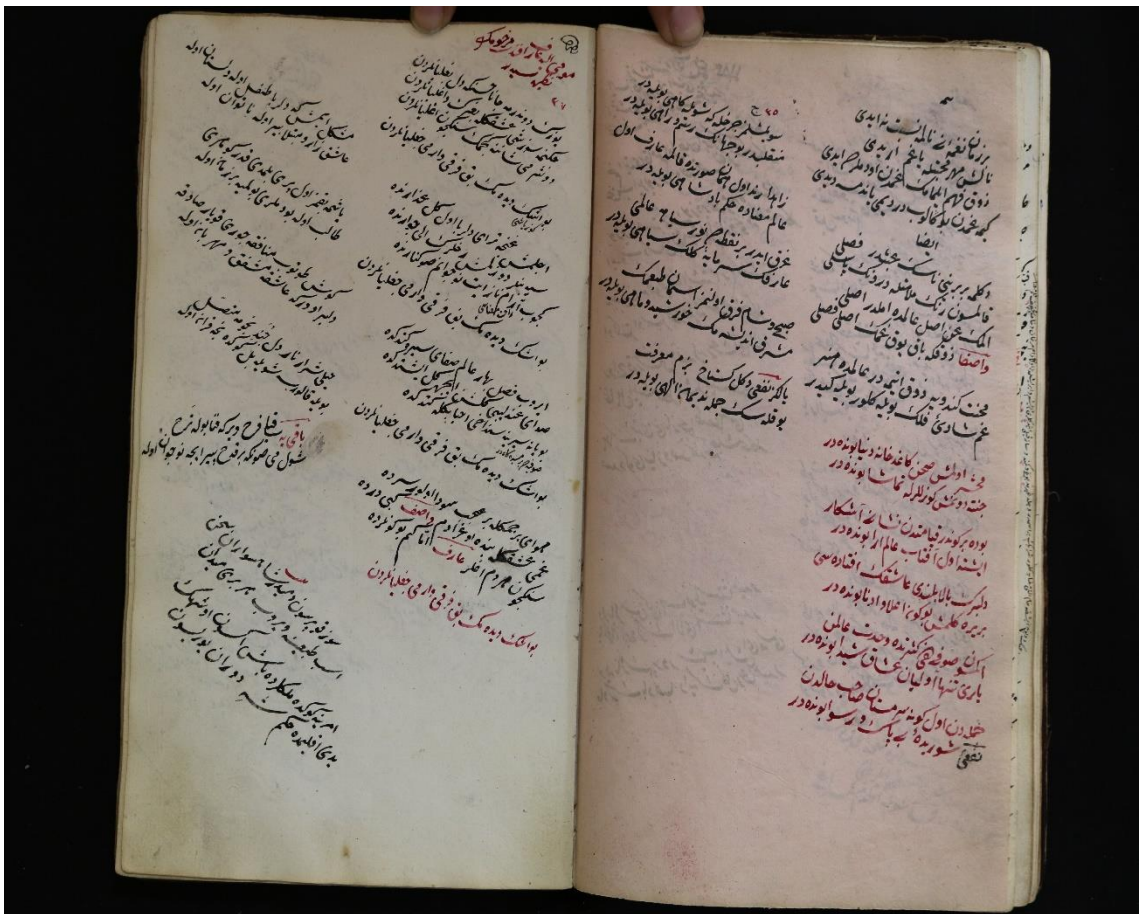
30A – 30B

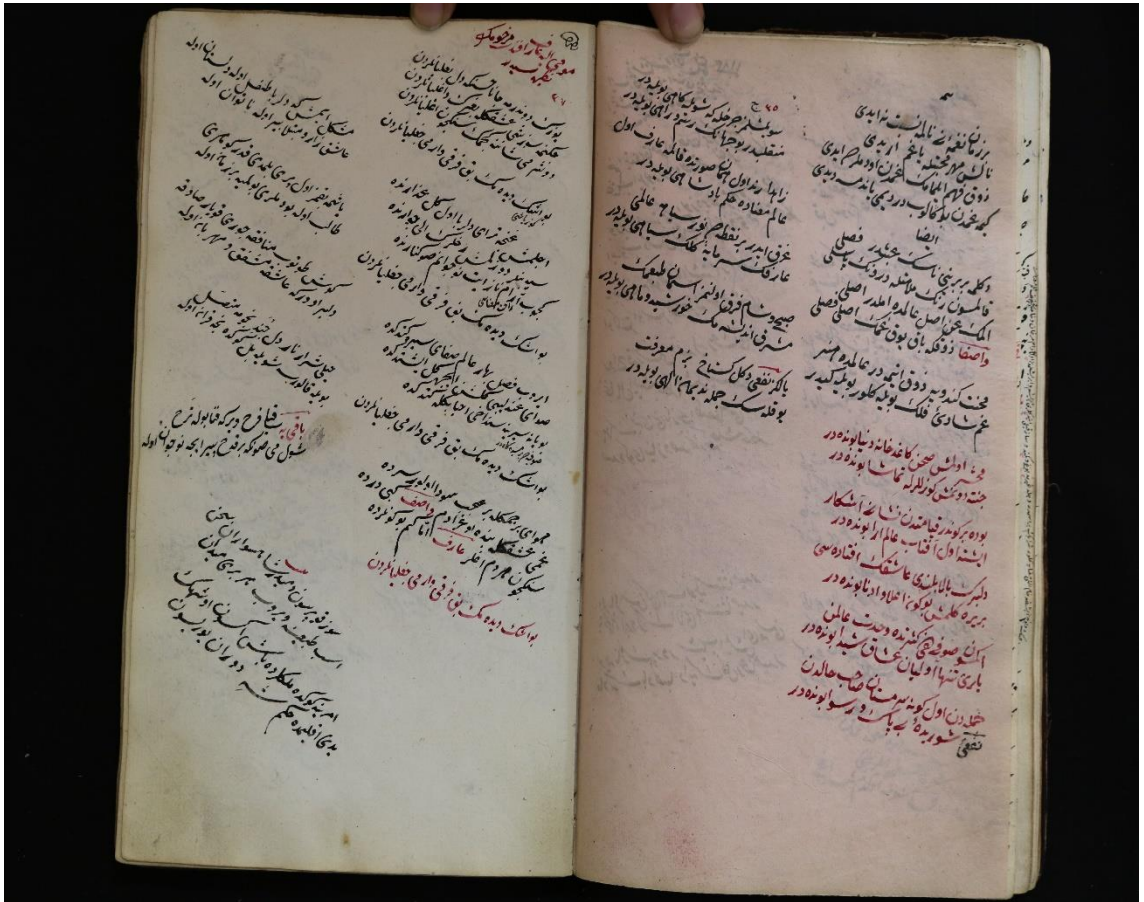
31A – 31B

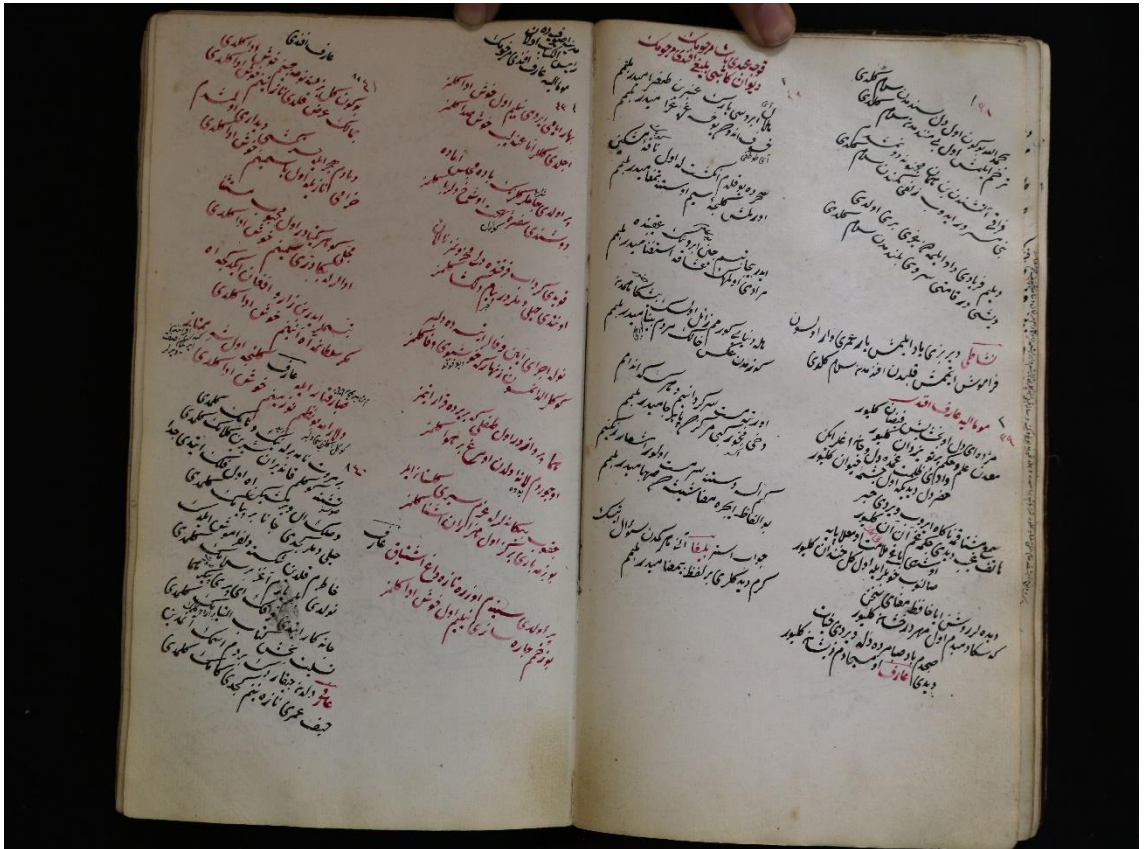
32A - 32B

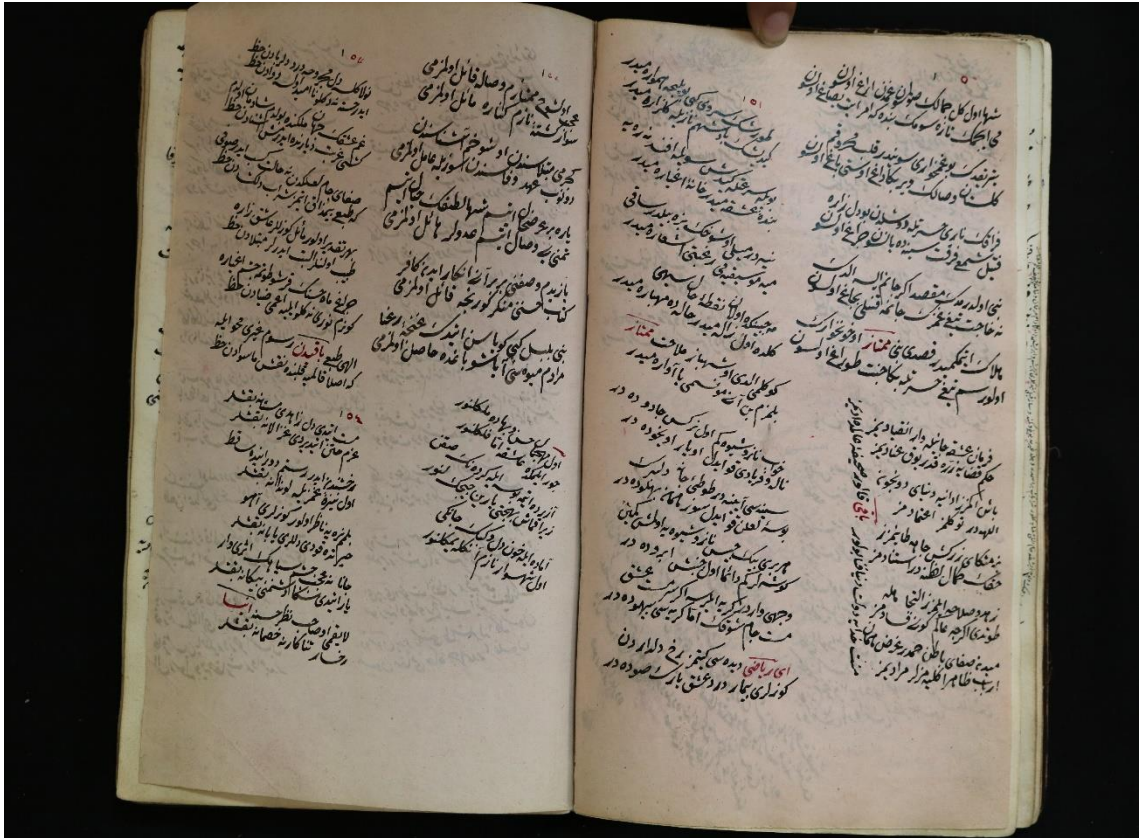
33A - 33B

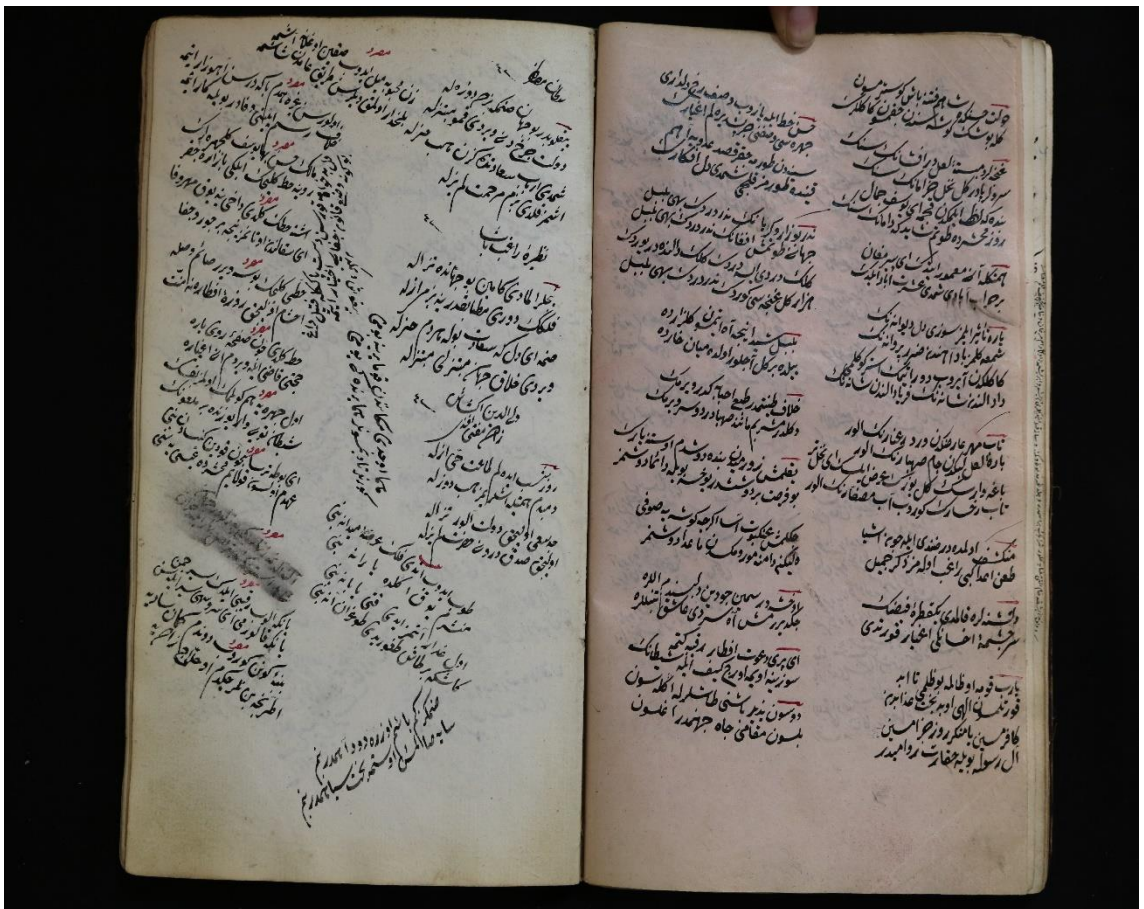
34A – 35B

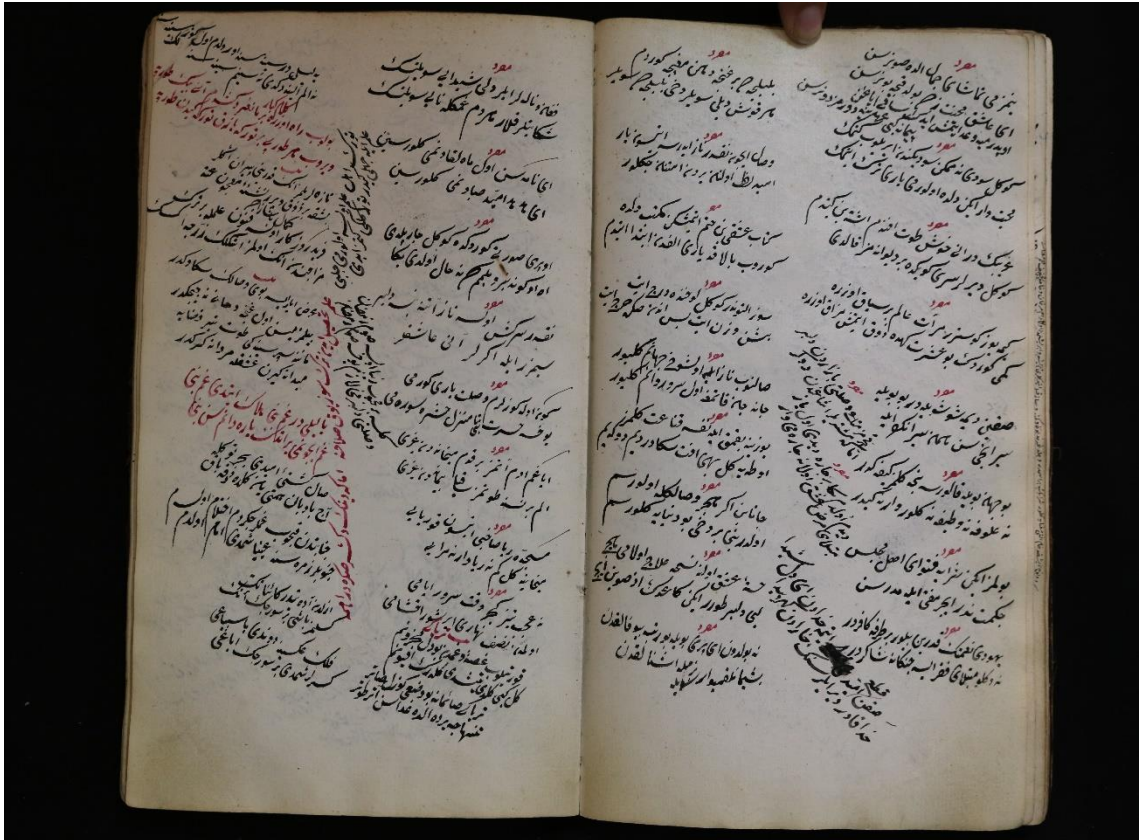
35A – 35B

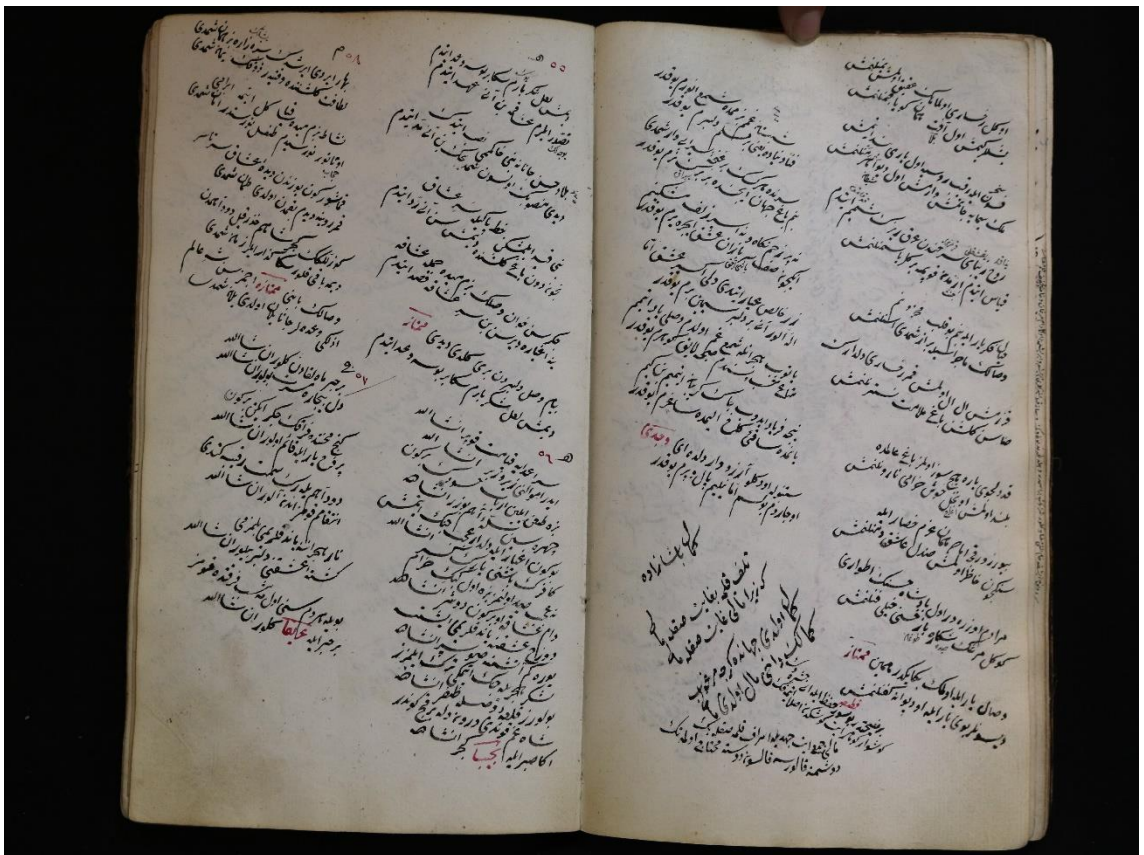
36A – 36B

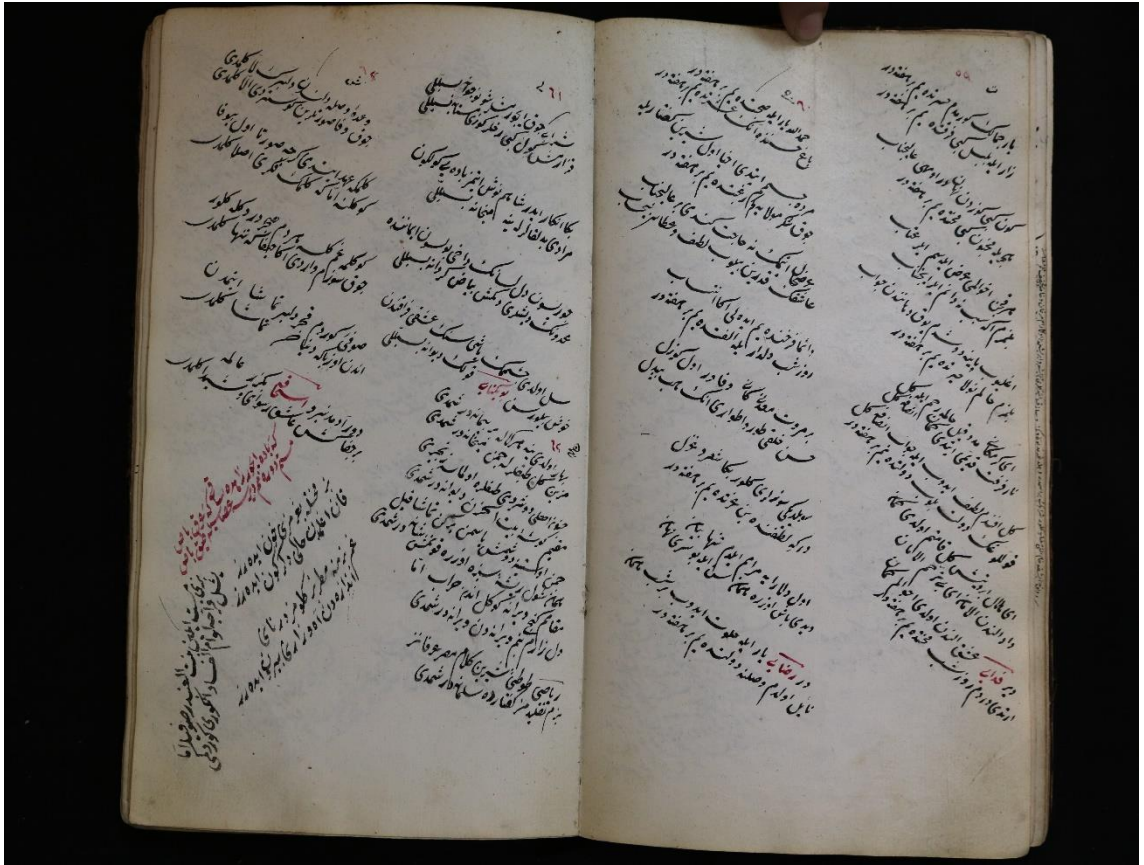
37A – 37B

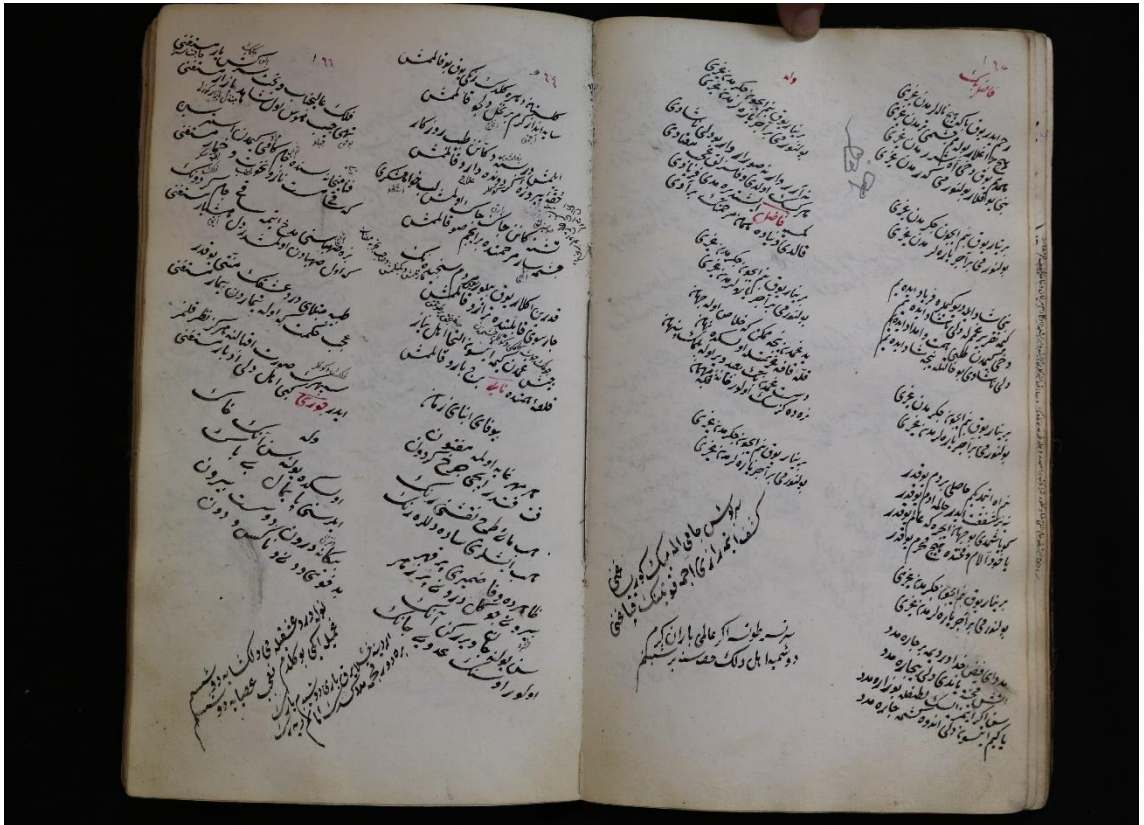
38A – 38B

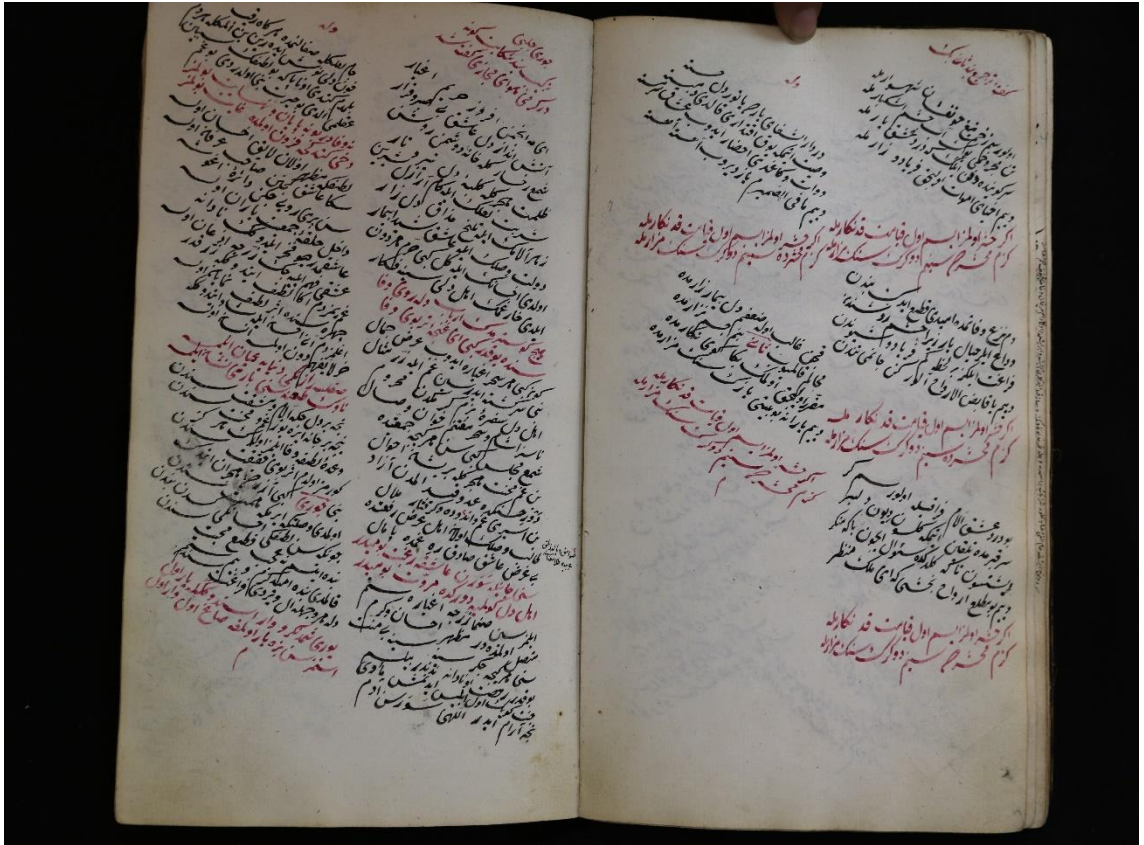
39A – 39B

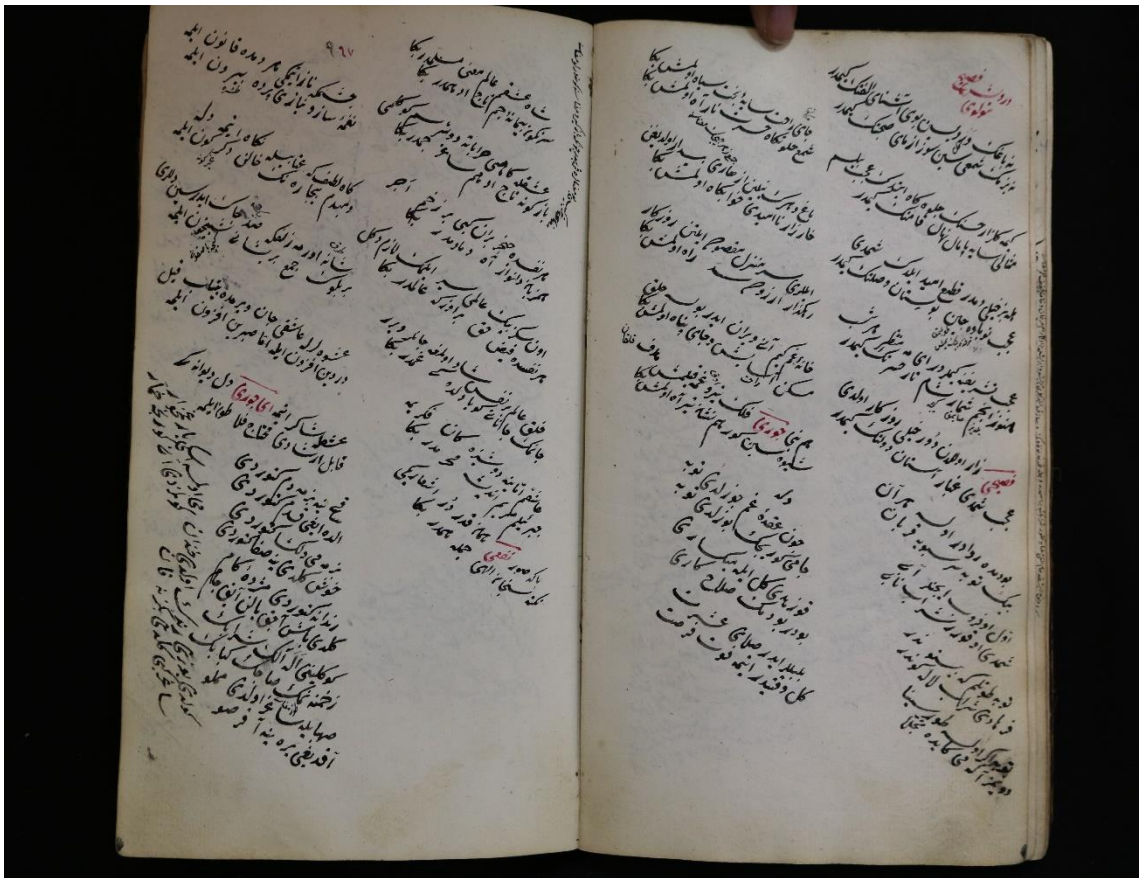
40A - 40B

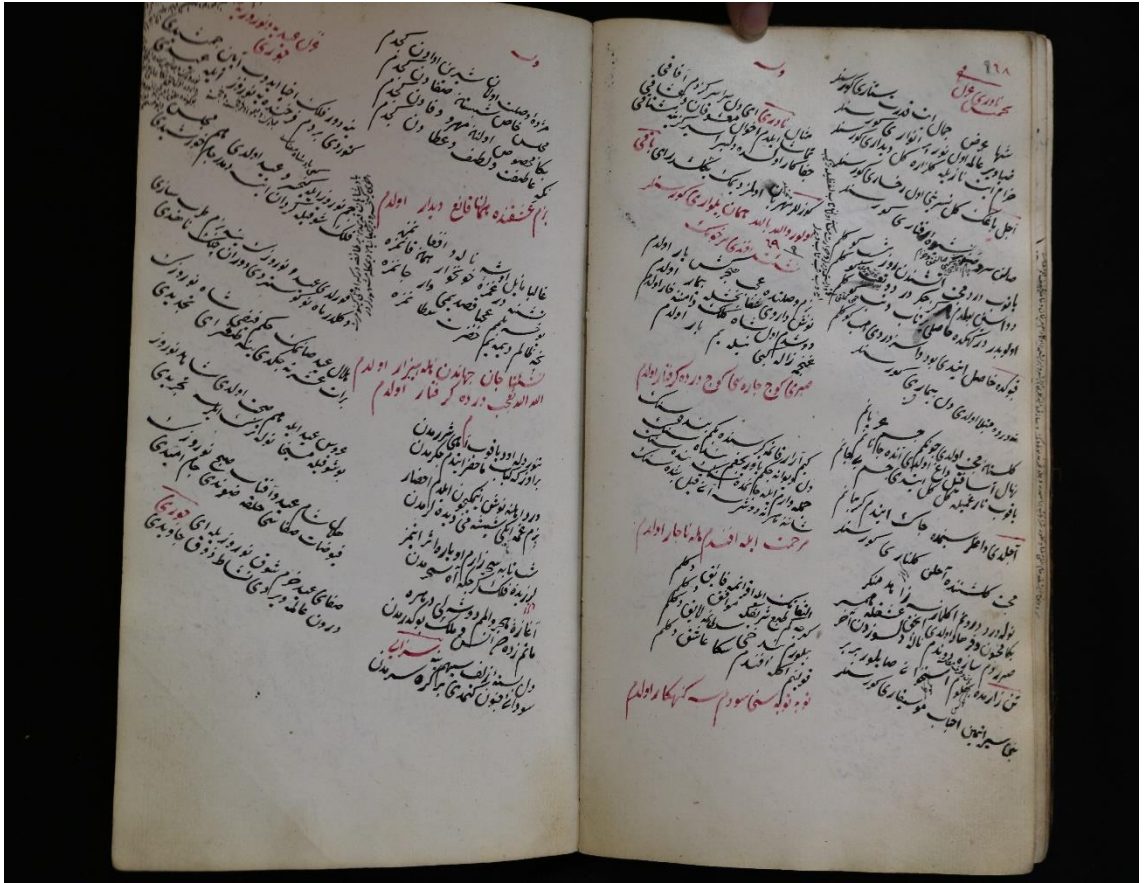
41A - 41B

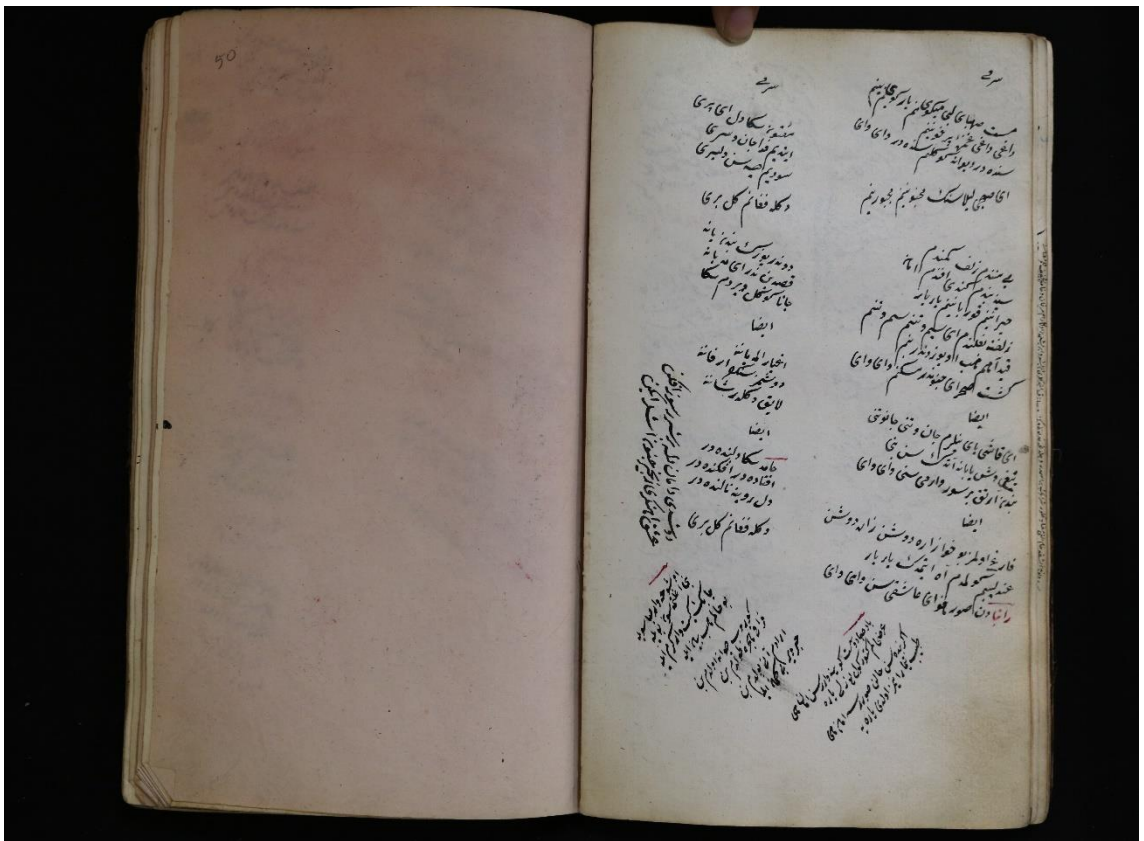
42A - 42B

43A - 43B

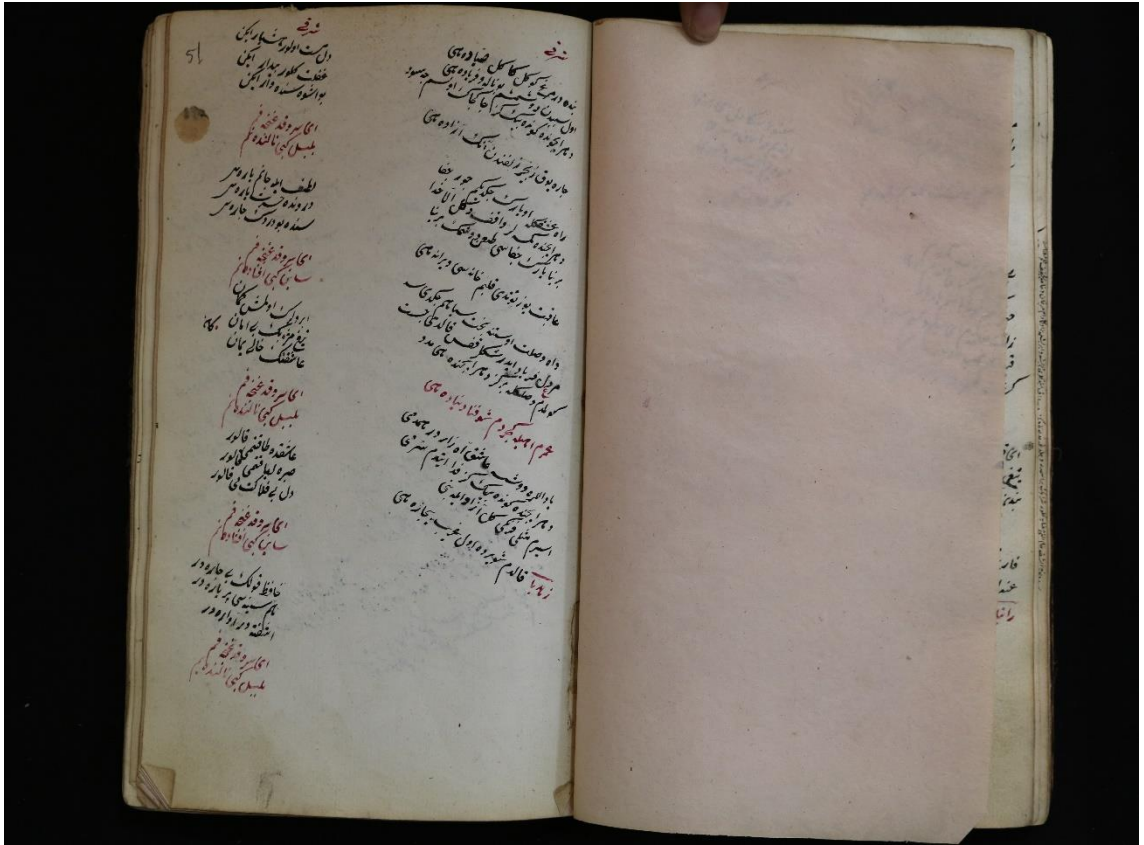

44A - 44B

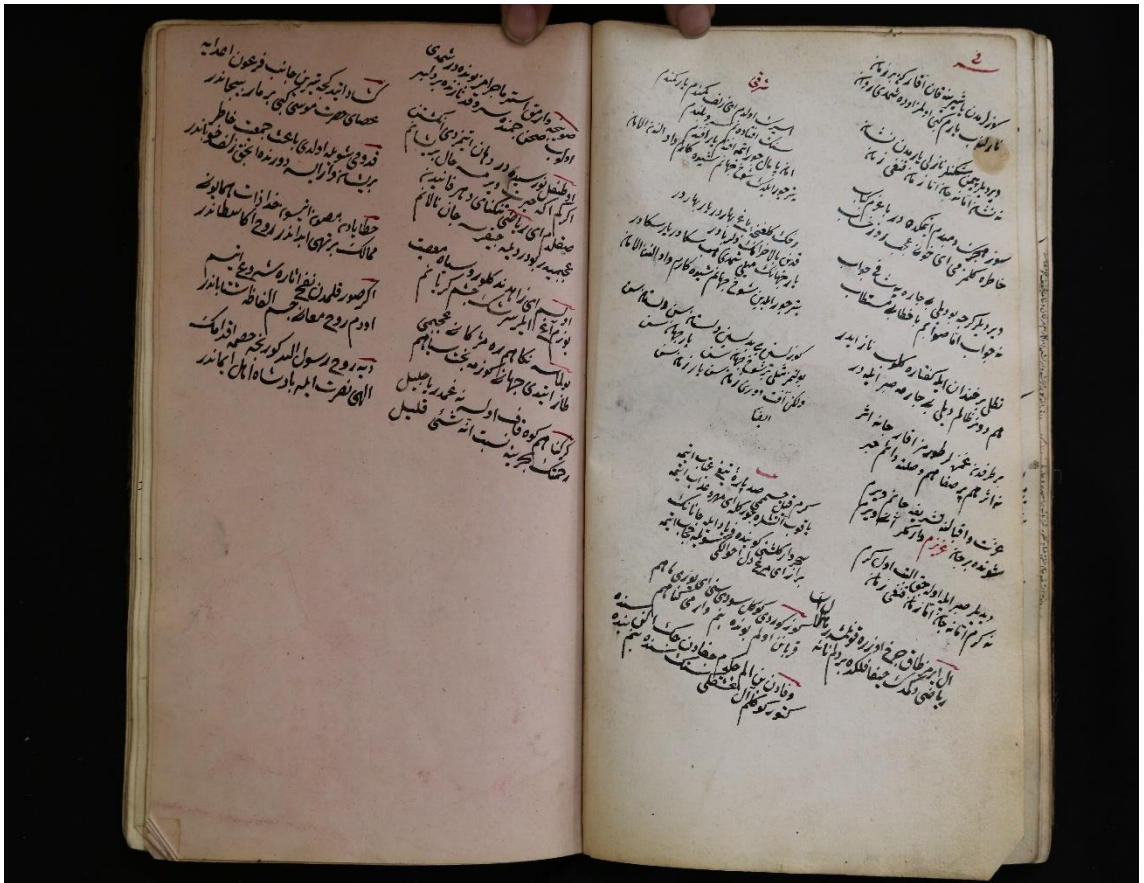

45A - 45B

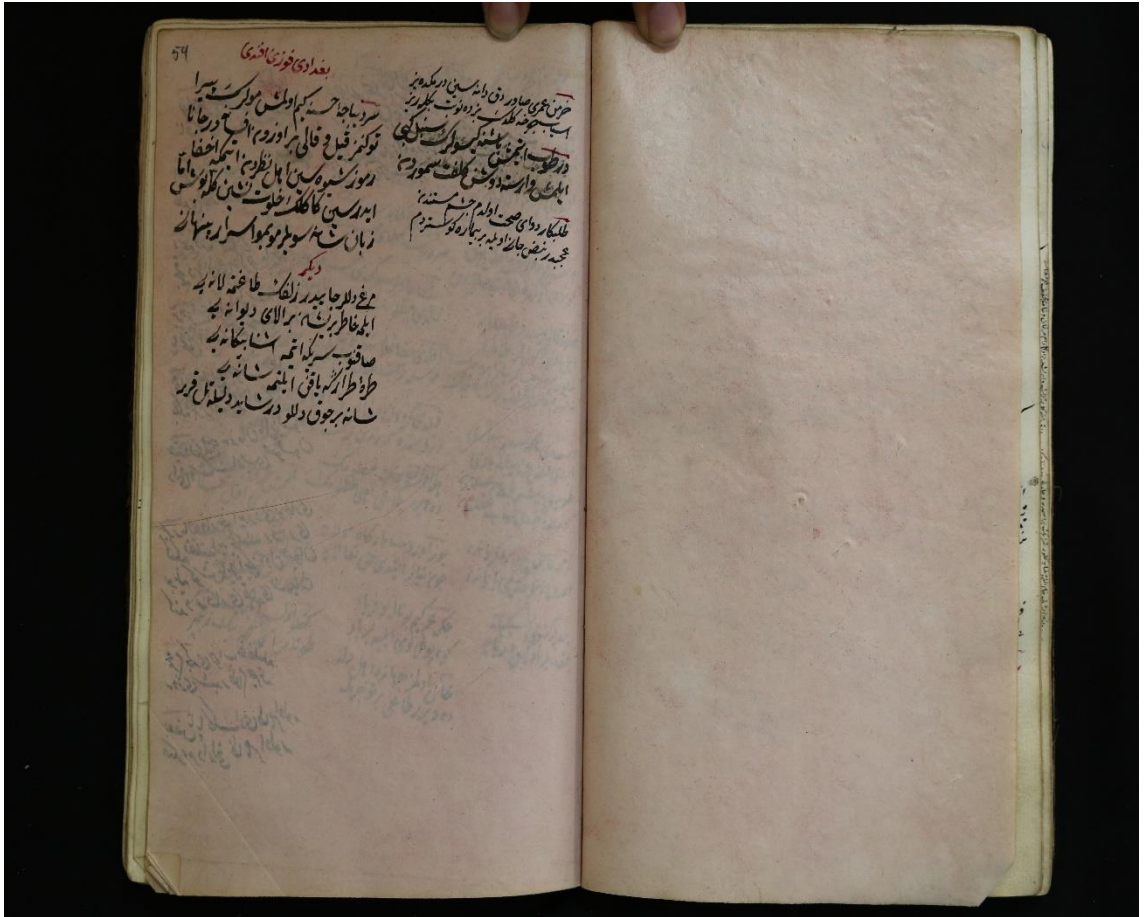

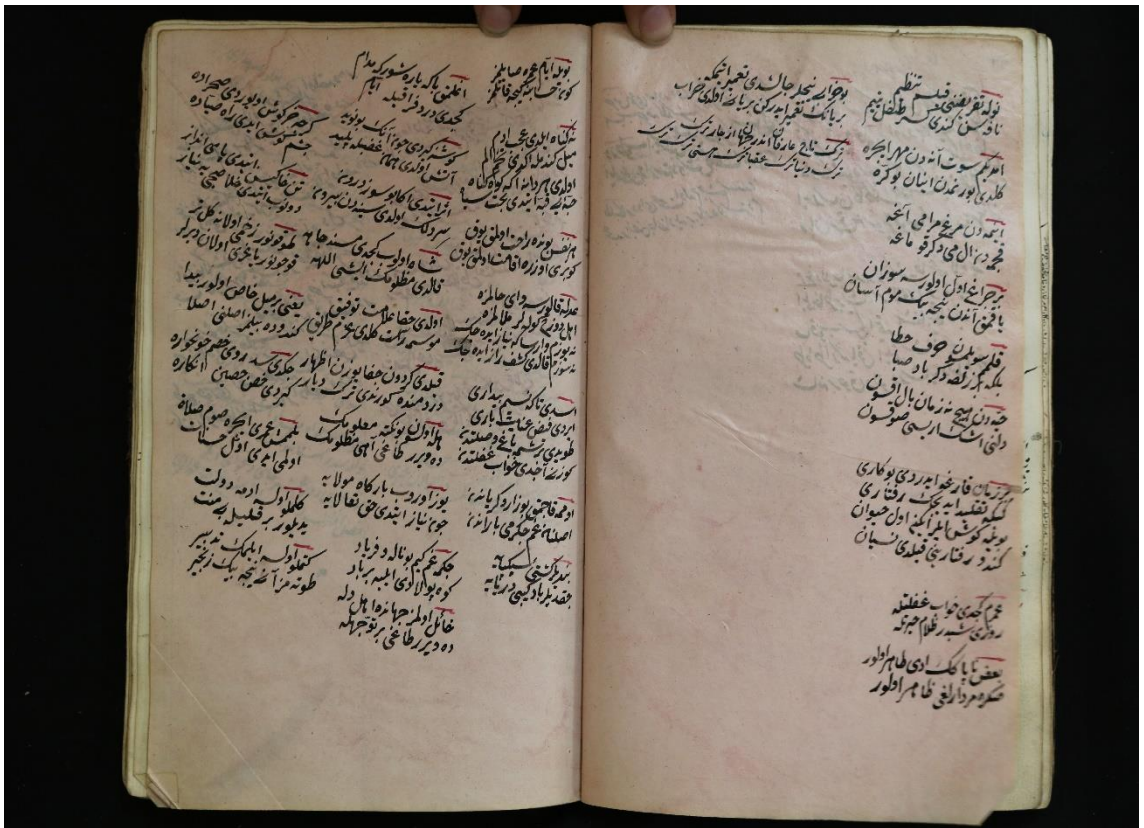
46A - 46B

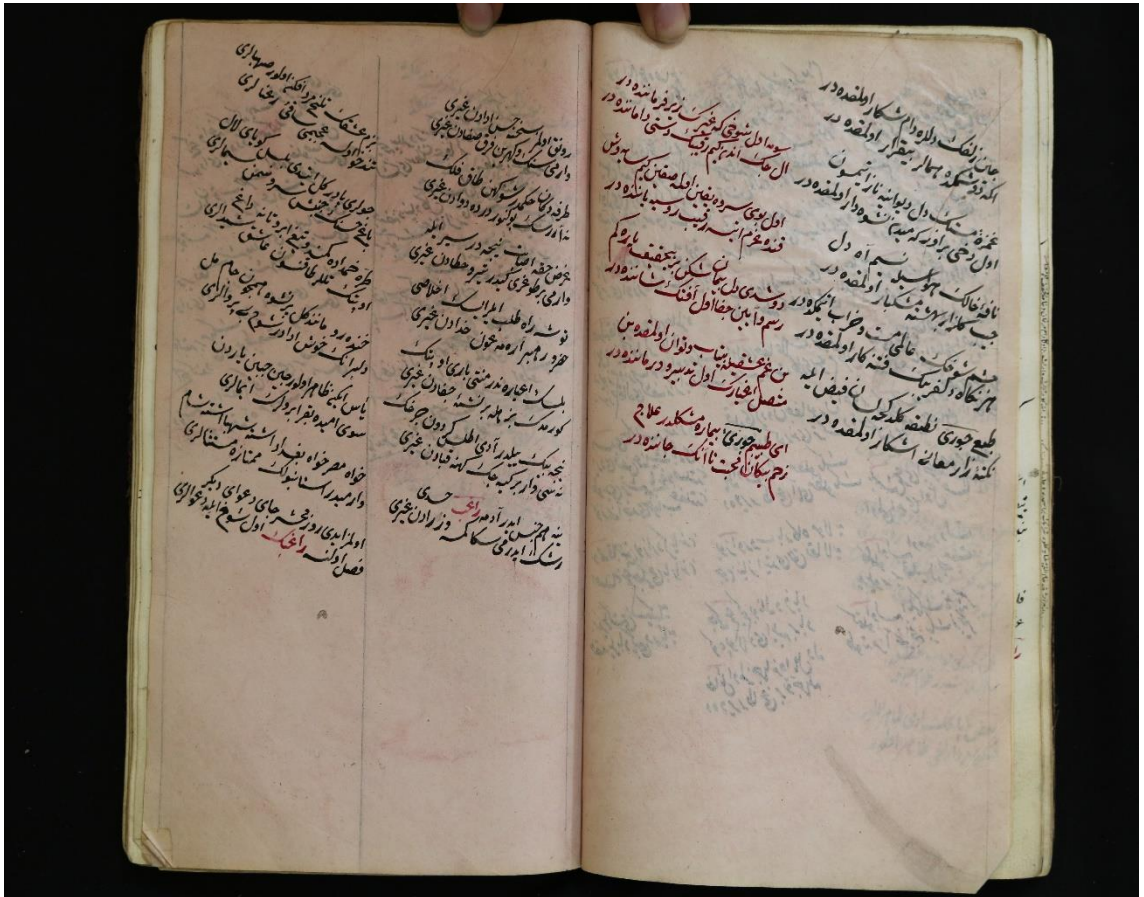
47A - 47B

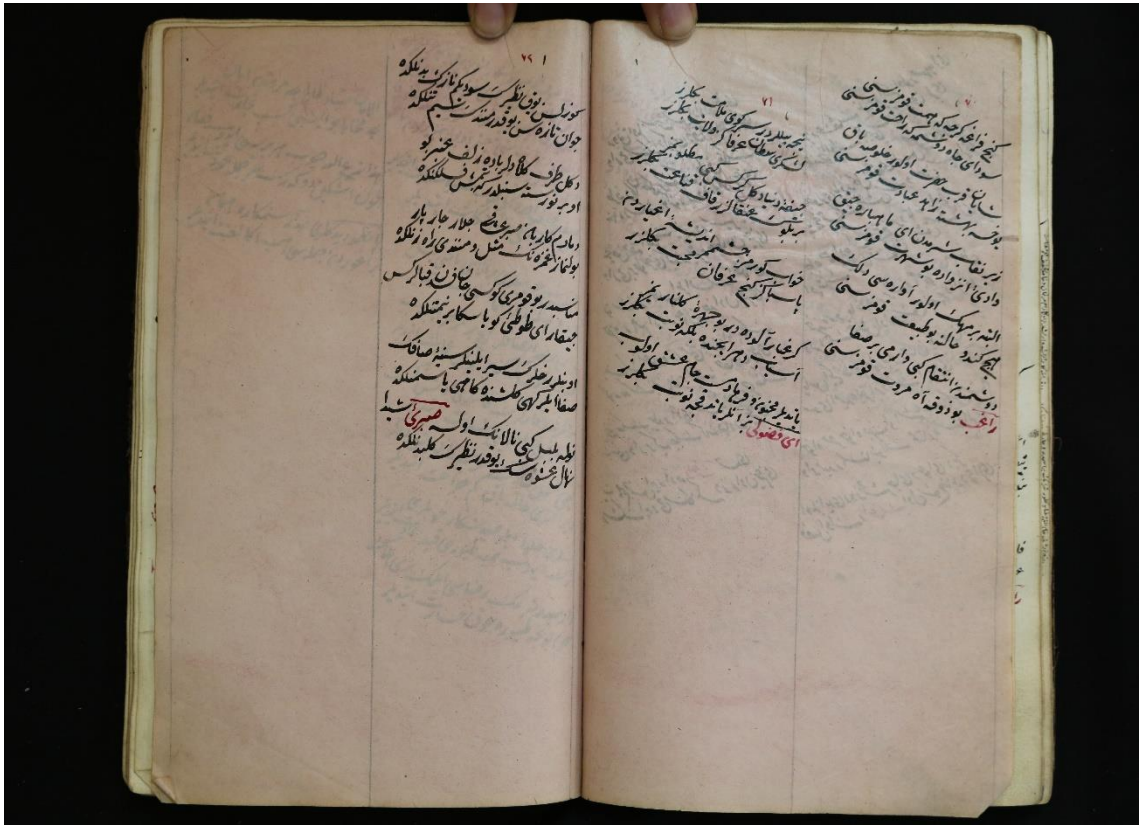
48A – 48B

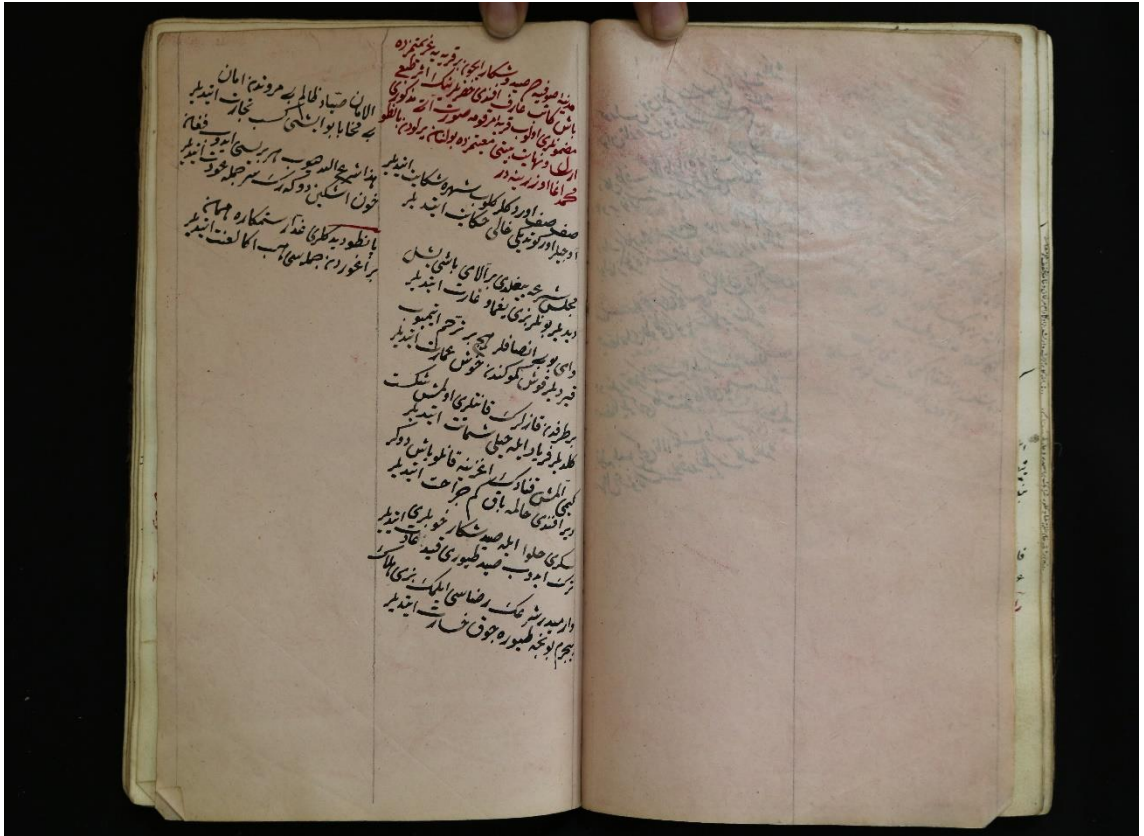
49A – 49B

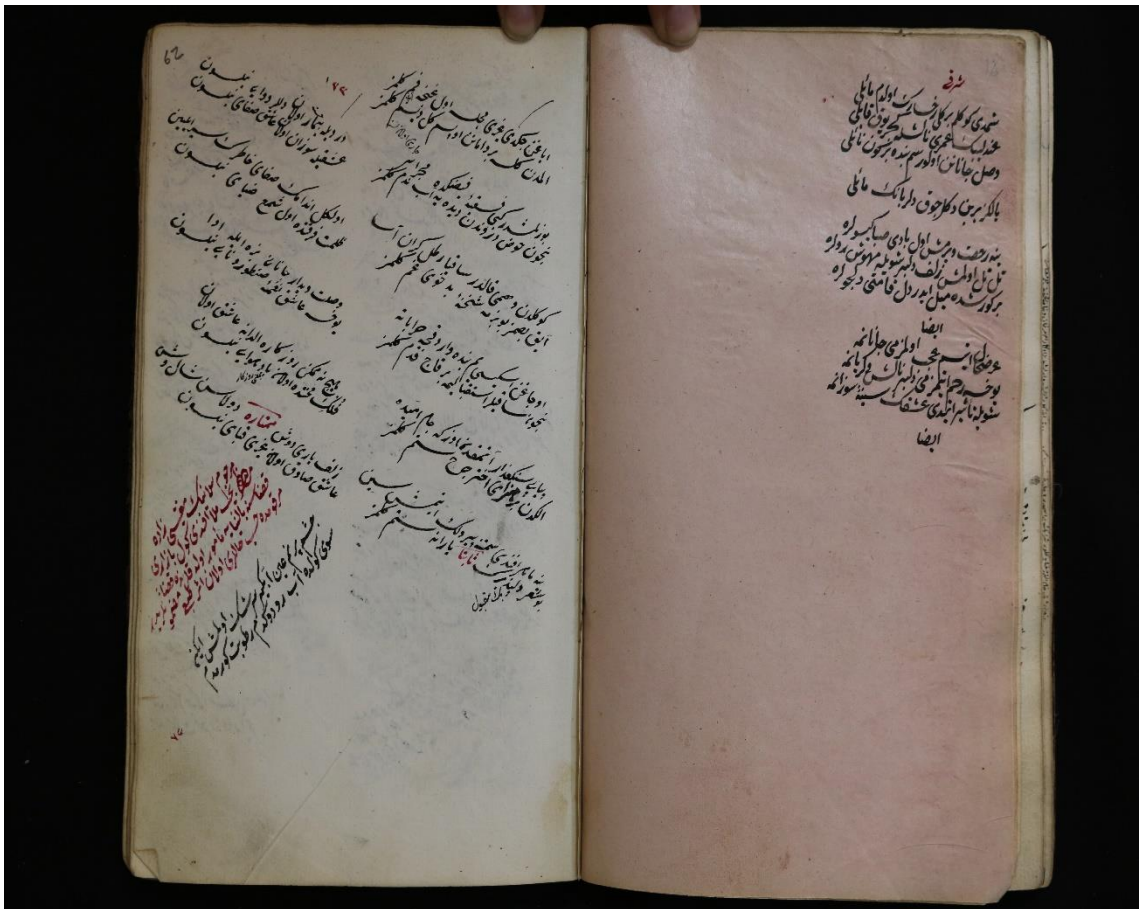
50A – 50B

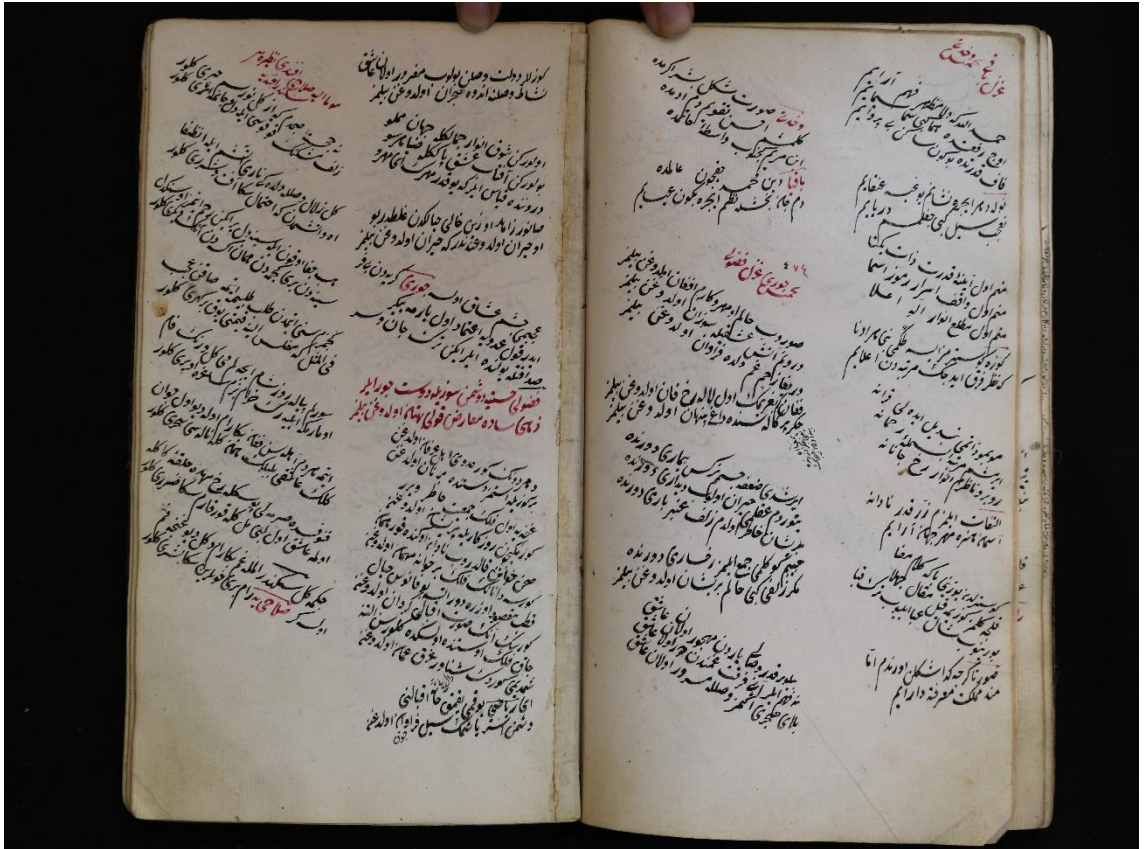
51A – 51B

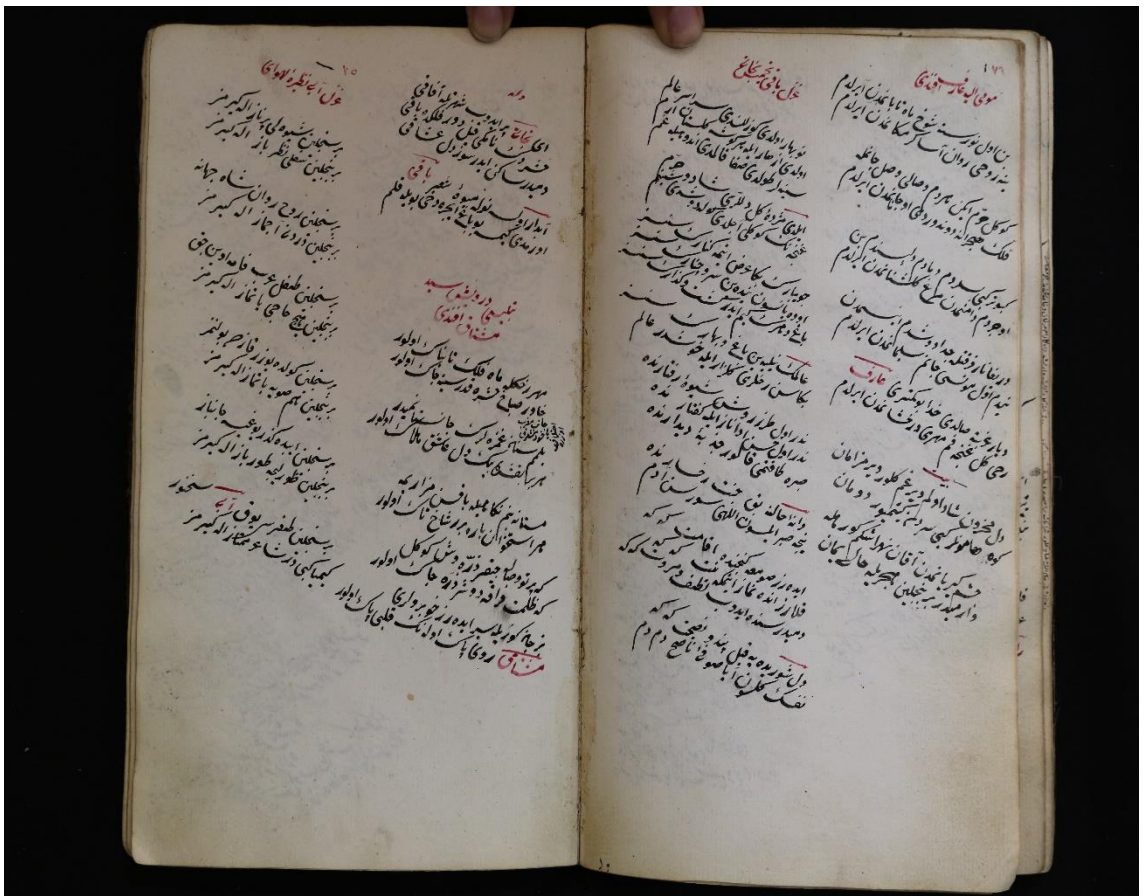
52A – 52B

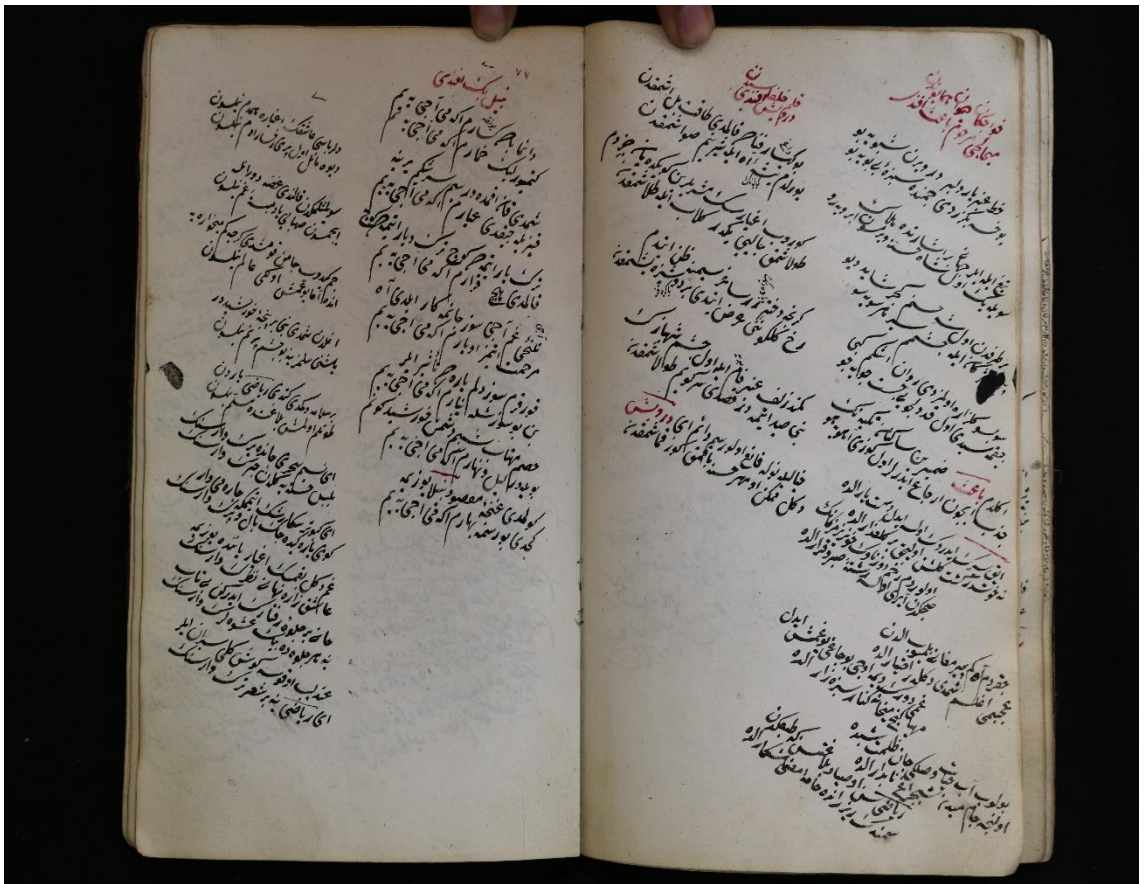
53A – 53B

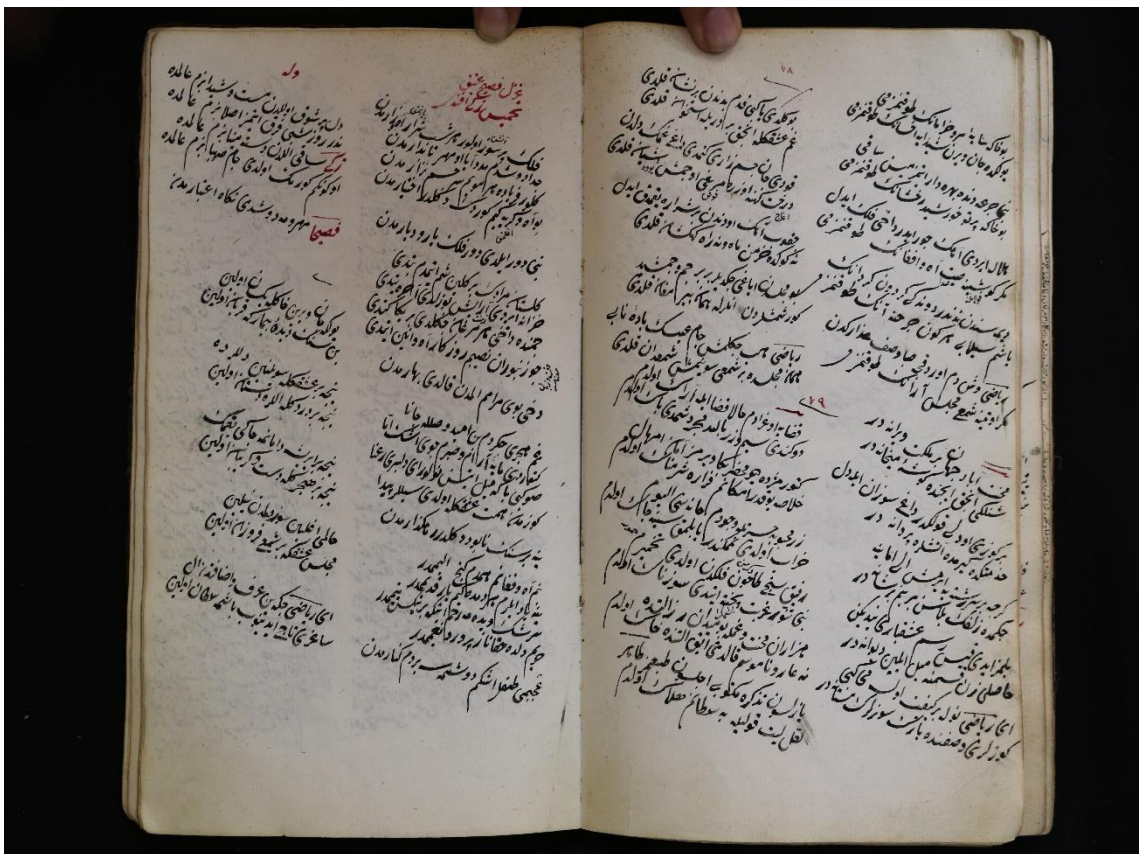
54A – 54B

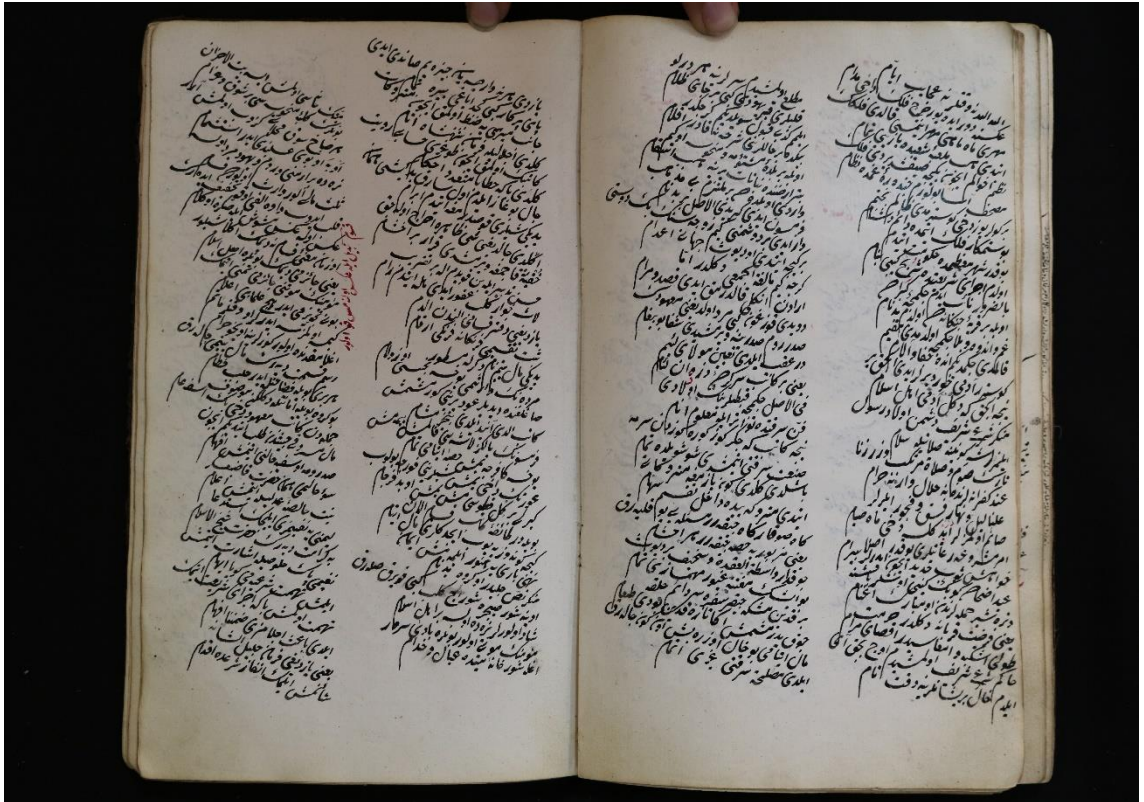
55A – 55B

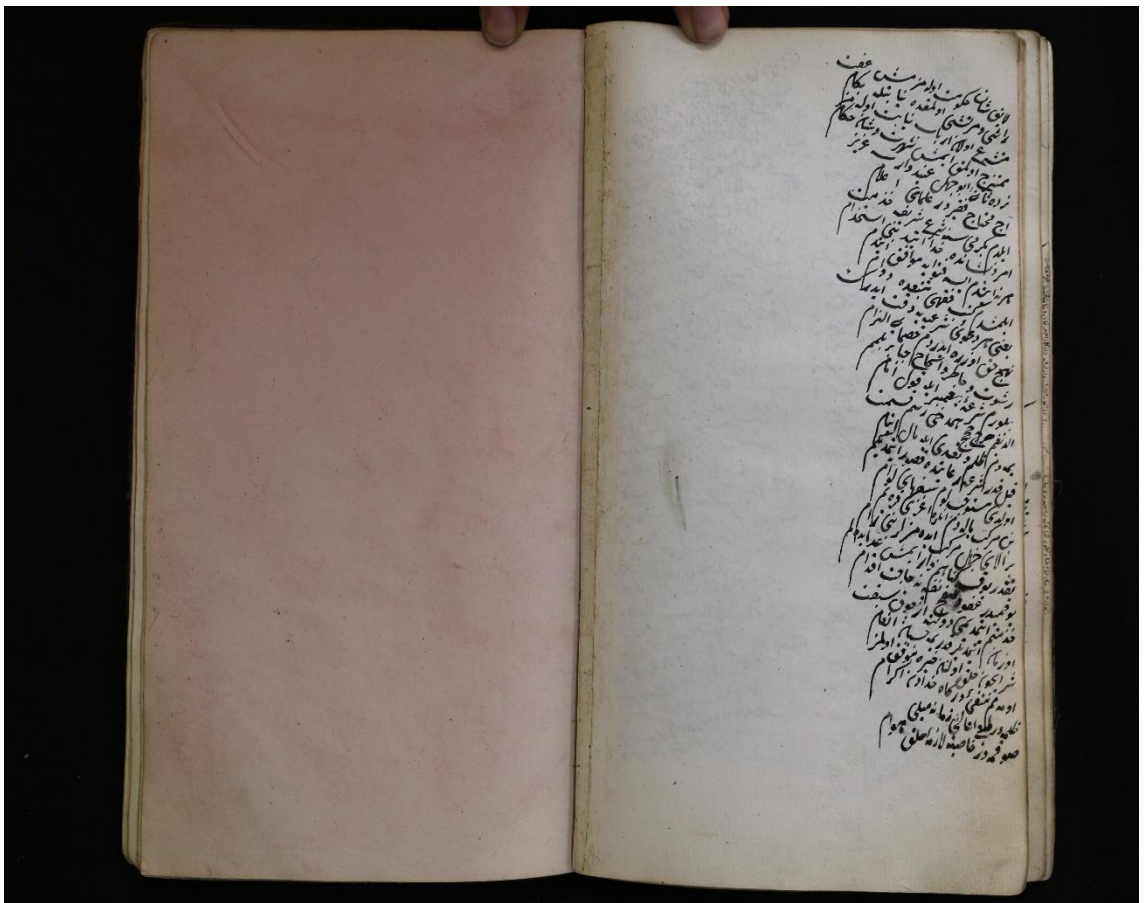
56A – 56B

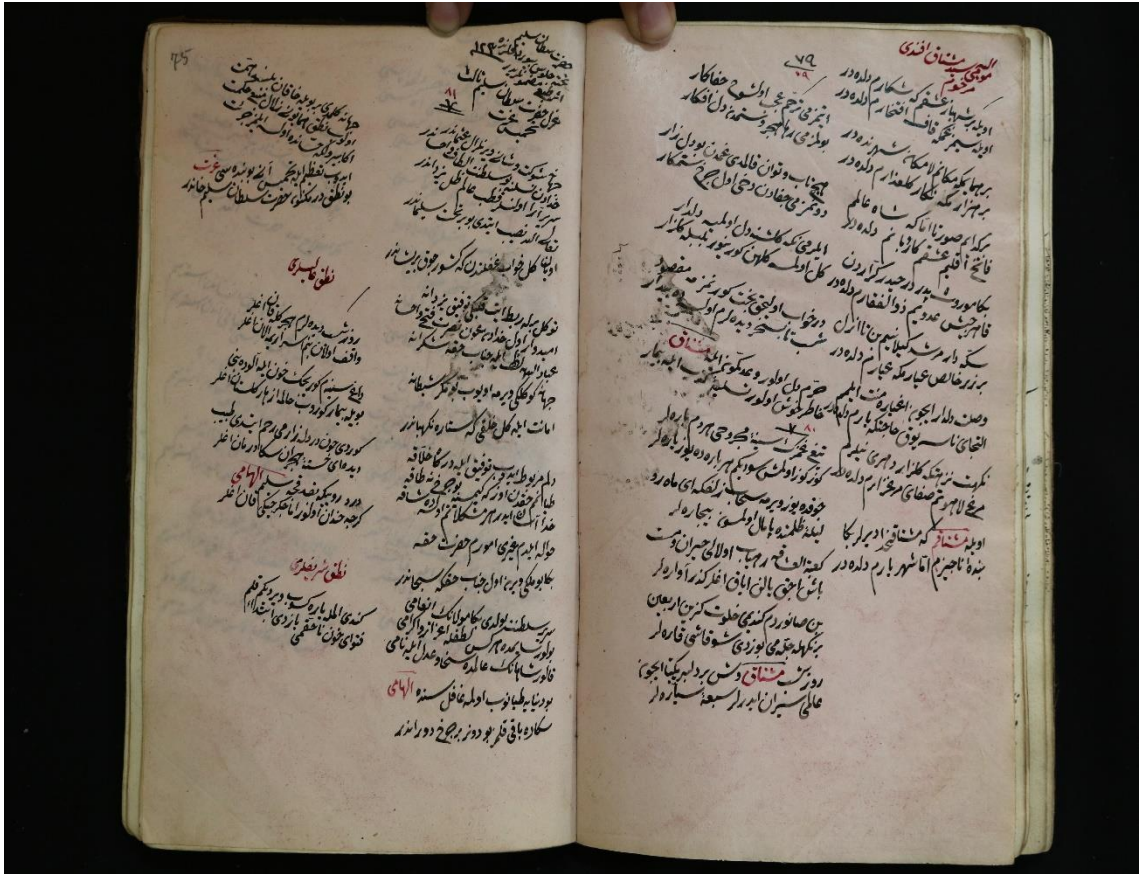
57A – 57B

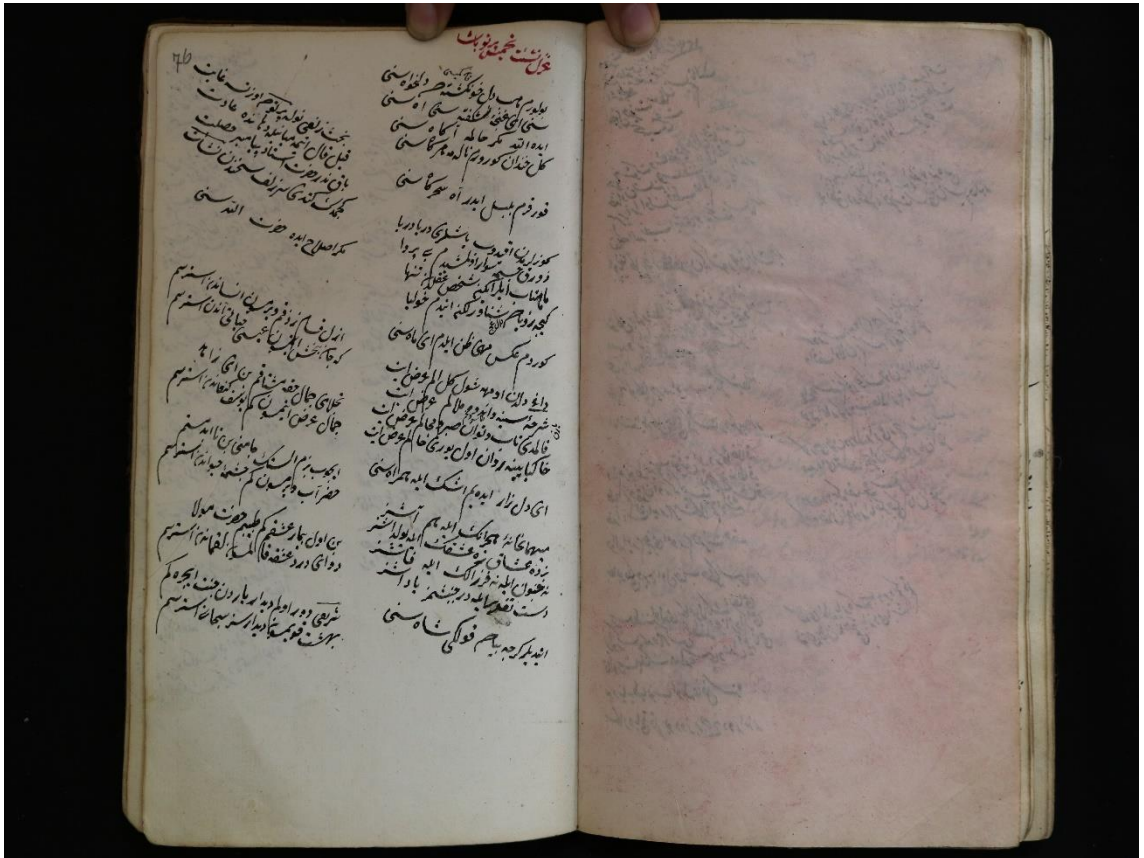
58A - 58B

59A

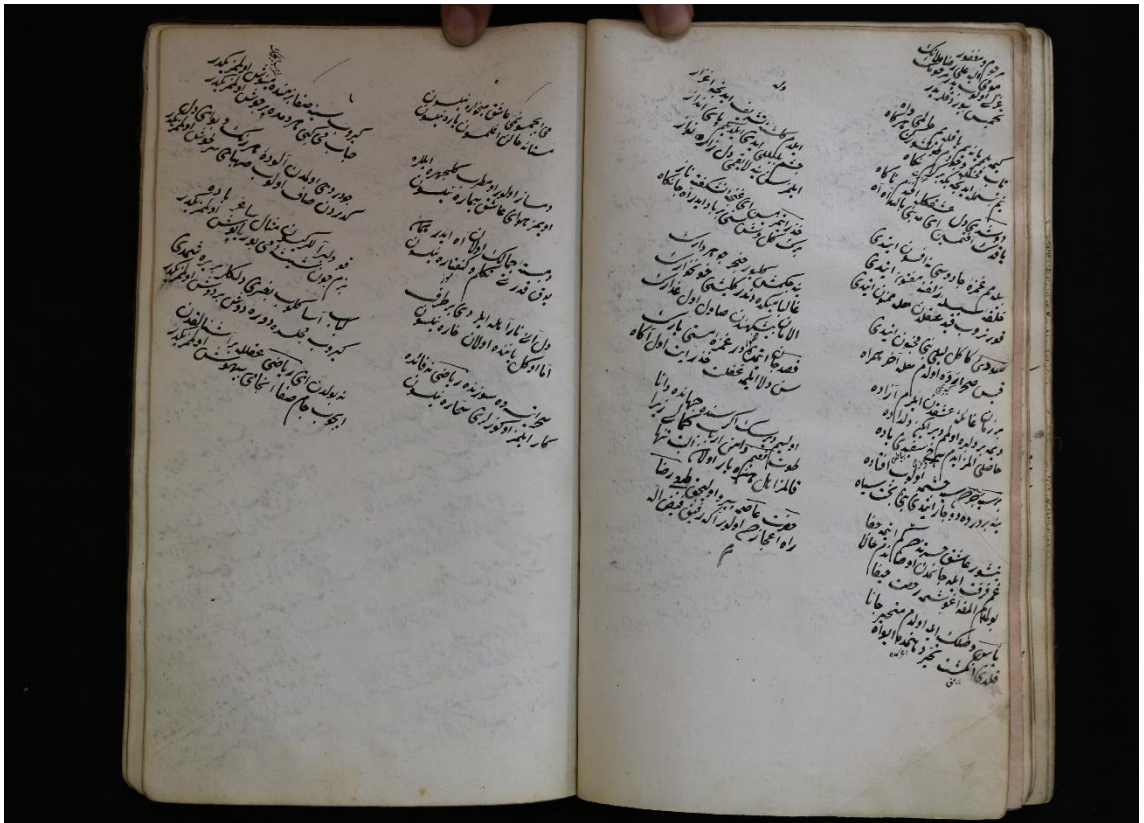

60A - 60B

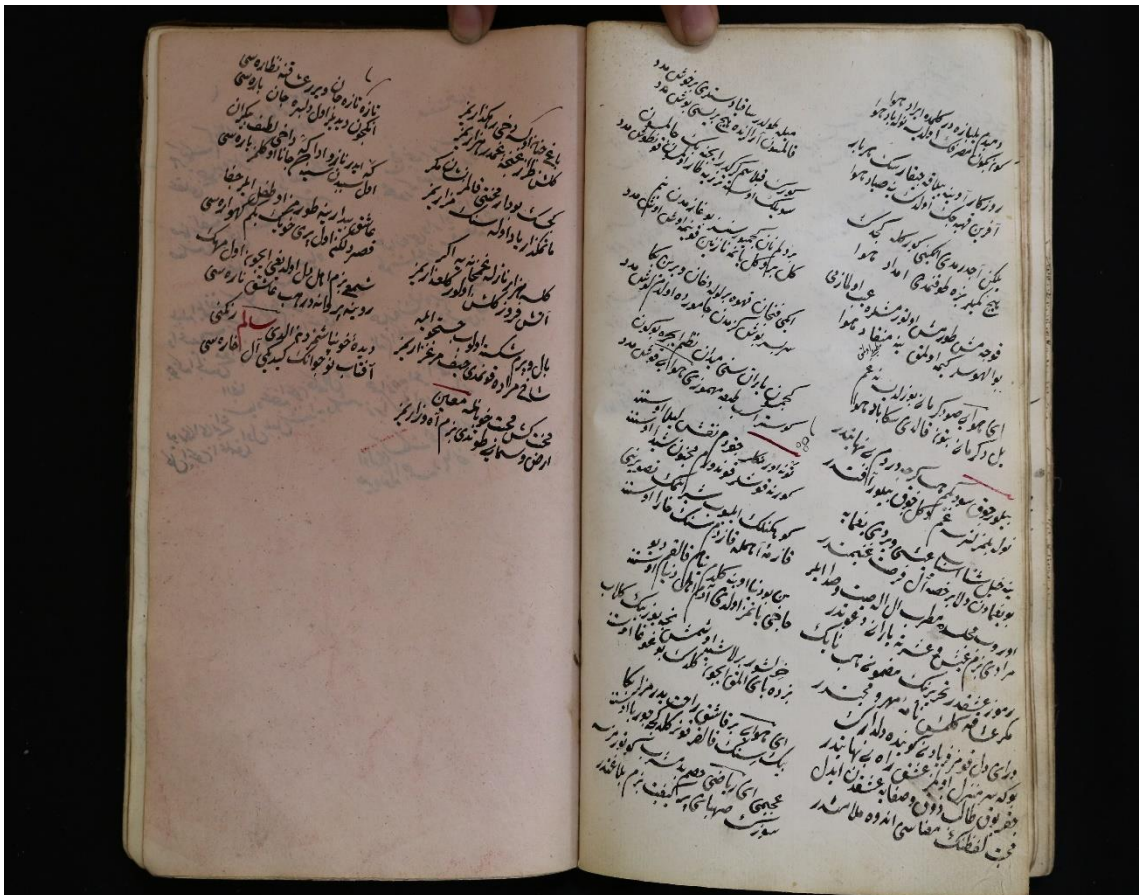

61B

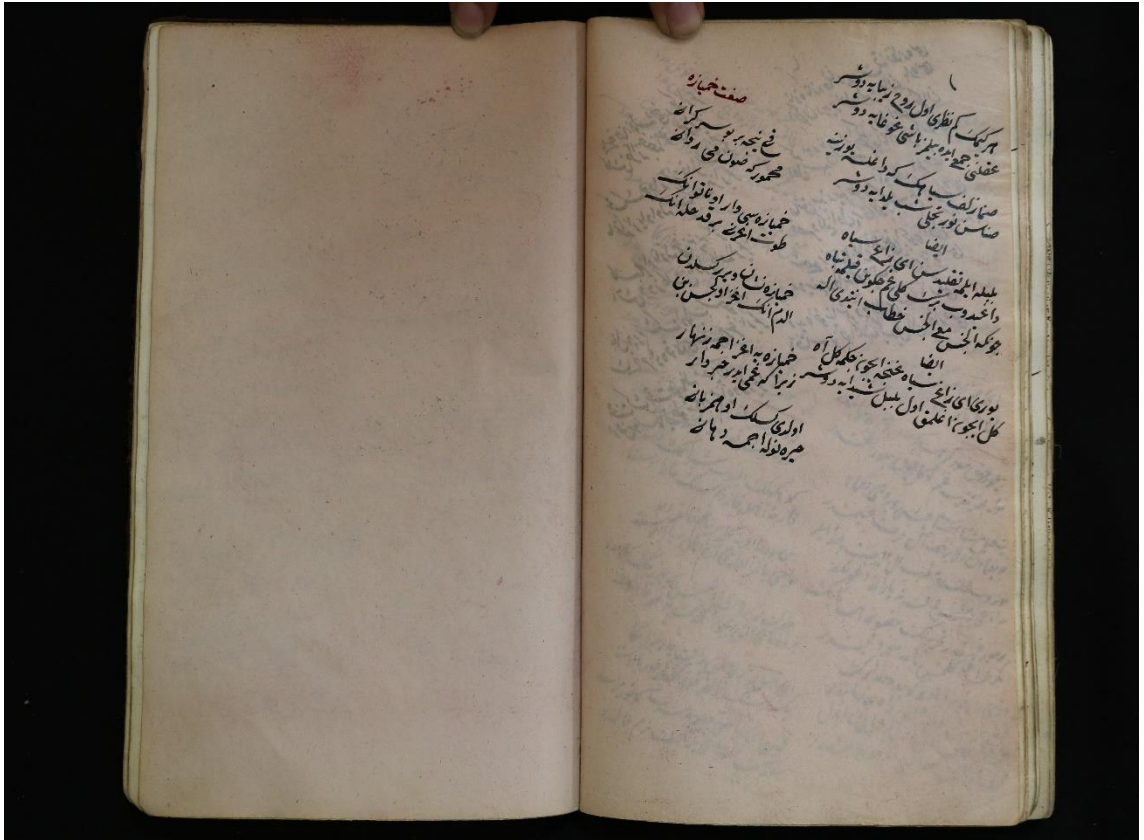

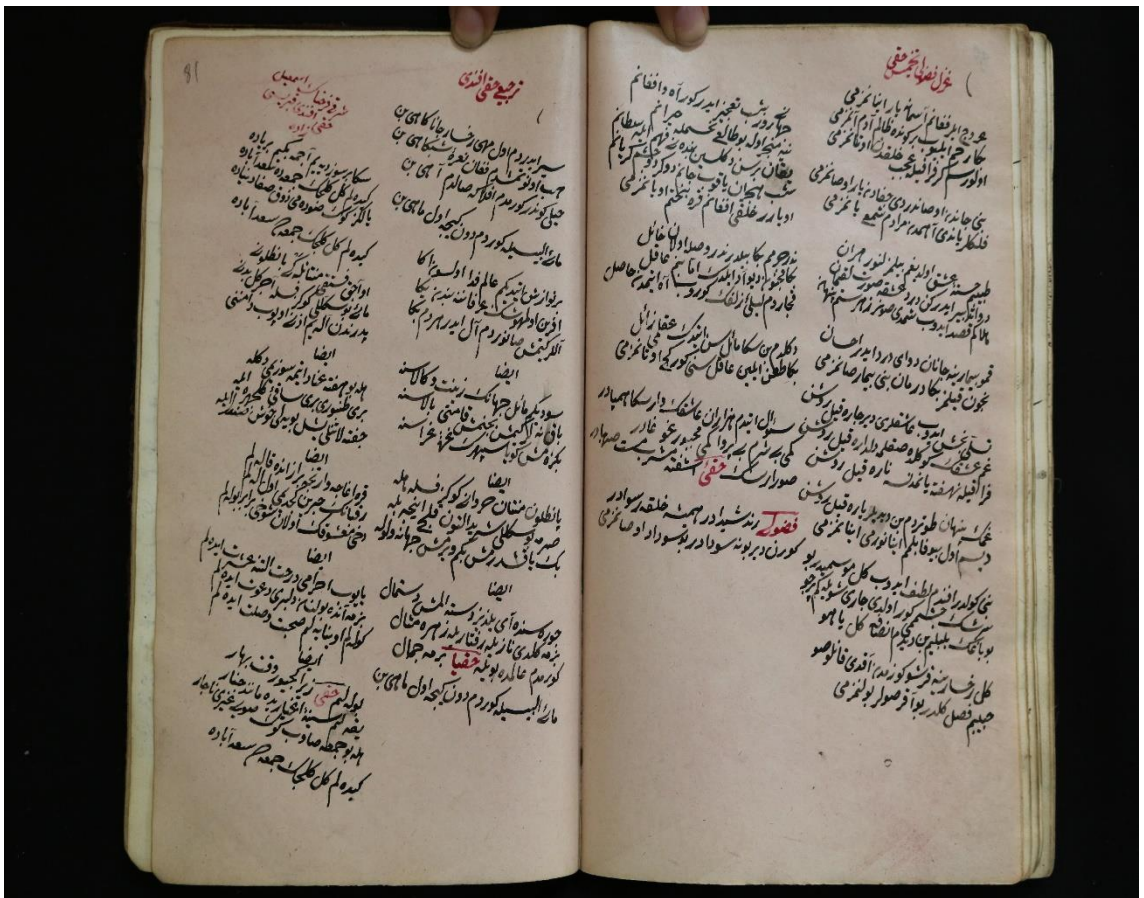
62A – 62B

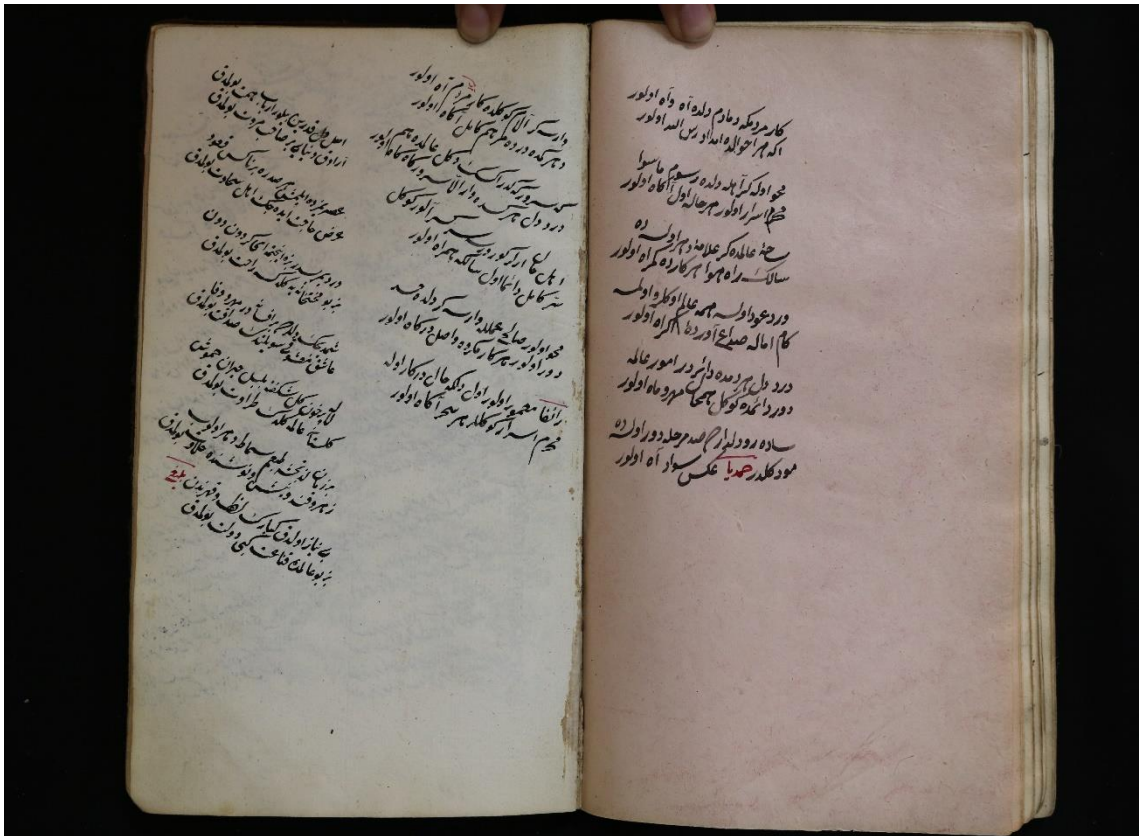
63A – 63B

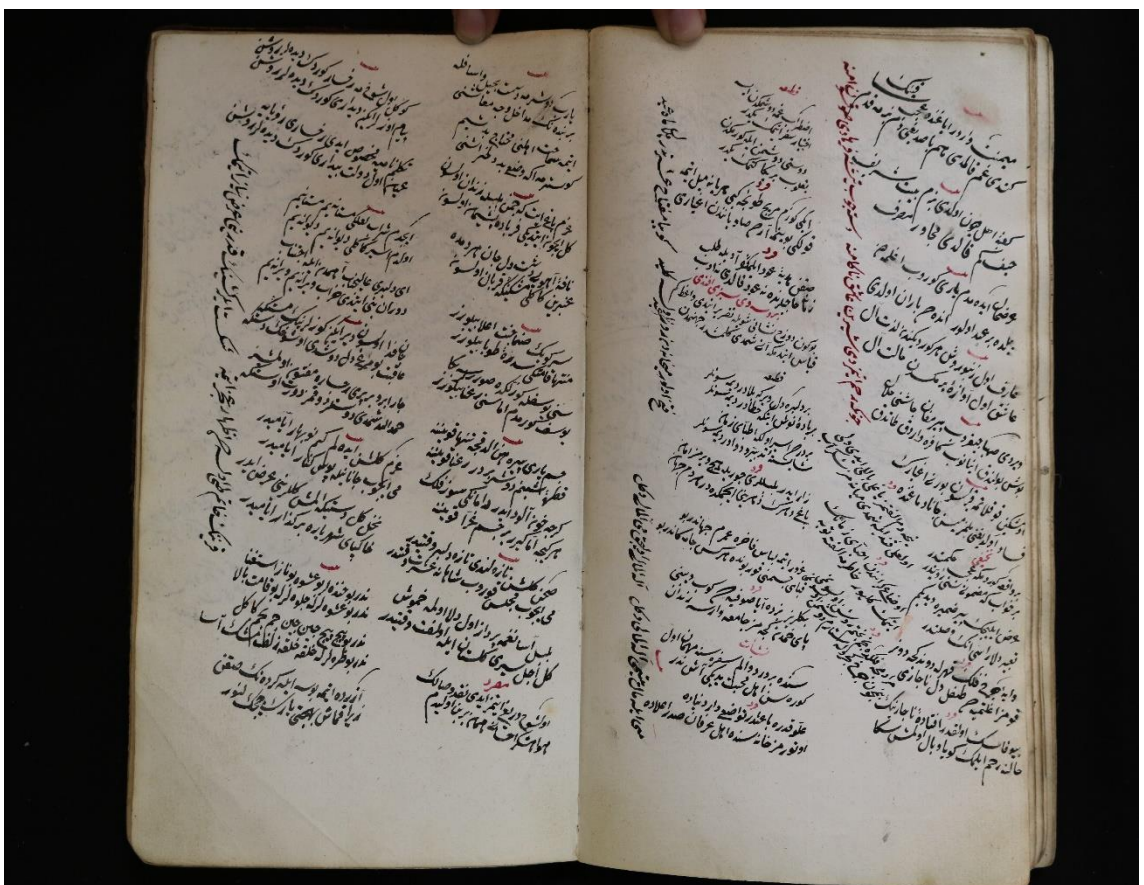
64A

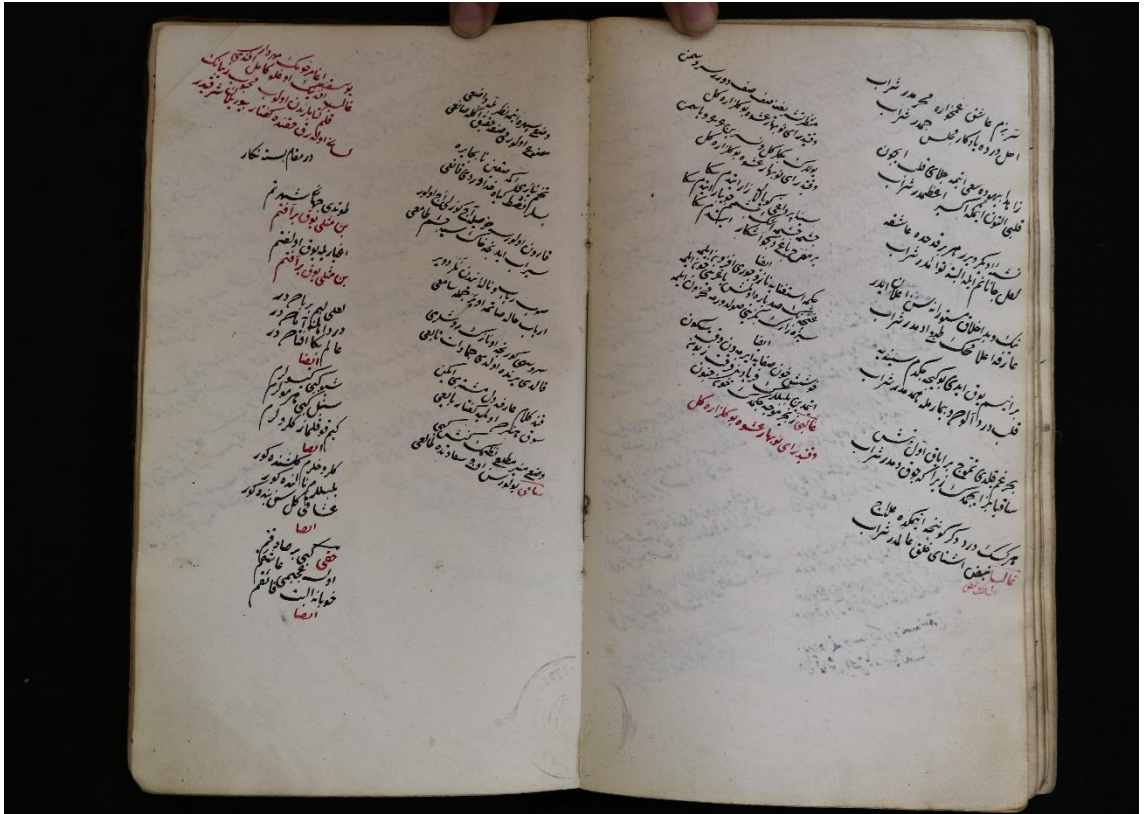
65A - 65B

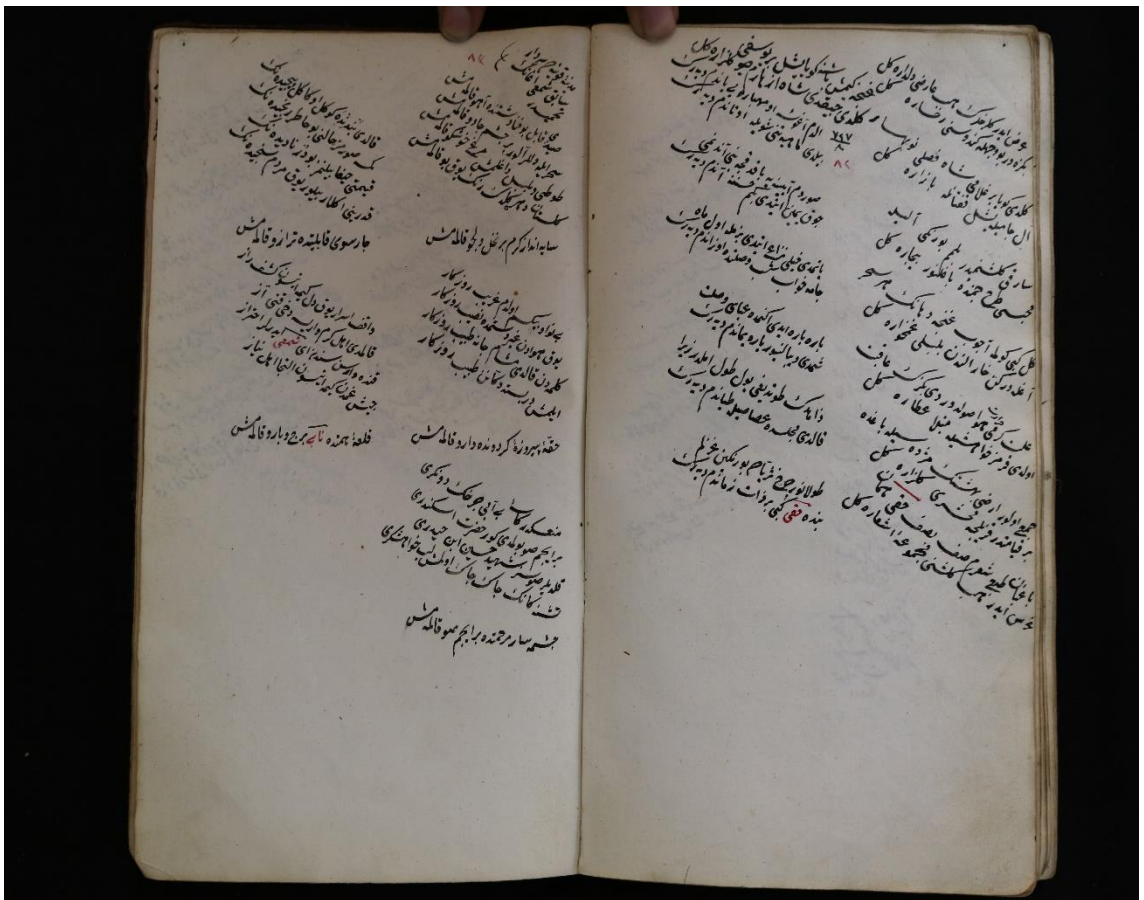
66A – 66B

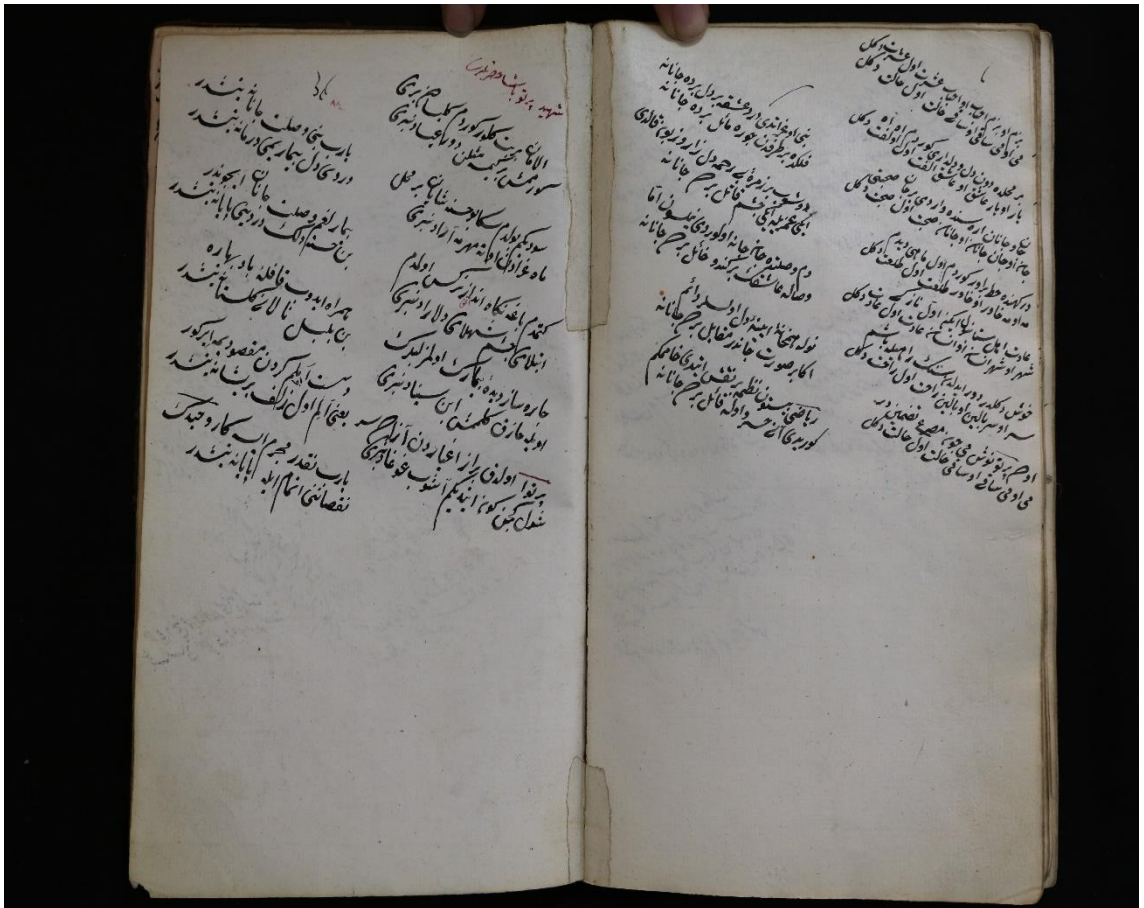
67A – 67B

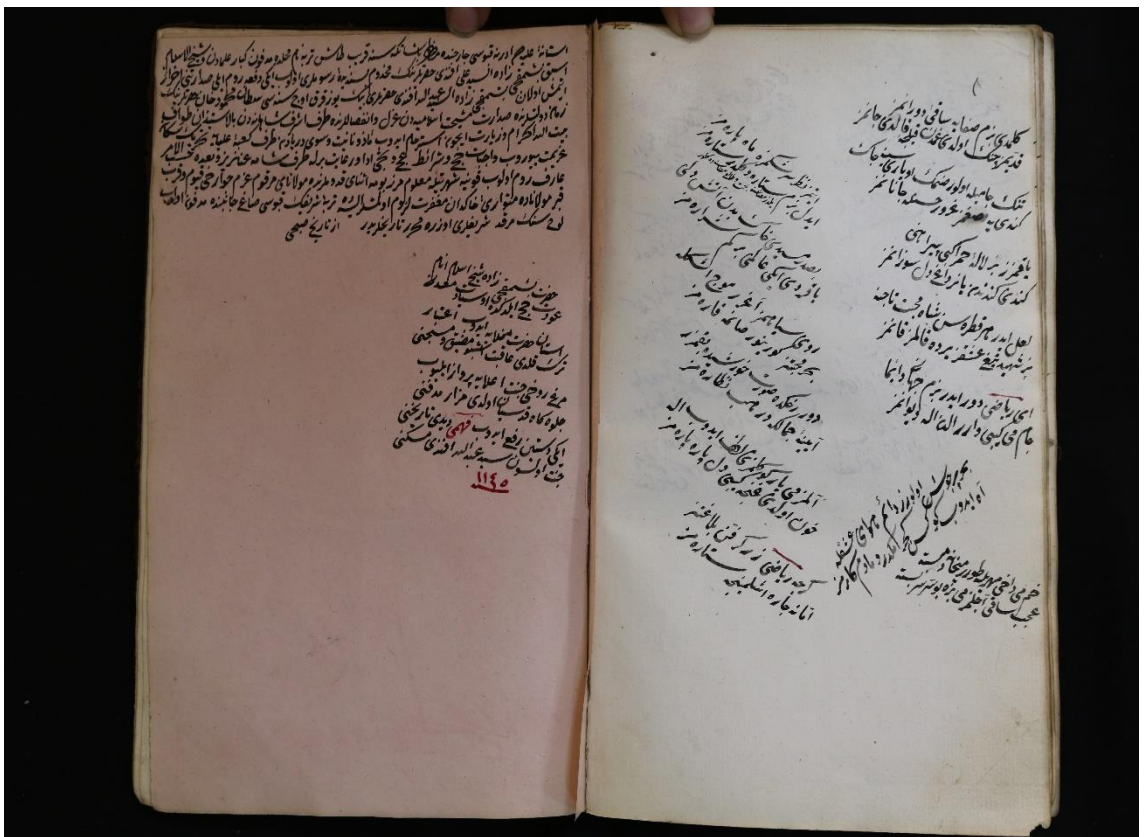
68A - 68B

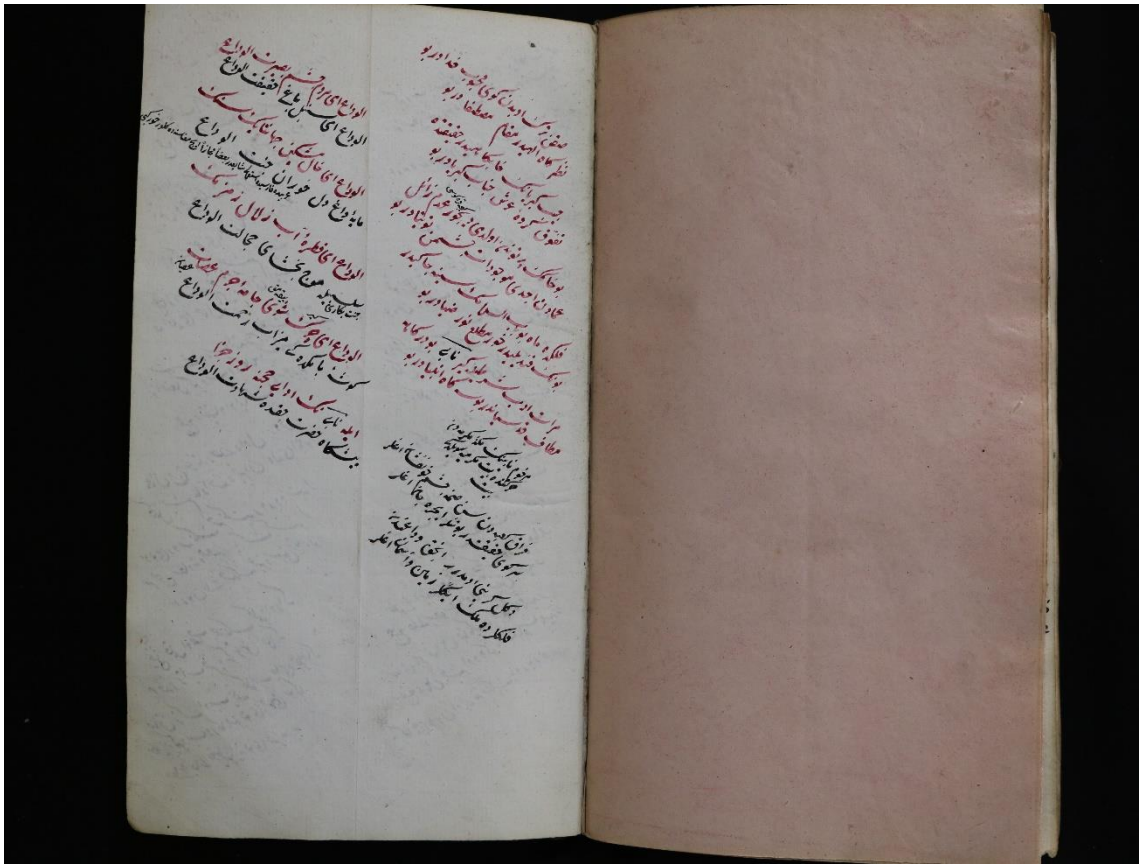
69A - 69B

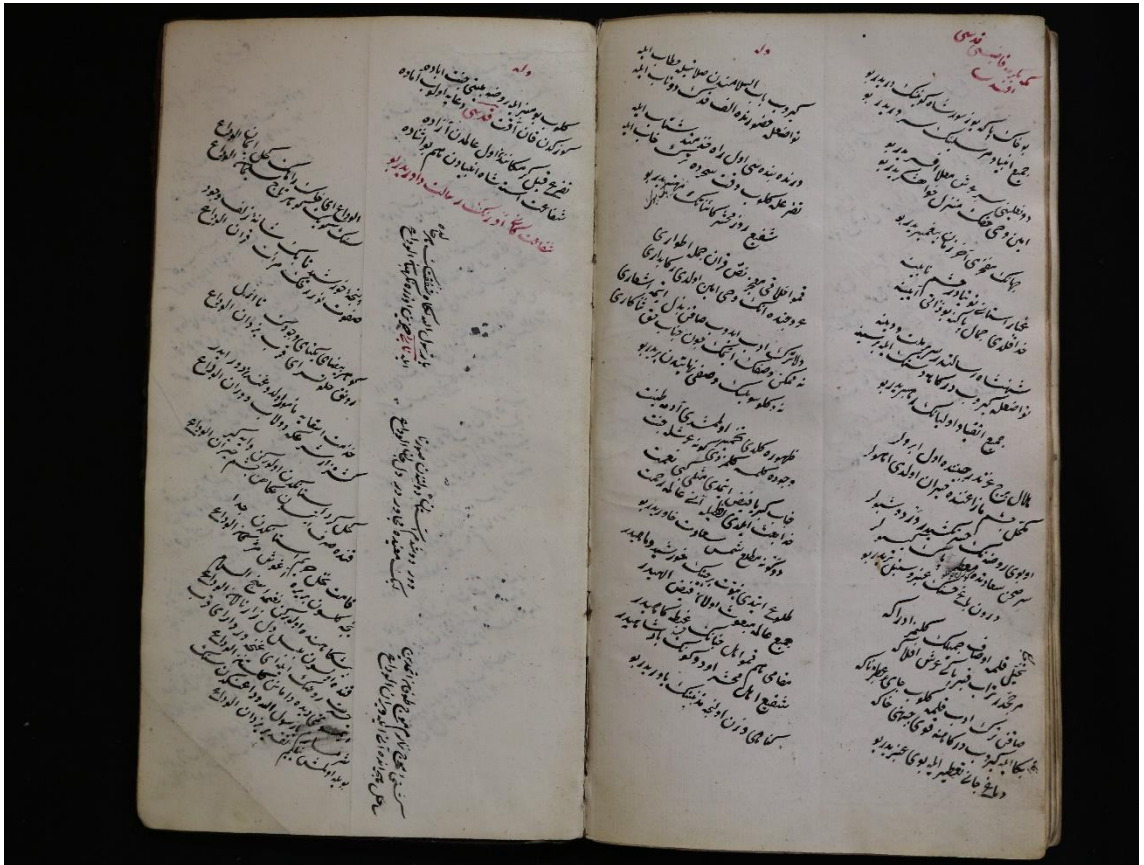
70A - 70B

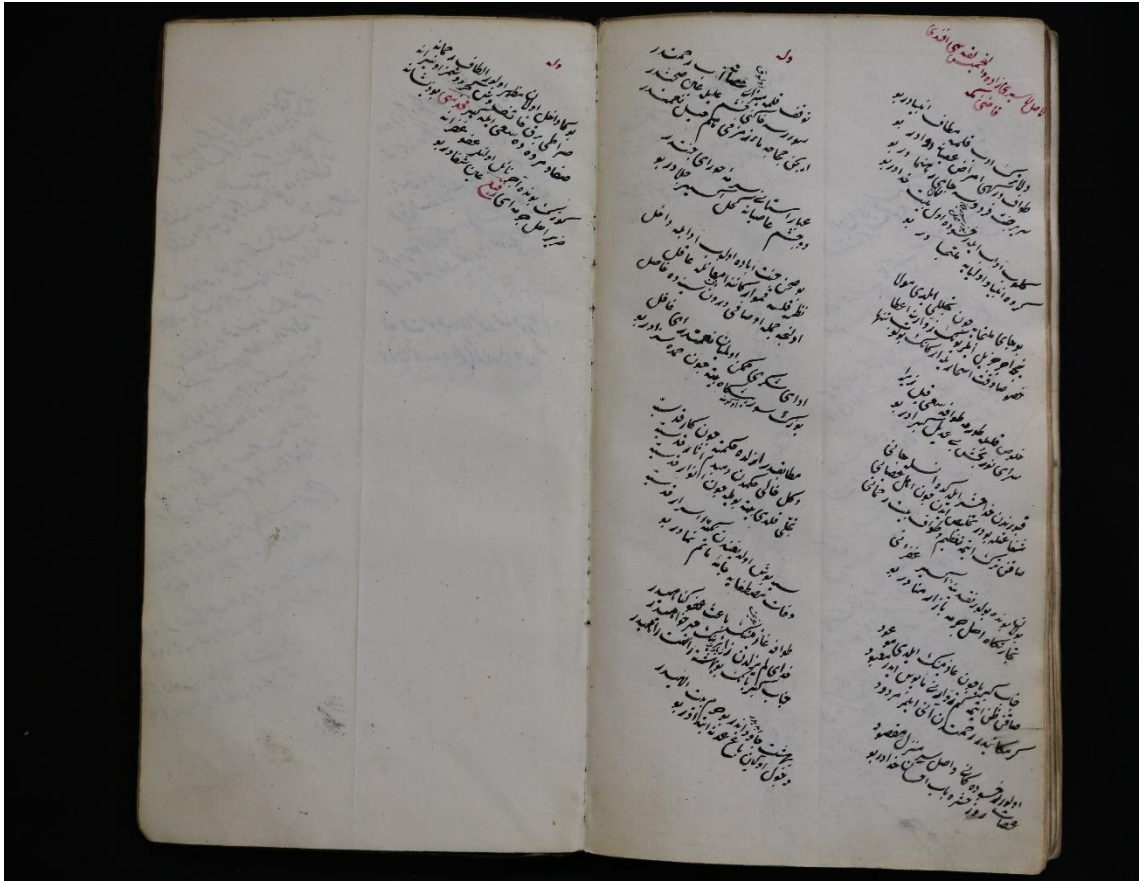
71A

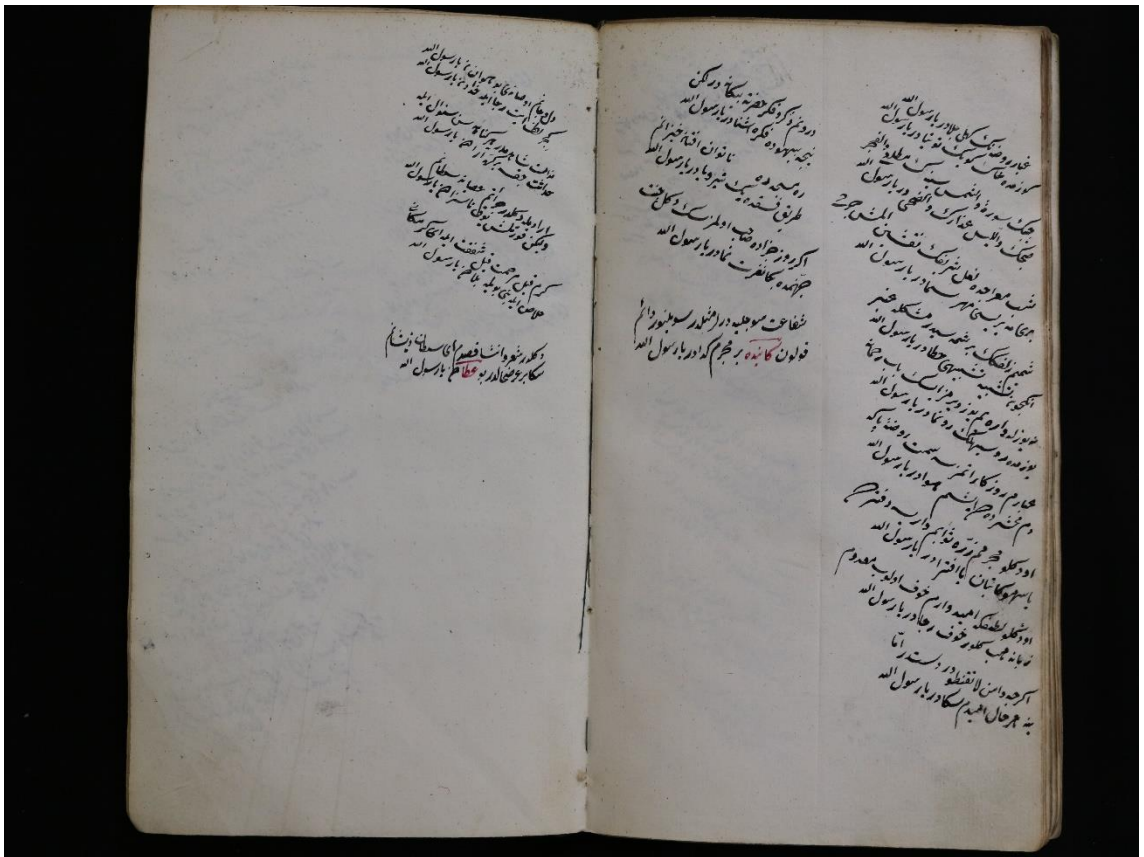
72B

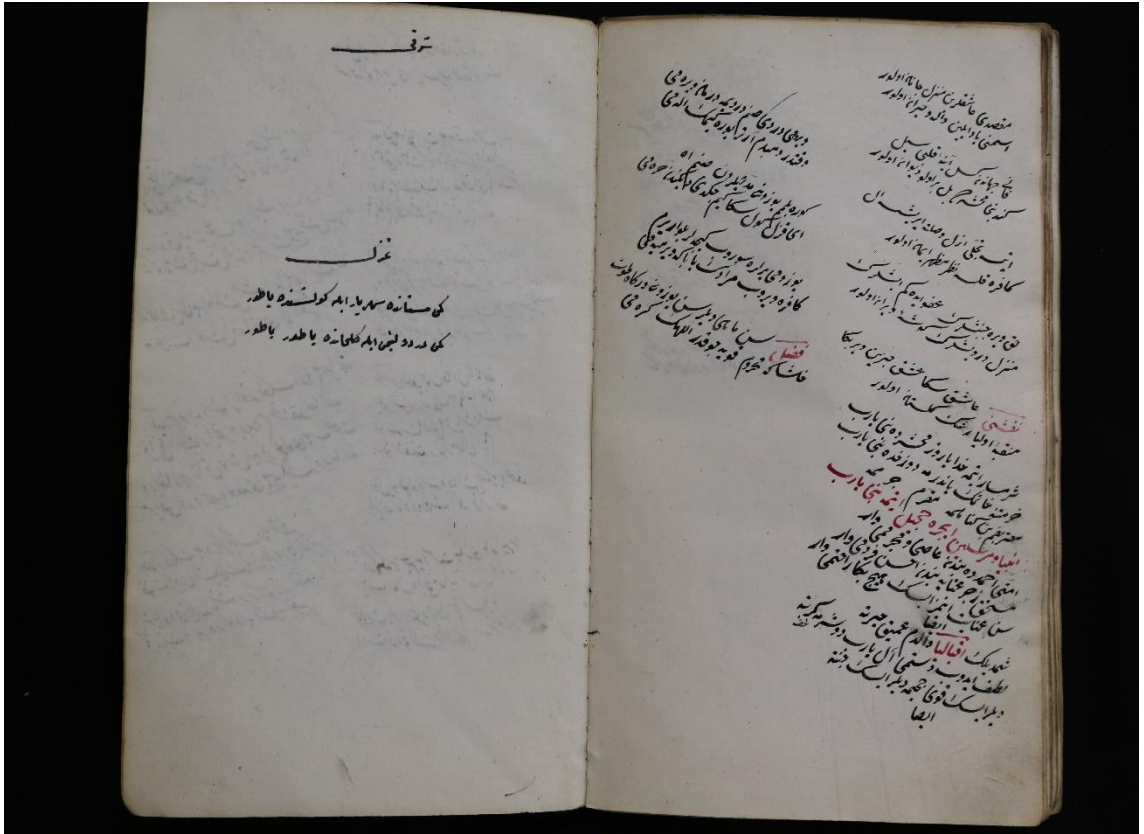
73A - 73B

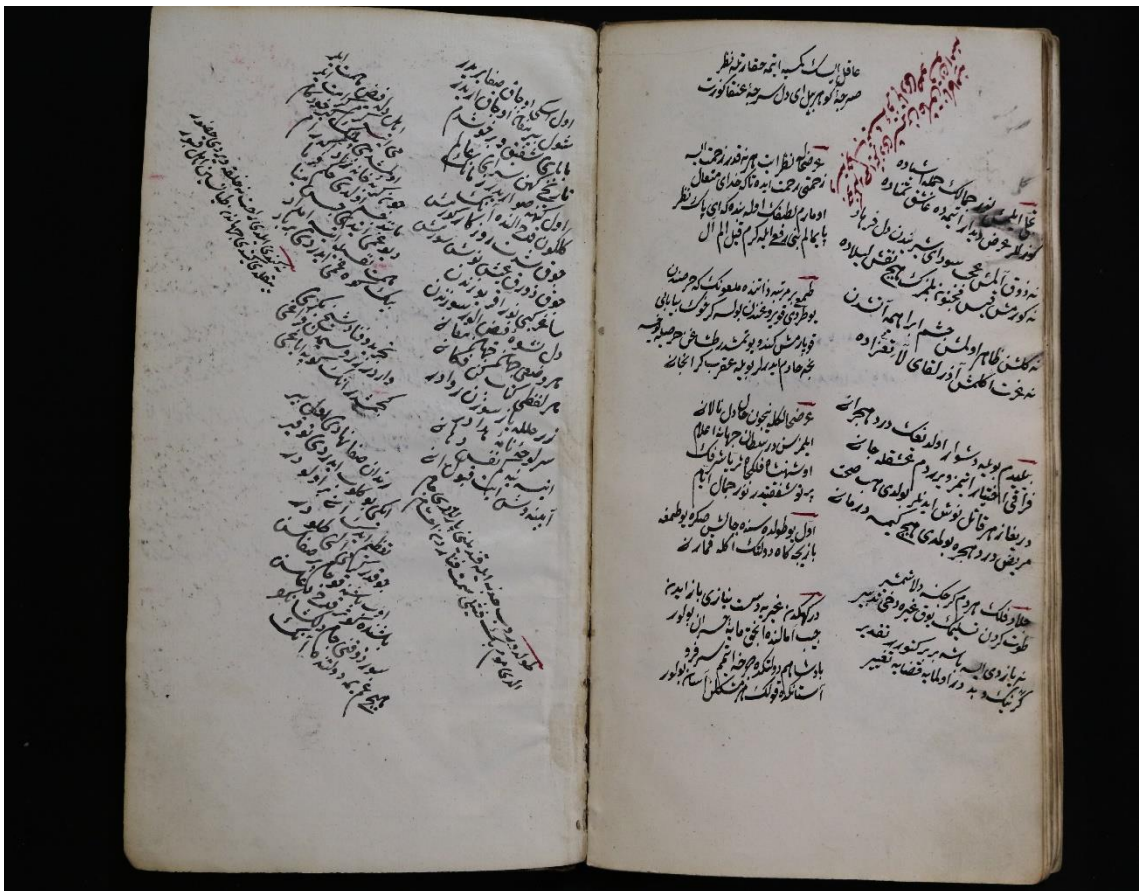
74A – 74B

75A – 75B

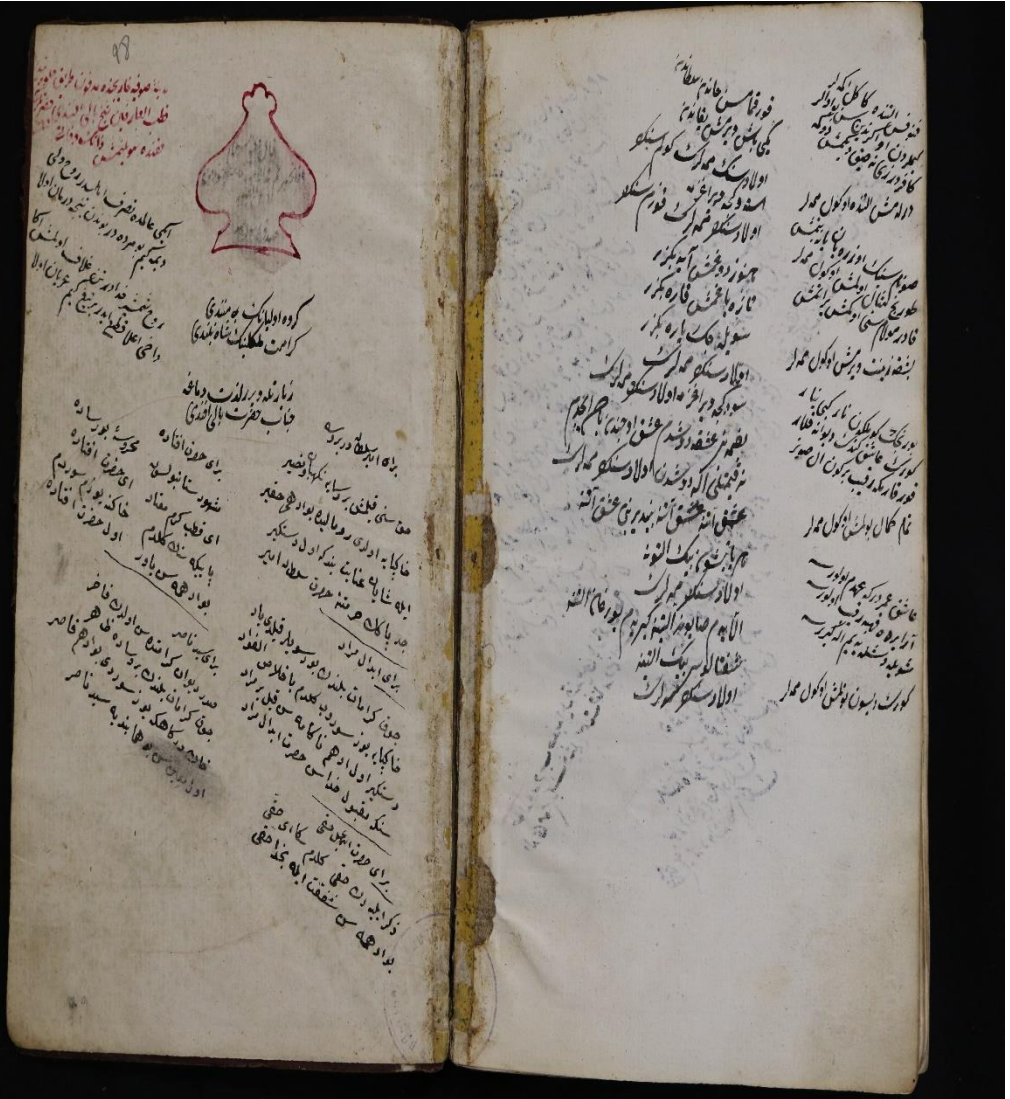

76A - 76B

77A - 77B

78A – 78B

ÖZ GEÇMİŞ**KİMLİK BİLGİLERİ**

Adı Soyadı : Hasan Tahsin Sarıtaş
Doğum Yeri : Kale/ Denizli
Doğum Tarihi : 23/ 11/ 1992
E-posta : hsn.thsn1905@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise : Kale Etem Özsoy Ç.P.L
Lisans : Pamukkale Üniversitesi/ Fen Edb. Fak. / Türk Dili ve Edb.
Yüksek Lisans : Pamukkale Üniversitesi/ Eski Türk Edebiyatı Programı
Doktora :
Yabancı Dil ve Düzeyi: İngilizce/ Beginner

İŞ DENEYİMİ : Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

ARAŞTIRMA ALANLARI:**TEZDEN ÜRETİLEN TEBLİĞ VE YAYINLAR:**